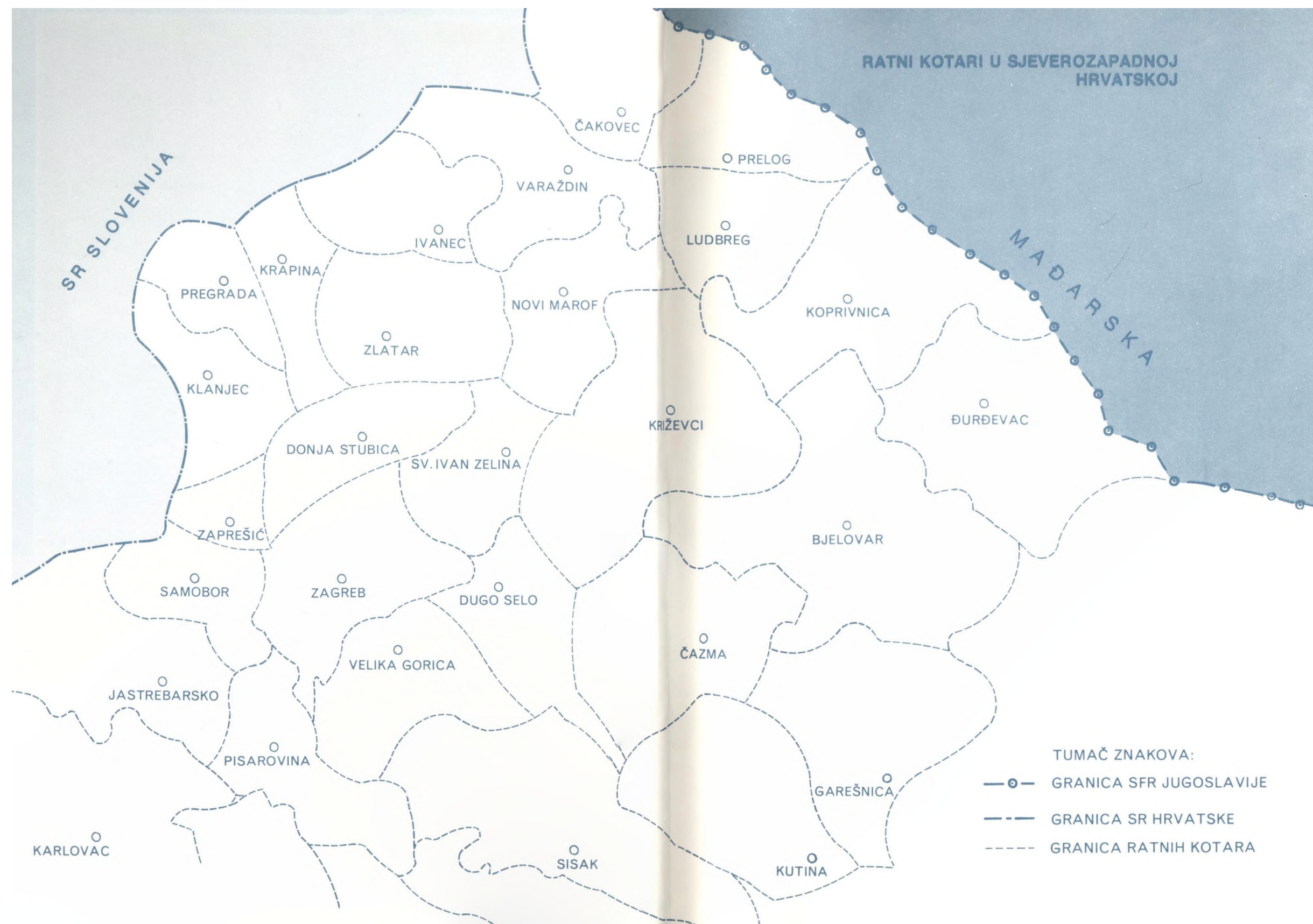

**SJEVEROZAPADNA
HRVATSKA
U NARODNO
OSLOBODILAČKOJ
BORBI
I SOCIJALISTIČKOJ
REVOLUCIJI**

I.

GRAĐA

1941.-1945.

GRAĐA ZA POVIJEST
NARODNOOSLOBODILAČKE
BORBE
U SJEVEROZAPADNOJ
HRVATSKOJ
1941–1945.

Knjiga I
(ožujak—prosinac 1941)

Zagreb, 1981.

SAVJET ZA IZDAVANJE GRAĐE

Ivan Božičević, predsjednik
Mirko Babić, Mirko Belošević, Stjepan Belović, Mato Benički, Stjepan Blažeković,
Josip Bogožalec, Nikola Brezović, Milan Brunović, Tomo Buden, Vladimir Car,
Ranko Đuričić, Franjo Herceg, Emil Ivane, Stjepan Iveković, Ivan Jadan, Slavko
Janić, Vojin Jelača, Vukašin Karanović, Marijan Kos, Dragutin Košćević, Mihovil
Križnik, Milka Kufrin,Marijan Laćan, Svetomir Matić, Pavle Mrvoš, Ilija Pavić, Ivan
Perković, Pero Popović, Drago Rafaj, Zlatko Rukavina, Josip Runjak, Branko Sruk,
Ante Šalić, Andrija Šćurić, Stjepan Šimotić, Đuro Trubelja, Božidar Vučetić, Deneš
Weis

REDAKCIJSKI ODBOR

Stjepan Iveković, predsjednik
Stjepan Blažeković, Nikola Brezović, Tomo Buden, Slavko Janić, Vukašin Karanović,
Dragutin Košćević, Milka Kufrin, Ivo Landripet, Vlado Mađarić, Deneš Weis

STRUČNI SURADNICI U PRIREĐIVANJU PRVE KNJIGE

Mirko Androić, Vinko Braniča, Ana Feldman, Ivan Jelić, Vladimir Kopun, Narcisa
Lengel-Krizman, Ljiljana Modrić, Tomislav Pašalić, Josipa Paver, Konstantin
Pavlović, Rastko Pražić, Slavojka Šadek, Mladen Švab, Slobodan Žarić

STRUČNI REDAKTOR

Zdravko Dizdar

Izdavač: Savjet za izdavanje »Građe za povijest NOP-a i socijalističke revoluci-
je u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941 — 1945«

Odgovara: Redakcijski odbor savjeta za izdavanje »Građe za povijest NOP-a i soci-
jalističke revolucije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941 — 1945«

TISAK: Mladinska knjiga, Ljubljana, 1982. godina
Naklada 3000 primeraka

PREDGOVOR

Ideja o potrebi objavljivanja zbirke građe za povijest narodnooslobodilačke borbe na području sjeverozapadne Hrvatske 1941 — 1945. nastala je prije nekoliko godina. Poticaj za tu značajnu akciju dao je Odbor za njegovanje tradicija X korpusa »Zagrebačkog« NOVJ, što je ubrzo naišlo na veoma pozitivan odjek. Rezultat te akcije bilo je potpisivanje samoupravnog sporazuma o organizaciji rada i udruživanju sredstava za izdavanje građe, do čega je došlo u siječnju 1979. godine. Sudionici tog sporazuma su: Skupštim grada Zagreba, skupštine općina Čakovec, Čazma, Donja Stubica, Dugo Selo Đurđevac, Garešnica, Ivanec, Ivanić-Grad, Jastrebarsko, Klanjec, Koprivnica, Krapina, Križevci, Kutina, Ludbreg, Novi Marof, Ozalj, Pregrada Samobor, Sesvete, Sisak, Varaždin, Vrbovec, Zabok, Zelina i Zlatar-Bistrica Samoupravna interesna zajednica za kulturu općine Bjelovar, Republički zajednica za znanstveni rad i Republička samoupravna interesna zajednica i oblasti kulture.

Na osnovi tog sporazuma izabrani su Savjet i Redakcijski odbor za izdavanje građe, te zaključeni ugovori sa Institutom za historiju radničkog pokreta Hrvatske o priređivanju građe i Izdavačkom organizacijom »Spektar* o štampanju cjelokupne zbirke.

Potreba za ostvarivanjem tog značajnog zadatka ima svoju punu znanstvenu i društvenu opravdanost. Riječ je o činjenici da je područje sjeverozapadne Hrvatske dosad relativno slabije istraživano i obrađivano i historiografiji, publicistici i memoarskoj literaturi, pa svaki korak u tom pravcu treba s punim pravom podržati. Sudjelovanje stanovništva toj područja u oslobodilačkoj borbi i socijalističkoj revoluciji naroda i narodnost Jugoslavije 1941 — 1945. bilo je veoma značajno, pa je shvatljiv zahtjev da se što prije sustavno i znanstveno pristupi prevladavanju postojećih praznina propusta.

U vezi s tim objavljivanje građe za povijest narodnooslobodilačkog pokreta na tom području ima svoju punu svrhu. Ono bi najprije poslužilo istraživačima i sudionicima revolucije za daljnje proučavanje i upoznavanje NOB-a u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, jer se cjelovita znanstvena obrada toj razdoblja postavlja kao jedan od glavnih budućih ciljeva. S druge strane, ta građa istodobno može veoma korisno i funkcionalno poslužiti najširem krugu čitatelja — brojnim kulturno-prosvjetnim radnicima, javnim, društvenim

političkim radnicima, a osobito našoj omladini — da se putem sadržaja objavljene dokumentacije što neposrednije upoznaju s pojedinim pojavama, pitanjima i zbivanjima iz razdoblja NOB-a i revolucije na spomenutom području.

Područje sjeverozapadne Hrvatske podudaralo se u vrijeme NOB-a uglavnom s tadašnjom Drugom operativnom zonom, obuhvaćajući i grad Zagreb. Na njemu je od siječnja 1944. godine djelovao Deseti korpus NOVJ. Područje koje svojim sadržajem obuhvaća ova zbirka građe zapravo je i nešto šire obzirom na teritorij koji obuhvaćaju općine potpisnici Samoupravnog sporazuma o izdavanju građe.

Vremenski zbirka obuhvaća razdoblje od ožujka 1941. do svibnja 1945. god, tj. od demonstracija koje je organizirala Partija u povodu pristupanja Kraljevine Jugoslavije Trojnom paktu do konačnog oslobođenja i oružane pobjede socijalističke revolucije. Za područje sjeverozapadne Hrvatske u tom razdoblju postoji dosta bogata povijesna građa, koja je pohranjena u različitim ustanovama, osobito arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, Arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske u Zagrebu, Arhivu Hrvatske, Zagreb, Historijskom arhivu grada Zagreba, Arhivu CK SKJ, Beograd, Arhivu Jugoslavije, Beograd, historijskim arhivima u Bjelovaru, Karlovcu, Sisku i Varaždinu, te muzejima u Bjelovaru, Čakovcu, Čazmi, Đurđevcu, Jastrebarskom, Krapini, Koprivnici, Kutini, Sisku, Varaždinu, Velikoj Gorici i Zagrebu. Priređivačima je pružena velika pomoć u tim ustanovama u radu na sakupljanju građe. S druge strane, jedan dio te građe već je objavljen u pojedinim publikacijama, najvećim dijelom u ediciji »Zbornik dokumenata i podataka o oslobodilačkom ratu naroda i narodnosti Jugoslavije«, koji izdaje Vojnoistorijski institut.

Prema postojećem uvidu u građu radi se o nekoliko stotina tisuća dokumenata različite provenijencije, te zbog tako velikog opsega i nije moguće u cjelini objelodaniti raspoloživu građu u ovoj zbirci koja će obuhvatiti oko deset svezaka. Trebalo je pristupiti odgovarajućem izboru dokumentacije. Obzirom na svoje porijeklo dokumenti u ovoj zbirci mogu se specificirati u dvije osnovne skupine:

- a) dokumenti narodnooslobodilačkog pokreta
 - rukovodstva i organizacije KPJ i KPH
 - jedinice i komande NOV i POJ
 - organi i ustanove narodne vlasti
 - ustanove i organi JNOF-e, SKOJA, USAOHA AFŽ i drugih masovnih političkih organizacija
- b) građa neprijateljske provenijencije
 - organi i ustanove NDH
 - organi i ustanove okupacijskih snaga
 - dokumenti iz ostalih okupacijsko-kvislinških izvora.

Unatoč tome što se vrši izbor iz raspoložive dokumentacije, on neće bitno utjecati na vrijednost sadržaja zbirke, jer će otpasti uglavnom ona dokumentacija koja po svom karakteru i sadržaju ima sporednije značenje. To se prvenstveno odnosi na građu neprijateljskih organa i institucija. U vezi s tim prvenstvo se daje onim dokumentima koji svojim sadržajem pokrivaju šire područje ili govore o značajnijim zbivanjima i momentima. Radi se, dakle, poglavito o onim dokumentima neprijateljskih organa i ustanova koji govore o oružanoj oslobodilačkoj borbi, o djelatnosti Partije, o teroru te ukazuju na ciljeve i interese okupacijskih sila i kvislinga na području sjeverozapadne Hrvatske. Tako izabrani i prezentirani dokumenti neprijateljskog porijekla omogućuju određeni uvid u poznavanje širenja i jačanja NOP-a na tom području u cjelini.

Za početne godine 1941 – 1942. postoji razmjerno manji broj izvora, dok u kasnijem razdoblju njihov broj naglo raste. Isti je slučaj s dokumentima obzirom na njihovo porijeklo. U početnom razdoblju znatno su brojnije zastupljeni dokumenti nastali radom neprijateljskih institucija, čiji broj u daljnjem razdoblju opada da bi od 1943, a napose 1944. i 1945. prevladali izvori nastali radom ustanova i organa NOP-a. Za razliku od neprijateljskih izvora, dokumenti NOP-a objavit će se u najvećoj mogućoj mjeri.

U priređivanju dokumenata trebalo je voditi računa o nekim momentima koji su važni za razumijevanje sadržaja i karaktera zbirke u cjelini.

a) Dokumenti se donose kronološkim redom bez obzira na njihovo porijeklo;

b) Dokumenti se ediraju s poštovanjem svih njihovih osobitosti. U odgovarajućim bilješkama daju se najnužnija objašnjenja pojedinih imena, manje poznatih riječi i nekih drugih momenata, ako je to potrebno;

c) Osim većine dokumenata koji se objavljuju u cjelini, donose se i dijelovi onih čiji je sadržaj znatno širi, tj. govori i o zbivanjima izvan područja sjeverozapadne Hrvatske. Oni su omeđeni na početku i na kraju sa tri točke što je znak intervencije redakcije, a podrazumijeva ispuštanje teksta koji se ne tiče teritorija o kojemu je riječ u zbirci;

d) Zbog preglednijeg korištenja svi dokumenti imaju neke osnovne elemente u svojoj prezentaciji. Najprije su u lijevom gornjem kutu označeni datumom i gdje je potrebno mjestom nastanka, a zatim slijedi u obliku naslova kratka regesta, koja omogućuje prvi uvid u sadržaj dokumenta. Na kraju svakog dokumenta, tj. nakon njegova završenog teksta, daje se sažet tehnički opis izvora i njegova arhivska signatura ili označava publikacija iz koje je preuzet;

e) Njemački, mađarski i ruski dokumenti donose se u prijevodu;

f) Tekstovi dokumenata objavljeni su sa svim svojim jezičnim, stilskim i gramatičkim obilježjima. Uglavnom su ispravljene samo očigledne slovne i pravopisne pogreške;

g) Zbog lakšeg i funkcionalnijeg korištenja zbirke, na kraju svake knjige nalaze se kazala osobnih i geografskih imena.

Prilikom rada na pronalaženju, registriranju i pripremi dokumenata za izdavanje punu pomoć priređivačima pružili su članovi Redakcijskog odbora i Savjeta. Posebno treba ukazati na pomoć koju su pružili na prvom tomu drugovi Antun Biber, Rade Bulat i Vlado Matetić, a naročito drugarica Anka Berus. Također je svojim ocjenama i prijedlozima znatno pomogao recezent Hodimir Sirotković.

Osim njih znatno su pomogli brojni članovi svih općinskih organizacija SUBNOR-a na području sjeverozapadne Hrvatske. U organizaciji rada veliku pomoć pružio je Sekretarijat za boračka i invalidska pitanja Skupštine grada Zagreba, u prvom redu zamjenik sekretara Ivan Šafran.

Svima njima izdavači i priređivači najtoplije se zahvaljuju.

KRATICE

AFŽ	— Antifašistički front žena
AH	— Arhiv Hrvatske Zagreb
AIHRPH	- Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske Zagreb
AOŽ	— Antifašistički odbor žena
BPZ	— Bjelovarsko popunidbeno zapovjedništvo
CKKPH	— Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske
CKKPJ	— Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije
CK SKJ	— Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije
CKSKOJ-a	— Centralni komitet Saveza komunističke omladine Jugoslavi- ja
Građa	— Građa za historiju narodnooslobodilačkog pokreta Slavoni- ja
GŠ	— Glavni štab
GŠH	— Glavni štab Hrvatske
HAB	— Historijski arhiv Bjelovar
HAK	— Historijski arhiv Karlovac
HAV	— Historijski arhiv Varaždin
HAZ	— Historijski arhiv Zagreb
HL	— Hadtorténelmi Leveltár — Vojnohistorijski arhiv
HM	— Honvedelmi Miniszterium — Ministarstvo obrane
HSS	— Hrvatska seljačka stranka
Izbor	Marijan Rastić, Izbor iz arhivske građe KPJ i KPH za povijest 1941. g. u Hrvatskoj, Arhivski vjesnik XVI, Zagreb 1971.
JMO	— Jugoslavenska muslimanska organizacija
JNOF	— Jedinstvena narodnooslobodilačka fronta
KI	— Komunistička internacionala
KP	— Komunistička partija
KPH	— Komunistička partija Hrvatske
KPJ	— Komunistička partija Jugoslavije
KOS	— Kotarska oblast Samobor
KOZ	— Kotarska oblast Zagreb
MINDOM	— Ministarstvo domobranstva

MIN. TAN.	
JKV.	Knjiga zapisnika sa sjednica Ministarskog savjeta
MK	Mjesni komitet
MGZ	Muzej grada Zagreba
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
NDH	Nezavisna država Hrvatska
NG	Neprijateljska građa
NP	Narodna pomoć
NOB	Narodnooslobodilačka borba
NOF	Narodnooslobodilački front
NOO	Narodnooslobodilački odbor
NOV	Narodnooslobodilačka vojska
OK	Okružni komitet
OL	Orszàgos Leveltár — Državni arhiv
POH	Partizanski odredi Hrvatske
POJ	Partizanski odredi Jugoslavije
PK	Pokrajinski komitet
RAVSIGUR	Ravnateljstvo za javni red i sigurnost
RG	Rudarska glavarstvo
R.O. - D.S.	Rukopisna ostavština Dragutina Sailija
S. F. - S.N.	Smrt fašizmu — Sloboda narodu
SDS	Samostalna demokratska stranka
SIČ	Srp i čekić
SIGN.	Signatura
SKOJ	Savez komunističke omladine Jugoslavije
SKP(b)	Svesavezna komunistička partija (boljševika)
SSSR	Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika
VII	Vojnoistorijski institut Beograd
VKF	Vezérkar fönöke — Načelnik Generalštaba
VŠ	Vrhovni štab
V.T.	Vrlo tajno
VŽŽŽ	Veliki župan župe Zagorje
Zbornik	Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu jugoslavenskih naroda, Beograd

1

1941, ožujak 29.

Zagreb

Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen radnom narodu Hrvatske povodom vojnog puča od 27. ožujka

PROLETERI SVIH ZEMALJA UJEDINITE SE!

RADNICI, SELJACI, GRAĐANI, VOJNICI, PODOFICIRI I OFICIRI
HRVATSKE!

Pala je vlada¹, koja je pristupanjem Trojnom paktu htjela gurnuti narod u tuđe ropstvo i uvući ga u krvavo ratno kolo osovinskih sila. Nova vlada² međutim ne pruža garanciju ni protiv uvlačenja u rat ni protiv tuđeg porobljavanja. Ona se nije izjasnila o tome da li će se zadovoljiti narodnim zahtjevima, da se narodu da sloboda i da se osigura mir najednoličniji moguć način, oslonom na SSSR. Naprotiv! Agenti Engleske su već digli glave i huškaju na rat. Narodu prijeti isto tako opasnost od kapitulanta pred osovinom. A o SSSR-u se šuti, i ako se znade da je jedini spas na toj strani.

HRVATSKI NARODE!

Stanovita hrvatska gospoda hoće iskoristiti teški položaj zemlje i potajno kuju mračne planove, da uz pomoć osovine ostvare svoje šovinističke namjere, pripremajući tako ropstvo hrvatskom narodu. Ovu izdajničku rabotu vrše ta hrvatska gospoda pod lažnom krinkom »očuvanja mira za hrvatski narod«. Ta gospoda hoće iza leđa naroda, — možda pod krinkom »nezavisne Hrvatske« — baciti hrvatski narod u tuđe ropstvo. Taj bi put cijepanja Jugoslavije neposredno doveo do unutarnjeg, bratoubilačkog rata, krvoprolića i porobljavanja.

RADNI NARODE HRVATSKE

Pred vama ne stoje samo dva puta, kao što vam lažu »naša« gospoda, kapitulacija ili rat. Ne! Pred vama stoji otvoren put oslonca na veliki i bratski Sovjetski Savez, na moćnu neutralnu državu radnika i seljaka, velikog

zaštitnika malih naroda. To je put koji nas jedino može očuvati od rata i kapitulacije. Borite se za taj put, održavajte mitinge i skupštine³, izađite na ulice, bratimite se sa vojnicima i odlučno tražite:

PAKT O UZAJAMNOJ POMOĆI SA SOVJETSKIM SAVEZOM!

RASKID TROJNOG PAKTA!

DEMOKRATSKE SLOBODE, SLOBODU POLITIČKOG I
SINDIKALNOG ORGANIZIRANJA, SKUPŠTINA I ŠTAMPE!

HITNO RASPUŠTANJE KONCENTRACIONIH LOGORA!

PUNU AMNESTIJU POLITIČKIH I VOJNIH OSUĐENIKA I

PRITVORENIKA

Stupite u odlučnu borbu za te zahtjeve; ne dopustite da vas provociraju na nepotrebna krvoprolića!

NAŠE JE GESLO

PAKT O UZAJAMNOJ POMOĆI SA SOVJETSKIM SAVEZOM

NAŠE JE GESLO:

NI KAPITULACIJA NI RAT, VEĆ OSLON NA SOVJETSKI SAVEZ!

DVANAJSTI JE ČAS

Zagreb 29. III 1941.

Centralni komitet Komunističke partije
Hrvatske

PROČITAJ I DAJ DRUGIMA DA ČITAJU!!!

Original, umnožen geštetnerom

Sign., A IH RPH, ZB-XVIII-L-4I68

¹ Odnosi se to na vladu Cvetković-Maček, koja je poslije potpisivanja Trojnog pakta 27. III 1941. godine, pod pritiskom narodnih masa Jugoslavije i velikih demonstracija u zemlji organiziranih od Komunističke partije Jugoslavije, srušena oficirskim pučem.

² Novu vladu Kraljevine Jugoslavije osnovao je general Dušan Simović kao predsjednik.

³ U Zagrebu partijska je organizacija organizirala brojne »leteće« mitinge i demonstracije na nekoliko mjesta u gradu sa oko 800 demonstiranata. U sukobu demonstiranata s policijom uhapšeno je više od 30 ljudi. Sljedeća dva dana policija je uhapsila oko 100 komunista i antifašista u gradu koji su svi kasnije predani ustaškoj vlasti. Među uhapšenima bilo je mnogo istaknutih partijskih radnika.

2

1941, ožujak, kraj

Zagreb

*Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske kojim se traži
sklapanje pakta o uzajamnoj pomoći između Kraljevine Jugoslavije i Sovjetskog
Saveza i raskid Trojnog pakta*

U interesu nezavisnosti naroda Jugoslavije, a napose hrvatskoe
naroda

TRAŽIMO PAKT		O UZAJAMNOJ
POMOĆI SA	(srp i čekić)	SSSR!
TRAŽIMO RASKID		TROJNOG PAKTA

CENTRALNI KOMITET KOMUNISTIČKE
PARTIJE HRVATSKE

Original, umnožen geštetnerom
Sign., A IH RPH, ZB-XVIII-L-4/68

Izbor br. 2, str. 22.

3

1941, travanj 11.
Zagreb

Proglas dr Vlatka Mačeka povodom proglašenja Nezavisne države Hrvat-
ske¹

ZAGREB, 11. travnja. Sinoć smo u izvadku donijeli poziv dra Mačeka², a danas donosimo točan tekst toga poziva hrvatskom narodu, proglašenog desetak minuta poslije proglasa pukovnika Kvaternika:

»Hrvatski narode!

Pukovnik Slavko Kvaternik vođa nacionalističkog pokreta u zemlji proglasio je danas slobodnu i nezavisnu hrvatsku državu na cjelokupnom historijskom području Hrvatske, te je preuzeo vlast.

Pozivam sav hrvatski narod da se novoj vlasti pokori, pozivam sve pristaše HSS koji su na upravnim položajima, sve kotarske odbornike itd., da iskreno surađuju s novom vladom.

Dr. VLADKO MAČEK.«

Hrvatski narod, 11. IV1941.

¹ Dana 6. IV 1941. fašistička Njemačka i Italija sa svojim saveznicima Mađarskom i Bugarskom bez objave rata napale su Jugoslaviju. Tog istog dana Maček je zajedno sa vrhovnom komandom Kraljevine Jugoslavije, vladom, dvorom i kraljem napustio Beograd i stigao u Užice gdje je predsjedavao sjednici vlade. Sutradan, 7. IV 1941. Maček je napustio vladu i otišao u Hrvatsku.

² Proglas je pročitan preko zagrebačke radio-stanice 10. IV 1941. godine u 17,45 sati.

4

1941, travanj 15.
Zagreb

Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije upućen narodima Jugoslavije povodom napada fašističkih sila na Jugoslaviju

NARODI JUGOSLAVIJE!

Strašna katastrofa koju smo mi komunisti već odavna signalizirali, zadesila je narode Jugoslavije. Osvajačke armije osovinskih sila provalile su u našu zemlju iznenada i svuda kud prolaze siju smrt i pustošenje. Beograd je srušen sa zemljom. Nevina djeca, žene i starci, koji su se u paničnom bijegu htjeli spasiti iz gorućih ruševina bili su podvrgnuti stroj opuščanoj vatri iz aviona barbarskih napadača. Na frontu se bježe teška, krvava i nejednaka borba sa nadmoćnim napadačima. Velikim osovinskim napadačima pridružili su se i mali osvajači Bugarska i Mađarska. Dvije zemlje sa kojima su prijašnji neodgovorni upravljači Jugoslavije stvarak paktove o vječnom prijateljstvu. Podlo kao strvinari, pridružili su se bugarski i mađarski imperijalisti velikim imperijalističkim osvajačima, da i oni istrgnu koji komadić mesa iz krvavog tijela Jugoslavije. Ali narodi Jugoslavije, uključivši i većinu Hrvata, herojski se bore za svoju nezavisnost protiv mnogobrojnijeg neprijatelja. U teškoj i sudbonosnoj borbi sa tuđinskom najezdom našla se u Hrvatskoj šaka agenata i petokolonaša, koja je uz pomoć najurenih hrvatskih vlastodržaca sistematski pripremala i konačno u najtežem času izvršila izdaju kakvoj nema premca u nizu izdaja hrvatske gospode i vlastele u historiji.

HRVATSKI NARODE!

Ta gospoda tebi pričaju, da su ti izvojštila slobodu i nezavisnost pomoću Hitlera i Musolinija. Vjeruješ li to? Pamtiš li ti, da je ikada u tvojoj tisućgodišnjoj mukotrpnoj historiji, u tvojim teškim časovima bio tebi prijatelj i zaštitnik — njemački, mađarski, talijanski ili koji drugi osvajač? Ne! Nikada. Naprotiv, uvijek su te oni porobljavali i onda iskorištavali. Uvijek su te nastojali međusobno zavaditi da bi onda lakše tlačili. Uvijek su ti osvajači težili da zagospodare tvojim plodnim ravnicama i šumama, težili su da ti oduzmu divnu Dalmaciju, divno Jadransko More. Uvijek su hrvatska gospoda i vlastela bili ta koji su te prodali tvojim porobljivačima da bi onda sama mogla lakše piti tvoju krv. Evo, takvu nezavisnost pripremili su tebi hrvatska gospoda.

HRVATSKI NARODE!

Ti si ovih dana bio očevidac nečuvene sramote. U tvoju zemlju su provalili protiv tvoje volje osvajači i tvoji vjekovni neprijatelji da te porobe i

raskomadaju tvoju krvlju natopljenu domovinu, a hrvatska gospoda te tjeraju, da ropski pužeš pred tvojim neprijateljima, da ga pozdravljaš, da ga slaviš u vrijeme kada njegova vojnička čizma gazi tvoju zemlju, tvoj nacionalni ponos. Događaji u Zagrebu prilikom dolaska osvajača bit će najtamnija ljaga u tvojoj povijesti, hrvatski narode.

Hrvatska gospoda te sile, da pružaš ruku tvojem vjekovnom neprijatelju i porobljivaču, a siju najodvratniju mržnju i hajku protiv srpskoga naroda, koji se herojski bori i gine rade nego da bude robom tuđina. Zar je srpski narod kriv što su te tlačila srpska gospoda? Zar nijesu u svim režimima učestvovala i hrvatska gospoda? Zar nije srpski narod oduševljeno podupirao tvoju opravdanu borbu za slobodu i ravnopravnost, ali su provalili osovinski osvajači da raskomadaju čitavu zemlju i porobe narode u Jugoslaviji zajedno sa tobom. Znaj, hrvatski narode, da će historija s prezrenjem osuditi one, koji tvoju tobožnju nezavisnost grade sa Judinim talirima i na ropstvu svoje krvne braće srpskog, slovenskog i ostalih naroda.

HRVATSKI NARODE!

Tuđinske sluge, hrvatska gospoda, siju u tebi mržnju prema tvojoj krvnoj braći Srbima, Slovencima u vrijeme kada oni svojom krvlju s nova pišu slavnu, iako tragičnu stranicu svoje historije. Znaj, hrvatski narode, daje borba tvoje braće i tvoja borba. Znaj, hrvatski narode, DA SU SIMPATIJE DVIJESTO MILIJUNSKOG NARODA Sovjetskog Saveza na strani naroda Jugoslavije, koji se herojski bori za svoju nezavisnost. Znaj, hrvatski narode, da će historija sa prezrenjem govoriti o onima, koji zabiše izdajnički nož u leđa svoje braće.

Hrvatska je okupirana po njemačkim i talijanskih četama, a nije slobodna i nezavisna država, kako je hoće prikazati današnji vlastodršci u Hrvatskoj. To je država šačice hrvatske gospode, koji neprekidno preko radija i štampe viču o pokolju i strijeljanju, o prijekim sudo vima itd. Groze se smrću za svaku sitnicu, tako da svakog pametnog čovjeka crveni lice kad čuje te bjesomučne grožnje. Ali neka ta gospoda upamte da ništa nije trajno što je upereno protiv naroda, a najmanje vlast današnjih vlastodržaca Neka se ta gospoda malo zamisle o tome što očekuje njih za prolijevanje nedužne narodne krvi.

NARODI JUGOSLAVIJE: Srbije, Slovenije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Vojvodine. Vi koji se borite i ginete u borbi za svoju nezavisnost, znajte, da će ta borba biti okrunjena sa uspjehom, pa ma vi sada sa nadmoćnim neprijateljem i podlegli u toj borbi. Ne klonite duhom, zbijte čvršće svoje redove, dočekajte uzdignute glave i najteže udarce. Komunisti i čitava radnička klasa Jugoslavije ustrajati će do konačne pobjede, u prvim redovima narodne borbe protiv osvajača. Ne klonite duhom ni onda ako u toj borbi vremenom i podlegnete, jer će se iz ovog krvavog imperijalističkog pokolja rađati novi svijet, zbrisati će se zauvijek korijeni imperijalističkih ratova i nacionalnog porobljavanja, stvoriti će se na istinskoj nezavisnosti svih naroda Jugoslavije slobodna, bratska zajednica.

RADNICI I RADNICE JUGOSLAVIJE!

Nad radničkom klasom Jugoslavije nadvide se crni oblaci. Najgori neprijatelji radničke klase provalili su u našu zemlju i zavode najcrnju reakciju. Ti isti, koji drže u svirepom kapitalističkom ropstvu njemačku i talijansku radničku klasu, koji porobiše mnoge narode i proliše more krvi kako svoga tako i drugih naroda. Pred licem ovih teških časova radnička klasa Jugoslavije treba da se nađe jedinstvena i zbijenih redova. Ne treba se plašiti nikakvog terora i progona. Mi smo na to navikli, progonili su nas svi režimi u toku ovih 20 godina, ali radnička klasa na čelu sa svojom avangardom — Komunističkom partijom postala je još jača. Naša dužnost je da u ovim sudbonosnim danima sačuvamo svoju hladnokrvnost, da još odlučnije učvršćujemo svoje redove, da radimo uporno na osvajanju i okupljanju radničkih masa — vodeći ih u borbu za njihove svakodnevne interese, u borbu za bolju i sretniju budućnost.

Živilo bratstvo i sloga naroda Jugoslavije u borbi za svoju slobodu i nacionalnu nezavisnost!

Živilo bratstvo i sloga svih naroda na Balkanu u borbi protiv imperijalističkih osvajača i nacionalnih ugnjetača!

Živio Sovjetski Savez nada svih ugnjetenih i porobljenih!

Živila Komunistička partija Jugoslavije!

15. travnja 1941.

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE¹

Original, umnožen geštetnerom

Sign., AIHRPH, KP-1/2

Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 1, str. 5—7.

¹ Odluka o izdavanju tog letka donijeta je na sastanku članova CK KPJ, CK KPH i predstavnika Mjesnog komiteta KPH Zagreb održanom 12. travnja 1941. u Zagrebu.

5

1941, travanj 15.

Zagreb

Proglas ustaškog povjerenika za javnu sigurnost u Zagrebu Eugena Kvaternika građanima Zagreba

UPOZORENJE SVIM NEPOČUDNIM I NEPOŽELJNIM
ELEMENTIMA NA TERITORIJU GRADA ZAGREBA

PROGLAS POVJERENIKA ZA JAVNU SIGURNOST U GRADU
ZAGREBU EUGENA KVATERNIKA

Na temelju odredbe državnog Poglavnika, kojom sam postavljen za ustaškog Povjerenika za javnu sigurnost u gradu Zagrebu, pozivam sve one, koji se u gradu Zagrebu zadržavaju neovlašteno tj. sve one, koji nemaju u Zagrebu stalnog prebivališta, a napose sve bivše srpske vojnike, četnike, i pripadnike inih neprijateljskih redovitih ili neredovitih postrojba, kao i sve ostale nepoćudne i nepoželjne elemente, da se u roku od 6 sati udalje sa područja grada Zagreba i okolice.

Tko se god od navedenih poslije toga roka ovdje zateče, bilo s oružjem, bilo bez oružja, bit će odmah na licu mjesta u smislu posebnih ustaških odredaba strijeljan.

Za dom spremni!

U Zagrebu, 15. travnja 1941.
u 12 sati

Ustaški Povjerenik za javnu
sigurnost u Zagrebu:
Kvaternik Eugen v.r.

Hrvatski narod, 16. IV1941.

6

*1941, travanj 17.
Zagreb*

»Zakonska odredba za odbranu naroda i države« dra Ante Pavelića

Nezavisna Država Hrvatska

ZAKONSKA ODREDBA
ZA ODBRANU NARODA I DRŽAVE

1. Tko bilo na koji način povrijedi ili je povrijedio čast i životne interese hrvatskog naroda ili bilo na koji način ugrozi opstanak Nezavisne Države Hrvatske ili državne vlasti, pa makar djelo i ostalo samo u pokušaju, čini se krivcem zločinstva veleizdaje.

2. Tko se učini krivcem zločina u točki 1. navedenoga, ima ga stići kazna smrti.

3. Za sudjelovanje po ovoj zakonskoj odredbi postavlja ministar za pravosuđe po potrebi izvanredne sudove od tri osobe¹, koji imaju suditi hitnim postupkom po propisima ukinutog hrvatskog kaznenog postupnika o prijekom sudu.²

- 4.' Ministar pravosuđa ima imenovati članove suda.
5. Ova zakonska odredba stupa odmah na snagu.

U Zagrebu, dne 17. travnja 1941.

Poglavnik:
Dr. Ante PAVELIĆ, v.r.

Hrvatski narod, 17. IV1941.

¹ Uslijedilo je donošenje Zakonske odredbe o prijekim sudovima (17. svibanj 1941.) i Zakonske odredbe o pokretnom prijekom sudu (24. lipanj 1941.), a zatim i Zakonske odredbe o njihovoj promjeni inadopuni (5. srpanj 1941.). Prvi prijeki sud osnovan je već 17. travnja 1941. u Zagrebu.

² Odnosi se to na hrvatski kazneni postupak o prijekom sudu iz vremena Austro-ugarske, koji je ukinut od strane Kraljevine Jugoslavije.

7

*1941, travanj 18.
Zagreb*

Proglas Slavka Kvaternika stanovništvu o obaveznoj predaji oružja, municije i ostale vojničke opreme

Proglas

Rok za predaju oružja, municije, odijela, obuće, orme i sve ostale vojničke opreme, koja se nalazi kod privatnika, produžuje se do uključivo 24. travnja 1941. Ovo je zadnji rok.¹ Poslije toga će ambulantne (pokretne) komisije ici od grada do grada i od sela do sela da utvrde da lije ova zapovijed izvršena. Gdje god će ove komisije kod privatnih osoba naći ma i najmanji vojnički predmet biti će posjednik i svi sukrivci uhapšeni i radi veleizdaje stavljeni pred vojni sud.

Ovaj proglas dužne su sve kotarske i općinske vlasti kao i svi povjerenici i činovnici objaviti narodu i brinuti se za najsavjesniju provedbu pod osobnom odgovornošću.

Zapovjedništvo oružane snage
Države Hrvatske:
Vojskovođa:
SLAVKO KVATERNIK, v.r.

Narodne novine, 18. IV1941.

¹ Daje odaziv za predaju oružja bio slab svjedoči i činjenica daje rok produžen najprije do 1. VII a zatim do 1 8. VII 1941. (Narodne novine 30. VI i 8. VII 1941.).

8

*1941, travanj 20.
Zagreb*

*Iz izvještaja Redarstvenog ravnateljstva Zagreb o hapšenju »nepoćudnih«
osoba u Zagrebu*

»... Zagrebačko redarstvo u uskoj suradnji sa odsjekom za javnu sigurnost, izvršilo je niz uhapšenja raznih nepoćudnih osoba, koje ugrožavaju sigurnost u gradu Zagrebu, odnosno koje su se ogriješile o interese hrvatskog naroda...«¹

Hrvatski narod, 21. IV 1941.

¹ To je bilo prvo organizirano masovno hapšenje u Zagrebu poslije dolaska ustaša na vlast. Tom prilikom ustaše su osim komunista hapsili i sve njima »nepoćudne osobe«. Prema postojećoj dokumentaciji tada je uhapšeno nekoliko stotina osoba. Samo kod Okružnog zatvora bila su toga dana evidentirana 18 3 uhapšena politička zatvorenika od kojih ni jedan nije pušten na slobodu već su nakon nekoliko dana predani Redarstvenom ravnateljstvu u Zagrebu na dalji postupak. Jednu drugu grupu uhapšenih ustaše su 21. IV otpremile u logor Kerestinec, dok su ostali uglavnom zadržani u zagrebačkim zatvorima.

9

*1941, travanj 21.
Budimpešta*

Izvod iz zapisnika sa sjednice Ministarskog vijeća Mađarske o pitanju državnopravne pripadnosti Međimurja, te naputak delegaciji koja odlazi u Zagreb na pregovore o njegovom državnompravnom statusu

»... Gospodin Predsjednik vlade¹ informira Ministarski savjet o razvoju pitanja Međimurja. Prilikom ulaska jedinica Kraljevine Mađarske u Čakovec dobar dio tamošnjeg stanovništva istakao je mađarsku zastavu. U mađarskim krugovima razvila se jaka agitacija, kako u okviru Lige za reviziju, tako i od Mađara koji odatle potiču, a koji su poznati u javnom životu, i koji su radili na tome da se Međimurje ne pripoji Hrvatskoj. Suprotno ovom, Pavelić i Kvaternik su u svoje vrijeme zauzeli stav po pitanju Međimurja. Posljednjih dana u Čakovcu desilo se više incidenata. Zvanični faktori Hrvatske svoje žalbe podnijeli su i pismeno. Gospodin Predsjednik vlade je dobijene vijesti o ovim incidentima saopćio načelniku Generalštaba. Pokrenut je uviđaj. S hrvatske strane situacija se zaoštrava. S tim rukovodi i tamošnje katoličko

svećenstvo. Kod Hrvata je ulazak vojske Kraljevine Mađarske u Međimurje² izazvao veliko neraspoloženje. Gospodin Predsjednik vlade smatra da pregovori sa hrvatskom vladom³ treba hitno da počnu.

Gospodin ministar unutrašnjih poslova odobrava stav gospodina Predsjednika vlade. Ovo pitanje treba što prije zaključiti. Slaže se da pregovori što prije počnu.

Na prijedlog gospodina Predsjednika vlade, Ministarski savjet je dao mađarskoj delegaciji, koja treba da odputuje u Zagreb radi pregovora sa hrvatskom vladom, slijedeća uputstva:

1. U principu Međimurje zadržati pod našim suverenitetom, međutim, potpunu administraciju privremenog karaktera, nad ovim teritorijem, bilo na određeno duže vrijeme, bilo na neodređeno vrijeme, možemo prepustiti Hrvatima.

2. Na željezničku prugu koja vodi od Murakeresztura preko Čakovca do njemačke granice,⁴ zadržavamo pravo faktičkog suvereniteta, tj. potpuno osiguranje tarifnog i pogonskog prava korišćenja.

3. Na sličan način zadržavamo pravo za eksploataciju i preradu eventualno pronađene sirove nafte u Međimurju.

4. Po mogućnosti, za prugu Gyékényes—Sušak —Rijeka, osigurati dalekosežno pravno korištenje, podrazumjevajući tu mogućnost prometa vlastitim kompozicijama, s vlastitom vučom, stvaranje skladišta pogonskog materijala itd.

5. U luci Sušak, osigurati mogućnost stvaranja slobodne zone, odnosno slobodnih skladišta.

6. Sredinom korita Drave i Dunava ustanoviti granicu između Mađarske i Hrvatske.

7. Zajednički utvrditi princip razmjene narodnosti i spremnost dviju vlada na to da će u ovom pogledu sklopiti sporazum.

8. U Međimurju predatom na upravljanje Hrvatskoj, osigurati zaštitu mađarske imovine i nadoknadu štete učinjene od strane bivše jugoslavenske vlade.

9. U principu stvoriti sporazum za zajedničko bageriranje korita Drave kako bi ponovno postala plovna, i da mađarski brodovi mogu saobraćati na rijeci Savi...«

Original, strojopis, mađarski

Sign., OL. Min. tan.jkv. 1941. apr. 21 l p.

¹ Laszlo Bardossy, mađarski ministar predsjednik i ministar vanjskih poslova

² Mađari su okupirali Međimurje 16. travnja 1941.

³ Vlada NDH

⁴ Odnosi se to na granicu koju su Nijemci uspostavili po okupaciji i anektiranju dijela Slovenije.

1941, travanj 22.
Samobor

Priznanica na 48.903,00 dinara oduzetih od interniranih u Kerestincu, koje je zamjenik kotarskog predstojnika u Samoboru, Franjo Kral, primio od N. Tićaka, nadzornika straže redarstvenog ravnateljstva iz Zagreba

REFERAT

Danas sam primio od nadzornika redarstvene straže redarstvenog ravnateljstva iz Zagreba g. N. Tićaka dinara 48.903.— slovima: četrdeset osam tisuća devetstotina tri. To je novac koji je oduzet licima interniranim u Kerestincu¹ i koji ima služiti za njihovo izdržavanje.

U Samoboru, dne 22. travnja 1941.
Kot. predstojnik
Kral²

*Original, strojopis
Sign., AH, KOS, I broj 481/41*

¹ Logor u Kerestincu osnovan je 19. IV1941. godine »za nepoćudne elemente«, »komuniste, Židove i ostale«. Već 21. travnja u njega iz Zagreba stižu prve veće grupe zatočenika, kojih je početkom svibnja bilo oko 300. Većina tih zatočenika je sredinom svibnja prebačena u logor Gospić i »Danicu«, kraj Koprivnice, a odatle kasnije u logor Jasenovac gdje su gotovo svi pobijeni. U Kerestincu je ostala samo manja grupa zatočenika tzv. »Jugoslavena«, uglavnom Srba i grupa Židova, tzv. doktora, koji su djelomično smješteni u samom dvorcu a djelomično izvan dvorca u gospodarskim zgradama poljoprivrednog dobra Kerestinec.

Potkraj svibnja i u toku lipnja 1941. godine u logor Kerestinec dolazi i veća grupa komunista, među kojima su bili poznati partijski radnici, istaknuti sindikalni funkcioneri i poznati javni i kulturni radnici Hrvatske. Ustaše su 9. VII 1941. godine strijeljale 10 komunista iz Kerestincea kao odmazdu za ubojstvo ustaškog agenta Ljudevita Tiljka. Među strijeljanima bili su i Božidar Adžija i Ognjen Priča. Ostali zatočeni komunisti su se u dogovoru s partijskim rukovodstvom iz Zagreba, odlučili na proboj iz logora. Proboj je izvršen 13/14. VII1941. godine i u njemu su sudjelovala 94 zatočenika, uglavnom komunista, ali je zbog loše vanjske organizacije završio tragično. Samo 14 zatočenika se uspjelo probiti i spasiti dok su ostali poginuli u borbama sa ustašama ili uhvaćeni i strijeljani. Ustaše su odmah ostale zatočenike iz Kerestincea prebacile u druge logore (Lepoglava, Gospić, Jasenovac), te logor u Kerestincu rasformirale potkraj srpnja 1941. godine.

² Franjo Kral. bio je zamjenik kotarskog predstojnika u Samoboru.

11

1941, travanj 23.

Berlin

Izvod iz brzojavne informacije njemačkog ministra vanjskih poslova Joachima Ribbentropa njemačkom poslaniku u Budimpešti o državnoj pripadnosti Međimurja

»... Nadalje, sa Sztojayem¹ sam razgovarao i o pitanju Međimurja. Sztojay je potvrdio saopćenje kojeg ste dobili i Vi preko Bardossya² prema kojem u Budimpešti postoji dobra volja da se sa Hrvatskom sporazumije u tom smislu da Međimurje pripadne Hrvatskoj, a u zamjenu da Hrvatska pruži Mađarskoj specijalne olakšice za tranzitni promet prema Jadranu, gdje Mađarska računa na otvaranje svoje slobodne luke...«

Wilhelms tras se és Magyar or szag 1933—1944, br.395, str. 580—581.

¹ Dome, mađarski poslanik u Berlinu.

² Laszlo, mađarski ministar predsjednik i ministar vanjskih poslova.

12

1941, travanj 28.

Zagreb

Okružnica nadbiskupa Alojzija Stepinca upućena svećenstvu zagrebačke dijeceze sa pozivom »na uzvišeni rad oko čuvanja i unapređenja NDH«¹

»Časna braćo! Nema nikoga među nama, koji u ovo posljednje vrijeme nije bio svjedokom najzamašnjih događaja u životu hrvatskog naroda, među kojim djelujemo kao glasnici Kristovog evanđelja. Događaji su ovo, koji su naš narod donijeli u susret davno sanjanom i željkovanom idealu. Časovi su ovo, u kojima ne govori više jezik, nego krv svojom tajanstvenom povezanošću sa zemljom u kojoj smo ugledali svijetlo božje i s narodom iz kojega smo nikli. Je li poheбно isticati daje i u našim grudima živije zakucalo srce. Nitko pametan toga osuditi ne može i nitko pošten toga zamjeriti ne može, jer je ljubav prema vlastitom narodu božjim prstom upisana u ljudsko biće i božja zapovijed! I tko nam može zamjeriti ako i mi kao duhovni pastiri dajemo svoj prinos narodnom veselju i zanosu, kad se puni duhovnog ganuća i tople zahvalnosti obraćamo Božjem Veličanstvu? Jer, kolikogod i bilo zamršeno pletivo današnjih sudbonosnih događaja; kolikogod bili heterogeni faktori, koji utječu na tok zbivanja, ipak je lako razabrati ruku Božju na djelu. »A Domino factum est

istud et est mirabile in oculis nostris« — »Bog je to učinio i oči su naše pune divljenja.« (Ps. 117. 23).

No, dok vam danas progovaram iz ovih starodrevnih dvorova, u sjeni ovog starodrevnog hrama, tog nijemog svjedoka naše hrvatske povijesti, ne govorim vam samo kao sin hrvatskog naroda nego još više kao predstavnik Svete Crkve. Govorim vam kao predstavnik one božje institucije, koja je nikla u krilu vječnosti i koja je svršetak u vječnosti u sasvim posebnom značenju te riječi. Kao predstavnik one crkve, koja je »firmamentum et columna veritatis« — »stub i1 vrda istine«. (I. Tim. 3, 15) i koja se nije bojala i na moja usta reći istinu, gdje je trebalo, iako je nažalost njezin glas često ostajao glas vapijućeg u pustinji. (Iv. 1. 23.).

Govoreći vam dakle kao predstavnik crkve i pastir duša molim vas i pozivam, da svim silama nastojite i radite oko toga, da naša Hrvatska bude Božja zemlja, jer će samo tako moći izvršiti dvije bitne zadaće, koje kao država imade da izvrši u korist svojih članova.

Vjerna Bogu i svetoj Kristovoj Crkvi izvršit će naša Hrvatska onu uzvišenu misiju, koju zemaljska domovina imade da vrši u promicanju nadnaravnih dobara svojih članova. Vjerna Bogu i Crkvi pokazat će, da vjeruje, daje konačni cilj svega ljudskog-teženja vječnost, gdje se nalazi prava vječna domovina. Cijeneći i zaštićujući vjerske i moralne vrijednote, pokazat će da vjeruje, daje zemaljska domovina samo onda prava majka, kad nam sklapa ruke i uči nas, »dati Bogu Božje«, te daje samo onda istinska skrbnica našeg života, kad nam korake upućuje na staze, koje vode u visinu i kad uklanja smutnje od duša, koje je Bog stvorio za sebe. No vjerna Bogu i crkvi naša će Hrvatska ne samo ispuniti svoju dužnost prema unapređivanju nadnaravnih dobara hrvatskog naroda, nego će tako postaviti i najčvršće temelje i zdravog razvitka zemaljskih narodnih vrijednota i svoje državne slobode i čvrstoće. Crkva koja već dvije hiljade godina gleda previranje u historiji svijeta, vjekovni je svjedok, kako »regnum de genta in gentem transfertur propter iniustitias et iniurias et contumelias et diversos dolos« — »kako kraljevstva prelaze s jednoga naroda na drugi zbog nepravde i nepravde i sramoćenja i raznih prevara.« (Crkv. 10, 8). Moramo stoga smatrati svojom najvećom dužnošću, da u ovim sudbonosnim časovima u povijesti hrvatskog naroda dubokim pogledom u vječnost produhovimo čitavo naše narodno biće. Moramo svuda upozoravati i učiti da sveti zanos i plemenito oduševljenje u izgrađivanju temelja mlade države Hrvatske, bude nadahnuto strahom božjim i ljubavlju za Božji zakon i njegove zapovijedi, jer će samo na Božjem zakonu, a ne lažnim načelima ovog svijeta Država Hrvatska biti izgrađena na čvrstom temelju.

Odazovite se stoga spremno ovom mom pozivu na uzvišeni rad oko čuvanja i unapređenja NDH.

Poznavajući muževe koji danas upravljaju sudbinom hrvatskog naroda mi smo duboko uvjereni, da će naš narod naići na puno razumijevanje i pomoć. Mi vjerujemo i očekujemo, da će Crkva u uskrslj Državi Hrvatskoj moći u

punoj slobodi naviještati neoborive principe vječne Istine i Pravde. Ona će se stoga držati riječi Pisma: »Verbum Dei non est alligatum« — »Riječ Božja nije nikada svezana«. (II. Tim., 2, 9). I Ona će smatrati svojom svetom dužnošću »opportune, importune, arguere, increpare, obsecrare in omni patientia et doctrina et cum omni apostolica libertate« — »u zgodno vrijeme i u ne vrijeme pokarati, zaprijetiti, umoliti učeći sa svom strpljivošću« (II. Tim., 4, 2) i sa svom apostolskom slobodom. Tako će raditi i to će smatrati dragocjenom pomoći u teškom radu oko podizanja naše drage Domovine i države Hrvatske.

Dao dobri Bog da tako bude. A da tako bude, pozivam vas, časna braćo svećenici, da ne prestanete poticati povjerene vam vjernike na molitvu, ali još više da sami kod oltara božjega podižete ruke k »Ocu Zvijezda«, od kojega silazi svaki dobri dar i svaki savršeni poklon.« (Jak. 1, 17). — Da Poglavnika Države Hrvatske napuni duhom mudrosti, kako bi uzvišenu i tako odgovornu službu vršio Bogu na čast i narodu na spas u pravdi i istini, da narod hrvatski bude narod Božji, odan Kristu i Crkvi njegovoj sagrađenoj na pećini Petrovoj! Ako se možda očima svijeta čini molitva suvišnom stvari, mi je smatramo najvažnijom od svega u životu, »jer ako Gospod ne čuva grada, uzalud bdije koji ga čuva«. (Ps. 12, 1).

Crkva božja nikad se nije izgubila u frazama, ali nikad nije također zatajila u onom ustrajnom radu, na kojem se stvaraju temelji sretne budućnosti pojedinca, naroda i država. Pokažite to, časna braćo, i sada, i ispunite svoju dužnost prema mladoj državi Hrvatskoj.

U vezi s time određujemo, da se u nedjelju 4. svibnja o.g. održi svečani Te Deum po svim župnim crkvama, na koje neka župni uredi pozovu mjesne vlasti i vjerni narod. Nadam se, da će se u to vrijeme moći održati pomenute svečanosti. A ukoliko komunikacione prilike pošte ne bi omogućile neka se to izvrši u prvi slobodni dan. A što se tiče prvostolne crkve zagrebačke, to ću vam odrediti u sporazumu s državnim vlastima.

U Zagrebu, 28. travnja, 1941.
+ Alojzije,² nadbiskup.«

»Katolički list« 1941., br. 17, str. 197—198.

¹ Okružnica je bila čitana preko radija nekoliko puta kroz nekoliko dana, u cijelosti i u izvodu, tako da s njom nije upoznato samo svećenstvo nego i narod. A 3. svibnja objavljena je u »Hrvatskom narodu«.

² Stepinac

POVJERENIK ZA JAVNI RED I SIGURNOST

Z/t GRAD ZAGREB

Broj: Prs 2080 - 1941

Zagreb, dne 29. travnja 1941.

Proglas

Na dan 1. svibnja ove godine obzirom na činjenicu, da se naša država još nalazi u ratnom stanju, zabranjuju se u interesu održavanja javnog mira i reda povorke bilo kakve vrsti, sastanci ili proslave u bilo kojem obliku.

Sav privredni rad imade taj dan mirovati osim u radnjama kojima je nedjeljom dozvoljeno redovito poslovanje.

Nošenje bilo kakvih znakova u vezi s proslavom 1. svibnja zabranjuje se.

Svaki prekršaj ove zabrane najstrože će se kazniti.

Povjerenik za javni red
i sigurnost za grad
Zagreb:
Božidar Cerovski, v.r.

Original, knjigo tisak

Sign., AH, Stampata, 104j 15

14

1941, travanj 30.

Vrapče

Prijava ustaškog povjerenika općine Vrapče kotarskom povjereniku u Zagrebu protiv Juraja Draušnika, načelnika općine Vrapče

Predmet: Draušnik Juraj općinski načelnik prijava protiv ustaša.

Kotarskom povjereniku
u Zagrebu

Dana 27. travnja o.g. kada su me mladići iz sela Vrapča čekali da ih predvedem u zbor radi prijema u dobrovoljačku ustašku vojsku, gore navedeni Draušnik Juraj sadanji općinski načelnik općine Vrapče istima mladićima je rekao: »Dečki a što će biti ako dođe Rusija ovamo, te zašto se javljate dobrovoljno u ustašku vojsku«.

Stoga podnašam prijavu protiv gore imenovanog da ga naslov radi pobune pozove na odgovornost.

Prijavu o tome podnio je meni kao povjerenik ove općine Zlatko Prišlin iz Vrapca gornjega.

U Vrapcu dne 30. travnja 1941.

Povjerenik:
Marko Debanić

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, Kut. 99, Pov. br. 107/41

15

1941, travanj¹
Zagreb

Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen hrvatskom i srpskom narodu u Hrvatskoj u kojem se daje ocjena političke situacije u Hrvatskoj nakon uspostave NDH i narod poziva u borbu protiv okupatora i njegovih suradnika

HRVATSKI NARODE!

Imperijalistički grabljivci pregazili su i našu napaćenu zemlju. Porobljena, raskomadana i opljačkana, Hrvatska krvori pod vojničkom čizmom imperijalističkih osvajača u najcrnijem ropstvu i bijedi.

Sluge Hitlera i Musolinija — frankovačka gospoda — godinama su zajedno s imperijalističkim osvajačima pripremali porobljavanje naše zemlje. Oni su vrlo dobro znali da imperijalisti, u čijoj su službi, teže za porobljavanjem i komadanjem Hrvatske. No to ih nije smetalo, jer su bili osvjedočeni da ih hrvatski narod prezire i da mogu doći na »vlast« samo pomoću imperijalističkih bajoneta svojih gospodara. Zato su frankovačka i ostala gospoda u najtežim časovima, kada je osvajačka vojska provalila u nršu zemlju, podlo zabila narodu nož u leđa. Oni su pod izlikom borbe protiv velikosrpske hegemonije krčili put novim ugnjetačima hrvatskog naroda; njemačkim i talijanskim imperijalistima. Ovu najsramniju izdaju interesa hrvatskog naroda u njegovoj povijesti frankovačka gospoda hoće da prikažu kao herojsko i časno djelo, a najcrnje kolonijalno ropstvo, u koje su bačeni Hrvati, kao nacionalno oslobođenje ispod velikosrpskog ugnjetavanja! Da bi prikrili

imperijalističko porobljavanje Hrvatske i svoju izdajničku ulogu, da bi zaveli hrvatski narod i pretvorili ga u poslušno roblje novih tlačitelja, frankovačka su gospoda dozvolom Hitlera i Musolinija proglasila »Nezavisnu Državu Hrvatsku«.

Stvarnost nacionalnog ropstva i suviše je okrutna da bi se narodne mase dale zavesti brbljarijama o slobodi. »Nezavisna Država Hrvatska« postoji samo na papiru. Cijela je Hrvatska stvarno porobljena i stenje pod čizmom okupatorske vojske, u čijim se rukama nalazi vrhovna vlast. Tajna policija okupatora odlučuje o sudbini svakog Hrvata. »Hrvatska Državna vlada« u banskim dvorima nije ništa drugo no podružnica imperijalističkih okupatora. Njena je zadaća da izvršuje naredbe Hitlera i Musolinija.

Frankovačka gospoda fraziraju o velikoj, slobodnoj i suverenoj hrvatskoj državi, a Hrvatska je njihovom zaslugom porobljena i raskomadana na tri dijela. U jednom dijelu Hrvatske gospodare njemački okupatori koje frankovačka gospoda slave i uzdižu kao saveznike i oslobodioce Hrvata. Talijanski imperijalisti porobiše našu divnu Dalmaciju i Primorje, kojima spremaju gorku sudbinu paćenice Istre, u kojoj su ognjem i mačem iskorijenili sve što je bilo hrvatsko i slovensko. Međimurje i dio Slavonije drže pod okupacijom mađarski imperijalisti. U tim krajevima je već otpočela mađarizacija koja nas podsjeća na zulume mađarskih ugnjetača do 1918. godine.

Neprijateljska okupatorska vojska koja je uništila i ono malo nacionalne i političke slobode, koje je hrvatski narod teškom borbom izvojevao u Jugoslaviji, sije oko sebe svuda pustoš i bijedu. Ona pljačka i odnosi sve do čega dođe: odnosi hranu i sirovine, toliko potrebne hrvatskom narodu, prazni skladišta i trgovine, pustoši privatne stanove, oduzima stoku i živež od seljaka. Mi moramo izdržavati okupatorsku vojsku, a što nam ona ne pojede, to se otprema u Njemačku, Italiju i Mađarsku. Tako izgleda »Nezavisna Država Hrvatska«.

HRVATSKI NARODE!

Plaćenici Hitlera i Musolinija — frankovačka gospoda raspiruju bjese-mučnu šovinističku mržnju protiv bratskog srpskog i slovenskog naroda. Oni nastoje da odgovornost za dugogodišnje ugnjetavanje hrvatskog naroda od velikosrpske buržoazije prebace na napaćeni radni narod Srbije; po nalogu svojih imperijalističkih gospodara nastoje da zavade hrvatski, srpski i slovenski narod, kako bi spriječili njihovu zajedničku borbu protiv imperijalističkih tlačitelja. Zavadi, podijeli, pa vladaj, to je geslo velikosrpskih ugnjetača, a to je danas geslo i imperijalističkih okupatora i njihovih plaćenika — frankovačke gospode. Imperijalistički tlačitelji bacili su hrvatski narod, kao i ostale narode Jugoslavije u nacionalno i kolonijalno ropstvo. Sve nas ugnjetava, ponižava i pljačka isti neprijatelj. Borba protiv tog omraženog neprijatelja može biti uspješna samo onda ako hrvatski i srpski narod.

ujedinjen i zbijen u čvrste redove sa ostalim narodima Jugoslavije, povede borbu protiv imperijalističkih okupatora i njihovih plaćenika.

RADNICI I RADNICE!

Zakleti neprijatelji radničke klase, imperijalistički okupatori i njihovi frankovački plaćenici spremaju vam najteže ropstvo, glad i bijedu. Frankovačka gospoda hoće da od vas učine pokorno roblje i da vas odvrate od vaše opravdane borbe za bolji život i ljepšu budućnost, oni nastoje da ovjekovječe kapitalistički jaram i da osiguraju nesmetano bogaćenje vaših izrabljivača. Zato progone vaše najodanije borce, otpuštaju ih s posla, premlaćuju ih u zatvorima, ubijaju ih i groze se za svaku sitnicu sa strijeljanjem i bacaju ih u koncentracione logore bez ikakvog suda i preslušanja. Sve to čine da bi vas zastrašili i spriječili vašu borbu za bolje uslove rada i života.

Frankovačka vam gospoda po uzoru Njemačke i Italije spremaju radne logore, radnu službu i prisilne zajedničke organizacije kapitalista i radnika, u kojima će gospodariti najvjernije sluge vaših izrabljivača.

Frankovačka se gospoda po uzoru svojih gospodara Hitlera i Musolinija nabacuju demagoškim obećanjima i govore protiv kapitalističkog izrabljivanja, a istovremeno zabranjuju štrajkove i tarifne pokrete za bolje uslove rada i života radnika. Frankovačka gospoda propovijedaju ljubav između kapitalista i radnika, a stvarno vam kuju lance da bi vas mogli još bezdušnije izrabljivati, ona vam obećavaju kuće i zdrave stanove, koji bi se imali graditi novcem opljačkanim od radnog naroda, ali neće da isprazne palače raznih Grivičića, Prpića, Reberskih i drugih da bi vam osigurali krov nad glavom, obećavaju vam blagostanje i rad, a stvarno vam donose besposlicu, skupoću, bijedu i glad. Drugovi radnici i radnice, vi od te gospode ne možete očekivati ništa dobrog. Oni vas varaju kao što su vas ranije varala i gospoda iz HSS-a i SDS-a. Vaša sudbina i vaš položaj ovisi o vašoj slozi, borbenosti i ustrajnosti u borbi. Komunistička Partija Hrvatske — vaša partija — poziva vas da ujedinite i učvrstite svoje borbene redove, da vodite odlučnu i nepomirljivu borbu za što veće nadnice, za kraće radno vrijeme, za pomoć besposlenima, protiv skupoće i špekulanata i za sve ostale svakodnevne zahtjeve radničke klase. U toj borbi STVARAJTE ČVRSTO JEDINSTVO RADNIČKE KLASA. Povežite se s vašom braćom seljacima, STVARAJTE BORBENI SAVEZ RADNIKA I SELJAKA. Stupajte u prve borbene redove oslobodilačke borbe hrvatskog naroda, za istjerivanje okupatora iz naše porobljene domovine, ZA KONAČNO OSLOBOĐENJE ISPOD KAPITALISTIČKOG JARMA.

BRAĆO SELJACI!

Imperijalističko porobljavanje naše zemlje teško je pogodilo osobito vas seljake. Vi ste prvi na udaru okupatorske vojske. Ona vas pljačka i oduzima

vam stoku i hranu, pustoši vaša sela, bacajući vas u još veću bijedu i glad. Frankovačka gospoda, koja su vam dovela okupatore u Hrvatsku, također spremaju srednjevjekovno ropstvo po uzoru totalitarnog režima Njemačke i Italije. Ne vjerujte lažnim obećanjima frankovačke gospode. Oni vas varaju i prodaju, i varati će vas i prodavati isto onako kako su vas do sada varala i prodavala gospodska vodstva HSS-a i SDS-a. Vi se mučite i patite od jutra do mraka, a vašim trudom i mukom tovi se buržoazija, dok vi gladujući zapadate u sve veću bijedu i ropstvo. Dostaje bilo varanja seljaka. Koristite se skupo plaćenim iskustvom koje ste stekli. Udružite se s vašom braćom po mucu i patnjama sa radnicima — koje izrabljuju i tlače krupni kapitalisti kao i vas. Radnici i seljaci, povezani i udruženi u čvrsti borbeni savez obračunat će sa svojom gospodom i njihovim slugama. Oni će svojom vlastitom snagom, pod vodstvom Komunističke Partije, a uz pomoć Sovjetskog Saveza stvoriti novo društveno uređenje po uzoru Sovjetskog Saveza u kome će radni narod ostvariti svoje istinsko nacionalno i socijalno oslobođenje i stvoriti sebi ljepši i sretniji život.

SRBI U HRVATSKOJ!

Komunistička Partija Hrvatske obraća se i vama, koji od svog doseljenja u Hrvatsku nikada niste uživali potpunu nacionalnu slobodu. Ali danas, kada je Hrvatska porobljena od imperijalističkih osvajača, vi ste bačeni u najteži položaj otkako se nalazite u Hrvatskoj. Kao što su ranije u službi Beča i Pešte, tako i danas u službi Berlina i Rima frankovačka gospoda raspiruju šovinističku mržnju i bratoubilačku borbu između vas i hrvatskog naroda. Ranije su to činili da vas zajedno s hrvatskim narodom održe u ropstvu mađarskih tlačitelja, a danas to čine da bi vas i hrvatski narod lakše održali u imperijalističkom ropstvu.

Razularena frankovačka gospoda vrše nad vama krvavi teror i progone, ona pod izgovorom borbe protiv četnika zatvaraju, zvjerski muče i potajno ubijaju na stotine čestitih boraca, koji su zajedno sa hrvatskim radnim narodom vodili borbu protiv velikosrpske hegemonije i ugnjetavanja hrvatskog naroda.

Ne dajte se zastrašiti krvavim progonom, ne nasjedajte šovinističkoj hajci! Zbijte svoje redove, udružite se u bratsku slogu s hrvatskim narodom, koji pati kao i vi, priključite se borbenim redovima radnika radi zajedničke borbe protiv okupatora i njihovih plaćenika — frankovačke gospode. Mi se nalazimo pred teškom i odlučnom borbom, ali zajedničkim snagama Srba i Hrvata u Hrvatskoj, zajedničkom borbom svih porobljenih naroda Jugoslavije pod vodstvom Komunističke Partije, srušit ćemo neprijatelja i izvojevati ne samo nacionalno oslobođenje Hrvata, nego ćemo osigurati i nacionalnu ravnopravnost Srbima i Hrvatima.

HRVATSKA OMLADINO!

Kad je osvajačka vojska provalila u našu zemlju, ti si vidjela daje na čelu te vojske stupala omladina, koju su imperijalisti pretvorili u svoje osvajačko oružje. Ta omladina zavedena od imperijalista proljeva svoju krv i daje svoje mlade živote za interese imperijalističkih razbojnika.

I tebi, hrvatska omladino, prijeti ista opasnost! Plaćenička frankovačka gospoda, po nalogu svojih imperijalističkih gospodara, osnivaju za tebe: radne logore, razna društva i organizacije u kojima će te odgajati u protunarodnom duhu da bi služila interesima imperijalista i njihovih plaćenika.

Ona osnivaju hrvatsku vojsku, u koju uvlače samo tebe omladino, jer drže da će od tebe najlakše učiniti svoje poslušno oruđe. Frankovačka gospoda hoće od tebe, omladino, da stvore vojsku, koja će im služiti za gušenje narodnooslobodilačke borbe i da te po nalogu svojih imperijalističkih gospodara šalju na ratnu klaonicu.

Omladino! Komunistička Partija ti ukazuje na tu opasnost i poziva te da se ne daš pretvoriti u protunarodno oružje. Komunistička partija te poziva da zbiješ svoje redove oko Saveza Komunističke omladine i da budeš u prvim redovima narodnooslobodilačke borbe protiv imperijalističkih osvajača a za bolju budućnost mladog pokoljenja.

RADNICI, SELJACI, VOJNICI, GRAĐANI I SVI RODOLJUBIVI ELEMENTI!

Hrvatska je pregažena od vjekovnih neprijatelja hrvatskog naroda. Gospodsko vodstvo HSS-a i SDS-a obećavalo vam je nacionalno i socijalno oslobođenje, a svojom izdajničkom politikom šurovanja s petokolonašima i imperijalistima, politikom progona narodnih boraca i neprijateljstva prema moćnom Sovjetskom Savezu, dovelo je hrvatski narod u najcrnje nacionalno i socijalno ropstvo. Oni još ni danas nisu napustili nadu da će pomoću engleskih imperijalista ponovo zajašiti narodu na grbaču. Sve političke stranke su vas izdale i napustile. Time su kapitalistička gospoda sviju boja dokazala ponovo, da ona ne samo nisu sposobna voditi oslobodilačku borbu hrvatskog naroda, nego daje čitava njihova politika samo jedan beskonačni lanac izdajstva nad hrvatskim narodom. Hrvatski narod može svoje oslobođenje postići jedino pod vodstvom radničke klase, kao što su bratski narodi velikog moćnog Sovjetskog Saveza postigli svoju slobodu i nezavisnost na čelu sa radničkom klasom. Jedino je Komunistička Partija Hrvatske, kao avangarda radničke klase, ostala vjerna hrvatskom narodu i nastavlja borbu za njegovo nacionalno i socijalno oslobođenje. Svi na okup! Ujedinimo sve svoje snage u općoj zajedničkoj borbi protiv imperijalističkih osvajača i okupatora, samo zajedničkim snagama i u zajednici sa ostalim ugnjetenim narodima Jugoslavije u čvrstom savezu sa narodima Sovjetskog Saveza izvojevat ćemo sebi onakovu nacionalnu slobodu i nezavisnost kakvu imaju narodi Sovjetskog Saveza. Zato

ujedinimo svoje snage u velikoj borbi za nezavisnost i ujedinjenje čitavog hrvatskog naroda. Ne dajmo da nam imperijalistički razbojnici pomoću frankovačkih veleizdajnika hrvatskog naroda, otkidaju najljepše pokrajine, našu Dalmaciju, Primorje, Međimurje i dio Slavonije. Borimo se da dobiju svoju slobodu i da se opet sjedine s nama ona naša istarska braća, koja već 23 godine stenju pod ropskim jarmom talijanskog imperijalizma. Pružimo svoju ruku toj našoj braći i povedimo zajedničku borbu za rušenje zajedničkog neprijatelja.

HRVATSKI NARODE!

U našoj zemlji nalaze se hiljade i hiljade vojnika njemačke, talijanske i mađarske okupatorske vojske. Oni su natjerani od svojih imperijalističkih vlastodržaca da napuste dvoje domove, svoje porodice, svoju djecu, te da prolijevaju krv za interese svojih vlastodržaca. Ne zaboravite da su i oni radnici, seljaci, poštteni građani, sirotinja, koja sve više i više žudi za mirom i povratkom svojim kućama. I oni svakog dana postaju sve nezadovoljniji i daju otpor onima koji ih tjeraju sve dalje u osvajački rat. Zato pridite k njima! Dajte im bratsku ruku, prezirite i mrzite njihove vlastodržce, a s njima se bratimite i objasnite im da treba da se ujedine s nama u zajedničkoj borbi za mir, za bratsvo među narodima čitavog svijeta.

NAPRIJED U BORBU ZA NEZAVISNOST I UJEDINJENJE

ČITAVOG HRVATSKOG NARODA!

ŽIVIO BRATSTVO I SLOGA HRVATA I SRBA U HRVATSKOJ!

ŽIVIO BRATSTVO I SLOGA NARODA JUGOSLAVIJE U BORBI

ZA SLOBODU I NACIONALNU NEZAVISNOST!

BORIMO SE PROTIV IMPERIJALISTIČKOG RATA, OKUPATORA

I NJIHOVIH FRANKOVAČKIH PLAĆENIKA!

ZA MIR I JEDINSTVO MEĐU NARODIMA ČITAVOG SVIJETA!

ŽIVIO SOVJETSKI SAVEZ, NADA SVIH POROBLJENIH I

UGNJETENIH!

ŽIVILA KOMUNISTIČKA PARTIJA JUGOSLAVIJE!

ŽIVILA KOMUNISTIČKA PARTIJA HRVATSKE!

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Original, umnožen geštetnerom

Sign., AIHRPH, KP-3/3

Izbor, br.4, str. 26—30.

¹ U Zborniku VII, tom V, knj. 1, br. 2, str. 8 — 15, dokument je krivo datiran. Novo datiranje ovog dokumenata izvršeno je na osnovu: DrPavle Gregorić, Narodnooslobodilački pokret u Zapadnoj Slavoniji, Moslavini i bjelovarskom okrugu 1941. godine, Sjećanja. Historijski institut Slavonije, Slavonski Brod, 1969, str. 34—35, bilj. 32

1941, travanj, kraj

Proglas Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije upućen radnom narodu Jugoslavije u povodu 1. svibnja 1941. godine

RADNI NARODE JUGOSLAVIJE!

Pedeset i treći međunarodni praznik proletarijata radnička klasa čitavog sveta praznuje u jeku najstrašnijeg ratnog pokolja i pustošenja, kakvog ne pamti istorija čovečanstva. Čitav kapitalistički svet, na svih pet kontinenata, nalazi se u ratu, koji su sistematski pripremale finansijske oligarhije velikih imperijalističkih sila, bez razlike da li se one zvale Engleska, Nemačka, Italija, japanska ili američka klika. Imperijalisti iz oba ratujuća tabora, bez obzira na to da li se oni zvali nacionalsocijalisti ili fašisti, ili da se zovu »demokrati«, teraju svoje narode u ratni pokolj samo radi svojih imperijalističkih interesa. Narodi prolevaju svoju krv radi interesa male šake vladajuće finansijske oligarhije koje vladaju u velikim kapitalističkim državama, kao što su Nemačka, Engleska itd. Radi se o novoj podeli sveta i podjarmljivanju malih država, a ne o borbi protiv versajske nepravde, kao što to hoće da prikažu osovinske finansijske oligarhije. Radi se o očuvanju imperijalnog carstva i daljnjem porobljavanju kolonijalnih naroda, a ne o borbi za demokratiju, kao što to hoće da prikaže engleska i američka finansijska oligarhija.

Čitava Evropa, osim velike zemlje socijalizma, Sovjetskog Saveza, zahvaćena ratnim požarom, danas je opustošena — gradovi i sela porušeni. Mnogobrojni nezavisni narodi Evrope danas stenju pod jarmom nacionalnog ropstva nemačkog imperijalističkog osvajača. Podjarmljene zemlje pokrivene su grobovima svojih sinova, palih u borbi za svoju nezavisnost, ili kao oruđe u rukama imperijalističkih sila, pokrivene su tamnicama i koncentracionim logorima, pokrivene su ruševinama, pod kojima je našlo smrt na desetine hiljada nevine dece, žena i staraca. Varvarski se uništavaju najveće i najlepše tekovine ljudskog uma i napretka. Strašna avet gladi raširila je svoja krila iznad opustošene Evrope i pretila glađu i smrću u prvom redu radnicima i ostalim siromašnim seljacima grada i sela.

Sve je ovo rezultat samovolje jedne šake imperijalističkih zločinaca iz oba imperijalistička tabora, koji po cenu milionskih života radnog naroda hoće da održe svoju pljačkašku vladavinu, hoće da spasu od propasti dotrajali kapitalistički sistem.

RADNI NARODE JUGOSLAVIJE!

Dok u kapitalističkom svetu besni punom snagom Drugi imperijalistički rat, koji nosi pustoš, bedu i očaj, dotle na jednoj šestini zemljine kugle, u svetu

socijalizma, vlada mir i blagostanje. *Dvestomilionska bratska zajednica naroda velikog Sovjetskog Saveza korača pobedonosno, vedra i vesela lica, džinovskim koracima iz socijalizma ka komunizmu, korača u društvo kome već mnogo stoleća teži napaćeno čovečanstvo.* Korača jedino ispravnim putem ka boljoj i srećnijoj budućnosti, korača putem koji su obeležili najveći geniji čovečanstva — Marks, Engels, Lenjin, Staljin.

U ovim teškim i mučnim danima, punim grozote i očaja, kada izgleda kao da se povampirena reakcija iz Srednjeg veka povratila, i hoće da uz pomoć najmodernijih sredstava uništi sve što je napredno, kao da hoće povratiti silom kolo istorije i pomoću srednjevekovnog mraka zadržati dolazak novog društvenog uređenja, gde nema izrabljivača i izrabljenih, gde nema nacionalno ugnjetenih, gde nikada više neće biti ratova i razaranja. U teškim danima napaćeno čovečanstvo upire svoje oči u veliku socijalističku zemlju, Sovjetski Savez, nadu svih ugnjetenih i izrabljenih. Na 53. međunarodni praznik rada, na 1. maj, radni narod čitavog sveta upućuje svoje misli srećnim i slobodnim narodima Sovjetskog Saveza, koji ovaj praznik slave kao praznik mnogih velikih pobeda, kao praznik sreće i blagostanja naroda velike bratske zajednice. Te pobede, to blagostanje naroda Sovjetskog Saveza napaja verom radni narod čitavog sveta u njegovu konačnu pobedu. u njegovo oslobođenje od kapitalističkog i nacionalnog ropstva.

RADNI NARODE JUGOSLAVIJE!

Radni narod grada i sela Jugoslavije slavi ove godine svoj veliki praznik rada u znaku strašne tragedije koja je zadesila narode Jugoslavije. Imperijalistički razbojnici poslali su u našu zemlju zloglasni Gestapo, a italijanski takozvanu Ovrhu, da u masama pomoću domaćih izdajnika hapse radničke borce. Tamnice Jugoslavije, naročito u Hrvatskoj, pune su radničkih boraca, a reakcionarna marionetska frankovačka gospodska vlada u Hrvatskoj neprekidno pretila radničkoj klasi streljanjem i terorom. Razne malobrojne razularene frankovačke horde u Hrvatskoj, Bosni itd. divljački teroristu radni narod i narode drugih vera.

Protiv srpskog i slovenačkog naroda razuzdala se jedna nezapamćena šovinistička i bratoubistvena kampanja sa strane marionetske vlade u Zagrebu koja nema masovne potpore u narodu. Hrvatska gospoda na silu sakupljaju nekakvu vojsku, koju onda Nemci šalju u bosanska brda da onde proleva bratsku krv za interese nemačkih kapitalista.

Hrvatska frankovačka gospoda, koja su došla na vlast pomoću okupatora, ne samo da su pomogla svojim izdajstvom rasparčati Jugoslaviju, nego i Hrvatsku. U Dalmaciju, u nacionalnu kolevku Hrvata, došli su italijanski imperijalisti i okupirali je za sebe. U Sušaku, u Splitu i mnogim drugim mestima viju se italijanske zastave, a hrvatske se skidaju. U najhrvatskijoj pokrajini, na divnom Jadranskom Moru, okolo se šeću vekovni neprijatelji hrvatskog naroda. Uvodi se službeni italijanski jezik itd. Evo, to je najdirljiviji

rezultat izdajstva hrvatske frankovačke gospode. No ta gospoda ne samo da su dovela u zemlju tlačitelje, nego sada nastoje svim silama da hrvatski narod učine poslušnim robovima novih gospodara, hoće da u srcu hrvatskog naroda usade mržnju prema braći Srbima i Slovencima, naročito onim koji žive stolicima u Hrvatskoj. Radničkoj klasi u Hrvatskoj ta gospoda obećavaju rad i blagostanje po uzoru totalitarnog pakla za radničku klasu — rad robova u radnim logorima itd. Oni hoće da obmanu radničku klasu, smatrajući da ona ne zna ništa o tome »raju« u kome stenje radni narod u Nemačkoj i Italiji, koji ona proklinje i sprema se da ga uništi skupa sa onima koji su ga stvorili.

RADNI NARODE JUGOSLAVIJE!

Srbi, Hrvati, Slovenci, Crnogorci, Bosanci i drugi — osvajačka čizma gazi vašu zemlju, vašu nezavisnost i hoće da vas zbriše sa lica zemlje. Sve je vas zadesila užasna nesreća, postali ste žrtvom mnogogodišnje politike vlastodržaca u Beogradu, koji su vodili brigu, dok su bili na vlasti, samo o svojim kapitalističkim interesima. Vodili su računa samo o tome kako će se više obogatiti. Zbog tih interesa ugnjetavali su preko dvadeset godina radne narode Jugoslavije, zbog tih interesa zločinački su zanemarili odbranu zemlje, zbog tih interesa zabranili su avangardu radničke klase — Komunističku partiju Jugoslavije, uveli Zakon o zaštiti države i u toku 20 godina punili tamnice Jugoslavije najboljim borcima radničke klase. Zbog tih interesa povezali su se sa osovinskim razbojnicima (Stojadinović i drugi) i na taj način omogućili današnju tragediju. Zbog tih interesa oglušili su se i silom odupirali neodoljivoj volji svih naroda Jugoslavije, da se u interesu mira i nezavisnosti naroda Jugoslavije stvori na vreme pakt o uzajamnoj pomoći sa velikom i moćnom zemljom, sa Sovjetskim Savezom. Kroz sve to vreme avangarda radničke klase, Komunistička partija Jugoslavije, iako progonjena, stajala je dosledno u borbi za prava izrabljivanih i nacionalno ugnjetenih, uporno je ukazivala put kojim treba da se ide, da bi se spasao mir i nezavisnost naroda Jugoslavije. I kao što je Komunistička partija dosada stajala u prvim redovima narodne borbe, tako će od sada još upornije organizovati i voditi borbu naroda protiv okupatora i njihovih slugu u zemlji, protiv raspirivanja nacionalne mržnje, a za bratstvo naroda Jugoslavije i svih naroda na Balkanu. Protiv izrabljivanja radnih naroda, za bolju i srećniju budućnost!

RADNICI I RADNICE JUGOSLAVIJE!

Krvnici radnog naroda hoće da vas zastraše raznim pretnjama, hoće da uteraju strah u vaše kosti, da vas na taj način učine nesposobnim da se odupirete najbezdušnijem izrabljivanju koje vam spremaju. Terorom, streljanjem, tamnicama, hoće da vas prisile da budete poslušno roblje kapitalističkih izrabljivaca. Raznim lažnim obećanjima hoće da vas obmanu i poseju razdor u vaše borbene redove. Ne dajte se zastrašiti, ne dajte se obmanuti, zbijte čvrsto

svoje redove u nesalomljivo jedinstvo radničke klase Jugoslavije. Setite se na dan vašeg velikog proleterskog praznika, na one velike i teške borbe kroz koje je prošla radnička klasa u raznim zemljama, a naročito na radničku klasu nekadašnje Rusije, koja je svrgnula omraženi carizam i stvorila veliku i nepobedivu državu — Sovjetski Savez. Neka vam te džinovske pobede, koje su stvorene na čelu sa najrevolucionarnijom partijom pod vodstvom velikih stratega Lenjina—Staljina, budu nepobitan dokaz koji će vas napajati verom u vašu snagu, u konačnu pobedu proletarijata, u pobedu lepše i srećnije budućnosti.

RADNICI I RADNICE!

Stvarajte uporno vaše borbeno jedinstvo, koje je najsigurnije oružje u današnjim sudbonosnim danima. Povezujte se sa vašom braćom na selu, stvarajte borbeni savez radnika i seljaka.

RADNICI, SELJACI, GRAĐANI - SVI RODOLJUBNI ELEMENTI!

Na okup! U svim sudbonosnim danima potrebno je ujediniti sve vaše snage u borbi za vaš opstanak. Vaš opstanak i vaše nacionalne tekovine ugroženi su od vaših vekovnih neprijatelja. Oni teže da vas zbrišu sa lica zemlje, da vas odnarde, da vam oduzmu piavo na nacionalni i kulturni život. U Sloveniji i Dalmaciji neprijatelji uklanjaju sva vaša nacionalna obeležja. Više nego ikada potrebna je narodna sloga u tim teškim časovima. Ne klonite duhom, ustrajte u borbi u koju vas poziva i koju vodi avangarda radničke klase — Komunistička partija Jugoslavije.

OMLADINO JUGOSLAVIJE!

Tebi pretila velika opasnost, u tvoju zemlju je došao najgori neprijatelj omladine. Neprijatelj koji omladinu na najperfidniji način pretvara u svoju ratnu-osvajačku mašinu. Neprijatelj, koji potocima proleđa mladu krv, da bi produžio život onome što je preživelo, što smeta razvitku čovečanstva — kapitalistički društveni sistem. Omladino, ne daj se zavesti, naročito ti, omladino u Hrvatskoj, tebi pretila osobita opasnost, jer te nametnuti vlastodršci hoće pretvoriti ne samo u svoje slepo oruđe, nego i u oruđe tuđinskih osvajača koji su okupirali tvoju rodnu grudu, koji gaze tvoju nacionalnu nezavisnost i ponos.

Omladino, Komunistička partija te poziva da budeš u prvim redovima narodne borbe protiv imperijalističkih osvajača, u borbi za srećnu i bolju budućnost mlade generacije.

Da živi međunarodni proleterski praznik, 1. maj!

Da živi velika, srećna i nepobediva zemlja socijalizma, Sovjetski Savez!

Da živi bratstvo i sloga naroda na Balkanu!

Da živi jedinstvo radničke klase Jugoslavije!

Da živi Komunistička internacionala!
Da živi Komunistička partija Jugoslavije!
Dole imperijalistički okupatori — Živela nezavisnost naroda Jugoslavije!
Dole imperijalistički rat!

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Original, strojopis
Sign., Arhiv CKSKJ, Fond CKKPJ 1941/18

17

1941, svibanj 8.
Zagreb

Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu s odredbom o preseljenju Srba i Židova iz sjevernog dijela Zagreba

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO U ZAGREBU
Broj: 3430-Prs-1941.

Zagreb, 8. svibnja 1941.

OGLAS

Određujem, da se u roku od 8 dana imadu preseliti u druge dijelove grada Zagreba svi SRBI i ŽIDOVI, koji stanuju na sjevernoj strani Maksimirske ceste, Vlaške ulice, Jelačićevog trga, Ilice do mitnice, kao i iz onih dijelova grada koji se nalaze sjeverno od označenog cestovnog poteza.

Oni koji se ne pokore ovoj odredbi, bit će po isteku gore označenog roka PRISILNO EVAKUIRANI na vlastiti trošak i KAŽNJENI po postojećim ZAKONSKIM PROPISIMA.

Ravnatelj redarstva:
Marijan Nikšić, v.r.

Original, plakat, tisak
Sign., A1HRPH, NG, kut. 501.

1941, svibanj 8.
Zagreb

Obavijest ustaškog redarstva o izvršenim većim hapšenjima u Zagrebu

ZAGREB, 8. svibnja. Noćas je ustaško redarstvo u Zagrebu uhitilo 114 četnika i ljudi, koji su s njima bili u vezi. Kod nekih je pronađen i četnički materijal.

U savezu s time uhićen je i srpski metropolita Dositej Vasić, koji je zadržan u zatvoru.

Hrvatski narod, 9. V1941.

19

1941, svibanj 8.

Sisak

Odredba Predstojništva gradskog redarstva u Sisku o ograničenosti kretanja stanovnika Srba u gradu Sisku

Predstojništvo Gradskog redarstva u Sisku
Broj 160-41

Sisak, dne 8. svibnja 1941.

Odredba

Stanovnici grada Siska srpsko-pravoslavne vjere smiju se po gradu Sisku kretati samo ograničeno i to od 8 sati u jutro do 6 sati poslije podne. Ostalo vrijeme imaju se zadržavati u svojim stanovima.

Prekršitelj ove odredbe, koja odmah stupa na snagu, biti će strogo

kažnjen.

Predstojnik redarstva

I.¹ Rukavina v.r.

Hrvatske novine, Sisak, 10. V1941.

¹ Ivan

20

1941, svibanj 10.

Sombathelj

Brzjav Komande 3. korpusa Ministarstvu odbrane Mađarske s molbom da se 80 uhapšenih Međimuraca smjesti u logor ratnih zarobljenika u Sarvar

Brzjav

Komande 3. korpusa

Sombathelj, 10. 5. 1941. u 13.55 č.

Vrlo hitno

Sombathelj, 3. korpus 413 5/10 12.35

Ministarstvo odbrane, 21. odjeljenje, Budimpešta.

Do sada kod korpusnog vojnog suda ima 80 uhapšenih civila iz Međimurja, koji su u Međimurju huškali u prilog prisajedinjenja Hrvatskoj, a koji su s mađarske točke gledišta nepovjerljivi. Njihov broj iz dana u dan raste. Zbog skućenog prostora, molim odobrenje da se uhapšenici privremeno smjeste — odvojeno od Srba, ratnih zarobljenika, u logor ratnih zarobljenika u Sarvaru.

3. korpus, 11000/1111 ein.

Original, strojopis, mađarski

Sign., HL, HM, 1941.21. 31578/ ein.

21

1941, svibanj 16.

Zagreb

Odredba Redarstvenog ravnateljstva Zagreb upućena građanima o uvođenju policijskog sata u gradu

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO U ZAGREBU

Prs. Broj: 4902—1941.

Zagreb 16. svibnja 1941.

ODREDBA

Počevši od danas 16. svibnja 1941. pa do daljnjega zabranjuje se svako kretanje i zadržavanje na ulicama kao i u javnim lokalima od 10 sati uvečer do 5 sati ujutro.¹

Svi javni lokali, kina, kazališta itd. imadu biti zatvoreni najkasnije u 10 sati uvečer.

Sve javne priredbe, koncerti, predavanja itd. imadu se pravovremeno završiti.

Sve dozvole za slobodno kretanje po gradu koje su dosada izdane od

strane ovog redar. ravnateljstva, osim službenim licima, stavljaju se do daljnjega van snage.

Svaki onaj, koji se poslije tog vremena zateče na ulici ili u lokalu biti će uhićen i redarstveno najstrože kažnjen.

Ravnatelj redarstva:
Marijan Nikšić v.r.

Original, tisak
Sign., AH, Stampata 104/24

¹ Već 10. IV 1941. tadašnji zapovjednik grada Zagreba Zvonko Kovačević izdao je naredbu kojom se svi javni lokali moraju zatvoriti u 8 sati, a građanima »... poslije 8 sati na večer zabranjeno je svako zadržavanje na ulicama« bez posebne pismene dozvole. Na kraju se dodaje da će prekršitelji naredbe biti »podvrgnuti najstrožim kaznama«.

22

1941, svibanj 18.
Zagreb

Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu, svima koji se brinu o zgradama bilo koje namjene s odredbom da prijavljuju nalaz ilegalnih letaka i natpisa, kao i osumnjičenih za iste

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO
U ZAGREBU

Prs. Broj: 9402—1941. Zagreb, 18. svibnja1941.

OGLAS

Redarstveno Ravnateljstvo u Zagrebu u interesu javnog reda i mira izdaje
slijedeću

Odredbu

1. Svaki kućevlasnik, upravitelj kuće ili pazikuća u čijoj se kući nađu ubačeni letci ili drugi slični ilegalni materijali, odnosno na čijoj se kući pojave nedozvoljeni natpisi, imadu to smjesta prijaviti najbližem redarstvenom organu, odnosno obavijestiti najbližu redarstvenu vlast i ujedno navesti osobe na koje sumnja da sa time imadu vezu.
2. Svaki kućevlasnik, upravitelj kuće ili pazikuća, koji primijeti da u kuću

zalaze ili da se u kući bilo kod kojega ukućana nalaze osobe koje su sumnjive da se bave ili da sudjeluju u kakvoj ilegalnoj političkoj akciji, imadu o tome obavijestiti odmah ovo Redarstveno ravnateljstvo.

3. Svaki kućevlasnik, upravitelj kuće ili pazikuća koji primijeti da se u kući ili lokalima kuće održavaju kakovi nedozvoljeni sastanci, imade o tome obavijestiti najbližeg redarstvenog organa.

Sve ovo vrijedi i za vlasnike, upravitelje i poslovođe tvornica, poduzeća i radionica, te poslovnica uopće, bilo javnog, bilo privatnog značaja.

Gore navedene osobe koje se ove odredbe neće pridržavati biti će po pozitivnim propisima najstrože kažnjavane, a ujedno će se smatrati u izvjesnim teškim slučajevima sukrivcima, odnosno pomagačima zločina iz točke 1. zakonske odredbe za obranu naroda i države od 17. svibnja 1941. godine.

RAVNATELJ REDARSTVA
Marijan Nikšić, v.r.

Original, knjigotisak
Sign., AH, Stampata, 104/25

23

1941, svibanj 20.
Zagreb

Izveštaj Zapovjedništva I. hrvatske oružničke pukovnije Zapovjedništvu oružništva NDH o manifestacijama u Čakovcu

ZAPOVJEDNIŠTVO I. HRVATSKE
ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Broj: 45/ J.S.Taj.

Zagreb, 20. svibnja 1941.

ZAPOVJEDNIŠTVU HRVATSKOG ORUŽNIŠTVA

Zagreb

Zapovjednik oružničkog krila u Varaždinu sa Taj. Br. 27. od 16. svibnja 1941. god. javlja sljedeće:

»Od putnika, koji radi porušenog željezničkog mosta na rijeci Dravi kod Varaždina prelaze preko ograničeno upotrebljivog kolnog mosta saznao sam danas sljedeće:

Dne 15. ov. mj. poslije podne obilazile su neke osobe tvornice u Čakovcu i pozivale radnike, da napuste posao i da se priključe povorci, koja prolazi gradom uz glazbu i manifestira svoje oduševljenje radi skorog ulaska Hrvatske vojske u Čakovec i cijelo Međimurje. Radnici su se dali zavesti, pa su izašli na ulice i priključili se grupama manifestanata.

Kako se kasnije utvrdilo ovo je bilo namjerno upriličeno od mađarskih vlasti, da bi se skupilo što više ljudi, dok je cilj bio taj, da se prikaže oduševljenje Čakovčana radi pripajanja Međimurja Mađarskoj, čemu su klicali mađarski agenti nalazeći se u povorci. Razočarano radništvo, prozrevši pozadinu namještenih ovacija, vratilo se na svoj posao.

Da lije taj događaj registriran i tumačen u mađarskim novinama, nijesam mogao saznati.«

Dostavlja se prednje na znanje.

Ovaj izvještaj poslat je Ministarstvu unutarnjih poslova.

ZA DOM SPREMNI!

Čauš Juraj, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 84, reg. br.5/1

24

1941, svibanj, druga polovina
Zagreb

Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije njemačkim i talijanskim vojnicima u povodu okupacije Jugoslavije¹

PROLETERI SVIH ZEMALJA UJEDINITE SE!
VOJNICI NJEMAČKE I TALIJANSKE VOJSKE

Prosio je više od mjesec dana otkad su vas natjerali vaši tlačitelji — njemački i talijanski imperijalisti — da osvojite još jednu neutralnu zemlju i da prolijete svoju krv, kao i krv naroda koji su poduzeli sve da spriječe ovaj rat i katastrofu koja ih je pogodila, ne njihovom krivicom, već krivicom tadašnjih zločinačkih vlastodržaca Jugoslavije i krivicom vaših nezasitnih kapitalističkih hijena. Vas su imperijalistički vlastodršci, na čelu sa Hitlerom i Musolinijem, prevarili govoreći da se Jugoslavija mora uništiti zbog toga što je postala engleska baza, zbog toga što je bila spremna da se bori na strani Engleske itd. Sve je to gruba i prozirna laž. Narodi Jugoslavije željeli su samo jedno — mir. Stoga su vodili upornu borbu protiv svih protunarodnih vlada koje su htjele da sudbinu Jugoslavije povežu s bilo kojim imperijalističkim blokom. Narodi Jugoslavije su vodili ogorčenu borbu protiv pokušaja engleskih imperijalista, koji su htjeli pretvoriti Jugoslaviju u oruđe engleskih imperijalista, a s istom su odlučnošću vodili žestoku borbu protiv pokušaja sila Osovine i njihovih domaćih agenata, koji su Jugoslaviju željeli pridružiti Trojnom paktu, tj. silama Osovine i učiniti je oruđem u rukama omrznutih osvajača i krvnika radnog naroda. Ne! Narodi Jugoslavije nisu htjeli da svoju

sudbinu vežu sa sudbinom imperijalističkih osvajača, tlačitelja radnog naroda i nacionalne nezavisnosti, sa sudbinom finansijske oligarhije, koja zbog vlastitih interesa pušta teći more krvi radnika i omladine i koja je izručila uništenju najljepša djela ljudskog duha i napretka. Narodi Jugoslavije su htjeli, a i danas tome teže, da svoju sudbinu po vežu sa sudbinom velike i sretne zemlje socijalizma, sa Sovjetskim Savezom, jedinom velikom i moćnom državom, koja se od svog postanka neprekidno bori za mir, koja je u tom imperijalističkom svjetskom obračunu ostala neutralna i koja je odlučan protivnik svakog tlačenja naroda i socijalnog izrabljivanja.

To su htjeli i za to su se godinama borili narodi Jugoslavije i za to će se i nadalje boriti. Stoga su 27. III silom oborili protunarodnu vladu Cvetković-Maček koja je kapitulirala i potpisala pristup Trojnom paktu. Narod je energično tražio od nove vlade gen. Simovića da zaključi pakt sa Sovjetskim Savezom i odbio svaki pokušaj da Jugoslaviju uvuku u rat na strani engleskih imperijalista. Ta borba naroda bila je okrunjena uspjehom jer je u noći od 6. na 7. travnja bio zaključen ugovor o neutralnosti i prijateljstvu sa SSSR-om. Borba je bila okrunjena uspjehom budući da su se narodi Jugoslavije nalazili na putu da sačuvaju svoj mir i nezavisnost, da ostanu izvan ratnog sukoba i da stvore istinsku narodnu vladu koja bi djelovala u interesu naroda Jugoslavije.

VOJNICI NJEMAČKE I TALIJANSKE VOJSKE!

Još istog dana rano izjutra, postoje bio potpisan pakt o prijateljstvu i neutralnosti sa Sovjetskim Savezom, poslao je Hitler na Beograd eskadrile aviona da ga sravne sa zemljom. Tisuće i tisuće nedužne djece, žena i staraca bilo je ubijeno i pokopano pod ruševinama. Podmuklo je bio napadnut jedan nebranjeni grad. Zašto? Što je moglo krvožedne njemačke vlastodršce tako razbjesniti i potaknuti ih na takav zločin? Samo činjenica da su se narodi Jugoslavije odlučno protivili da koračaju s Osovinom, da su se neopozivo priklanjali Sovjetskom Savezu i da je bio zaključen pakt o prijateljstvu i neutralnosti sa Sovjetskim Savezom. To je dakle izazvalo kod njemačkih kapitalista takvo ogorčenje da ih je navelo na takav nečuveni čin, na osvetu. To su uzeli za povod da zajedno sa svojim saveznicima: Mađarima, Bugarima i Talijanima upadnu u našu zemlju, da je raskomadaju, opustoše i opljačkaju a narode Jugoslavije podjarme. Narodi Jugoslavije suprotstavili su se osvajačima s oružjem u ruci. Pružali su otpor iako su bili svjesni da će podleći u toj borbi protiv mnogo jačeg neprijatelja. VOJNICI NJEMAČKE I TALIJANSKE VOJSKE!

Kad su vas vlastodršci pred godinu i po dana natjerali u rat, govorili su vam da se morate boriti protiv versajske nepravde da bi vratili njemačkom i talijanskom narodu ono što su engleski i francuski imperijalisti silom prisvojili u prošlom imperijalističkom ratu. No, što danas čitav svijet jasno vidi i što morate i vi vidjeti? Čitav svijet jasno vidi da je ta tvrdnja infamna laž njihove finansijske oligarhije, koja nastoji da što više zemalja pokori, jednako tako kako se engleska finansijska oligarhija trudi da održi svoje gospodstvo nad kolonijalnim narodima. Vaši su vas vlastodršci vodili u Čehoslovačku,

Poljsku, Dansku, Norvešku, Nizozemsku, Belgiju, Francusku, Jugoslaviju, Grčku, itd. Stoje ostalo iza vas u tim zemljama? Zna li vi to? Da li su te zemlje slobodne i samostalne? Da li su narodi u tim zemljama dobili bolje državne upravljače nego što su bili oni raniji, da li su sad sretniji i zadovoljniji? To pitanje morate sebi postaviti i doći ćete do uvjerenja da ste svoju krv davali i da je dajete za strašnu nepravdu, za zločin koji je jedinstven u historiji čovječanstva. Iz vaše dragocjene krvi rastu podjarmljivanje, siromaštvo, more suza i proklinjanje podjarmljenih naroda. Gdje ste — protiv svoje volje — umarširali, otvorili ste put najcrnijoj reakciji. Vaši vlastodršci nametnuli su podjarmljenim narodima marionetske vlade koje se sastoje od omrznutih reakcionara domaće buržoazije, razne Petaine, Quislinge, Pavelice, itd. U podjarmljenim zemljama raste mrak i reakcija srednjeg vijeka na kojima vaši nacional-socijalistički i fašistički vođe uzaludno pokušavaju podići famozni novi poredak: jedan poredak sile i terora nad radničkom klasom u interesu kapitalističkih izrabljivača. VOJNICI NJEMAČKE VOJSKE!

Za koga se borite? Za jednu malu grupu njemačkih velekapitalista poput Kruppa, Siemens, Göring i drugih koji iz krvi vojnika i znoja njemačkih radnika zgrću milijune. Da li vjerujete da će njihovim nacionalsocijalističkim vođama poći za rukom da pomoću Gestapa i domaćih reakcionara drže u pokornosti stotine milijuna podjarmljenih Evropejaca? Morate znati da mržnja podjarmljenih naroda i svih izrabljivanih raste i da će se osvetiti svojim tlačiteljima. Ne! Taj imperijalistički teror neće dugo trajati. Krvnike njemačkog radnog naroda očekuje zaslužena kazna jer njihovi zločini svakog su dana veći, bezobrazniji i drskiji. VOJNICI TALIJANSKE VOJSKE!

Za koga se vi borite? Za obitelj Mussolini-Ciano i malu grupu kapitalističkih parazita, koji su podigli zatvore za talijanski radni narod, koji talijanske radnike i seljake gone da prolijevaju krv na ratištima Evrope i Afrike, koji su sudbinu talijanskog naroda zločinački položili u ruke njemačkih imperijalista koji pomoću njemačke vojske i Gestapa drže u jarmu talijanski narod. Dobro razmislite o tome i ujedinite svoje snage sa snagama podjarmljenih naroda Jugoslavije u zajedničkoj borbi za slobodu.

VOJNICI NJEMAČKE I TALIJANSKE VOJSKE!

Vaši oficiri opijeni lakim uspjesima brbljaju kako će se sad okrenuti protiv Sovjetskog Saveza, protiv zemlje sreće i blagostanja, protiv velike bratske zajednice slobodnih naroda koja gradi socijalizam, koja je ostvarila stoljećima staro nastojanje porobljenog čovječanstva; brbljaju da će sad napasti tvrđavu mira i nadu svih naroda svijeta. Dobro razmislite o toj luđačkoj namjeri vaših vlastodržaca i blagovremeno im pružite otpor da ne bi i njih uvukli u propast. VOJNICI NJEMAČKE I TALIJANSKE VOJSKE!

Ovo poručuje KPJ koja već preko dvadeset godina vodi upornu borbu za prava radnog naroda i nacionalno ugnjetenih naroda Jugoslavije i koju sada progone agenti njihovih vlastodržaca i Gestapa, a koja će ipak — usprkos svemu — nastaviti borbu protiv osvajača za slobodu i nezavisnost naroda

Jugoslavije, za jednu bolju i sretniju budućnost. RADNICI I SELJACI U UNIFORMAMA TALIJANSKE I NJEMAČKE VOJSKE!

Ujedinite svoje snage sa snagama podjarmljenih naroda Jugoslavije u borbi protiv zajedničkih neprijatelja, protiv njemačkih i talijanskih kapitalista s Hitlerom i Mussolinijem na čelu. Radni narod Jugoslavije pruža vam bratsku ruku, jer vam ne pripisuje krivnju nego želi samo da rame uz rame s vama pođe u borbu protiv zajedničkog neprijatelja, u borbu za bolju i sretniju budućnost u kojoj neće biti rata, izrabljivanja čovjeka po čovjeku i nacionalnog tlačenja.

Centralni Komitet
Komunističke partije Jugoslavije

Original, šapirograf, njemački
Sign., Arhiv CK SKJ, Zbirka — Policijska uprava u Berlinu — Gestapo, K-IV/333; Fond CK KPJ 1941/19.

¹ Letak je širen krajem svibnja i tokom lipnja među njemačke i talijanske vojnike u svim većim garnizonima.

25

1941, svibanj 31.
Zagreb

Oglas Ministarstva unutarnjih poslova NDH o streljanju Dušana Zelenbabe zbog napada na ustašku patrolu

OGLAS

Dne 26. svibnja 1941. u 24 sata na Kupskoj cesti ISPALJENO JE NEKOLIKO HITACA PROTIV USTAŠKE OPHODNJE, koju je predvodio ustaški poručnik Nikola Orešković.

Redarstvenim izvidima ustanovljeno je, da je napadaj izvršio Dušan ZELENBABA, sin Todora i Ane rođene Kesić, rođen 1. VII. 1912. u Kninu, po zanimanju kuhar hotela Esplanade. Nakon dovršenih redarstvenih izviđa predan je Dušan Zelenbaba Sudbenom stolu u Zagrebu radi sudbenog postupka.

Nakon dovršene rasprave održane 28. i 29. svibnja 1941. OSUĐEN JE NA SMRT.

Smrtna kazna izvršena je dne 30. svibnja 1941. u 5 sati jutro.¹

Iz Ministarstva unutarnjih poslova
Broj ex 2488-1941.

Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH, NG, kut. 481

¹ Pretpostavlja se da je to prva žrtva strijeljana na Dotrščini, masovnom stratištu u Zagrebu.

1941, svibanj

Direktivni članak Josipa Broza Tita upućen rukovodstvima i članovima KPJ o učvršćivanju i jačanju partijske organizacije

UČVRSTIMO I OJAČAJMO NAŠE PARTIJSKE ORGANIZACIJE

Okupacijom naše zemlje, zavodenjem hrvatske strahovlade frankovačke gospode, u ogromnoj su mjeri otežani uvjeti partijskog rada i narodne borbe. Ali danas, kad su sve druge stranke kapitulirale i položile svoje zardalo oružje pred okupatorima i njihovim slugama, naša Partija predstavlja jedinu snagu u Hrvatskoj koja mora da organizira moćni narodni oslobodilački pokret i da se stavi na njegovo čelo. Pred našom Partijom stoje velike i teške, ali časne zadaće. Na putu ostvarenja tih zadaća ne mogu nas zaustaviti nikakve poteškoće, nikakva prijetnja ni zvjerski progoni.

Da bi naše snage što bolje i uspješnije organizirale i vodile narodnu borbu, da bi što lakše svladale sve poteškoće, izbjegle udarce pobješnjelog klasnog neprijatelja i osigurale pravilno funkcioniranje partijskog aparata potrebno je bez odlaganja provesti slijedeće mjere:

Prvo, učvrstiti i ojačati partijske organizacije od jedinica do centralnog rukovodstva. U tom cilju treba odmah provesti čišćenje naših redova od nesigurnih, kolebljivih elemenata i strašljivaca koji su se uvukli u Partiju i šire paniku i demoralizaciju. Istovremeno sa čišćenjem naših redova, od nesigurnih elemenata treba raditi na brojčanom jačanju Partije uvlačenjem novih članova. U Partiju treba primati samo odane i provjerene drugove koji će se do kraja predano boriti za interese radničke klase i hrvatskog naroda. Na odgovorna mjesta u komitete i na razne funkcije treba izabrati i postaviti naše najbolje i Partiji najodanije aktiviste koji su povezani s masama i provjereni u radu i borbi. Sve jedinice, i svi forumi da vode borbu za učvršćenje discipline i podizanje osjećaja i odgovornosti pred Partijom za rad svakog člana, svih foruma, a osobito sekretara koji snose odgovornost za pravilan rad svojih jedinica i foruma.

Drugo, bezodvlačno provesti strogu podjelu rada u svim jedinicama i forumima. Podjelu rada treba izvršiti tako da svaki drug ima određeni sektor i djelokrug rada, a ne da se svaki mota po svim sektorima i da obavlja sve moguće poslove. Pravilna je podjela rada najbolje jamstvo da provala na jednom sektoru neće povući za sobom provale na drugim sektorima. Kod podjele rada treba uzeti u obzir sklonost i sposobnost drugova za određene poslove. Svakoga druga treba postaviti na ono mjesto gdje najviše može koristiti Partiji i narodnooslobodilačkoj borbi.

Pravilna podjela rada u prvom redu iziskuje da se tehnika posve odvoji od ostalog partijskog rada. U tom pogledu vlada prava anarhija u mnogim organizacijama. U svim organizacijama gdje tehnika nije odvojena od ostalog rada treba je odmah odvojiti, a gdje ne postoji, mora se bezodvlačno izgraditi. Svaki komitet treba da odredi najboljeg druga kome će staviti u zadatak da organizira i da pravilno rukovodi tehničkim aparatom. Za sve stvari koje spadaju u djelokrug tehnike smije znati samo onaj drug koji je za to određen. Radu tehnike valja posvetiti naročitu pažnju, jer bez dobre tehnike koja funkcionira točno kao sat partijske organizacije ne mogu da rade pravilno.

Treće, pod sadašnjim uvjetima rada moraju svi drugovi najstrože poštivati pravila konspiracije. Svaki i najsitniji prekršaj konspiracije dovodi u opasnost ne samo ovog druga, koji krši konspiraciju, nego i ostale drugove s kojima sarađuje: potcjenjivanje i kršenje konspiracije predstavlja zločin prema Partiji. Svi oni drugovi koji pod sadašnjim uvjetima krše konspiraciju pokazuju da je kod njih osjećaj odgovornosti i partijnosti na vrlo niskom stepenu. Mada je Partija pravovremeno dala upute o pojačanju konspiracije, mnogi drugovi još i danas rade na stari način, kao da se ništa nije promijenilo. Kršeći partijske odluke, oni ne izbjegavaju kompromitirana mjesta i stanove, drže materijal na ugroženim mjestima, neoprezno se sastaju itd. čime su već Partiji nanijeli štete. Ako se takvi drugovi odmah ne isprave, Partija će biti prisiljena da ih odstrani iz svojih redova, kako bi se zaštitila od njihovog štetnog načina rada.

Mi moramo konspiraciju usavršiti i podići na takvu visinu da nam osigura nesmetano i pravilno djelovanje našeg partijskog aparata i da očuva naše snage od udaraca klasnog neprijatelja. Boreći se za najstrožu pnmjenu konspiracije u partijskom radu, mi smo dužni da istovremeno vodimo odlučnu borbu protiv štetnih i pogrešnih shvatanja o konspiraciji, koja vode u sektaštvo i likvidatorstvo. Strogo poštivanje pravila konspiracije i omasovlje-nje našeg rada, to je najsigurniji put da se zaštitimo od policijske reakcije.

Četvrto, aktivnost naše Partije izaziva strah pobješnjele frankovačke gospode. Kad je nisu mogli razoriti zvjerskim terorom, oni će zajedno sa GESTAPO-om pokušati da je razaraju iznutra, vrbovanjem i ubacivanjem provokatora. Čistiti naše redove od nepouzdatih elemenata, pojačati budnost i oprez kod primanja novih članova, pojačati kontrolu rada svakog pojedinca to su mjere koje moraju poduzeti naše organizacije da bi se zaštitile od špijuna i provokatora.

GESTAPO u saradnji s frankovačkom policijom organizira široku mrežu špijunaže u koju osim civilnih i uniformiranih lica uvlači i žene. Osobito vrbuje žene namještene u javnim lokalima, gdje se okuplja mnogo svijeta. Neki špijuni nose uniforme njemačkih vojnika. Oni se nalaze svuda gdje je mnogo ljudi, na ulici, u kinu, u gostionicama itd., da bi se maskirali, oni razgovaraju samo njemački, ali znadu vrlo dobro hrvatski i prisluškuju što se razgovara. Članovi »Kulturbunda« imaju također nalog da špijuniraju. Skrećemo drugovima

pažnju na te činjenice, kako o partijskim stvarima ne bi govorili tamo gdje za to nije mjesto.

Peto, omasovljenje partijskog rada jest najsigurnije sredstvo da naše snage izbjegnu udarce klasnog neprijatelja. Sada su uvjeti za istinski masovni rad bolji no što su bili ikad ranije.

Široke narodne mase, radnici, seljaci, inteligencija i sav čestiti i izrabljivani svijet uvjerali su se na svom vlastitom iskustvu da su gospodski političari svih boja i dlaka zbog svojih prljavih klasnih interesa doveli hrvatski narod u strašno imperijalističko ropstvo i bijedu. Cijeli narod, izuzev šačice izdajnika, traž' izlaz iz tog ropstva i interesira se za našu Partiju. Mnogobrojni požrtvovani borci iz redova ustaša, HSS-a i drugih organizacija koji su zavedeni iskreno su mislili da se bore za slobodu hrvatskog naroda: danas uviđaju da su ih njihove vođe podlo prevarile. Zadaća je naše Partije i svakog pojedinog komunista da se usidri u mase i razne masovne organizacije. Naša je zadaća da pružamo ruku svima onima koji su spremni da nastave borbu za nacionalno i socijalno oslobođenje hrvatskog naroda i da ih pomognemo da nađu pravilan put.

Pravilnim radom, radom u svim masovnim organizacijama i izvan njih, pravilnim prilaženjem onim razočaranim čestitim elementima koji su donedavno bili pod Pavelićevom i Mačekovom zastavom, mi ćemo produbiti i zaoštriti jaz između tih zavedenih seljaka i radnika i njihovih izdajničkih vođa i nezadovoljstvu i borbenosti masa dajući pravilan smjer.

Da bismo ubrzali proces povezivanja i stapanja svih borbenih snaga pod rukovodstvom naše Partije, mi moramo voditi odlučnu borbu protiv sektaškog odnosa prema raznim reakcionarnim snagama i razočaranim pojedincima. Sektaški odnos prema takvim snagama i pojedincima vodi izoliranju Partije od novih borbenih snaga koje traže našu Partiju, te olakšava izdajničkim vođama i varalicama da dalje varaju narod. Vodeći borbu protiv sektaštva, komunisti moraju voditi borbu i protiv desnog skretanja, protiv pasivnosti, koja vodi u likvidatorstvo.

Šesto, čuvanje kadrova. Velika i teška oslobodilačka narodna borba koja se vodi pod rukovodstvom naše Partije ne može biti bez žrtava. Ali to ne znači da žrtve moraju padati uludo. Naprotiv, pravilnim i smišljenim radom moraju se žrtve svesti na minimum. Svakako lakomisleno poigravanje organizacijom i pojedincima, koje dovodi do provala i žrtava, predstavlja zločin protiv kojeg se moramo boriti svom odlučnošću. Danas nije vrijeme za fraziranje i ispade i nadrirevolucionarstvo. Potreban je smišljen, oprezan i uporan rad na okupljanju masa, organiziranje i vođenje za svakodnevne ekonomske i političke zahtjeve radnih masa, smišljena i uporna borba protiv imperijalističkog ugnjetanja i njegovih plaćenika, okupljanje i povezivanje svih borbenih snaga i raznih slojeva naroda u čvrstu, odlučnu i zbijenu oslobodilačku armiju, ali ujedno i čuvanje naših kadrova, čuvanje svake snage i svakog pojedinca za odlučne dane koji se približuju.

Sedmo, politička i teoretska izgradnja. Ma kako bili teški uvjeti rada i borbe, komunisti ne smiju zanemariti i napustiti svoju političku i teoretsku izobrazbu. Kompartija kao avangarda mora biti sastavljena od svjesnih i odanih boraca koji se samostalno snalaze u najzamršenijim političkim prilikama i savlađuju sve zapreke i poteškoće. Takvi se borci ne rađaju gotovi. Oni se izgrađuju i čeliče u dugoj i teškoj borbenoj praksi i ozbiljnim studiranjem marksizma-lenjinizma. Članovi Partije i funkcioneri koji zanemaruju svoju teoretsku i političku izgradnju postepeno se degeneriraju i zakržljavaju, takvi drugovi ne mogu držati korak s razvitkom Partije. Oni se pretvaraju u balast koji ometa kretanje naprijed. Zato je Partija prisiljena da ih čisti iz svojih redova, da bi spriječila da truju zdravu partijsku sredinu. Svi funkcioneri, od najnižih do najviših foruma moraju obavezno proučavati partijsku literaturu i usavršavati svoje teoretsko i političko znanje. CK će o tome voditi kontrolu, ukoliko se utvrdi da članovi raznih foruma ne ispunjavaju ove obaveze CK će ih skinuti s njihovih položaja i odrediti na rad u jedinice. Naše snage imaju da savladaju velike zapreke u svom radu. Od savjesnosti u radu, od pravilnog rada i brzog ostvarenja ovih uputa zavisit će uspjeh naše borbe. Komiteti i sekretari jedinica lično odgovaraju za brzo i pravilno provođenje ovih direktiva.

»Srp i čekić«, organ CKKPH, br. 3-4-5, lipanj 1941.

27

1941, svibanj

Članak Josipa Broza Tita »Zašto smo još u sastavu Komunističke partije Jugoslavije?« upućen rukovodstvima i članovima Partije u Hrvatskoj

ZAŠTO SMO JOŠ U SASTAVU KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE?

Otkako je pregažena i okupirana Jugoslavija od imperijalističkih razbojnika, te je stvorena »nezavisna« država Hrvatska, mnogim našim drugovima nije jasno zašto smo mi komunisti u Hrvatskoj, tj. naša Komunistička partija Hrvatske još u sastavu Komunističke partije Jugoslavije, zašto još raspačavamo letke sa potpisom CK KPJ. To naročito drugovi iznose, jer kažu da frankovačka i ostala gospoda napadaju nas hrvatske komuniste i našu Partiju da smo jugoslavenski komunisti, jer raspačavamo letke sa potpisom CK KPJ i da smo također protiv slobode i nezavisnosti hrvatskog naroda, a za uspostavu Jugoslavije u ranijem obliku.

Nemojte drugovi, da se mnogo brinete što kažu frankovačka i ostala

gospoda koja su pomogla imperijalističkim razbojnicima da okupiraju našu zemlju i bace hrvatski narod na najernje ropstvo i bijedu: ne boli ih što su leci potpisani od CK KPJ nego njih boli to što se u lecima prikazuje narodu njihovo pravo izdajničko i plaćeničko lice.

A što smo mi još u sastavu Komunističke partije Jugoslavije, to je zato što smo se ranije mi komunisti Hrvatske, Srbije, Slovenije, Makedonije, Crne Gore, Bosne, Vojvodine i drugih ujedinili u jedinstvenu Komunističku partiju Jugoslavije, ne zato što smo bili pristalice versajske Jugoslavije, nego zato da se lakše zajedničkim snagama borimo protiv zajedničkog neprijatelja, oličenog u ranijim jugoslavenskim vladama i čitavoj jugoslavenskoj buržoaziji.

Jugoslavija je danas pregažena, okupirana i raskomadana od strane imperijalističkih razbojnika. Sve narode Jugoslavije snašla je ista sudbina, pa i hrvatski narod, koji nije dobio sa »nezavisnom« državom Hrvatskom istinski svoju slobodu i nezavisnost, nego je došao u još gore ropstvo i bijedu, kao i ostali narodi Jugoslavije. Mi komunisti ne priznajemo tu okupaciju i komadanje, jer nije napravljeno po želji naroda, već nasiljem imperijalističkih osvajača.

Pred nas komuniste koji smo u sastavu jedinstvene Komunističke partije Jugoslavije, a čije je narode snašla ista sudbina, postavlja se pitanje da li ćemo se danas razjediniti i rasparčati svoje snage kad treba da se borimo protiv zajedničkog neprijatelja, imperijalističkih okupatora. Ne, nećemo se razjediti, nego ćemo se danas jače nego ikad zbiti u jedinstvene redove oko našeg Centralnog komiteta KPJ, okupiti oko sebe sve narode Jugoslavije u zajednici s ostalim pregaženim i okupiranim narodima Balkana i čitave Evrope, a na čelu sa Sovjetskim Savezom (i) povesti odlučnu i nepomirljivu borbu za istjerivanje imperijalističkih okupatora iz naših porobljenih i okupiranih zemalja i rušenje svojih domaćih tlačitelja i eksploatatora.

A kada sebi zajedničkim snagama izvojujemo istinsku slobodu i nezavisnost, onda ćemo među sobom urediti bratski odnos, kako to bude najbolje za nas i naše narode. Onako kao što su to uredili narodi velikog Sovjetskog Saveza.

»Srp i čekić«, organ CKKPH, br. 3-4-5, lipanj 1941.

28

*1941, svibanj
Zagreb*

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnih komiteta KPH Osijek i Čazma (Ivanić-Grad), te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za svibanj 1941. godine

Primitak	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Mj. Saldo Član. Član. M.K. O.K.	Štamp.	Pril.	Vanred.	N.P.	Ukupno	
		pril.				
6057,75	6892,50	338	723 43884 100		10.000	6057,75
	5000		45 9769,50			6892,50
			500 250			5338
						1268
V.						53903,50
						100
						10000
6957,75	6892.50	5338	1268 53.903,50 100		10.000	83.559,75
			50% CKJ III. mj. [esec]			11.160,2
			IV.			15.127,5
			V.			33.751
						60.038.7
			a.c.[ontol" (Brko) ¹ -10.000			
						50.038.7

[Izdatak] I II III			IV V VI VII				VIII			
Mjes. [ec]	CKJ Štamp. [a]	Mat. [erijal]	Teim. [ika]	Put. [ovanja]	Izd. [ržavanje]	Pomoć izdaci	Vanr.	Saldo	Ukupno	
		100				4387 132 1500 100 500		65.122,75	986	
		886					300 94 1800 1000 1000	6687		
							2000 318 1500 100 764			
								220 1500 7300		
V.								1000 1100		
								1600		
		986	6687 764 7300 1100					1600 65.122,75 18.437		

P.[rimitak] V.

Saldo			6057,75
Zgb. MK. član[arina]	}	Bum. [bar] ³	I. ² 6892,50
p. [artijski] p. [rilozi]			IV. 43884
št.[ampa]			III. 723
Np. [Narodna pomoć]			VI. 10000
Šilj.[i] ⁴ (Joži) ⁵			1000
Od mj.[esec] I. [izd.[aci]	}	St. [ari] ⁶	V. 100
IV.[anić] Gr.[ad] ^{5cc} čl.fanarina] III.—IV.			II. 338
mat.[erijal]			III. 45
Np.			13. VI 145

P.[rimitak] V.				
Osj.[ek] OK. čl.[anarina] I. — IV.	i j	Ort.[ega] ⁷	11.	5000
Št.[ampa]			III.	500
pr.[ilozi]			IV.	9769,50
Ort.[ega] Zgb. pril. [ozi] V.25.			IV.	250

Iz.[datak] V.				
Ort.[ega] izd. [aci] 16. VI			VI.	1500
put.[ovanje] Osj.[ek] 5. V			V.	132
Var.[aždin] I.VI			V.	94
Jož. [a] put.fovanje]			V.	318
izd.[ržavanje] 13. VI			VI.	1800
Tehn.[ika] (St.[ari]) pap.[ir] boj.[e]	30. V		III.	100
pom.[očna] teh.[nika]	30		VII.	100
košulj.[ice] Tal.[ijanske]	30			227
Sio. [va]	30		IV.	4387
matr.fice]	30		IV.	300
razn. [e] stv. [ari]	30		III.	886
slov. [a]			IV.	2000
Riži biži (Np.)				1000
Gru. [bor] ⁸ (Np.)				300
				300
Pol. P. P.			VIII.	500
Grad.[ac] Np. (Brk)[o]				800
Bicikl.			VIII.	1000
Zgb. MK. pop.[ravak] maš.[ine]			VIII.	100
Krnt. [ija] ⁹ izd. [ržavanje]	17. V		VI.	1500
put.[ovanje]	17. V		V.	220
St. [ari] izd. [ržavanje]	31. V		VI.	1500
Krnt. [ija]	10. VI		VI.	1000
Les. [kovar] ¹⁰ "	13. VI		VII.	1000

Original, tabele, rukopis
Sign. AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

- Rade Končar
- Brojke se odnose na označene stupce tabele
- Antun Rob
- Pavle Pap
- Joža Vlahović
- 5a. Odnosi se to na Okružni komitet KPH Čazma
- Andrija Hebrang
- Karlo Mrazović
- Petar Grubor
- Marko Orešković
- Edo Leskovar

1941, lipanj, početak
Beograd

Izveštaj Josipa Broza Tita Kominterni o položaju i događajima u Jugoslaviji

(Izveštaj Izvršnom komitetu Komunističke internacionale)

Vlada Cvetković-Maček, koja je došla kao rezultat sporazuma između srpske i hrvatske buržoazije brzo je izgubila povjerenje naroda, jer se pokazala vrlo reakcionarna u svojoj unutarnjoj politici. Narodi su odlučno tražili svoja prava i slobode ali je vlada odgovorila progonima i terorom: narod je odlučno tražio da se preduzmu mjere za odbranu nezavisnosti naroda Jugoslavije, ali je vlada odgovorila progonima i terorom: narodi su odlučno tražili da se Jugoslavija osloni na SSSR u kome su sa pravom vidjeli svoj spas, ali je vlada odgovorila progonima i terorom. Ta je vlada vodila kolebljivu vanjsku politiku koketiranja čas sa engleskim čas sa njemačkim imperijalistima, dok se konačno nije vezala sa Osovinom. S druge strane, ta je vlada vodila prema Sovjetskom Savezu dvoiličnu i neprijateljsku politiku, a ne onu koju je sav narod želio, zbog čega su narodi Jugoslavije bili silno ogorčeni i vlada Cvetković—Maček morala je pasti pod pritiskom toga nezadovoljstva.

Uzroci brzog poraza Jugoslavije ne leže samo u tome što su vlade posljednjih godina vodile zločinačku vanjsku i unutarnju politiku, što se nisu osvrtaile na zahtjeve naroda, već ti uzroci leže u hegemonističkoj vladavini velikosrpske buržoazije, njenoj dvadesetgodišnjoj politici nacionalnog i socijalnog porobljavanja i ugnjetavanja. Za vrijeme napada na Jugoslaviju pokazalo se daje peta kolona imala izvrsno organiziran rad u svim državnim ustanovama. U vojsci, od Generalštaba do manjih vojnih jedinica, peta kolona imala je svoje predstavnike na najosjetljivijim mjestima. U odjeljenjima za snabdjevanje vojske sjedili su bjelogardisti i Hrvati koji su radili tako daje za vrijeme borbe to snabdjevanje potpuno zatajilo. Gotovo na svim frontovima vojnici se tuže da nisu dobijali ni hranu ni municiju. Utvrđenja su bila pravljenja tako saboterski da ih vojnici na nekim mjestima nisu mogli uopšte iskoristiti. Na bunkerima često nije bilo otvora gdje je trebalo da se postave topovi i automatska oružja, ili su ti otvori bili premaleni, tako da se oružje nije moglo smjestiti u njih. U vrijeme mobilizacije bio je stvoren nečuven kaos. Vojne obveznike koji su htjeli doći do svoga mobilizacijskog mjesta slali su u sasma suprotne najudaljenije pravce, odakle su ih opet slali natrag itd. Civilne vlasti u Hrvatskoj nisu htjele uručiti pozive za vojsku. U vrijeme ratnih operacija služba za vezu nije uopće funkcionisala. Bilo je ne samo čitavih pukova nego čak i armija koje nisu imale vezu sa svojim višim komandama a

mnoge jedinice su lutale bez municije i hrane, bježeći bespomoćno pred neprijateljem. Vojnici su plakali od bijesa zbog nemoći, videći sve to. Veći dio oficira, osobito viših, stalno je vojnicima govorio da je ludost boriti se sa Nijemcima. To su isto radili oficiri Srbi kao i Hrvati. U vrijeme povlačenja u Srbiji na sektoru oko Čačka vojnici su sami postreljali oko 70 oficira kapitulanta i petokolonaša. Moral vojnika, osobito Srba, bio je vrlo visok, ali je viši komandni sastav bio potpuno truo. Na mnogim sektorima vojnici su se sami borili dok su imali municije, i protiv volje svojih komandira. Uzevši u cjelini, dobiva se ova slika: vojnici, podoficiri i veći dio nižih, a vrlo malo srednjih oficira bili su za borbu, spremni za najveće žrtve, a s druge strane, većina viših i srednjih oficira bili su petokolonaši i kapitulanti koji su sabotirali odbranu zemlje. Osim toga, sva reakcionarna buržoazija bila je za kapitulaciju pred Osovinom. Ali, usprkos tome što je bio spreman da se bori protiv napadača, narod je bio odlučno protiv toga da se daje iskoristiti od engleskih imperijalista. Sve to danas ogromna većina naroda zna i zbog toga je nastala silna mržnja u masama protiv te reakcionarne kapitalističke klike koja je dovela zemlju do ove katastrofe.

Poslije okupacije okupatori čine nečuvena nasilja nad stanovništvom. Oni žure da okupiranu zemlju podijele među sobom i da pojedine dijelove prisajedine svojim teritorijama. Slovenija je podijeljena na tri dijela: između Nijemaca, Talijana i Mađara. Dvije trećine Slovenije pripojili su Nijemci sebi zajedno sa rudnicima i industrijskim centrima, kao Trbovlje, Jesenice itd. Talijanima su dali vrlo malo, i to pasivni predio. Zbog toga vlada među njima jaka mržnja. Nijemci su iz Maribora istjerali 15 hiljada slovenačkih obitelji i oduzeli im svu imovinu. One su sa sobom smjele uzeti samo ono što su imali na sebi. Sada istjeruju i seljake sa njihove zemlje i naseljavaju Nijemce. Zabranili su Slovencima da govore svojim jezikom. Zatvorili su sve škole Slovenaca i otvorili su njemačke. Oni se ne služe domaćom slovenačkom buržoazijom, već su pohapsili sve advokate, učitelje i druge javne radnike. Njihov cilj je: potpuno iskorijeniti i odnaroditi Slovence. Mađari rade to isto, a Talijani su pametniji. Oni su dali okupiranoj teritoriji neku autonomiju u krilu Italije, ostavili sve škole, pa čak i novi univerzitet hoće da grade za Slovence. Oni su stavili na taj način svu domaću buržoaziju u svoju službu. Oni manje pljačkaju od Nijemaca. Talijani hoće da pridobiju simpatije i onih Slovenaca koji su pod Njemačkom. Interesantno je to da se Talijani ponašaju prilično pristojno i u Dalmaciji i u Crnoj Gori. Osobito su se vojnici brzo sprijateljili sa domaćim narodom i pričaju da im je dodijao rat. Trupe u crnim košuljama talijanski vojnici mnogo mrze i nazivaju ih strvinarima jer uvijek dolaze samo zato da u pozadini fronta pljačkaju.

U Hrvatskoj su okupatori doveli na vlast ustaše (frankovce), na čelu sa teroristom Pavelićem. Za protuuslugu Hrvati su izgubili Dalmaciju i još neke krajeve, a kao kusur dobili su talijanskog princa za kralja. Sve je to izazvalo silno ogorčenje hrvatskog naroda koji zna daje ta nezavisnost države Hrvatske

samo jedna komedija. Glavnim krivcem narod smatra Pavelića i ustaše. To nezadovoljstvo je došlo do izražaja u sukobu sa pristalicama Mačekove HSS. Frankovci su zbog pobune razoružali hrvatsku Gradansku i Seljačku zaštitu, koja je do sada vršila uslugu pomoćne policije. Ustaše nemaju neku naročitu masovnu podršku među seljaštvom već više među malograđanskim i kulačkim elementima. Uz pomoć okupatora oni su zaveli pravu strahovladu. Samo u Zagrebu je uhapšeno preko 5.000 Srba, komunista i Jevreja. Strijelja se u masama. Po selima je strijeljano na stotine Srba,¹ seljaka i radnika bez ikakvog razloga. To je, tobože, osveta za zločine prijašnjih srpskih režima nad Hrvatima. U Hrvatskoj su svega jedna trećina stanovništva — Srbi. Njima su oduzeta sva prava kao i Jevrejima. Većina hrvatskog naroda je također ogorčena zbog toga. Zaveden je prijekli sud i strijelja se bez milosrđa svaki onaj koji smeta tim zločincima. Nije isključeno da u Hrvatskoj dođe do otvorenih sukoba između ustaša i naroda. Pavelić je organizovao svoje posebne ustaške čete koje su većim dijelom bile u emigraciji zajedno sa njim. To je ta sila, osim okupatorske, na koju se oslanja Pavelić. Stvorena je i hrvatska vojska iz bivše Jugoslavenske vojske, ali je to sve vrlo nesigurno za te vlastodršce, jer je u toj vojsci uticaj komunista vrlo jak.

Ustaše sada silom tjeraju omladinu u radne omladinske jedinice, ali i tu nailaze na oštar otpor, jer je većina omladinaca komunistički opredijeljena. Isto tako jak otpor daju frankovcima i seljaci, tako da je Pavelić zbog svega toga udesio sa Talijanima da u Hrvatskoj budu stacionirani talijanski garnizoni.

U Vojvodini su Mađari i Nijemci istrijebili čitava velika naselja seljaka i radnika. Ubijeno je hiljade ljudi, žena, djece i staraca. Mađari su pokazali nečuveno krvološtvo.

U Srbiji je teror takođe vrlo jak, ubijena je masa ljudi, ali je, usprkos tome, moral kod naroda visok i čeka svoj čas. Slično je i po ostalim oblastima. Najveća opasnost jeste to što se svim silama raspiruje nacionalna mržnja i bratoubilačko raspoloženje u narodu. Komunistička partija posvećuje sada najveću pažnju da se to suzbije.

U čitavoj Jugoslaviji narod očekuje spas samo od Sovjetskog Saveza. Kod 95% stanovništva simpatije su za Sovjetski Savez. Narod je izgubio svako povjerenje u bivše vođe buržoaskih partija. Neke liberalnije vođe tih partija spremne su da se sada zajedno bore za sovjetsku vlast, jer su ubijedene da će ih mase ostaviti, ako idu starim ili drugim pravcem. Komunistička partija Jugoslavije stekla je u narodu velike simpatije zbog svoje politike i predviđanja današnjih događaja. Uslovi za rad su veoma povoljni i Partija uzima to u obzir, čineći najveće napore da iskoristi te uslove.

Za čitavo vrijeme imperijalističkog rata Komunistička partija Jugoslavije imala je jasno određenu liniju po pitanju rata i neutralnosti Jugoslavije, i to: 1) Borba protiv uvlačenja Jugoslavije u ovaj imperijalistički rat na strani Engleske i Francuske, jer je takva opasnost zaista postojala, pošto su pristalice

i agenti Engleske u vladajućoj buržoaziji, osobito srpskoj, bili prilično jaki i radili punom parom na tome. 2) Borba protiv kapitulacije pred osovinskim silama i pristupanja Jugoslavije Trojnom paktu. 3) Iz početka borba za uspostavljanje diplomatskih odnosa, a poslije borba za tijesne prijateljske veze i pakt o uzajamnoj pomoći sa Sovjetskim Savezom. 4) Borba protiv mnogobrojne pete kolone osovinskih sila koja je uporno i sistematski radila na slabljenju i razbijanju Jugoslavije iznutra. Okupljanje najširih narodnih masa u borbi protiv te opasnosti. 5) Borba protiv reakcionarnih vlada koje su odbijale da dadu narodu demokratska prava i slobode, a za stvaranje narodne vlade, koja bi dala narodima Jugoslavije njihova demokratska prava i slobode, a nacionalno ugnjetenim njihovu ravnopravnost — jer je Partija sve to posmatrala kao preduslov da Jugoslavija izbjegne rat i očuva svoju nezavisnost. Tu svoju liniju Partija je popularisala sa uspjehom putem svoje nelegalne i polulegalne štampe, onda putem raznih proglašenja i letaka Partije koji su raspačavani u stotine hiljada primjeraka gotovo na svim jezicima naroda koji naseljavaju Jugoslaviju.

Uspjeh te partijske propagande izražavao se u raznim krupnim demonstracijama i manifestacijama: 1) Krupne demonstracije rukovođene Partijom u početku evropskog imperijalističkog rata 1939/40. godine u raznim mjestima Jugoslavije, gdje je bilo ne malo ubijenih i ranjenih. 2) Mnogobrojne manifestacije za Sovjetski Savez, a naročito u vrijeme dolaska sovjetskih diplomatskih predstavnika. 3) Razne akcije i demonstracije u Beogradu i nekim drugim gradovima protiv Trojnog pakta i vlade Cvetković—Maček 26—27. marta i prije toga, što je uglavnom, i prouzrokovalo pad te vlade i dolazak vlade Simovića. Dolazak vlade Simovića Partija je okarakterisala kao uspjeh narodne borbe, kao korak naprijed u toj borbi, za postignuće onih zahtjeva koje je Partija zastupala i narod tražio. Taj svoj stav Partija je zasnivala na činjenici stoje vlada Simovića bila protiv kapitulacije Jugoslavije, što je uspostavila Pakt o prijateljstvu i (nenapadanju) neutralnosti sa Sovjetskim Savezom. Ali to još nije bila narodna vlada, jer, prvo, u njoj je bila većina ljudi koji su se u prošlim režimima, ili kao nosioci tih režima ili kao njihovi saradnici, teško kompromitovali pred narodom Jeftić i drugi - drugo, što je i ta vlada oklijevala da u svojoj unutrašnjoj politici brzo ispuni zahtjeve koje je narod postavio, i, treće, što je u toj vladi sjedjelo nekoliko izrazitih anglofila.

Partija je vladi Simovića direktno postavila zahtjev da se odmah puste na slobodu svi komunisti iz zatvora i koncentracionih logora, da se da hitna amnestija svim političkim i vojnim krivcima, da se dadu narodu politička prava i slobode, da se očisti državni aparat i preduzmu mjere za odbranu zemlje. Od tih mjera vlada je ispunila samo to daje na teritoriji Srbije raspustila koncentracione logore i iz zatvora u Srbiji pustila komuniste, dok je hrvatskim i slovenačkim reakcionarima pustila slobodne ruke da progone i hapse komuniste, da ih zadrže u zatvorima i koncentracionim logorima, gdje su svi

poslije predani ustašama i Nijemcima koji su sve te komuniste pretvorili u taoce i sada im stalno prijete da će biti strijeljani ako Partija napolju ne prestane raditi.

Uoči napada na Jugoslaviju Partija je, u skladu sa svojom linijom da se brani zemlja, dala direktivu da svi članovi Partije koji su bili vojni obveznici odu u vojsku i na front i da tamo rade među vojnicima u duhu partijske linije. Tu odluku Partije članstvo je sa oduševljenjem prihvatilo i to je učinilo u vojsci vrlo jak i dobar utisak kada se vidjelo da se komunisti prvi javljaju u borbu za odbranu nezavisnosti naroda Jugoslavije. Mnogi vojni komandanti i Generalštab sabotirali su na svakom koraku komuniste, često ih nisu puštali u jedinice, pokušavali su ih hapsiti itd. U svim tim slučajevima komuniste su spasavali vojnici. Na frontovima gdje su komunisti bili brojno dovoljno jaki, kao na primjer, u Crnoj Gori, čitavi pukovi su slušali komuniste i tu se prešlo u ofanzivu u Albaniji protiv Talijana.

U vrijeme napada na Jugoslaviju, tj. u vrijeme mobilizacije, neke partijske organizacije, kao na primjer, u Sloveniji, Srbiji itd. načinile su pogrešku što su od vojne komande tražile stvaranje posebnih komunističkih dobrovoljačkih odreda. Tako je bio u Sloveniji stvoren bataljon od komunista dobrovoljaca; umjesto da idu u vojne jedinice i tu oko sebe okupljaju vojnike, oni su se izolirali a sebe izložili opasnosti da budu strijeljani od petokolonaških zapovjednika. Pogreška mnogih komunista u vojsci bila je u tome što nisu znali partijsku liniju organizaciono iskoristiti, što su često išli na repu petokolonaša, koji su radili na porazu i haosu u vrijeme sukoba. Tako je u nekim pukovima koji su prvog dana bez borbe napustili front, bilo više komunista nego ustaša (frankovaca), pa ipak nisu znali suzbiti njihovu defetističku akciju. Bilo je i drugih slučajeva nesnalaženja kod nekih partijskih organizacija i sve te slabosti i pogreške sada se u čitavoj Partiji pretresaju i izvlače pouke iz njih.

Partija je kroz čitavo vrijeme kratkog ali haotičnog rata sačuvala kontinuitet u svome radu i međusobne veze. Svi partijski forumi, od CK do najnižih partijskih foruma, ostali su uglavnom čitavi i vrše svoje funkcije. Bez obzira na vanredno ratno stanje i prijeki sud, CK KPJ izdao je dva proglašenja u desetke hiljada primjeraka na tri jezika. Jedan proglas koji je izdan u toku rata protiv okupatora, tj. 15. aprila,, i prvomajski proglas bili su dobro raspačani u svim oblastima Jugoslavije. Pojava proglašenja bacila je okupatore u divlji bijes i oni prijete najstrožim represalijama. Osim ovih proglašenja, pokrajinski komiteti i neki okružni komiteti izdali su svoje proglašenja i letke, tako da se aktivnost partijskih organizacija još više pojačala, bez obzira na teror.

Partijske organizacije u Sloveniji, Crnoj Gori i Dalmaciji stupile su u kontakt sa talijanskim vojnicima, sa kojima se dade kolosalno raditi, jer je većina njih protiv rata i fašizma, otvoreno psuju talijanske vlastodršce, a mnogi sebe nazivaju komunistima. Mi smo im podijelili oko hiljadu deklaracija talijanske partije iz prošle godine. CK KPJ sada štampa svoj proglas za

njemačke i talijanske vojnike na njihovom jeziku. Više no ikada bilo bi sada potrebno da se centralna rukovodstva tih partija nalaze u zemlji. Smatram da su u Italiji povoljni uslovi za stvaranje takvog centralnog rukovodstva u zemlji.

Bez obzira na to što je Jugoslavija podijeljena među imperijalistima i što su stvorene nove granice, KPJ je ostala jedinstvena, a CK rukovodi nesmetano u svim oblastima okupirane zemlje i ima redovne veze sa tim oblastima. Dokaz za to jeste održavanje savjetovanja rukovodećih drugova u početku maja ove godine, na kome su bili zastupljeni rukovodeći drugovi iz Srbije, Crne Gore, Hrvatske, Slovenije, Vojvodine, Bosne i Hercegovine. Zbog tehničkih razloga nisu mogli stići drugovi iz Makedonije i Dalmacije. Povod ovome savjetovanju KPJ u najtežim uslovima okupacije i krvavog terora bio je: 1) da se u novonastaloj situaciji uslijed okupacije zemlje naša Partija brzo organizaciono prilagodi novim uslovima; 2) da se izvuku pouke i zaključci iz bliskih minulih događaja, koji su prethodili i koji su se odigrali za vrijeme napada imperijalističkih osvajača na našu zemlju, i o ulozi naše Partije u to vrijeme; 3) da se utvrde zadaci koji se sada postavljaju pred našu Partiju kada je zemlja raspačana a narodi Jugoslavije stenju opljačkani i porobljeni pod okupatorskom čizmom imperijalističkih grabežljivaca. Poslije ovog savjetovanja članovi CK otišli su u pojedine pokrajine da sprovedu na terenu odluke savjetovanja i da rukovode radom Partije. Riješeno je da se primi u Partiju veći broj novih članova, osobito radnika i seljaka, koji su provjereni u posljednjim borbama.

Do okupacije bilo je 8000 članova Partije i 30000 članova komunističke omladine (Saveza komunističke omladine Jugoslavije-SKOJ-a). Taj se broj sada još povećava. Osim toga bio je velik broj simpatizerskih grupa po čitavoj zemlji koje su bile okupljene u raznim kursovima i kružocima na izučavanju historije SKP(b) [Svesavezne komunističke partije 'boljševika'], na izučavanju marksizma-lenjinizma.

Izdavačka djelatnost Partije bila je vrlo jaka. Partija je legalno i nelegalno izdala mnogo raznih izdanja iz marksizma-lenjinizma. Između ostaloga, izdane su slijedeće važne stvari: Ustav Sovjetskog Saveza izdan na tri jezika (srpskom, hrvatskom i slovenačkom), Imperijalizam Lenjina, Biografija druga Staljina na dva jezika i mnoge druge teoretske i političke stvari. Osim toga, izdani su svi politički govori Molotova u toku rata, onda govor Voznesenskog na konferenciji SKP(b). Nelegalno partija je izdavala, između ostalog, i ove važne stvari: Historija SKP(b) štampana je u 10.000 primjeraka na hrvatskom jeziku, ali je okupacija onemogućila dovršenje štampanja. Poduzimamo mjere da se dovrši štampanje ove dragocjene knjige koja se mnogo traži. Od sedam glava koje su do sada dovršene 2000 primjeraka smo posebno povezali i raspačali među članstvom radi izučavanja. Prije toga Historija SKP(b) bila je umnožavana na šapirografima gotovo u svim partijskim organizacijama. Sada pripremamo nelegalno štampanje Historije (SKP(b)) na srpskom jeziku. Partija produžava izdavanje svojih nelegalnih organa: »Proleter«, »Delo«, »Komunist« itd. Svih osam pokrajinskih komiteta Partije izdaju svoje biltene

ili organe. Od sedam nelegalnih štamparija Partije dvije su paralisane: jedna je provaljena izdajom provokatora u Zagrebu, a druga uništena bombardovanjem Beograda. To su bile štamparije u kojima se štampao organ CK »Proleter«. Legalno je Partija izdavala svake nedjelje sindikalni organ »Radnički tjednik« u 40.000 primjeraka, koji je u toku šest mjeseci dao Partiji 250.000 dinara aktive.

Zbog okupacije Partija ima i dosta velike materijalne štete, jer su zaplijenjene sve knjige u partijskim knjižarama a knjižare zatvorene. Sada preostaje Partiji samo strogo nelegalno izdavanje i raspačavanje partijske literature. U tome će biti teškoća ali i opasnosti su mnogo veće, jer se strijelja svaki onaj koji se uhvati pri raspačavanju nelegalnih stvari. Međutim, Partija će uspjeti da sve to savlada, jer je stvoren prilično dobar tehnički aparat.

Usprkos svemu tome, nastavićemo rad partijskih škola i kurseva, jer je uvijek najveća slabost: pomanjkanje sposobnih rukovodećih kadrova Partije. Do okupacije CK je organizovao partijske nelegalne škole, škole za članove pokrajinskih komiteta i mjesnih komiteta iz svih oblasti, kursevi su trajali po jedan i po mjesec, a kursisti su stanovali i hranili se u školi. Kroz tu školu je prošlo oko 50 funkcionera Partije. Osnovni predmet je bio: Historija SKP(b), Problemi (Osnovi) lenjinizma, Lenjinova djela u vezi sa Historijom (SKP(b)) i tekući politički zadaci Partije.

Do okupacije Partija je uspjela ne samo da se organizaciono učvrsti već je stekla jake pozicije u raznim masovnim organizacijama. Klasni sindikati URS koji su brojali oko 150.000 članova bili su sa malom iznimkom posve u rukama komunista. Zbog priprema režima za napad i uništenje klasnih sindikata Partija je dala direktivu za pojačano stvaranje komiteta radničkog jedinstva po fabrikama na koje se prenijelo rukovođenje tarifnim i štrajkačkim pokretima. Poslije zabrane klasnih sindikata od vlade Cvetković—Maček 1. januara 1941. godine Partija je dala direktivu da se ulazi u režimske sindikate HRS i JUGORAS, tj. u Hrvatske radničke sindikate i Jugoslavenske radničke sindikate sa fašističkom ideologijom vodjstva tih sindikata. Ti sindikati sada postoje tako da je rad komunista u njima od najveće važnosti za borbu radnika. To je naročito važno danas kada će svi radnici biti prisiljeni da budu članovi tih sindikata, kada će u tim sindikatima biti okupljeno nekoliko stotina hiljada radnika, kada je ekonomsko stanje radnika neizdržljivo zbog rata i strahovite skupoće i gladi.

Još od okupacije Jugoslavije ekonomski položaj radnika bio je neizdržljiv, zbog čega je dolazilo do mnogobrojnih štrajkova i pokreta radnika. U toku jedne i po godine imperijalističkog rata živežne namirnice za široke potrebe naroda su zbog špekulacije i usiljenog izvoza u zemlje Osovine poskupile za 100% do 300%, dok su se, s druge strane, plate radnika putem borbe jedva povećale za 15% do 60%, a u nekim strukama se uopće nisu povećavale nadnice. Nakon okupacije ta se razlika između plate radnika i cijena živežnih namirnica još mnogo više povećala. Bijeli hljeb je bio još davno do okupacije

ukinut vladinom uredbom, a prodavao se samo kukuruzni hljeb krajnje lošeg kvaliteta, i to jedan kilogram po 4 i po dinara, dok je prosječna nadnica, na primjer tekstilnih radnika ili radnica, iznosila 22 dinara dnevno.

Poslije okupacije ekonomsko stanje širokih masa silno se pogoršalo. Okupatori su opljačkali i odvukli sve zalihe hrane, osobito žito. Sada se teško dobije i kukuruzni hljeb. Mnoge su namirnice posve nestale sa tržišta. U Hrvatskoj su uvedene karte na najpotrebnije živežne namirnice i odjevne predmete, a to se isto sada sprema i u ostalim oblastima i krajevima Jugoslavije. U pasivnim krajevima: Dalmaciji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, Hrvatskom zagorju itd. već hara glad. Zbog svega toga u narodu vlada veliko nezadovoljstvo protiv okupatora i ranijih režima, protiv vladajuće buržoazije koju narod s pravom smatra krivcem današnje tragedije.

Valter²

Prijevod s ruskog
Sign., Arhiv CKSKJ, Fond CKKPJ-KI, 1941/I
Josip Broz Tito, Sabrana djela, knj. 7, str. 18—25.

¹ Prvi masovni pokolj Srba u Hrvatskoj ustaše su izvršile od 26. do 28. travnja 1941. godine u selu Gudovcu kraj Bjelovara. Tada je iz Gudovca i okolnih sela strijeljano 209 Srba.

² Josip Broz Tito

30

1941, lipanj 7.
Zagreb

Oglas ustaškog redarstva sa zabranama, naređenjima, pozivima i upozorenjima Židovima u Zagrebu

Ustaško Redarstvo
ŽIDOVSKI ODSJEK

OGLAS

1. Zabranjuje se svim Židovima, da izlaze ili odputuju sa teritorija grada Zagreba.
2. Strogo se zabranjuje Židovima, da kupuju robu ili živežne namirnice u trgovinama ili na tržnicama, prije 10 sati.
3. Židovi smiju kupovati samo u židovskim radnjama i trgovinama.
4. Sve židovske trgovine moraju odmah propisno označiti svoje radnje i trgovine i to ovako: Na list žutoga papira u veličini od 16 x 25 cm treba po dužini lista s jasno crnim slovima napisati »ŽIDOVSKA TVRTKA«. Ove

oznake imaju se prilijepiti u sredini svih izloga i vratiju u visini od 150 cm iznad zemlje, odnosno poda, vidljivo s ulične, dotično ulazne strane.

5. Pozivaju se svi Židovi njemački državljani, da se prijave kod Ustaškog Redarstva, Židovski odsjek, Bogovićeva ul. br. 7., da podignu židovske znakove.

6. Ponovo se upozorju Židovi, da se ne zadržavaju i ne šecu po zabranjenim dijelovima grada, gdje se Židovi ne smiju kretati.

Svaki i najmanji prekršaj gornjih odredaba biti će najstrože kažnjen.

U Zagrebu, dne 7. lipnja 1941.

USTAŠKO REDARSTVO
Židovski odsjek

HRVATSKA DRŽAVNA TISKARA. ZAGREB

Original, tisak
Sign., MGZ, ZNOB 1233

31

1941, lipanj 9.
Zagreb

Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu kojim se pozivaju svi »Srbijanci« u gradu Zagrebu da se prijave kod tog ravnateljstva

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO
U ZAGREBU

Prs. broj: 8162—1941

Zagreb, dne 9. lipnja 1941.

OGLAS

Na temelju Naredbe Ministra Unutrašnjih Poslova od 7. lipnja 1941. br. 372/41 pozivaju se svi SRBIJANCI, koji borave na teritoriju grada Zagreba, a doselili su se na ovo gradsko područje poslije 1. siječnja 1900. godine kao i njihovi potomci bilo kojega zvanja, pa i seljaci kao i lica koja se nalaze u pritvorima ili bolnicama, da se prijave kod Redarstvenog Ravnateljstva u Zagrebu, Gjorgjićeva ulica kbr. 4. u sobi broj 12 i to od 15—19 sati.

Prijave moraju uslijediti:
Utorak 10. lipnja 1941. svi od slova A—F
Srijeda 11. lipnja 1941. svi od slova G—K
Subota 14. lipnja 1941. svi od slova L—O
Ponedjeljak 16. lipnja 1941. svi od slova P—Ž

Tko se od navedenih ne odazove ovom pozivu u označenom roku i vremenu smatrati će se ratnim zarobljenikom i biti će odveden u zarobljenički logor. Tako isto postupati će se sa svakim za koga se dokaže daje znao za Srbijanca koji se neprijavljen krije, a ne bude to vlasti prijavio.

Ravnatelj redarstva:
Dr. Vragović¹ v.r.

HRVATSKA DRŽAVNA TISKARA. ZAGREB

Original, tisak
Sign., MGZ, ZNOB 1235

· Josip

1941, lipanj 14.
Zagreb

Obavijest Zapovjedništva kopnene vojske NDH zapovjednicima divizijskih područja o širenju partijskih letaka među njemačkih vojnicima

Nezavisna Država Hrvatska — Zapovjedništvo kopnene vojske
O. br. 71
U Zagrebu, 14. lipnja 1941.

Širenje komunističkih letaka
među njemačkim vojnicima

Njemačkim vojnicima, pri njihovu dolasku u Zagreb predavali su naši komunisti zatvorene omote (koverta) službenog formata na čijoj je naslovnoj strani na njemačkom jeziku bila otkucana pisačim strojem i litografijom umnožena izjava da im hrvatski narod daje ovu izjavu kao uspomenu na ugodan boravak u Zagrebu. Na istoj strani, ispod nacrtanog hrvatskog grba otkucana je izjava zahvalnosti Poglavnika Pavelića Führeru i Duceu, a ispod kukastog križa izjava Führerova o osnutku Države Hrvatske

U navedenim omotima nalazili su se leci,¹ umnoženi na isti način litografijom, kojima se vrši komunistička propaganda među njemačkim vojnicima i protiv rata, te se u tome letku među ostalim kaže, da su narodi Jugoslavije htjeli i da još danas nastoje svoju sudbinu vezati sa sudbinom socijalizma i Sovjetske Unije.

Dostavlja se prednje radi obraćanja najveće pažnje na vršioce komunističke propagande i preduzeti potrebne mjere, da se isti uhvate, a u svakom slučaju dostaviti izvještaj.

Dostavljeno	Zapovjedništvo kopnene vojske
Zapovjednicima divizijskih	podmaršal
područja	Marić ²

Original, strojopis
Sign., Arhiv CKSKJ, Zb. okupatori i kvislinzi XII-3-16(14)

¹ Letak se donosi kao poseban dokument pod rednim brojem 24.
² August

1941, sredina lipnja
Zagreb

Obavještenje Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske br. 1. upućeno partijskim organizacijama o najnovijim događajima u Hrvatskoj s pozivom radnom narodu Hrvatske u borbu protiv okupatora i njegovih suradnika

**OBAVJEŠTENJE CENTRALNOG KOMITETA KOMUNISTIČKE
PARTIJE HRVATSKE
Broj 1.
Sredinom lipnja**

U zadnjih su se mjesec dana kod nas odigrali događaji koji još više uvjeravaju da Hrvatska nije nikakva nezavisna država, **već da je Hrvatska porobljena, izrabljena i opljačkana zemlja, porobljena od njemačkih i talijanskih osvajača**, zakletih neprijatelja hrvatskog naroda. Pokazalo se jasno ono, što je Komunistička partija Hrvatske govorila u svom proglasu: **Pavelić i ostala frankovačka gospoda su samo lutke u rukama tuđih osvajača, njihove vjerne**

sluge. Proglašen je i neki talijanski plemić za kralja Hrvatske; Dalmacija je predana u ruke Italiji; talijanska vojska ostaje u Hrvatskoj, seljacima se rekvirira hrana, glad i skupoća rastu, teror je sve zvjerskiji, radnici se otpuštaju iz tvornica i gone u Njemačku.

Narod je primio s najvećim ogorčenjem talijanskog kralja i pripojenje skoro cijele Dalmacije Italiji. Mnoge su Ustaše razočarano ostavili Pavelića. Doglavnici i bezglavnici su htjeli opravdati tu sramotu tako, da su ustvrdili da je to tobož »žrtva za nacionalno oslobođenje«, daje to tobož »realna« politika i taktika, jer da Pavelić »zna šta radi«. Ali, nije li Maček htio uvijek opravdati svoje izdajstvo tobožnjom »realnom« politikom prema Beogradu, kao i Pavelić prema Rimu?

Druga je teška pojava slanje hrvatskih radnika u Njemačku. Šta čeka njih? Njemačka nema dovoljno hrane ni za sebe. Rat guta sve, a stvara se malo. Radnicima obećavaju oko bruto 6 Maraka. Od toga 2,20 ide za razne fondove, 1,80 za stan i hranu (vrlo mršavu pored iscrpnog rada), ostaju 2 Marke, koje se još moraju potrošiti na hranu, ako radnik neće da crkne od gladi. No hrana se vrlo teško dobija van određene količine i vrlo skupo. Radnici stanuju u barakama, ili starim zgradama pod kasarnskom disciplinom. Bez dozvole ne smiju ići u grad. 80 naših radnica, kućnih pomoćnica, strpano je u koncen. logore, jer su se bunile protiv prevara. U Hrvatskoj im je naime ugovorom utvrđena velika plaća, a u Njemačkoj su im plaćali manje. Najzad strane radnike šalju u Njemačkoj u mjesta, koja su najviše izložena bombardiranju, a skloništa za strane radnike nema. Naše radnike u Njemačkoj čeka glad, ropstvo i smrt.

Tko je kriv za ovo? Krivi su njemački vlastodršci i njihove sluge u Hrvatskoj!

HRVATSKI RADNICI TREBAJU DA VODE ODLUČNU BORBU PROTIV ODLAŽENJA U NJEMAČKU.

Mnogi ne idu jer znaju kako je. Ali, ako se već desi, da neki radnici ipak nasjednu, treba reći, kako da se tamo zajednički bore za svoja prava i za kruh. Svjesni radnici trebaju da idu među radnike koje vrbuju za Njemačku i da im razjasne što ih čeka.

Radnici se trebaju boriti za to, da tu u Hrvatskoj, dobiju posla. **Nitko ne smije biti otpušten iz tvornice.** Taje borba protiv otpuštanja danas od životne važnosti za hrvatsko radništvo. Ili će ono biti razbijeno i oslabljeno za borbu, ili će izdržati navalu i ostati okupljeno u svojim tvornicama, na svom tlu, gdje najbolje može voditi borbu za bolji život.

Treće zlo koje je donijela tuđinska vlast Hrvatskoj jeste nestašica, skupoća i glad. Pošto su osvajači sve vidljivo opljačkali i pojeli, sada je vlada naredila, da se seljacima oduzme zadnji ostatak hrane. I to se dobrim dijelom odvlači u Njemačku i Italiju (na pr. u Zagreb je prije neki dan stiglo 50 vagona žita, od

toga je 47 poslato u Njemačku). Većina je seljaka već sada bez žita. Ako se još rekvirira, na selu će nastati nezapamćena glad. U Dalmaciji i Bosni već sada ljudi umiru od gladi. Seljaci! Dajte otpora rekviziciji! Ne dajte da vam se otme zadnji komadić kruha i da umirete od gladi samo zato, da bi njemačka i talijanska gospoda i dalje mogla voditi rat za svoje bogataške interese! Stvarajte po selima **odbore za prehranu**, sastavljene od radnih i poštenih seljaka. Ti odbori već postoje u nekim selima. Njih su stvorili sami seljaci. Oni skupljaju suvišak od onih seljaka, koji imaju preko količine određene po vladi i dijele to žito onim seljacima kojima prijeti glad, s time da poslije žetve vrate to žito.

RADNICI, GRAĐANI, ŽENE!

Vodite odlučnu borbu protiv skupoće! Na tržištima, pred prodavaonicama, na ulici, u vlaku, svugdje **protestirajte glasno protiv odvlačenja hrane iz Hrvatske**. Nemojte dozvoliti na mjestima gdje se vrši prodaja da dođe do međusobne svađe kupaca. Gospoda i hoće, da se narod međusobno svađa i da zaboravi na glavne krivce; na tuđe osvajače i njihove slugu u Hrvatskoj. Nemojte svu krivicu bacati na sitne obrtnike i trgovce, koji isto teško žive. Nemojte strahovati da glasno prosvjedujete. 99% ljudi će se saglasiti s vama. Samo se odlučnom borbom može spriječiti da narod ne umire od gladi.

Nezadovoljstvo protiv frankovačke gospode postaje sve vidljivije. Nijemci se trude da iskoriste to za svoje svrhe i organiziraju pomoću nekih lumpova svoju »nacionalsocijalističku stranku rada.« Njemačka i talijanska gospoda se tuku podmuklo i zagrižljivo oko plijena. Njemački plaćenici »nacionalsocijalisti« napadaju talijanske plaćenike (Pavelića i kompaniju). Oni govore, daje kod nas glad i bijeda zato, što nema nacionalsocijalizma i da bi pod Hitlerom bilo bolje. Zar nije Hitlerova vojska stvorila tu bijedu u Hrvatskoj? Nijesu li baš njemački osvajači opljačkali namirnice? Zar nijesu oni počeli strijeljati Srbe? Zar nijesu oni naredili, da se otpuštaju radnici, da bi se slali u Njemačku? Jesu! Zato komunisti pozivaju sve poštene radnike i seljake **da vode odlučnu borbu protiv nacionalsocijalističkih prevara**.

Neke vođe HSS (osobito zaštita) pomažu nacionalsocijaliste. Oni lažu, da to rade tobože iz »taktičkih« razloga, da bi se narod tobože pomoću Njemaca oslobodio Pavelića i Talijana. Po čemu je njemačka čizma bolja od talijanske? To je kao da pitate ribu, voli li više da bude pečena na masti, ili na ulju. Narod neće ni jednog tuđeg gospodara, već kruh i slobodu. Nacionalsocijalisti bi trebali da budu nove lutke u rukama tuđinaca, ako bi narodno nezadovoljstvo toliko poraslo, da bi Pavelić morao da se makne. Agenti Engleske, dio vođa HSS-a, hoće isto tako da iskoriste narodno nezadovoljstvo za svoje gospodske svrhe. Oni pričaju, da će opet doći na vlast. Oni se potajno i organiziraju. Alije varava nada tih sitnih lopova. Kad već dođe do rasula na fronti, onda će riječ imati radni narod, koji neće htjeti vlast engleskih lordova, već vlast radnog naroda, vlast Sovjeta.

Sve tri grupe (frankovačka gospoda, nacionalsocijalisti i englezeri) jednaki su u tome, što služe tuđinskim i gospodarskim interesima. Ali se oni razlikuju po tome što služe raznim gospodarima. I zato među njima postoji podmuklo, zatrovano trvenje. — Ustaše hapse zaštitnike, nacionalsocijalisti hapse ustaše (u Slavoniji), ustaše vrše prepad na nacionalsocijaliste (Zagreb), kulturbundovci (Nijemci) otvoreno prijetu, da će zbaciti Pavelića, ustaški povjerenik Blaškov otvoreno prijeti, da će obračunati sa nacionalsocijalistima. Te svađe mogu da olakšaju borbu naroda.

Borba se vodi i dalje. Unatoč prijetnjama, štrajkovi se vode i dalje, (u Zagrebu 5 štrajkova za mjesec dana). Seljaci su spremni za borbu. Njemačka se i Engleska sve više troše i slabe u međusobnoj borbi. Sovjetski Savez, nada svih radnika i seljaka, postaje iz dana u dan jači. Dani se odlučnih borbi približavaju. Ne treba čekati skrštenih ruku te dane, već ih u svakodnevnoj borbi pripremati.

HRVATSKI RADNI NARODE!

Vi, koji ste se razočarali u izdajnika Mačeka!

Vi, koji ste se nadali u Pavelića, i koji ste se razočarali u tog tuđinskog slugu!

Komunistička partija Hrvatske, poziva vas, da pod njenim vodstvom podete u borbu za oslobođenje Hrvatske od tuđeg i domaćeg jarma, u borbu za bolju i ljepšu budućnost vas i vaših sinova. Nedajte se zastrašiti od frankovačke gospode! Nedajte se uspavati od engleskih agenata! Nemojte se obmanuti od nacionalsocijalističkih lažljivaca. Zbijte se u borbene redove oko vaše narodne Komunističke partije Hrvatske.

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Original, umnožen geštetnerom

Sign., AIHRPH, KP-3/2

Izbor, br. 6, str. 33—35.

34

1941, lipanj 15.

Zagreb

Instrukcija Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske partijskom članstvu o zauzimanju stava prema aktualnim pitanjima tog vremena u Hrvatskoj

CIRKULAR CKKPH

Broji.

1. Po pitanju slanja radnika u Njemačku

Voditi odlučnu borbu protiv slanja radnika u Njemačku. Ako već radnici

idu, tumačiti im potrebu i način borbe i ubaciti po jednog sigurnog čovjeka. Razjasniti da radnike čeka **glad** (uslijed nestašice hrane u Njemačkoj; odbici od brutto plaće oko 35%; **teror** (konc. logori za strane radnike, koji se bune protiv prevare); **bombardiranja** (jer se šalju na najizloženija mjesta). Ne plaća se prema ugovoru. Tumačiti, daje odilaženje u Njemačku posljedica otpuštanja radnika iz tvornica po nalogu i na zahtjev Njemačke. Cilj Njemačke: dobiti jeftinu radnu snagu; razbiti naš proletarijat, avangardu oslobodilačke borbe; dobiti radnike koji se u Njemačkoj teže bore uslijed neznanja prilika, a koje misle — u slučaju pobuna u Njemačkoj — iskoristiti protiv njemačkog naroda (drže kurseve za naše nesvjesne radnike). Glavni naš zahtjev: ne otpuštati radnike iz tvornica, naći posla u Hrvatskoj, državnu pomoć za nezaposlene. Za to mobilisati sve radnike. Slati drugove na mjesta gdje se okupljaju radnici koji idu u Njemačku. (Podrobnije vidi obavještenje CK KPH br. 1).

2. Po pitanju skupoće i rekvizicija

Tumačiti daje to krivica izvoza u Njemačku i Italiju. Predočiti umiranje od gladi u Dalmaciji i Bosni (to isto čeka i Hrvatsku). Na selu dati otpor rekviziciji. Stvarati **odbore prehrane** (od siromašnih i poštenih srednjih seljaka). Ti odbori (birani široko, sa znanjem cijelog sela) treba odmah da skupe suvišak od srednjih i bogatih (prema zvaničnoj odredbi) i razdijeliti sirotinji, s time da oni to vrate poslije žetve. — Pokazati da prikupljeni suvišci idu za Njemačku. Po gradovima slati **organizovano žene** (iz jedinica, kandidata, simpatizera) na tržište i pred radnje (tačno odrediti svugdje taj dan idu ti i ti, od toliko i toliko sati, na to i to mjesto). Umiješati se tu među narod i **glasno** protestirati, pa i izvikivati naše parole. To isto na ulici, vlaku itd. (Podrobnije vidi: Obavještenje CK KPH br. 1.).

3. Po pitanju Nacionalsocijalističke stranke

Voditi borbu protiv ulaska. Raskrinkati likvidatore i slabiće, koji govore da tobož ulaze iz »taktičkih« razloga. Raskrinkati parolu da je nacional-socijalizam tobože »bolji« od Pavelića. Razjasniti, da sve zlo ovdje (glad, teror, nezaposlenost, rekvizicije) organizuju Nijemci. Raskrinkati vođe HSS koji pomažu nac-socij. stranku (tobože iz »taktičkih« razloga). Ubaciti samo sigurne članove za rad iznutra.

4. Po pitanju progona Srba

Voditi otvorenu borbu na selu protiv mučkih ubojstava. Izviditi sudbinu »nestalih« ljudi i javno iznositi.

5. Po pitanju Židova partijaca

Čije je kretanje donekle otežano: trebaju pojačati rad među samim Židovima.

6. Raskrinkati mjere vlade:

Zakon protiv pobačaja uperen je protiv sirotinje, jer će bogataši i dalje vršiti pobačaj. Isticati parolu: »S čime će majke hraniti djecu?« — Gradnju radničkih kuća raskrinkati kao obmanu (uporediti beznačajnost desetak kućica sa ogromnom nezaposlenošću i skupoćom).

PRETRESITE DETALJNO I KONKRETNO OVAJ CIRKULAR PREMA VAŠIM PRILIKAMA.

PROUČITE GA U VEZI SA PROGLASOM I OBAVJEŠTENJEM BR. 1. CK KPH, SIC-OM¹ I VJESNIKOM².

15. VI. 1941.

Original, umnožen geštetnerom

Sign., AIHRPH, KP-3/1

¹ Srp i čekić, organ CK KPH

² Vjesnik je bio Glasilo jedinstvene nacionalnooslobodilačke fronte Hrvatske

35

1941, lipanj 24.

Zagreb

Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen hrvatskom narodu u povodu napada Njemačke na Sovjetski Savez

HRVATSKI NARODE

Porobivši cijelu Evropu, Njemački su krvoločni fašistički vlastodršci napali zemlju radnika i seljaka. Sovjetski Savez, nadu svih ugnjetenih i potlačenih cijeloga svijeta. Sovjetski Savez, dosljedan svojoj politici mira, nije dao nikakvog povoda za ovaj napad.

Fašistički vlastodršci Njemačke, da bi pred svijetom opravdali svoj razbojnički napad na zemlju socijalizma — navode da ih ugrožava Crvena armija, da se SSSR nije držao obaveza preuzetih ugovorom o nenapadanju i prijateljstvu, daje Sovjetski Savez povređivao njemačke granice. Sve je to laž i izmišljotina. Najbolje se to vidi po tome što njemačka vlada nikada do sada nije optuživala SSSR, da se nije držao svojih obaveza preuzetih ugovorom.

Sovjetska vlada dosljedna svojoj politici mira — izdala je Crvenoj armiji nalog, da stupi u akciju tek tada, kad je saznala za napad. Zapovijedila joj je da odbije napadača i smrvi neprijatelja.

HRVATSKI NARODE!

Marionetska vlada u Zagrebu, podli plaćenici Hitlerovi, koje su okupatori naše domovine doveli na narodnu grbaču, izjavljuje da će »ispuniti svoje obaveze« prema imperijalističkim razbojnicima. To znači pomagati Hitlera ljudstvom, materijalom i hranom protiv naroda SSSR-a. Ta činjenica potvrđuje ono, što su komunisti odmah govorili, da pristupanje tzv. Trojnom paktu znači rat, te daje borba protiv pristupanja Jugoslavije Trojnom paktu bila opravdana i u interesu naroda.

Pavelić je došao na vlast govoreći da donosi mir, a sada se sprema da nas šalje na klaonicu za interese kapitalističkih vlastodržaca.

RADNICI, SELJACI, INTELEKTUALCI, GRAĐANI!

Počela je velika bitka, najveća bitka u historiji čovječanstva. U borbu je stupila nepobjediva Crvena armija, armija radnika i seljaka, izazvana napadom imperijalističkih razbojnika. Oči su čitavog potlačenog čovječanstva uperene u Moskvu.

Oduprite se namjerama »naše« marionetske vlade, da vojnički i materijalno našom krvlju i mukom podupre naše tlačitelje. Pojačajte naprotiv borbu za oslobođenje, koje ćemo u zajednici s nepobjedivom vojskom radnika i seljaka Crvenom armijom, sigurno postići. Zbijmo stoga svoje redove. Komunistička će Vam partija pokazati put.

RADNICI, SELJACI, GRAĐANI, OMLADINO!

Ova vlada namjerava izvršiti mobilizaciju i uvrstiti vas u kontrarevolucionarnu armiju radi prolijevanja krvi vaše sovjetske braće i održanja preživjelog kapitalističkog sistema. Ne odazivajte se pozivima za mobilizaciju, sprečavajte stvaranje kontrarevolucionarne vojske, koja bi imala da brani interese krupnih kapitalista i narodnih tlačitelja. Spriječite svako pomaganje takvoj vojsci.

VOJNICI, PODOFICIRI I OFICIRI!

Spriječite namjere plaćeničke frankovačke vlade da vas šalje u borbu protiv sovjetskog naroda, jer pomaganje njemačkih fašističkih vlastodržaca značilo bi pomaganje tlačitelja hrvatskog naroda. Ukoliko vas nasilno uspiju baciti na frontu, okrenite oružje protiv vašeg neprijatelja, a bratimite se sa svojom braćom sovjetskim radnicima i seljacima u uniformama Crvene armije.

RADNICI I RADNICE!

Obustavljajte proizvodnju u poduzećima koja rade za njemačku imperijalističku armiju, sprečavajte transport vojnika, hrane i ratnog materijala za Njemačku.

SELJACI!

Oduprite se реквизиiji i izvozu hrane za njemačke imperijaliste.

RADNICI, SELJACI, VOJNICI I GRAĐANI!

Ne nasjedajte glasinama raznih plaćenika i neprijatelja naroda. Slušajte glas Komunističke partije, koja će vas pravovremeno obavještavati i davati upute za borbu. Ne slušajte one koji Vam govore da treba skrštenih ruku čekati dolazak Crvene armije.

HRVATSKI NARODE!

Kucnuo je čas, kada treba stupiti u borbu za konačno nacionalno i socijalno oslobođenje. Vjera u pravednost naše borbe, pravednost borbe svih potlačenih naroda, nepobjedivost Crvene armije, dovest će nas do konačne pobjede, koja će konačno osigurati mir i bratstvo među narodima.

ŽIVJELA PRAVEDNA BORBA SSSR-a!

ŽIVJELA NEPOBJEDIVA CRVENA ARMIJA!

ŽIVJELA SOLIDARNOST HRVATSKOG NARODA SA NAPADNUTIM NARODIMA SOVJETSKOG SAVEZA!

DOLJE FAŠISTIČKI VLASTODRŠCI NJEMAČKE I NJIHOVI PLAĆENICI U HRVATSKOJ!

ŽIVJELA BORBA HRVATSKOG NARODA ZA NACIONALNO I SOCIJALNO OSLOBOĐENJE!

ŽIVJELA KOMUNISTIČKA PARTIJA HRVATSKE!

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Original, umnožen geštetmerom

Sign., AIHRPH, KP-3/4

Izbor, br. 7, str. 36—38.

1941. lipanj 26.

Šestine

Izveštaj žandarmerijske stanice Šestine Kotarskoj oblasti Zagreb o rasturanju komunističkih letaka na području općine Remete

Država Hrvatska
ŽANDARM. STANICA - ŠESTINE
Taj. Br. 18
26. lipnja 1941. god.
u ŠESTINAMA

Izvještaj o rasturanju komunističkih letaka u mjestu Bukovac Donji, kojih se sadržaj u originalu dostavlja.

KOTARSKOJ OBLASTI ZAGREB

Na 26. lipnja 1941. godine u 14časa doznala je ophodnja ove postaje narednik Tomo Jurković i pokusni oružnik Ante Mitrović da je noću na 24—25 lipnja 1941. god. u mjestu Bukovac Donji, općine Remete po cesti i po dvorištima kuća oko ceste rasturena izvjesna količina komunističkih letaka.¹

Ophodnja seje odmah uputila na lice mjesta i ustanovila daje zaista po noći u rečenom mjestu rasturena izvjesna količina komunističkih letaka po nepoznatom licu. Letci su rastureni na cesti koja vodi od Zagreba prema Remetama u dužini oko 300 metara, koje su prolaznici i stanovnici ujutro rano pokupili, pročitali i prije dolaska ophodnje navodno uništili sagorevanjem na vatri, jedino je nekoliko komada našao ustaški tabornik g. Andrò Marcijuš, kada je 25. lipnja ujutro rano išao rečenom cestom, od kojih je dva komada predao općini Remete, a ostale odnio sa sobom i predao Ustaškom stanu u Zagrebu.

Ophodnja je odmah izvršila pretrase kod svih sumnjivih lica, kao i kod lica u neposrednoj blizini gdje su letci pronađeni, ali se nije moglo više letaka pronaći, već mještani koji su letke pronašli izjavljuju, da su bojeći se odgovornosti kada bi se kod njih letci pronašli, iste uništili spaljivanjem na vatri.

Daljnijim vođenjem istrage do sada se krivci nisu mogli pronaći niti istim u trag ući, već postoji sumnja da bi ovo mogla učiniti lica-komunisti sa teritorije grada Zagreba, no u ovom pogledu se vodi i dalje istraga.

Letci koje je g. Marcijuš ostavio i predao u općini Remete su od općine uzeti i predaju se naslovu sa ovim izvještajem, s molbom na nadležnost.

Potpisani po ovom djelu vodi i dalje lično istragu te u slučaju pronalaska krivaca ili još eventualnog materijala postupiće se po zakonu i podnijeti naknadni izvještaj.

Prilog: 2 letka.

Zapovjednik postaje narednik
Jurković² v. r.

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 74, Pov. br. 366/41

¹ Odnosi se na letak Centralnog komiteta KPH pod naslovom »Hrvatski narode«, koji se nalazi u prilogu izvještaja. Letak se objavljuje kao zaseban dokument pod rednim brojem 35.

² Tomo

1941, lipanj 27.

Zagreb

Instrukcija Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske partijskom članstvu u vezi s jačanjem masovne borbe, te pitanja mobilizacije, sabotaža, propagande, veza, kontrole, konspiracije i obavještavanja

Cirkular CK KPH

Br. 2

27. VI. 1941.

Borba SSSR-a protiv fašističkih napadača nije samo borba sovjetskih naroda, već je to borba svih naroda, koji su ugnjeteni i ugroženi od fašističkih osvajača. Zato treba uperiti svugdje pa i kod nas glavnu vatru protiv fašističkih osvajača i njihovih slugu i okupiti sve one koji danas hoće da se bore protiv ovih tlačitelja malih naroda. Takvim okupljanjem svih protufašističkih snaga, takvim stvaranjem nacionalnog jedinstvenog fronta i borbom za nacionalno oslobođenje od okupatora mi slabimo glavnog protivnika, a jačamo snage SSSR-a i borbu naroda za oslobođenje od fašističke tiranije. To je glavni zadatak sadašnje etape naše borbe, a u međunarodnim razmjerama pred nama stoji zadatak stvaranja internacionalnog jedinstvenog fronta svih naroda koji su okupirani ili ugroženi od fašističke najezde.

Da bi se to postiglo potrebno je danas:

1. Jačati masovne borbe. Voditi oštrije nego ikada borbu za svakodnevne životne interese radnih masa. Ne može se voditi borba za protjerivanje i obaranje okupatora drugačije nego kroz najoštriju borbu za kruh, za nacionalnu slobodu. Štrajkovi, organizovana borba protiv rekvizicije, protiv skupoće i izgladnjivanja, to je put borbe koji će u današnjoj situaciji zatalasati najšire mase. Te borbe će danas neminovno dovesti do sve oštrijih sukoba sa fašističkim vlastima. Jasno je da će se i radne mase organizirati za odbranu i prema snagama i situaciji preći u napad. Kod toga paziti da se ne prave anarhistički ispadi. Treba znati postepeno preći iz manjih u veće borbe, tako da nas mase mogu da slijede, a ne da skrste ruke i da gledaju šta komunisti rade. Treba znati voditi borbu počev od pasivne rezistencije i masovne sabotaze, pa preko štrajkova i demonstracija, do oružanih borbi u najrazličitijim formama. Ako fašističke vlasti s oružjem napadnu štrajkače ili seljake koji neće da daju rekvirirati žito, radnici i seljaci trebaju biti spremni na oružanu odbranu. Kod ponovnih većih napada treba se omogućiti i naoružanje mase koja se bori, prelazeći iz odbrane u napad.

Štrajk, organizirana borba protiv rekvizicije (uz pomoć širokih borbenih odbora protiv rekvizicije) organizirano odilaženje drugarica na pijace, pred

pekarne, mesnice itd. (uz pomoć borbenih odbora protiv skupoće i gladi) — svi ti oblici ekonomske borbe **trebaju danas biti praćeni sa odbranom**, počev od odbrambenih grupa bez oružja, sa kamenjem i štapovima, pa do naoružanih odreda, sve prema odnosu snaga, općoj situaciji i raspoloženju masa. U nekim pokrajinama ćemo u početku pretežno da se služimo takvim sredstvima borbe kao što su pasivna rezistencija, organizirana sabotaža, ekonomske borbe sa odbranom — dok ćemo u drugim krajevima (Dalmaciji, dijelovi Like i Slavonije) moći odmah da stvaramo i gerilske odrede za borbu protiv okupatora i fašističkih bandi — dok ćemo u trećim sa masovnih akcija (protiv rekvizicije, terora ili generalni štrajk) moći ubrzo preći na širu oružanu odbranu i na stvaranje gerilskih borbi u vezi s time.

2. Pitanje mobilizacije. Ne odazivati se, t.j. voditi agitaciju za to i organizirati narod da se ne odaziva. Pojedini bolji drugovi da idu u vojsku da bi rasturali ono što je već unutra. U tom slučaju rasturati se po mogućnosti sa oružjem, ostajati na okupu i stvarati jezgra za borbene gerilske odrede, t. j. u svakom slučaju održavati vezu i biti spreman za daljnju borbu svaki čas.

3. Pitanje sabotaže. To je dužnost svake jedinice. Jedinica (čak i ulična) koja ništa ne radi na tome, ne zaslužuje da bude u Partiji. Pretresati sve mogućnosti, kojih ima na hiljade. Ne čekati direktivu za svaku sitnicu, već imati samoinicijativu, ali raditi sve u dogovoru sa višim forumom (RK, MK, za važnije stvari — ukoliko ima vremena i mogućnosti — i sa CK). Sprečavati da se to ne bi radilo anarhistički. Sabotaža treba da bude uvijek na općoj liniji Partije, a njen opseg i način izvođenja zavisi od spoljnje i unutarnje situacije. Već danas treba vršiti sabotažu slijedećeg karaktera:

— pasivna rezistencija, lagani i loši rad, te štrajkovi u poduzećima koja ma koliko rade za vojsku i okupatora.

— kvarenje i uništavanje saobraćajnih sredstava, pazeci da se po mogućnosti izbjegavaju suvišne žrtve,

— oštećivanje i uništavanje materijala i sirovina, koje služi okupatorima (sipanje soli u benzin, upropašćavanje automobilskih guma sipanjem čavli na put, uništavanje motora itd.)

— sistematsko uništavanje telegrafskih žica rezanjem, prebacivanjem žica, krivim i naopakim spajanjem žica) itd. itd.

Naša parola mora da bude:

»Nijedan vagon, nijedan auto, nijedan top, nijedna puška, nijedno tane, ni jedno zrno žita, ni komad mesa ili drugih životnih namirnica ne smiju fašistički banditi dobiti iz naše zemlje, a da im se pri tome ne da najžešći otpor.«

4. Širenje njemačkih, talijanskih proglasa za vojsku kao i pisanje parola (Živio **SSSR** kao glavna parola). Dužnost svake jedinice, **bez obzira** da li se odredila akcija. Vršiti, makar po malo, **svaki dan** kontrolu tko je što uradio. Isto važi i za ceduljice s parolama.

5. Propaganda

a) tumačiti svugdje da je Njemačka napadač;

b) **protiv** panikera,
c) protiv laži novina,
d) **protiv** naših koji pretjeruju i šire »dobre« lažne vijesti,
f) **tumačiti** neminovnost oružane borbe protiv fašističkih osvajača i njihovih slugu i potrebe praktične pripreme za to.
g) **za** one koji su vjerovali da Pavelić donosi mir: Trojni pakt znači rat.
h) Nemoguće je držati za prosvjetni rad posebne sastanke. Na sastancima **jedinica**, RK, MK, kružoka itd. držati kratka predavanja u vezi sa revolucijom. Glavne teme: revolucija 1905, 1917, građanski rat u Rusiji, oružani ustanak, taktika i strategija revolucije, gerilski rat, oružani odredi, ulična borba, osnovi vojne vještine, rat u Španiji itd. Proučiti: III, VI, VII i VIII **glavu Historije**, Lenjinove članke o ustanku 1905, Staljin: taktika **boljševika 1917** itd.

6. **Potpuno osigurati veze**, MK sa RK, ovaj sa sekretarima jedinice, **ovi sa članovima**, ovi sa članovima kružoka, oni sa simpatizerima moraju se **bezuslovno** svaki dan da viđaju. **Osigurati to dogovorom i lozinkama**.

7. **Kontrola**. Sve češće izbijaju slučajevi koji graniče sa sabotажom. Jedan **rajon u Zgb**, deset dana nije dobio cirkular (koji treba **u roku od 24 sata da stigne u sve ruke**). Za takve slučajeve treba tjerati iz Partije i objaviti to **u svakoj jedinici**. Kontrola je potrebna i odozdo. Ako jedinica nešto ne dobije **ili sa velikim zakašnjenjem**, treba **energično** tražiti izviđaj. Disciplinu pojačati, **propuste** partijski kažnjavati.

8. **Kompromitovani da ne spavaju kod kuće**. Koga policija traži da se **sakrije**. Partija će voditi brigu o svakom poštenom i aktivnom drugu. Danas **se ne** smije nitko predati u ruke krvnika. Kad se netko sakrije, **mora** raditi. Onaj **koji se »krije«** tako da ne radi, ne može biti pomagan od pokreta. Uopće: **lenjivce**, kolebljivce, slabiće, smušenjake, nedisciplinirane, hohštaplerske **tipove** tjerati odmah iz Partije.

9. **Organizirati svakodnevno obavještavanje**

Svaki MK ima za dužnost da svaki dan izda ma kako kratko obavještenje, na osnovu radio-vijesti iz Moskve (i koliko je moguće s događajima u zemlji.) Ne čekati vijesti iz centra. Čuvati radio-aparate. Spremiti nekoliko na nekompromitovanom mjestu, neprijavljeno, za slučaj općeg oduzimanja aparata. Na tim mjestima slušati sa slušalicama, bez vanjske antene, da se u kući ne zna da dotični ima radio.

Original, strojopis

Sign., Arhiv CKSKJ, Fond Hrvatska lij2

1941, lipanj 28.

Zagreb

Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju Vilima Gašparovića, Ivana Sutlarića, Ivana Šikića i Stjepana Škrnjuga, te osudi Stjepana Krznarica na 20 godina teške tamnice zbog rasturanja partijskih letaka

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I
SIGURNOST NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

OGLAS

Dana 24. o. mj. zatečeni su od redarstvenih vlasti Šikić Ivan 30 god. star, rkt. rodom iz Murtera, kotar Šibenik, Sutlarić Ivan 22 god. star, rkt. rodom iz Zagreba, Škrnjug Stjepan 21 god. star, rkt. rodom iz Krap. Toplica, Gašparović Vilim 19 god. star rkt. rodom iz Podsopolja kotar Crikvenica, Krznarić Stjepan, 18 god. star, rkt. rodom iz Brinja kako bacuju na ulici letke komunističkog sadržaja.¹ Letci sadrže najpogrdnije izraze po hrvatsku državnu vlast, lažne i alarmantne vijesti, narod se poziva na vršenje sabotaže, a vojska na odkaz poslušnosti, kao i najpogrdnije izraze i uvrede za savezničke države i njihove vojske.

Redarstvene vlasti su nakon dovršene istrage predale optužene na postupak pokretnom prijekom sudu, koji ih je nakon provedene rasprave dne 27. o. mj. osudio na smrt.

Poglavnik je Krznarić Stjepana pomilovao, pretvorivši smrtnu kaznu na kaznu od 20 godina teške tamnice.

Nad ostalima izvršena je osuda istog dana u 17 sati strijeljanjem.

Iz Ministarstva unutarnjih
poslova
Broj 7395/1941.

Original, plakat, tisak

Sign., AIHRPH, NG, kut. 481

Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 86, str. 254—255.

¹ Odnosi se to na letke CK KPH u povodu njemačkog napada na Sovjetski Savez. Inače, bio je to prvi ustaški oglas u kojem se govori o lecima »komunističkog sadržaja«.

1941, lipanj 28.

Samobor

Popratnica Kotarske oblasti Samobor Logoru za internirane u Koprivnici o upućivanju u logor akademskog slikara Zlatka Priče

KOTARSKA OBLAST U SAMOBORU.

Broj: 97 Prs./41.

Predmet: Priča Zlatko
interniranje

Samobor 28. lipnja 1941.

LOGORU ZA INTERNIRANE

KOPRIVNICA

Privada se naslovu predmetni Priča Zlatko, akademski slikar koji je temeljito sumljiv radi komunizma, a ne može se momentalno protiv njega ništa konkretno ustanoviti nego, da se kretao u društvu sklonom komunizmu.

Moli se naslov, da predmetnoga zadrži¹ pošto njegov boravak u Samoboru nije poćudan niti poželjan.

O konkretnim činjenicama koje ga terete naslov će biti izvješten.

Prilog jedan primjerak preslušnog zapisnika.

Kotarski predstojnik:²

Original, strojopis

Sign., AH, KOS, Prs. br. 97/41.

¹ Prema rješenju Ravnateljstva ustaškog redarstva NDH u Zagrebu broj: Prs. 6154 od 7. XI 1941. godine, Zlatko Priča »pušten je na slobodu iz logora .Danica' u Koprivnici«, s tim da se nad njim ima »voditi nadzor«. (AH. KOS, Prs. br. 622/41.)

² Zorislav Mikić

1941, lipanj 29.

Podsused

Prijava željezničke stanice Podsused Ravnateljstvu hrvatskih državnih željeznica u Zagrebu o presijecanju 20 brzojavnih žica između željezničke stanice Podsused i Vrapča

Hrvatske državne željeznice
Postaja Podsused Tvor.
Broj 485
29. VI. 1941. g.

Prijepis!

Prijava o vanrednom događaju

Dana 29. VI. o.g. u profilu 4324.5. Podsused Tv. —Vrapče u čas.
0 min. 50. desilo se slijedeće:
Između stanice Podsused Tvorn.—Vrapče u km. 4324.5. su nepoznati
počinitelji prerezali na brzojavnom vodu sve žice. Počinitelji su se morali
popeti na telefonski stup i tako sa stupa prerezati svih 20 žica.
Sva telefonska, brzojavna i signalna veza bila je prekinuta od 0,50 dol l^h.
Sporazumjevanje sa Zagreb Savom teklo je preko državne pošte t.j.
interurbana, promet vlakova se je vršio velikom oprežnošću.
Obaviješteni su nadzirelji brzojava te izašli na lice mjesta.
Žandarmerijska stanica je u noći odmah obaviještena te izašla na lice
mjesta. Veza je bila uspostavljena u 11^h.

Ravn. hrv. drž. želj. Zagreb
Prispjelo 2. VII. 1941.
Broj: Povj. 80/41

Predstojnik postaje
Jakšić v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, MNO Zagreb 1/2.
Zbornik VII, tom V, knj. 32, br. 1, str. 7.

1941, lipanj 30.
Zagreb
Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu kojim se pozivaju građani koji
bilo što znaju o »komunističkom agitatoru« Leu Rukavini da to odmah jave istom
Ravnateljstvu

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO
U ZAGREBU
Prs. broj: 10. 156/1941.

Oglas

Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu, poziva ovim putem svakoga, koji znade gdje boravi Leo Rukavina, sitničar, sa zadnjim stanom u Zagrebu, Vrbnička ul. 35, a koji je rođen 20. VIII. 1920. u Konjskom Brdu, općina i kotar Perušić, sin Josipa i Marije, neoženjen, rimokatolik, da to odmah javi najkraćim putem ovom Ravnateljstvu, ili uopće najbližem redarstvenom organu.¹

Pošto se isti traži kao opasan KOMUNISTIČKI AGITATOR, to će svaki onaj za kojega se ustanovi daje znao boravište imenovanog, a da ga nije prijavio, biti smatran sukrivcem, djela zbog kojeg se isti traži i predan nadležnom Pokretnom prijekom sudu.

U Zagrebu, dne 30. lipnja 1941.

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO

Original, knjigotisak
Sign., AH, Stampata, 104/31

¹ Leo Rukavina bio je od okupacije član Mjesnog komiteta SKOJ-a Zagreb. Pri iznenadnoj policijskoj raciji — 23. VII 1941 — u Vrbničkoj ulici br. 35. otkrivena je u posebnom skrovištu tehnika PK SKOJ-a za Hrvatsku a zajedno s njom i radio-stanica CK KPH-a koja se na tom mjestu nalazila tek nekoliko dana.

42

1941, lipanj 30.
Zagreb

Naredba Kotarske oblasti Zagreb oružničkim postajama na području kotara o pojačanju službe sigurnosri kako bi se suzbile akcije komunista

KOTARSKA OBLAST U ZAGREBU
Broj: 377 Pov. 1941.
Predmet: Javni red i sigurnost u kotaru

Zagreb, dne 30. lipnja 1941.

ORUŽNIČKOJ POSTAJI
1 – 10

Uslijed komunističke akcije posljednjih dana potrebno je službu sigurnosti pojačati do maksimuma, kako bi se ubuduće onemogućilo takove akcije.

Stoga nalažem g. g. zapovjednicima oružničkih postaja, da službu urede tako da se bude u brzo vidjelo rezultat ove pojačane službe ugušenjem akcije destruktivnih tipova sviju vrsta, prema kojima treba postupati svom strogošću.

Naročitu pažnju trebaju nadležne postaje posvetiti slijedećim naseljima: Ljubljana, Berek, Jarun, Kustošija, Gorenci, Stenjevec. Podsused (tvornica), Zaprešić (tvornica), Savski Marof (tvornica), Novaki, Resnička Trnava, Dubrava gornja i donja, Bukovac, Remete, Markuševac, Gaj, Otok, Gajevo i Remetinec. U tim mjestima treba pojačati patrolu, pošto su komunisti najaktivniji u tim mjestima. Uglavljene komuniste hapsiti bez milosrđa.

Subotom i nedjeljom valja naročito pripaziti na t. zv. izletničkim mjestima, pošto će komunisti pokušati održavati sastanke pod krinkom izletnika. Ovo vrijedi naročito za Šestine, Gračane, Remete, Dubrave, Kustošiju i područje oko Save.

Samo najozbiljnijim radom organa sigurnosti uspjeh će onemogućiti sasvim takove akcije, pa stoga pozivam g. g. zapovjednike postaja, da svom energijom i ozbiljnošću prionu ovom poslu, jer će se protiv nemarnika postupiti, svom strogošću zakona i premjestiti će ih se osim toga u najpasivnije krajeve.

Strogo treba također bdjeti, da se ugostiteljske radnje točno zatvaraju u određeni redarstveni sat, u koji valja takove radnje isprazniti bez izuzetaka.

Ukoliko se patroli tko opre, ima se ga smjesta uhapsiti i ovamo predvesti, ovo naravno ne vrijedi za njemačke i talijanske vojnike.

Da bi pak bio o svim događajima na vrijeme informiran, određujem da mi g. g. zapovjednici postaje počam od danas svako jutro do 9^h telefonski jave važne događaje u kotaru prošlog dana i na telefon broj 85 — 33. Ako takovih događaja nema, ne treba telefonirati.

Za točno izvršenje gornjih naloga lično su mi odgovorni g. g. zapovjednici postaja te ću bez ikakvih daljnjih opomena nemar smatrati sabotazom i prema tome dalje postupiti.

Konačno napominjem da sam opazio da neke oružničke postaje još uvijek upotrebljavaju svoj štambilj pisan ćirilicom. To u buduću ima prestati, a valja nabaviti novi štambilj.

Kotarski predstojnik:
Dr. Makar v. r.¹

Prijepis, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 109, Pov. br. 377/41.

¹ Franjo

1941, lipanj
Zagreb

Izvyještaj Anke Berus sa Drugog zemaljskog savjetovanja Centralnog odbora Narodne pomoći — Jugoslavije na kojem su donesene smjernice za rad Narodne pomoći u ratnim uvjetima

CONP¹ sazvalo II zem. savjetovanje N.P.² Ovo je održano u junu.³ Savjetovanju je prisustvovao član CK KPJ⁴ Osim pretstavnika CONP sudjelovali su delegati PO NP⁵ iz Srbije, Hrvatske,⁶ Bosne i Vojvodine.

Sa savjetovanja poslani su pozdravni brzojavi CK KPJ, drugovima u kaznionama, španjolskim dobrovoljcima, CK Mopra,⁷ a preko njega svim progonjenim borcima cijeloga svijeta.

Na savjetovanju je osmotrena politička situacija u zemljama Jugoslavije kao i promjene koje su važne za rad NP.

Da bi NP u današnjoj situaciji bila kadra da ispuni u punoj mjeri svoje zadaće trebalo je raščlaniti: koje snage vrše teror, prema kome je uperen, i u kojoj mjeri se on provđa.

Svi su narodi Jugoslavije nacionalno porobljeni od imperijalističkih osvajača. Jedan dio buržoazije sarađuje sa okupatorima i to u Srbiji stojadmovićevci i Ljotić, u Hrvatskoj Pavelić, a u Crnoj Gori Drljević. Teror se provđa nad čitavim narodom, a prvenstveno nad Židovima, Slovencima, Srbima u Hrvatskoj i Vojvodini. U nekim je zemljama teror slabiji uslijed slabosti ili demagogije buržoazije, a i zahvaljujući visokoj svijesti njem, tal, bugar. i mađ. vojnika.

Postoje objektivni uslovi za masovan rad NP. U radu NP mora da vlada duh solidarnosti sa svim žrtvama. NP mora da preuzme brigu za sve žrtve. Izuzimaju se samo anglofili i četnici, jer oni nisu žrtve nac. oslob. borbe već trvenja dviju imper. grupa.

Pred NP postavljaju se nove zadaće: pomoć zarobljenicima, obiteljima ubijenih, zarobljenih, raseljenih. To su široki zadaci koji imaju veliki politički značaj. NP mora da okuplja široke mase po ovim pitanjima koja najviše tište i interesuju mase. Ovakvim radom NP širi utjecaj KP na mase. Treba planski pristupati masama, a osobito seljačkim. Mase moraju obuhvatiti, rukovoditi njihovim akcijama i ne dozvoliti da dođe do anarhističkih ispada koji bi uslijed neuspjeha bacili masu u malodušnost.

Organizaciona struktura NP ostaje ista. Treba samo oko organ. NP okupiti što šire mase i uvlačiti u odbore sve poštene ljude. U radu odbora NP razvijati samoinicijativu, a PO NP imaju da odrede konkretne zadaće prema prilikama u pojedinim pokrajinama. Tako treba u Srbiji organizirati pomoć zarobljenicima, a u Hrvatskoj Srbima.

Uz organiziranje i pružanje pomoći vršiti agitacioni i propagandni rad. Objašnjavati daje to pomoć samog radnog naroda i izraz solidarnosti prema žrtvama nacionalnog porobljavanja i okupatorskih vlasti.

NP mora kanalizirati i rukovoditi svim akcijama koje oslabljuju okupatorske vlasti. Tako treba da se vodi akcija protiv odlaženja radnika u Njemačku, te organizirati pomoć tim radnicima da bi im se omogućio ostanak.

NP ne smije da bude na repu događaja već njima da rukovodi. Sektor rada NP u današnjoj situaciji je od najveće važnosti i vrlo značajan. Treba pojačati konspiraciju, ali ujedno i budnost protiv sektaštva.

Prema izvještaju CO NP u prošloj se godini sveo rad NP na pružanje materijalne i moralne pomoći te pravne zaštite žrtvama bijelog terora, robijašima, španjolskim dobrovoljcima, drugovima u konc. i vojnim logorima, te njihovim porodicama. NP vodila je akcije protiv skupoće i pomagala žrtve tih akcija. Žrtve su u prošloj godini bile velike. Tako je kroz beogradsku Glavinjaču prošlo 2300 drugova. U raznim akcijama ubijeno 37, a ranjeno preko 200, 5000 drugova je bilo u raznim kaznionama i logorima.

Zem. savjetovanje uočilo je niz slabosti organizacije NP. Organizacije nisu dovoljno poznavale svoje zadatke, nisu vođene akcije po svim konkretnim pitanjima koja su iskršavala. Postojala je nedovoljna povezanost organizacija, a selo je slabo obuhvaćeno. Rad na agitaciji i propagandi nije se vršio.

Zem. savjetovanje zaključuje pojačanje rada NP koja mora da postane najmasovnija organizacija i spremna da u svakom momentu ispuni maksimum svojih zadaća te pomogne pripremanju masa za oslobođenje od imp. i kap. jarma.

Stavljeno je u dužnost CO saziv zem. konferencije i prihvaćena opširna rezolucija po budućem radu.

Original, rukopis

Sign., AIHRPH, RO — D.S. — I/19.

¹ Centralni odbor Narodne pomoći

² Narodna pomoć

³ Savjetovanje je održano u Beogradu 8. VI. 1941.

⁴ Ivan Milutinović

⁵ Pokrajinski odbor Narodne pomoći. Od polovine 1941. g. do ožuljka 1942. g. u Pokrajinskom odboru Narodne pomoći u Hrvatskoj bili su Anka Berus. Antun Binički. Stjepan Bogdan i Ružica Turković (sekretar odbora).

⁶ Delegat iz Hrvatske bila je Anka Berus, koja je tada izabrana u Centralni odbor Narodne pomoći za Jugoslaviju.

⁷ Međunarodna organizacija pomoći borcima revolucije (MOPR)

1941, lipanj
Zagreb

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnih komiteta KPH Nova Gradiška i Slavonski Brod te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za lipanj 1941. godine

Primitak		I	II	III	IV	V	VI		
Mj.	Saldo	Član.	Član	Štamp	Pril.	Vanr.	N.P.	Ukupno	
[esec]		M.K.	O.K.	[a]	[ozi]	pril.			
	65122,75	8000	848	500	200	6000	20.000		
VI			1500	1200	10000				50% CKJ 50.624
					73000				
	65122,75	8000	2348	1700	83200	6000	20.000	186.370,75	

23. VIII pregledao i savnio u detaljima Brko¹
CKJ
50.624

Izdatak								
Mjes. CKJ Štamp.	Mat.	Tehn.	Put.	Izd.	Pomoć	Vanr.	Saldo	Ukupno
	[erijal]	[ika]	[ovanje]	[ržavanje]	izdaci			
	13000	8500	617,50	1500	2000	+ 8750	97.791,25	88579,50
	400	4000	572	1800	2000	34500		
VI		200	1000	1000				
		2000	1200	1500				
			40	1500				
			2500					
	13400	14700	5929,50	7300	4000	43.250		

23. VIII pregled Brke

+ 8750 ubuduće tražiti
detaljnije račune a isto
tako 34.500

P.[rimitak] VI.				
Saldo				65122,75
N.[ova] Gra.[diška] čl.[anarina]			II ²	848
pril. [ozi]			IV	200
Np. [Narodna pomoć]			• Jož.[³ a]	416 Predano N.P.
Bro.[d] čl.[anarina]			Brk. [o] 27. VI	II 1500
za mat.[erijal]			III	500

P. [rimitak] VI.

Zgb. Indus.		3100	
'' Društvo živ. [ežara]		10300	zaved.[eno] u Razni primitci
■●pril. (VI.[ado]) ⁴ 5. VII	IV	10000	
" NP.	VI	20000	
MK. Zgb. čl. 11. VII1	1	8000	
" št.[ampa]	III	1200	
• K.d.	Bumb. ^s [ar]	9300	unešeno kao prilog u VII.mj.
" P. [artijski] P. [rilozi]	IV	73000	
" Poduz. [eća]	V	6000	

23. VIII pregledao Brka

I. [zdaci] VI.

Zgb. maš.[ina] (St.)[ari] ^a	IV	8500	
" pap.[ir] "	III	13000	
" matr.[ice] "	IV	4000	
" ost. [ale] stv.[ari]	VIII	8750	
" stan tehn. [ike]	IV	200	
Ort.[ega] ⁷ izdr. [žavanje]	VI	1500	
kć.[erka] Np.		300 dola[zi] N.P.	
Jož.[a] izdr.[žavanje]	VI	1800	
ac[onto]		1000	
Putov.[anje] (Brke)	V	617,50	
Pajo ⁸ izdr. [žavanje] 25. VI	VI	1000	
And.trijaf put.[ovanje] Sis. [ak] — -Bro. [d]	V	572	
Spi. [it]	V	1000	
u''' B.[anova] Jar.[uga]	V	1200	
F.[ric] ¹⁰ izdrž.[avanje] VI	VII	2000	
Materij.[al]	III	400	
put.[ovanje] Iv. [anić] Gr. [ad]	V	40	
Lik. [a] Spi. [it]	V	2500	
F.[ric] izdrž.[avanje] VII	VII	2000	
Šilj. [o] ¹ Bosanki ¹² izdr. [žavanje] 8. VII.	IV	2000	
St.[ari] izdr.[žavanje] 27. VI	VI	1500	
VI. [ado] izdr. [žavanje] 5. VII	VI	1500	
Ruž.[ica] ¹³ izdr.[žavanje] (Np) 27. VI		1200 izd. N.P.	
MK. Zgb. (Bumb[ar]) 11. VIII.		34.500	

(izdr. [žavanje] 15.600)
(Her. [ta]¹⁴ i or. 18.900)

Original, tabele, rukopis
Sign, AIHRPH, RO—D.S.—1/19

¹ Rade Končar
² Brojke se odnose na označene stupce tabele

- ³ Joža Vlahović
- ⁴ Vlado Popović
- ⁵ Antun Rob
- ⁶ Karlo Mrazović
- ⁸ Pajo Gregorić
- ⁹ Andrija Hebrang
- ¹⁰ Grga Jankez
- ¹¹ Pavle Pap
- ¹² Jelena Manojlov
- ¹³ Ružica Turković
- ¹⁴ Herta Haas

1941, srpanj 1.
Zagreb

Tjeralica Ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH upućena župskim redarstvenim oblastima protiv šestorice istaknutih komunista

RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I
SIGURNOST ZA NEZAVISNU DRŽAVU HRVATSKU

Broj: 5297 II 41
Predmet: Wertheim dr. Pavao i dr.
potraga

Zagreb, 1. srpnja 1941.

ŽUPSKIM REDARSTVENIM RAVNATELJSTVIMA SVIMA

Sa strane ovog Ravnateljstva raspisuje se potraga za slijedećim komuni-
stima u bijegu:

- 1) Dr. Pavao Wertheim, rod. 29. V 1910. u Grubišnom Polju, Židov, bivši asistent Zoološkog instituta u Zagrebu.
- 2) Zdenko Štambuk, rod. 12. V 1912. u Bjelini, zav. u Selce na otoku Braču, sin dra. Anđelka Štambuka i Elvire, rkt. profesor.
- 3) Petar Grubor, rod. 15. XI 1910. u Bos. Petrovcu, sin Miloša i Deve, neož., pravoslavac, kovački pomoćnik.
- 4) Andrija Hebrang, rod. 21. X 1899. u Bačevcu, opć. Gradina, kotar Virovitica, sin Andrije i Cecilije r. Strasser, neož., rkt., trg. putnik.

5) Rade Končar, rod. 28. X 1911. U Končarevom Kraju, opć. Plitvička Jezera, kotar Korenica, tamo zav., sin Gece i Stake r. Končar, oženjen, pravoslavne vjere, bravarski pomoćnik.

6) Dr. Pavle Gregorić, rod. 18. XII 1892. u Zlataru, sin Pavla i Melanije r. Methudy, liječnik, rkt. oženjen.

U slučaju pronalaska imadu se navedeni pod sigurnom stražom uputiti redarstvenom ravnateljstvu u Zagrebu pozivom na broj 7396/41.

Za dom spremni!

Predstojnik političkog odsjeka
Vutuc¹

MP.²

Original, strojopis

Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2182, br. 530/41.

¹ Mirko

² Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska — Ravnateljstvo za javni red i sigurnost — Ministarstvo unutrašnjih poslova.

46

1941, srpanj 2.

Kerestinac

*Obavijest Uprave koncentracionog logora u Kerestincu Kotarskoj oblasti
Samobor o rasturanju partijskih letaka u Kalinovici i Kerestincu*

KONCENTRACIONI LOGOR

Broj službeno 41
Kerestinac, dne 2. VII 1941.

KOTARSKOJ OBLASTI U SAMOBORU

Danas ujutro između 6 i 7 sati bačeni su komunistički letci,¹ koje prilažem dopisu, u manjoj količini, pred glavnim ulaznim vratima zavoda za proizvodnju seruma u Kalinovici, kao i u selu Kerestincu putem između glavne ceste i gostionice LUKE KLEMENČIĆA u istom selu. Pod naslovima: »Živjela borba hrvatskog naroda«, »Živio SSSR«, »Radnici ne idite u NJEMAČKU«.

Da se pronađu krivici toga djela poduzeo sam sve potrebite mjere, koje me nisu dovele do željenog rezultata, već jedino do zaključka, da su isti bačeni sa jednog bržeg prevoznog sredstva. Sve osobe, koje su zatečene u bližoj i daljnoj okolini tih mjesta pretreseni su po mojim ljudima no bez uspjeha. Gore navedeno javljam naslovu, znanja i postupka radi.

ZA DOM SPREMNI

HORVATIN²
Nad. red. straže

(OŽIVILA BORBA HRVATSKOG NARODA
za nacionalno i socijalno oslobođenje
(Srp i čekić)
ŽIVILA CRVENA ARMIJA

(2) ŽIVIO SSSR
nepobjediva država radnika i seljaka
(Srp i čekić)
DOLJE KRVAVI RAZBOJNIK HITLER

(3) — RADNICI —
NE I DITE U NJEMAČKU
tamo vas čeka glad, ropstvo i smrt
VODITE BORBU:
PROTIV OTPUŠTANJA ZA VEĆE NADNICE
(Srp i čekić)

Original, strojopis
Sign., AH. KOS. Prs. br. 157/1941.

1. Letci su na 1/4 arka izvučeni na šapirografu.
2. Mladen

47

1941, srpanj 3.
Samobor

Dopis Redarstvene straže općinskog poglavarstva Trgovišta Samobor

*Kotarskoj oblasti u Samoboru o pronalasku komunističkog letka na kolodvoru u
vlaku, koji se u prilogu dostavlja*

REDARSTVENA STRAŽA OPĆINSKOG POGLAVARSTVA
TRGOVIŠTA SAMOBOR

R. broj 61
PREDMET: Rasturanje
komunističkih letaka

U SAMOBORU 3. VII 1941.

IZVJEŠTAJ
Kotarskoj Oblasti Samobor u

SAMOBORU

Dana 3. VII 1941. godine po ovdašnjem jednom ustaši je nađen
komunistički letak na ovdašnjem kolodvoru u vlaku.

Ovaj letak prilažem¹ uz izvještaj naslovu.

Zapovjednik redarstvene
straže:
u.z. Stjepan Tomašković

PRILOG

RADNICI —
NE IDITE U NJEMAČKU
tamo vas čeka glad, ropstvo i smrt —
VODITE BORBU:
PROTIV OTPUŠTANJA
ZA VEĆE NADNICE.
Srp i čekić (crtež)

Original, strojopis
Sign., AH, KOS, Prs. br. 121/41.

1. Vidi prilog. Letak je na 1/4 arka izvučen na šapirografu. Već 2. VII pojavio se na više
mjestu samoborskog kotara, kao i u vlaku koji saobraća između Zagreba i Samobora.

1941. srpanj 4.
Samobor

Obavijest Kotarske oblasti Samobor Pokretnom prijekom sudu Zagreb o sprovođenju četvorice ljudi radi posjedovanja, čitanja i rasturanja ilegalnog partijskog letka

KOTARSKA OBLAST U SAMOBORU

Broj: _____
Predmet: Lidej Josip, i dr.
pred vođenje

U Samoboru, 4 srpnja 1941.

Pokretnom prijekom sudu

Zagreb

Predvađaju se naslovu Lidej Josip, Skenderović Nikola, Šreš Ivan i Peršin Miklež Ignac. I to prvi radi posjedovanja ilegalnog letka¹ koji se u prepisu prilaže, a ostala trojica radi čitanja i rasturanja toga letka.

Izvješćuje se naslov da se Fabijan Čabarić² koji je letak dao Ignacu Miklež Peršinu, nije mogao uhapsiti niti preslušati te dostaviti naslovu iz razloga pošto se nije mogao pronaći kod kuće. Isti će čim bude pronađen biti preslušan te naslovu predveden na daljnji postupak.

Moli se naslov nad predmetnima povesti postupak.

Prilozi³./.

Kotarski predstojnik:⁴

KOTARSKA OBLAST U SAMOBORU

Broj: služb.
Predmet: Lidej Josip, i dr.
predvedenje

U Samoboru, dne 4 srpnja 1941.

Oružničkoj postaji

Samobor

Predmetne smjesta predvesti pokretnom prijekom sudu u Zagreb.⁵ Te o učinjenom izvjestiti uz potvrdu o predvedenju ovu Kotarsku oblast.

Kotarski predstojnik:

Originali, strojopis
Sign, AK, KOS Prs. br. 120/41.

1. To je letak CK KPH upućen »Hrvatskom narodu« koji se donosi kao poseban dokument pod rednim brojem 35.
2. Iz priloženog saslušanja istoga se vidi daje nepismen, te oslobođen postupka kaznene prijave.
3. a) Obavijest oružničke postaje Rakov Potok protiv uhapšenih
b) Letak CKKPH — Hrvatski narode
c) Zapisnici saslušanja uhapšenih
4. Zorislav Mikić
5. Isti su po oružničkoj patroli dovedeni u Okružni zatvor u Zagrebu te 10. VII 1941. po presudi Pokretnog prijekog suda 42/1941. pušteni na slobodu.

49

1941, srpanj 4.
Ludbreg

Izvještaj ustaškog logora Ludbreg Velikoj župi Zagorje o novim mjerama protiv Židova u kotaru Ludbreg

HRVATSKI USTAŠKI LOGOR LUDBREG
Broj: 578/1941 god.

NOVE PREDOSTROŽNOSTI PROTI ŽIDOVA

Budući se u posljednje vrijeme opažalo da se Židovi sa svojim polu-židovskim elementom u svojim stanovima sastaju na dogovore. Ti njihovi razgovori i dogovaranja sigurno se ne odnose na bilo trgovačke ili gospodarske svrhe, već držim da se tu dogovara o stvarima što prkose našim narodnim interesima i narodnoj cijelini. Taj razlog je nagnuo da ovaj Ustaški logor Ludbreg odredi nove predostrožnosti.

1. Najstrožije se zabranjuje svako druženje sa Židovima, šetanje i dogovaranje nežidovskom pučanstvu, jer će se u drugom slučaju i protiv njih poduzeti stroge mjere.

2. Židovima se zabranjuje u buduće kupanje na javnim mjestima te im se određuje jedno mjesto u posebnom dijelu da se nad njima može voditi kontrola.

3. Svaki koji bude privatno zalazio u židovski stan ili se s njima družio te ih primao u svoj stan biti će najstrožije kažnjen.

4. Svi Židovi imaju smjesta da predaju foto-aparate te privatne bicikle i motorna vozila a koliko to još nisu učinili.

Sve gornje imade se odmah proglasiti na području kotara Ludbreškog i u svakom mjestu gdje žive Židovi proglasiti bubnjem te dostaviti ovom Ustaškom Logoru.

Za Dom Spremni!

U Ludbregu dne 4. srpnja 1941. god.

Logomi POBOČNIK:¹

VEL. ŽUPANU ZA ŽUPU ZAGORJE

Varaždin

Dostavlja se naslovu kao izvještaj o radu Ustaškog Logora Ludbreg.
U Ludbregu dne 4. srpnja 1941 god.

Logomi POBOČNIK:

*M. P.*²

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2176, Prs. br. 7241

- 1. Potpis nečitljiv
- 2. Okrugli pečat: Hrvatski ustaški logor Ludbreg

50

1941, srpanj, početak
Koprivnica

Spisak zatočenika Srba u koncentracionom logoru »Danica« kod Koprivnice

SPISAK

Interniraca istočno pravoslavne vjeroispovješt¹

red. broj	PREZIME	I	IME	god. rođ.	zanimanje	zadnje mje-sto borav.	Dan kada je došao
1.	Kosanović	Milutin		1916	medicinar	Ogulin	6. VI
2.	Dokmanović	Nikola		1920	šofer	Zagreb	3. V
3.	Drakulić	Vaso		1910	radnik	Zagreb	18. V

4. Batinić Savo	1909	staret.	Zagreb	6. VI
5. Korovidović Nedjeljko	1907	kafedija	Zagreb	29. V
6. Jovičić Jezdimir	1923	trg. nauč.	Jajce	22. V
7. Prodanović Marko	1896	penzioner	Žabno	11. V
8. Vasiljević Andrija	1899	skretničar	Žabno	6. V
9. Čoporda Svetozar	1904	trg. pom.	Križevci	6. V
10. Smiljanić Đuro	1906	ratar	Krsovo	6. V
11. Ban Stevo	1892	ratar	Kraljevac	6. V
12. Dobričić Stanojlo	1907	ratar	Kovačevac	6. V
13. Kukora Ivan	1915	tehničar	Beograd	7. V
14. Pero Barberić	1896	ratar	Gudovac	7. V
15. Đurđević Đuro	1902	sitničar	Kalnik	30. V
16. Obradović Stevo	1891	ratar	Prgomir	7. V
17. Stoponja Milan	1889	trgovac	Grub. Polje	29. IV
18. Vuksa Milan	1905	ratar	St. Glog	6. V
19. Sapović Stevo	1891	ratar	Kraljevac	6. V
20. Jakšić Stevo	1880	ratar	Javorovac	14. V
21. Kozumović Milan	1889	trgovac	Karlovac	6. V
22. Obradović Ilija	1901	skretnič.	Ogulin	6. VI
23. Medaković Nikola	1894	željeznič.	Plaški	6. VI
24. Radović Petar	1894	željeznič.	Ogulin	11. VI
25. Kosanović Milan	1900	lugar	"	6. VI
26. Štetić Ilija	1894	željez.	"	6. VI
27. Kosanović Milan	1920	ratar	"	15. VI
28. Gajić Ljubomir	1913	trg. pom.	Beograd	18. VI
29. Srnić Antonije	1885	škol. nad.	Zagreb	25. V
30. Prodanović Tihomir	1911	nast. gr. šk.	Grub. Polje	28. IV
31. Momčilović Milan	1911	pošt. čin.	Plaški	6. VI
32. Orlić Nikola	1904	trgovac	Josip Dol	15. VI
33. Orlić Košta	1898	trg. ek.	"	15. VI
34. Ulemek Miloš	1885	trgovac	Karlovac	23. V
35. Mrvoš Vladimir	1889	>>	Gomirje	6. VI
36. Ivković Miloš	1900	b. poruč.	Ponikve	15. VI
37. Mamula Jovan	1914	narednik	Gomirje	15. VI
38. Stepanović Simo	1905	željez.	Ogulin	11. VI
39. Marijan Nikola	1874	aust. of.	Javorovac	26. VI
40. Grković Dane	1907	ratar	Plaški	11. VI
41. Klipe Pero	1909	pekar	"	6. VI
42. Dragaš Milovan	1909	post. pom.	"	6. VI
43. Micić Nikola	1888	krojač	Ogulin	6. VI
44. Jaković Mihailo	1884	ratar	D. Dubrava	6. VI
45. Šušnjar Petar	1900	//	Plaški	6. VI

46. Zatezalo Nikola 1907	G. Dubrava	6. VI
47. Kukić Marko 1895 ložač	Ogulin	6. VI
48. Tatalović Gjuro 1888 gostion.	//	6. VI
49. Manojlović Nikola 1899 ratar	"	28. V
50. Novaković Branko 1925	G. Sredice	5. VI
51. Korić Gojko 1903 gostion.	Visoko	9. V
52. Nikolić Ilija 1886 ratar	Koševo	21. V
53. Marinković Gjorgje 1896 rudar	Breza	30. V
54. Ešpek Mirko 1891 željez.	Ilidža	6. V
55. Raković Stevan 1897 stolar	Doboj	6. VI
56. Vrcelj Petar 1905 želj. prom.	Pakrac	26. V
57. Crnović Stjepan 1907 opć. vjež.	Slatina	18. V
58. Vorkapić Andrija 1889 knjiž.	Karlovac	6. V
59. Bijelac Mladen 1904 priv. čin.	Zagreb	4. VI
60. Nastić Sreto 1909 trgovac	Zagreb	27. VI
61. Šiljkut Jovo 1892 gostion.	Turbe	2. VI
62. Stanković Ljubo 1892 bravar	Tuzla	1. VII
63. Vasiljević Nikifor 1892 trgovac	"	1. VI
64. Marković Jovo 1896	//	1. VI
65. Marković Mihailo 1899	"	1. VI
66. Tišma Lazar 1898 kovač	"	1. VI
67. Mihailović Risto 1888 gostion.	//	1. VI
68. Antić Nikola 1911 trafikant	"	1. VI
69. Šorak Čedomir 1920 st. veter.	Zagreb	22. V
70. Mitrović Mitar 1907 željez.	Nemila	27. V
71. Malešević Mile 1860 radnik	Pakrac	26. V
72. Bingulac Mirko 1890 krojač	Vukovar	5. VII
73. Obradović Milan 1889 lugar	Batrovci	5. VI
74. Sudar Mihailo 1899 opć. blag.	Daruvar	18. V
75. Radosavljević Tošo 1890 trgovac	Beograd	18. V
76. Grba Milovan 1881 dir. gim.	Prijedor	19. V
77. Kavgić Emil 1907 učitelj	Grub. polje	6. VII
78. Amanović Nikola 1897 radnik	Zagreb	4. VI
79. Čuk Jakov 1913 ratar	"	6. VI
80. Grozdanić Nikola 1913 mehan.	//	6. VI
81. Čanković Bude 1906 radnik	//	18. V
82. Višnjić Nikola 1892	Gunja	10. V
83. Lončar Sinon 1899		10. V
84. Stjepanović Mihailo 1908 brav. pom.	Janja	2. VII
85. Bogdanović Gjuro 1894 željez.	M. Reka	28. IV
86. Grubić Milovan 1898	M. Grabičani	28. IV
87. Parazajda Ljubomir 1902 lugar	M. Reka	28. IV
88. Laketić Dušan 1914 ratar	S. Laze	10. V

89. Lučanin Dušan	1918	//	//	20. VI
90. Teodosić Slavko	1891	"	Ležimir	5. VI
91. Dragišić Milenko	1888	pipničar	Pakrac	26. V
92. Maretić Stojan	1886	ratar	//	26. V
93. Sudar Lazo	1893	kolar	"	26. V
94. Kulaš Gjuro	1899	ratar	Kukunjevac	26. V
95. Vaianović Lazo	1868	//	Plavnice	28. IV
96. Štulić Stevo	1904	"	Kukunjevac	26. V
97. Marušić Stevo	1903	šum. radnik	Dragović	26. V
98. Knežević Milutin	1900	ratar	Josip Dol	5. VI
99. Lišćević Miloš	1893	željez.	"	5. VII
100. Kaluđerović Rade	1897	ratar	G. Dubrava	6. VI
101. Marković Rade	1907	drž. rad.	Branožac	25. V
102. Stojaković Petar	1896	ratar	"	25. V
103. Srbljanin Ljuban	1894	opančar	Pakrac	26. V
104. Ratković Vladimir	1911	bravar	Kusonja	25. V
105. Nenadović Mitar	1913	ratar	"	26. V
106. Nenadović Gaja	1908	bravar	"	26. V
107. Merić Nikola	1900	željez.	Pakrac	26. V
108. Gligić Luka	1901	"	//	26. V
109. Kozlović Stojan	1900	"	"	26. V
110. Kozlović Pero	1889	ratar	Kusonja	26. V
111. Radojčić Stojan	1905	"	"	26. V
112. Jovović Boško	1910	"	/ z	26. V
113. Letikapa Stevan	1905	//	"	26. V
114. Vujanić Stanko	1903	"	Brusnik	25. V
115. Grba Nikola	1909	//	Klovča Drag.	10. VI
116. Stojaković Teodor	1881	//	S. Laze	10. V
117. Kovačević Bogdan	1881	"	"	10. V
118. Čumurdžić Damjan	1907	"	Mirkovci	10. V
119. Svilar Novak	1908	"	"	10. V
120. Radičević Mile	1899	Brijač	Pakrac	26. V'
121. Kušić Rade	1889	ratar	Ponikve	11. VI
122. Kušić Milan	1920		//	15. VI
123. Janković Nikola	1893		Kusonja	26. V
124. Radulović Rade	1921		Crnjaci	15. VI
125. Malić Savo	1876		Detlak	20. IV
126. Sablić Damjan	1873		Gradusa	4. V
127. Miličević Ilija	1907		Grahovljani	26. V
128. Kovačević Stevo	1899	//	"	26. V
129. Komljenac Kojo	1897		"	26. V
130. Komljenac Jovo	1883		"	26. V
131. Dežmanović Stanko	1912		"	26. V

132. Uzur Stanko	1903	"	Brusnik	26. V
133. Grozdanović Grozdan	1890	"	Polje	21. V
134. Maksimović Milan	1920	radnik	Sarajevo	25. V
135. Jajčanin Dušan	1921	trg. pom.	Bos. Kost.	25. V
136. Dučić Danilo		opć. bilj.	Vrbovsko	
137. Tenderić Mirko	1907	ratar	G. Podgradci	22. V
138. Nikolajević Nikola	1913	mehan.	Araj lovac	27. V

Originai, strojopis
Sign., AH, Ustaško povjereništvo za grad i kotar Koprivnicu, Koncentracioni logor »Danica«

¹ Nije nam poznato za koju je svrhu ovaj spisak rađen i po kojem kriteriju, jer je teško pretpostavljati da je od 2500 zatočenika, koliko ih je početkom srpnja 1941. bilo u koncentracionom logoru »Danica«, bilo svega 138 zatočenika »istočno pravoslavne vjeroispovijesti«. S obzirom na to da je, prema ustaškim podacima, do 15. VII 1941. god. od 2656 dopremljenih osoba u koncentracioni logor »Danica« njih 1960 otpremljeno u logor Gospić, a 76 pušteno na slobodu i otpremljeno u Zagreb, to bi se ovaj spisak eventualno mogao odnositi na preostale zatočenike pravoslavne vjere u logoru.

Međutim, mi iz ovog spiska možemo vidjeti da prvi zatočenici stižu u koncentracioni logor »Danica« 20. odnosno 28. i 29. travnja 1941. godine, tako da se sa sigurnošću druga polovica travnja može uzeti kao vrijeme osnivanja logora.

1941, srpanj 5.
Zagrab

Pavelićeva Zakonska odredba o promjeni zakonske odredbe o prijekom sudu i zakonske odredbe o pokretnom prijekom sudu

PROMJENA ZAKONA O PRIJEKOM SUDU

Tko može biti stavljen pred prijeki sud, odnosno pokretni prijeki sud

ZAGREB, 5. srpnja. Današnje »Narodne Novine« donose:
Na prijedlog ministarstva pravosuđa i bogoštovlja propisujem i proglašavam

ZAKONSKU ODREDBU

o promjeni zakonske odredbe o prijekom sudu i zakonske odredbe o pokretnom prijekom sudu

§ 2.

Pred prijeki sud, odnosno pokretni prijeki sud bit će stavljen i onaj:

1. koji pisanjem, tiskanjem, izdavanjem ili širenjem knjiga, novina, proglaša, letaka ili slika na bilo koji drugi način vrši promičbu ili ide za tim da stvori uvjerenje ili raspoloženje kod drugih, da se neki dio Nezavisne Države Hrvatske odcijepi iz cjeline, ili kao samostalna država, ili da se spoji s kojom drugom državom, ili da promijeni današnje državno uređenje ili da se promijeni politički ili društveni poredak u državi, ili da se uguši ustaški pokret;

2. koji pisanjem, tiskanjem ili širenjem letaka, slika, proglaša ili novina, ili inače iznosi ili pronosi lažne tvrdnje s namjerom, da izvrgne ruglu ili preziru državne ustanove ili društveni poredak u državi ili ustaški pokret ili ustaške postrojbe, ili koji na spomenuti način nešto iznosi i pronosi s namjerom da stvori neraspoloženje protiv državnim ustanovama, zakonskim odredbama ili naredbama oblasti ili proti političkom ili društvenom poredku u državi ili proti ustaškom pokretu ili proti ustaškim postrojbama;

3. koji drži kod sebe letak, knjigu ili novine, koje svojim sadržajem vrše promičbu komunizma ili koje sadržavaju kakvo drugo kažnjivo djelo proti obstanku države i njezinu uređenju ili proti državnoj vlasti ili proti javnom miru i poredku ili proti Poglavniku ili proti onima, koji ga po ustavu zamjenjuju, ili proti ustaškom pokretu ili proti ustaškim postrojbama.

§ 2.

Za sva djela spomenuta u §-u 1. bit će kažnjen onaj, koji ih je učinio poslije 10. travnja 1941. godine.

§ 3.

Ova zakonska odredba stupa na snagu danom proglašenja u Narodnim novinama.

U Zagrebu, dne 5. srpnja 1941

Poglavnik
Nezavisne Države Hrvatske

Dr. ANTE PAVELIĆ, v. r.

Broj CXXXIV—613—Z . p. —1941.

Ministar pravosuđa i bogoštovlja:

Dr. MIRKO PUK, v.r.

Hrvatski narod, 16. VIII1941.

*1941, srpanj 6.
Beograd*

Pismo Josipa Broza Tita Josipu Kopiniču, radiotelegrafisti u Zagrebu, zaduženom za vezu s Kominternom o stavu CK KPJ prema njegovim odnosima sa CK KPH

Dragi prijatelju!

Šalji ovo odmah. O rezultatima posebno ne javljam. O tome će se i onako čuti. Ovdje je stvar postavljena oštro i ne stoji loše. Sa tvojim načinom kako si ti postavio Hrvatima u pismu ja se ne slažem, jer se ne mogu okrivljivati čitave familije.¹ Koje kriv tamošnjem natezanju mi ćemo ispitati i preduzeti oštre mjere. Nemoj se više ti kačiti sa ljudima. Ako nešto opaziš, onda javi meni. Ja sam dao oštre naloge za Hrvate i svaki onaj koji će to sabotirati, biće strijeljan.

Ja tamo sada ne mogu nikako doći. Ovdje imam mnogo posla, jer su svi moji, sem dvojice, otišli u partizane na teren. Za par dana nadam se (da će biti) krupnih događaja.

Kuće nemoj kupovati radije iznajmi negdje. Sada nam treba mnogo novaca za prskalice.² Gledaj da štediš, ako je moguće.

Pozdrav svima
T.³

Javi još to:

Na aerodromu u Bgd (Beogradu) ima stalno oko 200—300 aviona i ovdje je škola za letenje za njemačke pilote.

Original, strojopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ KI 1941/13

Josip Broz Tito, Sabrana djela, knj. 7, str. 49.

1. Komunistička partija
2. Municija
3. Tito

53

1941, srpanj 8.

Koprivnica

Izvještaj Ustaškog povjerenstva za grad i kotar Koprivnicu Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o visini mjesečnih izdataka za potrebe koncentracionog logora »Danica«

USTAŠKO POVJERENISTVO ZA GRAD I KOTAR KOPRIVNICU

Broj: 11891941

Koprivnica, 8. srpnja 1941.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA

Zagreb

Na temelju telefonskog naloga Naslova od 7. srpnja 1941. podnosi ovo povjereništvo izvještaj o visini mjesečnih izdataka za potrebe koncentracionog logora »Danica« u Koprivnici.

1. Isplata stražara u konc. logoru i okolnim općinama	182.100Din.
2. Ishrana stražara po gradskoj bolnici, izuzevši kruh	100.000 "
3. Za prehranu interniraca troši se mjesečno:	
a) 20.475 kg krušnog brašna po 6 Din kg	122.850 Din
b) 20.475 kg kukuruznog brašna po 5 Din kg	102.375 "
c) 14.000 kg graha po 6 Din kg	84.000 -
d) 25.000 kg krumpira po 2 Din kg	50.000 -
e) 960 kg mesa po 26 Din kg	24.960 -
f) 1.000 kg soli po 2,50 Din	2.500 -
g) 500 kg masti po 40 Din	20.000 "
4. Pisarnički pribor za povjereništvo i konc. logor, te tiskanje plakata	10.000 "
5. Popravak vozila	10.000 "
	709.535 Din

Napominje se da je svota pod br. 1. zatražena posebnim dopisom br. »Taj« 20/1941.

Ishrana interniraca iznosi mjesečno, kako je vidljivo pod br. 3. 407.435 dinara, a kako se broj interniraca kreće neprestano oko 2.500, otpada mjesečno na pojedinca 162,97 Din, što znači dnevno 5,43 Din.

Gornja svota je minimalna s kojom se može nekako urediti prehrana interniraca.

Moli se Naslov da svotu pod br. 1. povisi na 194.100 dinara, jer se broj stražara u konc. logoru »Danica« od 28. lipnja povećao od 90 na 100 stražara, prema čemu bi sveukupni mjesečni izdatak za uzdržavanje koncentracionog logora u Koprivnici iznosio 721.535 Din. slovima: sedamstodvadesstjednuhljadupetstotridesetpet dinara.

Ova svota odgovara sadanjim cijenama i sadanjem brojnom stanju interniraca i stražara, a koji se broj može svaki dan povećati odnosno smanjiti.

M. P.¹ ,

Ustaški povjerenik-logornik za grad
i kotar Koprivnicu:
Herman² v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 18.

1. Okrugli pečat: Kotar Koprivnica
Nezavisna Država Hrvatska

Ustaški povjerenik logornik za
grad i kotar Koprivnica

2. Nikola

54

1941, srpanj 9.¹
Zagreb

*Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju komuniste
Budislava Borjana*

OGLAS

Poznati komunistički agitator BUDISLAV BORJAN, inženjer, 38 godina star, pravoslavne vjere, rodom iz Kričke, kotar Knin, vodio je u zatočeništvu u Lepoglavi u više navrata komunističku propagandu među ostalim zatočenicima, koje je pozivao, neka se sprema, da sruše Nezavisnu Državu Hrvatsku i uspostave komunističku vlast.

Isti je predan pokretnom prijekom sudu, koji ga je nakon održane rasprave dne 8. o.mj. osudio na smrt.

Osuda je izvršena istog dana u 15.35 sati strijeljanjem.

Iz Ministarstva unutarnjih poslova.

Br. 9150-1941.

*Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH, NG, kut. 481*

1. Datirano na osnovu broja MUP-a

55

1941. srpanj 10.
Zagreb

*Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju desetorice
komunista kao odmazdu za ubistvo ustaškog agenta Ljudevita Tiljka*

OGLAS

Dana 4. VII. 1941. izvučen je mrtav i iznakažen iz jedne bare Petruševačke šume kraj Radničke ceste redarstveni činovnik LJUDEVIT TILJAK 37 god.

star rmkt., rodom iz Gračaca. Provedenim izvidima ustanovljeno je da je taj zločin djelo komunističkih agitatora.

Kao duhovni začetnici tog zločina predani su:
Dr. BOŽIDAR ADŽIJA, 50 god. star, rmkt. rodom iz Drniša, kotar Knin.
OGNJEN PRIČA, prof. 41 god. star, pravoslavne vjere, rodom iz Ilidže, kotar Sarajevo,
Dr. IVO KUHN, odvjetnik 38 god. star Židov, rodom iz Slav. Broda,
ZVONIMIR RICHTMAN, inženjer i profesor 39 god. star, Židov, rodom iz Zagreba,
KORSKI IVAN, inženjer, 32 god. star, Židov, rodom iz Hrastovca, kotar Garešnica,
VIKTOR ROSENZWEIG, apsolutent agronomije, 27 god. star. Židov, rodom iz Rume,
ALFRED BERGMAN, privatni činovnik, 39 god. star, Židov, rodom iz Visokog,
KRAUS SIGISMUND, bankovni činovnik 31 god star, Židov, rodom iz Sarajeva,
OTOKAR KERŠOVANI, novinar, 39 god. star, starokatolik, rodom iz Trsta,
SIMO CRNOGORAC, 40 god. star, ličilac, pravoslavne vjere, rodom iz Polače, kotar Knin,
senatu pokretnog prijekog suda, koji je svu desetoricu osudio na smrt.¹
Osuda nad njima izvršena je dne 9. o. mj. strijeljanjem.
Zagreb, 10. VII. 1941.

Iz Ministarstva unutarnjih poslova
Br. 9352-1941

Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH, NG, kut. 481.

1. B. Adžija, A. Bergman, O. Keršovani, I.Korski, O. Priča i V. Rosenzweig bili su uhapšeni još prije okupacije i zatim predani ustaškoj vlasti koja ih je internirala u Kerestinec. Ostala četvorica (S. Crnogorac, S. Kraus, I. Kuhn i Z. Richtman) uhapšena su u svibnju 1941. godine i također priključena ostalim zatočenicima u Kerestincu, odakle su odvedeni u Zagreb, osuđeni i strijeljani.

1941, srpanj 10.
Zagreb

Iz brzojava njemačkog privremenog otpravnika poslova u Zagrebu Trolla, njemačkom Ministarstvu vanjskih poslova o uvođenju mađarske vojne uprave u Međimurju

»... Ovdašnji ministar vanjskih poslova baš sada saopćava daje mađarska vlada s postupkom vojnog komandanta u Čakovcu jednostrano riješila pitanje Međimurja u korist Mađarske. Gospodin ministar vanjskih poslova predao mi je tekst note upućene ovdašnjem poslaniku Mađarske, koja sadrži slijedeće:

»Na jučerašnji dan, pukovnik Timar Zsigmond, vojni komandant Čakovca objavio je slijedeći proglas: »Proglas. Po naredbi vrhovnog komandanta vojske Kraljevine Mađarske, noćas u 00.00 sati uvedena je vojna uprava u okruzima Čakovec i Prelog. Ovim je Međimurje konačno i za vječita vremena vraćeno Mađarskoj. Pozivam stanovništvo, da shodno ovom sretnom danu izrazu svoju radost isticanjem zastave matične zemlje. Upozoravam stanovnike gradova i sela da se ponašaju mirno i pristojno, jer ću svako narušavanje reda spriječiti najoštrijim sredstvima.

Čakovec, 9. srpnja 1941 »¹

Tokom provođenja ovog Proglasa mađarski vojni organi su jutros u 8.00 sati zatvorili svaki javni ured u Međimurju. Tokom prijepodneva pukovnik Timar je pismeno obavještenje uputio okružnom poglavaru Vicku Ostojiću, prema kojem je cjelokupnu javnu upravu ovih okruga uzeo u svoje ruke 9. ovog mjeseca u 24.00 sata, i da se smatra oslobođenim od svih dosadašnjih dužnosti u okrugu. Ovim prilikom, pukovnik Timar je uputio hrvatskim činovnicima kratak govor u kojem je takođe ponovljeno da: 'uvođenje vojne uprave konačno razrješava mnogo raspravljano pitanje pripadnosti Međimurja. Međimurje se vratilo u tisućgodišnju mađarsku zajednicu'...«²

Original, mađarski

Wilhelmstrasse és Magyarorsrág 1933—1944, br. 424, str. 603.

1. Originalni proglas od 9. VII 1941. dvojezični, nalazi se u Muzeju Međimurja Čakovec — Zbirka letaka.

2. O ovom problemu govori se i u izvještanju njemačkog generala u Zagrebu upućenom istog dana (10. VII 1941.) komandantu oružanih snaga na Jugoistoku (Zbornik VII, tom XII, knj. 1, dok. 74.).

57

1941, srpanj 11.

Sisak

Izveštaj Zapovjedništva posade Sisak zapovjedniku vrbaskog divizijskog područja o nalazu komunističkih letaka u Sisku i Capragu

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO POSADE
SISAK

O. Broj 4

U Sisku, dne 11. VII. 1941.

Komunistički letci
bacani u Sisku

ZAPOVJEDNIKU VRBASKOG DIVIZIJSKOG PODRUČJA
(STOŽER)

Na dan 8. ovog mjeseca pronašlo je ovdašnje redarstvo na periferiji grada Siska razbacane letke komunističke propagande.

Isti letci pronađeni su u tvornici Tanina i Drach u Capragu.¹

Raznosača tih letaka redarstvo nije do sada moglo pronaći.

Jedan primjerak dostavljam u prigibu.

Letci su navodno donešeni iz Zagreba.

Da bi se spriječilo širenje letaka predstojnik redarstva poduzeo je slijedeće mjere:

1 — Uveo je permanentnu službu na periferiji i zasjede.

2 — Zatvorio sve sporedne izlaze na kolodvoru i uveo strogu kontrolu dolaska i odlaska putnika.

3 — Dolazak u grad kod mitnica stavljen pod nadzor redarstva.

4 — Izvršio popis svih mašina za umnožavanje.

5 — Papirnicama zabranio prodaju papira nepoznatim.

Zapovjedniku Voj. Oružništva izdao sam lično upute radi kretanja voj. lica i nadzora nad istima.

Vojnicima letci nisu bili dijeljeni — niti su isti pred vojnim zgradama nađeni.

U prilogu letak — 1 primjerak.²

Zapovjednik posade
pukovnik
Matagić³

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NOH, kut 84, reg. br. 4/28.

Zbornik VII, tom V, knj. I, br. 89, str. 259.

1. Caprag je Sisak Predgrađe
2. Navedeni primjerak letka nedostaje, te Redakcija nije u mogućnosti utvrditi o kojima je letcima riječ.
3. Ivan

1941, srpanj 11.

Novi Marof

Izveštaj Kotarske oblasti Novi Marof Velikoj župi Zagorje o hapšenjima osoba kod kojih je pronađena komunistička literatura

Kotarska oblast u Novom Marofu

Broj 48 Pr. 1941.

Novi Marof, dne 11. srpnja 1941.

Predmet: Simić Vladimir i dr.
radi komunizma uhićeni

VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE

u Varaždinu

Kotarskoj oblasti je čast dostaviti slijedeći izvještaj:

Dne 10. srpnja 1941. god. po podne uhićeni su povodom prijave po Ustaškom stanu u Novom Marofu radi pronalaska komunističkih knjiga i brošura Simić Vladimir, učitelj iz Mađareva, njegova žena Simić Vlasta, učiteljica iz Mađareva i Dr. Arsenije Škatarić, liječnik u Državnom lječilištu u Novom Marofu. Komunistički materijal pronađen je sakriven između dasaka na tavanu.

Povodom ovog slučaja izvršene su u suradnji sa Ustaškim stanom premetačine kod sumnjivih lica međutim pretresom nije ništa pronađeno.

Na traženje Ustaškog povjerenika u Novom Marofu upućeni su od Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu u Novi Marof redarstveni organi, koji su uhićene sprovedi Redarstvenom ravnateljstvu u Zagrebu radi daljnje istrage.

Okrivljeni Simić Vladimir priznaje, da je on sakrio pronađene komunističke stvari, međutim poriče da su iste njegove navodeći da nije znao da su pronađene knjige komunističke sadržine, i tvrdi da mu je iste predao Dr. Arsenije Škatarić u travnju mjesecu ove godine prije odlaska u rat da ih kod sebe pohrani.

Okrivljeni Dr. Škatarić Arsenije izjavljuje suglasno sa okrivljenim Simić Vladimirom braneći se da se je naučno bavio socijalnim pitanjima kao i komunističkom literaturom i da nije vršio nikakovu komunističku propagandu.

Okrivljena Simić Vlasta tvrdi da nije ništa kriva i da nije znala za sakrivene stvari.

Svi okrivljenici poriču da su članovi komunističke stranke.

Daljnje izvide vodi Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu.
Moli se prednji izvještaj uzeti na znanje.

Kotarski predstojnik
Ferluga¹

M. P.²

Dostavljeno:
Ravnateljstvu za javni red i sigurnost
u Zagrebu pod gornjim brojem i datumom

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2199, V. T. br. 17/41.

¹ Karlo
² Okrugli pečat: Kotarska oblast Novi Marof

59

1941, srpanj 11.
Zagreb

*Izvještaj dra Petra Bačića upućen dru Andriji Artukoviću, ministru unu-
trašnjih poslova NDH o političkim prilikama i komunističkoj djelatnosti u
kotaru Dugo Selo*

Gospodinu

Dru Andriji Artukoviću
ministru unutarnjih poslova

u
ZAGREBU

IZVJEŠĆE

Dra Petra Bačića, bivšeg odvjetnika u Dugom Selu, a sada zamjenika
državnog odvjetnika u Zagrebu, Frankopanska ul. 26/11.

kojim doprinaša priepis izvještaja
Poglavniku o političkim prilikama
kotara Dugo Selo i komunističkoj
djelatnosti Predavec Ljudmile, žene
pok. Josipa Predavca, te predlaže kao unutra.

Gospodine ministre!

Prema Vašoj uputi, kada ste me primili u Vašem uredu dana 9. srpnja o.g., dostavljam Vam ovim izvješćem i pod ,/l prilažem priepis moga izvještaja od 25. svibnja o. g. upravljenog Poglavniku o prilikama u kotaru Dugo Selo i komunističkoj djelatnosti gospode Predavec Ljudmile, udovice pok. Josipa Predavca iz Dugog Sela, podpredsjednika hrvatske seljačke stranke.

Iz toga izvještaja dobit ćete jasnu sliku o žalostnim političkim prilikama obćine Dugo Selo, a da se iste odstrane i narod vremenom sustavnim radom privede ustaškom pokretu

predlažem:

a) da se odstrane i pošalju na prisilni rad: Kokot Mijo, seljak iz Dugog Sela, Crnić Rudolf, kapetan duge plovidbe iz Dugog Sela, Krčmar Josip, krojač iz Dugog Sela, koji su služili svim režimima i time se obogatili, te tako pokazali, da su protivnici slobode hrvatskog naroda i uzpostave njegove Nezavisne Države Hrvatske,

b) da se Kokotu Miji oduzme zarada autom i gradnja mosta kako je navedeno u toč. 3. moga priedloga Poglavniku,

c) da se odmah, i to po noći iznenada provede premetačina i uhvate, te predvedu u uze redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu, a zatim na prisilni rad komunisti:

1. Bugarin Tomo kbr. 176 iz Ježeva,

2. Geres Tomo kbr. 169 iz Ježeva, koji su komunizirali cielo Ježevo, pa nitko od seljaka niti od vatrogasaca nije došao na Ustašku skupštinu, koja seje održavala dne 22. lipnja, a na kojoj je glavni govornik bio državni tajnik, prof. Seitz Aleksandar,

3. Vurić Slavko seljak iz Kozinščaka, koji je također posve komunizirao selo Kozinščak i Dvorišće, a u velike i ostala mjesta, tako da su seljaci zatvarali vrata svećeniku, koji je dolazio blagoslivljati kuće o Sv. Tri Kralja,

4. Skora Vid seljak iz Lukarišća kbr. 33 bivši obć. potrošar, kod koga je lanjske godine prigodom premetačine pronađena jedna propagandna komunistička knjižica,

5. Šimunec Stjepan, seljak iz Kozinščaka (tik državne ceste, par sto koračaja dalje od mlinara Ignaca Severa iz Dugog Sela) jednaki agitator kao i prednja četvorica,

6. Škulec Ivan seljak iz Obedišća, koji ima upliva na svoje i ostala mjesta,

7. Herak Mirko odpušteni obćinski pisar iz Dugog Sela, koji je pokrenuo održanje esperantskog tečaja, koji seje i održavao u vremenu od 6. XII. 1939. do 6. III. 1940., a koji je faktično bio samo komunističko školovanje, koji je provađao jedan sveučilištarac iz Zagreba, kojeg je Herak uvijek dočekivao na stanici i pratio,

8. Cobović Franjo postolar iz Dugog Sela, u čijoj krčmi se komunisti i sastaju, a koji je također pohađao esperantski tečaj,

9. Harambaša Stjepan seljak iz Dugog Sela, bivši občinski načelnik, kojega je za komunističku ideologiju predbio đak Crnogorac Savičević Momčilo, koji je to najprije počeo u kući Predavec Ljudmile, kako sam naveo u izvještaju Poglavniku, a koji i sada dolazi u Dugo Selo i svraća se na kratko vrijeme u kuću gospođe Predavec Ljudmile, dok inače ne stanuje u Dugom Selu, jer je negdje namješten kao agronom,

10. Dujan Stjepan seljak iz Prozorja,

11. Špoljar Ivan seljak iz Prozorja, koji su oba polazili komunistički (nazovi esperanto) tečaj kroz ciela tri mjeseca,

12. Babić Stjepan seljak iz Kozinščaka, priženjen kod Galmahaća u Kozinščaku,

13. Balog Slavko seljak iz Lukarišća,

14. Skora Stjepan iz Lukarišća, koji su polazili kroz ciela tri mjeseca esperanto-komunistički tečaj,

d) da se stave pod strogi nadzor ustaškog redarstva i upravnih vlasti:

1. gospođa Predavec Ljudmila iz Dugog Sela,

2. Zlatko Predavec, njezin sin, učenik VII r. gimnazije,

3. Blažek Artur, zet gospođe Predavec, naveden u izvještaju Poglavniku, činovnik gradskog poglavarstva u Zagrebu, a stanujući u Dugom Selu,

4. Vujic Ivan postolarski pomoćnik kod Cobović Franje iz Drugog Sela,

5. Sruk Branko iz Dugog Sela, učenik VIII r. realke,

6. Oštarijaš Đurđica iz Dugog Sela, zaručnica Heraka Mirka navedenog pod c) (broj 7),

7. Bobinac Stjepan iz Dugog Sela, svršio VIII r. realke, sada u vojsci, đacka satnija zagrebačke pješačke pukovnije,

8. Mikan Ivan, prije obč. pisar u Dugom Selu, a sada obč. blagajnik u občini Orle, kotar Velika Gorica, jer su potonja petorica polazili komunističko-esperantski tečaj,

9. Pintar Josip iz Kozinščaka,

10. Skubić Ivan,

11. Vranić Ivan,

12. Šandor Stjepan,

13. Kolar Ivan,

14. Kolar ml. Ivan,

15. Ivančan Stjepan i

16. Vranek Mato, svi seljaci iz Oborovske Preseke, kotar Dugo Selo, jer su polazili komunističko-esperantski tečaj,

17. Kadržavek Ferdinand, željeznički činovnik i žena mu Danica, te

e) da se pronađe, uhvati i odpremi na prisilni rad, odnosno prebaci u Crnu Goru Crnogorac Savičević Momčilo,¹ ing. agronomije, koji je kroz više godina sve do prošle godine stanovao u Dugom Selu, a dnevno vlakom putovao u Zagreb u gimnaziju, odnosno sveučilište, te tako dolazio u dodir sa školskom omladinom iz Dugog Sela i uspio podvrći je svom ko-

munističkom uplivu, tako da danas u Dugom Selu nemamo nacionalne omladine.

On je uzpio da malo po malo prodre u organizaciju hrvatske seljačke stranke gdje je proveo veliku komunističku propagandu čija je posljedica strašna, jer su skoro sve organizacije zaplovile komunističkim duhom.

Ovo mu je bilo tim lakše, što je zalazio u kuću udovice pok. Josipa Predavca, Ljudmile Predavec, u čijoj kući je — kako sam naveo u izvještaju Poglavniku pokušao za komunističku ideju dobiti tada dobre Hrvate, seljake Stjepana Harambašu i Ivana Pekvarića, što mu je vremenom i uspjelo barem što se tiče Stjepana Harambaše, koji je kasnije postao obćinskim načelnikom, a za čijeg načelnikovanja je skoro cijeli obćinski odbor disao komunističkim duhom, te je kao takav mrzio i radio proti ustaškome pokretu, a svugdje propagirao simpatije za Rusiju.

Ovaj opasan komunista družio se sa gospođom Predavec Ljudmilom, njezinom djecom i zetom Arturom Blažekom i svima napred navedenima pod c), d) i e), a isto tako sa Juršić Matom i Predavec Đurom iz Rugvice, koji su imali veliki upliv u Rugvici i svim okolišnim selima, i to Juršić Mato kao predsjednik kotarske organizacije seljačke stranke, a Predavec Đuro kao brat podpredsjednika seljačke stranke Josipa Predavca, te kao predsjednik mjesne organizacije i pjevačkog društva »Predavec«.

Zadobivši članove organizacije lako mu je bilo, njihovom pomoći, širiti komunističku zarazu, koja je zahvatila — kako sam naveo u izvještaju Poglavniku — 75% seljaka.

Danas sam saznao, da je u svibnju 1940. rješenjem ministarstva poljoprivrede u Beogradu broj 38598 saobćeno bivšoj banskoj vlasti banovine Hrvatske, odjel za seljačko gospodarstvo u Zagrebu, da se Savičević Momčilu dozvoljava da dovrši staž kod Saveza Hrvatskih Stočarskih zadruga, gdje daje bio oko pol godine, a onda da je bio namješten kod neke firme umjetnih gnojiva, te da je pred kratko vrijeme odputovao u Beograd.

Međutim sam gaja pred par dana vidio u Zagrebu na Jelačićevom Trgu, a dne 5. ov. mj. sam saznao, daje bio u Dugom Selu i da je posjetio gospođu Predavec Ljudmilu, te kod nje ostao oko četvrt sata.

Po svemu dakle izgleda, da se on bavi komunističkom propagandom u Zagrebu i okolici.

Ova činjenica t.j. njegovi sastanci sa gospođom Predavec dokazuju, da ona nije prožeta hrvatskim domoljubljem, nego komunističkom idejom, jer se u protivnom ne bi s njime družila niti mu dozvolila pristup u svoju kuću u doba kritične evropske borbe sa komunističkom Rusijom, pa je stoga opravdan moj prijedlog u izvještaju Poglavniku, da joj se ne da mirovina odnosno pripomoć.

Dne 7. ov.mj. javljeno mije iz Dugog Sela, daje ona još u prvoj polovici mjeseca lipnja dobila rješenje kojim joj se odobrava mjesečna podpora od 3.000 Kuna.

Znači, da Poglavnik ili nije radi silne preobterećenosti dospio pročitati i

proučiti moj izvještaj ili je unatoč tog izvještaja našao shodnim iz stanovitih posebnih razloga odobriti joj redovitu mjesečnu podporu.

Ako joj je odobrena podpora onda bi se rješenje imalo poništiti obzirom na činjenicu, da se je sada ponovno sastala sa ovim komunistom, koji je već prije bio po zagrebačkom redarstvu zatvoren radi komunizma, a bio je zatvoren i nedavno.

Zbog svih ovih prilika u Dugom Selu ja sam bio podnio prijavu Ustaškom nadzoru i Ustaškom redarstvu, pa je — ne znam kojim načinom — za ovu prijavu doznao zet gospođe Ljudmile Predavec, Blažek Artur, koji mi je poručio »da bi se htio sa mnom sastati, da mi zahvaljuje što sam podnio prijavu proti njegovoj punici, ali daje ona unatoč toga dobila podporu«.

Ova njegova poruka nekako zvuči na grožnju.

Prilažem pod 2. priepis izvještaja žandarmerijske stanice u Dugom Selu od 5.1. 1940. Pov. br. 1172, kojim se također potvrđuje komunistička agitacija u dugoselskoj občini, kao i djelomični navod moga izvještaja, a pod 3. prilažem fotografiju poklonstvene deputacije, koja je na Oplenac nosila vienac za grob Kralja Aleksandra, a na kojoj fotografiji se nalazi Nikola Štefančić, občinski blagajnik iz Dugog Sela. koji je kao režimski čovjek i svojedobni orjunaš dobio po agrarnoj reformi dva gradilišta, zatim Kokot Mijo sa sinom Matom, koji je pomoću režima postao milijoner, a koji i sada — makar je i dušom i tijelom bio protiv Ustaškom pokretu — zarađuje kod Nezavisne Države Hrvatske dovažanjem kamena svojim teretnim autom, gradnjom mosta preko Save (kraj Zagreba) gradnjom škole u kotaru Bjelovaru, te gradnjom arteškog zdenca u Brezovici i Samoboru.

Molim Vas stoga gospodine ministre, da izvolite ovaj izvještaj primiti do znanja i odrediti hitno potrebne korake radi zaštite državnih interesa.

U Zagrebu, dne 11. srpnja 1941.

ZA DOM - SPREMAN!

Original, strojopis

Sign., AH, Hrvatski državni sabor b. b./1943, kut. 37. Spis je prilog izvještaju o stanju u državi od 14. VIII 1943, dok navedeni prilozi u tekstu nedostaju

¹ Kotarska oblast Samobor raspisala je za istim tjeralicu 15. VII 1941. (AH, KOS. Prs. 145/41).

*1941, srpanj 12.
Zagreb*

60

Iz izvještaja njemačkog generala u Zagrebu komandantu oružanih snaga na Jugoistoku o vojnopolitičkoj situaciji na području tzv. NDH i Zagreba

»Preksinoć u Zagrebu je oko 800 Srba određenih za prvo plansko iseljavanje (u Srbiju) bilo iz kreveta dignuto i dotjerano.¹ Ove mjere, kao i ponovna svakodnevna razularenost ustaša i stalno rastuća pravna nesigurnost, izazivaju kod stanovništva pojačane nemire. Broj protivzakonito i protivupravno ubijenih Srba, uz jedan manji procenat Hrvata, iznosi posljednjih mjeseci u cijeloj zemlji dobrih nekoliko tisuća. Pri tome mora se dodati da je komunistička propaganda oživjela. Zavjerenički vodi s pravom su strijeljani.«

Original, strojopis, njemački
Sign., Arhiva njemačka. NAV—T—312, r. 470, s. 8059967—77.

Zbornik VII, tom XII, knj. 1, d. 77.

¹ Vidi dokument br. 99. bilješka br. 1.

1941, srpanj 14.
Zagreb

Raspis Zapovjedništva I hrvatske oružničke pukovnije svojim jedinicama sa imeničnim popisom zatvorenika koji su pobjegli iz koncentracionog logora Kerestinec noću 13/14. srpnja 1941. godine

KERESTINEC

Pritvorenici referade I—c: ²	Stanje 9. VII 1941.
1. Antonović Branimir, rkt.	uhićen 17. V
2. Božić Petar, rkt.	30. IV
3. Babić Franjo, rkt.	10. V
4. Božac Ante, rkt.	6. V
5. Božac Vladimir, rkt.	18. V
6. Budak Divko, rkt.	31. III
7. Bermanec Juraj, rkt.	31. III
8. Barkić-Dugonjić Ivan, rkt, kovinoljevač	30. III
9. Brezovec Ćiril, rkt.	30. V
10. Babić Branko, rkt.	25. VI
11. Hvala Jaroslav, rkt.	24. V
12. Čubelić Ivan, rkt.	26. V
13. Cesaree August, rkt.	15. IV

14. Danešić Marijan, rkt.	16. IV
15. Dumbović Mato, rkt.	26. VI
16. Frdelja Slavko, rkt.	20. IV
17. Gavranović Slavko, rkt.	30. IV
18. Humski Franjo, rkt.	30. III
19. Fiket Stjepan, rkt.	21. VI
20. Horvat Josip, rkt.	25. VI
21. Heršak Josip, rkt.	18. VI
22. Hećimović Joso, rkt.	21. VI
23. Jelić Stjepan, rkt.	21. V
24. Ivšak Ivan, rkt.	22. VI
25. Kazić Ivan, rkt.	1. V
26. Kazić Lavoslav, rkt.	7. V
27. Kazić Petar, rkt.	1. V
28. Komarica Zvonimir, rkt.	16. V
29. Kleščić Ivan, rkt.	20. III
30. Krndelj Ivan, rkt.	15. V
31. Horvat Lovro, rkt.	6. V
32. Ložnjak Drago, rkt.	24. VI
33. Majcenić Valent, rkt.	1. VI
34. Markovac dr. Pavao, rkt.	31. III
35. Milinković Vinko, rkt.	23. IV
36. Milinković Leopold, rkt.	26. VI
37. Mrak Anton, rkt. brav. pom.	31. III
38. Obratil Aleksandar, rkt. tipograf	18. V
39. Pavešić Zdravko, rkt.	15. IV
40. Pavlinek Franjo, rkt.	25. VI
41. Pasariček Stjepan, rkt.	23. V
42. Miler Leo, rkt.	8. V
43. Rajner Dragutin, rkt.	5. V
44. Rendić Josip, rkt. student fil.	26. V
45. Rukavina Josip, rkt.	22. VI
46. Šrajer Lavoslav, rkt.	24. V
47. Šiber Josip, rkt. stolarski radnik	31. III
48. Šuh Valentin, rkt. postolarski pom.	24. III
49. Ščurić Ivan, rkt.	25. VI
50. Šeremet ing. Stjepan, rkt.	28. IV
51. Šiftar Ivan, rkt.	17. III
52. Turk Albin, rkt.	24. VI
53. Tahi Ivan, rkt. student tehnike	18. V
54. Turković Aleksandar, rkt. priv. čin.	1. III
55. Tomić Niko, rkt. student tehnike	14. V

56. Tkalčević Slavko, rkt.	25. VI
57. Turković Josip, rkt. podvomik	17. III
57. Vuk Mate, rkt.	1. VI
59. Vidatić Blaž, rkt.	25. VI
60. Volčić Stanislav, rkt.	20. V
61. Valjin Blaž, rkt. radnik	25. VI
62. Vulelija Berislav, rkt.	17. V
63. Vincek Albin, rkt.	25. VI
64. Vitasović Vladimir, rkt.	17. III
65. Vlahek Stjepan, rkt.	31. III
66. Žaja Andrija, rkt.	30. III
67. Žele Anton, rkt.	26. VI
68. Kete Adolf, starokatolik	17. V
69. Kogelman Đuro, evangelik	27. V
70. Telč Henrik, evangelik	3. V
71. Begovac Hamdo, musliman	30. IV
72. Dautović Tajib, musliman	30. IV
73. Kulenović Muhamed, musliman	30. IV
74. Lolić Abid, musliman	30. IV
75. Sujoldžić Izet, musliman	30. IV
76. Belinski Kuzman, pravosl.	17. III
77. Basić Milan, pravosl.	16. V
78. Dakić Dragutin, pravosl.	9. V
79. Dimitrijević Raško, pravosl.	17. V
80. Daskalović Milivoj, pravosl.	23. VI
81. Glumac Slobodan, pravosl.	23. VI
82. Grković Dušan, pravosl.	9. V
83. Korasić Petar, pravosl.	16. V
84. Lopandić Dimitrije, pravosl.	24. VI
85. Kević Jovan, pravosl.	14. IV
86. Miletić Milan, pravosl.	3. V
87. Mirić dr. ing. Mihajlo, pravosl.	12. IV
88. Samardžić Dušan, pravosl.	31. III
89. Stanimirović Mihajlo, pravosl.	24. VI
90. Tatalović Jovan, pravosl.	25. VI
91. Vuković Todor, pravosl.	6. V
92. Alkalaj Iko, jevrej	23. VI
93. Frojndlih Emil, jevrej	17. V
94. Osias Izrael, jevrej	15. IV
95. Katan Izak, jevrej	3. V
96. Koričan Lavoslav, jevrej	3. V
97. Kon Hugo, jevrej	7. V
98. Kon Ljudevīt, jevrej	7. V

99. Kesler Mirko, jevrej	3. V
100. Levi Jeseſ, jevrej	23. VI
101. Levi Avram, jevrej	23. VI
102. Nojman Mirko, jevrej	3. V
103. Monſajn Herman, jevrej	28. IV
104. Perera Izidor, jevrej	23. VI
105. Papo Avram, jevrej	23. VI
106. Rado Ernest, jevrej	31. III
107. Stark Eugen, jevrej	15. IV
108. Singer Elias, jevrej	24. VI
109. Œtajnberger Izrael, jevrej	3. V
110. Œrajber Adolf, jevrej	14. IV
111. Œnetrepl Uri, jevrej	30. IV

Zapovjedništvo I hrvatske
oruŒniĉke pukovnije
J.S.br. 1150

Svim jedinicama ove pukovnije
Dostavljam prednji spisak komunista koji su noću 13/14. srpnja o.g.
pobjegli iz koncentracionog logora u Kerestincu, naoruŒani sa 14 puŒaka, koje
su ote'i straŒarima i 30? bombi s time da se za istima najenergiĉnije traga i u
sluĉaju pronalaska po zakonu postupi.

Zapovjednik — pukovnik,
ĈauŒ Juraj

Zagreb, 14. srpnja 1941.

Stanica Brckovljani
Sav. Œandarm. puka

15. VII. 1941.
DrŒava Hrvatska
br. 409, 14. srpnja 1941. god.
u Brckovljanima

Po prijemu k znanju i saopćenju oruŒnicima
radi tjeralice u akta.
Zapovjednik postaje, straŒmeŒtar:
Josip Jakoboviĉ, v. r.

Zvonimir Komarica, Grobovi bez sjene, Zagreb 1962, str. 14—17.

¹ Referada I-c u UstaŒskoj nadzornoj sluŒbi (UNS), specijalizirana je za borbu protiv komunizma.

1941, srpanj 14.

Zagreb

Izvještaj zapovjednika kopnene vojske NDH u Zagrebu, generala Slavka Štancera Glavnom stožeru vojskovođe o bijegu dijela zatvorenika iz logora u Kerestincu

GLAVNOM STOŽERU VOJSKOVOĐE

Noćas 14. ovog mjeseca između 1 i 2 sata poslije ponoći 70—80 komunista navalili su na stražara u Kerestincu, ranili ga i tom prilikom iz logora odnijeli 14 pušaka, 2—3 puškomitraljeza, 30 bombi i pobjegli u nepoznatom pravcu.¹

Zapovjednik karlovačke posade poslao je za njima u potjeru jedan vojno-oružnički vod u selo Li'evi Štefanki na Kupi nizvodno od Karlovca, 30km. južno od Zagreba; jednu satniju uputio je u selo Rječicu² na Kupi, polusatniju u Draganiće, a jedan vod u s. Vukšin Šipak (3 km. zap. od Draganića), sa ciljem, da pohvataju pobjegle komuniste.

Zapovjednik kopnene vojske
general pješačtva
Slavko Štancer

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kut. 84, reg. br. 212—1.

Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 90, str. 260.

— Rečica

¹ O ovoj akciji komunista izvjestili su Nijemci i Talijani (Vidi Zbornik VII, tom XII. knj. 1, d. 80 i Arhiv VII, talijanska arhiva K 332, f. 2, d. 1/82, 83 i 84).

1941, srpanj 14.

Krapina

Izvještaj Kotarske oblasti u Krapini Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH i Velikoj župi Zagorje o pronalaženju komunističkih letaka na području općine Durmanec

Kotarska oblast u Krapini
Broj: Pr. 98/1941.
Krapina, dne 14. VII. 1941.
Predmet: Komunističkih letaka
raspačavanje

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST

u Zagrebu

Dana 12. ovog mjeseca nađeni su na području ovdašnje općine Đurmanec komunistički letci i to pet raznih vrsta naime 1 / (Govor Molotova) (izvadak iz govora), 2/ Mladoj generaciji svih naroda Jugoslavije. 3/ Obavještenje Centralnog komiteta komunističke partije Hrvatske broj 1 sredinom lipnja,¹ 4/ Proleter i svij u zemalja ujedinite se broj 1, 5/ Hrvatski narode² i 6/ Mladoj generaciji svij u naroda Jugoslavije³, ukupno 12 letaka. Od tih se letaka prilažu po jedan primjerak onih koji su nađeni u dva ili više primjeraka i to letci navedeni pod 1/, 3/, 4/ i 5.

Ti su letci nađeni na ulazu u pilanu F. Deutscha sinovi, na putu prema zgradi pučke škole, kod crkve te na jednoj kuglani. Metnuti su tamo između 12 i 1 sat u noći 11 na 12/VII.

Sumnja pada za raspačavanje tih letaka na jednog bivšeg radnika inače domaćeg žitelja otpuštenog prije par godina povodom osnivanja HRS-a budući je on bio pristaša U. R.S. Isti uza neprestano traganje po patrolama nije se mogao još pronaći, jer se krije u susjednim šumama.

O daljnjem rezultatu istrage izvijestiti će se.⁴

Kotarski predstojnik
Rušnjak⁵ v.r.

Nezavisna
Država Hrvatska

Pr. Broj 98/1941

Krapina, dne 14. 7. 1941.

VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE

Znanja radi.

M.P.⁶

Varaždin
Kotarski predstojnik
Rušnjak, v.r.

Original, strojopis

Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2199, V. T. Br. 7/41.

¹ Vidi dokument br. 33

² Vidi dokument br. 35

³ Letak izdao CK SKOJ-a original se nalazi u AIHRPH. SKOJ—1/1.

⁴ Prema izvještaju Oružničke postaje Krapina upućenom 17. VII 1941. godine Kotarskoj oblasti Krapina. 13. srpnja bioje kod svoje kuće Ivan Gretić, tipograf koji stalnoživi u Zagrebu i sastao se sa svojim mlađim bratom Brankom i opet se vratio u Zagreb. U vezi s tim Branko i majka Marica su uhapšeni. Nakon saslušanja i izvida na licu mjesta u Zagrebu, oružnička postaja zaključuje slijedeće: »Bez svake sumlje, (je) da su kako pomenuti Ivan, zanimanjem tipograf, tako i njegov brat Branko sudjelovali u rasturanju komunističkih letaka u Đurmancu i okolini«, te »da ih u tome nomaže i sama majka« Marica a i trgovac Pondeljak. (HAV, ACK, Kotarska oblast Krapina, Spisi br. 3146 i 3147/1941.).

⁵ Ivo.

⁶ Okrugli pečat: Banovina Hrvatska Sresko načelstvo Krapina Nezavisna država Hrvatska.

1941, srpanj 14.
Zagreb

Zapovjed Stožera savskog divizijskog područja Popunidbenom zapovjedništvu Bjelovar o poduzimanju energičnih mjera za sprečavanje širenja partijskih letaka među vojnicima

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
STOŽER
SAVSKOG DIVIZIJSKOG PODRUČJA
V. T. Br. 2120
14. srpnja 1941. **g.**
u Zagrebu

Popunid. Zapovjed. Bjelovar

Zapaženo je, da su na području ovoga zapovjedništva na više mjesta bacani letci od strane nepoznatih lica ove sadržine:

»Vojnici spriječite mobilizaciju ako vas odvedu na front protiv SSSR-a.«

»Okrenite puške protiv gospode koja vas sili da ližete krv za interese bogataša«.

Nepoznato lice uspjelo je da letke ovakvog sadržaja ubaci i u dvorište jedne vojarne, koje je letke pronašao jedan savjestan domobran i predao ih svome zapovjedniku.

Dostavljajući prednji slučaj —

ZAPOVJEDAM:

Da svi zapovjednici poduzmu energične korake, da se sa dobro organiziranom službom u jedinici i nenadanom pretragom uhiti krivac bilo to vojno ili civilno lice.

ZAPOVJEDNIK

MP.²

Bailey¹

Original, strojopis
Sign., AH, Bjelovarsko popunidbeno zapovjedništvo
V. T. Broj 310 (od 21. VII) 1941.

¹ Emanuel
: Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Stožer Savskog divizijskog područja
Zagreb

65

1941, srpanj 15.
Zlatar

Izveštaj Kotarske oblasti Zlatar Ravnateljstvu za javni red i sigurnost
NDH o pronalaženju komunističkih letaka u selu Orehovici

Kotarska oblast u Zlataru.
Pr. broj 141 1941.
Zlatar dne 15. srpnja 1941.
Predmet: Komunistički letci pronađeni u Orehovici.

Ravnateljstvu za javnu sigurnost i red

Zagreb

Izvešćuje se naslovu, da su u nedjelju dne 14. srpnja ove godine u jutro pronađeni komunistički letci u Orehovici općine Mače, kod crkve i to letci na Hrvatskom jeziku pod naslovom »Proleter i svijet zemalja ujedinite se« i na Njemačkom jeziku pod naslovom »Soldaten der Deutschen Arme«.¹

Primjerci pronađenih letaka prilažu se.

Povodom ovog širenja gore navedenih letaka obavljani su izvidi na licu mjesta te je ustanovljeno slijedeće:

Komunistički letci primjećeni su u nedjelju dne 13. ov. mj. u jutru po ljudima, koji su išli u crkvu na misu. Ustanovljeno je iz prednje okolnosti da su navedeni letci raspačani u noći 12. na 13. srpnja.

Letci su ležali pred crkvom u Orehovici, zatim na livadi između crkve i trgovine Pavlek u zaselku Pavleki, te uz put do navedenog zaselka. U svemu je bilo oko 20 letaka.

Prigodom obavljanja izvida nije bilo više nijednog letka osim ovih koji se prilažu jer su ovi razbacani letci bili po nekim ljudima pokupljeni i spaljeni. Žitelji su pod prijetnjom smrtno kazne bili pozvani da još eventualno neponištene letke odmah predaju no izjavili su da ih ne mogu predati jer su spaljeni. Seoskom stariješini Rudolfu Kobešćak izdan je usmeni nalog da

žitelje upozori na zabranu čitanja komunističkih letaka, te da ih pozove da u koliko bi se koji letak još pronašao smjesta predaju ovoj kot. oblasti.

Lice koje je raspačalo pomenute letke nije ustanovljeno.

U selu Orehovici a napose u zaselku Pavlek nema osoba sumnjivih zbog komunizma.

Postoji mogućnost daje letke donio koji radnik iz Zagreba, te su u tom pravcu vođeni izvidi ali bez rezultata, jer se nije moglo ustanoviti da li seje i koji radnik toga dana vratio iz Zagreba, a razlog je tomu što je primjećeno da mnoga lica dolaze iz Zagreba bez propusnice, pa se u tom pravcu moli poduzeti korake jače kontrole na pojedinim željezničkim postajama napose na postaji glavni kolodvor Zagreb i svako lice koje nema propisnu propusnicu odmah uhapsi.

U pomenutom selu gdje su pronađeni imenovani letci noću od 12. na 13. nijesu primjećene sumnjive osobe.

Druga je mogućnost daje komunističke letke razbacalo lice iz Poznanovca ili Luga Poznanovečkog u kojim mjestima postoje sumnjiva lica zbog komunizma nad koja lica oružnička postaja kao i ova kot. oblast vodi nadzor. To bi se odnosilo na Ban Gabrijela iz Poznanovca ili Josipa Novosela kod Ocvirka iz Poznanovca, a možda i kod drugih lica o čemu ova kot. oblast vodi i dalje izvide pa se moli. DA RAVNATELJSTVO ZA JAVNU SIGURNOST I RED POŠALJE REDARSTVENIKE IZ ZAGREBA, KOJI BI U POZNANOVCU I LUGU POZNANOVEČKOM IZVRŠILI TEMELJITI PRETRES SVIH SUMNJIVIH KUĆA U KOJIMA STANUJU LICA SELJACI SUMNJIVI ZBOG KOMUNIZMA. PRIJE PREGLEDA MOLIM SE DA SE IZASLANI REDARSTVENICI PRIJAVE KOD OVE KOT. OBLASTI RADI PODATAKA, KOD KOJIH BI SE LICA IMAO OBAVITI PRETRES.

Da bi se u buduće spriječilo širenje komunističkih letaka ova je kotarska oblast odredila noćne patrole u Poznanovcu, Orehovici i Mače.

Radi ovih noćnih patrola obavještene su oružničke postaje u Zlataru i Sv. Križu Začretju.

Prilog 2 letka.

Kotarski predstojnik:
Jambrec² v.r.

M. P.³

Velikoj župi Zagorje

Varaždin

S molbom na znanje

Kotarski predstojnik
Jambrec, v.r.

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2199. V. T. br. 8>4I.

¹ Original se nalazi u AIHRPH,—NOV —1/29.
² Ivan
³ Okrugli pečat: Kotarska oblast Zlatar

1941, srpanj 15.
Zagreb

Izveštaj Stožera savskog divizijskog područja Zapovjedništvu kopnene vojske NDH o poduzetim mjerama u potrazi za bjeguncima iz logora Kerestinec

STOŽER
SAVSKOG DIVIZIJSKOG PODRUČJA
HRVATSKE VOJSKE
Broj: V.T.V.2248 U Zagrebu, 15. VII 1941. god.

ZAPOVJEDNIŠTVO KOPNENE VOJSKE
(Vojni ured)

Savezno događajima od noći 13/14. o.mj. u Kerestincu, naložio sam upućivanje sljedećih dijelova zagrebačke posade:

- 1. voda pješačke pukovnije — spremnog za upotrebu kod mitnice Črnomerec;
- 1. voda pješačke pukovnije — u cilju pojačanja osiguranja mostova južno od Zagreba:

1. voda pješačke pukovnije prema selu Stupniku. a radi pojačanja oružništva koje se tamo nalazilo i tražilo pojačanje;

— 1. (vod) zagrebačke konjaničke pukovnije u Podsused — s tim da se stavi na raspolaganje zapovjedniku oružništva, koji u tom dijelu rukovodi akcijom;

- Svi ovi dijelovi upućeni su 14. o. mj. do 10 sati teretnim automobilima na određena mjesta, svakom je pridat po jedan puškomitraljez i osigurana hrana.

U toku noći nije od upućenih dijelova primljen nikakav izvještaj.

Da bi dobio jasnu sliku o stanju stvari, kao i saznao uzrok jakom puškaranju u toku cijele noći, uputio sam 15. o.mj. u 10 sati automobilom: zapovjednika 2. pješačke pukovnije pukovnika Matu Mirkovića, zapovjednika 2. bojnice navedene pukovnije, podpukovnika Salka Alikadića i iz ovog stožera podpukovnika Božidara Jordanića — sa nalogom da obidu sva mjesta

kuda su upućeni napred navedeni dijelovi, izvide stanje, prikupe podatke i izvještaje o dosadašnjoj akciji i o tome mi podnesu prijavak.

Imenovani časnici izvršili su gornji nalog, vratili se sa obilaska u 12.15 sati i izvjestili me sljedeće:

Dijelovi vojske nisu nigdje stupili u akciju, niti vidjeli bjegunce;

- Svi upućeni dijelovi vojske bili su na svojim mjestima kuda su sinoć upućeni - osim konjaničkog voda, koga je vratio u vojarnu oružnički bojnik Gerovac pod čijim zapovjedništvom seje vodila akcija na terenu — budući da je prisutnost voda postala nepotrebna;

Kod s. Remetinec naišli su na oružničku obhodnju jačine: 1 narednik i 6 momaka (koja je 14. o. mj. tražila pojačanje), gdje osmatraju zemljište između Stupnika i Remetinca (zapadno od ceste). Vođa je izvjestio daje sinoć oko 6 sati u večer dobio vatru iz šikare prema Stupniku nakon čega je tražio pojačanje, a sa svojim ljudstvom pretražio cijeli teren no bez uspjeha. Ujedno je izvjestio, da su dijelovi ustaške vojnice stalno pucali sa sjeverne obale Save na šikarje na drugoj obali — te je on morao tražiti da vatru obustave, kako bi mogao da vrši pretraživanje zemljišta;

— Na putu Stupnik naišli su na jedan teretni automobil sa oružnicima pod zapovjedništvom jednog stražmeštra, koji je izvjestio:

da je sinoć između 19 i 20 sati sa svojim ljudstvom vodio borbu sa bjeguncima kod Stupničke šume, kojom prilikom je ubijeno 8, a uhvaćeno 12 bjegunaca — dok na strani oružništva nije bilo gubitaka. Tek je došlo skoro do nesretnog slučaja uslijed toga što je jedan mladi ustaša pucao na oružnike pri njihovom izlasku iz šume, a bez predbežnog provjeravanja — na nekoliko metara udaljenosti.

Na putu od Stupnika preko Sv. Nedjelje, pa sve do Podsuseda, nisu opaženi nikakovi dijelovi ni Ustaša ni oružništva.

Na mostu kod Podsuseda nalazila se je jedna obhodnja pješačke pukovnije pod zapovjedništvom časnika, koja je vršila službu osiguranja mosta i baš se toga trena vratila sa obhodnje. Isto tako nalazio se je tamo i jedan zastavnik ustaške vojnice sa još dva momka. Prema izvještaju navedenih navodno su primjećeni neki od bjegunaca kako se prebacuju preko Save kod Zaprešića — radi pomanjkanja prevoznog sredstva, točnost ovoga nije se mogla provjeriti. Ustaški zastavnik izvjestio je ujedno da je jutros teže ranjen jedan od bjegunaca, a jedan da je uhvaćen i odpremljen u Zagreb.

Navedeni poručnik i ustaški časnik tražili su da se na mostu pojača straža još 1 časnikom i oko 12 momaka — radi lakšeg vršenja službe — što je i učinjeno.

Iz svih prikupljenih izvještaja na samom terenu, kao i pismenog izvještaja zapovjednika konjaničkog voda — vidi se:

Da poduzeta akcija nije bila sustavno organizirana, jer nije bilo jedinstva u zapovjedanju i međusobne veze;

— Da svim dijelovima nisu bili izdani znaci spoznavanja, što je otežavalo

nesmetanu službu; da je ustaška vojnica imala navodno druge znakove;

— Da je od strane ustaške vojnice u toku noći bez razloga otvarana u nekoliko navrata vatra iz pušaka i strojnih pušaka na šikare preko Save — i ako se tamo nije moglo ništa vidjeti;

— Da je intervencija vojske uopće bila nepotrebna, pošto je ustaška vojnica, oružništvo i redarstvo dovoljna, da se upusti u borbu sa bjeguncima — a da nije postignut odlučniji i brži uspjeh, razlog je taj što cijela akcija nije bila u rukama jednog zapovjednika — bilo ustaškog — bilo oružničkog.

Pošto se pokazalo, da je vojska u toj meri u kojoj je bila upućena, nepotrebna, naredio sam da se povuče u vojarnu;

— I vod kod savskih mostova južno od Zagreba (koji je bio upućen u Stupnik) i da tamo ostane samo 1 vod sa puškomitraljezom pod zapovjedništvom časnika, odnosno časničke straže.

— vod sa mitnice Čnomerec — koji je nepotreban jer se ta mitnica nalazi na samom gradskom području, gdje ima stalna redarstvena straža.

ZAMJENIK ZAPOVJEDNIKA

Pomoćnik pukovnik:

Mario Zlobec

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kut. 84, reg. br. 13/4.

67

1941, srpanj 16.

Lepoglava

Ravnateljstvo kaznenog zavoda Lepoglava šalje Velikom županu župe Zagorje popis lica koja su internirana u kaznionu poslije 11. travnja 1941. godine

RAVNATELJSTVO KAZNENOG ZAVODA

Broj 153/41.

dne 16. srpnja 1941. godine

LEPOGLAVA

VELIKOM ŽUPANU ŽUPE ZAGORJE

g. Uroiću

Varaždin

U vezi Vašeg telefonskog naloga od jučer priložio Vam se popis interniranih lica koji su internirani poslije 11. travnja 1941. uz izvješće, daje

dana 15. ovog mjeseca dopremljeno u ovomjesnu internaciju po Redarstvenom ravnateljstvu u Zagrebu 40 interniranih muških lica iz Kerestince, a iz ovomjesne internacije ista redarstvena straža odpremila je 8 ženskih i to 7 Židovki i 1 pravoslavnu komunistkinju i 8 muških komunista pravoslavne vjere.

Prednje Vam se dostavlja radi znanja.

Za dom spremni!

Ravnatelj
Cvitovac¹

MP.²

POPIS
interniraca koji su internirani poslije 11. travnja 1941. u ovu kaznionu³

Red. Ime i prezime br.	Zanimanje	Vjera	Mjesto stano- internaciji vanja	Vladanje	u
1. Pavličević Blaž	krojač	rmkt.	Varaždin Dobro		
2. Sremec Mijo	želj. čin.				
3. Obran Matro	invalid				
4. Deduš Vladimir	profesor				
5. Krizman dr. Željko	odvjetn. perovodja upravitelj		Novi Marof		
6. Zima Franjo	liječilišta	"			
7. Engelhardt Dr. August	odvjetnik		Varaždin		
8. Smiljan Viktor	zubar		Var. Toplice		
9. Suša Milan	pol. stražar	pravosl.	Varaždin		
10. Vantić Nikola	trafikan	pravosl.			
11. Ralić Radoslav	topnički satnik	pravosl.	Hrv. Mitrovica Sašinci		
12. Jagodić Tomo	zemljorod.	pravosl.	Čukovec		
13. Hranilović Nikola			Radovište		
14. Hranilović Jovo	"				
15. Stanković Miloš		pravosl.	Ivanec		
16. Šajatović Ljubomir	"	pravosl.	Segovina		
17. Petrić Simo	"	"	Bolfan		
18. Popović Srboslav	"	pravosl.	Segovina		
19. Košak Rudolf	učitelj	rmkt.	Knjeginac		
20. Pongračić Viktorin	sud. vijećnik		Varaždin		
21. Kačirek Vjekoslav	rudar	rmkt.	Završje		
22. Mežnarić Rudolf	trgovac		Varaždin		
23. Vinčeroti Oskar	puškar				
24. Kerec Nikola	dnevničar				
25. Prelovčić Ferdo	krojač	//	////		
26. Kuzminski Ivan	ratar		Bed nj a		
27. Srbljan Dušan	ratar	pravosl.	Segovina		
28. Habek Mirko	gradski činov.	rmkt.	Varaždin		

29. Svoboda Branko	odvjetnik	rmkt.		nalazi se u bolnici Varaždin ''
30. Mađarić Viktor ⁴	student	rmkt.	Ludbreg	
31. K učiš Stjepan	sudski prislusnik	rmkt.	Martijanec	

Ravnateljstvo kaznenog zavoda
U Lepoglavi, dne 16. srpnja 1941.

Ravnatelj:
Cvitovac

MP.

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽŽ, kut. 2199, br. 32/41.

¹ Franjo
² Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska — Kazneni zavod Lepoglava.
³ U kaznenom zavodu u Lepoglavi u času okupacije nalazilo se između 50 i 60 interniraca — komunista i antifašista uhapšenih u vrijeme Banovine Hrvatske i zatim predanih ustašama. Jedan dio ustaše su ubrzo likvidirali, a ostale su premještali iz logora u logor i većinu ih poubijali u njima. Od čitave te grupe ostalo je živo osam do deset osoba.
⁴ Odnosi se na Vladu Mađarića, koji se u dokumentima vodio i pod imenom Viktor.

68

1941, srpanj 17-
Zagreb

Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju komunista uhvaćenih nakon bijega iz logora Kerestinec.

OGLAS

U noći od 13. na 14. ovog mjeseca je jedna skupina komunista, zatočenih u sabirnom logoru u Kerestincu, napala stražu i potom pobjegla. Tom prilikom teško je ranjen nadzornik straže Horvatin Mladen.
U potjeri, koja je odmah organizirana sa strane redarstva, oružništva i jedinica Ustaške vojnice, sudjelovali su s uspjehom i mnogobrojni seljaci iz okolice. Pokušaji otpora sa strane pojedinih pobjeglih odmah su skršeni, te je tom prilikom više njih poginulo. Sa strane organa državnih vlasti i Ustaša nema ni poginulih ni ranjenih.

Većina pobjeglih je uhvaćena i zbog pokušaja pobune proti Državnoj vlasti stavljena pred senat pokretnog prijekog suda, koji ih je osudio na smrt. Osuda nad njima izvršena je strijeljanjem!¹

Zagreb, dne 17. VII 1941.

Iz Ministarstva unutranjih
poslova
Br. 10. 853/1941.

Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH. NG, kut. 481

¹ Od 94 zatočenika koliko ih je sudjelovalo u bijegu, spasila su se svega četrnaestorica; grupa od 44 zatočenika strijeljana je u Zagrebu 17. srpnja 1941; daljnjih 36 zatočenika poginulo je u borbama oko logora ili su bili naknadno uhvaćeni ili ubijeni. Sačuvan je zapis pred strijeljanje na zidu ustaškog zatvora u Račkoga ulici koji glasi:

»U OVIM PROSTORIJAMA PROŽIVJELI SU SVOJE POSLEDNJE ČASOVE INTERNIRANI BORCI IZ KERESTINCA NJIH 44. OSUDU O STREUANJU SU PRIMILI SVI UZDIGNUTE GLAVE, JER SU ZNALI DA UMIRU ZA PRAVEDNU STVAR, ZA STVAR RADNOG NARODA.

ŽIVJELA SOVJETSKA HRVATSKA.«

69

1941, srpanj 17.

Zagreb

Pismo Vladimira Popovića Josipu Brozu Titu o slučaju »Vazduh«, proboku komunista iz logora Kerestinec i događajima na području Hrvatske.

Dragi drugovi, »čovjek za vazduh«¹ počinje da uviđa daje zabrljao, mada otvoreno ne priznaje. Sada povlači neke stvari na kojima je prvog dana jašio. Dobija se utisak da bi želio da stvar legne, govoreći da on nema nikakvih ambicija. Dozvoljava daje napravio samo taktičku grešku. Naše je mišljenje da je bolesno ambiciozan — i što je najgore, da je zbog nevođenja efikasnih akcija ovde, povezujući se sa Matesom,² Vandom,³ Bumbarom jednim⁴ i drugim,⁵ a preko Bumbara sa MK,⁶ imao namjeru da prljavo upotrijebi svoj položaj. Kad mu to nije uspjelo, sada kaže da neće ni s kim veze jer da mu je dosta i njegovog posla. Ja održavam s njim kontakt, ako bi neko od vas došao da cijelu stvar ispita. Prekjuče je sa Brkom⁷ išao na sjednicu MK,⁸ da bi povukao ono šta im je ranije govorio (o raspuštanju CK KPH) i da se u vezi sa cijelom tom stvari mora čekati odluka Vaša. Naravno daje zbog toga ispao neozbiljan pred drugovima. Pokazalo se da sam pravilno postupio što sam ga zvao na sjednicu CK,⁹ u protivnom imali bi više petljanja.

Prije sjednice CK išao je na sjednicu MK i dao nalog drugovima u ime KI da se ne smije više povezivati sa CK koji je izdajnički i provokatorski, a 3 dana poslije toga postupio je sasvim obrnuto.

Mi smo uz ostalo pripremali akciju za oslobođenje drugova iz Kerestince. Tu smo uglavnom bili angažovali drugove seljake iz okoline. Bumbar iz MK je znao za to. Međutim, »čovjek iz vazduha« je u dogovoru sa oba Bumbara, po svoj prilici u namjeri da nas preduhitri, njima dvojici dao nalog da tu akciju organizuju bez našeg znanja. Mi smo za to ipak doznali i nastojali da utičemo da se što bolje pripremi, ali je bilo kasno. Održali smo s njima sastanak na kome su nas obavijestili da su u blizini Kerestince prebacili 18 naoružanih drugova iz Zgb. da su angažovali i nešto seljaka i da su obavijestili drugove u Kerestincu da će te noći biti izvedena akcija. Mi smo izrazili sumnju u uspjeh, jer se cijela stvar pripremala na brzinu. Dovedi su nas u vrlo nezgodan položaj i prećutno smo pristali da se izvede akcija. Ja mislim da sino tu pogriješili (naročito znajući Bumbara iz MK i njegove organizatorske sposobnosti), bez obzira da li su oni i pored naše zabrane htjeli ići u akciju ili ne.

Kako je akcija pripremljena i izvođena? Od 20 drugova iz Zgrb. pošlo ih je svega 11. Kontakt sa seljacima nije bio precizno određen, tako da nijesu ni došli. Komandir je bio Bumbar (Šofer).¹⁰ Na ugovoreni znak kojeg su davali drugovi iz logora nitko spolja nije navaljivao. Sami drugovi iznutra navalili su na stražare, teško ranili komandira straže otetim oružjem, pozatvarali ostale stražare (njih 34), naoružali se i razdijelili u 3 grupe. Jedna grupa je pošla prema Kordunu, druga u Samoborsku goru, a treća prema Zgb. (zašto? ni sami ne znaju). Prema dosadašnjim izvještajima nijesu se uopšte sastali sa onima koji su trebali spolja napasti. Naravno daje kod njih nastala pometnja kud da pođu, jer su se nadali da će smjer dobiti od drugova koji su trebali da izvrše napad. Zašto napad nijesu izvršili to još nijesmo mogli saznati. — U toku sutrašnjeg dana i noći razvijala se borba. Cijele noći u ponedjeljak čulo se puškanje u Zgb. Do sada su pohvatali žive 12 drugova.¹¹ Koliko ih je u borbi poginulo još ne znamo tačan broj. Oni koju su se odvajali od grupa uglavnom su do sada nastradali. Sa tri manje grupe imamo kontakt. Seljaci ih dobro primaju i kriju. U dosta su teškom položaju, naročito grupa od njih 16 koja se nalazi u Savskom naselju. Ona će u toku ove noći biti prebačena u Samoborsku goru, a odatle dalje. Cio Zgb. je od nedelje ujutro blokiran, otežano je kretanje. Teror je pooštren. Ustaše kažu daje njihovih ubijeno oko 30.1 staro i mlado o tom događaju priča, no priča se svašta. Izdali su oglas¹² u kom kažu da su uspjeli sve poubijati, narod zna da to nije istina.

Kako vidite akcija je slabo pripremljena i vođena, zato će biti i mnogo žrtava. Mi smo svjesni da, bez obzira na sve okolnosti, snosimo odgovornost za to. — Nastojali smo sutradan po njihovom izlasku da organizujemo akcije u Zgb. i okolini kako bi im olakšali položaj. Uništeno je 45 vagona sijena, probušeno guma na 25 kamiona i automobila, pokidane telefonske veze sa većim dijelom unutrašnjosti. Oštećena je pruga na 6 mjesta prema Karlovcu,

tako da su vlakovi kasnili za 8h, oštećene još 4 lokomotive. U Sisku, među njima je jedna 17 god. djevojka koju traži policija,¹³ su stupili u dejstvo 4 odreda od njih 25. Oštetili prugu u ponedjeljak i utorak, vozovi su kasnili 5h.¹⁴ U Gorskom Kotaru jače oštećena pruga. Nastradao voz sa talijanskim vojnicima. Potankosti još ne znamo. U Petrinji je došlo do borbi. Prema dosadašnjim vijestima ima 14 ubijenih ustaša (neki simp, rekao drugu iz CK daje ubijenih 20. To ćemo provjeriti). U Lici su počeli sukobi. Potankosti ne znamo. Brka je juče tamo oputovao. Vratit će se u nedjelju. U okolini Broda je došlo do pušaranja, kroz 3-4 dana dobićemo detaljan izvještaj. — Šaljemo i dalje drugove na teren u raznim pravcima sa određenim zadacima.

Večeras će se u Zgb. vršiti masovno kidanje telf. žica. Treba biti zapaljena fabrika koja proizvodi svilu izgleda za padobrane.¹⁵ Biće zapaljeno preostalo sijeno.¹⁶ Drugovima u Sisku dat je zadatak da zapale Shellove rafinerije.

Nemanje eksploziva čini da nema diverzija jačeg i šireg obima. Činimo sve da do njega što prije dođemo. Sa radio-stanicom stvar nije uspjela,¹⁷ iako je eksploziv bio podmetnut pod samu mašinu nesmetano. Do eksplozije uopšte nije došlo, jer je izgleda zatajila kapsla, ili pak drugovi nijesu sve dobro namjestili. To ćemo provjeriti. — Priča se da su seljaci u jednom obližnjem mjestu ubili 7 povjerenika za otkup žita. To popisivanje i otimanje daće nam širokih mogućnosti da ostvarimo borbeni savez sa seljacima. Trudićemo se da akcije budu što češće, jače i što šireg obima.

Osjeća se da su i ove sitne akcije unijele zabunu i pometnju u ustaškim redovima. Kad se Brko vrati ići će Andrija¹⁸ na teren, a po njegovom povratku ja ću ići, jer je stvarno potrebno da ovdje dvojica uvijek budu.

U vezi sa mahinacijama »čovjeka iz vazduha« mi smo mišljenja da MK treba bezuvjetno smijeniti, jer su se na nefamilijaran način povezali sa njim. Da se za Bumbara jednog i drugog, kao i za Matesa i Vandu i debelog iz MK obrazuje komisija jer je njihov slučaj najteži. (Andrija unaprijed predlaže isključenje njihovo). Od sadanjeg MK mogli bi se zadržati jedan radnik i omladinac. Znamo daje sada vrlo teško ovamo putovati, ali ako niko od vas ne može doći, javite odmah vaše mišljenje po ovoj stvari.

Prije neki dan vratio se iz zarobljeništva Augustinčić. »Čovjeku iz vazduha« tako brz povratak je sumnjiv, naročito u vezi sa onim što zna »Stari«. Po njegovom postoji mogućnost da su ga poslali. Mi ćemo ga pratiti i javiti ako nešto saznamo.

Dva aviona sa Zgb. aerod. su se srušila. Gestapo drži da je to djelo sabotaže. Poginulo je njih 10. Jednu novu »Štuku« su isprobavali i spustili se sa 20 metara. Osjetili su kvar. Elisa nije bila zašarafljena. Uhapsili su 2 njemačka radnika, i dvojicu naših radnika izgleda da će otpustiti. Potvrdite prijem. Drug. poz.

Španac¹⁹

Original, rukopis
Sign., Arhiv CK SKJ, Fonol CK KPJ 1941/160.

- ¹ Josip Kopinič
- ² Leo Mates
- ³ Vanda Novosel
- ⁴ Antun Rob
- ⁵ Branko Malešević
- ⁶ Mjesni komitet KPH Zagreb
- ⁷ Rade Končar
- ⁸ Odnosi se to na sjednicu MKKPH Zagreb održanu 15. VII1941. godine.
- ⁹ Odnosi se to na sjednicu CKKPH održanu 13. VII1941. godine.
- ¹⁰ Branko Malešević
- ¹¹ Vidi dokumente br. 70 i 73.
- ¹² Vidi dokument broj 68.
- ¹³ Nada Dimić
- ¹⁴ Vidi dokumente br. 119 i 232.
- ¹⁵ U tekstilnoj tvornici »S. Trebitsch i sin« u Zagrebu, udarna grupa u sastavu Dragutin i Marija Dvorščak i Štefica Kranjc, izvršili su 19. VII 1941. godine sabotažu zapalivši oko 50.000 metara padobranske svile.
- ¹⁶ Na velikom njemačkom vojnom skladištu u Vrapču sijeno je zapalio Ivan Gluhak, član MK SKOJ-a Zagreb noću 15/16. VII 1941. godine (Vidi dok. br. 77).
- ¹⁷ Vidi o tome i podatke u njemačkoj dokumentaciji u Zborniku, tom XII, knjiga 1, dok. br. 81.
- ¹⁸ Hebrang
- ¹⁹ Vladimir Popović

1941, srpanj 17.
Rakov Potok

Izvjestaj Oružničke postaje Rakov Potok Kotarskoj oblasti Samobor o rezultatima potjere za odbjeglom komunistima iz logora Kerestinec

ORUŽNIČKA POSTAJA RAKOV POTOK
Br. 439

17 srpnja 1941. godine

Rezultat potjere za odbeglim
komunistima iz Kerestince
dostavlja

KOTARSKOJ OBLASTI

Samobor

14. srpnja 1941. godine, oko 3 sata, po saznanju za bjekstvo komunista iz logora Kerestince, preuzeo sam sa oružnicima ove postaje tjeranje za istima.

Došavši u Kerestinac, utvrdio sam da su begunci iz Kerestince krenuli u pravcu Stupničke šume pa sam u tome pravcu i nastavio potjeru.

Istog dana oko 8 sati u selu Stupniku ophodnji se je priključila jedna satnija ustaša koja je upućena iz Zagreba u istom cilju.

Tragajući stupničkom šumom kod željezničke stražare Br. 8 između postaje Horvati i Leskovac naišli smo na odbeglog komunistu Tahi Ivana iz Delnica koji seje odmah predao i kazao da se ostali komunisti nalaze u šumi Dubrava, južno od željezničke postaje Horvati. Na ovo je potjera pošla odmah u navedenom pravcu i oko 19.30 sati, duboko u šumi (naišla) na logor bjegunaca, koji su spazivši organe otvorili paljbu iz puškomitraljeza i pušaka, revolvera i bacali su bombe, tu je nastala borba, koja je trajala oko jedan sat, i tom prilikom je ubijeno osam a živi uhvaćeno 10 bjegunaca, dok su ostali koristeći se gustim šumama i nastupjelim mrakom razbježali, tom prilikom od oružnika, ustaša i policajaca nije niko poginuo niti bio ranjen.

Po nalogu ravnatelja ustaškog redarstva g. Cerovskoga,¹ koji je prispeo na lice mjesta a obzirom na nastupljenu noć obustavljena je tjeratica te su se oružnici, ustaše i policajci vratili u Rakov potok, dok su uhićeni 10 bjegunaca, redarstvenim kolima otpremljeni u Zagreb.

15. ovog m.j. u 8.30 sati prispeo je na ovu postaju zapovjednik voda Jastrebarskog poručnik g. Ivan Radeljević, koji je preduzeo zapovjedništvo nad oružnicima. Odmah po njegovom dolasku, oružnici, ustaše i redarstvo, u ukupnom broju od 64 čovjeka pod vodstvom ustaškog satnika g.Katića, oružničkog poručnika g.Radeljevića i jednog redarstvenog nadzornika, nastavljen je pretres šume Dubrave, za komunistima koji su se 14. ovog m.j. prilikom borbe po šumi razbježali. Tom prilikom oko 11.45 sati potjera je našla dvojicu komunista od kojih se jedan na više pozivanja (nije) hteo predati, pa je bio ubijen, dok seje drugi sam predao Humski Franjo krojački pomoćnik iz Zagreba. Istom prilikom na mjestu vođenja borbe nađen je jedan karabin.

Saznavši daje u šumi Lomnici sa sjeverno zapadne strane od željezničke postaje Horvati prema Rakovom potoku zapaženo /je/ 7 sumljivih ljudi, potjera je nastavljena u tome pravcu i istog dana oko 20 sati, pored puta u šipragi u neposrednoj blizini Rakovog potoka uhvaćen komunist Šćurić Ivan iz Zagreba.

16. srpnja t.g. u 7.30 sati u blizini sela Rakov potok uhvaćena su 3 komunisti i to: Dautović Taib, obučarski radnik iz Travnika, Kohn Ljudevit, privatni činovnik, Šiftar Ivan, iz Ivanić Grada, istog dana u istoj šumi Pavlinek Franjo, šuster iz Brezovca kod Oseka svi uhvaćeni osim Pavlineka otpremljeni su u Zagreb, kad je Pavlinek u Rakovom potoku streljan, prema izloženom na području ove postaje uhićeno je 17, a ubijeno 10.

16. srpnja t.g. po nalogu ravnatelja ustaškog redarstva, a u suglasnosti kotarske oblasti u Samoboru izvršen je pokop ubijenih komunista u šumi Dubrava.

Od ubijenih u šumi Dubrava identitet seje proverio od jednog uhvaćenog

komuniste i to su: Sujoldžić Izet, Tkalčević Slavko, Žele Anton i Babić² ime nepoznato, dok se petorici nije moglo identitet utvrditi.

Kako se više komunisti odbegli ne pojavljuju na području ove postaje to se ustaška satnija i policija vratila u Zagreb, a ova postaja sama i dalje traga da se nebi još koji pojavio na području ove postaje i u pozitivnom slučaju izvestiće se naknadno.

Zapovjednik postaje stražmeštar:
Ivan Ivčević, v.r.

Original, strojopis
Sign., AH, KOS, Prs. 176/1941.

¹ Božidar

² Franjo

71

1941, srpanj 17.
Beograd

Iz pisma Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije Centralnom komitetu Komunističke partije Hrvatske o događajima u CK KPH i o potrebi prevladavanja takva stanja.

HRVATSKOM ČAĆI¹

Dragi drugovi, šaljem vam našega poverenika druga N.Španca² da ispita čitavu stvar sa promenom u tamošnjem čaći i da vam saopšti naše gledište po ovom pitanju. Nas je čitava stvar vrlo neugodno iznenadila, prvo, zbog toga što mi nismo bili o tome obaviješteni i što se čitava stvar uradila bez našega znanja u prkos toga što smo mi sami predvideli mjere i imenovali tri odgovorna druga³ da bi se tamo popravilo stanje i pred uzeli hitne potrebne akcije, a drugo žao nam je to što je i opet baš u hrvatskom čaći moralo do takvog stanja doć. I ako je danas takva situacija da se nema vremena za duga ispitivanja i istrage već daje potrebno djelovati brzo i odlučno ipak smatramo daje drug Vazduh⁴ učinio krupnu pogrešku kada se na svoju ruku i bez našega znanja umešao u stvar za koju on, tvrdimo, nije imao nikakvog prava da tako postupi. Ovakav postupak dovodi do razbijanja organizacije a ne njezino akciono osposobljavanje.

Čitava odgovornost zbog toga pada na njega.

Pretresajući čitav ovaj slučaj 16. VII t. j. posle dolaska druga Bak. Mi smo

zauzeli slijedeći stav koga smatramo jedino mogućim u ovoj situaciji i spasili jedinstvo Partije: 1) Slažemo se sa odlukom K.I. i ako se ne slažemo sa načinom kako je postupio drug Vazduh iako je on formulisao čitav taj slučaj pred Djedom⁵ izvršujući na taj način i prepad protiv nas u vrijeme kad mi nismo bili u mogućnosti da i sa naše strane objavijestimo Djeda, o pravom stanju stvari. 2) Smatramo daje C. K. K. P. H. ucelini učinio krupnu političku pogrešku zbog neshvatanja svojih zadaća i zadaće čitave K. P. H. povodom napada fašističkih bandita na S. S. S. R. Diskusija kod vas o kompetenciji i t. z. vojnoj liniji u vrijeme kada treba čitava Partija da djeluje brzo i odlučno bila je štetna i ne može se ničim opravdati, tim više što ste vi bili dobili već prvih dana naš proglas u kome se jasno govori šta treba učiniti. 3) Nama je, nerazumljivo zašto se tamo nije odmah štampao naš proglas koji je bio vrlo aktuelan i koga smo mi izdali već 23. VI. i odmah vama poslali. Tražimo da se tačno ispita koje kriv da se proglas nije štampao. 4) Slažemo se da se nad Šiljom⁶ vodi istraga o njegovim krivicama. Optužba daje on provokator je krupna optužba i ta stvar se mora izvesti na čistac tražimo da nam rezultate odmah pošaljete.

5) Tražimo da se odmah suzbiju svi lični sukobi kako bi se sačuvalo jedinstvo Partije i da bi se napregle sve sile na izvršenju zadataka vaše partijske organizacije. U interesu discipline i akcione sposobnosti Partije vi se morate pokoriti odluci K.I. ako je ona zaista donela tu odluku, a naša je dužnost da mi tu čitavu stvar objasnimo pred K. I. da bi se u buduće takvog šta više izbeglo. 7) Riješeno je da se drug Beve⁷ odmah vrati u Zgb. i da bude tamo naš pretstavnik. 8) Drug Tito ne može doći tamo iz više krupnih razloga, a naročito zbog krupnih akcija koje su sada u toku naročito u Srbiji i Crnoj Gori gde se koncentrišu velike mase za borbu a čitavu stvar vodimo samo mi. 9) Drug Brka⁸ neka odmah dođe ovamo zbog važnih razloga i on se više neće vraćati tamo za izvesno vrijeme. Prije odlaska treba ga ispitati i njegovu izjavu zapisnički utvrditi. 10) Ako Vlado-Španac⁹ treba da uđe u rukovodstvo K. P. H. onda neka uđe, ali nam odmah saopštite čitavu listu ljudi rukovodstva. 11) Mi ćemo u buduće poduzeti najoštrije mjere protiv svakog, kako pojedinca tako i rukovodstva koji će ignori sati naše odluke ili C. K. kao forum. 12) Za čitavu stvar, kako za novo rukovodstvo K. P. H. tako i za njegov rad snosi svu odgovornost drug Vazduh dok se stvar u K. I. ne razjasni.

Drugovi. Napustite sve lične prepirke i slično, napregnite sve vaše snage u borbi za pomoć S. S. S. R.-u i u borbi za oslobođenje od omraženih okupatora. Ne zaboravite da ste vi sada vojnici u ratu, i to vojnici koji treba da predvode. Kukavicama i saboterima ne samo nema mjesta u Partiji već moraju biti satrti. Još uvijek se kod vas slabo čuje o nekim krupnijim akcijama, još železnice voze nesmetano materijal za fašističke bandite, za borbu protiv S. S.S. R. i td. Udarite snažno po najosjetljivijim tačkama neprijatelja, ne štedite nikakvih žrtava jer će se na taj način doprinesti bržem porazu fašista.

Original, rukopis

Sign., Arhiv CK SKJ. Fond CK KPJ 1941/147
Josip Broz Tito, Sabrana djela, knj. 7. 55—77

- ¹

²
- CK KPH

Blagoje Nešković
- ³

⁴
- Andrija Hebrang, Vlado Popović i Rade Končar

Josip Kopinič
- ⁵

⁶
- Komunistička Internacionala

Pavle Pap
- ¹

⁸
- Edvard Kardelj

Rade Končar
- ⁰
- Vlado Popović

1941, srpanj 17.
Zagreb

Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu kojim se pozivaju svi Romi koji žive na području grada Zagreba da se prijave tom ravnateljstvu radi popisa.

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO
U ZAGREBU

Prs. br. 11.383/1941
Zagreb, dne 17. srpnja1941.
Predmet: CIGANA POPIS

OGLAS

Odredbom Ministarstva unutrašnjih poslova od 3. VII 1941. broj 13542 Pr. M. U. P. — 1941 imadu se popisati svi cigani obojeg spola, kao i djeca koji borave stalno i nestalno na području grada Zagreba bez obzira na zanimanje.
Obzirom na to pozivaju se svi cigani, koji borave na području grada Zagreba, da se radi popisa prijave kod Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu, Gjorgjićeva ulica br. 4 u katu soba br. 12 i to dana 22 i 23 srpnja o. g. od 16 do 19 sati.
Tko se pozivu ne odazove snašati će najteže zakonske posljedice.

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO
HRVATSKA DRŽAVNA TISKARNA, ZAGREB

Original, tisak
Sign., MGZ, ZNOB 1234

1941, srpanj 18.

Samobor

Izveštaj Oružničke postaje Samobor Kotarskoj oblasti Samobor o hvatanju odbjeglih komunista iz logora Kerestinec

ORUŽNIČKA POSTAJA SAMOBOR

Br. 555

18. srpnja 1941. god.

U SAMOBORU

Podnesak o hvatanju odbjeglih
komunista iz logora Kerestinec
podnosi

KOTARSKOJ OBLASTI

SAMOBOR

Dne 14. srpnja 1941. godine prema žurnoglasnoj zapovjedi krilnog zapovjednika iz Zagreba, kojom je zapovjedjeno. da postaje zapovjednik sa /svim oružnicima pođe na postajno područje u pravcu mjesta Kerestince jer da su iz logora poslije pobune t. j. razoružanja policijske straže pobjegli komunistički pobunjenici.

Prema gornjoj zapovjedi uputila se ophodnja stožerni narednik Đuro Pavelić, vodnik Josip Pleša, Čačković Ivan, razvodnik Miković Janko, Tomo Vodopija, Kovačević Stjepan i pokusni oružnik Ivan Skulec u šumu t. zv. Lipine u pravcu Kerestince te tako pretražujući šumu uspjelo je ophodnji istog dana oko 8 sati nedaleko od sela Butković Breg, općina Sv. Nedjelja, uhvatiti Antuna Pelin iz Zagreba, kao jataka odbjeglih komunista, te je prigodom pretresa kod istog nađen jedan vojnički samokres poluautomatski K. N. sa 8 naboja napunjen.

Navedeni Antun Pelin, po zanimanju pozlatarski pomoćnik bez zanimanja iz Zagreba prilikom preslušanja izjavio je, da se on bori za pravdu, a usput, kada je bio praćen u Kerestinec vikao je seljacima koji su radili na svojim njivama, da zašto rade za gospodu. Isti je predan ustaškim oficirima u Kerestincu odakle je po policiji prepraćen ustaškoj policiji u Zagreb.

Dalje, vršeći pretres šume istoga dana oko 15 sati sukobila se ophodnja lijevog krila razvodnik Janko Miković, Tomo Vodopija i pokusni oružnik Ivan Skulec u navedenoj šumi, na mjestu zv. Padež sa nepoznatim licima, koji su odmah iz zasjede na oružnike otvorili paljbu iz pušaka i revolvera, na koju su paljbu odgovorili i oružnici, tako da su se nepoznati razbježali, koristeći se

gustom šumom, a na mjestu gdje je vođena borba pronašli ^u oružnici sa ustašama koji su pridošli po svršenoj borbi raznog jela za više osoba i više dana, ženskih haljina, veću količinu puščane municije, 3 ručne bombe, jedan civilni revolver, raznog provalničkog alata, škare za sječenje žica i veću količinu korde za upaljivanje mina.

Oružnici koji su vodili borbu sa napadačima primjetili su kako preko polja u pravcu sela Domaslovca bježe dva nepoznata lica, za kojima su se dali u potjeru, a pošto je bio radni dan i u polju radilo puno naroda, nisu otvorili puščanu paljbu, već su trčeći za istima uspjeli nakon par minuta u šumi uhvatiti Kovačić Dragutina, rodom iz Banja Luke, zaposlen kao radnik kod »Našičke« u Vrapču. — Imenovani je izjavio, daje pošao k svojoj sestri u Bović i kada je čuo pucanje daje bježao, stoje naknadno ustanovljeno, daje isti sa još tri muškarca ijednom ženskom došao u šumu da sačeka odbjegle komuniste i da sa istima stupe u borbu protiv organa oružništva i policije. Istoga su preuzele ustaše i odvele u Kerestinec odakle je prepraćen ustaškoj policiji u Zagreb.

Istoga dana oko 18 sati prilikom pretresa šume gdje je vođena borba naišao je vodnik Josip Pleša sa jednim vojnikom, ustašom Nikolom Cerovski 2 satnije 1 bojnice na jednog nepoznatog muškarca koji je bio skriven u grmu kojega su pozvali na predaju koji poslušati htjeo nije, već je počeo pipati po džepovima našto su mu poviknuli ruke u vis i kad ovo učiniti htjeo nije, isti su pripucali na njega tako da je isti pogođen sa 4 naboja. Poslije toga isti su pregledali muškarca, i ustanovili da je to ženska osoba obučena u muško odijelo i kod iste pronađeno 20 pištoljskih naboja za vojnički revolver, dočim drugih stvari po kojima bi se mogao ustanoviti indentitet iste nije nađeno, već je naknadno ustanovljeno, daje imenovana dana 13. po noći pošla u navedenu šumu sa Antunom Pelin, Kovačević Dragutinom i Brnad Zoltanom sa raznim oružjem i eksplozivom, da po ugovorenom sačekaju u šumi odbjegle komuniste i da sa istim povedu borbu protiv organa. — Pomenuta ženska, dana 15. srpnja sahranjena je u groblju u Sv. Nedjelji po odobrenju župske vlasti.

Oko 15. srpnja uspjelo je napred navedenoj ophodnji, da u blizini sela Hrastine uhvati najopasnijeg člana komunistu kao jataka kerestinačkih pobunjenika Bmada Zoltana rodom iz Mađarske, koji je /nakon/ duljeg ispitivanja izjavio da je on komunist i da se bori, za radničko pravo i da je dana 13 srpnja u društvu sa Antunom Pelin, Kovačić Dragutinom sa još jednim nepoznatim muškarcem i ženskom pošli u Kerestinec, da oslobode kerestinačke komuniste, pa da su tako došli u navedenu šumu gdje su zakopali 2 vojničke puške i 4 kutije eksploziva sa kojim su imali dizati državne objekte. — Isti je predan ustaškoj policiji u Zagreb.

Dana 16. srpnja t.g. nalazile su se obhodnje ove postaje na postajnoni kotaru u blizini sela Klada odakle je rodom Kleščić Ivan odbjegli komunist iz Kerestince, koji je vidio da na nikakovi način ne može pobjeći, isti seje u 8 sati sam javio napred navedenoj obhodnji, sa izjavom, daje on član od odbjeglih

komunista iz logora Keresinec. — Daljnjim ispitivanjem isti je izjavio, da on nije bio umješan u organizaciju za bježanje, već, daje u noći 13. ov. mj. oko 24 sata čuo neko pucanje, a potom da je netko od komunista došao u njihovu sobu i viknuo »bježite svi« našto je on obukao odijelo i pobjegao u polje, tako, da seje sa još 27 komunista odijelio od grupe i pobjegao u Kerestinečku šumu, potom kada je 14. čuo pucanje u pomenutoj šumi, da se je sa još 2 druga odvojio od grupe i pobjegao u pravcu sela Sv. Martin gdje je pokraj šume sjeo, a potom zaspao, našto su ga ova dvojica ostavili, a on daje tek 16. ujutro stigao u selo Klade, i odmah se prijavio.

Daljnjim ispitivanjem izjavio je, daje prije tri dana bjegstva išao od sobe do sobe u kojoj su bili smješteni komunisti-komunista Budak Divko i svakoga ispitivao tko ima koga kod kuće za izdržavanje, pa kako se iz svega napred navedenog vidi, daje Kleščić bio član sa lica koji su organizirali bjegstvo, te se tim više utvrđuje što je imenovani bio obučen u svoje odijelo i daje za bjegstvo znao, jer se po svemu može zaključiti, pošto su neki komunisti pobjegli samo u vešu, a dotični je imao vremena da se potpuno obuče.

Prigodom vođenja borbe sa odbjeglih komunistima od strane napred navedene ophodnje ispucano je 53 naboja.

Prednji izvještaj podnosim prema zapovjedi krilnog zapovjedništva.

Zapovjednik postaje
stožerni narednik
Đuro Pavelić, v.r.

MP.²

Original, strojopis
Sign., AH, KOS Prs, 176/1941

¹ Odnosi se to na Katu Dumbović.
² Zaprimni pečat: Kotarska oblast Samobor, 18. VII 1941.

1941, srpanj 19.
Vukovina

Iz izvještaja Općinskog poglavarstva Vukovina Kotarskoj oblasti u Velikoj Gorici o političkoj situaciji u općini

»... Najviše su sa komunizmom bili zaraženi seljani iz sela Vukovine gdje je glavni agitator bio Đuro Staničić koji se nalazi u zatvoru u Lepoglavi, a i drugi sumljivac Vjekoslav Stančić koji nije opasan kao prvi nalazi se također u zatvoru kod naslova, pa će se u buduće ko li na sve toli pogotovo na selo Vukovina posvetiti paska i svaki sumljivi slučaj odmah prijaviti...«

Original, strojopis
Sign., AH, Kotarska oblast Velika Gorica Pov. 103/1941.

*1941, srpanj, druga polovina
Zagreb*

*Izjava Rade Končara, sekretara CK KP Hrvatske pred komisijom CK
KP Jugoslavije u vezi slučaja »Vazduh«*

22. VI, na dan napada njemačkog fašizma na SSSR nalazio sam se u SI. Brodu gdje je održavana okružna konferencija. Čim sam čuo za napad, odmah sam prvim vozom krenuo u Zagreb. Stigao sam ujutro 23. VI našao sam se s drugovima odmah, i održana je sjednica rukovodstva.¹ Raspravljali smo o nastaloj situaciji i proglasu² koji je već dat u štampu, a koji smo nešto izmijenili unoseći u njega konkretne zadatke šta treba da se radi (vidi zajedničku izjavu). Na toj sjednici rečeno mi je da su se na dan napada našli sa Vazduhom³ Šilja⁴ i Vlada Š.⁵ pitajući ga da li je nešto od djeda⁶ (stiglo) u vezi s napadom, pošto prvi dan ništa nije došlo, menije dat zadatak da se ja stavim u vezu sa čovekom iz vazduha i čim dođe nešto od djeda da nam izravno uruči, kako bi se znali ravnati i saznati stav djeda po napadu njemačkog fašizma na SSSR.

23. VI trebao sam se poslije ponoći naći sa Vazduhom, no kako sam ja zakasnio a on nije imao vremena čekati nismo se našli, ali je rekao šoferu⁷ da još ništa nije dobio od djeda. 24. VI našao sam se sa Vazduhom, rekao mi je da je nešto primio od djeda ali da ne može pročitati, da je izgleda pogrešno poslano, ono što je valjda trebalo za drugu zemlju poslano je nama. Tom prilikom žalio mi se da mu ne valja stan gdje radi i da bi trebao kuću kupiti, ali da nema novaca. Ja sam mu rekao, ako je kuća neophodno potrebna da ćemo naći novaca. Tom prilikom rekao sam mu da moramo javiti Starom⁸ da li možemo dati novac. On je rekao daje stvar hitna i da nema vremena čekati na odgovor Starog, a da već Stari zna da treba kuća, ja sam pristao da nađemo novac. Tražio je tada oko 500.000. Razgovarali smo i o nastaloj situaciji, rekao sam mu šta smo zaključili na našoj sjednici, on se slagao s našim zaključcima. Tom prilikom žalio sam mu se kako nemamo eksploziva za dizanje pruga, ali da ćemo i bez eksploziva pokušati baciti koji vlak iz tračnica time što ćemo slati ljude na prugu s ključevima da rašrafe šine i da ih razmaknu, da bi se vlak survao. Napominjem ovo da Vazduh danas tvrdi da sam mu ja tom prilikom rekao da smo već poslali ljude na teren s ključevima i da sam ga tada prevario, međutim, to nije tačno, ja sam mu rekao kao što sam naprijed naveo, ne da smo poslali već da mislimo slati ljude s ključevima na teren.

25. VI opet sam se sastao sa Vazduhom po pitanju novca za kuću i po poruci koju smo čekali od djeda. Ja sam rekao Vazduhu da možemo skupiti svega 400.000, računajući tu novac Čaće J.⁹ koji je bio kod Šiljei 120 hiljada što

sam znao da ima drugarica Starog,¹⁰ jer smo ih mijenjali kad su hiljadarke mijenjane. Rekao sam tada Vazduhu da ako dademo taj novac, onda ostajemo bez ičega. Složili smo se da on nađe jeftiniju kuću i daje odmah zakapari, a ja da nabavim novac. Toga dana tj. 25. VI još nije bila stigla poruka od Djeda.

26. VI došao sam kod šofera, on mi je rekao daje bio Vazduh, da mu je rekao da je poruka došla od djeda, ali da je poslao preko redovite veze, tj. preko djevojke koja drži vezu s njim a ova dalje sa Šiljom. Ja sam rekao dobro i pitao šta je rekao, da li je našao kuću i je li što rekao za novac. Šofer je odgovorio da kuću još traži.

Ja sam otišao od šofera i potražio Šilju da uzmem poruku od djeda, međutim poruka nije do Šilje još došla, jer drugarica koja drži vezu nije toga dana bila u Zagrebu. Pokušali smo i bez nje da dođemo do poruke ali nismo uspjeli, tako da smo tek sutradan primili poruku od djeda. Iz naprijed iznesenog vidi se da je moj odnos sa Vazduhom bio najbolji, da sam mu bio spreman dati na svoju odgovornost 3—4 stotine hiljada dinara.

29. VI (ne znam tačno) došao sam kod šofera, on me je dočekao s riječima »dobro da si došao«, pitao sam ga zašto, rekao mi je daje bio Vazduh i daje rekao da se ovdje nalazi tehničko lice Kominterne, da je pitao zašto nema akcija i da je to sabotaza s naše strane, da se ne natežemo i ne čekamo da nas Sovjetski Savez oslobodi, daje rekao da ako u roku od 24 sata ne počnu akcije, da će biti smijenjen čitav CKKPH. Ja sam se nervirao, jer sam iz daljeg razgovora sa šoferom vidio da se ne radi o nikakvom tehničkom licu Kominterne, već daje to Vazduh sam rekao. Ja sam onako ljut poslao Vazduha u k..... i rekao neka on gleda svoj posao, da drži redovitu vezu, a da mi imamo svoj CK KPJ koji će nas pozvati na odgovornost i smijeniti ako nađe za potrebno. Bio sam očajno ljut na Vazduha zbog ovakvog istupa koji je nedrugarski, a naročito zašto to meni nije lično, ili došao na sjednicu foruma pa s nama razgovarao o stvarima, jer bi ga mi primili kao i svakoga tko bi nam došao da nam iskreno pomogne. Tom prilikom u razgovoru sa šoferom rekao sam da ja od Vazduha neću da primam nikakve direktive, niti uopće hoću s njim da razgovaram, da ja ne priznajem nikakvo tehničko lice Kominterne koje na ovakav način saobraća s nama, a da Vazduh koji drži vezu sa djedom, ako hoće neka nam preko redovite veze koju je Stari uspostavio dostavi sve poruke od djeda, mi ćemo ih primiti i sprovoditi. Na kraju razgovora, kad sam se malo ohladio, rekao sam šoferu da mu ne kaže da sam ga poslao u k....., međutim kasnije se ispostavilo da mu je šofer rekao ne samo to, nego je čak lagao poneke stvari i izvjesno, koje ja uopće nisam rekao. Sutradan saopćio sam sekretarijatu poruku tehničkog lica Kl, mi smo svi osudili takav nedrugarski istup Vazduha. Nakon dva dana otišao sam kod šofera da uzmem moju tašnu koja je bila kod njega, on mi je tada predao pismo za Čaću Hⁿ od Vazduha. Pogledao sam pismo, kad sam ga pročitao nešto mi se od muke u želucu okrenulo, ali tada šoferu nisam ništa rekao. Pismo sam pročitao na zajednici Čaće H, osudili smo ponovo ovakav postupak i riješili da pošaljemo

to pismo Ćaći J. da poduzme potrebne mjere protiv Vazduha i njegovih postupaka. Poslije ultimatum a i pisma koje smo dobili preko šofera sa Vazduhom smo prekinuli vezu, tj. on nije više preko šofera ništa slao niti poručivao, samo nam je preko redovite veze dostavljao poruke od djeda koje su stizale. 13. VII vidio sam se sa Vazduhom prvi put otkako smo se rastali 25.

VI. Jasno, rastali smo se 25. VI lijepo i drugarski, ali bogami 13. VII priznajem da sam ga dušmanski gledao, ne lično radi sebe nego radi toga što sam vidio da radi prljavu, nedrugarsku i štetočinsku rabotu prema našoj partiji. Na toj sjednici od 13. VII¹² vodila se žučna diskusija, ja sam prvi istupio oštro protiv takvog postupka koji je on napravio, i ostali drugovi su se složili sa mnom, tj. i oni su oštro kritikovali taj postupak, samo je Vlada Bak,¹³ tako neodređeno istupio. Zaključke te sjednice vidi u zajedničkoj izjavi. Na tom sastanku bilo je zaključeno da ja i Vazduh odemo na sjednicu MK, da on pozove, tj. kaže mjesnom komitetu da smo se sporazumjeli i da opet primaju direktive od starog rukovodstva. Poslije rastanka od 13. VII, tj. sutradan sastali smo se mi iz operativnog rukovodstva¹⁴ i složili se da ja istupim na sjednici MK i protiv Vazduha i protiv MK. Na sjednici od 15. VII¹⁵ poslije poziva Vazduha MK da je stvar uređena s nama, tj. ranijim rukovodstvom, kako je on rekao, ja sam uzeo riječ i tamo u prisustvu Vazduha osvrnuo se samokritički na rad i nastojanja Ćaće H, ali sam oštro napao i Vazduha i MK zbog ovakvog načina kako su oni postupili. Rekao sam daje takav način mogao da napravi razdor u našoj partiji, da je Vazduh iskoristio našu momentalnu slabost ne pitajući prave uzroke i tim svojim postupkom, mjesto pomoći napravio je još težu situaciju. Na toj sjednici napao sam MK što su iza leđa svog višeg foruma povezali se takoreći sa čovjekom s ulice koga nisu poznavali, a naročito nisu smjeli to napraviti kad im je on iznosio optužbe protiv foruma, za koje im nije davao nikakvih dokaza, a za koje su oni znali i sami da ne odgovaraju istini, jer znaju da smo mi nastojali svim silama da se čim prije pride izvođenju akcija, a naročito što su primili optužbu protiv nas da smo sumnjivi, kad im on ama baš nije konkretno ništa dao na čemu bi ta sumnja bila osnovana. Rekao sam im da sad sami treba da uvide što su napravili i s kakvim su se čovjekom povezali iza leđa svog višeg foruma. »On vam je prije 2 dana govorio da su u forumu izdajice radničke klase, saboteri i sumnjivi ljudi, a danas vas poziva da s tim istim ljudima dalje radite«.

Drugovi iz MK motivirali su svoj postupak time što im je drug sekretar MK rekao da pozna druga koga je doveo na sjednicu i daje on predstavnik Kl. Pored toga drugovi iz MK opravdali su svoj postupak, davali izjave da se zbilja nisu vodile akcije krupnijeg karaktera, da nisu* ni Ćaća H ni Ćaća J prije napada na SSSR poduzeli potrebne pripreme, iako se vidjelo da svakog dana na stotine vagona ratnog materijala i vojnika odlazi prema granicama SSSR (ja sam im naprotiv, dokazao da to nije točno, da s'e nije ništa poduzimalo). Dalje su iznosili još druge neosnovane stvari i nakon diskusije od 4 sata između mene sjedne i Vazduha i MK s druge strane, postavio sam pitanje MK, da li

nakon ovog svega priznaju i dalje Čaću H za svoj viši forum i da li će se samo od njega primati direktive i prekinuti sve druge veze. Svi su jednoglasno izjavili da to primaju, tj. da priznaju Čaću H za svoj viši forum. Vazduh je dodao, s tim da mi tj. operativno rukovodstvo surađujemo s njim, kako je to bilo utvrđeno 13.

VII. Ja sam rekao daje to stvar operativnog rukovodstva i niži forum ne može da diktira višem što će ovaj da radi Drugovi iz MK umiješali su se ponovo i rekli, e ne može tako, zašto se ne poštuje odluka koja je donesena. Ja sam im rekao da je odluka donesena, jer smo je sami tražili, da je korisna za našu partiju i da ćemo se držati nje dok smatramo daje korisno, a da nikako ne može niži forum da nam diktira kad i kako ćemo mijenjati te odluke. Diskusija se opet nastavila, vidio sam da drugovi iz MK uviđaju svoju grešku, ali da još uvijek nisu spremni da je priznaju i sasvim da prekinu sa Vazduhom. Postavio sam drugovima iz MK na kraju sjednice, da li svoje priznanje tj. daljnju suradnju s Čaćom H povezuju s kakvim uslovom, oni mi na to nisu jasno odgovorili a i sam Vazduh, po mom mišljenju, bio je već načisto daje napravio veliku glupost, pa nije ni tražio kao u početku sjednice, da mi moramo obavезno s njim surađivati. To se vidjelo iz toga što je mene na kraju sjednice pitao kako će on saznati kada nešto dođe od Čaće J. Ja sam mu rekao da ću ga povezati s Vladom Š. i on će ga obavijestiti, da ja ne mogu jer da idem na put. On se složio. Dakle, rezultat te sjednice bio je taj: 1) Vazduh se raskrinkao sa svojim sumnjičenjima protiv nas, 2) drugovi iz MK prekinuli su veze s njim i opet stupili s nama u normalan odnos, 3) MK je uvidio svoju grešku, ali je ni tada nije htio otvoreno priznati, 4) poslije te sjednice nije prijetila nikakva opasnost da bi moglo doći u zagrebačkoj organizaciji do onoga do čega je moglo doći prije te sjednice.

Što se tiče sumnjičenja mene kao sumnjivog tipa, prepuštam da istraga utvrdi koliko je ta sumnja bila opravdana, a isto tako prepuštam drugovima koji me poznaju iz zajedničkog rada i uopće mog rada u partiji, da kažu o tome svoju riječ.

Moram samo neke stvari da napomenem koje se uzimaju kao argument da sam sumnjiv. Tako na primjer, sumnjiči mese zato što je Talijan¹⁶ pao, kada je došao sa Sušaka u januaru mjesecu. Ja sam, drugovi, točno vama iznio kako je ta stvar bila. Nije točno ono što mi se danas podmeće, da sam ja Talijana povezao s provokatorom, nego je točno da su mene članovi naše partije na Sušaku povezali s drugovima iz Rijeke, a ovi su kasnije sa Rijeke mene i Talijana povezali s provokatorom tj. onim čovjekom koji je Talijana vodio u Zagreb. Nismo samo ja i Talijan nasjeli, nego su i oni ljudi sa Rijeke nasjeli koji su nam preporučili toga čovjeka kao dobrog, njih 60 i danas još nalazi se u zatvoru. A što ja nisam pao, to je zato što ovaj čovjek ispočetka, izgleda, nije bio u službi policije, već je to postao kasnije, a kasnije ja nisam k njemu zalazio, osim jednom, poslije pada Talijana i to iznenada, tako da me nije mogao predati policiji, prevario sam ga da ću doći kasnije ali nisam došao već smo postavili stražu tog dana kad sam ja trebao doći i konstatovalo se, da su me

agenti tog dana čekali u kući i pred kućom tog čovjeka. Priznajem da smo tamo nasjeli, ali isto tako kriv je i Talijan, što je tamo išao spavati kad smo se dogovorili da ne ide tamo. Ali ipak, smatrao sam da i ja snosim jedan dio krivice za njegov pad, to me je stalno peklo i kada sam saznao da se nalazi u Kerestincu, sam sam lično uspostavio vezu s drugovima iznutra, tražio njihovo mišljenje o njegovom spasavanju, dao svoj prijedlog koji se primio i koji je uspio. Sumnjiči me se danas zbog učešća u njegovom spasavanju i to zato što nisam* kad je on luđački pojurio u auto gledao u njega, već sam gledao okolo. Ja mislim da svaki pametan i razuman čovjek zna da sam opravdano gledao okolo pazeći da lije tko vidio kad je on onako naglo panički uletio u auto. Ovo mi je naročito teško kad to kaže Talijan, koji je sam napravio grešku tim svojim nesnalaženjem, a isto tako i šofer¹⁷ je napravio glupost, što se nije držao našeg dogovora i prekršio gaje bez ikakvog razloga, ostavivši mene i drugaricu koja je s nama išla, u Kerestincu. Da se je slučajno nešto primijetilo nastradao bih i ja i drugarica. Iz ovoga se vidi da ljudi svoje greške prebacuju na drugoga i pritom još ti za njega izlažeš i svoj život, a on tebe za to sumnjiči kao sumnjiva tipa. Sumnjiči me se i zato, da sam se povezao s nekakvim Antonovom¹⁸ i da sam pod njegovim utjecajem. Iz zajedničkog pisma vidi se da gaja uopće nisam poznavao, već da me je Fati¹⁹ s njim povezao. On je, taj Antonov, napadao Starog i partiju da se gaje sabotiralo, pa sam rekao Vladi Šp. kad je pošao u Beograd da to javi Starom što je Vlada i učinio. Sumnjiv sam i zato što sam. kad sam posjećivao drugaricu Starog dok je bila u bolnici na porođaju, gledao njenu bolesničku listu što je visjela na krevetu »jer sam htio saznati njeno ime«. Napominjem da sam znao ime od drugarice Starog još prije godinu dana, a i sam mi je šofer rekao, onog dana kad sam joj pošao u posjetu, njeno ime, jer je mislio da ne znam, da bih je našao u bolnici jer nismo znali gdje se nalazi, tj. u kojoj sobi. Ovdje mi je naročito žao na drugaricu Starog, koja me je poznavala i znala jako dobro moj odnos sa Starim i uopće s familijom²⁰. Ove navedene i druge stvari jasno govore za kakve se stvari može sumnjičiti čovjeka i zbog toga napraviti u familiji razdor i zločinačku rabotu.

Brka²¹

Original, rukopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/161.

¹ Odnosi se to na sjednicu Centralnog komiteta KP Hrvatske.

² Vidi dokument br. 35.

³ Josip Kopinič

⁴ Pavle Pap

⁵ Vladimir Popović

⁶ Komunistička internacionala

⁷ Branko Malešević

⁸ Josip Broz Tito

⁹ Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije

- ¹⁰ Herta Haas
- ¹¹ Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske
- ¹² Odnosi se to na sjednicu CK KPH
- ¹³ Vladimir Bakarić
- ¹⁴ Operativno rukovodstvo Hrvatske sačinjavali su Vladimir Popović, Rade Končar i Andrija Hebrang.
- ¹⁵ Odnosi se to na sjednicu Mjesnog komiteta KPH Zagreb.
- ¹⁶ Rigoletto Martini, jedan od sekretara CK KP Italije, uhapšen u Zagrebu 12. siječnja 1941. godine.
- ¹⁷ Branko Malešević
- ¹⁸ Ivan Srebrnjak
- ¹⁹ Andrija Hebrang
- ²⁰ Partija
- ²¹ Rade Končar

76

1941, srpanj 21.
Rakov Potok

Izvještaj Oružničke postaje Rakov Potok Kotarskoj oblasti Samobor o hvatanju komunista Stjepana Šeremeta, bjegunca iz logora Kerestinec

Oružnička postaja Rakov Potok
Broj 454
19. srpnja 1941. godine
Stjepan Šeremet, iz Bihaća
komunista uhvaćen izvešćuje

KOTARSKOJ OBLASTI

Samobor

18. srpnja 1941. godine, u 22.30 sati, pronađen je komunista, Stjepan Šeremet, iz Bihaća, inženjer, koji je pobjegao noću 13. srpnja 1941 godine, iz Kerestince, sa ostalim odbeglim komunistima.

Ispitant izjavio: da se on krio po šumi u okolini Rakovog Potoka za sve vreme svog begstva i daje sam bio u šumi, i daje bio gladan, te daje radi toga došao u selo Rakov Potok da traži kruva, gdje je odmah bio i uhvaćen.

Uhvaćeni komunista istoga dana predveden je Ravnateljstvu Ustaškog redarstva u Zagrebu.

Zapovjednik postaje stražmeštar
Ivan Ivčević, v.r.

Original, strojopis
Sign., AH, KOS, Prs. 176/1941.

1941, srpanj 21.
Zagreb

Iz izvještaja zapovjednika kopnene vojske Zapovjedništvu vojske i Ministarstvu domobranstva NDHo unutrašnjim i vanjskim vojnopolitičkimprilikama od 10. do 20. srpnja 1941. godine

»...Komunisti:

- Iako je stroga mjera protiv komunista primjenjena, opaža se neki njihov pokret i stalno šire svoju promičbu među ostale nezadovoljne slojeve naroda, a koji su svakako potpomognuti od strane Židova«.

»...Sabotaža:

— U noći 6/7 o.mj. oko 11 sati nepoznato lice prerezalo je brzojavnu i željezničkog voda žicu, koja veže Zagreb-Ozalj«.¹

»... 14. srpnja oko 1 sat izvršen je atentat na željezničkoj pruzi između Lekenika-Turopolja«.²

»...14. srpnja između 1—2 sata pobunili su se komunisti u zatvoru Kerestinec³ i njih 70—80 napali na stražu, ranili jednog stražara, drugi dio straže razoružali i uzeli 14 pušaka, 2—3 puškomitraljeza i 30 bombi, koji su poslije razbjegli u nepoznatom pravcu.

Potjera je upućena na sve pravce za istima.

— 15/16. srpnja oko 1,40 sati bacilo je nepoznato⁴ lice na kamaru mjesnog vojnog senjaka u Vrapču bombu, od koje su izgorjele dvije kamare sijena.

Ovo je sjeno vlasništvo njemačkog vojnog orara.

— Razbježani komunisti iz Kerestince; pravci zatvoreni i odposlata je za istima potjera, u potjeri za komunistima u okolici s. Obrež ubijeno je 8 i 10 živih uhvaćeno.

— Iz Jastrebarskog javljeno, da je 1 komunista ubijen, a 2 su živa uhvaćena. Isto tako javljeno iz Podsuseda, da je 1 ubijen i 1 živ uhvaćen.

- Kod Stupničke šume ubijeno je 8 i 12 živih uhvaćeno komunista.

— Od naših potjernih odjelenja nije ni jedan ubijen niti ranjen...«

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut 84, reg. br. 24/4—5 i 6.

¹ Sabotažu su izvršile udarne grupe članova KP i SKOJ-a iz Karlovca, presjekavši žice koje iz grada vode prema Zagrebu, Splitu i Ljubljani (preko Ozlja).

² Tu i još jednu diverziju, iste noći na istoj dionici, izvršio je Sisački NOP odred.

³ Vidi dokument br. 61, 62, 66, 68, 70 i 73.

⁴ Sijeno je zapalio Ivo Gluhak.

1941, srpanj 22.
Sisak

Obavijest u sisačkim »Hrvatskim novinama« o pogibiji komunista Ivana Lasica i Ivana Ogulinca u šumi Kaptolska Tišina

Ubijeni komunisti u šumi Kapt. Tišina.

Danas prije podne ubijeni su po oružnicima u šumi u Kaptolskoj Tišini komunisti koji se nalaze u bježanju naoružani i to Ogulinac Ivan iz Žabna i Lasić Ivan iz Odre.¹

Hrvatske novine, Sisak, 22. VII 1941.

¹ U prvom napadu ustaša na Sisački NOP odred 22. VII 1941. oko 500 ustaša iznenadilo je borce koji su boravili u žabenskim šumama smješteni u dva logora. Ustaše su naišli na logor u kojem je bila veća grupa boraca. Došlo je do borbe u kojoj su poginuli Ivo Lasić i Ivo Ogulinac. Ta grupa boraca povukla se u sela Ježevo i Presekovo u dugoselskom kotaru. Ustaše nisu naišli na logor u kojem je bilo rukovodstvo. Poslije nekoliko dana rukovodstvo Odreda na čelu s Vladom Janićem Capom, preko Siska, uspostavilo je vezu s komunistima s lijeve strane Save i ta se grupa prebacila u šumu Brezovica. Na pokušaju uspostavljanja te veze ustaše su uhapsile Nadu Dimiću Sisku 4. VITI 1941. i sproveli je u Zagreb, gdje je zagrebačka partijska organizacija organizirala njen uspješan bijeg iz bolnice »Sveti duh« 11. IX 1941. godine. Poslije toga Nada Dimić odlazi na Kordun. Ponovo je uhapšena kao član Okružnog komiteta KPH Karlovac 4. XII. Ubile su je ustaše u logoru Stara Gradiška 23. III 1942. godine. Proglašena je za narodnog heroja.

1941, srpanj 22.
Sisak

Obavijest u sisačkim »Hrvatskim novinama« o strijeljanju šest skojevca u Sisku

Šest¹ komunista streljano u Sisku.

Sisak 22. srpnja. Osudom pokretnog prijekog suda osuđeno je na smrt sedam sisačkih komunista.

Milošću Poglavnika pomilovanje Aleksandar Ladušić, star 19 godina, na 20 godina teške tamnice. Osuda je izvršena nad osuđenima u 7,15 sati.

Pokretni prijeki sud zasijeda dalje.

Hrvatske novine, Sisak, 22. VII 1941.

¹ Tada su strijeljani slijedeći skojevci:

- a) Antun Čavrak
- b) Ivan Draženović
- c) Đuro Đulaj
- d) Živko Mihaljević
- e) Josip Rožanković, sekretar MK SKOJ-a Sisak
- 0 Branko Vuletić

80

1941, srpanj 22.

Zagreb

Obavijest u novinama »Hrvatski narod« o akciji paljenja Sokolskog stadiona u Zagrebu

Usljed vatre koja je nedavno buknula na Sveticama,¹ nagorilo je mnogo drvene građe, koja se više ne može upotrebljavati u građevne svrhe, već samo za gorivo. Gradonačelnik Ivan Werner je donio odluku, da se ova nagorjela drvena građa pokloni najsiromašnijim našim sugrađanima, pa je u tom smislu dao nalog gradskom socijalnom odsjeku, da drvenu građu podijeli siromasima grada Zagreba. Ova će se razdioba izvršiti u ponedjeljak.

Hrvatski narod, 24. VII 1941.

¹ Akciju paljenja stadiona 22. VII 1941. izvršila je omladinska udarna grupa (Krešo Rakić, Gvozden Budak, Radovan Belić, Stjepan Mlinarić, Boris Triglavčanin i Ljubo Šarić) u trećem pokušaju.

81

1941, srpanj 22.

Zagreb

Zabilješka s podacima Instituta za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu o smrti bjegunaca iz Kerestinca Stjepana Vlaheka i Andrije Žaje

Danas dne 22. VII 1941. god. u 11 sati i 30 minuta dopremljena je u Institut za sudsku medicinu lješina nepoznatog muškarca, oko 40 god. starog po Kotarskom liječniku dr. Dočkalu iz Podbrežja kraj Zagreba.

Na brzoglasni upit sa strane ovoga Instituta javio je dr. Dočkal slijedeće: 22. VII 1941. god. u 7 sati ujutro obilazio je kuće u Podbrežju detektiv

zagrebačkog redarstvenog ravnateljstva i tražio vojnička odijela. U jednoj kući vidio je u sobi dvojicu muškaraca koji kad su ga ugledali čučnuli su i Vlahek Stjepan pucao je iz revolvera u svoga prijatelja¹ a zatim je ispalio sebi metak u glavu. Metak je zaostao u glavi.²
Navodno se radi o zatočenicima koji su pobjegli iz Kerestinca.

PODATKE PRIMIO dne 22. VII. 1941.
u 11.30 sati Dr. IVAN PAVLETIĆ³

Naknadno saznao je, da se drugi ranjenik nalazi u bolnici Milosrdnih sestara, kako je to na upit ista bolnica javila.

Dr. Ivan Pavletić

Na upit g. profesora dne 22. VII41. u 18 sati javio je predsjednik Kotarske oblasti Zagreb da se pokojnik zove Vlahek Stjepan, po zanimanju postolar, te da je bjegunac iz Kerestinca.

Original, strojopis i rukopis
Sign., Institut za sudsku medicinu i kriminalistiku Zagreb—Salata, Sekcioni protokol 2072/230 i 2073/231—1941.

¹ Andrija Žaja
² Umro u bolnici poslije nekoliko sati 22. VII 1941. godine.
³ Suradnik NOP-a. Uhapsile ga ustaše 1941. godine i odvele u logor Jasenovac odakle je zamijenjen. Do kraja rata nalazi se u jedinicama NOV-a kao vojni liječnik.

1941, srpanj 23.
Zagreb
Okružnica Ravnateljstva ustaškog redarstva NDH upućena velikim župa-
ma o pritvaranju i otpremanju u logore Srba, Židova i komunista

RAVNATELJSTVO USTAŠKOG REDARSTVA NEZAVISNE
DRŽAVE HRVATSKE U ZAGREBU
Broj: tajni: 1/1941. Zagreb, dana 23. srpnja 1941.
Predmet: Pritvaranje i otpremanje
u zbiralište, Srba i
Židova-komunista-okružnica

OSOBNOM!

ŽUPAMA 1-22
USTAŠKOM POVJERENSTVU ZA BOSNU I
HERCEGOVINU-SARAJEVO-G. FRANCETIĆ

Poziva se naslov, da odmah izda shodnu odiedbu područnom Redarstvenom ravnateljstvu, Ravnateljstvu ustaškog redarstva u koliko su već takova osnovana u sjedištima Župa, predstojništvima redarstva i kotarskim oblastima u mjestima gdje nema Redarstva, da se najžurnije izvrši pritvaranje svih Židova i Srba-pravoslavaca, koji su bili poznati već kao komunisti, bilo pak da su i malo sumljivi, da su skloni tome pokretu.

Iste mjere valja poduzeti i protiv komunista katoličke ili muslimanske vjeroispovjesti, kao i drugih time, da se pridrže do daljnjega u pritvoru, dok Srbe i Židove ima se smjesta odpremati u zbiralište (konc. logor) Gospić.

O uspjehu te broju otpremljenih odnosno pritvorenih osoba valja žurno podnijeti neposredan kratak izvještaj sa osobnim podacima (prezime, ime, zanimanje te odakle je) pozivom na broj gornji.

ZA DOM SPREMNI!

RAVNATELJ USTAŠKOG REDARSTVA
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE:
CEROVSKI¹ v.r.

MP.²

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 89, br. 31/7—1.

¹ Božo

² Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska
Ravnateljstvo ustaškog redarstva

1941, srpanj 23.

Ludbreg

Obavijest Ustaškog logora Ludbreg Velikoj župi Zagorje o otpremanju u logore 22. VII 1941. godine 29 Židova i 26 Srba uz popis istih

HRVATSKI USTAŠKI LOGOR LUDBREG
Na Broj: V.Taj 50, 51/1941. god.

VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE

Varaždin

Temeljeni odredbe Ravnateljstva Ustaškog redarstva Velike Župe u
Varaždinu, otpremljeno je dana 22. srpnja 1941. god. 29 Židova i 26
pravoslavaca, te Vam odnosni popis prilažemo.

ZA DOM SPREMNI!

U Ludbregu dne 23. srpnja 1941. god.

Logornik:
J^l Marković

M.P.²

HRVATSKI USTAŠKI LOGOR LUDBREG
Broj: V.Taj 50/1941. god.

Popis Židova

1. Maks Šajer,	rođen	1872. u Ludbregu
2. Irna Šajer		1897. u M. Bukovcu
3. Ignac Gros		1869. u Koprivnici
4. Hermina Gros		1881. u Bjelovaru
5. Josipa Gros		1920. u Ludbregu
6. Rudolf Apler,		1894. u Varaždinu
7. Blanka Apler		1905. u Ludbregu
8. Zdenka Apler		1926. u Zagrebu
9. Vera Apler		1931. u Ludbregu
10. Helena Kohn,		1875. u D. Lendavi
11. Samuel Weis		1882. u Kominu
12. Marijan Weis		1918. u Ludbregu
13. Vilma Weis		1883. u Zajezdi
14. Mira Weis,		1913. u Ludbregu
15. Ljerka Weis,		1920. u Ludbregu
15. Giza Vrančić		1895. u Boošu
17. Zlatko Weinreber		1896. u Ludbregu
18. Zora Weinreber		1905. u Vojnom Križu
19. Mira Weinreber		1926. u Ludbregu
20. Stanka Weinreber		1932. u Ludbregu
21. Elza Šajer		1894. u Koprivnici
22. Miroslav Šajer		1922. u Ludbregu
23. Nada Šajer	rođena	1926. u Ludbregu
24. Mavro Satler,	//	1886. u Leskovcu

25. Pavla Satler,

26. Jakob Šajer

27. Berta Šajer

28. Vilma Šajer

29. Jakob Hirson

1892. u Ivancu

1882. u Ludbregu

1890. u Ludbregu

1887. u Lepoglavi

1901. u Ludbregu

U Ludbregu, dne 23. srpnja 1941. god.

MP.

Logornik:
J. Marković

HRVATSKI USTAŠKI LOGOR LUDBREG

Broj: V. Taj 51/1941. god.

Popis pravoslavaca

1. Jovo Popović	rođen	1885. u Čukovcu
2. Mijo Jagodić		1882. u Torčecu
3. Mijo Kovačević		1902. u Čukovcu
4. Dušan Jagodić		1909. u Torčecu
5. Velko Šajatović		1916. u Čukovcu
6. Velko Popović		1920. u Torčecu
7. Miloš Bručić		1924. u Čukovcu
8. Slavko Jagodić		1914. u Torčecu
9. Boro Jagodić		1919. u Čukovcu
10. Pero Kovačević		1903. u Torčecu
11. Miloš Janković		1912. u Segovini
12. Srpko Popović		1896. u Čukovcu
13. Veselin Jagodić		1914. u Torčecu
14. Nikola Popović		1907. u Čukovcu
15. Dušan Popović		1897. u Torčecu
16. Tomo Kovačević		1899. u Čukovcu
17. Dušan Vitanović		1922. u Torčecu
18. Vlado Gjurašević		1922. u Torčecu
19. Nikola Kovačević		1924. u Torčecu
20. Uroš Popović		1887. u Čukovcu
21. Gjuro Savić		1883. u Čukovcu
22. Tomo Gjurašević		1889. u Torčecu
23. Stevo Kovačević		1921. u Torčecu
24. Svetozar Kovačević		1923. u Čukovcu
25. Jovo Šešić		1897. u Stare Plavnice
26. Nikola Kovačević		1882. u Rasinji

U Ludbregu, dne 23. srpnja 1941. god.

Logornik:
J. Marković

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2176, V. T. br. 53/41.

- ¹ Jozo
² Okrugli pečat: Hrvatski ustaški logor Ludbreg

84

1941. srpanj 24.
Karlovac

Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju komunista ozaljske partijske organizacije.

Nezavisna Država Hrvatska
Ministarstvo unutrašnjih poslova

OGLAS

Usljed učestalih komunističkih agitacija u Karlovcu i okolici povedenom redarstvenom istragom ustanovljeni su počinitelji. Pokretni prijeki sud nakon provedene rasprave ustanovivši krivnju optuženih osudio je danas na kaznu smrti strijeljanjem:

Janko Cukina, rimo-katoličke vjere, 19 godina star
Petar Jaković, pravoslavne vjere, 20 godina star
Zlatko Brajković, rimo-katoličke vjere, 21 godinu star
Pavao Pavlič, rimo-katoličke vjere, 24 godine star
Franjo Blažina, rimo-katoličke vjere, 32 godine star
Stjepan Novosel, rimo-katoličke vjere, 34 godine star
Simo Jaković, pravoslavne vjere, 36 godina star

Smrtna kazna izvršena je u zakonski određenom roku nakon proglašenja.¹

Ministarstvo Unutrašnjih Poslova

Karlovac, 24. srpnja 1941. broj 11457-41.

Original, plakat, tisak
Sign., HAK, Plakati 1941., neregistrirano.

M. Bekić, I. Butković i S. Goldstein, Okrug Karlovac 1941, Zagreb 1965, str. 312.

¹ Pali revolucionari, osim Pavla Pavlića, pripadali su ozaljskoj partijskoj organizaciji.

1941, srpanj 26.
Garešnica

*Izveštaj Kotarske oblasti Garešnica Ravnateljstvu za javni red i sigurnost
NDH o upućivanju 15 Srba s područja kotara u logor Gospić*

KOTARSKA OBLAST U GARESNICI

Broj: 86 Pr. 1941.

Garešnica, dne 26. srpnja 1941.

Predmet: Zdjelar Lazo i dr. upućivanje u koncentracioni logor

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST

ZAGREB

U vezi raspisa nalova broj 8992—1941. od 8. srpnja 1941. izvješćuje se, da su danas upućeni na dispoziciju Župskog redarstvenog ravnateljstva u Gospić sljedeće osobe:

1) Zdjelar Lazo, gostioničar iz Garešnice, 2) Dragojević Nikola iz Popovca, 3) Cvetović Cvijan iz Popovca, 4) Predanić Joco iz Pašijan, 5) Drožić Stevo iz Popovca, 6) Drobac Tomo cestar iz Vukovja, 7) Zmijanac Stevo, lugar iz Vel. Bršljanice, 8) Pupavac Stevo, bivši oružnik iz Rogože, 9) Kukulj Mihajlo bivši oružnik iz Rogože, 10) Vorkapić Miloš iz Vukovja, 11) Zajelac Mladen učitelj iz Rogože, 12) Kvirgić Gjuro iz Vukovja, 13) Poznanović Dragan bivši detektiv iz Kutinice, 14) Kranjčavić Dušan iz Čaira i 15) Radošević Mane iz Stupovače.

Gore navedene osobe upućene su iz sljedećih razloga:

1) Pošto je nastao sukob između Njemačke i Sovjetske Rusije počele su se prenositi na području ove oblasti razne glasine i napred navedene osobe imaju najviše udjela u tome.

2) Sve navedene osobe za prijašnjih režima istakli su se kao veliko-Srbi, četnici i kao takovi mnogo su zla nanijeli Hrvatskom narodu.

U interesu reda i mira na području ovoga kotara isti su upućeni u logor Gospić.

V.d. kotar, predstojnika:
Dragutin Skojić v.r.

MP.¹

Original, strojopis

Sign., Muzej Moslavine Kutina, Arhivska zbirka, 332-III A3

¹ Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska Kotarska oblast Garešnica

1941, srpanj 27.
Zagreb

Pismo Vladimira Popovića i Blagoja Nešovića upućeno Josipu Brozu Titu
o izjavama Josipa Kopiniča sa sastanka s njime 23. i 26. VII 1941. godine

Na prvom sastanku s Vazduhom¹ od 23. 7.41. Vazduh je izjavio pred N.² i VI.³ sledeće: da on, Vazduh kao opunomoćenik dede⁴ za preuzimanje u svoje ruke formiranja novog CK KPH i kidanje sa već naimenovanim od CK KPJ oper. ruk.⁵ predaje celu stvar, kako formiranje rukovodstva KPH, tako i vođenje istrage po radu i sumnjičenjima CK KPH od strane njega, Vazduha, i da ubuduće CK KPJ odgovara za rad CK KPH tj. da mandat dobijen od dede po ovoj stvari Vazduh predaje CK KPJ. Tada mu je N. rekao daje CK KPJ u saglasnosti sa gore rečenim potvrdio već naimenovano oper. ruk. i da vodi istragu po radu tog oper. ruk. i po sumnjičenju istoga Br.⁶ i Šilje⁷ od strane Vazduha. Na posljednjem sastanku od 26. VII 41. u prisustvu N. i V. Vazduh je izjavio, pošto mu je prethodno rečeno šta je istraga utvrdila povodom rada Nac. Kom.⁸ i povodom sumnjičenja Br. i Šilje od strane Vazduha (i Tal.⁹) slijedeće: da se vidi iz publikacija, posle 22. 7. 41. Nac. Kom. da je Nac. Kom. primao i poštovao direktive dede ali usled nesnalaženja nije ih brzo sprovodio u delo, da nije kočio i sabotirao sprovođenje tih direktiva, već naprotiv. Na to su N. i V. rekli da je prema tome on Vazduh slao lažne izvještaje dedi. Međutim Vazduh na ovo nije mogao odgovoriti protivno. Povodom sumnjičenja Br. i Š. posle iznešenog mu materijala istrage, Vazduh je izjavio da više ne sumnja u njih dvojicu, niti u Nac. Kom. kao celinu, te se Vazduh složio sa primedbom N. i VI. daje neosnovano sumnjičio drugove Br. i Š. kao i Nac. Kom. Za sve ovo on snosi odgovornost. Vazduh je izjavio pred N. i VI. da on lično snosi odgovornost za akciju Kerestinac, jer je on organizator iste u zajednici sa M.K.¹⁰ u Z(agrebu) a iza leđa Nac. Kom.

27. VII 1941. N. Špan. i VI. Špan.

Original, rukopis
Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/153

¹ Josip Kopinič
² Blagoje Nešović
³ Vladimir Popović
⁴ Komunistička internacionala
⁵ Operativno rukovodstvo Hrvatske
⁶ Rade Končar
⁷ Pavle Pap
⁸ Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske
⁹ Rigoletto Martini
¹⁰ Mjesni komitet KPH Zagreb

1941, srpanj 29.
Rakov Potok

Izveštaj Oružničke postaje Rakov Potok Kotarskoj oblasti Samobor o diverziji na pruzi između željezničkih stanica Horvati i Zdenčina

Oružnička postaja Rakov Potok
Broj: 535
29 srpnja 1941 godine
Izveštaj o podrezanim stubovima
i presečenoj žici na željezničkoj
pruzi dostavlja

KOTARSKOJ OBLASTI SAMOBOR

Noću između 28. i 29. srpnja 1941. godine, podrezana su dva telefonska stuba i jedan podupirač, na željezničkoj pruzi Zagreb—Karlovac, između željezničke stražare Broj 282 i 283, između željezničke stanice Horvati i Zdenčine, na kilometru 445 na mestu zvanom Kutić u šumi Gavračića, na istim stubovima presečene sve žice, stubovi su prerezani sa pilom, visoko od zemlje pola metra, i oboreni uza željezničku prugu na zemlju, saobraćaj vlakova nije bio prekinut samo je bio otežan saobraćaj, telefonske i telegrafske veze bile su potpuno prekinute.

29. srpnja 1941. godine, odmah je otpočet rad na podizanju novih stubova, i vezivanje žice, od strane željezničkog i poštanskog osoblja, radi uspostavljanja telefonskog i telegrafskog saobraćaja.

Vođenim izvidima od strane ove postaje za sada se nije moglo ustanoviti, niti doznati ko bi mogao da preseče žicu i prereže telefonske stubove, izviđaji se i nadalje vode od strane ove postaje, te u pozitivnom uspjehu izvestiće se naknadno.

Zapovjednik postaje narednik
Ivan Ivčević. V.r.

Dostavljeno:
Kotarskom sudu Samobor, Zapovjedništvu
I. Hrvatske oružničke pukovnije, Zapovjedništvu Krilo Zagreb i Vodnom oružničkom zapovjedništvu Jastrebarsko.

*Original, strojopis
Sign., AH, KOS, br. 2704/41*

1941, srpanj 30.
Zagreb
Telefonski izvještaj Ravnateljstva državnih željeznica NDH Ministarstvu domobranstva o eksploziji paklene mašine na željezničkoj pruzi između Pod-suseda i Vrapča

ZAGREB
30. srpnja 1941.
u 23 sata.

Ravnateljstvo državnih željeznica inspektor Jurišić javlja:
Između postaje Podsused Tvornica i stajališta Vrapče eksplodirao pakleni stroj. Šteta 1 šina izbačena. Promet obustavljen. Na lice mjesta izaslan šef sekcije za održavanje pruge ing. Peršić i predstojnik postaje Zagreb Sava.
Primio bojnik:
Jakuš s. r.

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 1, reg. br. 31,1—5.

1941, srpanj 31.
Zagreb
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog kolodvora Zagreb Vojnom predstavništvu državnih željeznica o pronalasku paklene mašine pod kuhinjom njemačke komande na kolodvoru te o poduzetim mjerama u vezi s tim

ZAPOVJED. GLAVNOG KOLODVORA ZAGREB

Broj: V. T. 23
1941.

Zagreb, 31. VII 1941.

VOJNOM PREDSTAVNIŠTVU DRŽ. ŽELJEZNICA

u Zagrebu

1. Javljam, da je pod kuhinjom njemačke komande na kolodvoru Zagreb, koja se nalazi u jednom vagon—restaurantu, kuhar kuhinje, danas u

5 h jutro, našao jednu paklenu mašinu u bjeloj škatulji u kojoj se obično prodaju cipele. (25—15 cmt).
Paklena mašinaje demontirana i pohranjena u njem. komandi kolodvora.
O tom je obavještena mjestna policija i došla je stručna komisija i pregledala mjesto, kao i samu mašinu i obavila istragu.
2. Između Vrabča i stražarnice do Podsuseda eksplodirala je oko 22 h noću, jedna bomba i oštetila jednu tračnicu.
Promet je bio kroz 2 sata obustavljen.¹

Zapovjed.iik:
podpuk. Z. Jambrec²

MP.

VOJNO PREDSTAVNIŠTVO
kod Ravnateljstva hrvatskih državnih željeznica
M.P.

OPĆI ODSJEK
V.T.br. 156
dne 31. srpnja 1941.
u ZAGREBU

Zapovjedništvu kopnene vojske (za prometni ured). — Prednji izvještaj zapovjednika glavnog kolodvora dostavljam na znanje.
Zapovjednika kolodvora i predstojnika kolodvora upozorio sam, da se na kolodvoru poduzmu sve potrebne mjere sigurnosti i reda. Da se po policiskim organima legitimiraju sve sumnjive osobe. Da se pri izlazu i ulazu na perone obrati pažnja na svako lice i vrše pregledi stvari koje se unose i iznose. Da u tome radu sarađuju i svi željeznički službenici na kolodvoru. Da se svima osim zaposlenim željezničarima na samom kolodvoru zabrani svaki pristup ili prelaz pojedinih kolosjeka i kretanje u kolodvorskom reonu.
Molim da glavar za izvršenje gornjeg učini potraživanje kod policije da se ista na kolodvoru brojno pojača.

Glavar, potpukovnik:
Kovačević³

p

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO KOPNENE VOJSKE
Prometni ured
V. T. Pm. broj 660. — U Zagrebu 1941. g.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 340.

- ¹ O ove dvije akcije vidi i njemački dokument br. 97. u Zborniku VII, tom. XII, knjiga I
² Zvonimir
³ Vjekoslav

90

1941, srpanj
Zagreb

Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen svim rodoljubima u Hrvatskoj da ujedineni u jedinstveni nacionalno-oslobodilački front stupe u borbu protiv okupatora i njegovih pomagača za nacionalno oslobođenje

RADNICI, SELJACI, INTELIGENCIJO I SVI DOMOLJUBI! HRVATSKI NARODE!

Otkako je Njemački fašizam opet jednom vjerolomno pogazio jedan ugovor i zadanu riječ i preko noći mučke, podmuklo i razbojnički napao Sovjetski Savez, sve više dolazi do izražaja porobljenost naše zemlje. Obruč pljačke, gladi i terora sve se više steže oko grla našega naroda. Povrh toga je Pavelić uputio javni poziv na stvaranje »dobrovoljačkih« bandi za borbu protiv naroda SSSR-a, a njemački je fašistički radio objavio da je i vojsku stavio fašistima na raspolaganje, da bi udovoljio svojim obvezama iz trojnog pakta. I krv bi svoju trebao hrvatski narod prolijevati za interese njemačkog fašizma. A kakova je ta borba fašizma? Fašizam je napao SSSR, da bi osigurao svoje dosadašnje ratne uspjehe i zadržao u ropstvu potlačene narode, koji se sve više dižu i sve više svoje oči upiru u Sovjetski Savez, kao zaštitnika porobljenih i potlačenih. *Stoga ovaj mučki napad nije samo napad na narode Sovjetskog Saveza, nego je uperen i protiv slobode i nezavisnosti svih naroda koji stenju pod ropstvom fašizma, pa dakle i hrvatskog naroda. Zato borba Sovjetskog Saveza nije samo njegova borba, nego borba svih po fašizmu potlačenih i porobljenih naroda.*

Borba je Sovjetskog Saveza dakle pravedna borba, nametnuti rat protiv fašističkih pljačkaša i okupatora, jednako kao što je i borba hrvatskog naroda za nacionalno oslobođenje pravedna borba. No ovaj golemi rat golemih vojski pruža priliku hrvatskom narodu, da jače povede borbu za svoje nacionalno oslobođenje, i daje mu sigurnost, da će u savezu sa Crvenom armijom radnika i seljaka sigurno pobijediti svoje okupatore, fašističke krvnike i njihove frankovačke plaćenike u Hrvatskoj.

PRISTAŠE HRVATSKE SELJAČKE STRANKE I
SAMOSTALNODEMOKRATSKE STRANKE!

I vi ste za nacionalnu slobodu; za pravo naroda da sam odlučuje svojom sudbinom na cijelom svom teritoriju; za bratstvo među narodima, a protiv razbojničkih ratova i fašizma.

DOMOLJUBI! Krvnici, koje su okupatori postavili na našu grbaču, pristali su — tobože u vaše ime — da se kolijevka naša Dalmacija pripoji Italiji, oni raspiruju nečuvenu mržnju među narodima, koji nastavaju našu domovinu; predaju dnevno vašu muku, neophodno potrebne životne namirnice, vašem tlačitelju, uvode nečuvan teror protiv svih vas, koji ste spremni da se borite za svoje svijetle ideale; predavaju živote vaše omladine, da njihovom krvlju pokušaju podjarmiti i druge narode, da njihovom krvlju udare po glavnim snagama vaše borbe.

Komunistička Partija Hrvatske vas sve poziva, da se udružimo u jedinstven nacionalno-oslobodilački front za odlučnu borbu za naše nacionalno oslobođenje, za oslobođenje svih porobljenih naroda od fašističkog jarma. Pridružimo se borbi slobodnih Sovjetskih naroda protiv zajedničkog neprijatelja. Povedimo zajedno nepomirljivu borbu protiv fašističkih krvnika i protiv svih onih koji im pomažu. Postavimo kao jedini uslov za saradnju, da se neće u toj borbi ni pod kojim uvjetima i ni pod koju cijenu pomagati fašizam i njegove pomoćnike. Neka vam ne smeta različenost naših pogleda na svijet, nacionalna ili vjerska pripadnost — prepustimo da oslobođeni narod sam riješi sva ta pitanja. Zajednički povedimo borbu protiv svih kapitulana, malodušnika i neprijatelja borbe Sovjetskog Saveza jer su to i naši neprijatelji. Ne vjerujte podloj laži naših zajedničkih neprijatelja, da se Komunistička partija bori za uspostavu versajske Jugoslavije i ponovnu prevlast srpske gospode. Ne! Narod ima sam odlučiti kako će živjeti. Nakon pobjede nad fašizmom, neka Hrvati, Srbi, Slovenci, Crnogorci i ostali porobljeni narodi urede svoje međusobne odnose kao ravnopravni i slobodni narodi.

U našoj nas pravednoj oslobodilačkoj borbi neće zaplašiti niti bjesomučni teror krvavih plaćenih fašističkih izdajica, niti »prijezi sud«. Pale su već mnoge žrtve tog pobješnjelog terora. Ovih su se dana krvavi fašistički sluge u Hrvatskoj poprskali nevinom krvlju četvorice mladih hrvatskih radnika.¹ Izmrcvarili su ih do smrti da bi iznudili od njih tobožnja priznanja, a onda su ih »osudili« na smrt. »Navik živi ki zgine pošteno«, a radnička klasa i narod su u svojoj borbi neslomivi. Krvnicima će uskoro narod suditi!

VOJNI OBVEZNICI, VOJNICI, PODOFICIRI I OFICIRI

Ne nanosite ljagu slobodoljubivom hrvatskom narodu, ne idite u dobrovoljce protiv SSSR-a. Ne odazivajte se mobilizaciji za rat protiv SSSR-a. Nedajte da vas vaši krvnici upotrebe za stvaranje kontrarevolucionarne vojske

i za borbu protiv vlastitog naroda. U koliko vas natjeraju u vojsku i u borbu, okrenite oružje protiv vašeg pravog neprijatelja.

US TA ŠE! Mnogi ste stupili u ustaški pokret, jer ste vjerovali, da ćete tako izvojevati slobodu vašem narodu. Te vaše osjećaje nastoje podlo iskoristiti za služenje vašem najgorem neprijatelju, a protiv vlastitog naroda. Vrijeme je još da se trgnete i otkazete poslušnost vašem izdajici »poglavniku«, i da se pridružite narodnoj borbi. Budite dostojni sinovi svoga naroda, a izdajicama i njihovim trabantima sudit će gnjev narodni.

HRVATSKI NARODE! Udruži sve svoje sile u složenu borbu za osnovna narodna prava. Spriječi složnim silama pljačku u korist fašističkih krvnika. Nedaj mu niti zrna žita, nedaj da prevozi ratni materijal preko naše zemlje, spriječi učešće Hrvatske u banditskom napadu na slobodne narode Sovjeta. Srušimo zajednički nametnuti nam režim Pavelićev, režim nacionalne izdaje i terora.

ŽIVIO JEDINSTVENI NACIONALNO-OSLOBODILAČKI FRONT!

ŽIVJELA PRAVEDNA BORBA HRVATSKOG I OSTALIH NARODA JUGOSLAVIJE!

ŽIVJELA PRAVEDNA BORBA NARODA SOVJETSKOG SAVEZA!

ŽIVJELA BRATSKA CRVENA ARMIJA! ARMIJA RADNIKA I SELJAKA!

ŽIVJELO BRATSTVO I SOLIDARNOST POTLAČENIH NARODA S NARODIMA SOVJETSKOG SAVEZA!

DOLJE FAŠISTIČKI KRVNICI!

DOLJE NAMETNUTA FAŠISTIČKA VLADA TERORA I GLADI!

SLAVA STRIJELJANIM NARODNIM BORCIMA!

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Original, umnožen geštetnerom

Sign., AIHRPH, KP—3/5

¹ Dana 27. VI 1941. strijeljani su u Zagrebu Vilim Gašparović, Ivan Sutlarić, Ivan Šikić i Stjepan Škrnjug (vidi dok. br. 38).

PROLETERI SVIJU ZEMALJA UJEDINITE SE!
HRVATSKI NARODE!

Prošlo je pet tjedana od podmuklog napadaja krvavih fašističkih razbojnika na slobodne i kulturne narode *Sovjetskog Saveza*. Fašistički su razbojnici, na čelu sa suludim Hitlerom smatrali, da će iznenadnim napadom i »munjevitim udarcem za tri tjedna« slomiti snagu nepobjedive junačke *Crvene armije*. Dosadašnji rezultati ratovanja pokazuju, a ubrzo će još opipljivije dokazati da su se fašistički razbojnici grdo prevarili u svojim zločinačkim računima. Crvena Armija, pomognuta jednodušnošću naroda Sovjetskog Saveza i solidarnošću cijeloga naprednog čovječanstva, bori se neviđenim poletom, heroizmom i požrtvovnošću. Ona je fašističkim hordama zadala takve smrtonosne udarce kakve one do sada nisu nigdje dobivale. Svaka stopa sovjetske zemlje koju su fašistički razbojnici zauzeli na prepad, plaćena je krvavo ogromnim gubitcima elitnih fašističkih trupa i najboljim ratnim materijalom. Zato je njemački general *Mehring*, prije no što je pao u *sovjetsko zarobljeništvo*, javio svojoj glavnoj komandi: »*Još nekoliko ovakvih uspjeha i naša je propast sigurna.*«

Heroizam Crvene armije i sovjetskog naroda slomio je fašističke planove o uništenju SSSR-a. Smrtonosni udarci Crvene armije i borba porobljenih naroda uništiti će fašizam i njegovu krvavu tiraniju. Vodeće ličnosti njemačke fašističke armije sve jasnije uviđaju neizbježnost sloma Hitlerovih zločinačkih planova.

Fašistički krvoloci u svim zemljama, čija je sudbina povezana sa sudbinom njemačkih fašističkih razbojnika, nastoje da krvavim progonima uguše simpatije naroda u svojim zemljama za pravednu stvar SSSR-a, da u krvi uguše narodnu borbu protiv fašističkih okupatora i tlačitelja. Oni prikupljaju *dobrovoljačke bande*, silom tjeraju vojnike i oficire na front protiv SSSR, izgladnjuju svoje narode i šalju hranu i ratni materijal tlačiteljima naroda, vrše odvratnu propagandu protiv svega što je napredno, slobodno i domoljubivo. Sve to radi i izdajnička *frankovačka banda* s plaćenikom *Pavelićem* na čelu.

HRVATSKI NARODE!

Po čitavoj *Europi* potlačeni narodi vide, da borba Sovjetskog Saveza nije samo njegova nego i njihova borba, pa se dižu u otvorenu i odlučnu borbu protiv *fašističkih tlačitelja*. To pokazuju oružani sukobi u *Rumunjskoj* i *Poljskoj*, uništavanje komunikacija i ratnog materijala u *Mađarskoj*, *Češkoj* i *Norveškoj*, te niz akcija u ostalim zemljama Evrope. U *Hercegovini*, *Crnoj Gori* i *Srbiji* masovni su narodni *partizanski odredi* počeli tamaniti okupatorske snage naših zajedničkih neprijatelja. U Hrvatskoj su mnoga sela bila prisiljena pobjeći u šumu pred *terorom ustaških bandi*. Neka su od njih prihvatila borbu i oružjem u ruci odbili napad i protjerali ustaše. Nisu to *četničke akcije*, koje su organizirala srpska gospoda, kako to lažno prikazuju *frankovački plaćenici*,

nego se tu radi o opravdanoj borbi svih naroda *Jugoslavije*, pa i hrvatskog naroda protiv okupatora i njihovih plaćenika.

Hrvatski narode! Došao je čas da razviješ dalje ovu borbu, da ujedinen oružjem u ruci tjeraš okupatore iz naše porobljene domovine, da tamaniš njihove sluge, *frankovačku bandu*, da tako spriječavaš izgladnjivanje naroda, *iseljavanje* sa svojih domova i ubijstva nedužnih ljudi. Naša je domovina postala tamnicom naroda. *Velebit* i sve rijeke smrde od lješina poubijanih nedužnih ljudi. Vlada teror, kakav ne pamtimo ni za najcrnijih godina *velikosrpske šesto januarske diktature*. Ostvarimo poruku, koju nam daje *Centralni Komitet Komunističke Partije Jugoslavije* u proglasu od 12. 7. o. g.:

HRVATI!

Groznu sramotu nanosi vam ogavni izdajnik Pavelić i njegova ustaška banda stvarajući nekakve dobrovoljačke odrede protiv sovjetskog naroda. Hrvati, ne dozvolite da ijedan dobrovoljac krene protiv Sovjetskog Saveza. Ako vas budu tjerali na silu, vi bježite u šume i stvarajte partizanske odrede, vodite borbu protiv okupatora i Pavelićeve ustaške bande. Hrvati, organizirajte se i srušite uzurpatorsku vladavinu Pavelića, ujedinite svoje snage sa srpskim, crnogorskim, slovenskim i drugim narodima, koji već vode oružanu borbu protiv okupatora i njihovih slugu. Ustajte bez oklijevanja na borbu protiv okupatora i ustaša, koji idu u pohod protiv oslobodilačke borbe *Srba*, *Crnogoraca* i drugih naroda.

Radnici! Oduprite se oružjem u ruci zulumu okupatora i njegovih frankovačkih plaćenika. Uništavajte tvornice, koje rade za neprijatelja ili za »našu« vojsku, koju namjeravaju poslati i u borbu protiv vlastitog naroda, protiv oslobodilačke borbe bratskih naroda, koji stenju pod istim jarmom, te protiv bratskog slobodnog naroda SSSR-a.

Seljaci! Oduprite se oružjem u ruci zulumu okupatora i njegovih frankovačkih plaćenika. Ne dajte da vam oduzimlju žito. Sakrijte ga, tjerajte oružjem rekvizitore i njihovu pratnju. Silom oduzimajte natrag ono, što vam otmu, a ako to ne možete spalite ga. Ne dajte da vam ustaše dođu haraćiti u selo. Silom ih istjerajte napolje i razbijte njihove snage u vašem mjestu i okolini.

Srbi u Hrvatskoj! Ne dajte se terorizirati i ubijati. Ne dajte da vam oduzmu vaše domove, krvavo stečeno imanje, pa i same živote. Oduprite se nasilju i znajte, da su simpatije hrvatskog naroda na vašoj strani, te će vam on u toj borbi pomoći.

Hrvati! Ne dajte da odgovornost i ljaga za zločine okupatora i njihovih frankovačkih slugu padne na nas, za njihove je zločine suodgovoran i svaki onaj, koji im povlađuje ili bez protesta gleda njihovo haraćenje. Krvavom će fašizmu skoro odzvoniti — obračunat će s njim herojska Crvena armija i svi potlačeni narodi, a ogorčeni će narod pravedno suditi svima onima, koji su odgovorni za sve učinjene zločine i nasilja.

Vojni obveznici! Ovih se dana vrši mobilizacija pod krinkom pojedinačnih poziva. Zovu vas u vojsku da bi vas slali u borbu protiv vlastitog naroda, protiv oslobodilačke borbe potlačenih naroda i protiv Sovjetskog Saveza. Ne odazivajte se tim pozivima, oduprite se *mobilizaciji*, organizirajte narodne odrede za borbu protiv okupatora i njihovih plaćenika.

Vojnici, podoficiri i oficiri! Oduprite se svakom transportiranju vojske za borbu protiv vlastitog naroda, protiv oslobodilačke borbe bratskih naroda, srpskog, crnogorskog i drugih, te protiv naroda SSSR-a. Napuštajte *vojničke transporte*, napuštajte vojsku, prelazite na stranu narodne oslobodilačke borbe.

Žene! Ne dopustite da vaše muževe i sinove krvavi fašisti žrtvuju za svoje zločinačke ciljeve!

Hrvatski narode! Kucnuo je čas odlučne borbe, kucnuo je čas kad treba ne samo uništavati sve što je neprijatelju vrijedno i pomalo uništavati njegove snage, nego kad treba zbiti svoje redove, zbiti sve narodne snage i tako jedinstvenom snagom istjerati okupatora, svrgnuti njegovog plaćenika Pavelića, ujediniti *Dalmaciju i Međimurje* s maticom zemljom.

Komunistička te partija poziva da ujediniš sve svoje snage bez obzira na pripadnost političkih stranaka, vjeru itd. *u jedinstveni hrvatski nacionalno-oslobodilački front*. Ne dajte se zaplašiti krvavim terorom, nego na svako nasilje, na svako umorstvo bilo kojeg Hrvata, Srbina ili Židova, odgovorite strijeljanjem deseterice pripadnika okupatorskih vojski ili narodnih izdajica, frankovačkih plaćenika. Stanite na čelo hrvatskog naroda u borbi protiv fašističkih okupatora i njihovih frankovačkih plaćenika, povežite sve narodne snage za tu borbu, stavite svoju odlučnost i iskustvo u službu oslobodilačke borbe hrvatskog naroda, služite svima primjerom u toj borbi.

VAN S OKUPATORIMA! DOLJE VLADA PAVELIĆA!

ŽIVJELA PRAVEDNA BORBA HRVATSKOG NARODA!

ŽIVJELO JEDINSTVO HRVATSKOG NARODA!

ŽIVJELO BRATSTVO SVIH POTLAČENIH NARODA JUGOSLA VIJE!

ŽIVJELO BRATSTVO HRVATSKOG NARODA S NARODIMA SSSR-a!

ŽIVJELA CRVENA ARMJA!

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Kad pročitaš, daj dalje!

Original, umnožen geštetnerom

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 220, reg. br. 20/1—2.

1941, srpanj
Zagreb

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnih komiteta KPH Varaždin, Krapina i Osijek, te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za srpanj 1941. godine

Primitak		I	II	III	IV	V	VI
Mjes.	Saldo	Član. M.K.	Član. O.K.	Štamp.	Pril.	Vanr. pril.	N.P. Ukupno
	97.791,25	6.614		198	53.740		20.000 97.791,25
					2.950		6.614
					1.500		198
					39.400		108.830 50%
							LK.J
VII.					1.420		20.000 57821
					200		
					20		
					9.600		
	97.791,25	6,614		198	108.830		20.000 233.433,25
						50% CK.J mj. III = 11.160,25	
						mj IV = 15.127,50	
						mj. V = 33.751	
						mj.VI - 50.624	
						mj. VII = 57.821	
					Ukupno		168.483,75

Izdatak I		U	III IV		V	VI	VII VIII				
Mjes.	CKJ	Štamp.	Mat. [erijal]	Tehn. [ika]	Put. [ovanje]	Izd. [ržavanje]	Po	moć	Razni izdaci	Saldo	Ukupno
			3.920	200	300	200			10.000	166.620,25	4288
VII.			368	400	300	300			1.922		5900
				300	500	2000			600		11.287
				5000	1480	6650			J31		14.550
					500	400			2.000		30.788
					1500	300			135		
					1000	500			500		
					1000	500			1000		
					1000	100			7500		
					1000	500			7000		
					200	1000					

	140	300	
	250	800	
	157	1000	
	60		
	100		
	100		
	200		
	1000		
	200		
	300		
	4.288	5.900	11.287
	14.550	30.788	
	166.620	25	66.813

P. [rimitak] VII.				
Saldo				97.791,25
MK Zgb. čl. [anarina] Mar. [ko] 3		I ²		6614
" p.[artijski] p.[rilozi]		IV		53.740
" št.[ampa]		III		198
Var.[aždin] p.p. St. [ari] ⁴ VI mj.[esec]		IV		2950
Krap. [ina] p.p.		IV		1500
Osj.[ek] p.p. (An)[drija] ⁵		IV		39400
Zgb. p.p. (VI.)[ado] ⁶		IV		1420
" - (An)[drija]		IV		200
" " (Brko)		IV		20
" " (Brko)		IV		9600
" Np. [Narodna pomoć]		VI		20000
Iz. [datak] VII.				
Čav.[ić] ⁶ a Brod	(An[drija])	V		300
Buzd. [ovan] ⁷	-	V		300
Čav. [ić] izd.[ržavanje]		VI		300
Jož.[a] ⁸ Karl.[ovac]		VI		300
Švab. ⁹		VIII		10.000
F. [rie] ¹⁰ izdr. [žavanje] VIII		VI		2.000
Direkt, [or] ¹¹				zav. [edeno] u knj. cont[o] 10.000
MK Zgb. izdr.[žavanje]		VI		6650
" put.[ovanje]		V		500
" razno		VIII		1922
Mater.[ijal] (An[drija])		III		3920
Put.[ovanje] Š.[iljo] ¹²		V		1480
M.[arko] izdr.[žavanje]		VI		400
J.[oža] izdr.[žavanje]		VI		300
pak. [et] Kerski ¹³		VIII		600
Č.[avić] put u S.[isak]		V		500
J.[oža] " u S-O [Sisak-Osijek]		V		1500
M.[arko] " u S-B [Slav. Brod]		V		1000
2 Bjel. [ovar] Virov. [itica]		V		1000
2 Sis. [ak] Petr.[inja]		V		1000

Mater.[ijal] za log.[or]		III	368
Troš.[kovi] sast.[anaka]		VIII	131
Tehn.[ika] pošt.[arina] Spi.[it]		IV	200
Žig.[ovi] bjel.[o] polje izd.		VI	500
Edo ¹⁴ izd.[ržavanje]		VI	500
Šim. ¹⁵ [e] put Gorski kot.[ar]	Brk. [o]	V	1000
Vic. ¹⁶ [ko] Split izdr. [žavanje]		VI	100
Ličan Lov. ¹⁷ [inčić] izdr.[žavanje]		VI	500
Ivica ¹⁸ Zag.[reb] izdr.[žavanje]		VI	1000
4 rev.[olvera] filo (mast)		VIII	2000
Maruš.[ić] ¹⁰ put Bosn. [a]		V	200
Vani.[ć] ²⁰ izdr.[žavanje] Zag.[orje]		VI	300
Tehn.[ika] stan 2 mj.[eseca]		IV	400
Očale, lamp.[a] Krnt.[ija] ²¹		VIII	135
Kurir put. [ovanje]		V	140
Brk.[o] put Lik. [a]		V	250
" Vrh. [ovine] — Pl.[itvička] J.[ezera]		V	60
Stan za sast.[anke] Šverfaova]		VIII	500
Tehn.[ika] stan		IV	300
Put. [ovanje] Lika kur.[ir]	Brk [a] V	V	100
Bjel.[ovar]		V	100
Čav.[ić] Karl.[ovac] put. [ovanje]		V	200
Put.[ovanje] 8 ljud.[i] Lik.[a] Buzd.[ovan]		V	1000
Mil.[an ²² put.[ovanje] Uzel[ac]		V	200
Mat.[erijal] (mast)		VIII	1000
Brk.[o] put Vrh. [ovine]		V	157
Muh. [ar] ²³ Lik. [a] izdr. [žavanje]		VI	800
kur. [ir] Lik.[a] put. [ovanje] 2 put		V	300
Papa ²⁴ izd.[ržavanje]		VI	1000
Tehn. [ika]		IV	5000
Golub (Rad.[io]stanica)		VIII	7500
Lik[a] za partiz.[ane] (Krnt.[ija])*			10000
Golub		VIII	7000

Pregledao i sravnio 26. VIII 41 Brka

* Zavedeno u knjigu conta na Krnt.[iju] 10.000

Original, tabele, rukopis
Sign, AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

¹ Rade Končar
² Brojke se odnose na označene stupce tabele
³ Marko Simenić
⁴ Andrija Hebrang
⁵ Isto
⁶ Vlado Popović
⁶ Marijan Čavić
⁷ Petar Grubor

- ⁸ Joža Vlahović
- ⁹ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi
- ¹⁰ Grga Jankez
- ¹¹ Milan Hupert
- ¹² Pavle Pap
- ¹³ Ivan Korski
- ¹⁴ Edo Leskovar
- ¹⁵ Šime Balen
- ¹⁶ Vicko Krstulović
- ¹⁷ Ivica Lovinčić
- ¹⁸ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi
- ¹⁹ Drago Marušić
- ²⁰ Mirko Vanić
- ²¹ Marko Orešković
- ²² Milan Uzelac
- ²³ Milan Muhar
- ²⁴ Josip Kraš

1941, kolovoz 2.

Iz izvještaja člana Polit biroa CK KPJ Edvarda Kardelja sekretaru CK KPJ i komandantu Glavnog štaba NOP odreda Jugoslavije Josipu Brozu Titu o vojnopolitičkoj situaciji u Hrvatskoj

”... Hrvatska: Koliko mogu prosuditi po prvim utiscima (nedjelju dana sam tek tu) položaj je ovdje dosta težak — i objektivno i subjektivno (firma)¹

1. Frankovci su ipak uspjeli uhvatiti izvjesnog korijena, naročito u bivšem kulačkom aktivu HSS, a terorom su uspjeli stvoriti priličnu paniku u ostalim masama. Dešavaju se slučajji da seljaci, pa čak i radnici predaju kom.(uniste) vlastima. Postoji i strah u hrv.(atskim) selima da će se Srbi osvetiti ako pobijedi SSSR, osvetiti hrv. selima.

2. Partija se nije na vrijeme organ.(izaciono) pripremila, tako da su je u nekim krajevima frank.(ovci) prosto potpuno uništili ili utjerali u šume, čime seje izolirala. I — nema smisla poricati — naši su na terenu skoro u većini slučajeva, koliko sam do sada mogao vidjeti — izgubili glavu. Oba ta momenta, povezana jedan sa drugim, uzrok su daje oslob. pokret u Hrvat, (što se Hrvata tiče) još jako slab. Činjenica je, dakle, daje Hrv. danas za nas najteži teren.

3. To treba imati pred očima i u pogledu afere oko (N. N.)² On je tu radio očigledno iz panike, iz straha. Htio je prosto preskočiti najnužniju pripremu, koja je potrebna, ne razumijevajući stvarnih uslova ovdje. Uz to — u to sam potpuno ubijeđen — u možda potsvjesnoj namjeri da udari po Tebi i čitavom rukov.(odstvu). Kažem potsvjesnoj, ali time neću da kažem da tu nije bilo i

izvjesnih očitih namjera. Lagao je Djedu³ u najtežem vremenu i rušio firmu. Odigrao ulogu objektivne provokacije. Osim toga bio polit, potpuno bespomoćan. Ničim ih nije znao savjetovati. Govorio je samo to što su i oni govorili: treba akcije. Ali kako tome prići — nije znao. Nije čudo da su njegove 2 akc.(ije)⁴ svršile više nego sa — neuspjehom. To je neodgovornost, kakva se danas ne oprašta. Ja nisam još govorio s njim. jer sam htio čekati Tvojih uputa. Međutim, ipak sam se danas predomislio (zbog izvještaja), pa ću sutra zatražiti razgovor s njim. O samoj aferi neću se upuštati s njim u razgovor, dok Ti ne kažeš vaše mišljenje.

4. Specijalno mislim govoriti s njim o pitanju M.⁵ i njeg.(ove) žene, koje je slao upravo zločinački neodgovorno i ne poznavajući terena.

5. Vraćam se na Hrv.(atsku). Držim da je mnogo više nego sam u početku mislio krivo i rukovodstvo (ovdašnje). Mislim da je napravilo 2 osnovne greške: 1. Prestalo je biti političko rukovodstvo i pretvorilo se — slično kao prošle godine u Slov. — u nekakvu komisiju za akcije. Govorilo se skoro isključivo o vojn. akciji, a ta nikako nije pošla. Nije pošla — jer nije bila polit, pripremljena. Po liniji nac.(ionalnog) fronta ništa nisu radili. Čak projekt progl.(asa) ovih dana, koji su mi pokazali — bez te je parole (Naravski da smo to ispravili) Agit-prop nikakav! Obustavili su svu štampu (tobože po Tvojim direktivama), što dakako ja ne vjerujem. Jasno je da voj. akc. bez učešća čitavog naroda neće uspjeti. Part(ija) će se izolirati i iskrvaviti. Već su sada čitave pokrajine bez part. Tu grešku je ojačala još i njihova unutrašnja raspodjela (u oper. k.). Mjesto po polit, sektorima, raspodijeliti po teritor.(ijalnim), i tako su se pretvorili u nekakvu inspekciju, koja je bila na putovanjima mnogo, a polit, rukovodstva nije bilo. Isto kao prošle god. u Slov.(eniji). Pod udarcima terora još su se lok.(alne) organ.(izacije) razbijale i tako imamo tu u organ, pogledu dosta teško stanje — iako, dakako, nema razloga za nekakav pesimizam. Dečki su ipak dobri i moći će brzo da likvidiraju takvo stanje uz pomoć rukovodstva. 2) Druga greška je u tome što je rukov.(odsto) postavljalo praktički 2 etape oruž. borbe; I — sabotažnu i II

- partizansku. Danas je to, međutim, nemoguće. Treba raditi istovremeno, inače ćemo na sabot. iskrvaviti. Treba preći sapartiz.(anima) ukontraofanzivu

i protiv njihovog terora i fizički uništavati cjelokupni aparat. Jedino tako ćemo paralisati njihove udarce. Davno je već bilo moguće dići neke pokrajine u Hrv. u oruž.(anu) borbu, međutim naši su (to) zadržavali u mišljenju da »još nije vrijeme za široku oruž. akciju«. 3) Na kraju još jedna činjenica — za koju se ne može reći da su oni potpuno za nju odgovorni. Postoji razlika u borbenoj spremnosti hrv. i srp. sela. Ako bi mi tu išli po liniji najmanjeg otpora, doveli bi u sukob ta dva sela. Pošto-poto mi moramo dići u borbu i hrv. sela, ili će potpuno uništiti srpska naselja. A to se bezuslovno može. Kod nekih drugova postoji bojazan od represalija (ne u rukovodstvu), od uništavanja sela i ljudi itd. Baš taj strah najviše koči odlučnije pristupanje mobilizaciji hrv.-sela. A ja držim da će baš represalijske prebaciti hrv. selo na stranu srp. sela. U ratu se ne smijemo

plašiti uništavanja čitavih sela. Teror će bezuslovno dovesti do oružane akcije. U tom duhu smo i donijeli sada naše konkretne zaključke: 1. Ojačati borbu za formir.(anje) nac.(ionalnog) fronta: postaviti čovjeka za povezivanje sa saveznicima, odredi — organiz. forme, komit.(et), ojačati agitac. i propag. rad, politi, konfer.(male), usmena ag. prop., ponovo izdavanje »Vjesnika« (nedelj- no na 2 stranice) itd. 2. Reorg.(anizovati) oper. kom.(itete) veze sa okr.(uzima) organ.(izovati) na nov način (polit, kuriri sa mjesta), raspodjela kadra, lična odgovornost, nove ljude u Part., koji (su) se pokazali dobri, stalna čistka, sprečavati da se Partija pretvori u partizanštinu, članovi oper. k. da manje putuju, a više polit, rukovode, daju inicijativu, uzdižu mjesne kadrove, da se iščisti Zagr. od nepotrebnih ileg.(alaca) u partiz.(ane), izgraditi kadar instruk- tora itd. 3. U pogledu vojnom, odmah i uporedo sa sabot. akcijom, prići formiranju partiz. odreda, uništavati okupatorski aparat na svakom koraku, napadati odrede žand.(armerije), vojske; skup. itd., okupirati sela i očistiti ih fizički od frankov.(ačkih) tipova i onda uzmaći ne čekajući protunapada, formir.(ati) partiz. armiju po primjeru Slov. (rekao sam drugu N,, a izgleda da se potpuno slaže sa vašom organiz.(acionom postavkom), ojačati sabot. akciju. Poslali smo na teren nekoliko komandira i polit, komesara. Obrazovati odrede zajedno sa mačekovcima. Treba izazvati njihovu akciju. Teror protiv mačekov. podići će tek čitavu Hrv. u otpor. Da se je to prije učinilo, danas bi stajali dalje. 6) Imajući pred očima sve te činjenice, dali smo možda — za normalne prilike — predlog za prestroge kazne. U teškim prilikama, ne znajući ni jedni ni drugi naći izlaz, počeli su se gristi među sobom (MK i CK). Ali prilike su izuzetne i treba krepko udariti. Dajte oštru kritiku i rukovodstvu...”

Original, rukopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/186.

Zbornik VII, tom II, knj. 2, br. 6, str. 28—34.

¹ Komunistička partija

² Josip Kopinič

³ Komunistička internacionala

⁴ Bijeg iz Kerestince i prebacivanje Rigoleta Martinija u Italiju.

⁵ Rigoletto Martini

Predstojništvo gradskog redarstva Varaždin
Broj: 7834/1941
Predmet: Santo Gabrijel,
komunista-potruga

Velikoj župi Zagorje

Varaždin

Ravnateljstvo ustaškog redarstva, Velike župe Zagorje dopisom broj 549/1941 od 2. kolovoza 1941. god. potražuje radi sumnje komunističke propagande Santo Gabrijela, sina pok. Stjepana i žene Matilde rod. Vechner, rođen. 13. III. 1919. god. u Varaždinu, ovdje zavičajan, rkt., neoženjen, student Komercijalne visoke škole, sada nepoznatog boravišta.

Lični opis: oko 180 cm visok, kosa svjetlo plava, oči smeđe, nos i usta pravilan, bradu i brkove brije, govori hrvatski i nešto njemački.

Umoljava se za imenovanim odrediti svestranu potragu i u pozitivnom slučaju uhapsiti ga, te sprovesti ovom Predstojništvu radi daljnjeg postupka pozivom na broj gornji.

Predstojnik redarstva:
Sedlar¹ v. r.

M. P.²

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 189.

¹ Pero

² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Predstojništvo gradskog redarstva
Varaždin

95

1941, kolovoz 4.
Zagreb

*Iz izvještaja Vrhovnog oružničkog zapovjedništva Ministarstvu domo-
branstva NDH (Glavnom stožeru) o napadu na stražu ustaške sveučilišne voj-
nice pred đaćkim domom u Runjaninovoj ulici u Zagrebu.*

»... 4. kolovoza oko 11.45 sati, bačene su tri bombe na ustašku stražu, koja je prolazila Runjaninovom ulicom. Bombe su bačene od lica, koja su se nalazila u Botaničkom vrtu. Od bačenih bomba ranjeno je 27 ustaša i 1 žena. Jedan ustaša je teže ranjen.

U isto vrijeme je jedna osoba, u građanskom odijelu, pucala na prolazeće ustaše iz revolvera. Ova je osoba uhvaćena, te je ustanovljeno, daje to Šonjara Vinko, profesor iz Splita, komunist.

Uhapšeno je svega pet osoba, od kojih su tri odvedene u redarstvo, a dve su odveli ustaše. Jedna od osoba, po ustašama odvedena, bacila se kroz prozor sa I kata.

Ovi su podaci primljeni od Ravnateljstva za javnu sigurnost i red.

Prema podacima primljenim od Redarstvenog ravnateljstva, bilo je ukupno osam napadača.¹ Od ovih su četiri uhapšena,² a ostala četiri identificirana,³ te se za njima traga. Svi napadači su studenti-komunisti.⁴

U isto vrijeme, došlo je navodno, na još nekoliko mjesta u gradu do pucnjave iz revolvera, i to: u okolini hotela »Esplanade«, kod Umjetničkog paviljona, na Tomislavovom Trgu, Preradovićevom Trgu i na Jezuitskom trgu.

Točnost ovih podataka nije se mogla provjeriti...«⁵

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 337.

¹ Netočno. U akciji je sudjelovalo 12 omladinaca (Antun Berislavić. Milan Borošak, Đuro Đurašković, Ivo Gluhak. Josip Ilak, Slavko Komar, Ljubo Mraković, Krešo Rakić. Pero Rukavina, Drago i Tvrtko Seljan i Dušan Vidaković).

² Odnosi se to na Antuna Berislavića, Ljubu Mrakovića, Peru Rukavinu i Tvrtka Seljana.

³ Vjerojatno: Đuro Đurašković. Drago Seljan. Dušan Vidaković i Radovan Belić. koji. međutim, nije sudjelovao u akciji, ali su se u njegovu stanu skrivala spomenuta trojica omladinaca, koji su bili neposredno poslije akcije uhapšeni.

⁴ U grupi su bila samo šestorica studenata, dok su — uz dva srednjoškolca - sudjelovala i četvorica radničkih omladinaca.

⁵ O akciji se govori i u njemačkom dokumentu br. 101, Zbornik VII, tom XII, knjiga 1.

96

1941, kolovoz 4.

Zagreb

Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju uhvaćenih napadača i 98 talaca za odmazdu zbog napada na stražu ustaške sveučilišne vojnice pred dačkim domom u Runjaninovoj ulici u Zagrebu.

OGLAS

Danas dne 4. kolovoza u 11.45 sati prije podne jedna skupina komunista skrivena iza živice Botaničkog vrta bacila je 4 bombe na stražu Ustaške

sveučilišne vojnice pred đaćkim domom u Runjaninovoj ulici. Tom je prilikom ranjeno 28 ustaša sveučilišne vojnice.

Na licu mjesta uhićeni su pojedini napadači i to:

Vinko Šonjara, profesor

Tvrtko Seljan, student rudarstva

Anđelko Berislavić, postolarski pomoćnik

Pero Rukavina, slastičar.

Isti su predani senatu pokretnog prijekog suda, koji ih je osudio na smrt. Osuda nad njima je izvršena strijeljanjem.

Osim toga su osuđeni na smrt po senatu pokretnog prijekog suda kao saučesnici i intelektualni začetnici tog napadaja 98 Židova i komunista, te su strijeljani.¹

Zagreb, 4. kolovoza 1941.

IZ MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA
Broj 16548-1941.

*Original, plakat, tisak,
AIHRPH, NG, kut. 480*

¹ O tome se govori i u njemačom dokumentu br. IO 1 u Zborniku VII, tom XII, knjiga 1.

*1941, kolovoz 4.
Zagreb*

Odredba Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu o uvođenju redarstvenog sata u gradu.

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO U ZAGREBU
Prs. br. 15. 451/1941
Zagreb, dne 4. kolovoza 1941.

ODREDBA¹

Počevši od dana 4. kolovoza 1941. pa do daljnje odredbe zabranjuje se svako kretanje i zadržavanje na ulicama kao i javnim lokalima od 9h navečer do 5h ujutro.

Svi javni lokali bez razlike, kina, kazališta itd., imadu biti zatvoreni *u 9 sati* navečer.

Svaki onaj, koji se poslije toga vremena zateče na ulici ili lokalu biti će uhićen i najstrože kažnjen.

Redarstveno Ravnateljstvo.

Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH, NG, kut. 502.

¹ Ovakvih i sličnih odredaba o uvođenju redarstvenog sata bilo je i prije (travanj, svibanj) u Zagrebu, ali su se poslije ove odredbe mjere oko njenog provođenja znatno pooštrile.

1941, kolovoz 4
Zagreb

Obavijest Zapovjedništva I hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o diverzijama kod Stražnjeveca i u Cerju Tužnom

ZAPOVJEDNIŠTVO I. HRVATSKE
ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Broj 1642/J.S.

Bacanje kamenja na željezničku
prugu kod Stražnjeveca i rezanje
brzoglasnih žica

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

ZAGREB
Đorđićeva br. 4.

Zagreb, 4. kolovoza 1941.

Zapovjednik oružničkog krila iz Varaždina brzoglasno 3. kolovoza 1941.
— javlja slijedeće:
»Noćas oko 24 sata kod Stražnjeveca, područje postaje Ivanec, nepoznate osobe nabacale su kamenje na željezničku prugu i srušili jedan stub za pokazivanje uspona, a u Cerju Tužnom presjekli brzoglasnu liniju. U isto vrijeme viđeni su radnici koji su zakasnili na vlak i išli pješke.
Brzoglasna linija odmah dovedena u ispravnost. Istraga se vodi. Pismo izvješće slijedi.«

Dostavlja se prednje na znanje. Izdao sam zapovjed da se krivci bezuvjetno pronađu i sa njima po zakonu postupi.

Zapovjednik, pukovnik:
Čauš Juraj

Dostavljeno:
Ravnateljstvu za javni red i sigurnost Nezavisne Države Hrvatske i Vrhovnom oružničkom zapovjedništvu

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 152a, br. 39/1-1.

99
1941. kolovoz, početak
Bjelovar

Spisak artikala za ishranu iseljenika Srba u Iseljeničkom logoru u Bjelovaru u kolovozu 1941. godine¹

SPIS

artikala koji su potrebni za ishranu iseljenika i koji će se trošiti u dolje naznačenoj količini u mjesecu kolovozu 1941. za 1120 ljudi.

Tek. br.	Naziv artikla	Količina u kgr. lit.	a cijena kom. m³ din.p.	Ukupan iznos din p. Opaska
1.	Mast	394	38.-	14.972.-
2.	Sol	936	2.50	2.340.-
3.	Krupmir	5.104	3.-	15.312.—
4.	Paprika	30	50.-	1.500.—
5.	Brašna	448	6.20	2.777.60
6.	Luk	700	3.-	2.100.-
7.	Tarana i makaruni	896	20.50	18.368.—
8.	Ječmena kava	202	23.50	4.747.-
9.	Šećer	358	17.50	6.265.-
10.	Čaj	20	60.-	1.200.—
11.	Ričet	896	13.-	11.648.—
12.	Grah	448	6.-	2.688.—
13.	Suho meso	448	38.-	17.024.-
14.	Suha slanina	270	34.—	9.180.—
15.	Klobasice	448	30.-	13.440.-

Tek. br.	Naziv artikla	Količina u kgr. lit.	kom. m ³	a cijena din.p.	Ukupan iznos din p. Opaska
16.	Oct (esenc)	2		50-	100. -
17.	Kukuruzno brašno	448		4.36	2.042.88
18.	Riža	448		17.50	7.840.-
19.	Meso svježe	672		25.-	16.800.-
20.	Zelenje	1.344		4.-	5.376.-
21.	Mlijeko	2.800		3.-	8.400.-
22.	Jaja	80		1.50	120. —
23.	Kruh	8.400		6.-	50.400.-
24.	Drva		28	175.—	4.900. -
Ukupno					219.540.48

slovima: dvije stotine devetnaest hiljada pet stotina četrdeset dinara 48/100. —

M. P.'

Original, strojopis
Sign., AH, RAVSIGUR, Logor Bjelovar 306/41

¹ Na području sjeverozapadne Hrvatske u 1941. godini od logora za iseljavanje Srba iz NDH nalazili su se logor u Bjelovaru i logor u Sisku (Capragu), dok se treći logor nalazio u Slavonskoj Požegi. Logori su osnovani početkom srpnja 1941. godine. Zapovjednik logora u Bjelovaru bio je Stanko Ostojić, pješ. poručnik, a zapovjednik logora u Sisku, odnosno Capragu bio je Ljubomir Sesseglija. Dok je logor u Bjelovaru imao isključivo karakter sabirališta za iseljenike i useljenike, dotle je logor u Sisku (Capragu) bio glavni transportni logor za sve transporte. Redovito iseljavanje Srba preko ova dva logora vršeno je tokom kolovoza i rujna 1941. godine, iako je većina deportirana već u kolovozu. Za vrijeme deportiranja srpsko stanovništvo je hapšeno i sprovedeno u ove sabirne logore. Prema službenim dokumentima NDH deportirano je u Srbiju 1941. godine preko logora Sisak (Caprag) 5076, logora Bjelovar 4693 i logora Slavonska Požega 4541 dok su ostali pojedinačno deportirani. Osim toga u lipnju je iz Zagreba deportirana 731 osoba. Prema nepotpunim podacima najviše je deportiranih bilo s područja kotara Bjelovar i to 1952, a zatim slijede kotarevi Ludbreg sa 486, Čazma 162, Koprivnica 142, Sisak 110, Đurđevac 85 i drugi kotarevi s manjim brojem deportiranih Srba. Logoru Sisaku (Capragu) ukinut je u listopadu 1941. dok je logor u Bjelovaru i dalje postojao do sredine 1942. godine ali pod drugom ingerencijom.

² Okrugli pečat:
Nezavisna Država Hrvatska
Državno ravnateljstvo za ponovu
Logor Bjelovar

1941, kolovoz 5.
Zagreb

Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju 87 osoba u Zagrebu zbog napada na stražu ustaške sveučilišne vojnice

O G L A S

U vezi s komunističkim napadajem *na stražu ustaške sveučilišne vojnice dana 4. kolovoza* o. g., otkriveni su daljni saučesnici i intelektualni začetnici tog zločina.

Isti su predani senatu pokretnog prijekog suda, koji je 87 Židova i komunista osudio na smrt.

Osuda nad njima izvršena je strijeljanjem.

Zagreb, 5. kolovoza 1941.

Iz Ministarstva unutarnjih poslova
Broj 17070-41

Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH, NG, kut. 480.

101

1941, kolovoz 6.
Zagreb

Iz obavijesti br. 1. poglavnikovog ureda o bijegu iz logora Kerestinec, napadu na ustašku sveučilišnu vojniciu u Zagrebu i diverzijama na željezničkim prugama u okolici Zagreba

KOMUNISTIČKO-ČETNIČKI IZGREDI
Obavijest broj 1.

Oko 10. srpnja o. g. počele su neke engleske krugovalne postaje širiti glas, da će na dan 14. srpnja buknuti ustanak u svim zemljama, koje su se svojedobno bile upustile u rat protiv silama osovine, a koje su bile munjevitom brzinom pobijedene ili pokorene. Nekoliko su dana te krugovalne postaje pozivale pučanstvo posebice u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj i u balkanskim zemljama, da se priredi i da dne 14. srpnja na po tim krugovalima dani znak podigne ustanak.'

Neposredno prije 14. srpnja javljale su međutim te krugovalne postaje, da se ustanak odgađa za dan 20. srpnja.

Vjerojatno neznajući za tu odgodu pobunio se je u noći od 14. na 15. srpnja jedan dio zatočenika u zatočeničkom logoru u Kerestincu, i to oko 80 komunista, te je većem dijelu istih bilo uspjelo i pobjeći, no slijedećih su dana po državnim organima i seljaštvu pohvatani i predani nadležnim sudovima dočim su neki od njih, davši oružjem otpor, prigodom hvatanja poginuli.

Svagdje gdje su tako nastupili, išli su pod crvenom zastavom, i proglašavali se »Crvenom armijom«. Rasparčavali su letake komunističkoga sadržaja, pozivajući pučanstvo na ustanak i na borbu protiv silama osovine, navodeći lažno, da bi pučanstvo zaveli, da se crvena vojska Sovjetske Rusije već nalazi u Zagrebu, u Banja Luci i ostalim središtima Nezavisne Države Hrvatske.

Očito u vezi s tom neistinitom promičbom, a da bi se istu prikazalo, vjerojatnom, nekoliko komunističkih grupica, koje su već pohvatane i djelomično već osuđene i justificirane, počinile su nekoliko manjih atentata na željezničkim prugama u blizini Zagreba, te bacile nekoliko bombi u Zagrebu na jedan odjel sveučilišne ustaške vojnice, kada je isti bio na putu, da nastupi svoju stražarsku dužnost.

Dano u Zagrebu, 6. kolovoza 1941.

Iz Poglavnikova ureda
Krilni pobočnik, Glavnostožerni pukovnik
A.² Sabljak, v. r.

Hrvatski narod, 7. VIII 1941.

¹ Ne može se ustanoviti da li je koja britanska radiostanica objavila takve vijesti, ali je opće poznato da su se ustaše često služili raznim izmišljenim vijestima kako bi opravdali svoj teror i mnogobrojne zločine nad komunistima, Srbima, Židovima, Romima, naprednim Hrvatima i drugim narodima i narodnostima na području tzv. »Nezavisne Države Hrvatske«.

² Adolf

102

1941, kolovoz 8.

Beograd

Iz izvještaja komande Abvera u Beogradu o razvoju ustanka u Jugoslaviji početkom kolovoza 1941. godine

»Izvještaj o pokretu otpora na teritoriji bivše Jugoslavije, stanje razvoja, uopće, posebno u vremenu od 1. do 7. kolovoza

Izvor: Sopstvena istraživanja, sopstvena mreža agenata i mreža agenata KO¹ Zagreb.«

»Izvršen vatreni prepad na hrvatsku ustašku kasarnu u Zagrebu.²

Akcije sabotaže na prometnim postrojenjima i postrojenjima veze na cjelokupnom ustaničkom području, naročito u zapadnom dijelu, na pruži Zagreb—Split i u blizinu Zagreba.«³

Original, strojopis, njemački

Sign., AVII, Arhiva njemačka, kut. 2-A, reg. br. 4/ 13a.

Zbornik VII, tom XII, knj. 1, d. 105.

¹ Kriegsorganization — Ratna organizacija, zapravo ispostava Abvera Beograd u Zagrebu.

² Vjerojatno se to odnosi na napad na stražu ustaške sveučilišne vojnice kod Botaničkog vrta izveden 4. VIII1941. godine (Vidi dok. br. 95, 96 i 100).

³ O sabotazama na prugama vidi dokumente br. 119 i 232.

1941, kolovoz 8.
Zagreb

*Ravnateljstvo ustaškog redarstva za Veliku Župu Prigorje u Zagrebu,
dostavlja Sudsko-medicinskom fakultetu podatke o samoubojstvu Nade Heilg-
stein*

RAVNATELJSTVO USTAŠKOG REDARSTVA ZA VELIKU ŽUPU
PRIGORJE U ZAGREBU

Broj: 1276/1941. U Zagrebu, dne 8. kolovoza 1941.

Predmet: Heilgstein Nada —
samoubojstvo

SUDSKO-MEDICINSKOM FAKULTETU

u/

ZAGREBU

U vezi telefonske zamolbe naslova, da se dostave podatci povodom samoubojstva Heilgstein Nade,¹ rođene 2. IX 1911. god. u Zagrebu, zavičajne isto, kćerka Dragoslava i Drage rod. Kopun, rkt. zanimanjem činovnice, prije pritvora stanovala u Zagrebu, Nova Ves kbroj 32, neudata, priopćuje se slijedeće:

Dana 7. ov. mjes. Heilgstein Nada, zamolila je da se može okupati u kupaoni. Ovo joj je dozvoljeno, pa je ista u tu svrhu uzela sobom dva ručnika, i odmah nakon što je ušla u kupaonu ove ručnike je zavezala za nadsvjetlo prozora, i pomoću njih se objesila. Neposredno odmah nakon vješanja ona je po organima ovog ravnateljstva i pronađena još topla, ali usprkos pružanja prve pomoći nije se uspjelo istu povratiti u život.

Ravnatelj
Ustaškog redarstva za Vel. Župu
Prigorje:
u.z. Cerjak

M. P.²

Original, strojopis
Sign., Institut za sudsku medicinu i kriminalistiku Zagreb,
Sekcioni protokol 2088/246-1941.

¹ Nada Heilgstein, član Mjesnog komiteta KPH Zagreb.

² Okrugli pečat: Ravnateljstvo ustaškog redarstva za Župu Prigorje, Zagreb

104

1941, kolovoz 9.
Zagreb

Dopis Ravnateljstva ustaškog redarstva za Veliku župu Prigorje i Zagreb
Institutu za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu, kojim se traži obdukcija
mrtvog tijela Nade Heilgstein

RAVNATELJSTVO USTAŠKOG REDARSTVA
ZA VELIKU ŽUPU PRIGORJE I ZAGREB

Broj: V. T. 52/1941
Predmet: obdukcija tijela
Heilgstein Nada

Zagreb, dne 9. kolovoza 1941.

SUDSKOJ MEDICINI

SALATA

Molim da se hitno izvrši obdukcija mrtvog tijela Nade Heilgstein¹, koja je otpremljena sa ovog Ravnateljstva naslovu furgonom razkužnog zavoda 7. VIII1941.

Za dom spremni
ZAMJENIK RAVNATELJA
ustaškog redarstva za Vel. župu Prigorje i
Zagreb
Cerjak

MP.²

Original, strojopis
Sign., Arhiva Instituta za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu, Sekcioni
protokol 2088/246 od 8. VIII1941.

¹ Nada Heilgstein, član Mjesnog komiteta KPH Zagreb. Bila je zadužena za tehniku i podjelu ilegalnog materijala za sve partijske organizacije u Zagrebu. Uhapšena je u srpnju 1941. godine. Usljed mučenja na policiji, u krajnjoj iscrpljenosti, izvršila samoubojstvo 7. VIII 1941.

² Okrugli pečat — Ravnateljstvo ustaškog redarstva za župu Prigorje i Zagreb

1941, kolovoz 10.

Beograd

Pismo Josipa Broza Tita Centralnom komitetu Komunističke partije Hrvatske o kaznama u vezi s događajima u partijskom rukovodstvu te uputstvom za dalji rad

ZA CK KPH

Dragi drugovi.

Šaljemo Vam odluku¹ o kaznama ljudi koji su kod nemilih nedavnih događaja u Hrv(atskoj) imali bilo kakvog učešća.

U vezi s tim mi vam šaljemo naše objašnjenje:

Vaš prijedlog o kaznama mi smo donekle izmijenili, nekima ublažili a nekima pooštrili kazne. Kod ublažavanja kazni rukovodili smo se time da lije ko već bio kažnjen ili ne. To je uzeto u obzir za Vandu^{la}i Dru(garicu) St(arog)². Osim toga, uzete su u obzir i okolnosti u kojima je dotični učinio svoje pogreške itd.

Kod Šilje³ smo morali postupiti tako strogo, jer je on zaista pravio grube greške u konspiraciji, iako je bio često od nas opominjan zbog nekonspirativnosti.

Ukor za čitav CK KPH nije dat zbog toga što bi to bilo opravdanje pred Kl da smo mi preduzeli prema ostalima tako oštre mjere, već je to po našem dubokom uvjerenju zaslužna kazna koju CK KPH mora vrlo ozbiljno shvatiti. Treba da znate da je sam CK Hrvatske u velikoj mjeri kriv za nastale nemile događaje, jer CKH nije bio dovoljno budan prema nižim forumima, nije na vrijeme preduzeo energične mjere da onemogući antipartijske elemente, nije preduzeo hitne i odlučne mjere protiv svih onih koji nisu izvršavali svoje partijske dužnosti, tj. akcije, već je dozvolio da takvi saboteri svoj nerad opravdavaju napadom na CKH, pri čemu je ovaj bio dosta neodlučan i nije se snalazio. Dakle, CKH je ispoljio tri osnovne slabosti: 1) organizacionu slabost kod akcija, 2) neodlučnost i 3) nebudnost prema nižim forumima i članovima.

CK KPJ povlači svoju prvobitnu ocjenu datu u pismu u kojem se kaže: CK KPH je učinio grubu političku pogrešku. Do ove konstatacije došli smo na osnovu vašeg materijala: proglasa, cirkulara, rada naše istražne komisije, i mi sada povlačimo svoju prvobitnu ocjenu.

MK⁴ morate u cjelini smijeniti, a vama prepuštamo ocjenu može li neko doći u obzir za novi MK. Pazite da se novi MK sastavi od dobrih i provjerenih ljudi. Imajte stalnu i strogu kontrolu nad njegovim radom. Kako se moglo dogoditi da jedan tip u ime familije⁵ sakupi 160.000 din., i to pred vašim očima. Zar to nije znao MK?

Nad Antonovim⁶ stavljamo istragu jer ima dosta sumnjivih stvari, a osim toga zašto je u početku napada na SSSR njegov aparat potpuno zatajio, iako je taj čovjek dobijao ogromne sume novca za pripreme. Ja sam javio gore⁷ da nemam u njega povjerenja i tražim njegovo smjenjivanje jer, ako ništa drugo, on je kao organizator potpuno nesposoban, a sve akcije i onako organizuje i vodi naša Partija.

Napominjemo vam da vi morate nama slati opširnije izvještaje o vašem radu i akcijama. To nam je potrebno iz više razloga: 1) zbog toga da vam pomognemo savjetima, 2) zbog toga što nam je potreban materijal za naš »Bilten Glavnog štaba narodnooslobodilačkih partizanskih odreda«. Mi sada počinjemo izdavati taj »Bilten« i vi ćete dobijati po jedan egzemplar na umnožavanje i raspačavanje.

Sa vašim akcijama u posljednje vrijeme mi smo uglavnom zadovoljni, ali vi ipak mnogo zaostajete iza Srbije i Crne Gore; prema tome, preduzmite energičnije mjere za proširenje partiz(anske) borbe i narodnog ustanka u čitavoj Hrvatskoj. Budite odlučni i ne prezajte ni pred kakvim teškoćama. Pošaljite iz Z(agreba) veće grupe radnika, omladinaca i inteligencije kao jezgre tih partiz(anskih) odreda. Neka partiz(anski) odredi djeluju politički među narodom. Evo šta rade naši srpski partizani. Oni zaustavljaju putničke vozove, održavaju putnicima mitinge objašnjavajući značaj partiz(anske) borbe i na tim mjestima dobivaju od putnika dobrovoljni prilog za fond narodnooslobodilačke borbe. To izaziva ogromno oduševljenje kod naroda. Narod se divi disciplini i odlučnosti naših partizana. Partizani odmah kažnjavaju smrću one sreske načelnike koji organizuju potjere, a isto tako i žandarme i izdajnike. Takvih slučajeva već ima dosta.

Original, rukopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/44.

Josip Broz Tito, Sabrana djela, knj. 7, str. 64—66.

¹ Vidi dokument br. 106

² Vanda Novosel

³ Herta Haas

⁴ Pavle Pap

⁵ Mjesni komitet KPH Zagreb

⁶ Partija

⁷ Ivan Srebrnjak

⁸ Misli se na Kominternu

1941, kolovoz 10.

Beograd

Odluka Politbiroa Centralnog komiteta KP Jugoslavije o kaznama rukovodstva Centralnog komiteta KP Hrvatske koju je Josip Broz Tito uputio Centralnom komitetu KP Hrvatske

Sa sednice od 10. VIII 1941. g.

Na osnovu izveštaja komisije o sprovedenoj partijskoj istrazi u Z¹. zaključeno je sledeće:

1 — Vand.:² opomena — zbog nedovoljno partijske budnosti.

2 — Mat.:³ isključenje iz Partije — zbog antipartijskog rada, grupaštva i neiskrenosti pred komisijom CK KPJ.

3 — Dru. St.:⁴ opomena — zbog kolebljivosti i nedovoljne partijske budnosti.

4 — Bak.:⁵ ukor — zbog kolebljivosti i nedovoljne partijske budnosti prema elementima grupaštva.

5 — Fati.:⁶ skreće se pažnja da bude budniji prema ljudima na koje se sumnja (Antonov⁷)

6 — Brka.:⁸ opomena — zbog neuobičajenog u Partiji načina reagiranja u odnosu prema Vazduhu.

7 — Bumbar.:⁹ isključenje iz Partije — zbog antipartijskog rada, grupaštva, neizvršavanja odluka viših foruma i neiskrenog držanja pred komisijom CK KPJ.

8 — Šilja.:¹⁰ strogi ukor — zbog nekonspirativnosti u svom dosadašnjem radu, što je dovodilo do vrlo teških posledica, kao i zbog grupaškog stava, koji je zauzeo u rezoluciji u oceni rada CKKPH.

9 — Antonov:, da se obrazuje komisija nad njim i da se utvrdi: a) zašto je zatajio njegov aparat, b) grupaštvo i harangiranje protiv pojedinih part, funkcionera i c) njegovo finansijsko poslovanje (160.000 din).

10 — MK u Z.: strogi ukor — zbog grupaštva, antipartijskih ispada prema rukovodstvu KPH i KPJ, neizvršavanja postavljenih zadataka i zbog zločinačkog upropašćenja akcije o oslobođenju ljudi iz Kerestince, koju je inače pripremao CKKPH, a MK radeći iza njegovih leđa doveo je do pogubljenja oko 90 drugova. Istovremeno nalaže se CK KPH da smeni MK i imenuje novi.

11 — Vanić.:¹¹ isključenje se potvrđuje — zbog antipartijskog rada, grupaštva i neiskrenosti pred Partijom.

12 — CKKPH.: ukor — zbog nedovoljne kontrole i preduzimanja mera za izvršavanje akcija koje je CK KPJ nužno postavio pred čitavom Partijom u momentu razbojničkog napada na SSSR.

Original, rukopis
Sign., Arhiv CKSKJ. Fond CKKPJ 1941/170.

- ¹ Zagreb
- ² Vanda Novosel
- ³ Leo Mates
- ⁴ Herta Haas
- ⁵ Vladimir Bakarić
- ⁶ Andrija Hebrang
- ⁷ Ivan Srebrnjak
- ⁸ Rade Končar
- ⁹ Antun Rob
- ¹⁰ Pavle Pap
- ¹¹ Mirko

1941, kolovoz 12.
Varaždin

Obavijest Predstojništva gradskog redarstva u Varaždinu Ustaškom stožeru
Varaždin o šest osoba koje se nalaze zatvorene kod gradskog redarstva a spadaju
u nadležnost ustaškog stožera

PREDSTOJNIŠTVO GRADSKOG REDARSTVA
U VARAŽDINU

Broj: 8111/1941.
Varaždin, dne 12. VIII. 1941.
Predmet: Petermanec Stanko i drugovi - pritvoreni

Hrvatskom Ustaškom Stožeru
Varaždin

U pritvoru kod ovog redarstva prepraćena su po Ustaškom redarstvu u
Varaždinu slijedeća lica:

1) Petermanec Stanko u pritvoru od	1. kolovoza
2) Valdec Ivan u pritvoru od	1. kolovoza
3) Valdec Zvonimir u pritvoru od	1. kolovoza
4) Santo Marijan u pritvoru od	1. kolovoza
5) Lah Marija u pritvoru od	1. kolovoza
6) Vrbanić Stjepan u pritvoru od	7. kolovoza

Ravnateljstvu Ustaškog Redarstva pod br. 549/41 dne 11. ov. mj. izvjestilo je ovo Predstojništvo da gore navedena lica¹ nisu više pritvorenici Ustaškog redarstva nego Hrvatskog Ustaškog Stožera u Varaždinu.

Uhapšenici su prepraćeni bez ikakvih prijava, bez ikakvih podataka, pa se moli naslov da shodno raspoloži sa istim uhapšenicima. Napominje se da kredit za ishranu pritvorenika je vrlo mali za ovo redarstvo.

Konačno moli se za uputstvo, da li će ovo redarstvo iste uhapšenike odmah pustiti² iz pritvora, jer ovdje protiv njih ne predleži ništa.

Predstojnik redarstva:
Sedlar Pero, v. r.

Original, strojopis
Sign., AH. VŽŽZ, kut. 2181, br. 2110/41.

¹ Bili su to varaždinski skojevci koje je policija uhapsila iz predostrožnosti i sumlje širenja komunističke propagande.

² Dana 12. VIII 1941, po nalogu velikog župana pušteni su na slobodu i »stavljeni pod strogi policijski nadzor«. Neki su poslije opet bili zatvarani.

108

1941, kolovoz 16.
Sisak

Obavijest u sisačkim »Hrvatskim novinama« o hvatanju komuniste Ivana Mažara

Uhvaćen vodja komunističke bande. U petak dne 8. o. mj. uhvaćen je od seljaka ustaša nakon svestrane potrage, na spavanju, vodja komunističke bande Ivan Mažar u Kaptolskom Bregu. Prigodom uhapšenja imao je kod sebejednu bombu i revolver s kojim se htio obraniti od njih, te je u posljednjem času u svojoj namjeri spriječen i razoružan, te dopremljen u Sisak i predan vlastima na daljnji postupak.¹

Hrvatske novine, Sisak, 16. VIII1941.

¹ Borac Sisačkog NOP odreda. Uhapšen je na prijevaru 8. VIII 1941. godine od seoskih ustaša. U sisačkom zatvoru mu je pripreman bijeg, ali dan prije planiranog bijega prebačen je u zatvoru Petrinji. Tu gaje Pokretni prijeki sud 2. IX 1941. godine osudio na smrt te je istoga dana strijeljan.

1941, kolovoz 16.

Zagreb

Iz pisma Rade Končara i Vladimira Popovića upućenog Josipu Brozu Titu, odnosno Centralnom komitetu KP Jugoslavije o prijemu odluke Politbiroa CKKPJ od 10. VIII 1941. i prihvatanju kazni od strane pojedinih članova Centralnog komiteta KP Hrvatske

„Dragi drugovi, primili smo odluku sa sjednice CK KPJ od 10. VIII u vezi s donesenim kaznama po istrazi u Zagrebu.¹ Dok iz provincije pozivamo sekretare O. K.² gdje ćemo im pored ostalih direktiva i uputa za akcije saopćiti i slučaj koji se dogodio u Zagrebu, a takođe i kazne koje je CK doneo. Kazne su uglavnom primili svi i to ovako: 1) Vand³, izjavila da se nadala većoj kazni, 2) drug. Starog⁴ isto tako, 3) Mat.⁵ je izjavio da prima kaznu ali je rekao da bi mu bilo jako žao ako bi C. K. stekao uvjerenje daje on uopće bio neiskren pred partij., 4) Bak.⁶ prima kaznu, 5) Fati⁷ daje znao daje Antonov⁸ sumnjiv da se ne bis njim povezivao, 6) Brka⁹ prima kaznu, 7) Bumbar¹⁰ primio kaznu, jako mu je bilo teško, shvatio je formulaciju »antipartijskog rada« da se misli daje on antipartijski A i p uopće i neprijatelj rad. klase, još ćemo s njim o tome razgovarati, da on može popraviti svoju grešku i vratiti se natrag u partiju, to smo mu već i kazali, a dali smo mu i posla, tj. poslaćemo ga u partizanski odred, on je to primio, 8) Šilja¹¹ je u Dalmaciji, njemu ćemo pismeno saopćiti, 9) Komisija je obrazovana da ispita Antonova po postavljenim pitanjima, već se razgovaralo s njim, izveštaj komisije sledeći put, 10) MK Zagreb primili kaznu, malo su se opirali daje kazna preoštra, ali su ipak primili. Mali Đokov, koji je ispred omladine bio u MK nezgodno je reagirao, ali je i on primio kaznu. Formiranje novi MK od najboljih ljudi koje smo imali, drugovi koji su ušli u novi MK po svom dosadašnjem radu pružaju garanciju da će biti bolji od starog MK, 11) CK KPH prima kaznu, tj. prima je sekretarijat, dok su ostali članovi na terenu i čim dođu saopćićemo im je. Inače, sekretarijat CK KPH svjestan je krivice koju snosi za događaje koji su se dogodili u Zag. tj. da se nije snašao i poduzeo potrebne korake da do njih ne dođe, i da na vrijeme i brzo pokrene partijsku organizaciju na akcije koje je postavio pred partijsko članstvo i koje je pred čitavu partiju postavio CK KPJ.”

Original.

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/171.

¹ Vidi dokument br. 106.

² Okružni komitet

³ Vanda Novosel

⁴ Herta Haas

- ⁵ Leo Mates
- ⁶ Vladimir Bakarić
- ⁷ Andrija Hebrang
- ⁸ Ivan Srebrnjak
- ⁹ Rade Končar
- ¹⁰ Antun Rob
- ¹¹ Pa vie Pap

1 1 0

1941, kolovoz 17.
Beograd

Telegram Josipa Broza Tita Kominterni o rezultatima istražne komisije Centralnog komiteta KPJ u vezi s događajima u rukovodstvu Hrvatske

Za Djedu¹
17. avgust (1941)

Istražna komisija CK KPJ utvrdila je:

1. Da je Valdes² lažno optužio drugove iz CKKPH o izdajstvu i provokaciji.

2. Daje lažno optuživao CK KPH o svjesnoj izdaji i sabotiranju akcija, te na osnovu tih lažnih izvještaja tražio mandat Kl za smjenjivanje CK KPH, ne obavještavajući o tome CK KPJ, iako je za to imao redovno mogućnosti.

3. Daje lažno obavijestio Kl da nema veze s Valterom.

4. Daje bio inicijator zločinački pripremljenog i izvedenog bjekstva 90 drugova iz Kerestince od kojih su danas samo trojica u životu.³

Sve ovo radio je bez znanja CK KPH i CK KPJ, iako je bio upozoren da se ovo bjekstvo priprema.

5. Priznavši ove svoje grube greške u izjavi upućenoj CK KPJ, drug Valdes je svoj mandat dobijen 9. VII. 1941. od Kl predao CKKPJ 25. VII. 1941.

Na osnovu toga CK KPJ smatra potrebnim hitno smenjivanje Valdesa sa njegovog položaja (vazdušnog) i njegovo stavljanje na raspolaganje našoj Partiji, jer više nemamo povjerenja u njega za dosadanji rad.

Valter*

Original, rukopis
Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/172.
Josip Broz Tito, Sabrana djela, knj. 7, str. 79.

¹ Izvršni komitet Kominterne
² Josip Kopinič
³ Vidi dokument br. 68 bilj. 1
⁴ Josip Broz Tito

I 11

1941, kolovoz 17.
Beograd

Uputa Josipa Broza Tita Operativnom rukovodstvu Hrvatske za učvršćivanje partizanskih štabova i dalje jačanje narodnooslobodilačkog pokreta u Hrvatskoj

Za Brku¹ i Vladu²

Vaš izvještaj primili smo, dobro nam je došao za naš »Bilten«³. Sada vam šaljemo naš prvi broj u nekoliko egzemplara, a vi ga umnožite i raspačajte ne samo među partizanima već i među širokim masama građana i seljaka. Pošaljite ga također i u Sloveniju na umnožavanje.

Iz vašeg izvještaja vidi se daje ustanak tamo dobio dosta široki razmah, ali se ujedno vidi da je sve to još dosta neorganizovano vođeno od naše part.(ijske) org.(anizacije), odnosno Štaba.⁴ To je velika opasnost za dalji tok borbe. Nastojte svim silama da organizujete i centralizujete te borbe pod čvrstim rukovodstvom. Stvarajte jake partizanske formacije, koje moraju stalno biti u akcijama i borbi. Organizujte više štabova po raznim mestima, ali ih čvrsto povežite međusobno.

Ako nemate dovoljno vojnih stručnjaka, onda nam to odmah javite.

Vi se žalite da neprijatelj ubija u masama naše sindikalce. Tome treba stati na put odašiljanjem takvih ljudi u partizanske odrede. Vi možete poslati iz Zagreba nekoliko stotina takvih drugova. Novac za te stvari ne žalite. Organizujte i narodnooslobodilački fond.

Ništa nam ne javljate kako ide sa Narodnim frontom. Treba uputiti jedan apel na HSS da se pridruži borbi za oslobođenje.⁵

Apel sa Sveslovenskog festivala u Moskvi morate umnožiti u više hiljada primeraka, a isto tako i govor Alekseja Tolstoja.

Javite nam šta ste učinili po pitanju političkih akcija i štampe, jer se taj rad ne sme zapostaviti, narodu treba objašnjavati karakter današnje borbe i njene perspektive. Objasnite narodu ogromnu važnost saveza SSSR sa Engleskom i Amerikom po pitanju zajedničke borbe.

U vezi sa Antonovim⁶ saslušajte sve ljude, a u prvom redu Stipu,⁷ Grubora⁸ i druge. Vandu⁹ treba kritikovati zbog aljkavosti.

Pošaljite potrebne stvari za mene da bih svratio malo do vas.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

TT 10

Original, rukopis
Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/39.

Josip Broz Tito, Sabrana djela, knj. 7, str. 80.

i o f__

- ¹ Rade Končar
² Vlado Popović
³ Prvi broj »Biltena GŠNOPOJ« izišao je u Beogradu 10. kolovoza 1941.
⁴ Na sjednici Politbiroa CK KPJ, 4. VII 1941. u Beogradu, imenovano je jezgro vojnog rukovodstva za Hrvatsku koje su sačinjavali: Vlado Popović. Rade Končar i Andrija Hebrang. To tijelo CK KPH je nazvao Operativno rukovodstvo s Vladom Popovićem kao sekretarom na čelu.
⁵ Vidi dokument CK KPH od 5. IX 1941.
⁶ Ivan Srebrnjak
⁷ Stipe Đaković
⁸ Pero Grubor
⁹ Novosel
¹⁰ Josip Broz Tito

112

1941, kolovoz 19.

Beograd

Direktiva Josipa Broza Tita upućena svim štabovima i komandirima narodnooslobodilačkih odreda Jugoslavije s tekstom partizanske zakletve

SVIMA ŠTABOVIMA I KOMANDIRIMA NARODNOOSLOBODILAČKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

Da bi svaki partizan bio potpuno svjestan svojih dužnosti narodnog borca, svoje velike misije na djelu oslobođenja naroda, da bi vladala gvozdena disciplina i drugarsko samopoštovanje među partizanima, predlažemo, kao obavezno, da odmah svi partizanski odredi, ukoliko to već nisu učinili, polože slijedeću zakletvu.

»Mi, narodni partizani Jugoslavije, latili smo se oružja; za nemilosrdnu borbu protiv krvoločnih neprijatelja koji porobiše našu zemlju i istrebljuju naše narode. U ime slobode i pravde našeg naroda, zaklinjemo se da ćemo disciplinovano, uporno i neustrašivo, ne štedjeći svoje krvi i živote, voditi borbu do potpunog uništenja fašističkog osvajača i svih narodnih izdajnika.«

Bilten Glavnog štaba NOPO Jugoslavije, br. 2, od 19. VIII 1941.

113

1941, kolovoz 20.

Zagreb

Tjeralica Velike župe Prigorje upućena kotarskim oblastima, općinskim poglavarstvima i oružničkim postajama na području župe za komunistima koji su u šumi Divjača, kod Sesveta napali policijsku patrolu

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA PRIGORJE

Broj: 604 — Pr. 1941,

Zagreb, dne 20. kolovoza 1941.

Predmet: Četničko-komunistička banda pojavila se u šumi Divjača, općine
Sesvete—raspis tjeralice

TJERALICA

Dne 19. kolovoza 1941. god. poslije podne u šumi Divljača,¹ općina Sesvete, pojavila se četničko-komunistička banda, oko desetak njih, koji su iz zasjede pucali na oružničku obhodnju i ubili oružnika Milu Novakovića.²

Redarstvenim i oružničkim izvidima je ustanovljeno, da je ta četničko-komunistička banda krenula u pravcu Sljemena.

Velika Župa Prigorje sa sjedištem u Zagrebu raspisuje za navedenom četničko-komunističkom bandom tjeralicu i poziva sve oblasti, službenike i pučanstvo na vršenje tjeralice, kako bi se ta četničko-komunistička banda uhvatila.

Raspisuje se podjedno nagrada od 10.000Kuna za svaku glavu ove četničko-komunističke bande.

Tko opazi tu četničko-komunističku bandu ili nešto za istu dozna, dužan je to smjesta prijaviti najbližoj oblasti, odnosno najbližoj oružničkoj, ustaškoj ili redarstvenoj obhodnji.

Upozorava se stanovništvo da će se svaki onaj, koji propusti učiniti prijavu smatrati pomagačem te četničko komunističke bande, kao i onaj koji bi dao sklonište, hranu ili inače bilo kakovu pomoć toj četničko-komunističkoj bandi i protiv njega će se prema tome postupiti.

VELIKI ŽUPAN:
Dr. Marko Lamešić, v. r.

Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH, NG, kut. 513.
v

¹ Divjača

² Odnosi se to na tzv. zagrebačko-sesvetski partizanski odred, osnovan u prvoj polovici srpnja 1941. godine. Odred se najprije nalazio u blizini ceste Dubrava Sesvete, a zatim je otišao u šumu Divjaču (kraj sela Novoselca). Odred je imao 20 boraca. Komandir odreda bio je Silvije Pelei a politički komesar Ante Dobrila. U logoru na koji je naišla policijska patrola nalazili su se ovi borci: Petar Biškup, Ante Dobrila, Marijan Grozaj, Zvonimir Komarica, Ivan Kuzmijak, Đuro Mirković, Silvije Pelei i Branko Špalj, dok su Jandrija Čorković i Zdravko Pećar, koji su također bili u logoru, otišli po vodu. Borci odreda su se poslije sukoba povukli dublje u unutrašnjost, dok su se Jandrija Čorković i Zdravko Pećar, izgubivši vezu s odredom povlačili u

Zagreb. Dana 16. VIII 1941. godine Zvonko Fürst na čelu grupe od pet Židova skojevaca otišao je iz odreda u Zagreb radi dopreme hrane i odjevnih predmeta za odred. Istog dana iz odreda je u Vrbovec upućen na liječenje stolarJožica. Sutradan, tj. 17. VIII 1941. godine iz odreda u Zagreb su upućeni po eksploziv i fitilje Josip Fistrić, Rudi Rajman, Branko Šragaj i Branko Šregelj. Svi su se oni trebali vratiti predvečer 19. VIII 1941, pošto je 20. kolovoza planirana akcija odreda na neke objekte u Sesvetama (skladište avionskih bombi u Sopnici, dvije betonske cisterne avionskog benzina na Badelovom bregui betonsku pumpu na željezničkoj stanici). S obzirom na sukob sa žandarima svi ovi članovi odreda vratili su se u Zagreb, gdje su se uključili u partijski rad.

114

1941, kolovoz 22.

Sesvete

Izveštaj Zapovjedništva 1. Hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH u Zagrebu o napadu na oružničku ophodnju u šumi Divjača kod Sesveta

ZAPOVJEDNIŠTVO I. HRVATSKE
ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Broj 2026 / J.S.

Novaković Mile oružnički
razvodnik, u borbi sa
četničko-komunističkom
bandom ubijen.

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

ZAGREB

Đorđićeva br.4.

Zagreb, 22. kolovoza 1941.

Zapovjednik oružničke postaje Sesvete sa dopisom Br. 981 od 20. kolovoza 1941. — javlja slijedeće:

»Dne 19. kolovoza 1941. - ophodnja ove postaje vodnik Luka Paramos, razvodnik Jure Trgovčić i Mile Novaković, naišla je u šumi Divljača,¹ občine Sesvete, kotara Zagreb, na četničko-komunističku bandu od oko 10 ljudi, kojima do sada imena nisu poznata.

Ova ophodnja je istog dana oko 16 sati u navedenoj šumi naišla na jednog nepoznatog čovjeka od ove bande, te je obhodnje vođa doviknuo istome »U ime zakona mir«. — Na ovaj poziv ostali koji su bili dalje od ove bande

doviknuli su ophodnji »Mirujte vi«, nastoje ophodnja odmah otvorila vatru, a banditi su odmah vatrom iz pušaka odgovorili. U tom momentu razvodnik Mile Novaković, htio je promijeniti zaklon do jednog hrasta, ali je od bandita pogođen jednim nabojem u desno oko i na mjestu ostao mrtav.

Ostala dva oružnika i dalje su vodili borbu sa banditima, ali kako su već skoro sve naboje ispucali, počeli su se povlačiti, jer su prosudili, daje protivna vatra mnogo jača i povratili su se na postaju.

Po povratsku ophodnje odmah je o događaju brzoglasno izvješćeno Zapovjedništvo 1. Hrvatske oružničke pukovnije, krilno i vodno zapovjedništvo, Ustaško redarstvo i kotarska oblast u Zagrebu, radi pojačanja za progon četničko-komunističke bande.

Kada je pojačanje stiglo upućene su potjere za banditima, ali se iste više nigdje nije moglo pronaći, već je ustanovljeno, da ih je bilo 10,² jer su seljaci vidjeli njih 9 bježati izpod sela Dobrodola prema Kašini, a jednog preko sela Novoselca, također u smjeru Kašine.

Od bandita na licu mjesta pronađeno je raznog odijela, gunjeva, naprtnjača, nekoliko šatorskih krila, pištolja »Gasera« i »Štajera«, te nekoliko isprava, među kojima i isprava Pelei Silvija iz Čulinca, občine Sesvete, kotara Zagreb, koji je bio negdje u Zagrebu zaposlen kao električar.

Svu spremu, oružje i ostale stvari odnijelo je Ustaško redarstvo iz Zagreba, koje po ovom događaju vodi istragu.

Pokojni oružnički razvodnik Novaković odmah je prevežen na ovu postaju.

20. kolovoza o. g. sudbeno-liječničko povjerenstvo izvršilo je očevid i obdukciju lješine pok. Novakovića i odredilo pokop.

Istog dana pok. Novaković pokopan je na rimokatoličkom groblju u Sesvetama. Sahranu pokojnika obavio je istomjesni župnik g. Branko Dinter.

Od pok. Novakovića banditi su oduzeli oružje, ophodnu torbu i kapu.

Tjeralica za podbjeglim banditima vodi se energično u svima pravcima, kako na području ove tako i na susjednih postaja.

Po ovome je dostavljeno izvješće kotarskoj oblasti i sudbenom stolu u Zagrebu.«

Dostavlja se prednje na znanje.

Zapovjednik, pukovnik:
Čauš Juraj

Dostavljeno:

Ravnateljstvu za javni red i sigur.

SI. D. H. i Vrhovnom oruž. zapovjedništvu.

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 152a, fase. 1, dok. 60.

¹ Divjača
² U toj grupi boraca tzv. zagrebačko-sesvetskog odreda, pored Silvija Pelcla, komandira i Ante Dobrile, političkog komesara, nalazili su se još i Petar Biskup, Andrija Čorković, Marijan Grozaj, Zvonimir Komarica, Ivan Kuzmijak, Đuro Mirković, Zdravko Pečar i Branko Špalj. U toku noći 19. VII 1941. Andrija Čorković i Zdravko Pečar su se povukli u pravcu Zagreba.

1941, kolovoz 22.
Dugo Selo

Izveštaj Kotarske oblasti Dugo Selo Ravnateljstvu za javni red i sigurnost u Zagrebu o pojavi naoružanih ljudi na području općine Dugo Selo

Kotarska oblast Dugo Selo

Broj: 3686/41 Dugo Selo, dne 22. VIII. 1941.
Predmet: Pojava nepoznatih naoružanih ljudi
na području ove oblasti

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost
u)

Zagrebu

Izvešćuje se naslov, da su neki seljaci u selu Prozorje općine Dugo Selo dana 21. kolovoza 1941. u 7 sati vidjeli skupinu 8 nepoznatih ljudi,¹ obučenih djelomično u vojnička odijela i naoružani kratkim vojničkim puškama proći pored sela u pravcu Božjakovine.

Odmah su gornje seljaci prijavili oružnicima i o tome su se obavjestile odmah sve oružničke postaje i zatražile pojačanje od vodnog zapovjedništva u Zagrebu. Obrazovane oružničke patrole sa ustašama i dobrovoljno prijavljenim civilima otišle su za nepoznatima.

Kod sela Prik raja općine Brekovljani jedna oružnička patrola je primjetila četnike u jednoj velikoj kukuruzi pored željezničke pruge, koja je odmah na njih otvorila paljbu, a ovi su paljbom odvratili² prilikom čega nije došlo do žrtava.

Patrolama nije uspjelo opkoliti četnike, jer su bježali, već je uspjelo iste protjerati sa područja ovog kotara na područje kotara Čazma.

Prednji se izvještaj umoljava uzeti do znanja.

Kotarski predstojnik:

u. z.³

MP.⁴

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 152a, reg. br. 55/11—1

¹ Bila je to grupa od osam boraca tzv. zagrebačko-sesvetskog odreda koji su se, poslije sukoba sa žandarima u šumi Divjača kod Sesveta (19. VIII 1941), uputili prema Bilogori radi toga da se povežu s bjelovarskom partizanskom grupom (vidi dok. br. 114, bilj. 1).

² U ovoj borbi grupa nije imala gubitaka. Međutim u iduća dva dana izgubila je tri člana (Silvija Pelcla, Zvonimira Komaricu i Branka Špalja), koje su zarobile ustaše, tako da je na Bilogoru (27. VIII 1941) stiglo preostalih pet boraca (Ante Dobrila, Petar Biškup, Đuro Mirković, Ivan Kuzmijak i Marijan Grozaj) koji su se povezali s bjelovarskom partizanskom grupom i' ušli u njen sastav. Njima se, nakon kraćeg vremena, priključio i Zdravko Pećar, stigavši u grupu iz Zagreba.

³ Potpis nečitak

⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Dugo Selo

116

1941, kolovoz 22.
Garešnica

Izveštaj Kotarske oblasti Garešnica Državnom ravnateljstvu za ponovu u Zagrebu o iseljenju 105 srpskih porodica s područja garešničkog kotara

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST U GAREŠNICI

Broj: 146 Prs/1941
Predmet: Garešnica kotar, izseljenje Srba

Garešnica dne 22. kolovoza 1941.

DRŽAVNOM RAVNATELJSTVU ZA PONOVO

ZAGREB

Izvješćuje se, da je u toku dana 21. kolovoza i noći između 21. i 22. kolovoza ove godine izvršeno izseljenje 105 srbskih obitelji sa područja ovoga kotara. Izseljenje su izvršili organi Logora iz Bjelovara.

Transport je krenuo iz Garešnice za Bjelovar 22. kolovoza 1941. godine u 3.20 sati.

Izseljenje je izvršeno bez ijednog incidenta.

Popisi pokretne, nepokretne imovine te živežnih namirnica i stoke Dredložiti će se čim se prikupe i srede.

Moli se prednji izvještaj primiti na znanje.

V. D. Kotarskog predstojnika:
Drag.¹ Skojić, v. r.

M.P.²

Original, strojopis
Sign., Muzej Moslavine, Kutina, Arhivska zbirka 330/III—17—3.

¹ Dragutin

² Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska — Kotarska oblast Garešnica

117

1941, kolovoz 22.
Čakovec

Izvještaj Komande 2. korpusa mađarske vojske višoj komandi o eksploziji dviju paklenih mašina u štampariji »Balkany« u Čakovcu

22.8. 1941.

Komanda 2. Korpusa broj 15443/el. VKA od 401/2/M. I.VKF—41.

Izvještavam, da su prema izvještaju Komandanta garnizona u Čakovcu, 20-og o. m. u 12,10 sati, eksplodirale 2 paklene mašine sakrivene ispod poda u štampariji Balkany u Čakovcu. Jedna žena je od parčeta lakše povrijeđena. Žandarmerija je pvela istragu.

HL. VKF. 1941—43. HELYZETJELENTÉSEK (prijevod na mađarskog)

118

1941, kolovoz 24.
Zagreb

Izvještaj Zapovjedništva ustaških odreda za područje ustaškog tabora Kustošija Kotarskoj oblasti Zagreb o napadu na stražara planinarskog doma na »Glavici« iznad Gornjeg Stenjevca

ZAPOVJEDNIŠTVO USTAŠKIH ODREDA ZA PODRUČJE USTAŠKOG TABORA KUSTOŠIJA

Izvještaj

Zapovjednik straže u planinarskom domu na »Glavici« iznad Gornjeg Stenjevca .prijavio je podpisanom Zapovjedniku odreda, da je u petak 22. VIII. o. g. i subotu 23. VIII. 1941. g. u oba slučaja oko 7.30 sati, na večer neko nepoznato lice pucalo na stražara, koji je tamo postavljen zbog čuvanja

doma i vojničke spreme ustaša, koji su ondje smješteni. Potragom uslijed nadolazeće noći i šumskog okoliša nije bilo ništa ustanovljeno.

U nedjelju 24. VIII. 1941. u 2 sata poslije podne prijavio se podpisanom Zapovjedniku, koji se ondje nalazio s pojačanjem Tubikanec Stjepan poljodjelac iz Borčeca kbr. 191, općina Stenjevec, star 36 godina, te podnio slijedeću prijavu, koja se u izvorniku nalazi u Zapovjedništvu odreda u Kustošiji: U noći od četvrtka 21. VIII. o.g. na petak 22. VIII. o.g. došao je k meni kući, pokucavši na prozor, oko 2 sata noću ŠUMENJAK VLADKO iz Gornjeg Stenjevca. Spomenuti me je zvao da izađem iz kuće, rekavši mi, da se odmetnuo u šumu, jer da ga zbog sumnje komunizma potražuju oružnici. Izašao sam napolje, te mi je tom zgodom pokazao vojničku pušku i samokres na bubanj. Nagovarao me da pođem s njim, govoreći mi daje odlučio ubiti bilo kojeg ustašu, bilo kojeg oružnika. Nisam htio s njime otići, već sam se vratio spavati, dok je imenovani Šumenjak otišao vjerojatno prema Ponikvama, jer je imao sobom hrane i streljivo, a rekao je neka pođem s njim u šumu. Na to je otišao. U subotu 23. VIII. o. g. došao je isti oko podneva k meni u kamenolom, gdje sam radio pored moje kuće. Tom prilikom mi je pripovijedao, da je u petak 22. VIII. pred samu večer pucao iz puške na planinarski dom na »Glavici«, želeći pogoditi jednog ustašu, koji se upravo nalazio na straži. Spomenuo je pri tom da će i danas, to jest 23. VIII o. g. pucati na ustaše, jer da želi ubiti nekoga od ustaša. Na to je i opet nestao u obližnjoj šumi. Jutros, tj. 24. VIII. oko 7 sati došao je i opet k meni, pozivajući me u šumu. Usput spominjem da sam ga u petak 23. VIII. 1941. prijavio oružnicima. I opet nisam u prvi čas htio ići, ali mi je na to rekao, da još nije četnik, jer nije još nikoga ubio, ali kad počne, da će se onda vidjeti, tko je on. Pošao sam s njime, jer je rekao, da idemo u lov. Pitao sam ga, zar ćemo loviti samokresom, a on je odvratio, da ima pušku. Na moj upit, da li misli onu, s kojom je sinoć i preksinoć pucao na ustaše, odvratio je daje ta sakrivena negdje u Borčecu, te da imade za nju i sakriveno streljivo, a da za lov ima pušku sakrivenu u šumi iznad Ponikava zajedno s potrebnim streljivom. Idući u šumu pripovijedao mi je, da sovjetska Rusija mora pobijediti, a komunisti ovdje u Hrvatskoj, da su dobro organizirani, da se razvija njihova fronta kod Karlovca, te u Zagorju, a jednako i u Zagrebačkoj gori, pa da i on traži i organizira »partiju«, odnosno odred, s kojim bi djelovao u korist komunizma, a na štetu Hrvatsva i ustaškog pokreta.

Došavši u šumu iznad Ponikava rekao mi je, da će ubiti svakoga, tko se milom ne priključi komunističkoj partiji.

Obzirom na sav taj razgovor i kad je spomenuti, htijući mi pokazati samokres, pružio mi istoga u ruke, ja sam ispalio na njega dva metka. On je ponajprije pobjegao, a po tom se vratio k meni, našto sam ponovno pucao, a on je poletio k meni i hrvajući se sa mnom oteo mi već ispražnjen samokres. Po tom je otišao do kuće, a sad je navodno u bolnici, dok sam zaostalu lovačku pušku sakrio s namjerom daje predam ustašama, što sam poslije podne istoga

dana i učinio.

Zaključeno i podpisano.

Tubikanee Stjepan

Povedenom istragom saznao sam da se spomenuti ŠUMENJAK VLADKO nalazi ranjen u Zakladnoj bolnici, pa molim da se presluša, kako bi se mogla ustanoviti vjerodostojnost iskaza Tubikanca Stjepana, koji se nalazi kod svoje kuće, jer nisam imao ovlast uhapsiti ga i pritvoriti u interesu istrage. Puška, koja je pronađena u šumi iznad Ponikava na putu prema Bistri, nalazi se u ovom Zapovjedništvu.

U Kustošiji, 24. VIII. 1941.

Zapovjednik:
Josip Frajtić, v. r.

Kotarskoj oblasti

u/ Zagrebu

Na znanje sa zamolbom, da se Zapovjedniku ovih odreda, kao i svim ustašama odreda izdaju potrebne ovlasti zajedno sa potrebnim žutim trakama, kako bi bili u mogućnosti obavljati svu službu, koja je inače povjerena oružništvu, ali se mora pripomenuti, da unatoč mnogih obavijesti o sumnjivom kretanju nepoznatih lica u Zagrebačkoj gori na području općina Kustošija, Vrabče, Stenjevec, Zaprešić, Podsused i Bistra nije Zapovjednik odreda, koji je osobno prokrstario svu goru naišao ni na jednog oružnika, ali zato na veći broj sumnjivih lica, koja zbog pomanjkanja ovlasti nije mogao ni legitimirati, ni uhapsiti, u koliko bi se za to našla potreba.

Potrebne ovlasti molim bezuvjetno izdati još danas, jer je to u interesu istrage u prednjem slučaju, a jednako i u interesu potrage za odbjeglih četnicima-komunistima, za kojima je izdana tjeratica, a koje se u tom kraju ni po jednoj vlasti ne potražuje.

Žute trake su potrebne za barem 60 ustaša s područja ovog Zapovjedništva.

U Kustošiji, 24. VIII. 1941.

ZA DOM SPREMNI!

M. P.¹

Zapovjednik:
Josip Frajtić, v. r.

Original, strojopis

Sign., HAZ, KOZ, kut. 107, Prs. br. 558/41.

¹ Okrugli pečati: Zapovjedništvo ustaških odreda Zagreb Kustošija

1941, kolovoz 25.

Zagreb

Izvod iz izvještaja oficira za transport kod njemačkog generala u Zagrebu upućenom njemačkom poslanstvu u Zagrebu o diverzijama na željezničkim prugama u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj od 13. srpnja do 25. kolovoza 1941. godine¹

Oficir za vezu načelnika za transport
kod njemačkog generala u Zagrebu
T. O. Zagreb
I br. 1934/41

Zagreb, 25. 8.41.
Hatcova ul. 16

Djelov. br. Pol. 3 br. 11a — 1870/41.
26. VIII 1941²

Predmet: Napad na željezničke pruge u Hrvatskoj

- 1) Njemačkom poslanstvu, Političkom odjeljenju
- 2) Njemačkom generalu
- 3) Njemačkom generalu, K. O.³

U prilogu dostavlja se pregled napada na željezničke pruge u Hrvatskoj, koji su izvršeni od početka ustaničkog pokreta do danas (13.7—25.8) s molbom na znanje.

Höffner*
kapetan

1 prilog

Pregled napada na željezničke komunikacije od 13.7. 1941.

- 2) 14.7.41. između Lekenika i Turopolja
- 3) 14.7.41. između Lekenika i Turopolja
- 5) 14.7.41. između Siska i Grede
- 10) 20.7.41. između Capraga i Siska
- 11) 20.7.41. kod Karlovca
- 13) 23.7.41. između Zagreba i Svete Klare
- 14) 24.7.41. između Capraga i Karlovca
- 15) 24.7.41. kod Sesveta
- 20) 28.7.41. između Podsuseda i Zaprešića

- 28) 31.7.41 između Podsuseda i Vrapča
- 29) 31.7.41 u kolima za ručavanje⁵
- 43) 18.8.41 kod Koprivnice
- 44) 21.8.41 kod Koprivnice
- 52) 25.8.41 između Siska i Sunje

Original, strojopis, njemački
Sign., AVII, London 21, s. 312568—9.

Zbornik VII, tom XII, knj. I, br. 120.

¹ U prilogu su navedene ukupno 52 diverzije od kojih navodimo samo one koje su se dogodile na području sjeverozapadne Hrvatske. (Vidi dokument br. 231).
² Pečat primaoca, djelimično nečitljiv.
³ Kriegsorganisation (ratna organizacija, zapravo ispostava Abvera).
⁴ Artur
⁵ Vidi dokument br. 88.

120

1941, kolovoz 25.
Zagreb
Smrtovna popratnica Instituta za sudsku medicinu i kriminalistiku Zagreb
— Salata o smrti Tome Benaka

INSTITUT ZA SUDSKU MEDICINU I KRIMINALISTIKU
ZAGREB - SALATA

SMRTOVNA POPRATNICA:

Sp. 2116/274 — 41. Obdukcija dne 25. VIII41. u 8 sati.
Prezime i ime: Benak Tomo¹, Godina rod. 1915.
Zanimanje: post. pomoćnik, Vjera: rkt.
Mjesto, općina i kotar rođenja: Sv. Katalena, kotar Đurđevac
Zavičajnost: Kloštar Podravski, Državljanstvo: NDH
Prebivalište: (ulica i broj): Zagreb, Voćinska br. 29
Dan i sat događaja.ili oboljenja: 23. VIII u 23,45 sati.
Dan i sat dolaska u bolnicu (ime i adresa liječnika ili ustanove koja ga je uputila): red. liječnik Dr Sever
Dan i sat smrti: 23. VIII u 23 sata i 45 minuta. Klin. diag: Vulmusrelop. capilis.
Vrsta, dan i sat ev. liječničkog zahvata: —
Uzrok smrti: —

ANAMNESTIČKI PODACI *{za nesreću* gdje, kada i kako seje dogodila; *za umorstvo* gdje, kada, po kome i čime su ozljede zadane, sredstvo ili vrsta oružja, za vatreno oružje vrsta i kalibar; *za samoubojstvo* gdje, kada, kojim sredstvom i na koji je način izvedeno):
Na Selskoj cesti bila je u 23 sata vršena racija. Spomenuti je bio zaustavljen od red. agenta koji je od njega tražio legitimaciju. Benak se nije htio legitimirati već je izvukao revolver htijući pucati u agenta. Agent je bio brži i ustrijelio ga iz revolvera u glavu.
Podatke dao Dr Sever.

Dne 25. VIII 1941. u 10 sati.

Potpis liječnika:
Dr Pavletić Ivan

Original, šapirograf i rukopis
Sign., Institut za sudsku medicinu i kriminalistiku Zagreb—Salata, Sekcioni protokol 2116/274 — 1941.

¹ Suradnik NOB-a na Trešnjevci. Prilikom spomenute racije pištolj mu zatajio te gaje ubio policijski agent.

121

1941, kolovoz 25.
Zagreb

Smrtnica Pokretnog prijekog suda kojom se Institutu za sudsku medicinu i kriminalistiku predaje mrtvo tijelo Mihaila Šurlana radi pregleda i pokopa, te zabilješka o strijeljanju.

SMRTO VNICA

Kojom se predaje mrtvo tijelo strijeljanog osuđenog Šurlan Mihaila sina Milana i Draginje rođene Bundalo, 33 god. starog, grkoistočne vjere, rudarski nadzornik, rođen u Vodićevu, zavičajan u Dobrljin da ga se preveze na sudsku medicinu, a zatim pokopa.
Zgb 25. kolovoza 1941.

Pokretni prijeki sud
Predsjednik:
Ivan Vidnjević

M. P.¹

Šurlan Mihajlo strijeljan zajedno sa Ferber Ivanom.² Dok seje autom vozio na strijeljanje čitavo vrijeme pa sve do strijeljanja pjevao je »Internacionalu«. Prije strijeljanja interesirao seje koji je po redu što na tom mjestu umire, ali mu na to nije odgovoreno.

Original, rukopis

Sign., Institut za sudsku medicinu i kriminalistiku Zagreb—Salata, Sekcioni protokol 2118/276 — 1941.

¹ Nezavisna država Hrvatska - Pokretni prijeku sud

² Četkarski obrtnik. 26 god. star, rođen u Budimpešti sa stanom u Zagrebu. Po presudi Pokretnog prijekog suda osuđen na smrt »zbog komunizma«.

122

1941, kolovoz 26.

Zagreb

Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju Koste Vurdelje, Maksa Durjave i Dušana Bajata zbog komunističke propagande

OGLAS

Po pokretnom priekom sudu u Zagrebu osuđeni su dana 26. kolovoza 1941. na kaznu smrti strijeljanjem:

1. KOŠTA VURDELJA, porezni činovnik iz Ogulina, star 32 g., grčko-istočne vjere, što je vršio usmenu komunističku promičbu u zatvoru Sudbenoga stola u Zagrebu izjavama, da novine pišu, kako Niemci pobjeđuju, a ne pišu ništa u korist Rusa, da će još doći vrijeme, kako je rekao Šubašić, kada za godinu dana dođu Rusi, da ne će biti nijednoga hrvatskog prvaka, jer će Rusi sve potući.

2. MAKŠ DURJAVA, student tehnika iz Maribora, star 25g. rkt. Slovenac, što je držao kod sebe razne knjige komunističke sadržine, te drugi material, koji sadrži promičbu komunizma.

3. DUŠAN BAJAT, strojovođa iz Mostara, star 27 g. grčko-istočne vjere, što je vršio usmenu protudržavnu promičbu, naročito izjavama, daje nemoguće, da Niemci tako napreduju, kako to novine donose, da će Rusija u kratkom vremenu pobijediti i onda Zagreb biti pretvoren u prah i pepeo, kako izjavljuje Šubašić i ostali emigranti, vlastodršci bivše Jugoslavije.

Osuda na gornjima izvršena je istoga dana.

Zagreb, dne 26. kolovoza 1941.

Iz Ministarstva unutarnjih poslova
Broj: 24310-1941

Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH, NG, kut. 481

123

1941, kolovoz 27.
Đurđevac

Izvyještaj Kotarske oblasti Đurđevac Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH
o komunističkoj propagandi putem ispisane dopisnice

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST U GJURGJEVCU

Broj: 238 — pr. 1941.

Gjurgjevac, 27. kolovoza1941.

MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Ravnateljstvu za javni red i sigurnost

Zagreb

Oružnička postaja u Virju izvjestila je ovu kotarsku oblast, da je dne 25. kolovoza 1941. na postaju donio seljak Martin Šestić iz Hampovice, općina Šemovac priloženu dopisnu kartu, kojom je vršena komunistička proiničba, a na kojoj je napisano: »Živio Rus, Fuj Hitler i Pavelić, ne vjerujte im ljudi, jer su lopovi i izdajice — čitajte«. Ovu je kartu po izjavi gore navedenog seljaka bacila jedna osoba dne 25. kolovoza 1941. oko 3 sata poslije podne na cesti u Hampovici iz jednoga automobila, koji je išao iz Bjelovara prema Gjurgjevcu ili Virju, a u automobilu vozilo se 4 do 5 osoba i daje vidio, daje kroz prozor automobila spomenutu kartu bacio jedan dječak od 8 do 10 godina.

Čim je oružnička postaja bila o tome obavještena, odmah je o tome brzoglasno izvjestila ovu kotarsku oblast i oružničku postaju u Koprivnici, a ova kotarska oblast odmah je o tome izvijestila brzoglasno Predstojništvo gradskog redarstva u Virovitici i to oko 1 sat iza toga, kako je bila karta bačena u Hampovici, ali se spomenutom automobilu nikako nije moglo ući u trag i ne zna se kuda je okrenuo. Vjerojatno da je automobil prošao ili u pravcu

Koprivnice ili Virovitice, još prije nego su bile spomenute oblasti obavještene.
Predlaže se naslovu gornji izvještaj radi znanja.

Prilog: karta. Kotarski predstojnik:
M.P.¹ Milan Mrkaljv.r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST U GJURGJEVCU
Broj: 283 Pr. 1941. Gjurgjevac, 27. kolovoza1941.
Predmet: Komunistička promičba bačenom
kartom iz automobila.

VELIKOJ ŽUPI BILO GORA BJELOVAR

Predlaže se prepis gornjeg izvještaja radi znanja.

M.P. Kotarki predstojnik:
Mrkalj Milan v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 239.

¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Đurdevac

1941, kolovoz 29.
Bjelovar

Izvještaj Predstojništva gradskog redarstva u Bjelovaru Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o poduzetim mjerama protiv Srba i Židova osumnjičenih zbog komunizma

PREDSTOJNIŠTVO GRADSKOG REDARSTVA U BJELOVARU
Broj: 605/41 Bjelovar, dne 29. VIII 1941.g

PREDMET: Pitanje interniranih Židova
u Bjelovaru

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost u Zagrebu
preko Vel. Župa »Bilo-Gora« u Bjelovaru

Raspisom Ustaškog redarstva Nezavisne Države Hrvatske u Zagrebu broj T. 1/41. pozvalo se, da se pritvore i odpreme u zbirališta Srbi i Židovi makar i malo sumnjivi ili skloni komunističkom pokretu.

Povodom toga raspisa Predstojništvo gradskog redarstva u Bjelovaru počelo je sa čišćenjem svih elemenata pod sumnjom radi komunizma, te su ta lica lišena slobode i poslana u sabirni logor Župskog Redarstvenog ravnateljstva u Gospiću.

Međutim jedan dio, isključivo Židova, vraćen je iz Zagreba u Bjelovar, jer za njih nije bilo mjesta, te su ti Židovi na broju 29 smješteni privremeno u kući biv. vlasnika Židova Breyera, koja je kuća zaplijenjena u korist N. D. H. Imovina spomenutih Židova sabranih u kući biv. Židova Breyera također je zaplijenjena u korist N. D. H.

Umoljava se naslov, što se ima poduzeti da se ovi Židovi, većinom starci uklone iz Bjelovara, i kamo da se smjeste, jer je njihovo smještanje u kući biv. Židova Breyera privremenog karaktera.

Upravitelj
gradskog redarstva:
Budrović, v.r.¹

MP.²

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 283.

¹ Franjo

² Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska Predstojništvo gradskog redarstva
Bjelovar

Oglas

Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu poziva ovim putem svakoga, koji znade gdje boravi HO RVAT IVAN, sin Ivana i Marte rođene Horvat, rođen god. 1908. u Razbojištu, občine Podgorač, kotar Našice, oženjen, rmkt. vjere, postolarski pomoćnik, bivši stan u Laginjinoj ulici kbr. 5. da to odmah javi najkraćim putem ovom Ravnateljstvu ili uobće najbližem redarstvenom organu.

Pošto se isti traži kao opasan KOMUNISTIČKI AGITATOR, to će svaki onaj, za kojega se ustanovi, daje znao boravište imenovanog a da ga nije prijavio, biti i smatran sukrivcem djela zbog kojega se isti traži i predan nadležnom Pokretnom priekom sudu.

U Zagrebu, dne 30. kolovoza 1941.

REDARSTVENO RAVNATELJSTVO

Original, knjigotisak
Sign., AH. Stampata, 102/37.

126

1941, kolovoz, kraj
Zagreb

Iz izvještaja Operativnog rukovodstva Hrvatske Glavnom štabu NOP odreda Jugoslavije o vojnim i političkim akcijama

»... Slavonija, Bjelovar. Banova Jaruga, Ivanić Grad, Varaždin, — skoro potpuno zatajili... Pojave, i to masovne, dezterstva, kukavičluka. Mora se takoreći iznova raditi. Kadrova na koje se možemo osloniti vrlo malo ima...«

»O stanju part. org. i njihovom dosadašnjem radu dobićete jasnu sliku iz okružnice koju ćemo vam poslati kad bude štampana. (Trebala je biti i do sada gotova, ali zbog pada jednog tehničara nije se moglo.)

Zgb Novo rukovodstvo radi dosta dobro, ali su drugovi mladi nedovoljno iskusni.¹ U pripremi je nekoliko akcija.

U Jastrebarskom je izgorelo državno dobro. Milionska je šteta...«

Kopija, strojopis
Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ — 1941/177.

¹ Odnosi se to na novi sastav Mjesnog komiteta KPH Zagreb izabranog u kolovozu 1941. godine, kojeg su sačinjavali: Marko Belinić, Stjepan Benceković (pao 22. VIII 1941), Božo Dakić, Vojo Kovačević (pao 2. IX 1941), Ante Milković (pao 8. IX 1941), Marko Simeunić, sekretar i Nikola Šakić (pao 8. IX 1941). Poslije pada V. Kovačevića u MK je ušao Antun Biber a poslije pada A. Milkovića i N.Šakića u MK su ponovo ušli Blaž Mesarić i Ivan Božičević.

1941, kolovoz, kraj

Zagreb

Iz izvještaja Jože Vlahovića Centralnom komitetu SKOJ-a o stanju i akcijama omladine u Hrvatskoj

»... Mi smo u Zagrebu imali akciju na studente frankovce, gdje je akcija uspjela usred bijela dana.¹ Omladina se herojski držala. Mobilizacija i utakmica je sprovedena u čitavoj pokrajini. Samo još sa Siskom i Karlovcem nemamo kontakte, jer su tamo strijeljani nekoji iz mjesnih organizacija, a ostali pobjegli u šume. Ostali kontakt sa svima držimo često svakih 10 dana. Akcija imade svaki dan, jer kod nas omladina najviše učestvuje i spremna je za svaku akciju. U početku mi smo pogriješili, što smo po pitanju sabotaže dali zadatak, a nismo direktno učestvovali u pripremama tih akcija, odnosno kod samog organizovanja akcija nismo rukovali, tako da su akcije zastale na neko vrijeme, dok nismo prišli zajedno sa borbenim grupama na teren stvarati planove, da omladina vidi da o njoj vodi brigu Partija. Inače teče sve normalnim tokom.

Pošalji nam govor druga Vlahovića,² pretstavnika kod KIM-a.

Zdravo,

Joža,³ v. r...«

Dokumenti istorije omladinskog pokreta Jugoslavije, tom 1 kni 2, str 130—131.

¹ Odnosi se to na omladinsku akciju od 4. kolovoza 1941. godine.

² Velimir (Veljko) Vlahović, član CK SKOJ-a i predstavnik SKOJ-a u Komunističkoj omladinskoj internacionali, održao je govor na moskovskom radiju početkom kolovoza 1941. godine.

³ Joža Vlahović

1941, kolovoz 31.

Beograd

Iz zapisnika sa sastanka Politbiroa Centralnog komiteta KPJ o pitanju omladine

»CK KPJ

31. VIII 41. g. Prisutni: Valter¹, Marko², Milutin³, Fišer⁴...«

»... II Omladina. Usvaja se izveštaj Fišera. 1/ Popuniti Biro CK SKOJ-a (posle pada Brke⁵ i Dušana⁶) Milanom⁷ iz Srb., Srpkinjom⁸ i jednim

novim i7 Hrv.⁹ 2/ Što pre izdati manifest jedinstvenog omladinskog pokreta.
3/ Potvrđuje se odluka CK SKOJ-a o org. omladine u partiz. odredima.
4/ Dati nalog CK-u Hrv. da organizuje novi PK SKOJ-a usled pada dosadašnjeg¹⁰...«

Original, strojopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/43.

Dokumenti istorije omladinskog pokreta Jugoslavije, tom I, knj. 2, str. 43—44.

¹ Josip Broz Tito

² Aleksandar Ranković

³ Ivan Milutinović

⁴ Ivo Lola Ribar

⁵ Jovo Stojšavljević

⁶ Ratko Mitrović

⁷ Mile Radosavljević

⁸ Ljubinka Milosavljević

⁹ Nije utvrđeno da je neko iz Hrvatske bio tada izabran u Biro CK SKOJ-a.

¹⁰ Odnosi se to na hapšenje Jože Vlahovića. Rade Vlkova, Stjepana Bencekovića i Ljubice Jančić. Do osnivanja novog PK SKOJ-a došlo je u kasnu jesen 1941. godine.

129

1941, kolovoz

Zagreb

Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske vojnicima, podoficirima i oficirima te vojnim obveznicima Hrvatske s pozivom da se priključe narodnooslobodilačkoj borbi protiv okupatora i njegovih suradnika

Vojnici, podoficiri i oficiri!

Fašistički okupatori i izrodi hrvatskog naroda, frankovački plaćenici, pretvoriše našu domovinu u tamnicu naroda i krvavu klaonicu, u kojoj pobješnjele ustaške bande pod okriljem fašističkih okupatorskih borbi, vrše pokolj nad hiljadama nevinih ljudi, ubijaju djecu, žene i iznemogle starce, trpaju u zatvore i logore na desetine hiljada, zvjerski muče zatvorenike do smrti. Pljačkaju imovinu građana, izgladnjuju narod, pale sela i gradove, ognjem i mačem uništavaju sve one, koji smatraju, da je ispod čovečijeg dostojanstva da ropski gmižu pod okupatorima i njihovim ogavnim slugama, frankovačkim izdajicama naše domovine.

Slobodoljubivi hrvatski narod, koji se vijekovima borio protiv svojih tlačitelja, ne može skrštenih ruku podnositi ponižavanja, zulume, tiraniju i

pljačku ni sadašnjih tlačitelja, fašističkih okupatora i njihovih vjernih pasa, frankovačkih plaćenika. Zato se i on laća oružja, da poput ostalih porobljenih naroda (Crnogoraca, Srba, Slovenaca, Makedonaca i ostalih) protjera fašističke okupatore i sruši omraženu marionetsku vladu izdajice Pavelića, da Dalmaciju, Primorje i Međimurje, koje su frankovački izdajnici prodali okupatorima, vrati u sastav Hrvatske, te da izvojuje svoju istinsku nacionalnu slobodu i nezavisnost.

Narodni ustanak buktu u mnogim krajevima. U Bosni, Dalmaciji, Lici i Kordunu bore se rame uz rame Hrvati, Srbi, komunisti i ostali pobornici slobode. U plamenu tog ustanka, koji se sve više širi, biti će satrveni i uništeni fašistički okupatori i njihove domaće slugе. Iz ruševina okupatorske i frankovačke tiranije uskrsnut će Slobodna, *nezavisna i napredna Hrvatska*, u kojoj neće biti ni traga od okupatorske i frankovačke tiranije, pljačke, zviјerskog šovinizma i rasnog ludila.

Pobunjeni narod, koji se s oružjem u ruci diže protiv narodnih zlotvora a da brani svoju čast, slobodu, živote i imetak, osniva pravu narodnu vojsku, partizanske odrede. Ovi su odredi svojim junačkim djelima već natjerali strah u kosti okupatorima i njihovim krvavim psima-frankovcima. Oni su iz mnogih mjesta i krajeva protjerali okupatore i razbili ustašku bandu, te čvrsto drže vlast u svojim rukama. Time je pobunjeni narod dokazao, da okupatorska i frankovačka vlast nije nepobjediva, i da nema toga neprijatelja, koga ujedinjen i složen narod ne bi mogao pobijediti.

Vojnici, podoficiri i oficiri!

I nad vašim se glavama vije krvavi mač ustaške bande. I vi ste zapostavljeni i ugroženi. U pitanju je i vaša čast i vaši životi. Izdajnici hrvatskog naroda frankovački plaćenici, nastoje da vas pretvore u vjerne slugе fašističkih okupatora i svoje krvave vladavine, u krvnike vlastitog naroda. Oni nastoje, da visoki poziv vojnika, čija je dužnost da brane slobodu i nezavisnost svog naroda, snize na stupanj običnih pandura. Vas hrvatske sinove tjeraju na klaonicu protiv bratskog sovjetskog naroda, da spašavate fašizam koji je porobio narode Europe i tjeraju vas u borbu protiv vlastitog naroda da bi spasili svoju omraženu, krvavu vladavinu u Hrvatskoj. Tjeraju vas u borbu protiv vlastitog naroda, koji se diže da oružjem u ruci brani svoju čast i slobodu a pri tom šire najogavnije klevete, da vas šalju u borbu protiv četnika, koje financiraju Židovi. Ne nasjedajte tim ogavnim klevetama frankovačkih izroda, ne dajte se pretvoriti u njihovo oružje i krvnike vlastitog naroda!

Vojnici, podoficiri i oficiri!

Komunistička Partija Hrvatske, koja stoji na čelu narodne borbe protiv okupatora i njihovih domaćih slugu, obraća se vama narodnim sinovima i

^f\|f

poziva vas da se priključite oslobodilačkoj borbi našeg naroda. Ona vas poziva da se aktivno oduprete zapovijedima fašističkih okupatora i njihovih sluga, izdajice Pavelića; poziva vas, da otkazete poslušnost da se ne date tjerati na frontu protiv bratskog sovjetskog naroda, koji se bori i za vaše oslobođenje, da ne idete gušiti oslobodilačku borbu, srpskog, crnogorskog i ostalih naroda koji se bore za svoju slobodu, da se ne date natjerati u borbu protiv vlastitog naroda i njegovih partizanskih odreda. Ona vas poziva da pretvorite vojarne i vojne logore u tvrđave narodne oslobodilačke borbe, da dižete pobune i da se uključite u narodnu borbu protiv tlačitelja.

Vojnici, podoficiri i oficiri!

Vi se ne smijete dati pretvoriti u ubojice svoje braće, svojih otaca, rođaka, prijatelja i sugrađana, u ubojice žena, iznemoglih staraca i nevine djece. Komunistička Partija Hrvatske vas poziva, da se ugledate na one vaše čestite drugove oficire, podoficire i vojnike, prave narodne sinove, koje su frankovački plaćenici poslali da u krvi guše narodnu pobunu, *a koji su otkazali poslušnost, prešli na stranu pobunjenika i svoje oružje okrenuli protiv narodnih krvnika.* To je put kojim i vi morate ići, da bi ostali vjerni svom narodu i svojoj domovini. Na taj put vas poziva Kom. Partija i porobljeni hrvatski narod, čiji ste i vi sinovi; na taj put vas pozivaju grobovi desetine hiljada nedužnih ljudi koji su postali žrtve frankovačkih krvoloka; na taj put vas poziva plač žena i neopskrbljene djece, čiji su muževi i očevi poklani; na taj put vas poziva vapaj naroda, koji stenje u ropstvu i teži za slobodom i osvetom. Pođite tim svijetlim putem i dokažite narodnim zlotvorima i tlačiteljima, da ste vjerni sinovi svog naroda i dostojni potomci naših predaka.

Vojni obveznici!

Ne odazivajte se pozivima izdajničke vlade Pavelića, ne dajte se tjerati u borbu protiv vlastitog naroda i protiv bratskog sovjetskog naroda. Stvarajte partizanske odrede, priključite se partizanima, učestvujte aktivno u općoj narodnoj borbi protiv fašističkih okupatora i frankovačkih plaćenika.

Započela je oružana oslobodilačka borba hrvatskog naroda. To nije osamljena borba, već sastavni dio one divovske borbe koju svi porobljeni narodi Jugoslavije, svi porobljeni i svi slobodoljubivi narodi svijeta, na čelu s nepobjedivim SSSR, vode protiv fašističkog ropstva, tiranije i barbarstva a za slobodu i bolji život. Svi čestiti i napredni ljudi, svi oni koji vole svoj narod, svi koji teže za slobodom i pravdom, svi, svi bez obzira na nacionalnu, vjersku i političku pripadnost treba da se udruže u *jedinstvenu nacionalnu oslobodilačku Jrontu* za istjerivanje okupatora i uništenje njihovih frankovačkih plaćenika.

*ŽIVIO JEDINSTVENI NACIONALNO-OSLOBODILAČKI FRONT!
ŽIVJELA BRATSKA SOLIDARNOST SVIH NARODA JUGOSLAVIJE
U BORBI PROTIV FAŠISTIČKIH OKUPATORA!*

ŽIVIO NEPOBJEDIVI SOVJETSKI SA VEZ!
VAN S OKUPATORIMA! NA VJEŠALA S KRVNIKOM PA VELIĆEM I
MARIONETSKOM VLADOM!
ŽIVJELI NARODNO-OSLOBODILAČKI PARTIZANSKI ODREDI!
ŽIVIO OPĆI NARODNI USTANAK!
ŽIVJELA KOMUNISTIČKA PARTIJA JUGOSLAVIJE!

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Pročitaj i daj dalje!

Original, umnožen geštetnerom
Sign., AIHRPH, KP-3/11
Izbor, br. 19, str. 51—53.

1941, kolovoz
Zagreb

Obračun primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za
Hrvatsku za kolovoz 1941. godine

Ime	Primici	Izd.[aci] M. [jesnog] O. [dbora]	Španj. [olci]	Drnje	Pomoć	Lep. [oglava]	Put. [ovanja]	Razno	Rezer. [va]
Prenos	44913,50								
Zgb.	134691,50	34991	34850,50	22.617,50	5200	1172	681	30273	5000
Karlov.									
[ac]	6779	5741							1038
Delnice	6740	6740							
Sušak									
Split									
Sisak									
Gradiška	301								
Brod -									
S.[avi]	10766	7096							3670
Osijek									
Bjelovar									
Varaždin	8221,75	4219,50							935
Krapina									
Sv. I. [van]	4230								
Z.felina]	250								
Razni	2990								
Od RM	2000								
Ivanić	301								
Ukup.	222183,75								
prim.									
Izd.									
M. i O.	78785,50	78787,50							
	1343396,25								

Ime	Primici	Izd. M.iO. Španj.	Drnje	Pomoć	Lepog.	Put.	Razno	Rezerva
			34850.50					
			22617.50	22617.50				
			5200	5200				
			1172		1172			
			681			681		
			30273				30273	
		Izd.						
		Pok.						
		[rajinskog]	94794,00					
		Rezer.						
		M, i O.	10643					10643
	105437		105437.00					
Saldo	37959,25							

Original, tabela, rukopis
 Sign., AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

1941, kolovoz
 Zagreb

Obračun primitaka i izdataka Mjesnog odbora Narodne pomoći za Zagreb za kolovoz 1941. godine

Primitak		Izdatak
I. ¹	2991 - 168-	24315 - L.[ična] p.[primanja]
II		5400 0.[pskrbni] b.[iro]
III.	23169 - ?	12827 H. [igijenski] Z.[avod]
IV.	29033 -880	1700 - Bol. [nice]
V.	16682 -266	10749 — Raz.[no]
VI.	4222 -133	54991 — Izd. [aci]
I nt. [elektualci]	32530 169	
Ž.[eljeznica]	11223 -396	
S.ftudenti]	5512,50 ?	
R.[esto]	2330 - ?	
	127692,50	
rz. [razno]	7000-	
	134492,50	
iz. [daći]	54991	
	79701.50	
rz.	5000-	
ob. [račun]		
P-[rimitaka]	74701,50	
acon. [to]	9000	
	65701.50	

Original, tabela, rukopis
Sign., AIHRPH, RO-D.S. — 1/19

- ¹ Nazivi kotarskih odbora NP
- ² Odnosi se na broj prilagača

132

1941, kolovoz
Zagreb

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnog komiteta Čazma (Ivanić-Grad), te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za kolovoz 1941. godine

Primitak	I	II	III	IV	V	VI		
Mj. Saldo	Član. M.K.	Štamp O.K.	Pril.	Vanr. N.P.	pril.	Ukupno		
166620	4839	420	2235	34248		10.000	166.620	
VIII.		299	140	1210			4.839	
			27	100			719	50% CKJ
				4000			2.402	23.759.-
							39.558	
							10.000	
166620	4839	719	2402	39558		10.000	224.138	

Izdatak 1	II	III.	IV.	V. VI.	VII.	VIII.		
Mj. CKJ	Štamp.	Mat. [erijal]	Tehn. [ika]	Put. Izd. [ovanja]	Pomoć [ržavanja]	Razni izdaci	Saldo	
VIII.				1200	11700	2100	497	185.052
				720	2000		3400	
				1290	2000		245	
					2000		6934	
					1500			
					2000			
					1500			
				3210	22.700	2.100	11.076	185.052

Zgb. 16/X

Pregledao i sravnio
VI. Špan[ac]'

P.[rimitak] Vili			
Saldo			166.620
2gb. MK. čl.[anarina]	} Sim.[enić] ³	I. ²	4.839
” p. [artijski] p. [rilozi]		16. IX.	IV. 34.248 ■
” št.[ampa]			III. 2.235
” p.[artijski] p.[rilozi]			IV. 1.210
Ivg. [ivanićgradski] OK. ^{3il} čl.[anarina]	} Brzi ⁴	11.	420
		11.	299
Np [narodna pomoć]			80 (Dao Np.3. X
		11.IX.	(Tonč) ⁵
” št. [ampa] 1st.			221
mat. [erijal]		III.	140
Zgb. p. [artijski] p. [rilog] (Mrtv. [ac])°		III.	27
		IV.	100
VI.[ado] p.p. 111 Reichm. [araka] 25. VIII.		IV.	4.100
Np.		VI.	10.000 primio
			10.000

Iz. [datak] VIII.			
Zgb. MK (Mad.~[ar]	} Sim.fenić]		VIII 6.934 ?
mast			VIII 497
partiz. [ani]		16. IX.	VIII 3.400
” ” izd. [aci]			VIII 1.700 = (6 član.a
			M. K.. i 2 čl.
			R. K.
” put.[ovanja]		V	2.100
« pom.[oć]		VII	2.100 =Ukupno 3367,
			ostali 1276
			treba Np da
			vрати
Direkt."[or] a.c. [onto] 12. IX.			10.000
Mrtv.[ac] izd.[ržavanje] 3. IX.		VI	2.000
Brzi izd.[ržavanje] VII. VIII. 11/IX		VI	2.000
Map. (Lid. [ija]) ^Q 11. IX.	} And.[rija]'	VIII	245
Put Primorj.[e]		V	720
F. [rie] ¹⁰ izd.[ržavanje]		VI	2.000
Put Prim.[orje] i G.[orski] kot.[ar]		V	1.290
Kensp. [irator] ¹² izd.[ržavanje]		VI	1.500
VI.[ado] izd. [ržavanje] 25. VIII		Vi	2.000
” drugarici izd.[ržavanje] ¹³ 25. VIII		VI	1.500
			VIII.

Original, tabele, rukopis
 Sign., AIHRPH, RO — D.S. 1119

¹ Vlado Popović
² Brojke se odnose na označene stupce tabele
³ Marko Šimenić

- ^{3a} Odnosi se to na Okružni komitet KPH Čazma
⁴ Pajo Gregorić
⁵ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi
⁶ Vladimir Bakarić
⁷ Antun Rob
⁸ Milan Hupert
⁹ Lidija Adžija
¹⁰ Grga Jankez
¹¹ Andrija Hebrang
¹² Dragutin Saili
¹³ Zlata Šegvić

133

*1941, rujan 4.
Beograd*

*Iz telegrama Centralnog komiteta KPJ Radi Končaru i Vladi Popoviću o
»Vjesniku«, povratku španjolskih boraca i omladini*

»Za Brku¹ i Vladu-«

Što se tiče 'Vjesnika'³, nema se ništa naročito prigovoriti, već samo da uvodnik bude malo bolje napisan, tj. da bude politički jači, jer to je ipak namijenjeno najširim masama i treba obezbijediti liniju u najvažnijim političkim pitanjima. U 'Vjesniku' treba više popularisati Sveslovenski festival u Moskvi i potrebu učvršćenja bratstva i veza među svim Slovenima, a napose bratstva i jedinstva Srba, Hrvata i Slovenaca u borbi protiv okupatora. Pišite o oslobodilačkom frontu svih Slovena. Ne treba ni za trenutak prestati pisati o tome kako njemački i talijanski fašisti rade svim silama na tome da se svi Južni Sloveni sami međusobno istrijebe, kako huškaju jedne na druge. Najbolji dokaz za to jeste pisanje 'Novog vremena' u B(eogradu) i (Hrvatskog) 'Naroda' u Za(grebu)⁴, onda pogromistički govori Pavelića i komp(anije) u Hrvatskoj protiv Srba, a Ljotića i drugih u Srbiji (protiv Hrvata). Kad se uzme u obzir da ne smije mko ni pisnuti, a kamoli pisati bez cenzure Nijemaca, onda je jasno da bratoubilačku mržnju svom silom raspiruju okupatori...«

»... Stvaranje jedinstvenog oslobodilačkog fronta odozdo jeste vrlo važno i nastavite još jače u tome pravcu u čitavoj Hrvatskoj. U svim mjestima stvarajte zajedničke odbore narodnog oslobođenja sa HSS-om, samostalnim demokratima itd. Ne treba čekati dok se s vodstvima sporazumijemo.«

»Onaj drug koji je iz Njemačke doveo tolike Špance zaista je zaslužio pohvalu i mi ćemo to objaviti u zgodnoj formi u 'Biltenu'.⁵ Neka Vlada Šp(anac)⁶ i dalje vodi brigu da se što više ljudi povuče iz Njemačke. Neka se na tome ne štedi novac, ako je potrebno neka ovaj drug ponovo otputuje u Njemačku, ali oprezno...«⁷

»Mi smo ovdje doživjeli nekoliko teških udaraca. Pala su i sigurno već ' poginula dva člana⁸ (od tri) Biroa CK SKOJ-a, a isto tako je već poginulo naših rukovodećih drugova u Srbiji...«

»Zajedno sa savjetovanjem⁹ održaćemo i proširenu sjednicu Čaće.¹⁰ Zato treba odmah obavijestiti Slovence da pošalju Bevca¹¹ i Franca,¹² a vi Brku, Vl(adu) Šp(anca) i još jednog iz Štaba. Tačan dan dolaska i mjesto javićemo naknadno.

U vezi sa pitanjem omladine doći će sekr(etar) SKOJ-a poslije sjednice CK.¹³

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Čaća

Original, strojopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/57.

¹ Rade Končar

² Vladimir Popović

³ »Vjesnik hrvatske jedinstvene nacionalnooslobodilačke fronte«, prvi broj izišao u Zagrebu 1 i. kolovoza 1941. umnožen na ciklostilu. Do broja 9, koji je izišao u prosincu 1941, list je ilegalno štampan u Zagrebu. A od broja 10, koji je izišao u ožujku 1942, »Vjesnik« je štampan na oslobođenom teritoriju.

⁴ »Hrvatski narod«, od osnivanja Nezavisne države Hrvatske izlazi u Zagrebu kao službeno dnevno ustaško glasilo.

⁵ Bilten Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, prvo štampano glasilo vrhovnog vodstva NOP-a, izlazi u ilegalnoj štampariji CK KPJ u Beogradu od 10. VIII 1941. godine.

⁶ Vladimir Popović

⁷ Odnosi se na Cvetka Većeslava Floresa.

⁸ Odnosi se to na Jovu Stojavljevića i Ratka Mitrovića.

⁹ Odnosi se to na savjetovanje u Stolicama koje je održano 26. rujna 1941. godine.

¹⁰ Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije.

¹¹ Edvard Kardelj

¹² Franc Leskošek

¹³ Ivo Lola Ribar, sekretar CK SKOJ-a, bio je 1941. godine u Hrvatskoj. (Vidi dok. br. 239.)

HRVATSKOJ SELJAČKOJ STRANCI
svim njenim kotarskim organizacijama i pristašama!
Hrvatskoj seljačkoj i građanskoj zaštititi!

BRAĆO!

Obraćamo Vam se u ovim teškim danima što ih proživljava naša domovina, svi narodi Jugoslavije, svi Slaveni narodi, čitavo čovječanstvo, u vrijeme kad je proteklo već pet mjeseci što je vjekovni neprijatelj hrvatskog naroda okupirao našu zemlju i što po njemu postavljene marionete po njoj žare i pale. Na hiljade je nevinih ljudi izgubilo život. Zvijerski mučeni, bacani su ljudi, starci, žene i djeca živi u provalije po našem Velebitu, u naše rijeke. Najgori se ološ dočepao vlasti te oslanjajući se na bajunetu okupatorovu pljačka i hara po zemlji. Nitko nije siguran za svoj život, nitko nije siguran za svoju slobodu, nitko nije siguran za svoju imovinu. Sve prirodno blago naše zemlje, svi plodovi našeg rada pljačkaju se nemilosrdno i predaju se fašističkim krvnicima, da bi se dulje održali, da bi još više naroda porobili, da bi nas još jače prignječili. Nebrojene su žrtve podle igre fašističkih okupatora i njihovih slugu s bjesomučnim raspirivanjem nacionalne mržnje u cilju izazivanja borbe među Hrvatskim i Srpskim narodom, da bi se tako bijes narodni odvratio od borbe protiv okupatora. Sramotno se pokušava slobodoljubive Hrvate natjerati u razbojničku borbu protiv slobodnih naroda Sovjetskog Saveza i oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije. HRVATSKI JE NAROD U SMRTNOJ OPASNOSTI. Fašistička će ga čizma desetkovati. klati, paliti, robiti i sramotiti. Ista mu je sudbina namijenjena kao Poljacima (koje desetkovane fašistički banditi prodaju kao roblje u starom vijeku), kao Česima (koje dnevno ubijaju i uništavaju), kao Slovencima (koje raseljavaju), kao i svim ostalim slavenskim narodima, za koje je Hitler u knjizi »Majn Kampf« kazao da su narodi »niže« vrste i da ih treba iskorjeniti. Pred tom smrtnom opasnošću za hrvatski narod, mi Vam se obraćamo i pozivamo Vas da stupite s nama u zajedničku borbu, u borbu čitavog hrvatskog naroda, svih Slavena i čitava čovječanstva protiv fašizma i njegovih plaćenika. Mi Vam se obraćamo jer znamo koliko Vam je omražen naš vjekovni neprijatelj; jer znamo da se Vaša stranka upravo izgradila u žestokoj borbi protiv njemačke osvajačke čizme, jer znamo da Vam je poznato, kako taj naš vjekovni neprijatelj nije bio nikada krvaviji nečovječniji i zvjerskiji, nego što je danas, kad mu je na čelu suluda zvijer Hitler; jer znamo kako mrzite tlačiteljski talijanski fašizam; jer znamo da Vam je jasno kakovu sramotnu ulogu igra izdajnik Pavelić, kojega su na vlast postavile fašističke bajunete protiv volje naroda. U svijetloj nam je uspomeni Vaša borba za nezavisnost hrvatskog naroda, koju ste vodili od samog svog postanka kako protiv njemačkih, talijanskih i mađarskih osvajača, tako i protiv velikosrpske gospode.

Razbojnički napadaj fašističkih bandita na Sovjetski Savez, koji je uperen

i protiv naše borbe za oslobođenje, daje nam priliku da u zajednici s bratskom Crvenom Armijom i čitavim naprednim i nefašističkim čovječanstvom izvoj-
štimo konačnu pobjedu nad tim najkrvavijim neprijateljem svi ju Slavena i svih
slobodoljubivih naroda.

Na poziv Komunističke partije hrvatski je narod primio borbu s
okupatorima. Prešao je u otvorenu i oružanu borbu. O tome svjedoči niz akcija
i ustanaka diljem čitave Hrvatske. U Bosni bijesni pravi oslobodilački rat. U
Srbiji narodni partizani nesmiljeno uništavaju sve fašističke snage i narodne
izdajice. U Sloveniji narodni otpor također sve više raste. U Crnoj su Gori
ujedinjeni Crnogorci protjerali okupatore i sada slobodni s oružjem u ruci
brane svoju slobodu. Jednako gori fašistima tie pod nogama u Poljskoj, Češkoj
i drugim zemljama Evrope.

Braćo! U borbama u Hrvatskoj i Bosni junački sudjeluju mnogi i mnogi
pristaše HSS-a. Broj njihov raste iz dana u dan. No vrijeme je da se svi do
jednoga dignete u odlučnu borbu. Vrijeme je da doprinesete svoj dio da se
hrvatsko ime još jednom osvjetla u historiji čovječanstva. Komunistička Vas
partija poziva u borbu da zajedno istjeramo iz naše napaćene zemlje strane
okupatore, da svrgnemo njihovu marionetsku vladu. Komunistička Vam
partija u toj borbi bratski pruža ruku i traži od Vas, da se sjetite svojih svijetlih
tradicija, svijetlih tradicija Hrvata, sjene velikog Matije Gupca, Radićeve
borbe, borbe mnogih drugih boraca i mučenika za slobodu Hrvatskog naroda i
da hrabro pođete u boj, u boj za oslobođenje hrvatskog naroda i svih naroda
Jugoslavije.

Danas se ne radi o ovom ili onom obliku političkog uređaja, danas se ne
radi o pojedinačnim interesima ovih ili onih
OSLOBOĐENJU HRVATSKOG NARODA
JUGOSLAVIJE OD TUĐINSKOG JARMA. DANAS SE RADI O TOME
DA PROTJERAMO OKUPATORE IZ NAŠE ZEMLJE I OSVOJIMO
SVOJU NEZAVISNOST I SLOBODU.

Narodni partizanski odredi po Lici, Kordunu i Bosni izuzev neznatnih
divljih grupica u cjelosti su primili cilj današnje borbe i u svojoj zakletvi
ponovili: »Zaklinjem se da iz ruku neću pustiti oružja sve dok posljednji
fašistički okupator ne napusti moju zemlju, sve dok posljednji ustaški gad ne
bude iskorijenjen... Zaklinjem se da ću svagdje i uvijek zastupati misao
bratstva i zajedničke borbe Srba, Hrvata i Muslimana za čišćenje moje zemlje
od zajedničkog neprijatelja protiv fašističkih okupatora i domaćih izdajnika i
plaćenika bili oni iz srpskih, hrvatskih ili muslimanskih redova.« To je cilj
svakog čestitog hrv. rodoljuba. Pred smrtnom opasnošću za hrvatski narod
treba preći preko svih političkih, nacionalnih, vjerskih i drugih razmimoilaže-
nja i ujediniti u borbi sve što je hrvatsko, rodoljubivo, sve što je sporno da se
bori protiv zatočnika naših života i slobode. Zato zajednički u borbu!

Braćo! Ne nasjedajte onima, koji Vam govore, kako »još nije vrijeme« za
borbu, kako naša borba, »ništa ne odlučuje«, i koji Vas nagovaraju da

pristupite narodnim izdajicama. Na usta tih malodušnika, kukavica i izdajica govore agenti neprijatelja. Kada će nastupiti čas borbe, ako ne upravo sada, kad su se protiv zakletog neprijatelja čovječanstva ujedinile sve napredne i slobodoljubive snage svijeta? Tko želi rasparčati snage naprednih i slobodoljubivih naroda, taj je neprijatelj naroda, jer fašizam želi da razjedini narodne snage te da pojedinačno lakše s njima obračuna.

Tačnoje nadalje, da se »glavna bitka« bije na sovjetskoj fronti — sovjetski su narodi divovski dio borbe protiv fašizma preuzeli na sebe — ali ne zavređuje slobode onaj, koji si je želi dati pokloniti od drugoga. Neprijatelj Vas zove u svoje organizacije, jer mu gori tlo pod nogama. Svaki pristup ustašama znači izdaju narodne borbe, jer jača pozicija neprijatelja. Prezrite stoga sve ove malodušnike, kukavice i izdajice! Osudite one Vaše bivše funkcionere, koji Vas izdaše i protiv Vaše volje pristupiše ustašama. VAŠE JE MJESTO U ZAJEDNIČKOJ BORBI SA KOMUNISTIMA NA STRANI NAŠEG NAPAĆENOG NARODA! UJEDINIMO ČVRSTO SVOJE SNAGE U BORBI, OSTVARIMO NA DJELU U SVAKOM GRADU, SVAKOJ ULICI, SVAKOM PODUZEĆU, SVAKOM SELU ODBORE JEDINSTVENOG NARODNOG OSLOBODILAČKOG FRONTA. KOJI ĆE POVESTI SAV NAROD U BORBU! PRISTUPAJTE U NARODNE PARTIZANSKE ODREDE! DIŽITE NARODNE USTANKE!

Jedinstvo čitavog hrvatskog naroda, jedinstven front sa svim narodima Jugoslavije, svim Slavenima, svim po fašistima potlačenim narodima, moćnim Sovjetskim Savezom, Engleskom i Sjedinjenim Američkim Državama, garancija je sigurne naše pobjede.

Živjelo jedinstvo hrvatskog naroda u borbi protiv fašizma!

Živio jedinstven nacionalno-oslobodilački front!

Živio bratski savez naroda Jugoslavije u borbi za slobodu!

Živjelo jedinstvo svih Slavena!

Živio svjetski antifašistički front!

Živjela junačka Crvena Armija!

Smrt fašizmu — sloboda narodima!

Živio sveti oslobodilački rat naroda Jugoslavije protiv tuđinskog jarma!

CENTRALNI KOMITET KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Zgb. 5. IX 1941.

Original, knjigotisak

Sign., AI H RPH, KP-3/4.

Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 19, str. 62—65.

1941, rujan 6.
Zagreb

Iz izvještaja nadzornog časnika Prve oružničke pukovnije NDH o borbi
oružnika i ustaša *S* partizanima u selu Bačkovici

Zagreb
8.20 sati

Nadzorni častnik 1. oružničke pukovnije nadporučnik Zastavnik javlja:
Dana 6. rujna u 16 sati oružnici postaje Nova Rača i Veliki Grđevac uz pomoć ustaša iz Bjelovara pod vodstvom satnika Homove vodili su borbu sa poznatim razbojnikom Stevom Pavićem. Đurom Kljaićem i Nikolom Dančilovićem¹ u selu Bačkovici, občine Severin, kotar Bjelovar. Ubijeni su razbojnik Pavić i Kljaić, Dančilović pobjegao. Jedan ustaša poginuo, 1 općinski stražar i 2 ustaša teško ranjeni. Kod oružnika nema gubitaka.

Primio bojnič Pozder Milan

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond, NDH, kut. 2, reg. br. 7/1—6.
Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 158, str. 382.

¹ Sva trojica su borci Bilogorske partizanske grupe na čelu koje je bio Gedeon Bogdanović-Geco.

1941, rujan 6.
Zagreb

Izvještajstožera Savskog divizijskogpodručja Ministarstvu domobranstva o napadu partizana na oružničko-ustašku patrolu između sela Krašića i Ruda

Nezavisna država Hrvatska	VEOMA ŽURNO
STOŽER	
SAVSKOG DIVIZIJSKOG PODRUČJA	
V.T. Br. 4073	
_____ 6. IX 1941 _____	
U ZAGREBU	

Predmet: Izvještaj o događajima
na pravcu s. Krašić—s. Rude...

MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
(Glavni stožer-operat. odjel)

Od zapovjednika mjesnog zapovjedništva u Karlovcu, pukovnika Tomaševića Ivana primljen je danas u 13,00 sati brzoglasani izvještaj sljedeće sadržine:

»Jedna grupa komunista, na pravcu s. Krašić—s. Rude iznenada je napala jednu našu obhodnju sastavljenu od oružnika i ustaša. Tom prilikom jedan je ustaša poginuo, a jedan je ranjen. Od ovih komunista uhvaćeni su: jedan od njih je Srbin — grkoistočne vjere imenom Dragutin Zatezalo,¹ a drugi Hrvat imenom Josip Findrih iz Pregrade.²

Imenovani su u s. Krašiću odmah preslušani i prema njihovim izjavama, njihov logor i prostorija za prikupljanje nalazi se između s. Pečno i s. Staničići. Ima ih prikupljenih nekoliko stotina i spremaju akciju većega stila/ Prema njihovim izjavama vrlo dobro su naoružani.

Mišljenja sam, da bi trebalo najžurnije preduzeti akciju čišćenja, pa radi toga molim za dalje zapovjedi. Napominjem, da se iz posade Karlovac za ovu akciju mogu izdvojiti najviše dva voda.«

Predlažem prednje radi daljeg uredovanja.

Po prijemu ovoga izvještaja odmah je putem brzoglasa izvješten Glavni stožer Ministarstva Hrvatskog Domobranstva (bojnik Žmavec) i zamoljene su dalje zapovjedi. Zapovjedbno je, da se akcija preduzme sa dva voda iz posade Karlovac zajednički sa oružništvom i ustašama, radi čega stupiti u vezu sa Velikim Županom. Akcija svakako mora da bude zajednička. Ima se vršiti opkoljavanjem i uništavanjem ovih bandi.

Na osnovi ovako dobijene zapovjedi odmah je putem brzoglasa sve potrebno zapovjedbno zapovjedniku mjesta pukovniku Tomaševiću radi izvršenja.

Svi izvještaji koji se po ovom budu naknadno dobili dostaviće se.

ZAPOVJEDNIK,
Eman.⁴ Balley v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kut. 2, reg. br. 6/1—34.

¹ Dragutin Zatezalo, borac partizanskog odreda »Matija Gubec«. Od 6. X 1941. bio je u zatvoru kod Kotarske oblasti u Jastrebarskom, kada je premješten u Okružni zatvor u Zagreb. Od 14.X do 3.XI 1941. bio na ustaškom redarstvu radi istrage. Dana 4.XI 1941. po presudi Pokretnog prijekog suda br. 945/41 premješten na zaštitno redarstvo Zagreb.

² Odnosi se to na Josipa Fistrića, borca partizanskog odreda »Matija Gubec«. Isti ie do

6. X 1941. bio u zatvoru kod Kotarske oblasti u Jastrebarskom, kada je premješten u Okružni zatvor u Zagreb. Od 13. X do 3. XI 1941. bio na ustaškom redarstvu radi istrage. Dana 19. XI 1941. po presudi Pokretnog prijekog suda br. 255/41. osuđen na smrt i strijeljan.³

Odnosi se to na partizanski odred »Matija Gubec«, osnovan 11. kolovoza 1941. na području Žumberka. Na osnovu ustaških dokumenata i postojeće memoarske građe kao borci odreda (ili najneposrednije u vezi s njime) spominju se: Benjamin Atijas, Ilija Bastašić, Marcel Bedujanec, Vladimir Božac, Marko Čučić, Zvonimir Čuklić, Nikola Delak, Stanko Dodić, Čiro Dropulić, Milan Dvorščak, Mišo Eraković, Josip Fistrić, Josip Fürst, Zvonko Fürst, Marijan Grozaj, Branko Hajdin, Dragutin Horvat, Lovro Florvat, Mirko Ivanković, Antenor Jeličić, Martin Klarić, Slavko Komar. Janko Kraljić. Alfred Kremer. Drago Krsnik, Mirko Krželj, Milan Kukić. Ante Lučev, Stevo Macan. Milan Malešević. Roko Palmić, Đuro Pernar, Stjepan Poklar, Branko Radulović. Cvetko Radulović, Stjepan Rogina, Rudolf Rajman, Milan Romanović. Leo Rukavina, Drago Seljan, Dragica Staničić, Dušan Staničić, Milan Staničić, Janko Staničić, Stjepan Strugač, Mato Šnerberger, Stanislav Štrbulec, Josip Turković, Franjo Urabić, Cvetko Večeslav-Flores. Drago Višek, Emil Vučetić i Dragutin Zatezalo. Neprijatelj je uspio u nekoliko iznenadnih napada, uz angažiranje znatnih snaga, razbiti odred na nekoliko grupa, te većinu boraca uhvatiti. Samo nekoliko boraca uspjelo se probiti iz obruča prema Gorskom kotaru.

⁴ Emanuel

1941, rujan 6.
Zagreb

Izvještaj Stožera Savskog divizijskog područja Ministarstvu domobranstva NDH o napadu partizana na željezničku stanicu Trojstvo, kod Bjelovara

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

STOŽER

SAVSKOG DIVIZIJSKOG PODRUČJA

V.T. br. 4074

6. IX 1941.

U ZAGREBU

Predmet: Incident kod s. Trojstvo

i s. Velika Pisanica.....

VEOMA ŽURNO

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
(glavni stožer-operat. odjel)

Od zapovjednika mjesnog zapovjedništva Bjelovar, potpukovnika Tano-
vića, primljen je danas brzoglasni izvještaj slijedeće sadržine:
»Danas je jedna naoružana banda izvršila napad na željezničku prugu
kod s. Trojstvo,¹ razoružala 3 građanska čuvara uzela 300 kuna, i oborila 3
stuba za brzoglasne žice.

Upućena je za njima potjera sastavljena od oružništva, redarstva i 70 ustaša.

Prema naknadno dobijenim podacima potjera se sa ovom bandom sastala kod s. V. Pisanice i stupila sa njom u sukob. Tom prilikom potjera je imala 3 mrtva.

Veliki Župan zatražio je intervenciju vojske, pa molim za dalje zapovjedi.«

Predlaže se radi daljeg uredovanja.

Po ovome izvješten je odmah Glavni stožer Ministarstva Hrvatskog Domobranstva (potpukovnik Dragojlov) i zamoljene dalje zapovjedi.

Od potpukovnika Dragojlova dobijeno je objašnjenje, da se u koliko bude potrebna intervencija vojske, uputi ono ljudstvo koje ostaje u Bjelovaru, a nikako ljudstvo koje je već spremljeno za pokret.

Svi izvještaji koji budu po prednjem naknadno dobijeni dostaviće se.

ZAPOVJEDNIK:
Eman.² Balley, v. r.

Original, strojopis
Sign., AVIL Fond NDH, kut. 2, br. 6/1-33.

¹ Napad je izvršila Bjelovarsko-varaždinska partizanska grupa.
² Emanuel

1941, rujan 6.
Veliko Trojstvo

Pet letaka koje su borci Bjelovursk o- varaždinske partizanske grupe dijelili u Velikom Trojstvu u vrijeme napada na željezničku stanicu noću 5/6. rujna 1941. godine¹

I.

SMRT FAŠIZMU, SLOBODA NARODIMA!

RADNI NARODE SELA I GRADA!

HRVATI! SRBI!
%

RAZBOJNIČKA PAVELIĆEVA BANDA, KOJA VRŠI ULOGU
HITLEROVOG SLUGE NASTAVLJA SA ZLOČINIMA PROTI
VLASTITOG HRVATSKOG I BRATSKOG SRBSKOG NARODA.
NE SAMO DA SU IZVRŠILI IZDAJU, KOJOJ NEMA RAVNE U
POVJESTI, NASTAVLJAJU PAVELIĆEVI RAZBOJNICI SA

NEVIĐENOM PLJAČKOM, TAKO, DA MI KAO ZEMLJORADNIČKI
NAROD NEMAMO NI KRUHA, NASTAVLJAJU SA KRVAVIM
PROGONIMA SRBA. NAMEĆU OGROMNE POREZE, I VRŠE NIZ
DRUGIH SVINJARIJA NAD NAŠIM NARODOM,
GOVORILI SU NAM DA VIŠE NEĆEMO U RAT - A EVO - ŠALJU
NAS NA FRONT PROTIV BRATSKOG SOVJETSKOG SAVEZA I U
BRATOUBILAČKI RAT U BOSNU DA GUŠIMO PRAVEDNI
USTANAK TAMOŠNJEG NARODA ZA NACIONALNU SLOBODU.
KAKVA JE TO »SLOBODNA HRVATSKA« U KOJOJ NEMA NI
KRUHA, JER GA SVOG MORAMO SLATI NAŠIM TLAČITELJIMA
NJEM. FAŠISTIČKIM RAZBOJNICIMA. KAKVA JE TO »SLOBODNA
HRVATSKA« BEZ DALMACIJE I MEĐIMURJA.
KAKVA JE TO »SLOBODA« U KOJOJ NAM ODUZIMAJU NAŠE ŽITO,
NAŠ KUKURUZ.

RADNI NARODE!

TI SI JOŠ JEDANPUT IZDAN I PREVAREN, FAŠISTIČKI BAN-
DITI VARAJU I PLJAČKAJU TVOJU ZEMLJU I TVOJU MUKU. DO-
STA JE TIH PROGONA NAJBOLJIH BORACA ZA TVOJU SLOBODU,
DIGNI SE NARODE I ORUŽJEM U RUCI OSVOJI SVOJA OSNOVNA
PRAVA NA ŽIVOT.

DANAS IMA PO ŠUMAMA MNOŠTVO LJUDI KOJI SE BORE
PROTIV FAŠISTIČKIH ZLOČINACA, PRIDRUŽI SE I TI SLOŽNIM
REDOVIMA NACIONALNO-OSLOBODILAČKOG FRONTA.
PODUPRI SVIM SILAMA BORBU PROTIV FAŠIZMA.

SVI U JEDINSTVENI NACIONALNO-OSLOBODILAČKI FRONT!
RAZARAJTE PRUGE I MOSTOVE! REŽITE TELEFONSKE I
TELEGRAFSKE ŽICE. OMETAJTE NA SVE NAČINE VOJNI
SAOBRAĆAJ I ODVOZ NAŠEG ŽITA! JER NA TAJ NAČIN OME-
TATE I SLABITE SVOG NAJGOREG NEPRIJATELJA - KRVAVI
FAŠIZAM!

SMRT FAŠIZMU, SLOBODA NARODIMA!

SMRT IZDAJICI PAVELIĆU! SMRT USTAŠAMA!

ŽIVIO OPĆENARODNI USTANAK PROTIV FAŠIZMA!

ŽIVIO SOVJETSKI SAVEZ NADA SVIH POTLAČENIH!

ŽIVILA KOMUNISTIČKA PARTIJA HRVAČKE!

NARODNI PARTIZANSKI ODRED

2 * * *

SMRT FAŠIZMU, SLOBODA NARODIMA!

HRVATSKI NARODE! Seljaci, Radnici i Rodoljubi! Pavelićeva
ustaška banda vara Vas na svakom koraku. Ona je podlo izdala narod

predavši Dalmaciju Italiji a Međimurje Mađarskoj. Oduzima žito seljacima, Dovisuje poreze i nameće nove namete. Ona sinove Hrvatskog naroda šalje na 'rontu u Bosnu gdje treba da se bore proti narodnog ustanka koji je tamo izbio. Dna liže pete njemačkom fašizmu pomažući ga u ratu proti slobodnim narodima S.S. S. R.-a, šaljući mu hranu i tobožnje dobrovoljce koje silom -egrutira. Konačno ona u krvi guši svaki pokušaj stvarnog oslobođenja -adnog naroda, ubijajući na stotine narodnih, radničkih i seljačkih boraca.

HRVATSKI NARODE!

Uništavajte sva sredstva pomoću kojih se fašizam održaje na vlasti! Ne dajte 'ita fašističkim vlastodržcima!
Razarajte pruge i mostove, onemogućite da Vam njemački fašisti odvoze iranu!
Jbijajte ustaše i sve one koji služe bezglavniku Paveliću!
⁵omozite partizanske odrede, naoružavajte se i sami krenite u otvorenu >slobodilačku borbu!
živjela oslobodilačka borba HRVATSKOG naroda protiv ustaške tiranije!
živjela oslobodilačka borba svih potlačenih naroda protiv njemačke i alijanske fašističke nemani!
!ivio S. S. S. R. zaštitnik svih potlačenih naroda!
živjela komunistička partija HRVATSKE

* * *

S.

Kao što su nekad hajduci branili sirotinju od Turaka, tako vas, drugovi eljaci, brane partizani nacionalno-oslobodilačkog fronta protiv fašističkih azbojnika.
Zato pristupajte u partizane, i pomažite im na svakom koraku.
Smrt fašizmu — sloboda narodima

Partizanski odred
»Buđoni«

* * *

4i nismo četnici kako nas kani prikazati razbojnička Pavelićeva banda.
A i smo radnici i seljaci, koji se bore za zbilja slobodnu Hrvatsku, koja neće biti •ljačkana od fašističkih razbojnika. Mi se borimo za ravnopravnost sviju ljudi iez obzira na vjeru.
A¹ se borimo za pravu narodnu vladu radnika i seljaka.
Smrt fašizmu — sloboda narodima!

Nedajte žito fašističkim razbojnicima,
rade ga spalite.
Ne odazivajte se vojnim pozivima

* 2

* * *

5.
SELJACI!
ODBIJTE DAVANJE ŽITA USTAŠKIM LOPOVIMA!
ONI GA IZVOZE U NJEMAČKU DOK MI GLADUJEMO!
NE ODAZIVAJTE SE VOJNIM POZIVIMA!
POMAŽITE PARTIZANSKE ODREDE, SPREMAJTE NARODNI
USTANAK PROTIV FAŠIZMA!
ŽIVJELA OSLOBODILAČKA BORBA HRVATSKOG NARODA!
Bježite iz vojske.
Sabotirajte promet.
Nedajte žita
Naoružavajte se
Formirajte partizanske odrede

* 3

Originali, rukopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 152, reg. br. 2/10—2, 3, 4, 5 i 6.

¹ Letci se nalaze kao prilog izvještaja Zapovjedništva I hrvatske oružničke pukovnije od 18. IX 1941, upućenog Ravnateljstvu za javni red i sigurnost u Zagrebu u kojem se izvještava o napadu partizana na željezničku stanicu Trojstvo.
² i ³ U originalu se tu nalazi nacrtan srp i čekić.

1941, rujan 9.
Zagreb

Iz izvještaja Zapovjedništva I. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o napadu partizana na željezničku stanicu Trojstvo, kod Bjelovara

»...Na području krila Bjelovar. Noću 5/6. rujna o.g. 12 nepoznatih ljudi obučenih u građanskom odjelu naoružanih vojničkim puškama, napali su željezničku postaju u Trojstvu, kotar Bjelovar, polupali vrata i prozore, uzeli iz

kase 300 kuna i od jednog stražara seljaka pušku sa 10 naboja, pijukom srušili dva brzoglasna stuba, nacrtali na zidu željez. zgrade srp i čekić i nestali. Potraga se za istima vodi...«¹

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 61a, reg. br. 8/11—1, i 33/18—4.

¹ Napad su izvršili partizani Bjelovarsko-varaždinske oružane grupe, pod rukovodstvom Okružnog komiteta KPH Bjelovar. (Vidi dok. br. 137)

140

1941, rujan 9.
Varaždin

Izveštaj Zapovjedništva mjesta Varaždin Ministru domobranstva NDH o situaciji u Međimurju

DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO MJESTA VARAŽDIN

V.T. Br.Osobno
Predmet: Obavještajni izvještaj
o toku u Međimurju

Varaždin, 9. rujna1941.

MINISTRU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA DOGLAVNIKU
VOJSKOVOĐI SLAVKU KVATERNIKU

Dostavljam sliedeći izvještaj:
Sa više strana od raznih ljudi a i prenešeno od raznih ljudi kao, seljaka i građana, izvješten sam:
1. Da se u Međimurju prikupljaju jače mađarske čete. među ovima i pontoniri.
2. U ponedjeljek 8. o^og mjeseca pred crkvom u Čakovcu bilo je postrojeno oko 500 vojnika radi polaska u crkvu.
3. Vojarna »Zrinski« u Čakovcu da je puna topništva.
4. U nekim šumama da ima topova, a u kukuruzištima tankova.
5. Promičbeno društvo »Ereklyes Zaszlő« izdalo je članske karte na kojima je nacrtana Mađarska u koju je uključena Hrvatska i Slavonija sa nadpisom »Tako je bilo tako će i biti«.
6. Da su šireni letci koji sadrže i ovo »Do Save Pengö a od Save Lira, a Kuna (naš novac) ići će na pašu.«

7. Između 12. i 15. ovog mjeseca imao bi se izvršiti upad u Hrvatsku.
8. Mađarski stražar na Dravskom mostu govori prolaznicima kad mu predoče izkaznicu: »No, posije 15. to više nećete trebati«.
I ako je većina izvještaja nevjerovatna, vrši se provjeravanje, a ove noći nastojati će se od strane Ustaša prebaciti nekoliko ljudi radi točnije provjere.
Prilažu se promičbene sličice iz Čakovca.

ZAPOVJEDNI PUKOVNIK,
Boroša¹

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 234, reg. br. 32/3.

' F.duard

141

1941, rujan 12.
Zagreb

Iz telefonskog izvještaja Ministarstva domobranstva Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH o diverziji na željezničkoj pruzi između Savskog mosta i Sv. Klare

»U 23.35 sati javljeno je Redarstvenom ravnateljstvu sa Savske mitnice da je na pruzi između Savskog Mosta i Svete Klare na 712 km eksplodirao pakleni stroj.¹ Nanj je naišla lokomotiva i tom prilikom je došlo do eksplozije. — Veće štete kao i ljudskih žrtava nema...«

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 2, reg. br. 12/1—5 i 16.

¹ Diverziju izvršili članovi borbene grupe tvornice »Ventilator«, Josip Baković i Andrija Gržinčić, pod rukovodstvom rukovodioca grupe Josipa Cazija.

142

1941, rujan 12.
Beograd

Iz pisma Josipa Broza Tita Radi Končaru o redovitijem prenošenju vijesti Komün terni te o čvršćem povezivanju partijskih organizacija i partizanskih odreda u Hrvatskoj

»Dragi Brko¹

Molim te da odmah pošalješ N. N.² ove moje poruke za Djedu.³ Treba pitati N. N. da li šalje to sve i da li on uopšte može slati moje poruke. Ja iz radio-emisija⁴ ne vidim da su doprle do njih moje vijesti o našim borbama posljednjih dana. Imam mnogo važnih stvari da javim a sve to ide slabo.

Vaš dolazak tamo gdje ćemo se sastati mora se na par dana odgoditi,⁵ jer nema smisla da čekate negdje na nas sada kada se mora stalno biti u kontaktu sa organizacijama i štabovima. Uspjeli smo tako porušiti saobraćaj da sada ni sami ne možemo putovati i zato će nam trebati malo više vremena za taj put. U vezi sa vašim putem vi ćete se morati obratiti Tempu,⁶ koji će onda zajedno sa vama da pođe na put pomoću tamošnjih partizana koji će osigurati sve što treba.

U vašim izvještajima govorite o velikim slabostima part.(ijske) organizacije u Hrvatskoj. Treba učiniti najveće napore da se te slabosti prebrode. Kukavičluk, sabotaža itd. nisu samo pojave u vašim part, organizacijama. Toga je bilo dosta i u Bosni, ali se energičnim mjerama to odstranjuje. Sa takvim tipovima treba najodlučnije postupati, naročito ako su u rukovodstvu. Uvlačite na rukovodeća mjesta nove, mlađe ljude, koji se pokazuju i u ovim časovima odani, hrabri i disciplinovani.

Nemojte zanemariti organizacioni i politički rad u part, organizacijama. Isto tako mora se vršiti intenzivan politički i prosvjetni rad u partizanskim odredima: zato je potrebno snabdijevati partizanske odrede potrebnim materijalom i literaturom, instruktorima itd.

Saopštite odmah da se ukida naziv »gerilac«⁷ itd. To je valjda opet izmišljotina Krntije.⁷ Kad za čitavu zemlju važi popularni naziv partizani, koji je odredio Glavni štab, onda ne može biti različitih naziva naših narodnih partizana niti kod vas, u jednoj pokrajini, zato što se to nekome sviđa, iako je partizan i gerilac jedno te isto, samo na raznim jezicima. Naši partizanski odredi su pod centralnim rukovodstvom Štaba i CK KPJ, koji postepeno te raštrkane partizanske odrede pretvara u jednu oslobodilačku armiju koja će biti samo pod našim rukovodstvom i uticajem. Naš je zadatak da mi naše odrede učinimo čim brojnijim i disciplinovanijim, a u isto vrijeme moramo najtješnje sarađivati sa svima onima koji hoće da se bore za oslobođenje ispod jarma okupatora...«

JJS

Original, strojopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/62.

Josip Broz Tito, Sabrana djela, knj. 7, str. 129—130.

¹ Rade Končar

² Josip Kopinič

⁴ Odnosi se na emisije Radio-Moskve

godine.

⁷ Marko Orešković

^s Josip Broz Tito

1941, rujan 12.

Zagreb

Izveštaj Hrvatske državne željeznice Ministarstvu domobranstva NDH o diverziji na željezničkoj pruzi između Capraga i Blinjskog Kuta

HRVATSKE DRŽAVNE ŽELJEZNICE
ODIO ZA ŽELJEZNIČKI PROMET
U ZAGREBU

Broj: Taj. 268/41 II

Dana 12. rujna 1941.

Ministarstvu domobranstva

Zagreb

Postaja Caprag¹ podnijela nam je slijedeću prijavu:

»Javlja se, daje u noći u 22,06 dana 10. IX 1941. god. ispred vlaka² 62/11, eksplodirao pakleni stroj između Capraga i Blinjskog kuta u km 368.34 i otkinuo je komad šinje u duljini od 56cm. Cijeli vlak je prešao preko toga neoštećen i nitko nije stradao, počinitelj nepoznat,³ radi toga su kasnili vlakovi. Vlak 15 je kasnio 120, a vlak 7 kasnio 90, vi. 45 kasnio 229, vi. 47 je kasnio 230. Pruga je popravljena u 1.05.«

Službene uporabe radi molimo nam saopćiti konačni rezultat rješenja.

Upravitelj:4

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kut. 85, fase. 11, d.33 i 34.

Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 165, str. 405.

¹ Caprag je Sisak Predgrađe.

² Bio je to teretni vlak »njemačkog transporta«.

³ Diverziju su izvršili diverzanti Sisačkog NOP odreda.

⁴ Potpis nečitak

1941, rujna 12.
Zagreb

Izveštaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o akcijama protiv partizana na području kotara Jastrebarsko

ZAPOVJEDNIŠTVO 1. HRVATSKE
ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Broj 2563/ J. S.

Izvešće o rezultatu akcije
čišćenja komunističke bande
na području kotara Jastrebarsko¹

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

ZAGREB
Đorđićeva br. 4.

Zagreb, dne 12. rujna 1941.

Zapovjednik oružničkog krila iz Zagreba sa dopisom br. 3955 od 10. rujna 1941. javlja slijedeće:

»Dne 4. rujna 1941. kod sela Okrug vinogradi, kotara Jastrebarsko, otkriveno je u jednoj vinogradskoj kolibi (kleti) vlasnosti Marka Staničića iz sela Staničića, občine Kalje, kotara Jastrebarsko, jedno skrovište, u kojem je u noći 4/5. ov. mj. ubijen jedan nepoznati komunista² i nađeno: jedan revolver »Gaser«, 2 vojnička karabina sistema »Mauzer«, jedan pun okvir naboja za strojnu pušku, veća količina konzervi i drugih namirnica, nekoliko novih šatorskih krila, nešto rublja i odjela.

Izvešteni o ovome zapovjednik oružničkog voda i kotarski predstojnik u Jastrebarskom, izašli su 5. ov. mj. na lice mjesta i ustanovili činjenično stanje, našavši ubijenog, kojemu se indentitet nije mogao ustanoviti, zakopanog odmah kod kolibe u kojoj je i ubijen, a nađeno oružje, namirnice i ostalo na pohrani kod zapovjednika logora u Slavetiću, ustaškog poručnika Ivana Celinščaka. Ovo je izvršeno po nalogu ustaškog nadporučnika g. Mihajlovića.

Ovaj pronalazak pobudio je sumnju, da se u tamošnjim šumama krije neka komunistička banda, pa su kotarski predstojnik i vodni oružnički zapovjednik iz Jastrebarskog odmah organizirali pretraživanje šuma oko sela Staničića, Stići i Pećna sa oružnicima postaje Jastrebarsko, Krašić, Koštanje-

vac i Kalje, jerse je sumnjalo da se u tamošnjim šumama komunisti kriju, pošto je ustanovljeno, daje Janko sin Marka Staničića 4. ov. mj. pred kolibom u Okrug vinogradima pomagao istovariti neka sumnjiva kola i materijal spremi u svoju kolibu, zatim ovu zaključao i nepoznato kuda se izgubio.³ Kao pojačanje oružnicima uzeti su Ustaše iz Jastrebarskog, Krašića i občine Petrovina.

Organizacija pretraživanja izvršena je na način, što su 5. ov. mj. na večer postavljene zasjede na pogodnim mjestima, sa zadatkom, da se 6. ov. mj. u jutro svi sastanu na određenom mjestu i odatle razviju pretraživanje terena.

6. ov.mj. u 7.30 sati jedna obhodnja od 3 oružnika i 6 ustaša pod vodstvom zapovjednika oružničke postaje Krašić, vodnika Tome Novoselnika — idući sa zasjede na određeno mjesto za početak akcije — napadnuta je iz zasjede puščanom paljbom na putu između sela Stakići i Gračaca. Tom prigodom ubijen je na mjestu ustaša Janko Hrzić, iz Krašića, a ustaša Josip Penić iz istog mjesta lakše ranjen.

Zapovjednik oružničke postaje Krašić, vodnik Novoselnik i oružnik Mihailo Stipčić, odmah su se snašli i poprimili borbu sa napadačima, dok su se ostali članovi obhodnje razbježali. U toj borbi, oružnik Stipčić je od strane napadača teško ranjen dum-dum nabojem, u lijevu ruku, koji mu je ruku formalno raskidao, a jednim nabojem lakše u slabine, dok je vodnik Novoselnik uspio odbiti napadaj i napadače prisili(ti) na bjegstvo, te u potjeri za istima jednog raniti,⁴ a jednog imenom Josip Fistrić, živog uhvatiti. Oružnik Stipčić je posije toga prevežen u gradsku bolnicu u Karlovac, gdje je istog dana , u 12 sati. usljed nastupjelog otrovanja krvi, umro.

Istog dana oko 10 sati seljak Mijo Stipković, iz Svrževa, občina Krašić, uhitio je u Svrževu učesnika komunističke bande Dragutina Zatezala. Prema izjavi ovoga, u nekoj šumi blizu Kalja nalazio se je komunistički logor u jačini oko 70 članova.

Odmah poslije događaja izašli su na teren kotarski predstojnik i zapovjednik oružničkog voda iz Jastrebarskog. koji su preduzeli rukovodstvo akcije. Zatim je upućeno jedno odjeljenje oružnika iz Zagreba kao pojačanje, a na traženje kotarskog predstojnika ijedna satnija vojske iz Karlovca, koja je stigla na teren istog dana oko 16 sati.

Pored oružnika, domaćih ustaša i vojske, istog dana rano ujutro našao se je na terenu kod sela Stići i ustaški nadporučnik g. Mihajlović, zapovjednik ustaškog logora iz Jastrebarskog sa svojim ustašama.

Oružnici i domaći ustaše, koji su se već nalazili na terenu i pridošli kao pojačanje zauzeli su prostor Gračac—Štrbac, koji su pojačani i sa jednim vodom vojnika, dok su oružnici pridošli iz Zagreba i jedan dio vojske iz Karlovca prebačeni u Kalje, odakle su se u pravcu Pećno—Željezno—Gračac razvili u pretraživanje terena. Osim toga sa jednim dijelom oružnika i ustaša osiguran je prostor na liniji Goljak- Slavetić —Okrug Kostel, te cesta Kostel -Kostanjevac -Kalje, dok su granične straže zatvorile prelaze.

Prigodom ove akcije nije bilo nikakve veze između ustaškog nadporučnika g. Mihajlovića s jedne te oružništva i vojske s druge strane, te su jedni i drugi vodili akciju na svoju ruku. Rukovalac akcije nad oružnicima i vojskom bio je pješački satnik g. Hoppe, kao najstariji po činu. Krivnja za neodržavanje veze leži na ustaškom nadporučniku g. Mihajloviću, koji namjerno nije htjeo surađivati.

Dne 7. ov. mj. izašao sam osobno na teren i sa oružnicima sa postaje Kalje preuzeo rukovodstvo akcije.

Pošto su komunisti osjetili potjeru, tim više, što je ustaški nadporučnik g. Mihajlović sa svojim ustašama cijelog 6. ov. mj. bezciljno pucao po terenu oko sela Stići, to su se isti po šumi raštrkali i u koliko seje dalo ustanoviti, u manjim grupama povlačili u pravcu Kalja i Sošica, namjerom da se domognu državne granice i prebace preko iste, tako da su vjerovatno još 6. ov. mj. prije zaposjedanja ceste Kostanjevac—Kalje prešli tu cestu. Ovo se zaključuje iz toga, što je 7. ov. mj. opažena jedna grupa iznad sela Griča, občine Kalje, koju je napala oružnička i financijska obhodnja, kojom prigodom je jedan komunista ubijen, a jedan uhićen, dok su ostali pobjegli prema granici. U ovoj grupi — po izjavi uhićenog bilo je 6 osoba.

Uhićeni kod sela Griča zove se Juraj Kale,⁵ a ubijeni Ivan Vinković.⁶ Uhićeni Kale rođen je 1902. u selu Stinjan (Istra), po zanimanju tesar, dok seje iz legitimacije ubijenog ustanovilo, daje rođen 1907. u Zagrebu i daje po zanimanju podvornik. Legitimacija mu je izdana od strane Hrvatskog radničkog saveza Središnjica pod Br. 244473/41. Kod uhićenog nađena je jedna bomba i jedan vojno-državni pištolj sistem »Browning«, a kod ubijenog nađen je jedan pištolj istog sistema.

Ubijeni je, po odobrenju kotarskog predstojnika iz Jastrebarskog, koji je prispio u Kalje, pokopan na licu mjesta.

Istog dana oko 14 sati obhodnja financijske straže iz Stojdrage uhitila je trojicu učesnika navedene bande kod mjesta Pokleka, občine Kalje, dok je tog istog dana — prema izvješću zapovjednika granične straže Sošice, u šumi tzv. »Borik«, napadnuta obhodnja te straže po komunistima sa daljine od nekih 500 metara, radi čega se je obhodnja, koja je bila nejaka, morala povući u mjesto.

Istog dana napustio je teren ustaški nadporučnik g. Mihajlović sa svojim ustašama, nakon što je pretražio spomenuto mjesto, gdje seje nalazio, dok su oružnici, domaći ustaše i vojska nastavili sa pretraživanjem zemljišta.

Prigodom pretraživanja terena, a gdje je navodno bio logor komunista i to između sela Pećna u pravcu Slavetić—Kostel, te ceste Krašić—Kostanjevac- Kalje, nije ništa više sumnjivog pronađeno u toku 6. i 7. ov. mj.

8. rujna t. g. odredio sam i izvršeno je pretraživanje terena: Kostanjevac—Ošterc—Ognjenovac— Badovinci—Jezernice—Sošice—Pleš — Ječmenište- Budinjak —Stojdraga. Tom prigodom odjeljenje, koje je vodio

poručnik Ivan Radeljević, uhitilo je komunistu Nikolu Delača, rođenog 1910. u selu Kupjak, kotar Delnice, po zanimanju radnik. Isti je uhićen u blizini Jurkova sela, občina Sošice. Kod njega je nađeno u naprtnjači, koju je na leđima nosio: 2 manje rajnglice, nešto rublja, pribor za jelo, lična legitimacija, notes, u kojem su upisane adrese nekoliko osoba, tejedna bočica joda u džepu, dok je vrhu svog radničkog i posve pocjepanog odjela imao obučeno posve novo odjelo od tvrdog nepromočivog platna, po izgledu od šatorskog krila.

Istog dana oko 15 sati stariješina sela Drašći Vrh, občina Kalje, opazio je dve sumnjive osobe, koji su dolazili sa sjeverne strane ka selu. Isti je na njih pripucao, našto su se sumnjivci izgubili i malo zatim naišli na oružničku obhodnju, koja je iste pozvala da stanu, pa pošto su se dali u bjegstvo obhodnja je pripucala, ali je istima uspjelo pobjeći u potok Slapnicu, gdje su izčezli i sve dalje traganje za istima ostalo je bez uspjeha. Pri gonjenju sumnjivi su na stazi kod potoka Slapnice ostavili jednu naprtnjaču sa većom količinom puščanih naboja i dvije nabojnjače, te 15 komada zelenih klipova kukuruza.

Dne 9. rujna o. g. ponovno je izvršeno pretraživanje područja: Kostanjevac—Drašći Vrh Gračac—potok Radilović—Svrževo—Kostanjevac, ali tom prigodom nije ništa sumnjivog nađeno, niti je tko uhićen.

Tog dana obhodnja postaje Kalje uhitila je u selu Ćurčićima, občine Kalje komunistu Milana Malešević, rodom iz Risna, kotara Boko-Kotarskog, star 25 godina, po zanimanju postolar, koji navodno živi u Zagrebu.

Pošto je na izloženi način izvršeno temeljito pretraživanje terena na području postaja: Kalje, Kostanjevac i Krašić, to sam 9. ov.mj. u večer obustavio akciju, ali sam sa oružnicima iz Zagreba pojačao postaju Kalje sa 3. postaju Kostanjevac sa 3 i postaju Krašić sa 3 oružnika, dok sam ostale istog dana vratio teretnim samovozom u Zagreb. Satnija vojske iz Karlovca, koja se je nalazila u akciji, vratila se je u svoje sjedište dne 10. ov. mj. u jutro.

Prema izloženom prilikom ove akcije uhićeno je 8, ubijen 1, a ranjen 1 komunist. Ovaj ranjeni nije pronađen, pa je vjerovatno i on uspio preći granicu.

Koliko seje moglo ustanoviti u šumama na području oružničke postaje Kalje bilo je najviše oko 80 komunista, koji su se posljednjih dana pred potjerama i to najviše iz Zagreba ovamo sklonili. Oružje i streljivo, prema izjavi uhićenih dobivali su iz Slovenije krišom preko granice.

Uhićeni su i to:

- 1) Josip Fistrić, soboslikar, iz Gorjakova, kotara Pregrada;
- 2) Dragutin Zatezalo, galvanotehničar, iz Donje-Dubrave, kotara Ogulin;
- 3) Juraj Kale, tesar, iz Stinjana (Istra);
- 4) Franjo Urabić, tvornički radnik iz Javorja, kotara Škofja Loka (biv. Slovenija);
- 5) Stanislav Strubulec, strojobravar učenik, iz Kustošije, kotara Zagreb;

6) Stjepan Poklar, radnik, iz Podgorja, kotara Rijeka (Italija);
7) Nikola Delač, radnik iz Kupjaka, kotara Delnice; i
8) Milan Malešević, postolar, iz Risna, kotara Boko-Kotorskog, nalaze se u zatvoru kotarske oblasti u Jastrebarskom, koja u predmetu vodi istragu.

Kotarski predstojnik u Jastrebarskom izdao je nalog oružničkoj postaji Kalje, da se uhite izvjesne osobe sa njenog područja, za koje se sumnja, da su sa komunistima stajale u vezi, pa su i ovi skoro svi već uhićeni i predani kotarskoj oblasti, u Jastrebarsko, a to su:

1. Marko Čučić, iz Čučića;
2. Tomo Rašić, iz Pećna;
3. Milan Staničić, iz Staničića;
4. Dušan Staničić, iz Staničića;
5. Nikola Stić, iz Stića; i
6. Janko Vrabčević, iz Stića, svi kotara Jastrebarsko.

Rezultat daljeg rada izvjestiti će se naknadno.«

Dostavlja se prednje na znanje. Izdao sam zapovjed, da se poduzme energično traganje za još neuhićenim komunistima,⁷ te da se pomenuto područje potpuno očisti od nepoćudnih elemenata, a na granici obrati stroga pozornost i time spriječi prebacivanje komunista, kako u inozemstvo, tako i iz inozemstva u našu Državu.⁸

Zapovjednik, pukovnik:
Čauš Juraj

Sa 1 prilogom⁹

Dostavljeno:

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost

Nezavisne Države Hrvatske i

Vrhovnom oružničkom zapovjedništvu

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kut. 152a, reg. br. 40/6.

⁹Vidi dokument br. 136 bilješku 3.

² Leo Rukavina

³ Odnosi se to na pošiljku vojničke opreme, hrane i sedam pušaka koju je iz Zagreba dopremio za potrebe odreda Leo Rukavina uz pomoć Janka Staničića. Janko Staničić je uhapšen te 6. X 1941, dopremljen u Okružni zatvor u Zagreb. Od 14. X do 3. XI nalazi se na ustaškom redarstvu radi istrage. Dana 19. XI 1941, po presudi pokretnog prijekog suda br. 255/41 osuđen je na smrt. te strijeljan na Dotršćini istog dana s grupom boraca iz odreda.

⁴ Slavko Komar

⁵Pod tim imenom krio se Cvjetko Vječeslav-Flores, komandant odreda.

⁶Pod tim imenom krio se Josip Turković.

⁷ Do 6. X 1941. na području Kotarske oblasti Jastrebarsko osim 8 navedenih uhapšenih, uhapšena sa još 22 čovjeka, uglavnom borci odreda ili najneposrednije vezani za njegovo djelovanje.

⁸ O nekim akcijama i kretanju ove grupe boraca u rujnu 1941. godine govori se i u talijansk^{om} dokumentu br. 172. u Zborniku VII, tom XIII, Knjiga I.
" Dokumentu nedostaje navedeni prilog.

1941, rujna 14.
Zagreb

Oglas njemačke Feldkomandanture u Zagrebu o napadu na njemačke vojnike te pozivom građanstvu da pomognu pronaći napadače

ZLOČINAČKI NAPADAJ NA NJEMAČKE VOJNIKE
Zagreb, 14. rujna za našu javnost izdan je ovaj oglas:

GRAĐANI HRVATI

Dana 12. rujna 1941. oko 22,35 sati izvršenje prepad na autobus koji vrši saobraćaj između munjovozne¹ stanice na uglu Zvonimirove² i Harambašićeve ulice i to 30 do 40 m daleko od polazne stanice.

U kolima su se nalazili samo
njemački vojnici.

Pri tom su ranjena dva zrakoplovna dočasnika. Nepoznati su počinitelji prepada bacili dvije jajaste ručne granate, a osim toga ispaljeno je nekoliko hitaca iz samokresa ili puške, koji su pogodili munjovozna kola.

Vjerojatno se radi o napadu koga su izvršili komunisti.³

Pozivaju se građani Hrvati, da sa svoje strane pomognu pronaći počinitelja prepada.

Tko zna počinitelja napada?

Tko može dati podatke:

1. o sumnjivim osobama, koje su se oko 22 sata nalazile u tom kraju?
2. o ljudima, koji imaju ručne granate u posjedu i onima koji posjeduju oružje bez dozvole?
3. o osobama, koje bi bile sumnjive po svojim izjavama?

Imena prijavitelja držat će se u tajnosti.

Prijave se primaju kod: Feldkomandanture u Zagrebu, Gajeva ul. 30, a i to kod:

1. Odjela Poljskog oružništva,
2. Ratnog suda.

Za stvarne podatke, koji će služiti za pronalazak počinitelja, određujem nagradu od Kn 10.000, koja će se svota isplatiti izvan pravnog postupka.

Zagreb, 14. rujna 1941.

Poljski zapovjednik
Reichert,⁴ v. r.
pukovnik i upravitelj Ratnog ureda

Ravnatelj redarstva
Dr. Vragović,⁶ v. r.

¹ Tramvajske
² Danas Ulica socijalističke revolucije
³ Akciju je izvela omladinska udarna grupa: Adam Brumnić, Branko i Vinko Milišić. Bio je to prvi napad na pripadnike njemačkih okupacijskih snaga u Zagrebu.
⁴ Hans
⁵ O ovoj akciji vidi i u talijanskom dokumentu br. 172. u Zborniku VII, tom XIII. knj. 1
⁶ Josip

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORUŽNIČKA ISPOSTAVA PODSUSED
Broj: 816
Predmet: Rehnitcer Anton ing. iz Rume i
drugovi radi krivičnog djela
protivu imovine.

Podsused 14. rujna 1941. god.

KAZNENA — PRIJA VA

- 1) Rehnitcer Anton, sin Slavkov i majke Vjekoslave, rimokatoličke vjeroispovjesti, rodом iz Rume, kotar isti, u posljednjih 10 godina bio je zaposlen kao kemički ing. u tvornici »Croatia« cimenta u Podsusedu a prije jedan mjesec dana premješten je za ing. tvornice cimenta u Beočin, star oko 34 godine, Državljanin Nezavisne Države Hrvatske, udovac bez djece, pismen, vojnoj dužnosti udovoljio, po prikupljenim podatcima do sada nekažnjavan a niti se pod istragom nalazi.
- 2) Glika Eugen, sin Ljudevita i majke Štefe rođene Zalcer, rimokatoličke vjeroispovjesti, rođen u Slunju, kotar Slunj, a sada živi u Podsusedu, općina Stenjevec, kotar Zagreb, po ocu Židov, a inače Državljanin Nezavisne Države

Hrvatske, zanimanje privatni činovnik, oženjen, bez djece, pismen, vojnoj dužnosti udovoljio, navodno do sada nekažnjavan, a ni pod istragom se ne nalazi.

3) Raspolić Franjo, sin Ivanov i majke Franice rođene Krizmanić, rimokatoličke vjeroispovjesti, rođen u Poli kod Istre (Italija) a sada živi od prije 18 godina u Podsusedu, općina Stenjevec, kotar Zagreb, star 46 godina, Državljanin Nezavisne Države, zanimanje pogonski majstor u tvornici cimenta u Podsusedu, oženjen, otac od jednog djeteta, pismen, vojnoj dužnosti udovoljio, navodno do sada nekažnjavan a niti se pod istragom nalazi.

4) Repec Janko, sin Stjepanov i majke Dore rođene Gašpar, rimokatoličke vjeroispovjesti, rođen u Podsusedu gdje sada i živi br. 54, općina Stenjevec, kotar Zagreb, star 42 godine, Državljanin Države Hrvatske, zanimanjem tvornički radnik, oženjen, otac od dvoje djece, pismen, vojnoj dužnosti udovoljio, navodno do sada nekažnjavan a niti se pod istragom nalazi.

5) Repec Josip, sin pokojnog Josipa i majke Marije rođene Šešak, rimokatoličke vjeroispovjesti, rođen u Jarku, gdje i živi br. 20, općina Stenjevec, kotar Zagreb, star 41 godinu. Državljanin Nezavisne Države Hrvatske, zanimanje, tvornički radnik, oženjen, otac od troje djece, pismen, vojnoj dužnosti udovoljio, navodno do sada nekažnjavan, niti se pod istragom nalazi.

OPIS — DJELA

Dana 6. rujna 1941. godine prijavio je na ovoj postaji ing. tvornice »Cfoatia« u Podsusedu Kranjc Karlo da mu je u tvornici po noći na 4 — 5. rujna tek. god., ili eventualno po danu 5. rujna neko nepoznato lice, ali svakako neko od tvorničkih radnika ili majstora stručnjaka prerezao jedan lokot na kočnici žičane željeznice i drugog počeo rezati na ukopčaću motora sa namjerom da bi žica počela raditi i da bi nastao poremećaj u fabrici. Nadalje je ing. zamolio da ova prijava ostane u tajnosti, a on da će postaviti stražu ne bi li se lice koje je lokote rezalo uhvatilo.

Dana 12. rujna 1941. godine oko 23 sata na večer došao je na ovu postaju radnik tvornice »Croatia« Jakupec Mato sa stanom u Podsusedu kbr. 170, kojeg je poslao ing. Kranjc, da izvesti da se je oko 22.15 sati desila jedna eksplozija pod hladnikom motora ali da nije bilo nikakve štete.

Po dobivenoj prijavi izaslata je ophodnja ove postaje vodnik Šimunić Dragutin i Jakovljević Đuro na lice mjesta te u prisutnosti ing. tvornice Kranjc Karla, Štehlík Miroslava, te radnika Jakupec Mate i električara Šipković Vlade ustanovila slijedeće:

Nepoznato lice¹ je došlo iz nepoznatog pravca i postavilo jednu kutiju pod hladnik motora koja je eksplodirala i raspršila se na više komada, gdje je nađeno jelovih daščica, četiri komada fitilja i više komadića eksplozivne smjese trinitrotoluolskih priznatičkih naboja (T. P. M.)

Oštećenik t.j. ing. tvornice Kranjc ispitan je izjavio sledeće: da je vjerojatno kako je on to naprijed naveo za lokote isto tako podmetanjem

paklenog stroja pod hladnik neko lice od sadanjih radnika ili vjerojatno neko lice koje je otpušteno kao radnik iz tvornice prije izvjesnog vremena. Tako isto ing. Kranjc je naveo i to kada je prije mjesec dana premješten iz tvornice cimenta iz Podsuseda ing. Rehnitcer Anton u Beočin, da je bio odviše neraspoložen i nezadovoljan ovome premještaju pa je pred njim, Novosel Vilimom drž. povjerenikom u tvornici, Čukac Vjekoslavom blagajnikom i ing. Štehlík Miroslavom izjavio da je ing. Kranjc nesposoban da vodi rad tvornice i da će tvornica stati i da se još sjeća da je rekao da će fabrika po njegovom odlasku stati za tjedan ili mjesec dana. Dalje ing. Kranjc navodi da su lica koja su rezala lokote i podmetala pakleni stroj vjerojatno u vezi i podgovorena od ing. Rehnitcera Antona.

Uviđajem ophodnje 13 rujna ujutro rano vidilo seje kako je to naprijed navedeno da se je rasprštila jedna eksplozivna smjesa po cimentu (patosu) tvornice na sve strane u sitne komadiće, ali štete nije bilo nikakove. Tako isto izvršenje uviđaj i ustanovljeno je da je jedno nepoznato lice dolazilo užičaru i odrezalo jedan lokot na kočnici a na kopčaću počelo rezati.

Svjedok ing. Štehlík Miroslav ispitan izjavio je: da je zaista ing. Rehnitcer bio neraspoložen kada je pošao za Beočin i da je čuo kada je rekao da je ing. Kranjc nesposoban da vodi rad tvornice i da će tvornica stati.

Svjedok Novosel Vilim i Čukac Vjekoslav nisu ispitan radi odsutnosti.

Svjedok Čusak Ivan iz Podsuseda kbr. 20, radnik u tvornici cimenta izjavio: daje 10. rujna na večer oko 21 sat dolazio kod njega otpušteni pisar iz tvornice Gliks Eugen kod žičare i pitao ga da li imade za prodaju jednu njivu jer da bi on to rado kupiti i tako da su se malo po razgovarali i daje ovaj otišao kući.

Svjedok Jakupec Mato iz Podsuseda kbr. 170. daje primio službu kod hladnika gdje je bila eksplozija u 22 sata na večer kako je to naprijed navedeno i daje čuo kroz 15 do 20 minuta kasnije oko 5 do 6 puckaranja kao jači pištolj i daje on na ovo pozvao Bengez Slavka i Šipković Vladu radnike i električara Premec Stjepana pa su pošli da gledaju šta to puckara da su zastali za jednim zidom i u tom momentu da seje čula jedna veća eksplozija pa da su na ovo pozvali ing. Kranjca i o ovome ga obavjestili.

Svjedok Bengez Slavko, Šipković Vlado i Premec Stjepan izjaviše da su čuli tako isto neka puckaranja kao i veliku eksploziju jer da su se nalazili na službi u blizini hladnika.

Kod ing. Rehnitcera Antona kojemu se nalazi još stan u tvornici i Raspolić Franji izvršen je pretres stana ali nije nađeno ništa sumnjivoga.

Osumnjičeni Rehnitcer Anton nije ispitan radi odsutnosti.

Osumnjičeni Gliks Eugen ispitan izjavio je daje zaista dne 10. rujna tek. god. dolazio u žičaru kod Čusak Ivana u večer oko 21 sat i pitao ga za neku zemlju ako bi on imao za prodati i daje komotno došao u tvornicu kao raniji pisar tvornice smatrao je da mu je to slobodno a da gaje i portir pustio da uđe u tvornicu što portir Mikulić Ivan posvjedočava.

Osumnjičeni Raspolić Franjo ispitan jer ga tereti električar Mihaljević Vladimir sa stanom u Zagrebu, Petrova 4011 kat da gaje pitao Raspolić Franjo da kakvi su to lokoti rezani pa gaje pozvao da idu da vide gdje je to bilo. Pa kada su došli uza stepenice da mu je Raspolić rekao — idimo desno ovamo su lokoti rezani — i da mu je to bilo sumnjivo kako to da njega Raspolić pita gdje je to bilo a kada su došli na licu mjesta u mjesto da traži i da on Mihaljević Raspoliću gdje je, Raspolić je počeo kazivati Mihaljeviću gdje su lokoti rezani. Tako isto ga tereti Kučić Tomo iz Borčeca kbr. 237, da muje Raspolić rekao — kamo ti žaga očeš li opet da režeš lokote. Osumnjičeni Raspolić stoji u kontradikciji sa izjavama jer je kazao daje njemu Mihaljević pokazao gdje se lokoti nalaze a ne on Mihaljeviću i onda kaže daje znao gdje se nalazi jedan lokot a drugi ne i odmah pobija iskaze i navodi da nije znao gdje se nalazi ni jedan lokot. Navode Kučić Tome posvjedočava daje rekao kamo mu žaga za rezanje lokota, ali da seje on to šalio.

Repec Janko ispitan izjavio je daje bio na službi kod hladnika do 22 sata na večer baš gdje seje eksplozija dogodila, ali da on nije mogao primjetiti ni jednog čovjeka da bi dolazio kod hladnika, a niti je on podmetao kakav stroj pod hladnik.

Repec Josip izjavio je da je noću oko 21.30 sati vidio jedno lice (u momentu kada je on izlazio iz tvornice napolje da sipa otpatke napolje) gdje se šulja iznad tvornice, a ispod žičare i da na to nije obratio nikakovu pažnju i da je prije 22 sata otišao kući i da nezna ništa o eksploziji.

Sutra na večer, to jest 13. rujna oko 22 sata na večer, izvršena je proba na onome mjestu gdje Repec Josip navodi da je vidio jednog čovjeka pa je postavljeno jedno lice (u crnom mantilu kako to Repec navodi daje vidio) pa ništa nije moglo primjetiti da bi se vidio kakav čovjek.

Kako se iz svih napred navedenih izkaza osumnjičenih lica zaključuje imenovani bi mogli biti u vezi sa osumnjičenim ing. Rehnftcerom da bi se ostvarila želja ing. Rehnitcera, kako je on to izjavio kada je pošao iz Podsuseda u Beočin.

Osumnjičeni Gliko Eugen, Raspolić Franjo, Repec Janko i Repec Josip, predvode se gornjem naslovu na dalji zakonski postupak sem ing. Rehnitcera koji se sada nalazi u Beočinu.

Prilog — mišljenje o nalazu eksplozije pirotehničara Korđuk Aleksandra.

ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik postaje narednik
Mih. V. Bukša, v. r.

Prijepis, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 92.

¹ Sabotažu je izvršio Albin Kovačić, organizator i sekretar skojevske udarne grupe u Podsusedu, a na inicijativu Mjesnog komiteta KPH Zagreb.

1941, rujan 14.

Orovac

Letci koje su borci Bjelovarsko-varaždinske partizanske grupe dijelili u selu Orovcu, kod Bjelovara 11. rujna 1941. godine¹

RADNICI, SELJACI I SVI POŠTENI RODOLJUBI!

Radni narod cijeloga svijeta vodi danas najžešću i najkrvaviju oslobodilačku borbu protiv najvećeg neprijatelja čovječanstva i napretka krvavog fašizma. I u našoj zemlji svakim danom sve se više širi općenarodni ustanak protiv njemačkih i talijanskih okupatora kao i protiv njihovih domaćih slugu, Pavelićevih ustaša. Predvodnici velikog oslobodilačkog ustanka — partizanski odredi vode već danas ogorčeni boj sa neprijateljem Hrvatskog i ostalih naroda. Pavelićev krvavi režim poljuljan je iz temelja. Ustaše su svjesni opasnosti koja im prijete. Da bi svoju propast što više odgodili sakrivaju se za leđa nedužnih seljaka i građana koje danomice šalju na stražarske dužnosti, u patrole i na mjesta koja su najviše izložena napadima partizanskih odreda. Terorom i svim ostalim sredstvima sile ljude da brane njihov krvav režim protiv svoje volje. Partizanski odredi su svjesni da Hrvatski narod željno očekuje oslobođenje ispod fašističkog jarma, ali su dužni upozoriti cijelo stanovništvo da vršenje stražarske službe za ustaše, pa makar i protiv svoje volje znači rad protiv oslobodilačke borbe partizanskih odreda i šteti interesima narodnog ustanka i oslobođenju. Zbog toga pozivamo najodlučnije sve stanovništvo da otkáže poslušnost krvavoj fašističkoj vlasti. Da se okane sramne službe režimu i da na svakom koraku pomaže partizanske odrede. Ukoliko se pak budu i nadalje dešavali žalosni slučajevi da pojedini nesvjesni proganjaju ili hapse partizane, ili pod oružjem pružaju istima otpor, upozoravamo da ćemo u interesu narodne slobode svako takovo lice streljati.

Seljaci!

OTKAZUJTE POSLUŠNOST IZDAJICI PAVELIĆU!
NE DAJTE SE ZASTRAŠITI NIKAKOVIM PRIJETNJAMA!
POMAŽITE PARTIZANSKE ODREDE!
POBJEDA JE S NAMA!
ŽIVIO OPĆENARODNI USTANAK PROTIV FAŠIZMA!

NARODNI PARTIZANSKI ODRED

SELJACI!

NE SLUŠAJTE NAREDBE FAŠISTIČKIH VLASTI!
NE DAJTE FAŠISTIMA NI ZRNA HRANE!
NE PLAĆAJTE POREZE!
NE ODAZIVAJTE SE U VOJSKU, NE DAJTE SE SLATI U BOSNU!
UBIJAJTE USTAŠE I SVE FAŠISTIČKE SLUGE!
BORITE SE ZA OSLOBOĐENJE RADNOG NARODA SELA I GRADA!
SLUŠAJTE VIJESTI RADIO-STANICE *MOSKVA*, ONA NAM GOVORI
ISTINU, ONA NAJBOLJE PRIKAZUJE SLABOST FAŠIZMA.
ORGANIZIRAJTE I DIŽITE POBUNE, RADITE ZA NARODNI
USTANAK PROTIV FAŠIZMA!

SMRT FAŠIZMU, SLOBODA NARODIMA!

Original, rukopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 61, reg. br. 3/5—2,3.

¹ Bjelovarsko-varaždinska grupa napala je u Orovcu 11.IX1941. ustaškog tabornika Josipa Halapu. koji je odmah ubijen. Tada je podijeljeno mještanima više letaka. Osim naprijed navedenih letaka, koi su dostavljeni Ministarstvu domobranstva NDH. kao prilog za dnevne izvještaje, policija je pribavila i druge, od kojih se dva nalaze u Historijskom arhivu u Bjelovaru.

148

1941, rujan 15.

Zagreb

Nalog Kotarske oblasti Zagreb područnim oružničkim postajama da povedu istragu za pronalaženje eksploziva kojeg je bivša jugoslavenska vojska ostavila na terenu

KOTARSKA OBLAST U ZAGREBU

Broj: 851 Prs. 1941.

Zagreb, dne 15. rujna1941.

ORUŽNIČKOJ POSTAJI

Svima

U tvornici cementa u Podsusedu 12. rujna u noći podmetnuta je stanovita količina eksploziva radi rušenja najvažnijih naprava i onemogućenja rada. Vještačenjem se ustanovilo, da je taj eksploziv upotrebljavala za svoje svrhe bivša Jugoslavenska vojska pa da je on vjerojatno nađen na terenu, od te vojske ostavljen. Dalo bi se iz toga zaključiti, daje taj eksploziv dignut ispod

nekog objekta, koji se imao rušiti, pa da nije predan Hrvatskim vojničkim vlastima nego da ga netko zadržao i sada za svrhe atentata upotrijebio.¹

Odmah ustanovite, pod koje je sve objekte na tamošnjem području bivša Jugoslavenska vojska postavila eksploziv u svrhu njihova rušenja, nadalje ustanovite, tko je taj eksploziv prigodom prevrata uklonio, teda li gaje i kome te kada predao.

Istragu provedite odmah svestrano i najenergičnije i svako lice, koje vam se u toku istrage ukaže kao sumnjivo, daje eksploziv zadržalo, uhapsite te ga nakon sprovedene istrage propratite ovoj kotarskoj oblasti.

ZA DOM SPREMNI!

Kotarski predstojnik
Makar²

Kopija s paraфом, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 92.

· Eksploziv s kojim je Alhin Kovačić izvršio diverziju u tvornici cementa u Podsusedu izvađen je iz pilota velikog mosta na Savi kraj Podsuseda. Eksploziv su postavile jedinice jugoslavenske vojske radi toga da ga prilikom povlačenja dignu u zrak. Albin Kovačić uz pomoć Franje Stanišaka i Duška Rubinića izvadio je dio tog eksploziva iz mosta na kojem je stajala straža. Taj eksploziv je sakriven u nekoliko skloništa u Kustošiji, a poslužio je za razne diverzije, a dio je prenijet i na Žumberak.

² Dr Franjo Makar

1941, rujan 15.
Zagreb

Tjeralica Ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH upućena svim velikim župama za komunistima Antunom Mirkovićem, Marijanom Grozajem, Ivanom Kuzmijakom, Šonjom Cilić i Vladom Štrucerom

RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

Prs. broj: 4117 11 — 1941.

U Zagrebu, dne 15. rujna 1941.

PREDMET: Mirković Antun i drugovi
komunisti — potraga

VELIKIM ŽUPAMA - Svima
REDARSTVENIM RAVNATELJSTVIMA: ZAGREB, SARAJEVO I
B. LUKA

Dana 19. kolovoza 1941. u 17 sati poslije podne ubijen je od komunista u šumi¹ kod Sesveta Novaković Mile, oružnički razvodnik iz Sesveta. Izvidima je ustanovljeno, daje ovo ubijstvo organizirao Mirković Antun,² soboslikar i ličilac, inače čuveni komunista. S Mirkovićem su učestvovali u okršaju sa oružnicima još trojica komunista. Njihovi podatci su slijedeći:

1) Mirković Antun, soboslikari ličilac, rođen 25. X. 1894. u selu Vranovci, općina Trnjani, kotar Brod na Savi, rimokatoličke vjere, neoženjen, sin Stjepana i Ane rođ. Mikolčević, ranije stanovao u Zagrebu, Savska cesta br. 31. kod Makar Bare, a u posljednje vrijeme boravio u Dubravi, kraj Zagreba.

2) Grozaj Marijan, učenik III. razreda Srednje tehničke škole u Zagrebu, rođen 16. IV. 1924. u Drnju, općina Krapinske Toplice, kotar Krapina, sin Augusta i Emilije rođ. Prohaska, rimokatoličke vjere, neoženjen. Hrvat, stanovao u Zagrebu, Paunovac br. 9a.

3) Kuzmijak Ivan, zidar, rođen 6. VIII. 1904. u Dugoj Resi zavičajan u Zagrebu, sin Dragutina i Bare rođ. Perušić, rimokatoličke vjere, oženjen, otac dvoje djece, Hrvat u posljednje vrijeme bio nastanjen u Dubravi, ulica Stjepana Javora br. 6.

4) Cilić Sonja, bez pobližih podataka, a u posljednje vrijeme stanovala u Zagrebu, Vukelićeva ul. br. 3. kod Genoveve Tomanić.

5) Vlado Štrucer. navodno student medicine ili veterine, bez pobližih podataka, a u posljednje vrijeme stanovao u Zagrebu kod Marcapan Katice, Kamaufova br. 5. prizemlje.

Svi naprijed navedeni su opasni komunisti naoružani sa samokresima.³ U slučaju, da se koji od njih pojavi na Vašem području, imade ga se smjesta uhititi, te propratiti u zatvor Ustaškog redarstva u Zagrebu, Savska cesta 60.

Prilažu se slike Mirković Antuna i Grozaj Marijana.

Umoljava se prednju potragu priopćiti svim područnim oblastima.

ZA DOM SPREMNI!

PO NALOGU RAVNATELJSTVA
NADSTOJNIK ODSJEKA:
Paver⁴ v. r.

MP.⁵

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽŽ, kut. 2183, br. 4145/41.

¹ Odnosi se na oružani okršaj zagrebačko-sesvetskog partizanskog odreda (vidi dokument br. 113, bilj. 1).

3 Revolveri

4 Vjekoslav

5 Oljagligi

1941, rujan 17.

Križevci

KOTARSKA OBLAST U KRIŽEVCIMA

Broj: Pr. 219/1941

U Križevcima, dne 17. IX. 1941.

Predmet: Komunista hvatanje

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost

Zagreb

1. Vardaj Ivan, star 32 godine, oženjen, dvoje djece, postolarski obrtnik, rkt, iz Ivanske, kotar Bjel.

1. Vardaj Ivan, star 32 godine, oženjen, dvoje djece, postolarski obrtnik, rkt, iz Ivanske, kotar Bjel.
2. Gašpar Đuro, star 47 godina, oženjen, petero djece, ratar, rkt, iz Paljevina, kotar Bjel.
3. Lukčić Rudolf, star 20 godina, oženjen, trgovački pomoćnik, rkt, iz Ivanske, kotar Bjel.
4. Pesmeg Josip, star 21 godinu, neoženjen, postolat, rkt. iz Bjelovara rođen u Ivanskoj.
5. Palošika Slavko, 25 godina star, oženjen, ratar, rkt. iz Paljevine, kotar Bjel.

Uhapšeni priznaju, da su odbjegli od kuće u šumu po nagovoru komunista Kasima Cehajića, starog oko 30 godina, postolara, islamske vjere, iz Bihaća, radio u Bjel., sada se nalazećeg još na slobodi.

Sakupili su se u šumi kod Bjel. i pod vodstvom Kasima Čehajića krenuli kroz šume prema Križevcima, odnosno Kalniku, gdje su se trebali sastati sa tamo već nalazećim komunistima i gdje je bio osnovan komunistički tabor u svrhu poduzimanja raznih prepada na javne objekte i istaknute osobe.

Međutim su se sukobili kod Carevdara sa oružničkom ophodnjom, u kojem sukobu je smrtno ranjen Horvatić Franjo, star 19 godina, đak II. tečaja Vidovićeve škole iz Ivanske, koji je od rane umro u bolnici u Koprivnici, a ostali su se razbježali i vratili natrag na područje kotara Bjel., gdje su navedena petorica i uhapšeni, dok su ostali još u bjegstvu.

Gore navedena petorica predana su pokretnom prijekom sudu u Zagrebu.²

ZA DOM SPREMAN!

Kotarski predstojnik:
Heim,³ v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 132.

¹ To se odnosi na prvu moslavačku partizansku grupu, osnovanu početkom kolovoza 1941. kod mjesta Ivanske, od komunista Ivanske. Brestovca i Bjelovara. Grupa je brojila 10 boraca. Na putu prema Kalniku, kraj Carevdara grupa je otkrivena, napadnuta i razbijena od strane ustaša.

² Vidi Prilog

³ Vladimir

PRILOG:

P.s.

U IME NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

Pokretni prijeki sud sada u Zagrebu u vijeću sastavljenom od Dr. Ivana Vidnjevića kao predsjednika vijeća, Ljudevita Ivekovića i Kreše Šuklje, kao članova vijeća, te Emilije Gjureković kao perovođe, vrhu optužnice podignute po drž. tužitelju kod P.p.s. protiv Ivana Vardaja i dr. zbog kazn. čina iz 0. 98. t. 2. k.7., a nakon po pretsjedmku vijeća određene, te u prisustvu drž. tužitelja kod P.p.s. Vladimira Vrankovića, optuženih Ivana Vardaja, Josipa Pesmega, Rudolfa Lukšića, Gjura Gašpara i Slavka Palošike, koji se nalaze u pritvoru sudbenog stola u Zagrebu, te u prisuću njihovih ureda radi branitelja i to Dr. Jurja Mikulišića, za opt. II i III. Dr. Natka Katića, za optužene IV i I. i Dr. Auren Krstulovića, za optu. pod. V. dana 2. siječnja 1942. g. održavane javne i usmene glavne rasprave, nakon konačnog prijedloga državnog tužitelja da se optuženi sude po optužnici i predloga obrane, da se od iste oslobodi, donio je istoga dana slijedeću:

OSUDU

OPTUŽENI:

1. Vardaj Ivan, sin Josipa i Ane rod. Sabo, rkt. vjere sin Josipa rkt. vjere rođen u Ivanskoj, opć. ista, kotar Bjelovar, tamo živi, 33 god. star, držav.

NDH., postolar, oženjen, ima dvoje djece, pismen bez imetka, vojsku služio, navodno neosuđivan, nije pod istragom, sada u pritvoru sudbenog stola u Zagrebu.

II. Josip Pesmeg, sin Ivana i Jule, rođ. Barof, rkt. vjere, rođen Dar, Brestovcu, opć. i kotar isti, tamo i živi star 21. god. drž. NDH. postolar, neoženjen, pismen, bez imovine, vojsku nije služio, navodno neosuđivan, nije pod istragom, sada u pritvoru sudbenog stola u Zagrebu.

III. Rudolf Lukčić, sin Tome i Berte, rođ. Kncler, rkt. vjere, rođen u Ivanskoj, opć. i kotar Bjelovar, tamo i živi, 20 god. star, drž. NDH, pisar, oženjen, pismen, bez imovine, vojsku nije služio, navodno neosuđivan, nije pod istragom, sada u pritvoru sudbenog stola u Zagrebu.

IV. Gjuro Gašpar, sin Gjura i Kate rođ. Turković, rkt. vjere, rođ. u Blatnici, opć. Štefanje, kotar Čazma, živi u Paljevinama, 24 god. star, državljanin NDH, poljodjelac, oženjen ima 4. djece, pismen, bez imetka, vojsku služio, navodno neosuđivan, nije pod istragom, sada u pritvoru sudbenog stola u Zagrebu.

V. Slavko Palošika, sin Steve i Kate Bregovac, rkt. vjere, rođen u Babincu, opć. Ivanska, kotar Bjelovar, živi u Paljevinama, 82, 25 god. star. državljanin NDH, ratar, oženjen, pismen bez imovine, vojsku služio, osuđivan.

K R I V I S U:

da su se dne 5. kolovoza 1941. g. priključili u šumi odbjeglom komunistima Franji Horvatiću i Kasimu Čehajiću, te sudjelovali u oružanom sukobu sa oružnicima oružne postaje Križevci i ustašama u šumi »Strava« 2. kod Carevdara, kojom je prilikom Franjo Horvatić ubijen.

dakle, da su pripadali družbi koja ima za cilj nasilno prigrabljivanje državne vlasti te ugrožavanje nezavisnosti NDH kao i njenog političkog i društvenog uređenja.

Čime su počinili zločin protiv opstanka države i njenog uredovanja u smislu 58. t.2.k.z.

pa se stoga po 2. zadnja stavka zak. odredbe o P. p. s. od 24. VI. 1941. g. osuđuju na kaznu SMRTI STRIJELJANJEM, koja se kazna ima izvršiti nakon 3 sata računajući od časa proglašenja osude.

Po 0. 9. zak. odredbe o P. p. s. od 24. VI. 1941. g. osudu imaju izvršiti oružnici.

Po 0. 46. k.7. podjedno se nad osuđenima Ivanom Vardaj, Gjurom Gašpar i Slavkom Palošika izriče trajan gubitak časnih prava.

Po 0. 310. K. P. osuđuju se optuženi da solidarno snose trošak k. 7. a koji je trošak temeljem propisa 0. 313 K. p. proglašuje utjerivim. dok po 0.314 K.p. trošak oko izvršavanja kazne snosi država.

Osuđeni imaju biti strijeljani redom i to prvi Slavko Palošika, drugi Gjuro Gašpar, treći Rudolf Lukčić, četvrti Josip Pesmeg i kao posljednji Ivan Vardaj.

RAZLOZI

Svi optuženi pozvani su na odgovornost zbog inkriminiranog čina navedenog u dispozitivu ove osude, ne osjećaju se krivim te se brane kako optuženi Slavko Palošika, — daje u istinu pobjegao u šumu, ali daje u šumu pobjegao iz razloga, jer seje bojao ustaša da ga ne bi batinali, u šumi da su ga uhvatili Kasim Čehajić, zvan »Turčin« i još jedan njemu nepoznati, te je bio na silu kod njih zadržan.

Kada seje poslije nekog pucanja vratio iz šume nije se to usudio prijaviti vlastima, jer su mu se zagrozili četnici da će njega ubiti, a isto tako i njegovu obitelj, a kuću mu zapaliti.

Josip Pesmeg brani se slično kao i opt. Slavko Palošika a brani se da nije smio ići prijaviti vlastima, jer su mu se Kasim Čehajić i dr. grozili da će ga ubiti i kuću mu zapaliti. Na pitanje odgovara, da on kao seljak i kao radnik nije znao za tu zak. odredbu po kojoj bi morao prijaviti četnike, koje je ostavio u šumi, te stoga nije niti prijavio. Optuženi Gjuro Gašpar isto tako ne osjeća se krivim te se brani sasma suglasno, kao i Slavko Palošika.

Optuženi Rudolf Lukčić ne osjeća se krivim, tese brani daje otišao u šumu i to onda, kada su se po selu počeli groziti da će uhititi sve one, koji su bili lani u zimi na zabavi društva »Sloboda«.

On je došao pred šumu gdje ga je dočekao Kasim, ali da ga odvede u Križevce nekim rođacima.

Optuženi Ivan Vardaj, pozvan na odgovornost ne osjeća se krivim, te se brani suglasno kao i ostali optuženi, te navodi, daje na silu bio zadržan u šumi, te kada je uhvatio priliku daje pobjegao, ali da nije vlastima prijavio, jer su mu se Kasim i ostali zagrozili.

Ali sud toj naivnoj i namještenoj obrani nije mogao pokloniti vjeru tim više, što su na raspravi preslušani svjedoci Petar Manić, Stjepan Golubić i Babić i kazali da su oni vidjeli u šumi optužene, ali da se ne mogu baš sjetiti, koji su bili, jer su ih vidjeli s leđa. te su još vidjeli i optužene koji su bježali u šumu, a kada je oružnik Kostelac puškom usmrtio Franju Horvatića, onda su se ostali razbježali.

Pa budući da je time dokazano, da su optuženi istom onda pobjegli iz svog partizanskog logora, kada su bili rastjerani, pa budući da nisu prijavili vlastima, to je potpuno dokazana i subjektivna krivnja i objektivni učin, te ih je valjalo proglasiti krivima i osuditi kao gore.

Ostali dio osude temelji se na gore navedenim zak. propisima.

POKRETNI PRIJEKI SUD

U Zagrebu, dne 2.1. 1942. g.

PEROVOĐA:

Emilija Gjureković, v. r.

Predsjednik:

Ivan Vidnjević, v. r.

Članovi vijeća:

1) Ljudevit Iveković, v. r.

2) Šuklje Krešo, v. r.

1941, rujan 17.
Zagreb

Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH u povodu diverzije na Glavnoj pošti u Zagrebu s tjeralicom za počiniteljima.

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Ravnateljstvo za javni red i
sigurnost Nezavisne Države Hrvatske

Predmet: ČULJAT JOSIP i dr. — tjeratica

OGLAS

U vezi istrage zbog postavljanja paklenih strojeva u brzoglasnoj i brzojavnoj središnjici u Zagrebu,¹ određuje ovo Ravnateljstvo svestranu tjeralicu za sljedećim osobama:

1. JOSIP ČULJA T. poštanski činovnik vježbenik, star 20 godina, rođen u Zagrebu, sin Josipa i Ljubice r. Jakopčić, neoženjen, rkt., zadnji stan u Zagrebu, Omiška 9.
2. SLA VKO MARKON. poštanski tehničar, star 21 godinu, rođen u Slat. Drenovcu, kotar Slatina, sin Petra i Marije, r. Ilova, rkt., neoženjen, zadnji stan u Zagrebu, Derenčinova 27.
3. VILIM GALJER. poštanski činovnik, star 30 godina, rođen u Prugovcu, kotar Đurđevac, sin Franje i Ane r. Herak, oženjen sa Nadom r. Kafka, rkt., zadnji stan u Zagrebu, Gajdekova 34.
4. NADA GALJER. r. KAFKA, poštanska činovnica, stara 24 godine, rođena u Zagrebu, kći Mirka i Marije r. Kafka, udata za Vilima Galjera, rkt., zadnji stan u Zagrebu, Gajdekova 34.

Poziva se svatko, koji zna, gdje se isti sada nalaze ili tko imade podatke o njihovom sadanjem vjerojatnom boravku, da o tome obavijesti smjesta najbližu redarstvenu odnosno upravnu oblast ili organe.

Ona osoba, koja bude dala takve podatke, da se na temelju istih gore navedeni mogu pronaći ili koja bi ih sama pronašla, dobiti će nagradu u iznosu od Kuna 100.000.- slovima: sto hiljada.

Ona pak osoba, koja bi gore navedenim pružila ma kakvu pomoć ili bi namjerno propustila da obavijesti oblast i o podacima sa kojima raspolaže, smatrati će se sukrivcem zločina zbog kojeg se isti traže, te će u smislu postojećeg zakona biti predana nadležnom Pokretnom priekom sudu na postupak.

Fotografije gore imenovanih snimljene su na ovom oglasu uz naznaku njihovih imena.

Zagreb, 17. rujna 1941.

Iz Ministarstva unutarnjih poslova
Ravnateljstvo za javni red i sigurnost
Nezavisne Države Hrvatske
Broj 31188/41

Original, plakat, tisak
Sign., A1HRPH, NG, kut. 480

¹ Prema podacima iz njemačkih dokumenata tom diverzijom, uz ostalo, »Prekinuta je telefonska linija Zagreb Beč.« Vidi Zbornik VII. tom XII. knj. I.dok. 165.0 akciji se govori i u talijanskom dokumentu br. 172 u Zborniku VII. tom XIII. knj. 1.

152

1941, rujan 19.
Zagreb

Iz prijedloga njemačkog generala u Zagrebu komandantu oružanih snaga na Jugoistoku za raspored landeschützen bataillona na teritoriju tzv. Nezavisne države Hrvatske

»... 1. Obezbjedenje hrvatskog posadnog područja može se za nuždu izvršiti sa sadašnja 2 i sa još tri landeschützenbataillona¹ koje će do 30. o. m. uputiti OKH Gen. Qu.² Prva dva bataljona već su angažirana kao oslonac za zaštitu željezničkih pruga (štabovi se nalaze u Sisku i Doboju). Slijedeća tri bataljona treba predvidjeti za odbranu gradova Zagreb, Banja Luka i Sarajevo. Po dolasku ova tri bataljona bila bi 718 pd-\ sa svim svojim djelovima, slobodna za planiranu operaciju.⁴ Od osobito velike važnosti bilo bi svakako još i dodjeljivanje jednog oklopnog vlaka ili da se vrati onaj koji je povukla Viša komanda LXV.«

Original, strojopis, njemački
Sign., AVII, Arhiva njemačka, NAV-T-501, r.267, s. 754-5.

Zbornik VII, tom XII, knj. 1, br. 159.

¹ Teritorijalni zaštitni bataljon

² Oberkommando des Heeres General quartier = Komanda kopnene vojske komandant za pozadinu.

³ Pješadijska divizija

⁴ Prema istom izvoru »718 pd upotriebila bi se prije svega za osiguranje rječne linije Šabac Rača i rijeka Drina« pri operacijama na teritoriju Srbije.

1941, rujan 20.
Zagreb

Pismo Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske svim okružnim komitetima i partijskim organizacijama u partizanskim odredima sa uputama za organiziranje i pokretanje rada skojevske organizacije u odredima

Svim okružnim komitetima i ćelijama u partizanskim odredima.

Dragi drugovi, šaljem vam upute za organiziranje SKOJ-a u partizanskim odredima. Poduzmite potrebne mjere da se odmah formira Skoj u partizanskim odredima i da djeluje u duhu ovih uputa:

I. Unutar svih partizanskih odreda, koji djeluju na vašem području imaju se odmah organizovati SKOJ-evske jedinice (aktivni i prosvjetne grupe). U članstvo tih jedinica trebaju ući ne samo dosadašnji članovi Skoja nego i svi oni mladi partizani koji to žele. Ove jedinice bit će pod neposrednom kontrolom i rukovodstvom partije u dotičnom odredu, kojim će putem i dobijati uputstva od nadležnih okružnih Skoj-evskih rukovodstava i slati izvještaje o svomu radu.

II. Djelokrug rada i osnovne dužnosti Skoj-evskih organizacija u partizanskim odredima;

1. Sistematski rad na političkom podizanju mladih partizana, njihovo upoznavanje sa linijom i zadacima narodno-oslobodilačkih partizanskih odreda, sa politikom KPJ i principima marksizma-lenjinizma.

2. Stalno učvršćivanje i podizanje svjesne i gvozdene discipline, duha, samoprijedora i hrabrosti među svim mladim borcima jednoga odreda.

3. Organizovanje kulturnoga života članova odreda, putem: predavanja, organizovanja, slušanja radio-emisija, analfabetskih tečajeva, za nepismene borce, zabave itd. brižljivo njegovanje drugarstva i solidarnosti u odredu.

4. Mobiliziranje svih mladih partizana u stalnoj potpori partije u odredu; uzdizanje mladih kadrova i njihovo predlaganje za članstvo u partiji.

5. U selima i gradovima kroz koja odred prolazi ili u kojim izvodi akcije Skoj-evska organizacija ovoga odreda mora naći mogućnosti da okupi omladinu, objasni joj današnji položaj, cilj i zadatke partizana i izvedene akcije. Istovremeno, ona mora postaviti temelje jedinstvenomu omladinskom frontu i organizaciji Skoj-a u tim mjestima.

Na taj način Skoj-evske jedinice u odredima moraju postati glavnim pomagačem KP. Najdisciplinovanijom i najpožrtvovnijom udarnom četom komandira i političkog komesara odreda, i istovremeno ljubimcem svih partizana, o čijem kulturnom životu i dnevnim potrebama moraju da se staraju. Kroz okružja i mjesta svojih borbi oni moraju objasniti masama

mladih narodnooslobodilačku borbu, pokrenuti je u nju i pomoći im u organizovanju iste.

C.K.K.P.H.

20/IX-1941. g.

*Original, umnožen geštetnerom
Sign., AIHRPH, KP-3/18.*

Izbor, br. 25, str. 62

154

*1941, rujan 22.
Zagreb*

*Oglas ministarstva unutarnjih poslova NDH o strijeljanju pedesetorice talaca zbog diverzije na zgradi Ravnateljstva pošta, brzojava i brzoglasa **U** Zagrebu.*

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA

RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

OGLAS

Kao intelektualni začetnici zločina postavljanja paklenih strojeva u zgradi Ravnateljstva pošta, brzojava i brzoglasa u Zagrebu i vršenju komunističke promičbe uglavljeni su 50 Židova i komunista.

Iste je senat Pokretnog priekog suda u Zagrebu dana 19. rujna 1941. osudio na smrt.

Osuda nad njima izvršena je strijeljanjem.

Zagreb, 2. rujna 1941.

Iz Ministarstva unutarnjih poslova

Ravnateljstva za javni red i sigurnost
Broj: 32906-41

*Original, plakat, tisak
Sign., AIHRPH, NG, kut. 481.*

1941, rujna 23.

Sisak

Izveštaj Zapovjedništva I. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o napadu partizana na općinske zgrade u Topolovcu i Palanjeku

ZAPOVJEDNIŠTVO I. HRVATSKE

ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Broj: 2664/J.S.

Napadaj na općinske
zgrade u Topolovcu
i Palanjeku¹

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

ZAGREB

Zagreb, dne 23. rujna 1941.

Zapovjednik oružničke postaje Sisak dopisom broj 756 od 14. rujna 1941. dostavlja slijedeće:

»Dne 13. rujna 1941. u 6h prijavili su na ovoj postaji; seoski starješina Ivan Turkman iz Topolovca, općine iste, kotara Sisak, da su noću 13. rujna 1941. od 0.30 do 2h nepoznati četnici naoružani sa vojničkim puškama napali na općinu Topolovac, oduzeli 29 pušaka sa 1200 puščanih nabojima i 1 pisaću mašinu, a redar općine Palanjek, Malović Josip, kotara Sisak da je jedna grupa nepoznatih četnika u navedeno vrijeme napala na općinu Palanjek i ubili općinskog redara Podnar Josipa, odnijeli 2 pisaće mašine. 1 pušku i 1 poštansku torbu sa spremljenom poštom i netragom pobjegli.

Odmah nakon dobivenih prijava išao sam sa; kotarskim pretstojnikom, sudsko-liječničkim povjerenstvom, ustaškim logornikom, pretstojnikom gradskog redarstva i zamjenikom vodnog oružničkog zapovjedništva svi iz Siska, na mjesta djela i ustanovili:

U Topolovcu: općinska zgrada nalazi se na kraj sela, sastoji se iz 7 odjelenja. Puške sa nabojima i pisaća mašina, koje su četnici odnijeli, nalazile su se prizemno u blagajničkoj pisari, a na spratu nalaze se privatni stanovi općinskog bilježnika Ljudevita Horvata i blagajnika Nikole Gemajzela.

Općinski redar Stjepan Malbašić, koji je iste noći bio u općini na službi izjavio je: Noćas oko pol jedan sat bio sam u pisarnici općinskih pisara kao

čuvar zgrade. U to vrijeme netko je zadrmao na ulaznim vratima. Ja sam izašao na hodnik da vidim tko je. Iz hodnika kroz prozor vidio sam 1 vojnika. Zapitao sam ga tko je? Nato sam iz vana dobio dogovor: »Žandarmi«! Ja sam držao da su to zaista žandarmi i otključao ulazna vrata, a čim sam otključao, oni su naglo gurnuli vrata i upali u hodnik. Trojica sa puškama uperenim na mene, zapovjedili su mi: »Ruke u vis. komunisti smo«! Oduzeli su mi odmah opasač i samokres. Za njima su upali u hodnik još petorica. Svih osam bili su odjeveni u vojničku uniformu sa taborskim kapama i amblemima kao domobranci Hrvatske vojske. Imali su vojničke kabanice, osim jednog, koji je imao civilni kaput, preko vojničkog haljinca. Upali su zatim u stražaru i pitali me, »Gdje su puške i municija«, kad sam im ja kazao daje oružje u blagajni, navalili su na vrata blagajne i istavili ih, upali u sobu, pokupili 27 pušaka i 1200 naboja sa pisačom mašinom i odnijeli. Ovom zgodom nitko od njih nije pucao. Kasu nisu dirali. Zatim su izašli na polje i mene povelu sobom. Jedan od njih dao je neki znak sa ustima, našto seje nakupilo još oko 15 do 20 ali u civilnom odijelu. Pošli su prema šumi Brezovici, a kad su izašli izvan sela, pustili su me. Nikoga od ovih osoba nisam poznao, a po razgovoru i dijalektu domaći su ljudi iz okolice Siska. Pri operiranju u općini služili su se malim električnim baterijama.

Općinski bilježnik i, blagajnik, koji stanuju iznad općinskih prostorija izjavili su; da su se uplašili, i da nisu mogli ništa preduzeti.

U Palanjeku: Općinska zgrada nalazi se u sredini sela, a sastoji se od 4 odjelenja: 1 za bilježnika, 1 za blagajnika, 1 za pisare i 1 za stražara. Ubijeni stražar je kritične noći spavao u stražari. Nađen je u polusjedećem stavu, glavom naslonjen na vrata od hodnika, obučen u samoj košulji, gaćama i bos; pokraj njega bila je naslonjena na lijevu ruku njegova vojnička puška napunjena sa 5 naboja, jedan u cijevi i ukočena. Nije ju uobće upotrijebio. Na desnom boku čeone kosti ima ranu od puščanog zrna, koje ga je pogodilo ispod uha i prošlo kroz sredinu mozga i izašlo na desni bok čeone kosti. Druga rana od zrna vojničke puške nalazi se na lijevoj nadlaktici, ispod pazuha je zrno prošlo u grudni koš. Prva rana je smrtonosna. Pod lješinom na podu velika lokva krvi, a po sobi mjestimično mrlje.

Prema nalazu, na mjestu djela izgleda, daje ubijeni redar Podnar najprije pogođen iz puške kroz prozor sa sjeverne strane zgrade u nadlakticu, a zatim kroz vrata iz hodnika u vrat i kroz mozak.

Stražara ima 2 prozora, jedan sa sjeverne, a drugi sa istočne strane. Jedna vrata vode u stražaru iz hodnika, a jedna iz pisarnice. Vrata iz hodnika probušena su na nekoliko mjesta zrnima iz puške i samokresa. Unutrašnje donje okno na prozoru sa sjeverne strane probijeno je također sa puškovnim zrnom, na drugom prozoru sa istočne strane, nalazi se jedna rupa, koja potiče od puščanog zrna, opažaju se tragovi udaranja sa nekim predmetom i dva okna su polupana. Unutra u samoj stražari po zidu sa Sjevero-zapadne strane ima tragova od puščanih zrna.

Ulazna vrata do puta sa južne strane, i ona iz dvorišta sa sjeverne strane, nasilno su otvarana sa sjekirom, koja je u hodniku nađena, a nije utvrđeno kome pripada.

One noći, bili su određeni 4 stražara za noćnu stražu sa puškama i to: Mileković Stjepan, Miličić Mijo, Miličić Jozo i Vranić Ivan, svi iz sela Palanjeka.

Mileković Stjepan izjavio je, daje on primio dužnost stražara iste noći u 24h. Oko 0.30h da seje nalazio pred općinskom zgradom. S druge strane puta ispred obćinske zgrade, daje skočio pred njega jedan čovjek i rekao mu »Stoj!« Zatim da su iza taraba skočili njih 10 i razoružali ga i pozvali da ide pred njima u općinsko dvorišće i da pozove redara Podnara. On je to i učinio, pa kad je Podnar otvorio prozor, opalio je jedan od njih iz puške na Podnara, a ja sam vidio da sam u opasnosti, iskoristio sam zgodu i pobjegao kroz dvorišće u kukuruze. Odaklem su četnici došli, i kuda su otišli da ne zna. Po njihovom razgovoru je zaključio, da su domaći ljudi iz okoline Siska.

Stražari Miličić Mijo i Jozo, te Vranić Ivan izjavljuju, da su oni u momentu, kada je prva puška pukla, bili na putu sjevero-istočno od općinske zgrade udaljeni od 150 metara i bili naoružani sa vojničkim puškama. Zatim su se približili općinskoj zgradi na 30 do 50 metara i poznali glas Milekovića Stjepana, kojeg su banditi zadržali, ali su oni mislili da se on sa nekim svađa, pa da zbog toga nisu otvorili paljbu na napadače. Tek kada su napadači otišli, da su došli oni u zgradu i našli mrtvog redara Podnara u stražari.

Ni jedan od navedene trojice stražara, koji su u životu ostali, neznaju točno koliko je napadača bilo, po njihovoj izjavi, moralo ih je biti oko 12 do 15 osoba.

Seoski starješina Miličić Tomo, čija se kuća nalazi do općinske zgrade preko puta jugo-zapadno, izjavio je, daje on bio na straži do pol noći, a zatim po smjeni, daje otišao spavat. Kad je čuo paljbu pušaka, da je ustao, uzeo svoju lovačku pušku i izašao van pred kuću, i odmah netko opalio na njega tri hitca iz puške. On da nije pucao iz svoje puške, jer je bila velika pomrčina, pa nije nikoga vidio, već se je povukao u svoj podrum, i izašao, kad je bilo sve svršeno.

Prema svemu izgleda, da su banditi imali namjeru, da odnesu i iz ove općine puške, kojih je bilo spremljeno 30 u samoj stražari, ali kako se je u stražaru ubijeni redar Podnar Josip zatvorio, odustali su od toga, već su uzeli samo pušku i 15 naboja od redara Milekovića.

S obzirom na razmak vremena i udaljenost mjesta od općine Topolovac i Palanjek, ova dva napada morala je izvršiti, svaka grupa zasebno, a po izjavi više svjedoka, banditi su razgovarali dijalektom okolice Siska i Petrinje, pa je sigurno da su ove napade izvršili komunisti, koji su se odmetnuli iz navedenih područja i sada se prikrivaju po šumama Brezovice² i Hrastelnice.

Sudsko-liječničko povjerenstvo iz Siska obavilo je sekciranje lješine i x>kop odredilo.

Pronađena sjekira, koja je upotrebljena za nasilno otvaranje vrata na zgradi općine Palanjek i čaure od puščanih i pištoljskih naboja, zadržane su na ovoj postaji radi istrage i predat će se sudu sa prijavom.

Potraga za ovim napadačima vodi se u sporazumu i suradnji sa vlastima. Dne 14. o. mj. uhićeno je 20 osoba iz sela Hrastelnice, općine Palanjek i sela Topolovac i Budaševo, općine Topolovac, kotara Sisak, za koje ima osnova sumnje, da su bili u vezi sa ovim banditima.

Iste noći su banditi prije napada na općine, prekinuli brzoglasnu žicu³ između Siska i Topolovca i time onemogućili izvještavanje, pa su tako imali vremena, da izvrše napade i potom se izgubili u gustim šumama Brezovice i Hrastelnice, a zbog nedovoljnih snaga, ova postaja nije mogla preduzeti neprekidnu potragu u gustim šumama za banditima.

Prednje se dostavlja na znanje. Izdao sam zapovijed krilnom zapovjedniku, da poduzme potrebne mjere, da se ovi napadači čim prije pohvataju ili unište.

Zastupa zapovjednika
Pukovnik
Oljača⁴

DOSTAVLJENO:

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost N. D. H. i
Vrhovnom oružničkom Zapovjedništvu

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kutija 152a, reg. br. 59/II-2.

¹ Napad je izvršio Sisački NOP odred, nakon dobre pripreme i izvještaja obavještajaca Ivana Šajkovića iz Palanjeka i Mace Smolčić iz Topolovca, podijeljen u dvije grupe. Grupi koja je napadala općinsku zgradu u Palanjeku vodili su Vlado Janić-Capo i Marijan Cvetković, dok je grupu koja je napadala općinsku zgradu u Topolovcu vodio Franjo Smolčić.

² U šumi Brezovici, kod Starog brijesta, nalazio se tada logor Sisačkog NOP odreda.

³ Telefonsku liniju između Topolovca i Siska prekinuli su borci Ivan Perković Čača i Stjepan Tudić Štefek.

⁴ Mile

»BILTEN
GLAVNOG ŠTABA NARODNO-OSLOBODILAČKIH
PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE
25. IX 1941, broj 6«

/...../

»U Krašiću je došlo oko 10. o.mj. do oveće bitke između žandara i narodnih partizana. O njenom ishodu još nemamo podataka. Znamo jedino, da je u Karlovac dopremljeno mnogo ranjenih žandara...«¹

»Između Capvaga i Blinjskog Kuta razorena je željeznička pruga.²

U blizini Siska napali su partizani dva općinska skladišta oružja (Palanjek i Topolovac)³ i zaplijenili 26 pušaka, 2 pištolja, 3 pisane mašine i nešto municije. Tom je prilikom razoružan jedan seoski patrolnik i ubijen seoski stražar — ustaša, omražen u narodu...«

»U Zagrebu je jedna grupa omladinaca dana 12. IX. bacila nekoliko bombi na kamion pun njemačkih vojnika iz avijatičarske škole.⁴ U Zagrebu je 14. IX. eksplodiralo na glavnoj pošti nekoliko bombi, koje su uništile veći dio automatske telefonske centrale. Šteta je golema. Tom je prilikom poginuo jedan policijski pristav, a ranjeno je više policajaca i njemačkih vojnika (koji rade u jednom odjeljenju na pošti).

14. IX. bačeno je opet u Zagrebu nekoliko bombi na ustaše, te je tom prilikom — po priznanju samih neprijatelja — bilo ranjeno 12 ustaša.⁵

U fabrici cementa u Podsusedu uništena je velika peć.. «⁶

»Kod Bjelovara u mjestu Sv. Trojstvo, razbijena je željeznička stanica, prekinut sav telegrafski i telefonski saobraćaj i razoružana straža...«⁷

Bilten GŠ NOPOJ, broj 6, 25. IX 1941. (umnožen u zagrebačkoj partijskoj tehnici)

Sign., AIHRPH, ZB-Per-42/307.

¹ Borbu sa žandarima i ustašama na Žumberku vodio je partizanski odred »Matija Gubec« (Vidi dok. br. 113).

² Vidi dokument broj 143.

³ Napad na općinske zgrade u Palanjeku i Topolovcu izvršio je Sisački NOP odred 12/13. IX 1941. godine (Vidi dok. br. 155.).

⁴ Vidi dokument broj 145.

⁵ Odnosi se to na napad omladinske udarne grupe koja je napala odred ustaša koji je trebao krenuti u pomoć policiji nakon diverzije na Glavnoj pošti.

⁶ Netočno. Usporedi dokument broj 146.

⁷ Napad je izvršila Bjelovarsko-varaždinska partizanska grupa 5/6. IX 1941. godine (Vidi dok. br. 139.).

194 L rujan 25.
Zagreb

*Oglas Velike župe Prigorje stanovništvu s tjeralicom za izvršiocima
sabotaže u tvornici cementa u Podsusedu*

RASPISANA TJERALICA

ZAGREB. 25. rujna — Velika Župa Prigorje izdala je ovaj oglas:
»Nezavisna Država Hrvatska — Velika Župa Prigorje«

Predmet: Sabotaža u tvornici cementa u Podsusedu tjeratica za zločincima.

OGLAS

U cilju izazivanja poremećaja i zastoja u proizvodnji cementa u tvornici »Croatia« u Podsusedu, pokušali su u toj tvornici stanoviti akti sabotaže¹ u toku mjeseca rujna o.g. Dne 12. rujna 1941. oko 22,15 dogodila se u toj tvornici cementa eksplozija, koja je nastala od eksploziva zlonamjerno postavljenog.

Ljudskih žrtava nije bilo, a niti je eksplozija imala štetni učinak nad postrojem tvornice.

Oblasti su u ovom slučaju povele najhitnije i najsvestranije izvide, te su već u tragu zločincima.

Ovom prigodom je uprava tvornice Portlandcementa d. d. Croatia odredila iznos od Kuna 20.000.- kao nagradu za onog, tko uhvati ili otkrije krivice, odnosno iste prokaže oblastima.

Ova će se nagrada isplatiti također i onome, ko vlastima pruži takve podatke, na temelju koji će krivci nedvojbeno biti ustanovljeni i pohvatani.

Prednje se obznanjuje s time, da sve podatke po ovom predmetu treba dostaviti izravno Kotarskoj oblasti Zagreb ili Redarstvu Zagreb, odnosno najbližoj redarstvenoj ili oružničkoj postaji.

Svaki onaj, tko otkrije počinitelja navedenog zločina, odnosno propusti namjerno pružiti oblastima potrebne podatke, bit će smatran sudionikom izvršenog zločina i predan pokretnom prijekom sudu.

Veliki Župan:
Dr. Marko LAMEŠIĆ, v.r.
(Velebit)

Hrvatski narod, 26. IX 1941.

¹ Vidi dokument br. 146, bilj. 1.

1941, rujna 26.
Garešnica

Izveštaj Kotarske oblasti Garešnica Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o komunističkim natpisima na Radničkom domu u Brestovcu

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST GAREŠNICA

U Garešnici, dne 26. rujna 1941.

Predmet: Komunistički natpisi ispisani na
Radničkom domu u Brestovcu — izvještaj.

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
Nezavisne Države Hrvatske

Zagreb

Dana 26. rujna o.g. ujutro utvrđeno je, da su u toku noći od 25. na 26. rujna o. g. nepoznata lica ispisala crnom olovkom na Radničkom domu u Brestovcu kraj Garešnice, a koji dom se nalazi na pilani kraj tvrtke Nihag d. d. slijedeće natpise: »Obračun puzavcima, živio komunizam, dolje krvnik Pavelić, koji ubija žene i djecu, živio Staljin, dolje plaćeni krvnik Pavelić živjela Sovjetska, dolje Hitler i Musolini krvnici mirnog naroda, živio Buđoni, Vorošilov, koji ruše dva miliona Švaba, a dva miliona ranjeno i 500.000 se predalo, živjela nepobjediva crvena armija«. Osim toga na više mjesta naranisan je čekić, srp i židovska zvijezda.

Provedenim izvidima na licu mjesta utvrđeno je slijedeće:

Preslušanjem noćnih čuvara tvrtke Nihag d.d. Damjanović Marka utvrđeno je, da su pored predmetnog doma prolazili oko 2.30 sati predmetne noći Petek Eduard, star 33 god. zavirač na vlaku i Varga Stjepan 36 god. cirkularista u pilani, oba namještena kod navedene tvrtke.

Kako se nad ovom dvojicom vodi već dulje vremena diskretan nadzor radi sumnje komunizma, naročito nad Petek Eduardom. to postoji temeljita sumnja, da je gornje djelo počinio Petek Eduard. Isti stanuje u neposrednoj blizini predmetnog doma. Kao zavirač ustaje u 5 sati u jutro, jer odlazi u šumu svaki dan u 6 sati ujutro. Navedeni je morao iskoristiti priliku kada se noćni čuvari smjenjuju u 5 sati ujutro, pa je ispisao navedene natpise. Petek Eduard je bio prije 2 mjeseca predsjednik podružnice H. R. S. u Brestovcu. Kao čovjek koji je pokazivao sklonost za komunizam bio je smjenjen sa položaja predsjednika HRSa. Od toga vremena isti je temeljito sumnjiv radi komuni-

zrna. Međutim ništa konkretno nije se moglo protiv njega dokazati. Nad njim se stalno vodio nadzor.

Visina na kojoj su natpisi ispisani, riječnik i t.d. upućuju, da je pisac mogao biti jedino on.

Varga Stjepan također je sumnjiv.

Na osnovu izrečenog navedena dvojica su uhapšeni, te će se do daljnjeg zadržati u pritvoru sa ostalim osobama sumnjivim radi komunizma.

O predmetu vodit će se i dalje izvidi. O rezultatu će se izvjestiti.

Navedeni natpisi su odmah premazani vapnom.

Moli se prednji izvještaj primiti na znanje.

Za dom spreman!

V. D. Kotarskog predstojnika:
Drag.¹ Skojić v. r.

M. P.²

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 243.

¹/₂ Dragutin
Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Garešnica

1941, rujan 27.
Zagreb

Izvještaj Zapovjedništva I. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o opkoljavanju šuma Zalukinje, Brezovice i Bukovice od 19. do 21. rujna 1941, radi uništenja Sisačkog partizanskog odreda

ZAPOVJEDNIŠTVO I. HRVATSKE
ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Taj. Broj 760/J. S.

Izvješće o komunističko-četničkoj
akciji na području voda Sisak.

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

Zagreb

Đorđićeva 4

Zagreb, 27. rujna 1941.

Savezno sa izvješćem ove pukovnije Broj 2664/J. S. od 23. rujna i Br. 2910 od 26. rujna 1941. dostavlja se naknadno prispjelo izvješće vodnog oružničkog zapovjedništva u Sisku Taj. Broj 177 od 24. rujna 1941. u slijedećem:

»Zbog pojave komunističkih bandi u velikim i gustim šumama na području ovoga voda, odnosno na području kotarske oblasti Sisak, kotarski predstojnik u sporazumu sa ustaškim stanom, zatražio je preko Velike župe Gora u Petrinji, da se poduzme jedna akcija sa jačim snagama u svrhu čišćenja područja od ovih komunističkih bandi!

Od strane Ravnateljstva za javni red i sigurnost posiate su u noći od 19. na 20. rujna jače snage vojske i ustaše u Sisak pod vodstvom ustaškog satnika g. Moškova.' Došle su ove noći dvije satnije vojske i jedna satnija ustaša Poglavnikove vojnice te jedan odio konjice od 20 konjanika. K ovima su se priključile ustaške postrojbe iz Siska, Petrinje i Sunje. Ukupno je bilo oko 650 momčadi, što iz Zagreba, što iz okolice Siska.

Dne 20. rujna ov.g. u rano jutro izvršeno je plansko opkoljavanje šuma »Zalukinje. Brezovice i Bukovice«, koje se nalaze na području postaja Sisak i Gušće, u kojima su komunisti imali, prema prikupljenim podatcima svoje logore. Poslije opkoljavanja izvršeno je oko 8 sati bombardovanje mjesta u šumama, gdje bi se po prilici komunisti nalazili. Ovo bombardovanje izvršilo je 5 naših zrakoplova. Poslije ovog bombardovanja nastupile su postrojbe vojske i ustaša sa pretraživanjem šume. Pretraživanje započelo je u šumi »Zalukinja« u pravcu šume »Bukovica i Brezovica«, dok su druge postrojbe koje su opkolile šumu sa svih strana, čekale eventualno bježanje komunista iz šume. Do 4 sata poslije podne, ništa nije primjećeno ni u šumi ni oko šuma. Poslije ovoga vremena, u samo predvečerje, osjetilo se je da su postrojbe na tragu komunista. Vojnici koji su čekali na rubu šume primjetili su, navodno, 3—4 naoružane osobe u šumi i na njih su pripucali, ali su se izgubili. Postrojbe koje su pretraživale šumu, naišle su na logor u šumi »Bukovica«, ali tamo komunista nije bilo. Tamo je nađeno ognjište i još goruća žeravica, riba spremljena za pečenje i pečenih kukuruza, zatim dva pisaća stroja, koja su komunističke bande dne 13. ov. mj. odniele iz občine Palanjek i Topolovac, jedna bomba, jedne ženske gaćice, jedan civilni kaput i jedan oveći sanduk pun komunističke literature, promidžbenog materijala spremljenog za umnožavanje i raspačavanje, jedan šapirograf i pisarničkog materijala. Osim ovog materijala, koji je važan za istragu, pronađen je jedan dnevnik i jedan arak papira na kome su zabilješke organizacionog plana i rada ovih komunista u vezi sa komunistima u Sisku. Ovaj dnevnik i zabilježke... a iz tih zabilježki razabire se da je sa njima i Židovka iz Siska dr Karabela.²

Prema tragovima u tom logoru, drži se da ih je moglo biti oko 50 do 60 komunista, a njihov vođa dotični ingKnebl.³ Pošto ima mnogo odbjeglih komunista sa područja kotara Sisak, drži se da su svi oni mahom iz okolice Siska prikupili se u šumi.

Pošto je, kako je prednavedeno nastupila noć, nije se moglo vršiti dalje pretraživanje guste šume. Vođa akcije g. Moškov je navodno, imao namjeru da drži šumu opkoljenu cijelu noć. Međutim, pošto nije bila dobra veza, ustaške postrojbe iz Petrinje i Sunje, bili su nestrpljivi i sa njihove strane, navodno, dat je trubom znak za povlačenje. Zbog toga je i satnik g. Moškov izdao zapovjed za povlačenje ostalim postrojbama i sve snage vratile su se u Sisak istog dana oko 22 sata.⁴

Sutradan 21. rujna o.g. satnik g. Moškov je sa vojskom i ustašama iz Zagreba poduzeo ponovno pretraživanje dotičnih šuma, bez onih snaga iz Petrinje i Sunje, koje su bile u akciji prvog dana. Ali ni ovaj drugi dan nije se uspjelo uhititi ni uništiti ni jednog komunista, unatoč pretraživanja do 4 sata poslije podne.

Pošto se odbjelim komunistima nije moglo ući u trag, vođa akcije satnik g. Moškov, povukao je svoje snage sa terena i vratio se u Sisak u namjeri da se vrati u Zagreb. Dok su se u Sisku vršile pripreme za polazak postrojbi u Zagreb, najednom je primljena vijest da su dotični komunisti prešli preko rijeke Save kod sela Crnac, kotara Sisak i prebacili se na područje kotara Petrinja. Ovu vijest donio je navodno neki seljak iz Crnca, Pavičić Tomo, a saopćio je jednom ustaši iz Siska, koji je o tome izvijestio ustaškog logornika, a ovaj vođu akcije satnika g. Moškova. Zbog te na brzu ruku primljene i neproverene (vijesti), uputio se satnik g. Moškov sa vojnicima i ustašama u pravcu Crnca u svrhu potjere, ali ni sa ovim nije ništa postignuto, niti je potvrđena vijest da su komunisti prešli preko Save. Ni oružničke ophodnje koje su u tom pravcu upućene, nisu mogle ništa konkretnog saznati. U ovom momentu akcije, bilo je najviše zbrke, jer su kružile razne nepouz dane i neproverene vijesti. Ovom prilikom bilo je uhićeno i nekoliko osoba iz Crnca, za koje se držalo da su pomogli komunistima prelaz ili znali o tome, a nisu izvijestili. Preslušavanjem ovih nije se došlo do pozitivnog rezultata.

Dne 21. rujna ov. g. oko 21 sat, satnik g. Moškov sa svojom momčadi i domobranima vratio se u Zagreb.

Kao što se iz izloženog vidi, ova akcija uspjela je samo djelomično. Pronađen je materijal važan za istragu protiv komunista, ali nijedan komunist nije uhićen niti uništen. Plan je bio dobar, snaga je bilo dovoljno, šuma dobro opkoljena, ali veza u toku akcije nije bila dobra. I to je imalo za posljedicu povlačenje djelova akcije bez naloga vođe akcije. Komunisti su iskoristili noćnu pauzu i našli izlaz. Ili su se povukli na već pretraženi dio šume, ili su prešli u šumu »Lipovica«, preko Lonje na područje oružničke postaje Popovača (ovo je manje vjerojatno, jer je i oružnička postaja od strane potpisanog izvješćena o ovoj akciji, te je sa ustašama čuvana obala Lonje i

preko cijele noći), ili su pak prešli preko rijeke Save i otišli u pravcu Bijelnika. Ovo posljednjeje najvjerojatnije... pod datumom 19. rujna o. g. zapisano, da se toga dana pripremaju za »Samaricu« (veliki kompleks šuma na području oružničke postaje Mali Gradac, vodno zapovjedništvo Petrinja). Prema tome nije izključeno, da su ovi komunisti još prije nego je započela akcija u noći od 19. na 20. ov. mj. počeli sa prebacivanjem iz svojih logora.

Stvari i materijal o kojemu je riječ u ovom spisu, odnosno koji je nađen u šumi, odnio je sa sobom vođa akcije satnik g. Moškov, osim dva pisaća stroja, koja su vraćena obćinama... koje terete veći broj osoba u Sisku, da su bile u vezi sa ovim komunistima u šumi. Na temelju ovih zabilješki poduzeto je odmah u noći od 21. na 22. ov. mj. uhićenje većeg broja osoba iz Siska. Do sada je uhićeno oko 40 osoba što muških što ženskih a između ovih i odvjetnik Dr. Matija Šipuš. Ovdje je upleten i priličan broj gimnazijalaca i gimnazijalki.

Prije ove akcije, poslije napada komunističkih bandi na obćine Palanjek i Topolovac, uhićeno je u gradu Sisku oko 80 osoba, a sa područja kotara Sisak oko 100 osoba, između kojih su oni, za koje se sumnja, da su podržavali komunističke bande i koji su komunistički simpatizeri. Zbog posla oko preslušavanja ovako velikog broja osoba, kotarski predstojnik u sporazumu sa potpisanim, ustaškim logornikom i pretstojnikom gradskog redarstva zatražio je preko nadležnih 4 detektiva iz Zagreba.

Komunistički materijal, kojegje odnio sobom satnik g. Moškov, predstavlja po izjavi njegovoj, materijal od velike važnosti za Ravnateljstvo za javni red i sigurnost u otkrivanju komunističkih organizacija i metoda njihovog rada, pa ga je zbog toga i odnio u Ravnateljstvo.

Napominjem da su u Sisku, ali prije ove akcije vojske i ustaša, uhićeni pod sumnjom da su u vezi sa komunistima, poručnik vojske Josip Ogulinac rodod iz sela Žabno, kotara Sisak, častnički namjestnik Nikola Vrančić i domobran Franjo Bogdanić oba iz Siska. Sva ova trojica su na službi kod stožera 11 pješačke pukovnije u Sisku. Poručnik Ogulinac imao je još tri brata. Jedan je strijeljan, pošto je bio osuđen od pokretnog prijekog suda zbog komunističke akcije, jedan je ubijen u šumi 20. srpnja ov. g., pošto se naoružan odmetnuo u šumu kao komunista, a jedan (Franjo Ogulinac) sada je u bjegstvu kao istaknuti komunista, jer je sudjelovao i u španskom ratu na strani crvenih.

Oružništvo u ovoj akciji vojske i ustaša sudjelovalo je toliko, koliko seje samo interesiralo za ovaj slučaj. Potpisani uopće nije bio izvješćen o tome, kada se ima akcija započeti. Plan je sastavljen u ustaškom stanu a da nisam bio ni pozvan. Akcija je započela a da nisam bio izvješćen ni ja ni zapovjednik postaje Sisak. Na moje pitanje, zašto nisam bio izvješćen, odgovoreno mije, da je plan morao biti sastavljen kao i sve ostalo tajno. Ja sam se, pošto je akcija otpočela, ipak uputio sa ophodnjama postaje Sisak na teren i sudjelovao utrpavajući se nepozvan radio ondje gdje sam mogao. Izdao sam zapovjed postaji Gušće, Sisak i Lekenik, da zajednički sa ustašama dođu u vezu sa vođama akcije. Postaju Popovača izvjestio sam također brzglasno, da i ona

pripazi osobito na područje uz rijeku Lonju. Postaji Sunja i Gušće izdao sam **zapovjed**, da i oni provjeravaju, gdje su se komunisti poslije ove akcije sklonili i **da o** zapaženom odmah izvjestite.«
Prednje se dostavlja na znanje.

Zastupa
zapovjednika pukovnik:
Oljača⁵

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 152, f. 6, d.50.
Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 174, str. 422—426.

¹ Ante
² Karabela Weis (ili Vajs), simpatizerka NOR-a. strijeljana od ustaša 1941. godine.
³ Franjo
⁴ U toku noći 20/21. IX, koristeći se povlačenjem neprijateljskih snaga, Sisački partizanski odred napustio je svoj položaj u šumi Krugljevač i jugoistočno od Siska, kod sela Crnca uz pomoć organizirane veze prešao Savu na putu za Baniju.
⁵ Mile

160

1941, rujan 27.
Petrinja
Izvještaj Velike župe Gora Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o napadu partizana na Gornji Klasnić i Mali Gradac, 26. IX 1941. godine

Petrinja, dne 27. rujna 1941.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA GORA
PETRINJA
Ravnateljstvo za javni red i sigurnost

Br. Prs. 782. 1941.
Predmet: Mali Gradac i Gornji Klasnić — kotar Glina napadaj po četnicama

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE
ZAGREB

Savezno sa jučerašnjim brzojavnim izvještajima broj 778 i 779 prema podacima koje je ovo ravnateljstvo primilo od zapovjedništva oružničkog krila u Petrinji od 27. rujna 1941. broj 4291. izvješćuje se:

26.rujna o.g. oko 4 sata u jutro oko 100 četnika napalo je vojničkim puškama, strojnim puškama i bombama oružničku postaju Gornji Klasnić kotar Glina.¹ Napad je trajao do 6 sati ujutro, kad su ustaše stigli u pomoć. Vojarna je sa svim stvarima izgorjela. Jedan ustaša iz sela Maje kotar Glina je poginuo i u vojarni oružničkoj izgorio, dvojica ustaša i trojica domobrana su ranjeni, a jedan domobran je kasnije uslijed ozlijeda umro. Općinska zgrada je demolirana i iz blagajne novac odnesen.

26. rujna oko 4 i pol sata u jutro oko 150 četnika napalo je oružničku postaju Mali Gradac kotar Glina, pa je napad trajao do blizu 9 sati kad su domobrani stigli u pomoć.² Vojarna je sva demolirana. Jedan oružnik je poginuo, a 5 su ranjeni. Od četnika su ubijena trojica od kojih se jedan zove Jovan Grobnjak iz sela Mlinoge kotar Petrinja, a jedan Stjepan Bezuh iz sela Grede kotar Sisak.

Oružnicima a niti obim postajama od oružja i municije nije oduzeto ništa.

Četnici su se povukli u planinu Šamaricu, a iz ovih sela seje pučanstvo razbježalo.

Oružnički satnik zapovjednik krila na licu mjesta je izdao odredbu, da se od preostalih oružnika formira odmah nova oružnička postaja i to u selu Maja, kotar Glina, pa je ova odmah sa uredovanjem započela.

Dostavljajući prednji izvještaj do sada provedenim izvidima sa strane ovoga ravnateljstva ustanovljeno je da predleže gotovo sigurna indicija da su se četnici odnosno komunisti prigodom akcije u šumama Hrastelnica i Brezovica u kotaru Sisak povukli ipak u Šamaricu, pa sada uslijed njihovog dolaska započela je jača akcija u šumi Šamarici, pa se ovo gibanje opaža na svim podnožjima Šamarice, tako u Dvoru na Uni poginuo je jučer jedan oružnik, koji je bio u pratnji kotarskog predstojnika i to u selu Rujevcu istoga kotara. Sve ove pojave upotpunjuju ovostrani prijedlog od 26. IX 1941. Prs. 773, pa se moli na žurno posredovanje, da se konačno pristupi energičnom čišćenju Šamarice sa potrebno jakim postrojbama bilo domobrana ili ustaške vojnice.

Umoljava se ovo izvješće primiti do znanja i gornji prijedlog žurno uvažiti.

Za dom spreman!

M.P.³

Zamjenik upravitelja:
Vragović⁴

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kut. 152a, reg. br. 11/60

Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 179, str. 432—433.

¹ Napad su izvršili partizani Glinskog odreda.

² Napad su izvršili partizani Petrinjskog i Sisačkog NOP odreda, pod rukovodstvom Vlade Janića Cape.

³ Okrugli pečat — Nezavisna država Hrvatska
Ravnateljstvo za javni red i sigurnost
Velika župa Gora
⁴ Đuro.

161

1941, rujan 28.
Garešnica

Iz izvještaja Kotarske oblasti Garešnica Velikoj župi Bilogora o ispisivanju komunističkih parola u Brestovcu i Garešnici te uvođenju policijskog sata

»... U noći između 25. i 26. rujna o. g. ispisani su komunistički natpisi na zidovima radničkog doma u Brestovcu, o čemu je predložen izvještaj 26/9. 1941. god. pod Prs. broj 230/1941.

U noći između 27. i 28. rujna o. g. ispisani su komunistički natpisi na zidovima zgrada državne pošte u Garešnici o čemu je predložen izvještaj 28. rujna 1941. pod Pres. brojem 231/1941.

Na osnovu izloženoga, a u cilju održanja potpunog reda i mira na području kao i javnu sigurnost, te u cilju hvatanja krivaca prednjih djela te konačno u cilju otklanjanja pravovremeno drugih većih četničko-komunističkih djela ova kotarska oblast zabranila je svako kretanje bez naročite dozvole između 9 sati na večer i 5 sati u jutro...«

Prijepis, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 301.

162

1941, rujan 28.
Garešnica

Izvještaj Kotarske oblasti Garešnica Ravnateljstvu za javni red i sigurnost o komunističkim natpisima na zgradi pošte u Garešnici.

Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast u Garešnici

Broj: Prs. 231/1941.

Garešnica, dne 28. rujna 1941.

Predmet: Komunistički natpisi ispisani
na zgradi državne pošte u Garešnici — izvještaj

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
Nezavisne Države Hrvatske

Zagreb

U noći između 27. i 28. rujna o. g. nepoznato lice ispisalo je komunističke nadpise najednom zidu zgrade Državne pošte u Garešnici i to: »Živio Staljin, živio narodni oslobodilački pokret, živjela Sovjetska Rusija, živio narodni pokret, dolje Hitler, Musolini, Pavelić, živio S.S.S.R., dolje plaćenici kapitala, živio radni narod.« Osim toga naslikan je srp i čekić i petokraka zvijezda.

Ovi natpisani su crno-masnom olovkom. Slova su štampana i po svemu, ista je ispisala školovana osoba. Nije isključeno, da ovaj slučaj ima vezu s onim u Brestovcu (izvještaj predložen pod Prs. broj 250/1941.):

Potraga za počiniteljem se vrši.

O rezultatu izvjestiti će se.

Moli se prednji izvještaj primiti na znanje.

Za dom spreman!

M. P.¹

v. d. Kotarskog predstojnika:
Drag. Skojić v. r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST GAREŠNICA

Prs. Broj: 231/1941.

U Garešnici, dne 28. rujna 1941.

VELIKOJ ŽUPI BILO GORA
Ravnateljstvu za javni red i sigurnost

Bjelovar

Predlaže se naslovu na znanje.

Za dom spreman!

V. D. Kotarskog predstojnika:
Dragutin Skojić v. r.

M.P.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 243

¹ Okrugli pečat — Nezavisna država Hrvatska
Kotarska oblast Garešnica

1941, rujan 29.

Garešnica

Obavijest Kotarske oblasti Garešnica Velikoj župi Bilogora o upućivanju u bolnicu u Bjelovar komuniste Branka Horvata¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

KOTARSKA OBLAST GAREŠNICA U Garešnici, dne 29. rujna 1941.
Prs. Broj 234/1941.

PREDMET: Horvat Branko iz Garešnice —
prtvorenik radi komunizma —
upućivanje u bolnicu

VELIKOJ ŽUPI BILOGORA

BJELOVAR

Savezno ovdašnjim izvještajem od 3/8. 1941. god. Prs. Broj 111/1941. izvješćuje se. daje danas Horvat Branko upućen na liječenje u Državnu bolnicu u Bjelovar na temelju naloga ovouredskog liječnika o njegovom zdravstvenom stanju.

O prednjem je izvješteno Predstojništvo gradske policije u Bjelovaru radi nadzora.

Moli se prednji izvještaj primiti na znanje. —

ZA DOM SPREMAN!

V. D. Kotarskog predstojnika:
Dragutin Skojić

M. P.²

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 189.

¹ Branko Horvat bio je tada član Kotarskog komiteta KPH Garešnica.

² Okrugli pečat Nezavisna država Hrvatska
Kotarska oblast Garešnica

1941, rujan 30.

Zagreb

Okružnica br. 3. Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućena rukovodstvima i članstvu Partije u kojoj se daju osnovne linije Partije u tadašnjoj fazi borbe, o skretanjima od nje te štetnim posljedicama toga i o zadacima članova Partije

Okružnica br. 3

Napadom fašističkih razbojnika na SSSR promijenila se međunarodna situacija. Imperijalistički rat, između dva imperijalistička bloka za prevlast u svijetu, pretvorio se u razbojnički pohod jednoga i to fašističkoga imperijalističkog bloka protiv SSSR-a — toga nosioca i pobornika slobode i napretka i glavne snage međunarodnoga proletarijata. Fašizam, kao otvorena diktatura najreakcionarnijega najšovinističkijega dijela financijskog kapitala, postao je opet udarnom pesnicom svjetske reakcije u borbi protiv proletarijata i porobljenoga čovječanstva uopće. Time je svijet podijeljen na dvije nepomirljive fronte: na antifašističku narodno-oslobodilačku frontu na čelu sa nepobjedivim SSSR-om, koji je oko sebe okupio sve antifašističke, demokratske, rodoljubne i napredne snage svijeta, i na fašističku frontu, na čelu sa razbojničkim njemačkim fašizmom, koji je oko sebe okupio sve mračne sile svijeta, sve fašističke države i fašističke grupe u pojedinim zemljama, sve izdajnike narodnih interesa, koji u svojim vlastitim narodima predstavljaju tuđa i neprijateljska tijela.

Osnovna linija K. P. u sadašnjoj fazi borbe

Napadom fašističkih razbojnika na nadu svih ugnjetenih porobljenih, na nepobjedivi SSSR i podjelom svijeta na antifašističku i fašističku frontu otpočela je u cijelom svijetu krvava i nemilosrdna borba, borba svima sredstvima za uništenje fašizma, toga najvećeg i najkrvavijega zlotvora čovječanstva. Oružana borba protiv fašizma vodi se na sovjetskom i na afričkom frontu, u pozadini fašizma, u porobljenim zemljama, u selima i gradovima, planinama i ravnicama. Svuda je povučena fronta borbe protiv fašizma i njegovih plaćenika, svuda su antifašisti napredni, demokratski i slobodoljubivi elementti poveljeli rat za uništenje fašizma. Cilj ove divovske borbe, koju vode sve napredne snage svijeta na čelu sa SSSR-om, jeste uništenje fašizma, koji je porobio narode Europe, protjerivanje fašističkih okupatora, uništenje njihovih plaćenika u svim zemljama i izvojevanje nacionalne slobode i nezavisnosti za sve zemlje i narode, koje su fašistički razbojnici, uz pomoć svojih plaćenika, porobili i opljačkali. Za ostvarenje toga velikoga cilja, za oslobode-

>/: r\

nje čovječanstva od krvoločnoga pljačkaškoga fašizma, treba mobilizirati i ujediniti sve antifašističke i napredne snage svijeta, bez obzira na nacionalnu i vjersku pripadnost, sve političke stranke, grupe i ličnosti, sve rodoljubive i slobodoljubive elemente, ukratko sve što se može pokrenuti, što je spremno da se bori ili pomaže borbu protiv fašističkoga ropstva, pljačke, tiranije i mračnjaštva, a za slobodu, napredak i ljepši život. Takav je front borbe protiv fašizma i njegovih plaćenika u svjetskomu opsegu stvoren pod vodstvom SSSR-a. On obuhvaća svjetski proletarijat. Sve narode, koje je fašizam porobio, Englesku i Ameriku i sve napredne snage svijeta. Od ogromne je važnosti za pobjedu antifašističkoga fronta na čelu sa SSSR-om i konačno uništenje fašizma, činjenice da Engleska i Amerika pomažu borbu SSSR-a i antifašističke fronte. U pojedinim se zemljama stvaraju ili su već stvarani narodnooslobodilački frontovi na čelu sa Kompartijama, koji moraju obuhvatiti sve antifašističke demokratske i rodoljubive elemente.

II.

Primjenjujući liniju K.l. na naše uslove, partija je u borbi protiv fašističkih okupatora i frankovačkih izroda postigla već znatne uspjehe: ometanje saobraćaja, uništavanje ratnog materijala, uništavanje ustaških bandi, protjerivanje ustaša iz mnogih mjesta i krajeva, zaštita stanovništva, koju vrše partizani od terora krvoločnih ustaških bandi itd. Mnogi članovi partije i simpatizeri pokazali su divne primjere smjelosti i požrtvornosti u borbi protiv okupatora i frankovačkih plaćenika. Ali, pored dosadašnjih uspjeha u borbi K. P.H. nije u potpunosti izvršila svoje zadaće. Mnogi su okružni komiteti i njihove organizacije potpuno zatajili. Oni se nijesu ugledali u naše najbolje organizacije i drugove, koji se neustrašivo bore, nijesu slijedili njihove junačke primjere, nego su se odali potpunoj pasivnosti. Glavni uzroci naših neuspjeha i slabosti nalaze se u slijedećem:

Mnogi komiteti, organizacije i članovi nijesu usvojili i proučili novu liniju partije, nijesu shvatili duboke promjene u svjetskoj situaciji i nove političke i taktičke zadaće, koje su C. K. K.P.J. i C. K. K.P. H. izložili i postavili u svojim proglasima, štampi i usmenim direktivama. Oni nijesu shvatili antifašistički karakter borbe u sadašnjoj fazi i potrebu okupljanja svih naprednih, demokratskih i rodoljubivih stranaka, grupa i ličnosti u narodno-oslobodilačku frontu. Oni nijesu shvatili daje glavni neposredni cilj borbe u sadašnjoj fazi istjerivanje fašističkih okupatora iz naše porobljene zemlje i uništenje frankovačkih bandi, vraćanje u sastav Hrvatske Dalmacije, Primorja i Međimurja, koje su frankovački izdajice prodali fašističkim osvajačima i izvojevanje istinske nacionalne slobode i nezavisnosti.

Ne shvaćajući novu situaciju u svijetu i nove zadaće, mnoge su organizacije produžile rad po starom načinu, kao da se ništa nije promijenilo. Umjesto odlučne oružane borbe protiv fašističkih okupatora i njihovih frankovačkih

plaćenika, borbe svima sredstvima, one su se isključivo ograničile na propagandu u vrlo uskom krugu i sitni rad. Mnogi su se kukavički povukli pred krvavim terorom okupatora i njihovih plaćenika i zauzeli stav pasivnoga posmatranja. Nijesu rijetke ni sramne i komuniste nedostojne pojave dezerterstva iz partijskih dužnosti i bremzanja borbenosti masa od strane likvidatorskih i oportunističkih elemenata, kojim su se prošvercovali u partiju. I ako je C.K. K.P. H. imao pravilnu liniju, on nije u dovoljnoj mjeri kontrolirao niže organizacije, nije u dovoljnoj mjeri vodio borbu protiv skretanja, a za provođenje partijske linije u život.

Sve te štetne pojave, koje C. K. najoštrije žigoše pokazuju velike slabosti, pogreške i nedostatke, kako pojedinih organizacija tako i K. P. H. kao cjeline. One su na mnogim mjestima dovele do krupnoga sektaškog i desnootunističkoga iskrivljavanja partijske linije, do kršenja odluka i njihovog svjesnoga ili objektivnoga sabotiranja. C. K. se ovom okružnicom obraća svim organizacijama i članovima i ukazuje na neke konkretne primjere iskrivljavanja partijske linije, kako bi im olakšao da shvate liniju i zadatke partije i pomogao da u borbenoj praksi što prije isprave svoje grube političke i taktičke pogreške.

III.

Navodimo važnije primjere odstupanja od partijske linije koji su spriječavali mobilizaciju svih antifašističkih, demokratskih i rodoljubnih snaga, izolirali partiju od širokih masa, tupili oštricu borbe protiv okupatora i njihovih frankovačkih plaćenika, što je bilo na štetu razvoja narodno-oslobodilačke borbe.

Prvo, mnogi funkcioneri, organizacije i članovi nijesu shvatili široki antifašistički karakter borbe u sadašnjoj fazi, nego su se orijentirali na proleterSKU revoluciju i neposredno zauzimanje vlasti od strane proletarijata. Ta »lijeva« sektaška orijentacija, koja je došla do izražaja i u proglasu štaba partizanskih odreda za Liku i Kordun (poziv radnicima i siromašnim seljacima) morala je neizbježno dovesti do sužavanja masovne baze narodno-oslobodilačke borbe, do izoliranja komunisti i drugih naprednih boraca od onih narodnih masa, koje su spremne da se bore protiv fašističkih okupatora i ustaške bande, ali nijesu spremni da se bore pod parolama proleterSke revolucije. Ta »lijevo« oportunistička orijentacija, orijentacija na preskakivanje nužnih etapa borbe, dovela je mnoge organizacije i drugove do toga da fantaziraju o velikim, u ovom času neaktuelnim i neostvarivim planovima, do potezjenjivanja i nevođenja onih akcija, koje su se mogle odmah izvoditi, a time i do potpune pasivnosti. Izoliranje od masa i oportunistička pasivnost, što seje prikrivalo zvučnim revolucionarnim frazama »vlast će se za tri dana valjati na ulici, a neće imati tko da je pokupi« olakšali su fašističkim okupatorima i njihovom slugi Paveliću borbu protiv naroda.

Drugo, neke organizacije iskrivljuju liniju partije u desno oportunistič-

kom pravcu. To naročito važi za one krajeve, koji su pripojeni fašističkoj Italiji ili se nalaze pod njenom okupacijom. Mnogi drugovi, pa i neki rukovodioci u tim krajevima nijesu prozreli manevre i taktiku talijanskih fašista, nego se vrte na njihovom repu. U času kada Partija priprema i vodi oružani ustanak za istjerivanje fašističkih okupatora iz naše zemlje i vraćanje Dalmacije, Primorja i Međimurja u sastav Hrvatske, neki su drugovi u Dalmaciji izbacili parolu *»ne dajte se provocirati«* od talijanskih fašista. Ta parola odgovara interesima fašističkih okupatora jer oni i ne žele drugo no da porobljeni narod mirno podnosi njihov jaram i pljačku. Stav izražen u toj paroli pretstavlja potpuno poricanje part, linije i isklizavanje u desni oportunizam.

Drugovi u Primorju imali su posve kapitulantski stav prema italijanskomu fašizmu. Tako su na pr. neki smatrali da bi trebali nešto učiniti (zapucati, izazvati neku gužvu), da bi se dalo povoda italijanskim fašistima da okupiraju neokupirane dijelove i pošalju veći broj svojih trupa. A kada su te trupe došle neki su smatrali daje to »dobro za našu stvar«. Takva shvaćanja pretstavljaju izdaju partijske linije i narodnooslobodilačke borbe i srozavanje na poziciju fašističkih okupatora. Drugovi u Lici i Kordunu čine slične pogreške. Italijanski oficiri, agenti talijanskoga fašizma, nastoje da ustanak u tim krajevima iskoriste u imperijalističke osvajačke svrhe. Oni se tobože zgražavaju nad zvjerstvima, koja ustaške bande pod njihovim potkroviteljstvom, vrše nad tamošnjim stanovništvom, glumeći pri tome ulogu zaštitnika progonjenoga naroda. S druge strane frankovački izdajnici, koji su italijanskim fašističkim okupatorima prodali velike dijelove Hrvatske, glume ulogu istinskoga neprijatelja talijanskoga fašizma da bi prikrili svoju izdajničku ulogu i opravdanu mržnju naroda protiv italijanskih okupatora iskoristili u svoje prljave svrhe.

Naši drugovi nijesu prozreli i shvatili ovu dvostruku igru talijanskih fašista i njihovih plaćenika frankovaca. Tako na pr. jedan odgovoran drug izvještava rukovodstvo o raboti talijanskih oficira i agenata u Lici i dodaje: »Nije mi jasno da lije to. što oni rade, politika rimske vlade ili pak sabotiranje njene politike«. (!) Postoje i drugi, još grublji primjeri nasjedanja talijanskim fašističkim agentima i otvorenoga srozavanja na pozicije fašističkih okupatora. Drugovi u okolini Brinja spremili su jedan proglas u kojemu se napada Roosewelt i Churchil, čije vlade i narodi pomažu borbu SSSR-a i antifašističkoga fronta protiv fašističkih razbojnika. Bilo je čak i tako sramnih slučajeva da su se ljudi, koji se smatraju komunistima, obraćali pismima fašističkim okupatorima i tražili od njih oružje i drugu pomoć protiv ustaške bande, (slučaj u Gospiću i okolini Brinja), što je frankovačka banda iskorištavala u agitaciji i borbi protiv narodnooslobodilačkoga pokreta.

Treće. Na teror, pokolje nedužnog stanovništva i pljačku njegove imovine, narod na poziv naše partije odgovara oružjem u ruci. Frankovačkim izdajnicima zadani su već teški udarci. Iz mnogih su mjesta i krajeva protjerane krvoločne ustaške bande. Njihova se je vlast počela ljuljati pod udarcima narodnooslobodilačke borbe. To je krvnika Pavelića i njegovu bandu prisililo

na manevriranje i prividni uzmak, da bi dobili na vremenu, prikupili snage, a zatim još krvoločnije nastavili teror nad narodom. Njihov se manevar sastoji u slijedećem:

a) Poziv pobunjenim masama da polože oružje, da se vrate svojim domovima, koje su ustaške bande opljačkale, da napuste svoje vođe i da ih izruče narodnim krvnicima. Taj manevar ide za tim, da se narodne mase odvoje od Komunističke partije, da se ona izolira od masa, a mase ostanu bez vođa, kako bi narodni ustanak ugušili u krvi i održali svoju krvoločnu vladavinu.

b) Skidanje s funkcija ustaških funkcionera, koji su do guše ogrezli u narodnoj krvi i raspuštanje jednoga dijela ustaških bandi (tzv. divlje ustaše). To je pokušaj zavaravanja naroda, pokušaj da se odgovornost za ustaške zločine i pljačku prebaci s krvnika Pavelića i marionetske vlade na pojedine ustaške funkcionere i »divlje ustaše«.

c) Pritisak na funkcionere HSS-a, J. M. O., »Sokola« i drugih organizacija i grupa, i prijelaz jednoga dijela izdajničkih i poplašanih elemenata i organizacija u frankovačke redove, pretstavlja pokušaj da se razbije обруч narodnog gnjeva, koji se sve više steže oko guše frankovaca, i da se proširi baza njihovih banditskih organizacija.

Neki su drugovi nasjeli ovim manevrima. Jedan funkcioner piše rukovodstvu povodom proglasa, u kojemu frankovački krvoloci pozivaju pobunjeni narod na predaju: »Treba tražiti da vlast zaštiti narod i da se pošalju objektivna lica koja će ispitati stvari« (tj. ustaška zlodjela). Zar frankovačka vlast, koja je ogrezla u narodnoj krvi i pljački, može da zaštiti narod? I to da ga zaštiti od ustaških bandi, koje su, osim okupatorske vojske njen jedini oslonac u zemlji. Naša Partija neće ići tim putem. Naprotiv, ona poziva narodne mase i sve napredne i rodoljubive elemente ove zemlje da se sa oružjem u ruci sami zaštite od krvoločne frankovačke vlasti i da sa njom obračunaju.

U nekim mjestima zauzeli su drugovi pogrešan stav i prema ustaškim organizacijama. Oni su iz kukavičluka da bi se zaštitili od progona, stvarali i ulazili u ustaške organizacije, iako je seljaštvo u dotičnim mjestima bilo listom protiv ustaša i njihove banditske organizacije.

Četvrto: Fašistički okupatori i frankovačka banda raspiruju bjesomučnu šovinističku, rasnu i vjersku mržnju, huškaju Hrvate i Muslimane protiv Srba i Zidova, a Srbe protiv Hrvata, izazivaju među njima bratoubilački rat, da bi spriječili njihovo ujedinjenje u borbi za istjerivanje okupatora i uništenje njihovih frankovačkih slugu. Neki drugovi nijesu vodili borbu protiv zvjerskoga šovinizma, a za okupljanje svih narodnih snaga, bez obzira za vjersku i lacionalnu pripadnost u narodnooslobodilačkom frontu. Drugovi u B.¹ izdali su letak u kojemu su namjerno prešutjeli pokolj i teror koji se vrši nad Srbima u hrvatskoj, namjerno su izostavili poziv da se zajednički, rame uz rame, bore sa Hrvatima, protiv okupatora i frankovaca. To otstupanje od partijske linije >retstavlja sklizavanje u ogavni šovinizam, spriječava ujedinjenje Srba i

Hrvata u borbi protiv zajedničkoga neprijatelja i pomaže njegove planove.

Peto: U borbi protiv fašističkih okupatora i njihovih domaćih plaćenika, **razvija** se pod vodstvom Kompartije partizanski pokret (**»O** zadaćama i liniji partizanskih odreda« vidi Bilten br. I Glavnoga štaba Partizan, odreda Jugoslavije). Partizani su oružani borbeni odredi narodnooslobodilačke **vojske**, pokretni odredi, koji vode neprekidnu borbu protiv okupatora i **njihovih** plaćenika i u toj se borbi čeliče i jačaju. U odnosu prema partizanskomu pokretu, pojavila su se u nekim partij. organizacijama dva opasna skretanja:

a) Lijevo, sektaško skretanje s linije narodnooslobodilačkoga fronta. Drugovi su u Dalmaciji pisali u jednomu obavještenju o stvaranju »zelenoga kadra«, koji treba da se pretvori u crveni kadar. Ta sektaška linija vodi odvajanju partizanskoga i narodnooslobodilačkoga pokreta od antifašističkih demokratskih i rodoljubivih elemenata, koji su spremni da se bore ili pomažu borbu za istjerivanje okupatora iz naše zemlje i za uništenje njihovih slugu.

d) Desno oportunističko likvidatorsko skretanje. Mnoge naoružane skupine ljudi povukle su se ispred terora u šume gdje tjednima leže neaktivne i nijesu izvele niti jednu, ma i najmanju akciju. Takve skupine ne mogu nositi časní naziv partizana, jer partizani predstavljaju borbene odrede, koji vode neprekidni rat do uništenja neprijatelja. Linija takvih naoružanih grupa vodi njihovoj likvidaciji i raspadanju. To najbolje potvrđuju primjeri u okolini B.² i drugim mjestima, gdje je zbog njihove neaktivnosti došlo do demoralizacije i raspadanja.

Likvidatorsko shvaćanje o partizanskomu pokretu pojavljuje se još u jednomu obliku. Neki drugovi, na primjer, u Dalmaciji precjenjivali su geografski faktor i smatrali, da na njihovom terenu ne postoje uvjeti za partizanski pokret. Koliko je to shvaćanje pogrešno najbolje pokazuje primjer Vojvodine. Tamo nema ni šuma ni brdina, ali partizani savlađuju sve poteškoće, koje donose terenske prilike i zadavaju neprijatelju osjetne udarce.

*

Naveli smo najvažnije primjere skretanja s partijske linije. Svi drugovi moraju dobro shvatiti da su navedena skretanja i pogreške prouzročile mnoge naše neuspjehe i lutanja i da su mnogo smetale pravilnomu razvoju narodnooslobodilačke borbe. Oni treba da shvate da bez brzoga i odlučnoga ispravljanja tih pogrešaka u praksi i likvidacije svih slabosti naših organizacija i članova, Partija ne može izvršiti onu veliku ulogu u narodnooslobodilačkoj borbi protiv okupatora i njihovih plaćenika, koju naš porobljeni narod od nje očekuje.

IV.

Zadaća Partije

Glavna slabost narodnooslobodilačke borbe u Hrvatskoj prema Biltenu Glavnoga Štaba narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije br. 1. je u slijedećem:

»... naprednim narodnim borcima u Hrvatskoj još nije uspjelo uvući u tu borbu hrvatsko stanovništvo sela i grada, koje mrzi omraženoga agenta Pavelića i njegove gospodare, okupatore...«

»...Pristalice HSS-a moraju biti uvučene u tu borbu protiv okupatora i njihovoga agenta Pavelića radi oslobođenja hrvatskoga naroda od tiranije zulumčara, kao i za oslobođenje Dalmacije i drugih krajeva ispod italijanskoga jarma...«

Da bi se ta slabost što prije likvidirala potrebno je:

Prvo, da Partija vodi živu i široko zasnovanu propagandu u masama za stvaranje narodnooslobodilačke fronte. Sve partijske organizacije, svi članovi i simpatizeri moraju obavezno svakodnevno raditi na svome području, u svome krugu, u redovima antifašističkih demokratskih rodoljubnih elemenata, u redovima pristaša raznih političkih stranaka i grupa, a naročito u redovima pristaša HSS-a, na njihovomu uvlačenju u narodnooslobodilačku frontu i njenu borbu. Najvažnija zadaća komunista i drugih narodnih boraca u Hrvatskoj je u tome da zatalasaju široke hrvatske mase i da njihovu mržnju prema fašističkim okupatorima i ustaškoj bandi pretvore u odlučnu borbu za istjerivanje okupatora iz naše porobljene zemlje i uništavanje frankovačkih izdajica i krvoloka.

U agitaciji i propagandi borbi za stvaranje narodnooslobodilačke fronte, komunisti se obraćaju pristašama HSS-a i SDS-a i drugih stranaka i grupa, kao i njihovim vođama. Narodnooslobodilačka fronta obuhvaća sve političke stranke, grupe i pojedince, sve one koji se aktivno bore protiv fašističkih okupatora i njihovih frankovačkih plaćenika ili tu borbu na bilo koji način pomažu. U mjestima i krajevima gdje zato postoje uvjeti, treba odmah stvarati odbore narodnooslobodilačke fronte. Ovi odbori ne smiju positi u zraku, već moraju da budu borbeni izraz jedinstva antifašističkih, demokratskih i rodoljubivih snaga dotičnoga mjesta i kraja. Za financiranje narodnooslobodilačke borbe i njenih partizanskih odreda osnovan je narodnooslobodilački fond, sakupljanje priloga u novcu, hrani, odijelu itd. I taj fond mora se postaviti na što širu osnovu. Radnici, seljaci, inteligencija i građani, svi, bez obzira na nacionalnu, vjersku i političku pripadnost, jednom riječju, cijeli narod treba da daje svoj prilog za nacionalno oslobođenje.

Drugo, svi komiteti, organizacije i drugovi, u krajevima koji su pripojeni Italiji ili okupirani od talijanskih fašista, treba dobro da shvate da linija Partije prema talijanskomu fašizmu izražava duboku mržnju naroda protiv okupatora i težnju naroda da se oni protjeraju iz naše zemlje, a otcijepljeni dijelovi,

zajedno sa Istrom, vrata u sastav Hrvatske. Oni moraju da shvate, daje borba protiv faš. okupatora nerazdvojno povezana s borbom protiv ustaških bandi i obratno. Samo smjela, dosljedna i uporna borba za ostvarenje te linije može da okupi i ujedini cijeli narod u tim krajevima: Hrvate i Srbe i sve političke struje i grupe i ličnosti, kojima leži na srcu pitanje slobode i nezavisnosti naše zemlje. Samo takva borba razbiti će demagogiju talijanskih fašista, koji glume ulogu zaštitnika tamošnjega pučanstva od terora ustaških bandi, tih fašističkih plaćenika, koji glume ulogu neprijatelja talijanskoga fašizma, a narodnooslobodilačku borbu kleveću kao četničku akciju.

Treće. Razvijati, širiti i jačati partizanski pokret u svim dijelovima Hrvatske. U partizanske odrede treba uvlačiti hrvatske radnike, seljake i građane, vojne obveznike, koji se ne odazivaju pozivima za vojsku, vojne bjegunce itd. Partijske organizacije moraju imati na umu *da Partija vodi kurs na opći narodni Ustanak*, koji će protjerati i uništiti okupatore i njihove frankovačke plaćenike i dovesti do nacionalnoga oslobođenja. One se u radu u borbi ne smiju izgubiti u sitnicama i zaboraviti ili zanemariti političku i vojničku pripremu narodnoga ustanka. Naprotiv, one moraju djelovati tako da se sitnije svakodnevne borbe i pojedinačne akcije rasplamsaju u opći narodni ustanak za uništenje okupatora i njihove krvave vladavine.

Četvrto. Pojačati i poboljšati rad u vojsci. Rad u vojsci je danas od najveće važnosti (vidi letak C. K.K.P. H. vojnicima, podoficirima i oficirima). Fašistički okupatori i frankovački izrodi nastoje da vojsku pretvore u svoje poslušno oružje, u krvnike vlastitoga naroda, u krvnike ostalih naroda koji sudjeluju u narodnooslobodilačkom pokretu u Jugoslaviji. Prijelaz jednoga dijela vojske koja je bila poslana da guši narodnooslobodilačku borbu na stranu partizana, pokazuje da se pravilnim radom u vojsci mogu razbiti planovi narodnih krvopija i pljačkaša i da se ona može pridobiti za narodnooslobodilačku borbu. Mnoge su organizacije zanemarile rad u vojsci. To se u buduću ne smije događati. Ne smije biti više ni jedne partijske organizacije, niti jednoga komunista, koji radu u vojsci ne bi posvetio najveću pažnju. Svi okružni, kotarski i mjesni komiteti moraju odrediti lica, koja će se specijalno baviti pitanjem rada u vojsci. Članovi Partije treba da iskoriste sve mogućnosti da prodiru u vojsku, a svoje veze i poznanstva s oficirima treba da predaju svojim komitetima. Rad u vojsci treba postaviti na masovnu osnovu. Ne smije biti nijedne vojarne i vojnoga logora u koji komunisti nijesu prodrli, ustanovili čvrste i stalne veze, stvorili jezgru i razvili svoj rad.

Peto, mnoge su organizacije zapostavile i zanemarile borbu za svakodnevne ekonomske i političke zahtjeve radnika, seljaka i građana (nadnice, besposlica, glad i skupoća, nestašica najvažnijih živežnih namirnica, rekvizicija žita i stoke za okupatore, špekulantsko nabijanje cijena, povišenje trošarina itd.). Zato seje i moglo dogoditi to da su se neke organizacije izolirale od mase i da najistureniji odredi vode oružane borbe, a pozadina miruje. Komunisti moraju biti svjesni činjenice, da borbeno raspoloženje narodnih masa i

pojedinih slojeva nije na istom stupnju. Dok su jedni spremni da se bore s oružjem u ruci, drugi su spremni da se u ovaj čas bore samo za svoje neposredne ekonomske i političke zahtjeve, da bi u toku te borbe već sutra sazreli za više oblike borbe sve do oružanog ustanka. Ne gubeći iz vida kurs na oružani ustanak, zadaća je komunista da ističu sve one sitne zahtjeve za koje su mase spremne odmah poći u borbu, da okupe mase oko tih zahtjeva i da ih vode u borbu, da kombiniraju razne oblike borbe, (ekonomske borbe, demonstracije, sabotaža, diverzije, oružana borba), i da niže oblike borbe razvijaju u više oblike.

Unutar partijske zadaće. Ostvarenje gornjih zadaća može izvršiti samo jaka, zbijena i jedinstvena partija. U cilju osposobljavanja part, organizacija za napred navedene krupne zadatke, treba odmah poduzeti slijedeće:

Prvo, jačanje partijskih organizacija. Očistiti Partiju od oportunističkih, paničarskih i nepouzdatih elemenata, koji ometaju razvitak Partije i koče narodnooslobodilačku borbu. U Partiju treba primati nove drugove, koji su se istakli u radu i borbi i dokazali da su dostojni da budu članovi Partije. Kod primanja novih članova treba budno paziti na to da neprijatelj ne ubaci u Partiju svoje agente.

Drugo, odmah treba pristupiti obnavljanju razbijenih organizacija i osnivanju novih. Sve organizacije moraju biti čvrsto povezane sa svojim komitetima i zbijene oko svojih rukovodstava. Okružni komiteti moraju održavati stalnu i čvrstu vezu sa C. K.

Treće. Neaktivne organizacije i članove treba aktivirati i pokrenuti u borbu. Protiv onih funkcionera i članova, koji sprečavaju aktivnost naših organizacija i bremsaju narodnooslobodilačku borbu treba poduzimati oštre mjere sve do izbacivanja iz Partije. U težim slučajevima, gdje se dokaže sabotiranje, treba dotične naprosto likvidirati.

Četvrto, smjelije izdizati nove drugove na odgovorna mjesta, koji su pokazali odlučnost, inicijativu i sposobnost u pripremanju i izvođenju akcija. Voditi borbu za jačanje discipline, podizanje osjećaja odgovornosti pred Partijom i masama, za razvijanje aktivnosti, samostalnosti i samoinicijative svakog člana.

Peto, svi funkcioneri i članovi moraju obavezno temeljito proučavati partijske proglase i drugu štampu i poznavati partijsku liniju. Da bi se što prije to postiglo, okružni, kotarski i mjesni komiteti moraju organizirati široku kampanju objašnjavanja partijske linije i pomoći nižim organizacijama i članstvu da je dobro shvate i provode u život.

Borba za aktiviziranje svih organizacija i članova, borba za ostvarenje partijske linije mora biti nerazdvojno povezana s odlučnom borbom na dva fronta, tj. s borbom protiv »lijevoga« i desnoga skretanja s linije Partije. Okružni, kotarski i mjesni komiteti moraju obavezno obilaziti sve organizacije, davati im potrebnu pomoć, zvesti stalnu kontrolu njihovoga rada i o svemu tome redovito obavještavati C. K.

U najtežim časovima borbe pojavilo seje u gradu N. grupaštvo. Partija je razbila pokušaj grupe koja se je formirala i očistila Partiju od bolesno ambicioznih ljudi koji su kršili odluke Partije i iskrivljavali njenu liniju. Partijske organizacije moraju budno paziti na sve nezdrave pojave i voditi odlučnu borbu za jedinstvo partije na bazi partijske linije. Obavezujemo sve komitete, funkcionere i članove da temeljito prouče (a ne samo površno pročitaju) ovu okružnicu. Od odlučnoga i brzoga ispravljanja navedenih pogrešaka i ostvarenja istaknutih zadaća, zavisi brzina, zamah, daljnji tok i pobjedonosni završetak narodnooslobodilačke borbe.

Drugovi, smjelo u boj! Stavite se na čelo narodnooslobodilačke borbe, prednjačite svojim borbenim primjerom svugdje i na svakom mjestu, prezirite opasnost i smrt, dokažite da ste najvredniji i najbolji sinovi svoga potlačenoga naroda, dokažite da ste dostojni časnoga imena komuniste.

30/IX— 1941. g.

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Original, umnožen geštetnerom
Sign., AIHRPH, KP—4/20.

Izbor, br. 28, str. 67—72.

- ¹ Vjerojatno Bjelovar
- ² Vjerojatno Slavonski Brod

165

1941, rujan
Zagreb

Parole Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućene hrvat-
skom narodu kojima se poziva u narodnooslobodilačku borbu

Kad pročitаш daj dalje!

HRVATSKOM NARODU!

ŽIVJELA JEDINSTVENA NACIONALNO-OSLOBODILAČKA BORBA
HRVATSKOG NARODA!

SVI U NARODNI OSLOBODILAČKI FRONT PROTIV OKUPATORA I
NJIHOVIH FRANKO-USTAŠKIH SLUGU!

ŽIVJELA BRATSKA SOLIDARNOST HRVATSKOG NARODA SA
NARODIMA SSSR-a U BORBI PROTIV FAŠIZMA!

ŽIVJELA BRATSKA SOLIDARNOST HRVATSKOG NARODA SA
SRPSKIM, SLOVENSKIM, CRNOGORSKIM I OSTALIM NARODIMA
JUGOSLAVIJE U BORBI PROTIV FAŠISTIČKIH OKUPATORA!

ŽIVJELA NEPOBJEDIVA CRVENA ARMIJA! ŽIVIO SOVJETSKI
SAVEZ, NADA SVIH UGNJETENIH I POROBLJENIH!

HRVATSKI NARODE! SAMO ORUŽANOM BORBOM PROTIV
OKUPATORA I NJEGOVIH USTAŠKIH SLUGU IZVOJEVAĆEŠ
SVOJU SLOBODU!

UBIJ NA SVAKOM KORAKU NJEMAČKE OFICIRE, VOJNIKE I
USTAŠE! RAZORUŽAJTE TALIJANSKE VOJNIKE!

VOJNICI! NE DAJTE DA VAS ODVUKU U BORBU PROTIV SSSR ILI
NEGDJE DRUGDJE DA GUŠITE NACIONALNO OSLOBODILAČKI
POKRET, DIŽITE BUNE PROTIV OKUPATORA I NJIHOVIH SLUGU!

RADNICI I RADNICE. SELJACI. GRAĐANI, OMLADINO!
VRŠITE OTVORENU SABOTAŽU PO PODUZEĆIMA I RA-
DIONICAMA!
SPRIJEČAVAJTE PROMET NA ŽELJEZNICAMA! UNIŠTAVAJTE
SVE ŠTO SLUŽI OKUPATORIMA I NJHOVIM FRANKOVAČKIM
SLUGAMA U BORBI PROTIV SSSR-a!

ZA SMRT JEDNOG RADNIKA, SELJAKA, POŠTENOG GRAĐANINA
HRVATSKE, UBIJAJTE DESETINE USTAŠA!

SELJACI, NE DAJTE VAŠU KRVAVO STEČENU MUKU
OKUPATORIMA! NI ZRNA ŽITA ZA OKUPATORE! TJERAJTE I
UBIJAJTE USTAŠKE POVJERENIKE, UBIJAJTE PO SELIMA,
OPĆINAMA SVE ONE NA KOJE SE OSLANJA KRVAVI USTAŠKI
REŽIM!

FORMIRAJTE PARTIZANSKE ODREDE I VODITE ŽESTOKU
BORBU PROTIV OKUPATORA I NJIHOVIH USTAŠKIH SLUGU!

DOLJE IZDAJNIČKA MARIONETSKA KRVAVA USTAŠKA VLADA!

NA VJEŠALA SA IZDAJNIKOM I KRVNIKOM HRVATSKOG
NARODA PAVELIĆEM!

ŽIVJELA KOMUNISTIČKA PARTIJA JUGOSLAVIJE, PRED-
VODNICA U BORBI PROTIV FAŠISTIČKIH UGNJETAČA!

ŽIVJELA KOMUNISTIČKA PARTIJA HRVATSKE!

Original, strojopis
Sign., Arhiv CK SKJ, Fond: Hrvatska 11/37.

1941, rujan
Zagreb

Obračun primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za
Hrvatsku za mjesec rujan 1941. godine

Ime	Primi- ci	Izd. M. i O.	Spanci	Dinje	Pomo- ći	Lepo- glava	Puto- vanja	Razno	Rezer- ve
Prenos	37.959,25								
Zgb. M.	1 75.369	53.639	23.774	25.749	27.203	2000	584	25.000	15.000
Karlovac	10.109	6.649							1.460
Slav.-Brod	16.552	9.231							4.121
Delnice	17.021	14.505							2.516
Srez — Brinje	53.629	39.220							14.409
Varaždin	5.205	5.196							9
Ukup. prim.	315.844,25	128.440	23.774	25.749	27.203	2000	584	25.000	37.515
Izd.M. i O.	128.440								
	187.404,25								
Izd. Pokraj. [inskog]	83.074,25								
Rezer. [va]									
i M	37.515							Pregi,[edala]	
Saldo	45.559,25								Anka ¹

Tabela, original, rukopis
Sign., AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

¹ Anka Berus

1941, rujan
Zagreb

Obračun primitaka i izdataka Mjesnog odbora Narodne pomoći za Zagreb
za mjesec rujan 1941. godine

Primitak	L.[ica]		Izdaci	
I.	5.483	- 182	I. [ični]	20.842
II.	20.212	326	o.[pskrbni biro]	22.222
III.	22.083	576		
IV.	43.739	- 605	h.	6.339.50
V.	17.296	- 382	bo.flnice]	300
VI.	13.001	- 190	m.[ačun]	3.935.50
Intelektualci]	21.392	- 86	iz. [daći]	53.639
Ž.[eljeznica]	15.896	- 576		
S.[tudenti]	6.406	— ⁹		
Okr. [uzi]	520	— ⁷		
Rn[ačun]	4.341	— ⁹		
	170.369 -			
rz. [razno]	5.000—			
	175.369 -			
iz. [daći]	53.639			
	121.730 -			
rz.	15.000 -			
0.[dbor]Pok.[rajinski]	106.730			
ac.[onto] ”	8.950			
	97.780 -			

Tabela, original, rukopis
Sign., AIHRPH, RO—D.S.—1/19

1941, rujan
Zagreb

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta
KPH Zagreb i Okružnog komiteta KPH Varaždin, te priloga od štampe,
partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za rujan 1941. godine

Primitak	i	II	III	IV	V	VI		
Mj.	Saldo	Član. M. K.	Član. O. K.	Štamp.	Pril.	Vanr. pril.	N. P.	Ukupno
	185.052	5.150		2.400	1.000	50.000	15.000	185.052
					1.000	65.000		5.150 50% CKJ
					3.000	25.660		2.400 94.387,-
					500			40.564
IX.				35.064				15.000
								1 5.000
	185.052	5.150		2.400	40.564	140.660	15.000	288.826
								IX.

Izdatak	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Mj.	CKJ	Štamp.	Mat.	Tehn.	Put.	Izd.	Pomoć	Razni Saldo
		[erijal]		[ika]	[ovanja]	[ržavanje]		izdaci
		40		42	300	500	1500	300 312.243
		1.089		100	80	1500	1500	60
				200	200	1500	2000	500
				250	650	1500		30
				1.200	370	1000		30
				200	35	1500		61
				6.000	78	1000		16
				2.000	144	1000		160
				2.000	37	2500		400
				500	513	500		200
					40	2000		2.000
					200	1500		6.450
					100	2500		538
					120	1500		500
					240	1500		600
					60	4500		700
					50	1100		5.000
					100	1500		5.000
					280			
					240			60
					300			
					400			
					400			
IX.					120			
					1.300			
					200			
		1.129		12.492	6.557	28.600	5.000	22.805 312.243

Zgb. 17/X

Pregledao i sravnio:
VI. Španac¹

P.frimitak] IX.

Saldo		
Šilj. [inica] ² p. [artijski] p. [rilozi]	150.000	(u rč. CKJ) Obračun primio 8. X.
Vand. [a] ³ p. p.	V ⁴ 50.000	(obračun primio 8. X.)
P.P. 164 j [ugoslavenskih]	Primljeno tek (zaved.[eno] u knjigu	
du. [kata]	82 kom. raznih, razni primitci)	
	7. XI.	
Mrtv. ⁵ [ac] p.[rilog]	IV. 1.000	
Svil. ⁶ p. p.	V. 65.000	(obračun primio 8.X.)
Var.[aždinski] O.K.	IV. 1.000	
Mrtv.[ac] p.	IV. 3.000	
Np. 1 l.X.	400	(dao Ruži ⁷ 17. X.)
And.frija] ⁸ Np. 8.X.	750	(dao Anki ⁹ 9. X.)
P.P. (Brk) ¹⁰ [o]	IV. 500	
Zgb. MK. čl.[anarina]	I. 5.150	
p.p.	IV. 35.064	
" svil. [a]	V. 25.660	
N.P.	VI. 15.000	

Izd.[atak] IX.

Var.fadžinski] OK	oml.[adini] za akc. [ije]	VIII	300
" "	put. 2. X Zgb.	V	300
" "	sat	VIII	60
" "	put.[ovanje] Ludbr.[eg]	V	80
" "	put.[ovanje] po Zagor. [ju]	V	200
" "	2 x Zgb.	V	650
" "	partiz.[ani]	Ort.[ega] V	370
" "	tin. [ten] tod	8. X. IV	42
" "	lampa	VIII	60
" "	put.[ovanje] Ludb. [reg]	V	35
" "	partiz. [ani]	VIII	500
" "	cig. [arete] par. [tizanima]	VIII	30
" "	put.[ovanje] 2 x Bjel.[ovar]	V	78
" "	put.[ovanje] Zgb.	V	144
" "	cig. [arete] par. [tizanima]	VIII	30
" "	put.[ovanje] Lud.[breg]	V	37
" "	cont.[o] Sivom ¹⁰		399
" "	Edo ¹¹ izd.[aci]	VI	500
" "	lampa	VIII	61

" " blok		VIII	16
" gumu		VIII	166
" " mast		VIII	400
" " Ort.fega] ¹² izd.[ržavanje] VIII.		VI	1.500
" benz.[in]		III	40
" " Ort.[ega] izd. [ržavanje] IX.		VI	1.500
" put.[ovanje] Osj.[ek] i Zagorj.[e]		V	513
" partiz. [ani]		VIII	200
" Ort. [ega] izd. [ržavanje] X.		VI	1.500
" partiz. [ani]		VIII	2.000
Golub ¹³ ant. [ena]		IV	100
Put.[ovanje] Sam. [obor] (Brko i cura)		V	40
Inž.finjer] ¹⁴ Lika (O.K. Lika)		VIII	6.450
Veš, cip. [eie] čar. [ape] Ned. [a] ¹⁵ Lika		VIII	538
Put.[ovanje] kur. [ir] Lika		V	200
B [anja] Luka		V	100
Put. sekr.[etara] ¹⁶ O.K. Dein, [ice]		V	120
" kur. [ir] Lik.[a]		V	240
Stan tehn.[ike] Ivi.[ca] ¹⁷ kapar.[a]	Brk.[o]	IV	200
" malog P ¹⁸	8 X.	IV	250
Stud, [entica] ¹⁹ uč. [enica] Goluba izd. [ržavanje]		IV	1.200
Put.[ovanje] kur. [ir] Okuč.[ani]		V	60
Čazm[a]		V	50
Sapun Vici ²⁰ N.O.			500
Španc. slov. [enac] ²¹		V	100
Put.[ovanje] 2x Lik.[a] nos.[io] mat.[erijal]		V	280
Lik.[a]		V	240
Stan.[arina] šup.		IV	200
Stan.[arina] Šv.fearova]		VIII	500
Put.[ovanje] Bosna (Hod.[ak]) ²²		V	300
Pajo ²³ izd.[ržavanje] X.		VI	1.000
Put.[ovanje] Osj.fek] (kur.[ir])		V	400
Lik. [a] (Jela)		V	400
Nora ²⁴ izd.[ržavanje] X.		VI	1.500
tramv.[ajske] kart.[e]		VIII	200
Tehn. [ika]		IV	6.000
Novinar ²⁵		VI	1.000
Golub. ²⁶ Okuč.[ani]	And.[rija]	IV	2.000
Put.fovanje] taks[ijem] 3 x 40	8. X.	V	120
" Bosn.faj]		V	1.300
Izletnici		V	200
Iv.[anić] Grad (gol.[ub])		IV	2.000
Slovenci ²⁷ (n.[a] rč. [račun] CKJu.).			1.897

Tehn.[ika] a.c. [aconto]			20.000
Stip. [e] ²⁸ izd. [ržavanje]		VI	1.000
F.[ric] ²⁹ izd.[ržavanje] X.		VI	2.500
Obrač. [un] za X. 10. X.		VIII	600
Stan.[arina] knjiž.[eno] 2. mj.[eseca]	(Mrtv. [ac]) VIII		700
Pajo izdr. [ržavanje]		VI	500
Mrtv.[ac] izd.[ržavanje] 8.X.		VI	2.000
N.[ova] Grad.[iška] (tehn.[ika])		IV	500
Konsp. [irator] ³⁰ izdr. [žavanje]		VI	1.500
VI.[ado] izd. [ržavanje] 8.X.		VI	2.500
MK. Zgb. Si.[menić] ³¹ izd. [ržavanje]		VI	1.500
MK. Zgb. Me. ³² [sarić]		VI	1.500
" 3. raj.[on] 3 čovj.feka] "		VI	4.500
" M. B. ³³ 3 čovj.[eka]		VI	1.100
" Španj. [olac] ^{33a}		VI	1.500
"20 š.fatorskih] krila i 500 i 30 deka		VIII	5.000
" sklon, [ište]		VIII	5.000
" benz. [in]		III	1.089
" Si.[menić] kap.[ut]	Sim[enić] VII		1.500
" Šu.[co] ³⁴ kap.[ut]	13.X. VII		1.500
Pom. [oć] Adž.[ija] ³⁵	VII		2.000

Originali, tabele, rukopis
 Sign., AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

¹ Vlado Popović
² Valerija Pap-Kario
³ Vanda Novosel
⁴ Brojke se odnose na označene stupce tabele
⁵ Vladimir Bakarić
⁶ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi
⁷ Ružica Turković
⁸ Andrija Hebrang
⁹ Anka Berus
¹⁰ Rade Končar
^{10a} Stjepan Flajpan
¹¹ Edo Leskovar
¹² Karlo Mrazović
¹³ Radio-stanica
¹⁴ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
¹⁵ Neda Žakula
¹⁶ Nikola Rački
¹⁷ Ivica Gretić
¹⁸ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
¹⁹ Urška Zatler

²⁰ Vica Baien
²¹ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
²² Josip(?) Hodak
²³ Pajo Gregorić
²⁴ Zlata Šegvić
²⁵ Jozo Butorac
²⁶ Kurir
²⁷ Edvard Kardelj, Franc Leskošek i Miha Marinko
²⁸ Stipe Đaković
²⁹ Grga Jankez
³⁰ Dragutin Saili
³¹ Marko Simenić
³² Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
³³ Isto
^{33a} Bozo Dakić
³⁴ Antun Biber
³⁵ Lidija Adžija

1941, listopad 1.
Zagreb
Izvještaj stožera Savskog divizijskog područja Ministarstvu domobranstva
NDH o napadu na njemačke vojnike u Zagrebu

STOŽER
SAVSKOG DIVIZIJSKOG PODRUČJA
HRVATSKE VOJSKE

Op. Br, 16/tajno

1. listopada1941.
U Zagrebu

Izvještaj o napadu na
njemačke vojnike

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER
(Operativni odjel)

Danas 1. listopada ove godine u 7.50 sati primljen je brzoglasom od
domobranskog mjesnog zapovjednika u Zagrebu izvještaj sljedeće sadržine:
»Izvješten sam od strane redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu o ovom
događaju:
Noćas, 30. rujna u 21.30 sati, napadnuti su na uglu Zvonimirove ulice i

Vrbanićeve ul. njemački vojnici od strane građanskih lica.¹ Napad je izvršen na taj način što su ova građanska lica pustila ove vojnike da prođu, a zatim ih napali iza leđa.

Tom prilikom jedan njemački vojnik je ubijen, jedan teže i jedan lakše ranjen, dok je četvrti ostao nepovrijeđen.

Jedan od napadača pokušao je pobjeći prema Ministarstvu Hrvatskog Domobranstva, ali je od strane redarstva ranjen i uhićen.² Ostali napadači također su uhićeni.³

Podrobniji podatci poslati će se kasnije.«
Predlažem ovaj izvještaj radi znanja.

Zapovjednik:
Bailey⁴

Original, strojopis.
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 3, fl.d.l.

Zbornik VII, tom V, knj. 1, br. 186, str. 441—442.

¹ Napad je izvršila udarna grupa u sastavu: Ivan Šibi, Nikola Perković i Lazo Vračarić.
² Nikola Perković
³ Netočno. Vidi dokument br. 171.
⁴ Emanuel

1941, listopad 2.
Zagreb

Zakonska odredba ustaških vlasti o represalijama kod komunističkih napada

ZAKONSKA ODREDBA

O postupku kod komunističkih napadaja, kad se počinitelj ne pronađe
& 1.

Kad uslijed kominističkog napadaja na život ili imovinu, pogine jedna ili više osoba, a za deset dana od počinjenog čina ne pronađe se počinitelj, odredit će i izvršiti Ministarstvo unutarnjih poslova. Ravnateljstvo za javni red i sigurnost u Zagrebu, za svakog poginulog strijeljanja deset osoba iz reda redarstveno ustanovljenih prvaka komunista.¹

& 2.

Ova zakonska odredba stupa na snagu danom proglašenja u Narodnim novinama, a proteže se i na slučajeve kod kojih nije još protekao rok od deset dana, određen u & 1. ove zakonske odredbe.
U Zagrebu, dne 2. listopada 1941.

Broj: CCCXXXI—1620—Z. P. 1941.
MINISTAR UNUTARNJIH POSLOVA: POGLAVNIK
Dr. Andrija Artuković, v.r. NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE:
Dr. Ante Pavelić, v. r.
MINISTAR PRAVOSUĐA I BOGOŠTOVLJA:
Dr. Mirko Puk. v. r.
MP.²

Original, strojopis
Sign., AH. MP, fase. 6, br. 70523/41.

¹ Ovom odredbom se formalno pravno legalizirao i ozakonio sistem odmazda, iako je do tog vremena u praksi bilo izvršeno strijeljanja za odmazdu grupa od 50 do 100 i više talaca, npr. samo u Zagrebu (vidi dokumente br. 95 i 99). Mnogobrojnim kasnijim dopunama i izmjenama, te donošenjem novih propisa o odmazdama, omjer seje povećavao, da se na kraju više uopće nije propisivao broj osoba nad kojima se imala izvršiti odmazda, kao »zaštitna mjera«.

² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Zakonodavno povjerenstvo

1941, listopad 3.
Zagreb
Tjeralica Ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH upućena podređenim policijskim organima za Lazarom Vračarićem i Ivanom Šiblom zbog napada na njemačke vojnike u Zagrebu

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA
RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

Prs. Broj: 5798-1-1941.
Zagreb, dne 3. listopada 1941.
Predmet: Vračarić Lazar i
Schiebel Ivan — tjeralica

ŽUPSKIM REDARSTVENIM RAVNATELJSTVIMA - SVIMA
PREDSTOJNIČTVIMA GRADSKOG REDARSTVA - SVIMA
POGRANIČNIM REDARSTVIMA - SVIMA

Raspisuje se svestrana tjeralica za niže navedenim osobama koje su dne 30. rujna 1941. izvršile napadaj na njemačke vojnike u Zagrebu:

1. VRAČARIĆ LAZAR sin Tome i Ljubice rođene Smolić, rođen u Nilwascha Wiss — Amerika, zavičajan u Cabuni, kotar Virovitica, grčko-istočne vjere, oženjen sa Šteficom rođ. Jalovac, rođ. 1919. u Turopolju, mehaničar, stan Miljacka ul. br. 38 kod Vračarić Ljube.

2. SCHIEBEL IVAN, sin Arsina i Ane rođ. Hernhauzer, rođen 29.1. 1917. u Virovitici, tamo zavičajan, rkt. neoženjen, dnevničar-zvaničnik Visoke Ekonomske Komercijalne škole, stan Filipovićeve ul. 26 kod Cesar Josipa, s uputom da se uhite i doprate Redarstvenom ravnateljstvu u Zagreb, pozivom na Prs. Broj: 23018 — 1—C—-1941.

U prilogu dostavlja se slika Schiebel Ivana u dva položaja.

ZA DOM SPREMNI

RAVNATELJ:
Eugen Kvaternik

M. P.¹

Veliki župan župe Zagoije 5437/1941

Original, strojopis

Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2188, br. 5437/41

¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Ministarstvo unutarnjih poslova
Zapovjedništvo za javni red i sigurnost

172

1941, listopad 4.

Kloštar Ivanić

Izvještaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH u Zagrebu o diverzijama na PTT komunikacijama

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
I. HRVATSKE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
ZAGREB

Broj: 3125/J.S.

Brzjavno-brzglasne
žice povezane i time
kratki spoj učinjen.

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

ZAGREB

Zagreb, dne 4. listopada 1941.

Zapovjednik oružničke postaje Kloštar Ivanić dopisom broj 742 od 30. rujna god. 1941. javlja slijedeće:

»Dne 30. rujna god. 1941. u 7^h obhodnja ove postaje oružnik Kršak Alojz i Koch Slavko, koja je bila na osiguranju željez. pruge Lonjski most, Ivanić Grad i Dejanovac, ustanovila je, da su u noći između 29. na 30. rujna god. 1941. na brzjavno-brzglasnoj pruži između Ivanić Grada i Zagreba i Ivanić Grad —Lonjski most, kotara Čazma povezane sve brzjavno-brzglasne žice sa tankom nevidljivom žicom za tambure, i time na navedenoj liniji prouzrokovan kratki spoj i promet prekinut.

Iste noći na brzglasnoj liniji Ivanić Grad —Kloštar Ivanić bile su na nekoliko stupova spletene žice oko brzglasnih žica i time nastao kratki spoj.

Kvar na istim linijama mogao se pronaći istom 30. rujna 1941. između 6 i 7^h prije podne, t.j. po danu, pošto je isto u noći bilo nemoguće.

Obhodnja narednik Marko Ledić i oružnik Ivan Karlić u sporazumu sa nadzornikom brzjavno-brzglasne pruge ustanovio je kvar, kako je napred navedeno, kao i to, daje djelo morala učiniti stručna osoba između četnika i komunista.

Saobraćaj na brzglasno-brzjavnim linijama uspostavljen je dne 30. rujna god. 1941. oko 11^h.

Od strane ove postaje vodi se daljnja potraga za počiniteljima ovoga djela sabotaže, da se isti pronađu.«

Prednje dostavljam na znanje.

Zapovjednik, pukovnik,
Čauš¹

DOSTAVLJENO:

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost N.D. H. i Vrhovnom oružničkom zapovjedništvu.

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 152a, fase. 10, dok. 22.

¹Diverzije su izvršile partijske organizacije Šarampova Gornjeg i Ivanić-Grada.
Juraj

1941, listopad 8.
Zagreb

*Tjeralica Ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH upućena Velikoj župi
Bilogora za Gedeonom Bogdanovićem-Gecom*

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST

Telefon: 69—51. 69—52, 69—53

Zagreb. Tuškanac broj 14

Broj: 35727 —III —1941:

Zagreb, 8. listopada 1941.

Predmet: Bogdanović Gedeon ucjena:

VELIKA ŽUPA BILO GORA

u

BJELOVARU

Savezno s dopisom naslova od 27. VIII 1941. broj: 767 — 1941 : u pogledu ucjene na zločince Pavić Stevu i drugove, a na prijedlog Krilnog oružničkog zapovjedništva u Bjelovaru od 17. VII o.g.: broj: 2655/1941. odredilo je ovo ravnateljstvo nagradu od

Kuna 5.000- (pethiljada kuna)

onoj osobi, koja oda vlastima sklonište, ili bilo na koji način pomogne da *se živ uhvati* zlikovac Bogdanović Gedeon (Geco), sin Jovana, rođen godine 1912. u selu Crna Vlast, općina Vrhovine, kotar Otočac, županija Lika i Gacka, rasta visokog, kose crne, lice okruglo, oči smeđe, nos i usta naravna, osobitih znakova nema.

Gornje se naslovu dostavlja time, da isto obznani na području svoje Velike Župe.

Ravnatelj:

u.z.

Potpis nečitljiv

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 123.

1941, listopad 13.
Zagreb

Tjeralica Vrhovnog oružničkog zapovjedništva NDH upućena zapovjedništvima oružničkih pukovnija za Mikom Špiljkom i drugovima

Nezavisna Država Hrvatska
VRHOVNO
ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO

Broj: 4020 J.S.
Primljeno 13. X 1941.

Miko Špiljak i dr.
komunisti tjeralica.

ZAPOVJEDNIŠTVU 4. HRVATSKE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE.

SARAJEVO

Zagreb, 14. listopada 1941.

Prieki sud kod sudbenog stola u Petrinji sa Prs. Kzp Brojem 57 od 6. listopada 1941. dostavilo je slijedeću tjeralicu:

1. Miko Špiljak, sin Dragutina i Kate rođene Ljubić, rodom i boravištem iz Odre, občine Sela, kotara Sisak.

2. Stjepan Tumbak, sin Nikole i Bare, rođene Brdač, rodom i posljednjim boravištem iz sela Odre, občine Sela, kotara Sisak,

3. Ivan Ček, sin Mike i Mare, rođene Žinić, rodom i posljednjim boravištem iz sela Grede, občine Sela, kotara Sisak.

Temeljito su sumnjivi, zbog zločina iz §94 toč. 1. te zločina iz §171 K. S. Z. o. o promjeni Z. o. o prijekom sudu i one s pokretnom prijekom sudu od 5. srpnja 1941.

Pošto se isti nalaze sada u bijegu nepoznatog boravišta, mole se sve vlasti, da ih uhite i pod sigurnom pratnjom predvedu ovome sudu, pozivom na gornji broj.

LIČNI OPIS:

1. Miko Špiljak, 23 godine star, stasa srednjeg, kose kestenjave, lica oblog, očiju plavih, nos pravilan, osobitih znakova nema, brkove brije, govori hrvatski. Obučen u građansko polovno odijelo, na glavi crni šešir, cipele crne.

2. Stjepan Tumbak, 20 godina star, stasa srednjeg, lica okruglog, kose smeđe, oči smeđe, nos pravilan, brade okrugle, brkova nema, govori hrvatski.

Obučen u građansko ponošeno odjelo, na glavi športsku kapu, na nogama cipele, hlače od crnog cajga.

3. Ivan Ček, 30 godina star, stasa visokog, lica okruglog, kose i očiju plavih, nos pravilan, zubi zdravi, bradu i brkove brije, govori hrvatski.

Obučen u građansko polovno odijelo, na glavi športska kapa, hlače crne, na nogama cipele na stezaljke.«

Prednje dostavljam na znanje i postupak.

Zapovjednik, general:

M.P.2

M M ¹

Razaslato:
Zapovjedništvu 1. — 4. — Hrvatske
oružničke pukovnije.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 143c, reg. br. 50/6—2.

¹ Milan Mizler
² Okrugli pečat — Nezavisna država Hrvatska,
Vrhovno oružničko zapovjedništvo

1941, listopad 14.
Zagreb

*Izveštaj Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu o hapšenju Bosiljke Kraja-
čić*

Prijepis!
NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu
Politički odsjek

Prs. broj: 22.445-I-C-1941.

Predmet: EVIĆ Kristina — molba.

Zagreb, dne 14. listopada 1941.

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost za Nezavisnu državu Hrvatsku u
Zagrebu

Na tamošnji nalog broj 33.024 od 26. rujna o. g. predlaže se slijedeće
izvješće:

Dana 5. kolovoza o, **g**. uhićena je Bosiljka Krajačić r. Ević, sa Ivanković Adelom, priv. namještenicom i Volčanšek Ivankom, kućanicom zbog kometiranja oglasa Ministarstva unutarnjih poslova o justificiranju komunista.

Zbog toga je presuđena sa 7 dana zatvora.

Međutim u toku daljnjih izviđa ustanovljeno je, daje ista bila namještena u knjižari »Kultura«¹ u bivšoj Masarykovoju ulici — koja je još mjeseca travnja o.g. zapečaćena, a koja je bila formalno vlasništvo Vande Mates—Novosel, poznate komunistkinje, koja je još i danas u biegu. Knjižara »Kultura« bila je u stvari financirana od komunista i kao takova središte raspačavanja komunističke legalne za to vrijeme i ilegalne literature. U toj knjižari bili su namještenici isključivo povjerljive osobe, kao npr. Olga Žerdik-Kovačić, poznata komunistkinja i spomenuta Bosiljka Krajačić, supruga također poznatog komunista Marjana Krajačića, koji se danas nalazi u logoru.

Obzirom na ove činjenice ovo je Ravnateljstvo nastojalo, da prikupi podatke za rad knjižare »Kultura«, te u tu svrhu pridržalo Bosiljku Krajačić u pritvoru. Međutim u toku daljnjih izviđa, nisu se mogle ustanoviti takove činjenice, koje bi istu neposredno teretile, ali je u svakom slučaju sigurno, daje dotična komunistički orijentirana, kako obzirom na mjesto u kojem je radila, tako i obzirom na njezinog supruga.

Pošto pak nema utvrđenih činjenica, da bi se protiv nje mogao provesti sudski postupak, a osim toga je teško bolesna, te se i sada nalazi u bolnici, ovo je Ravnateljstvo mišljenja, da bi seje moglo pustiti na slobodu, time da se stavi pod strogi nadzor. Za točan prepis jamči:

M.P.

NADSTOJNIK PODODSJEKA I-C:

ZA DOM SPREMNI!

potpis nečitljiv UPRAVITELJ REDAR. RAVNATELJSTVA:

Dr. Vragović,² v. r.

Žene Hrvatske u NOB-i, knj. I, str. 46.

¹ Knjižara »Kultura« bila je jedna od dviju legalnih partijskih knjižarskih prodavaonica u Zagrebu. Osnovana je god. 1939. i to po direktnoj inicijativi Agitpropa CK KPH. Za vrijeme svog postojanja nastojala je razviti značajnu izdavačku djelatnost, pa je i štampala neka kapitalna djela marksističke literature.

² Josip

IVAĆENI SU KRIVCI ZLOČINAČKOG NAPADAJA NA
EMAČKE ZRAKOPLOVCE. NADALJE JE USTAŠKO
DARSTVO UZ POMOĆ REDARSTVENOG RAVNATELJSTVA
KRILO I DRUGU KOMUNISTIČKU BANDU, KOJA JE
REMALA NOVE ATENTATE NA NJEMAČKE VOJNIKE I USTAŠE

ZAGREB, 15. listopada. U savezu s napadajem na njemačke zrakoplovce
; 30. rujna 1941. u Zvonimirovoj ulici uhitilo je ustaško redarstvo u saradnji
;darstvenim ravnateljstvom u Zagrebu trinajest osoba, za koje je utvrđe-
da su ili izvršitelji ili bliži i dalji pomagači toga zločinstva. Ove su osobe
dane nadležnom sudu na postupak.

Osim toga je ustaško redarstvo uz pomoć redarstvenog ravnateljstva u
grebu u noći od 8. na 9. listopada uspjelo otkriti jednu drugu komunističku
idu, kod koje je pronađena velika množina oružja kao i eksploziva
lomično engleskog porijekla i dvije tiskare od kojih je jedna teška 700 kg.¹
tanovljeno je, da je ta skupina komunista imala nalog ovih dana izvršiti
ntate na njemačke vojnike i ustaše.²

Iz Ministarstva unutrašnjih poslova

vatski narod, 16. XI 1941.

¹ Početkom rujna god. 1941. proradila je druga tzv. centralna tehnika (osnovana od KPH) u staklarskoj prodavaonici u Ilici br. 113, koju je Partija kupila upravo za tu svrhu, iki štamparski stroj (na električni pogon) nije se tu mogao smjestiti, pa je privremeno ostao u tijskom skladištu u Primorskoj ul. br. 10, a nabavljen je manji (na ručni pogon). Hapšenjem ivnog vlasnika staklane (9. listopada 1941.) prekinut je rad te štamparije, ali su stroj i već tampani primjerci bili spašeni i prenijeti također u skladište u Primorsku ulicu. Međutim, ičija je otkrila sav spremljeni materijal na tom mjestu.

² Prema njemačkim dokumentima od 12. X 1941. godine »... U Zagrebu komunisti ubili log njemačkog podoficira...«, koji je pripadao 925. landesschiitzen batallionu (Zbornik VII, i XII, knj. 1, d. 190).

Taj. Broj 110
Podatke o zvijerstvima
komunista dostavlja.

KRILNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIŠTVU

Bjelovar

Koprivnica, 16. listopada 1941.

Savezno na zapovijed tog zapovjedništva Taj. Broj 272 od 10. listopada 1941. godine podastrijem sljedeće podatke:

Dne 5. listopada 1941. godine u mjestu Koprivnica održat je zbor ustaške mladeži, na kojem je bio prisutan Doglavnik Betlehem¹ i nekoliko izaslanika iz Zagreba, održato je nekoliko nacionalnih govora i svečanost je tekla svojim normalnim tokom.

Na zboru govor je završen i postrojbe omladine krenule su da izvrše mimohod ispred izaslanika. U ovom momentu čuo se revolverski pucanj. Nastala je manja zabuna među prisutnima, ali potpisati koji se tog časa nalazio kod zbora, a za njima ustaška omladina potrčali su u pravcu gdje se pucanj čuo. Pred masom naroda i organima bježala su dva nepoznata lica² kroz mjesni park u pravcu državne pošte. Jedan od ovih iskoristio je priliku i bacio ručnu bombu pred poštom kojom prilikom su ranjena dva lica. Napadači t.j. atentatori nastavili su bijeg u pravcu izlaza iz grada prema kolodvoru, ali brzom potjerom organa nakon oko 200 metara bjega jedan od atentatora uhvaćen je živ, kod kojeg hvatanja učestvovao je i potpisati sa ustašama i redarstvom, dočim drugi atentator uspio se sklonuti na tavan od jedne obližnje zgrade. Uhvaćeni atentator sproveden je u gradsko redarstvo, a za prikrivenim produžena je akcija oko hvatanja. Pošto je utvrđeno da je isti sakrio se na tavan, zgrada je opkoljena od strane oružnika ove ispostave i to narednika Kenig Alberta, Kordić Šime i oružnika Babić Fajka, te od mnogobrojnih ustaša i gradskih redara. Opkoljeni dao je otpor iz vatrenog oružja i ovom prilikom povrijedio je jedno lice, pa je od strane spomenutih oružnika i prisutnih ustaša odgovoreno oružjem, kojom prilikom je narednik Kenig iz svoje službene puške ispalio 2 oštra naboja, a narednik Kordić iz svoga službenog pištolja 1 naboj i oružnik Babić iz svoje službene 1 naboj. Pošto opkoljeno lice više nije davalo otpora, prišlo se k otvoru tavana gdje je nađen teže povrijeđen u desnu sljepočicu. Odakle je prenešen u zgradu redarstva.

Utvrđeno je da se živi uhvaćeni atentator zove Marenčić Franjo³ iz sela Brezja, općine Sv. Petar Orehovac, kotar Križevci, a ovaj je izjavio, da se njegov drug koji je teško povrijeđen zove Gustav Benda⁴ iz Zagreba, drugih podataka nije dao.

Prilikom ovog atentata ranjena su slijedeća lica i to: Sabolić Martin, ratar, Galinec Julius radnik i Sabo Đuro, činovnik ustaškog redarstva u Zagrebu, sva

UHVAĆENI SU KRIVCI ZLOČINAČKOG NAPADA NA NJEMAČKE ZRAKOPLOVCE. NADALJE JE USTAŠKO REDARSTVO UZ POMOĆ REDARSTVENOG RAVNATELJSTVA OTKRILO I DRUGU KOMUNISTIČKU BANDU, KOJA JE SPREMALA NOVE ATENTATE NA NJEMAČKE VOJNIKE I USTAŠE

ZAGREB. 15. listopada. U savezu s napadajem na njemačke zrakoplovce dne 30. rujna 1941. u Zvonimirovoj ulici uhitilo je ustaško redarstvo u saradnji s redarstvenim ravnateljstvom u Zagrebu trinajest osoba, za koje je utvrđeno, da su ili izvršitelji ili bliži i dalji pomagači toga zločinstva. Ove su osobe predane nadležnom sudu na postupak.

Osim toga je ustaško redarstvo uz pomoć redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu u noći od 8. na 9. listopada uspjelo otkriti jednu drugu komunističku bandu, kod koje je pronađena velika množina oružja kao i eksploziva djelomično engleskog porijekla i dvije tiskare od kojih je jedna teška 700 kg.¹ Ustanovljeno je, da je ta skupina komunista imala nalog ovih dana izvršiti atentate na njemačke vojnike i ustaše.²

Iz Ministarstva unutrašnjih poslova

Hrvatski narod, 16. X 1941.

¹ Početkom rujna god. 1941. proradila je druga tzv. centralna tehnika (osnovana od CK KPH) u staklarskoj prodavaonici u Ilici br. 113, koju je Partija kupila upravo za tu svrhu. Veliki štamparski stroj (na električni pogon) nije se tu mogao smjestiti, pa je privremeno ostao u partijskom skladištu u Primorskoj ul. br. 10. a nabavljen je manji (na ručni pogon). Hapšenjem fiktivnog vlasnika staklane (9. listopada 1941.) prekinut je rad te štamparije, ali su stroj i već odštampani primjerci bili spašeni i prenijeti također u skladište u Primorsku ulicu. Međutim, policija je otkrila sav spremljeni materijal na tom mjestu.

² Prema njemačkim dokumentima od 12. X 1941. godine »... U Zagrebu komunisti ubili jednog njemačkog podoficira...«, koji je pripadao 925. landeschützen batalionu (Zbornik VII, tom XII, knj. 1, d. 190).

1941, listopad 16.
Koprivnica

Izvještaj oružničke postaje Koprivnica Krilnom oružničkom zapovjedništvu Bjelovar o napadu Gustava Perl Bende i Franje Marenčića na ustaški zbor u Koprivnici

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORUŽNIČKA POSTAJA
KOPRIVNICA

OSA

Taj. Broj 110
Podatke o zvijerstvima
komunista dostavlja.

KRILNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIŠTVU

Bjelovar

Koprivnica, 16. listopada 1941.

Savezno na zapovijed tog zapovjedništva Taj. Broj 272 od 10. listopada 1941. godine podastrijem sljedeće podatke:

Dne 5. listopada 1941. godine u mjestu Koprivnica održat je zbor ustaške mladeži, na kojem je bio prisutan Doglavnik Betlehem¹ i nekoliko izaslanika iz Zagreba, održato je nekoliko nacionalnih govora i svečanost je tekla svojim normalnim tokom.

Na zboru govor je završen i postrojbe omladine krenule su da izvrše mimohod ispred izaslanika. U ovom momentu čuo seje revolverski pucanj. Nastala je manja zabuna među prisutnima, ali potpisati koji se tog časa nalazio kod zbora, a za njima ustaška omladina potrčali su u pravcu gdje se pucanj čuo. Pred masom naroda i organima bježala su dva nepoznata lica² kroz mjesni park u pravcu državne pošte. Jedan od ovih iskoristio je priliku i bacio ručnu bombu pred poštom kojom prilikom su ranjena dva lica. Napadači t.j. atentatori nastavili su bijeg u pravcu izlaza iz grada prema kolodvoru, ali brzom potjerom organa nakon oko 200 metara bjega jedan od atentatora uhvaćen je živ, kod kojeg hvatanja učestvovao je i potpisati sa ustašama i redarstvom, dočim drugi atentator uspio se sklonuti na tavan od jedne obližnje zgrade. Uhvaćeni atentator sproveden je u gradsko redarstvo, a za prikrivenim produžena je akcija oko hvatanja. Pošto je utvrđeno da je isti sakrio se na tavan, zgrada je opkoljena od strane oružnika ove ispostave i to narednika Kenig Alberta, Kordić Šime i oružnika Babić Fajka, te od mnogobrojnih ustaša i gradskih redara. Opkoljeni dao je otpor iz vatrenog oružja i ovom prilikom povrijedio je jedno lice. pa je od strane spomenutih oružnika i prisutnih ustaša odgovoreno oružjem, kojom prilikom je narednik Kenig iz svoje službene puške ispalio 2 oštra naboja, a narednik Kordić iz svoga službenog pištolja 1 naboj i oružnik Babić iz svoje službene 1 naboj. Pošto opkoljeno lice više nije davalo otpora, prišlo seje k otvoru tavana gdje je nađen teže povrijeđen u desnu sljepočicu. Odakle je prenešen u zgradu redarstva.

Utvrđeno je da se živi uhvaćeni atentator zove Marenčić Franjo³ iz sela Brezja, općine Sv. Petar Orehovac, kotar Križevci, a ovaj je izjavio, da se njegov drug koji je teško povrijeđen zove Gustav Benda⁴ iz Zagreba, drugih podataka nije dao.

Prilikom ovog atentata ranjena su slijedeća lica i to: Sabolić Martin, ratar, Galinec Julius radnik i Sabo Đuro, činovnik ustaškog redarstva u Zagrebu, sva

tri rodom iz Koprivnice. Od ranjenih lica podlegao je u ovdašnjoj bolnici Sabo Đuro, dok se Sabolić Martin nalazi još u bolnici koji je također teže povrijeđen, dočim Galinec Julius je lakše povrijeđen a koji se nalazi na svom redovnom radu.

Sa drugim podacima ova ispostava po ovom događaju ne raspolaže, jer je cijeli rad po ovome preuzelo ustaško redarstvo.

Izvješće po ovome nije dostavljeno zapovjedništvu pukovnije, krilu i drugim na osnovu usmenog saopćenja vodnog zapovjednika, kojemu je jedino o toku događaja podnijeto izvješće pod br. 880 od 6. listopada t. g.

S molbom na nadležnost.

Zapovjednik ispostave
Albert Kenig, v. r.
narednik

18.X 1941.

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 61a, reg. br. 6/11—6.

¹ Andrija
² Bili su to Gustav Perl Benda, komandir i Franjo Marenčić, komesar Bjelovarske partizanske grupe, koji su s Kalnika došli u Koprivnicu s namjerom da izvrše atentat na doglavnika i ometu zbor ustaške mladeži.
³ Franjo Marenčić je odveden u Zagreb te nakon mučenja u ustaškom zatvoru Sing-Sing, strijeljan u Rakovom Potoku 1942. godine.
⁴ Gustav Perl Benda je u bolnici izdahnuo.

1941, listopad 16.
Nova Rača

Izveštaj Oružničke postaje Nova Rača Krilnom oružničkom zapovjedništvu u Bjelovaru o akcijama partizana u selima Bačkovici, Kašljavcu i Orovcu

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORUŽNIČKA POSTAJA
NOVA RAČA

Taj. Broj 140.

Izveštaj o zvjerstvima,
četnika-komunista, dostavlja.

KRILNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU

BJELOVAR

Nova Rača 16. listopada 1941. g.

Na temelju Zapovjednikove zapovjedi Taj. Br. 272 od 10. kolovoza 1941. godine, a savezno zapovjedi 1. Hrvatske oružničke pukovnije Taj. Br. 487/Poč. od 6. listopada 1941. godine, dostavljam slijedeći izvještaj o djelima četnika-komunista izvršenih do sada na području ove postaje.

1) Dana 6. rujna 1941. godine u 9 sati, ranjen je iz vojničke puške u selu Bačkovici, općina Vel. Pisanica, kotar Bjelovar, kod kuće Dančilovića Mitra općinski stražar iz Vel. Pisanice Cvetko Ivan, koji je nakon 2 dana od zadobijene povrede u Državnoj bolnici u Bjelovaru umro. — Istog je ranio četnik-komunista Dančilović Nikola, rodom iz Mal. Grđevca, kotar Grubišno Polje.

2) Dana 6. rujna 1941. godine u 13. sati, poginuo je u borbi sa odmetnicima Kljajić Đurom rodom iz Mal. Grđevca, kotar Grubišno Polje i Pavić Stevom rodom iz Bubana-Zrinska, kotar Grubišno Polje, djelatni ustaša Pero Marinić Grgin. nepoznatog mjesta rođenja, jedan ustaša teže a jedan lakše ranjeni kojima se također za ime i mjesto rođenja ne zna, u selu Bačkovici, općina V. Pisanica, kotar Bjelovar, a u kojem su sukobu poginuli i spomenuti odmetnici.

3) Noću 7 — 8 rujna 1941. oko 24 sata, ubijen je u selu Kašljavcu, općine Severin, kotar Bjelovar, seljak ustaša Petar Krančević, rodom iz istog mjesta, sa dva naboja iz samokresa, od strane komunista Đure Prilike, rođ. iz Prugovca, kotar Đurđevac, koji se tada nalazio uhićen od strane mjestnih ustaša u selu Kašljavcu, a nakon izvršenog ubijstva isti je pobjegao i do danas nije pronađen.

4) Noću 10—11. rujna 1941. godine oko 24 sata, po do sada nepoznatim četnicima—komunistima, bačena je jedna bomba i ispaljeno 5 naboja iz puške i 2 iz samokresa u kuću seljaka ustaše Joze Halape iz sela Orovca, općine Severin, kotar Bjelovar, od čega je Jozo Halapa poginuo na mjestu, sin mu Dragutin teže ranjen a žena mu Roza lakše ranjena.

5) Dana 3. listopada 1941. godine u 5.30 sati, ranjen je iz vojničke puške, po do sada nepoznatom četniku-komunisti u svome dvorištu, Pero Velagić Stankov, iz sela Bačkovice, općina V. Pisanica, kotar Bjelovar.

6) Dana 3. listopada 1941. godine u 4.30 sati, zapaljena su 2 stoga sijena i otave, po do sada nepoznatim četnicima-komunistima, seljaku Laziću Stevi iz Bačkovice, općina V. Pisanica, kotar Bjelovar, čime je isti oštećen za 4.000 kuna.

Svjetlosnih snimaka sa mjesta događaja po prednjim djelima ova postaja nema, ali su svi navedeni podatci provjereni po potpisatom i isti su istiniti.

Dostavlja se prednji izvještaj na nadležnost.

17X1941

Zapovjednik postaje:
Dragutin Devčić, v. r.
narednik

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 61a, reg. br. 6/11—2.

1941, listopad 25.
Velika Gorica

Izveštaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH u Zagrebu o cijepanju slika poglavnika NDH Dr. Ante Pavelića na području Velike Gorice

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
HRVATSKE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
ZAGREB

Broj: 3673/J. S.

Poglavnikovih slika
na plakatima cijepanje,
javlja.

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

ZAGREB.

U Zagrebu, 25. listopada 1941.

Zapovjednik oružničke postaje Velika Gorica dopisom broj 931 od 16. ovog mjeseca javlja:

»Noću između 21. i 22. rujna t.g. pocijepana je Poglavnikova slika na plakatu koji je bio izvješten na zgradi pučke škole u selu Kuće, općina Vukovina, kotar Velika Gorica.

Vođenim izvidima ustanovljeno je da su prvu sliku pocijepali seljaci Josip Berković, Franjo Berković, Dragutin Čunčić i Fabijan Lučić svi iz sela Kuće, općina Vukovina, kotar Vel. Gorica.

Drugu sliku pocijepao je seljak Ivan Šestak iz Staro Čiče.

Osumnjičeni čin ne priznaju, ali pošto im je ovaj dokazan svjedocima, te su uhićeni i sa prijavom predani Kotarskoj oblasti Velika Gorica.«

Dostavljam prednje na znanje.

—Zapovjednik, pukovnik¹

Dostavljeno:
Ravnateljstvu za javni red i sigurnost
N. D. H. i Vrhovnom oružničkom
zapovjedništvu.

*Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 152, reg. br.6/21—I.*

¹ Čauš Juraj

1941, listopad 28.

Maruševac

Obavijest uprave rudnika »Ugljenika Ladanje do/nje d.d.« Rudarskom glavarstvu u Zagrebu o nalazu komunističkih letaka na području rudnika i okoline te hapšenju 5 radnika u vezi s tim

UGLJENIK LADANJE DOLNJE D.D.

Željeznička stanica Ormož

Brzovjavni naslov: Ugljenik Maruševac

Telefon: Maruševac 4.

Post. ček. račun br. 33.716

28. listopada 1941.

Ladanje dolnje

Pošta: Maruševac ili Ormož

Povjerljivo!

Tit.

Rudarsko glavarstvo,

Zagreb.

Čast nam je naslov naknadno obavijestiti o slijedećem: Dne 14. kolovoza o. g. nađeni su u našem ugljeničkom prostoru i nedaleko na putevima kojima dolaze radnici na posao, letci komunističkog sadržaja.

Mi smo stvar odmah prijavili Kotarskoj oblasti u Ivancu, koja je preko ovdašnje oružničke postaje dala uhititi slijedeće naše radnike:

Možanić Milana

Križnjak Franju

Možanić Ivana

Jug Stjepana

Bosaka Karla

Istraga, koju je vodio gospodin Štefanac. kotarski predstojnik, nije mogla gornjoj petorici utvrditi nikakove krivnje radi tih letaka, pa su nakon par dana pušteni opet na slobodu, međutim nas je Kotarska oblast usmeno obavijestila (po g. predstojniku) da stoje pod nadzorom oružnika.

Sve gornje primili smo natrag na posao.

Sretno!

Ugljenik Ladanje dolnje d. d.

(potpis nečitak)

Original, strojopis

Sign., AH, RG. taj. 494/1941, reg. 26.

1941, listopad 30.
Zagreb

Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen hrvatskom narodu povodom dvadeset četvrte godišnjice oktobarske revolucije

Kad pročitáš, daj dalje!

HRVATSKI NARODE!

Ovih dana slavi svoj dvadeset četvrti rođendan Prva socijalistička zemlja svijeta. Slavi ga, zemlja, koje je ukinula najamno ropstvo radnika, koja je oslobodila seljaštvo feudalnih okova i osigurala mu napredak, koja je osigurala nacionalnu slobodu, koja je obezbjedila na šestini zemaljske kugle čovječansku slobodu i dostojanstvo, koja je svemu svijetu pokazala sposobnost radnog naroda da organizira svoj život, koja je čitavom svijetu pokazala životnu sposobnost Slavena.

Ova se obljetnica Velikog Dana slavi u krvavim trenucima najsramotnijih stranica historije čovječanstva. Ona se slavi u danima kada krvavi ljudožderski fašizam nanosi najveću sramotu njemačkom narodu i čitavom čovječanstvu, koji vjerolomno pokušava porobiti i potlačiti slobodne narode Sovjetskog Saveza i uništiti sve tekovine Velike Oktobarske Revolucije.

Ova obljetnica pada u vrijeme kada sve pozitivne snage čovječanstva, svi slobodoljubivi i po fašizmu porobljeni narodi Evrope vode Veliki rat za uništenje hitlerizma, te najbrutalnije i najbarbarskije diktature krupnog kapitala.

Ali ovoj fašističkoj nemani izbrojeni su dani. Narodi, koji su si izvojštili Oktobar, prednjače u današnjoj divovskoj borbi za slobodu svih podjarmljenih. I kako je prije 24 godine Oktobar bio zora, vijesnik dana za sve potlačene i porobljene, tako će isti narodi u skoro vrijeme navijestiti Novi Dan svemu čovječanstvu — uništivši glavne snage najvećeg neprijatelja čovječanstva i osiguravši mu tako slobodu od fašističkog jarma.

DRUGOVI RADNICI!

S ponosom nas ispunjuje činjenica, da glavne udarce neprijatelju čovječanstva zadaje zemlja, kojoj je radnička klasa omogućila, pod rukovodstvom Velike Boljševičke partije, ovakav gigantski napredak. Proslavimo uspomenu godišnjice radosnih trenutaka što smo ih doživjeli čuvši za Veliku Pobjedu ruske braće 1917. tako što ćemo učvršćujući borbenu jedinstvo radničke klase pojačati borbu proti razbojničkog fašizma, okupatora našeg naroda i najljućeg neprijatelja radničke klase. STUPAJMO SMJELO NA ČELU NARODNO-

OSLOBODILAČKE BORBE PROTIV FAŠISTIČKIH OKUPATORA I
NJIHOVIH USTAŠKIH SLUGU. Njihova je smrt jedini garant naše
pobjede.

BRAĆO SELJACI!

Oktobar je 1917. omogućio da danas protivu neprijatelja, koji vam
pljačka plodove vaše muke i goni vaše momke u krvavi rat za tuđe interese,
stoji nepobjediva Crvena Armija, armija radnika i seljaka. Veliki Oktobar je
omogućio, da vaša pobjeda nad tim neprijateljem bude sigurna i skora.
Proslava ove godišnjice neće za vas biti samo čestitka vašoj oslobođenoj braći
seljacima u Sovjetskom Savezu, nego proslava rođendana vašeg glavnog
saveznika i nosioca borbe za vaše oslobođenje. Proslavimo stoga ovaj
rođendan pojačanom borbom protiv vjerolomnih fašističkih napadača na
Sovjetski Savez.

STVARAJMO MOĆNU OSLOBODILAČKU FRONTU, KOJA ĆE
ZADATI SMRTNE UDARCE OKUPATORIMA NAŠE NAPAĆENE
DOMOVINE I NJIHOVIM PLAĆENICIMA NA ČELU S PAVELIĆEM.

HRVATSKI RODOLJUBI!

Primiče se kraj vjekovnom robovanju Hrvata. Vjekovni je neprijatelj
hrvatske slobode uspio da privremeno zavlada Hrvatskom, da u nju uvede
najgori teror i pljačku u krvlju pisanoj hrvatskoj povijesti. Dugo su mnogi
hrvatski rodoljubi tražili kojekuda po Evropi i diljem svijeta prijatelje
hrvatskog naroda, koji bi mu bili spremni dati nesebičnu pomoć. Jedina je sila
Sovjetski Savez, koji je od svojeg prvog dana kako nam to svjedoči i Franko
Potočnjak — izražavao simpatije za oslobodilačke težnje hrvatskog naroda i
bio spreman da ih nesebično pomogne. Sovjetski Savez je zemlja gdje ne
postoji nacionalno pitanje, jer svi narodi žive u punoj slobodi i bratstvu. TAJ
ISTI SOVJETSKI SAVEZ I DANAS NOSI NA SVOJIM PLEĆIMA
GLAVNI DIO BORBE ZA OSLOBOĐENJE I HRVATA OD
FAŠISTIČKOG JARMA.

Veliki praznik ove bratske slovenske zemlje proslavit ćemo pojačavši našu
borbu protiv okupatora i njegovih marioneta Pavelića i ustaške bande, koji su
u ovo kratko vrijeme nanijeli našem narodu više sramote, nego sve izdajice u
svoj dosadašnjoj povijesti.

HRVATSKI NARODE!

Okupator naše domovine i vjerolomni napadač na Sovjetski Savez vrši u
ovim danima Velike Oktobarske revolucije svoju posljednju veliku ofanzivu.
Kao i u oktobru 1917, tako će i ovom prilikom narodi SSSR-a pod vodstvom
svoje Slavne Boljševičke Partije i Velikog Staljina, uz pomoć slobodoljubivih

naroda Velike Britanije i USA, uz pomoć svih po fašizmu porobljenih naroda Evrope, znati slomiti neprijatelja.

Sada, više nego ikada ranije, pruža nam se široka mogućnost da zbacimo sramnu ljagu, koju nanosi hrvatskom narodu krvnik Pavelić i njegova ustaška banda. Hiljade i hiljade narodnih boraca, koji hrabro položiše svoje živote za svetu nacionalnu slobodu, cijela naša napačena domovina ZOVE NAS DA ZBIJEMO ČVRSTO SVOJE REDOVE OKO JEDINSTVENE NACIONALNO-OSLOBODILAČKE FRONTE, DA STUPAMO SMJELO I ODLUČNO U NARODNO-OSLOBODILAČKU PARTIZANSKU VOJSKU. U SVETI BOJ PROTIV FAŠISTIČKIH OKUPATORA I NJIHOVIH PLAĆENIKA - ZA NACIONALNO OSLOBOĐENJE. NA ORUŽJE HRVATSKI NARODE ZAJEDNIČKI SA BRAĆOM SRBIMA, SLOVENCIMA, CRNOGORCIMA I DRUGIMA OČISTIMO NAŠU ZEMlju OD FAŠISTIČKIH POROBLJIVAČA I NARODNIH IZDAJICA.

Ovogodišnja proslava Velikog Oktobra neka bude naš poklič:

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Živio moćni Sovjetski Savez — nada svih porobljenih i ugnjetenih!

Živjela nepobjediva Crvena Armija!

Živio vođa i učitelj međunarodnog proletarijata — Veliki STALJIN!

Živjela Komunistička partija Jugoslavije, predvodnik u borbi za narodno oslobođenje!

Živio sveti boj naroda Jugoslavije za nacionalno oslobođenje!

Živjela nacionalno-oslobodilačka borba hrvatskog naroda!

Živjela naša hrabra partizanska vojska!

Slava palim borcima za nacionalno oslobođenje!

Smrt fašističkim okupatorima i narodnim izdajicama!

30. listopada 1941. g.

Centralni komitet
Komunističke Partije Hrvatske

*Original, umnožen na geštetneru
Sign., AIHRPH, KP—4/24.*

DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO MJESTA VARAŽDIN

»O« Br. 61
30. listopada 1941. g.
Varaždin

PREDMET: ustaška vojnica
napadnuta

MINISTRU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA / GLAVNI STOŽER

28. listopada 1941. godine oko 17.30 sati u selu Beretinc¹ za vrijeme vježbe čarkara 25. sata ustaške vojnice sa tri strane ispaljeno je oko 20 nabojâ bojevih na ove ustaše. Jedan je ranjen u nogu.

Po prilici prije pet dana oko 18 sati kod istog sela bačena je bomba iz kukuruza na 25. sat. ustaške vojnice, od koje nije bio nitko ranjen.

Od strane Velike župe preduzete su mjere.

ZAPOVJEDNIK,
Boroša²

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kutija 61, reg. br. 1 0/3 — 1

- ¹ Beretinec
- ² Eduard

1

1941, listopad 31.
Novak i

Rezolucija Okružnog komiteta KPH za Zagreb sa prve okružne konferencije

Rezolucija sa prve konferencije Okružnog komiteta KPH za Zagreb.

Rezolucija

prve okružne konferencije Zagb. okruga K.P. H. održane u drugoj polovici mj. listopada 1941.

Socijalni sastav konferencije bio je 6 sitnih seljaka i 2. zanat, radnika.

Socijalni sastav članstva Zagb. okruga u velikoj većini jesu sitni seljaci i nekoliko zanat, radnika, jer se čitavi okrug sastoji uglavnom od sitnih seljačkih masa. Delegati su zastupali 80. part, članova.

I.

1. Nakon saslušanog referata o vanjskoj i unutarnjoj polit, situaciji prisutni delegati u cijelosti i pojedinostima usvajaju i pozdravljaju političku liniju C. K. K. P. J., koji je u svojim proglasima, cirkularima i direktivama na vrijeme signalizirao opasnost krvavog fašizma, te pravovremeno pozvao radni narod zemalja Jugoslavije na borbu protiv smrtne opasnosti, koja je zaprijetila od strane Njem.(ačkih) faš. razbojnika svim narodima zemalja Jugoslavije.

2. Konferenc(ij)a sa zadovoljstvom konstatuje, da mržnja protiv okupatora i njihovih slugu (»ustaša«) svakim danom sve više raste, a simpatije za našu Partiju kod siromašnog seljaštva bivaju danomice sve veće.

Borba bratskog srpskog naroda protiv okupatora, (ima) sve više pristaša u hrvatskom seljaštvu i služi za primjer herojstva u borbi protiv fašističkih varvara.

3. Nada i simpatije Hrvat, seljaštva za herojstvo nesalomive bratske Crvene armije od dana u dan sve su veće, te sazrijevaju momenti za oružanu borbu protiv fašističkih krvoloka. Kao vidljivi znakovi simpatija za bratski Ruski narod, a mržnja protiv fašističkih porobljivača jesu:

- a) bojkot tržišta,
- b) ne odazivanje u vojsku na bratoubilačku borbu,
- c) bojkot »ustaških« konfidenata i špijuna,
- d) borba protiv rekviriranja žita, stoke, kukuruza i ostalih seoskih proizvoda.

Po saslušanim izvještajima o radu part, organizacije na selu, konferencija konstatira i zaključuje slijedeće:

1. Rad na organizacionom polju u pojedinim kotarima bio je dosta slab, a naročito:

- a) slaba veza između mjestnih foruma i nižeg kadra,
- b) slabo funkcioniranje u dostavi part, materijala,
- c) netačno održavanje sastanaka rukovodstava i part, ćelija.
- d) neplanski rad,
- e) netočno plaćanje part, članarine i ostalog part, materijala.

Stoga konferencija stavlja si u zadatak, a budućem Ok. nalaže, da se provodi stroga kontrola rada rukovodstava, part, ćelija i članova; da se povede potrebna reorganizacija za točno funkcioniranje tehnike i veze sa nižim kadrom; da se strogo plaća članarina — (tko pored ostalih dužnosti ne plaća part, članarinu ne može biti član partije).

2. Nadalje konferencija konstatira da se nedovoljno provode part, direktive i linije, te neizučavanje part, proglašenja i odluka a naročito:

a) ne vode se diverzione akcije,
b) nepravilan i nesiguran odnos prema h.ss.—ovskim masama,
c) slabo vođenje sabotaže,
d) slaba propaganda u širokim redovima naroda,
e) sektaštvo je također zauzelo maha u nekim mjestima, te se na taj način partiji izdvajali od masa; traže komuniste, a antifašističke mase prepuštaju samim sebi.

0 nedovoljan rad na formiranju N. O. F.

Stoga se nalaže svim mjesnim forumima, ćelijama i članstvu da se strogo provode sve part. direktive, da se smjesta prouče part. proglašeni i odluke V. konf. K. P. J. i I. konf. K. P. H. Zatim, da se okuplja sve antifašističke elemente u J. N. O. F., da se izbaciti politikanstvo a da (se) stvara borbeni front naroda na sitnim svakodnevnim zahtjevima za borbu protiv okupatora i njihovih slugu, o'nako kako je to navedeno u part. proglašima i cirkularima.

3. Zapažen je nepravilan postupak kod primanja novih članova, provođenja konspiracije i odgoja članstva o držanju pred klasnim neprijateljem.

Zato konferencija zaključuje, da se strogo provjeri na radu svaki onaj ko je kandidat za Partiju, da se strogo provode konspiracije i podučava članstvo u pravilnom držanju pred klas. neprijateljem.

4. Rad među seoskom omladinom i ženama također veoma je slab. Konferenc(ij)a stavlja u zadatak svom part. članstvu da prikuplja omladinu i žene oko Partije.

5. Da bi naša Partija odgovorila svom historijskom zadatku, potrebno je čistiti part. org. od raznih panikera, nadiscipliniranih elemenata, špekulanata i dezertera, te raznih oportunističkih.

6. Jačati partiju putem izgradnje kadrova u prosvjetnom, akcionom i org. pogledu.

Original, rukopis

Sign., AIHRPH, KP—4/26.

1941, listopad
Zagreb

Obračun primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za
Hrvatsku za mjesec listopad 1941. godine

Ime	Iz. M. i O.	Pomoći	Drnje	Spanci	Razno	Lepogl. [ava]	Rezerve	Odbor	Puto- vanja
Prenos	45.559,25								
Zgb.	195.429	122.397	17.474	26.661	4100	12.240	800	20.000	19.384
Brod- Savi	16292	15920						<u>372</u>	802
Okr. [ug]									
Zgb	1966								
	259.246,25	138.317							
Izd. M.									
i O.	<u>138.317</u>								
	120.929,25								
Izd.P.	<u>81.461</u>								
	39.468,25								
Rezerve	<u>20.372</u>								
Ostatak	19.096,25								

Original, tabela, rukopis
Sign. AIHRPH, RO-D. S. — 1/19

1941, listopad
Zagreb

Obračun primitaka i izdataka Mjesnog odbora Narodne pomoći za Zagreb za
mjesec listopad 1941. godine

Primitak				Izdaci		
I.	4.543-	?	L. [ični]	26.120		
II.	18.970-	?	O. [pskrbni biro]	47.900	X mj. see	8000
III.	33.481-	636	H. [igijenski Zavod]	27.879	XI"	39000

IV.	56.046	668	B. [olnice]	5.900
V.	16.164-	364	R. [azno]	14.598
VI.	9.616-	170		
Int.			iz. [daći]	122.397
[elektualci]	28.540-	158		
St. [udenti]	3.429-	?		
Ž. [eljeznica]	5.510-	?		
R. [esto]	4.139-	?		
	180.429			
rz. [razno]	15.000			
	195.429			
iz. [datak]	122.397			
	73.032			
rz.	20.000			
ac. [onto]	53.032			
p. [rimitak]	1.800			
	51.232-			

Original, tabela , rukopis
 Sign. AIHRPH . RO D.S. -- Ij19

1941, listopad
 Zagreb

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i okružnih komiteta KPH Zagreb i Krapina, te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za mjesec listopad 1941. godine

Primitak		I	II	III	IV	V	VI	
Mj.	Saldo	Član. M.K.	Član. O.K.	Štamp.	Pril.	Vanr. pril.	N.P.	Ukupno
	312.243	1.768	1.274	2.242	11.557			312.243
			270	690	31.900			1.768
			921		640			2.465
					1.232			2.932
					11.600			63.656
X.					6.727			
	312.243	1.768	2.465	2.932	63.656			383.064

Izdatak	1. II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Mj. CKJ Štamp.		Mat.	Tehn.	Put.	Izdr.	Pomoć	Razni	Saldo
[a]		[erijal]	[ika]	[ovanja]	[ržavanje]		izdaci	
			366	400	2.000		2.000	339.849
				1.000	2.500		10.000	
				500	2.500		100	
				400	1.500		1.000	
				200	1.000		4.000	
				100	2.000		4.000	
				700	100		1.000	
X.				83			3.000	
							100	
							66	
							450	
							150	
			366	3.383	13.600		25.866	339.849

P. [rimitak]			X.	
Saldo				312.243
M. K., čl. [anarina]	I. XII	} Mrtv. [ac] ³	I ¹	1.768
” pr. [ilozi]	1. XII		IV	11.557
” št. [ampa]	1. XII		III	2.242
” N.P.	1. XII			1.330 Dao Anki ²
Nor. [a] ⁴	13.XI		IV	31.900 11.000 1
				à 2.90 kn
				= 31.900
”	13.XI		IV	640 32 R.M.à
				20 kn = 640
pr. [ilozi]	7. XI		IV	1.232
	7. XI		IV	11.600 4000 1 à
				290 = 11.600 kn
N. [ova] Gr. [adiška] čl. (VI. [ado]) ⁵			II	1.274
Grač. [ac] čl. [anarina]			11	270
O.K.Zgb. čl. [anarina]			II	921
št. [ampa]			III	690
pr. [ilozi]			IV	6.727
” N.P.				1.966
Mrt. [vac] N.P.	5. XI			930 Dao Anki
Izd. aci	X.			
Brzi ⁶ izdr. [žavanje]			VI	2.000
Šim. [ina] ⁷ djeca N.P.				1.000
Put. [ovanja] u Gosp [pić]	17.X		V	400

Koferi i bat. [erije]	30.X	}	And[rija]°	VIII	2.000	
Pozajmica Antonovu ⁸					5.000	
Oslob. [ođenje] Vinka ¹⁰					5.000	
Put. [ovanje] Osj. [ek]					1.000	
F. [rie] ¹¹ izdrž. [avanje] za XI					2.500	
Švabi ¹²	1. XI	}	VI [ado]	VIII	10.000	
Brka ¹³	1. XI				VIII	100
Antena	7. XI				IV	366
Put. [ovanje] Lika					V	500
Put. Lika Kur. [ir]					V	400
Put Sar. [ajevo]	10.X				V	200
” 1. [vanić] Gr. [ad]	13.X				V	100
” Bgd.	20.X				V	700
” taxi	22.X				V	83
Drva	2. XI				VIII	1.000
VI. [ado] izd. [ržavanje]	5.X			VI	2.500	
Konsp. [irator] ¹⁴ izdr. [žavanje]				VI	2.000	
O.K. Zgb. prase M. ¹⁵				VIII	4.000	
” Mast M.				VIII	4.000	
” ” M.				VIII	1.000	
” prase Puš. Jož. [a] ¹⁶				VIII	3.000	
” Pet. [ar] ¹⁷ izdr. [žavanje]				VI	1.500	
” Popr. [avak] bic. [ikla]				VIII	100	
” Razno				VIII	66	
O.K.Zgb. Jur[a] ¹⁸ izdr.[žavanje]				VI	1.000	
" popr. [avak] bic. [ikla]				VIII	450	
” ” čizm [a]				VIII	150	
Mrtv. [ac] izdr. [žavanje]				VI	2.000	
” Omi. [adinac] ¹⁹ izdr. [žavanje]				VI	100	

Originai, tabele, rukopis
Sign., AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

¹ Brojke se odnose na označene stupce tabela
² Anka Berus
³ Vladimir Bakarić
⁴ Zlata Šegvić
⁸ Vlado Popović
⁶ Pavle Gregorić
⁷ Šime Balen
⁸ Josip Kopinić
⁹ Andrija Hebrang
¹⁰ Vinko Jedut
¹¹ Grga Jankez
¹² Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
¹³ Rade Končar
¹⁴ Dragutin Saili
¹⁵ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.

¹⁶ Isto.
¹⁷ Isto.
¹⁸ Isto.
¹⁹ Isto.

1941, studeni 2.
Gornje Sredice¹

Proglas Okružnog komiteta KPH Bjelovar upućen vojnicima, podoficirima, oficirima i svim vojnim obveznicima sa pozivom da se ne odazovu mobilizaciji koju organizira ustaški režim

VOJNICI, PODOFICIRI, OFICIRI I SVI OBVEZNICI!

Posljednih dana pozvano je 10 godišta rezervista na odsluženje vojnog roka. Nedavno su pozvani regruti da odsluže čitav vojni rok — ,a osim toga stalno stižu pozivi tisućama mladih i starijih vojnih obveznika, da se jave na vojnu službu. Tisuće i desetci tisuća ruku otima se tim pozivima selu baš u vrijeme kada su ona potrebna za jesensku sjetvu, za branje kukuruza i za dovršenje poljskih poslova, prije nastupa zime.

Koji su razlozi da se danas poziva u vojsku toliki broj ljudi? Da li se Hrvatski narod nalazi danas u opasnosti uslijed napada neprijatelja iz vana ili se neprijatelj moguće već nalazi u Hrvatskoj?

Čujte vojnici pravu istinu o razlozima ove mobilizacije: Hrvatska se danas nalazi (isto tako kao i sve zemlje Evrope) porobljena od njemačkog i talijanskog fašizma. U Hrvatskoj danas vlada Pavelićeva ustaška banda, koja je po nalogu Hitlera i Musolinija opljačkala čitavu zemlju i dovela je tako na rub propasti. Vas pozivaju ustaške vlasti u vojsku zato da Vas otjeraju u Bosnu, Liku i Kordun, u borbu protiv vaše krvne braće, protiv partizana, tih junačkih boraca za slobodu, koji su ustali da s oružjem zaštite svoje žene, djecu i svoje domove od užasnih krvoprolića, od zvjerskih mučenja, od pljačke i paljenja, koje provode u tim krajevima ustaški banditi. Šalju vas u borbu protiv onih koji su se latili oružja zato, da istjeraju iz naše napaćene zemlje fašističku tuđinsku soldatesku, njemačku i talijansku.

Ali vas pozivaju i zato što Hitleru treba topovsko meso za rat na istoku. Tamo se danas vodi strašna krvava borba, koju je započeo krvavi bandit Hitler protiv Sovjetskog Saveza, protiv slobode i blagostanja, protiv jedne istinske zaštitnice malih naroda. Sa strahovitim oružjem i ogromnim brojem vojnika napao je Hitler mučki Sovjetski Savez svjestan da zemlja socijalizma neće dopustiti porobljavanje tolikih naroda Europe po njemačkom i talijanskom fašizmu. Nakon 4 mjeseca krvave borbe njemačka je vojska izgubila preko 4 milijuna vojnika. Zadnja ofenziva na Moskvu koju je Hitler započeo prije mjesec dana pokazala je da njemačka vojska ne može više voditi ofenzivnu borbu protiv moćnog Sovjetskog Saveza. Hitleru nije dovoljna njemačka vojska. On treba novu vojsku iz okupiranih zemalja, novo topovsko meso.

Vojnici, podoficiri i oficiri! Vas zovu u vojsku zato što Hitler treba

vojnike. Krvavi plaćenik Hitlerov Pavelić i njegova ustaška banda proglašuju mobilizaciju u Hrvatskoj da bi vas otjerali preko Njemačke na istok, u rat protiv Sovjetskog Saveza!

Vojnici, podoficiri i oficiri! Zar ćete dopustiti da vas otjeraju u Bosnu, Liku i Kordun, da u nečasnoj bratoubilačkoj borbi izginete zato, da osigurate vlast bandita Pavelića, da ometate borbu partizana za oslobođenje tih krajeva od ustaške bande i od tuđinskih, njemačkih i talijanskih trupa?

Zar ćete dopustiti da vas njemački oficiri otjeraju kao stoku na istočni front da izginete u borbi protiv zemlje socijalizma, zemije slobode, da ginete u borbi protiv svoje Slavonske braće. Zar ćete dopustiti, da se sramoti ime Hrvatskog naroda podlim napadom na Sovjetski Savez, na zemlju koja danas vodi borbu za slobodu i blagostanje svih naroda Evrope? Zar ćete se boriti protiv junačke crvene vojske koja svojim divovskim otporom ništi redove Hitlerove vojske i time spašava kulturu Evrope i čitavog čovječanstva. Zar ćete vi (Hrvatska braćo) pomoći krvavom Hitleru i time postati sudionicima fašističkog porobljavanja čitave Evrope?

Ne! Hrvatski narod neće dopustiti da mu njegovi sinovi nanose takovu sramotu! Hrvatski radnik i seljak pokazat će i taj put da znade na kojoj je strani pravda i neće kaljati hrvatskog imena borbom na strani fašizma, tog zakletog protivnika svake slobode.

Vojnici, podoficiri i oficiri! Nedajte se zavesti lažima o tobožnjoj slobodi hrvatskog naroda pod fašizmom! Ne vjerujte ustaškim plaćenicima Hitlera i Musolinija, koji su prodali slobodu hrvatskog naroda! Oduprite se složno zapovjedi da idete u Bosnu ili bilo kuda u borbu. Napuštajte kasarne, vraćajte se svojim kućama. Vraćajte se s oružjem u uniformama. Vraćajte se svojim selima u grupama, dajte otpor svakom ustaši, svakom žandaru koji bi vas htio u tom spriječiti. Objavite svim vojnim obveznicima da se ne odazivaju vojnim pozivima, da ostanu u svojim selima i da se opru svakom pokušaju ustaških vlasti da ih otjeraju u kasarne. Oboružajte se, udarite po ustaškim banditima — dotucite njihovo pašovanje koje je na izdisaju!

ŽIVILA SLOBODA HRVATSKOG NARODA!

ŽIVIO BRATSKI SAVEZ HRVATSKOG I SRPSKOG NARODA

U BORBI PROTIV KRVAVOG FAŠIZMA!

ŽIVJELI JUNAČKI BORCI ZA SLOBODU U BOSNI, LICI I KORDUNU!

DOLJE FAŠIZAM I NJEGOV KRVAVI PLAĆENIK PAVELIĆ!

ŽIVJELA BORBA PROTIV FAŠIZMA POD VODSTVOM MOĆNOG SOVJETSKOG SAVEZA!

2. XI. 1941.

OKRUŽNI KOMITET KOMUNISTIČKE PARTIJE
ZA OKRUG BJELOVAR

Original, šapirograf
Sign., A 1 H R P H, KP—100/4776.

¹ Proglas je umnožen u tehnici OK KPH Bjelovar u Gornjim Sredicama.

188

1941, studeni, početak
*Gornje Sredice*¹

Proglas Okružnog komiteta KPH Bjelovar hrvatskom i srpskom stanovništvu s pozivom na otpor teroru ustaškog režima

Braćo seljaci!

Krvavi plaćenici Hitlera i Musolinija, Pavelić i njegova ustaška banda doveli su radni narod takozvane Nezavisne Drž. Hrvatske u otvorenu propast. Njemačka i talijanska soldateska ispraznila je odmah po dolasku u našu zemlju sve trgovine i magazine živežnim namirnicama. - Svi gradovi, sva veća mjesta ostali su bez odjeće i obuće, bez sukna i kože, bez sapuna i soli. Seljak danas ne može u gradu nabaviti dobar par cipela i dobro odjelo, ne može kupiti ni sapuna ni čavala. Sve su trgovine prazne ili prodaju za velike novce najlošiju robu. Danas u gradu nema masti, maslaca, jaja — nema drva.

Seljaci stotine sela već gladuju, ostale čeka prije ili kasnije ista sudbina.

Braćo seljaci! Zašto danas u našim gradovima nema kruha, nema masti? Zašto vi seljaci ne možete kupiti pristojno odjelo, dobru obuću? Zašto nema sapuna? U mnogim selima Podravine i Slavonije ponestaje masti! Naše selo najbolje znade koji je tome razlog. Najprije su okupatorske vojske fašističke Njemačke i Italije ispraznile sve magazine i sve trgovine živežnim namirnicama, kupujući za papirnate bezvrijedne njemačke marke sve što se našlo u trgovinama. Ali to je bio samo početak. Krvoločnom Hitleru trebala je hrana za njegovu vojsku, kojom je mučki napao Sovjetski Savez. Plaćeničke vlade po njemačkoj i talijanskoj vojsci okupiranih zemalja, dobile su naređenje, da sve raspoložive živežne namirnice predaju fašističkoj Njemačkoj, za ishranu njemačke vojske. Plaćenička ustaška vlada sa izdajicom Pavelićem na čelu počela je izdavati razne uredbe i zakone, kojima je čitava narodna imovina u tzv. Nezavisnoj Drž. Hrvatskoj stavljena na raspoloženje fašističkoj Njemačkoj. Počelo se sa popisivanjem zaliha žita, da bi se prešlo na prisilni otkup žita. Slobodna prodaja zabranjena je, tobože zato, da bi se viškovima žita u bogatijim krajevima, namirili manjci žita u siromašnijim (pasivnim) krajevima. Međutim, žito je otišlo i još uvijek odlazi iz bogatijih krajeva u Njemačku, a u siromašnim krajevima Bosne, Like, Korduna, koji se nalaze pod ustaškom vlašću, kao i Hrv. Zagorju vlada već danas glad.

Po selima obilaze kao hijene razne komisije ustaških vlasti, koje popisuju zalihe žita, kukuruza, stoke, svinje, pa čak i perad. Jednom uredbom zabranjuje se prodaja svinja, drugom lovljenje svinja u nekim krajevima itd. Određene su ograničene količine stočne hrane za ishranu stoke. Čak i za ishranu peradi onda je količina-dabome premalena-hrane. Nedavno je izdana naredba, kojom se seljacima zabranjuje slobodna prodaja stoke i daje isključivo pravo samo nekim od države povlaštenim ustanovama, da kupuju stoku po cijeni koju bude odredila ustaška vlada. Sve to čine ustaški plaćenici zato, da bi oteli radnom narodu sela i posljednju rezervu hrane, koja je potrebna fašističkom krvoloku Hitleru za daljnje vođene rata. Toj narodnoj bijedi mnogo su doprinijeli krvavi divljački progoni pravoslavnih seljaka, sa strane ustaških bandita. Hiljade domova pravoslavnih seljaka u Bosni, Lici, Kordunu, hiljadu seljačkih gospodarstava na čitavom teritoriju tzv. Nezav. Drž. Hrvatske zapušteno je progonima pravoslavnih seljaka. Time je još više upropašćeno naše narodno gospodarstvo.

Radi svih tih protunarodnih mjera, koje provodi Hitlerov plaćenik Pavelić stoje danas sela ravne Slavonije i ostalih bogatijih krajeva pred otvorenom opasnošću, da će ih kroz kratko vrijeme zadesiti ista sudbina, koja je već zadesila Hrv. Zagorje i ostale naše pasivnije krajeve. Svuda prijeti glad.

Braćo seljaci! Zar da hrvatski seljak strepi pred glađu zato da bi Hitlerova fašistička soldateska mogla biti sita i mogla dalje napadati Sovjetski Savez, tu veliku zemlju mira i blagostanja, tu veliku zaštitnicu malih naroda? Zar da hrv. seljak pomaže krvavog Hitlera u napadu na zemlju Sovjeta, koja daje danas najveće žrtve kulturi cijelog čovječanstva.

Braćo hrvatski seljaci! Stanite na put ovoj bezdušnoj pljački, koju kod nas provodi fašistički plaćenik Pavelić sa svojim ustaškim krvolocima po naređenju Hitlera i Musolinija! Pokažite da ste pravi potomci junačkog Matije Gupca tog velikog borca za slobodu hrv. sela! Organizirajte se za borbu protiv ove pljačke! Ne dopustite, da vam razni banditi silom izvode stoku iz vaših štala i da prisilno od vas kupuju proizvode vašeg truda i vaše muke!

Održavajte sastanke i konferencije u vašim selima, organizirajte Odbore za gospodarsku zaštitu sela. Neka najpošteniji i najborbeniji seljaci ulaze u te odbore, neka preuzmu na sebe organizaciju zaštite sela od svih pljačkaša. Povežite se sa pravoslavnim seljacima, povežite se sa susjednim selima i zajednički organizirajte otpor protiv pljačke, koja će biti sve veća i sve silovitija. Pružajte zajednički otpor ustaškim vlastima, koje nasrću na vašu imovinu! Tjerajte iz vaših sela sve, koji dođu popisivati vašu hranu i vašu stoku. Oduprite se svakome tko dođe da vam silom odvede stoku. Ne dajte niti jednog zrna žita ustaškim banditima, jer to žito odlazi u Njemačku i omogućuje Hitleru, da nastavi rat protiv Zemlje Sovjeta.

Niti jedne krave, niti jednog vola, niti jedne svinje za fašističke napadače. Protiv sile ustaških bandita suprotstavite organiziranu silu sela.

Živila borba hrvatskih i srpskih seljaka protiv zajedničkog neprijatelja Hitlera i Musolinija i njihovih plaćenika Pavelića i ustaških bandita.
DOLJE FAŠIZAM! DOLJE NJEMAČKA I TALIJANSKA OKUPATORSKA VOJSKA!
ŽIVIO SOVJETSKI SAVEZ! ZAŠTITNIK SLOBODE SVIH MALIH NARODA!
ŽIVILA CRVENA ARMIJA! SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODIMA!

OKRUŽNI KOMITET
Komunističke partije Hrvatske
za okrug Bjelovar

*Original, umnožen na šapirografu
Sign., AIHRPH, KP — 100/4781.*

¹ Proglas je umnožen u tehnici OK KPH Bjelovar u Gornjim Sredicama

189

*1941, studeni 4.
Gornje Sredice'*

Okružnica br. 1. Okružnog komiteta KPH Bjelovar kojom se daju direktive za rad partijsk ih organizacija na području okružnog komiteta

OKRUŽNICA BROJ 1

Okružni komitet izdavat će povremeno okružnice da bi olakšao rad partijama i da bi omogućio što plodotvorniji rad partijskim jedinicama i komitetima. Ova Okružnica (broj 1) ima općeniti značaj i mora da služi svim jedinicama kao i svim općinskim odnosno kotarskim (sreskim) komitetima kao rukovodstvo u radu. Uz ovu okružnicu bit će izdano kao dodatak dva članka o zadaćama i načinu rada partijskih organizacija. Ovi članci treba isto tako da posluže svakom partijcu, partijskim jedinicama kao i partijskim komitetima kao rukovodstvo u radu.

I. Unutarnja struktura (grada) partijskih jedinica i komiteta i njihov rad.

- 1) Svaka partijska jedinica mora imati svog biranog proćelnika (sekretara) koji je dužan svakog tjedna (nedjelje) sazvati barem jedan puta sjednicu jedinice, na kojoj moraju prisustvovati svi članovi jedinica.
- 2) Proćelnici jedinice moraju održati stalnu vezu sa kotarskim komitetom

i to tako, da se proćelnici jedinica svakih 10 dana barem jedanput nađu sa sekretarom kotarskog komiteta.

3) Kotarski komitet dužan je voditi računa o radu svih jedinica u kotaru redovito i bez zakašnjenja nabavljati sav partijski i propagandni materijal, vršiti stalnu kontrolu rada svih partijskih jedinica, obilaženjem tih jedinica upućivati ih u rad, pomagati rad jedinicama savjetima i ispravljanjem griješaka, iznošenjem primjera pravilnog rada i dr. Kotarski komitet mora preko svojih članova, a naročito preko sekretara biti u tanćine upoznat sa radom svih jedinica u kotaru. Sekretar kotarskog komiteta mora lićno poznavati sav partijski aktiv u kotaru. Kotarski komitet mora preko svog sekretara biti u stalnoj vezi sa okružnim komitetom, toćno i brzo prenositi direktive Okružnog komiteta svim područnim jedinicama i toćno izvješćavati o partijskom radu svih jedinica. Sekretar kotarskog komiteta mora sazivati svakoga tjedna barem jedan put sjednicu kotarskog komiteta, na kojoj moraju prisustvovati svi ćlanovi komiteta.

4) Svaka partijska jedinica (kao i svaki ćlan) dužna je toćno, savjestno i brzo sprovoditi direktive dane pismeno ili usmeno višim forumom (kotarskim, okružnim ili centralnim komitetom). Kotarski komitet kao i svaki njegov ćlan isto su tako dužni toćno i brzo sprovoditi direktive O.K. i C.K.

Kotarski komitet kao i svaka jedinica treba da isto tako sprovedu svaku direktivu koja je dana letkom ili kojim drugim putem. Kada na prim, izae letak seljacima u kom se oni pozivaju, da formiraju odbore za gospodarsku zaštitu sela i u obližnjim selima gdje nema partijske jedinice, odmah preći na rad meću seljacima i nastojati, da seljaci održe konferencije i da na njima biraju takove odbore.

Jedinice, što proizlazi iz gornjega, ne smiju se ogranićiti na rad samo u svojem selu, već moraju da rade u svim okolišnjim selima u kojima nema partijske jedinice.

II. Obrazovanje kadrova, primanje novih ćlanova.

1) Svaka jedinica mora uz redoviti rad (vršenje akcija) posvetiti brigu teoretskoj i politićkoj izgradnji svojih ćlanova zajednićkim ćitanjem, diskutiranjem i proućavanjem partijske literature kao i uopće marksistićko-lenjinistićke literature. Ne smije biti jedinice u kojoj ćlanovi ne prouće zajednićki kratki kurs historije boljševićke partije.

2) Partijska jedinica mora svim svojim ćlanovima davati razne zadatke (politićke i druge akcije, organiziranje konferencija na selu, organiziranje žena, omladine i dr.)

3) Kotarski komitet dužan je voditi toćan nadzor nad akcijama područnih partijskih jedinica, nad njihovim radom na marksistićkom obrazovanju i prema uspjehu pojedinaca predlagati pojedince za specijalne zadaće.

4) Svaki ćlan Partije kao svaka part, jedinica i svaki part, komitet dužni su voditi stalnu brigu o tom da se broj ćlanova Partije poveća privlaćenjem

novih članova. Da bi u Partiju ušli najborbeniji, napošteniji i najodvažniji, potrebno je provoditi točnu i stalnu kontrolu nad radom onih koje se privlači u Partiju. Da bi se takva kontrola povezala sa partijskim uzgojem, potrebno je da se svi kandidati za partijsko članstvo grupiraju u jednoj *kandidatskoj jedinici* (3 do 5 članova) da se tjedno barem jedanputa sastaju i da vrše sve partijske poslove osim najodgovornijih (vršenje akcija, proučavanje partijske literature, teoretsku izgradnju i dr.). Kandidatska jedinica bira kao i partijska jedinica svoga pročelnika, koji saziva jedinicu na tjedne sastanke. Da bi se rad kandidatske jedinice odvijao što pravilnije, partijska jedinica upućuje u tu jedinicu svog jednog člana, koji prisustvuje svim sastancima dotične kandidatske jedinice, upućuje partijske kandidate na akcije, zajednički s njima proučava partijski materijal i drugu marksističku literaturu.

5) Primanje kandidata u članove Partije mora da se vrši nakon točnog provjeravanja aktivnosti dotičnog kandidata, njegove političke obrazovanosti i predanosti pokretu. Kotarski komitet mora voditi savjestan nadzor nad primanjem novih članova.

III. O materijalu, obrađivanju materijala i čuvanju

1) Svaka jedinica dužna je zajednički pročitati sav partijski materijal, prodiskutirati ga i odmah početi provoditi direktive u koliko su takove dane u materijalu. Partijski materijal smije čitati samo član kandidatske partije.

2) Propagandni materijal (Vjesnik, Bilteni, letci i dr.) treba da pročita svaki član. Svaki letak treba isto zajednički pročitati i prodiskutirati na sjednici jedinice. U koliko je letak direktivan (ako se njime traži provođenje neke akcije) treba jedinica brzo stvoriti zaključak kako će sprovesti akciju na koju partijce poziva dotičnim letkom.

3) Partijski materijal kao i svaki drugi propagandni materijal treba da sekretar komiteta, odnosno pročelnik jedinice čuva na sigurnom mjestu, u jednom primjerku. On odgovara za taj materijal i kod potrebe ili na zahtjev pojedinog člana dužan je da ga stavi na raspoloženje članu jedinice.

IV. O narodnoj pomoći

1) Svaki član Partije dužan je dati pored partijske članarine i prilog u novcu za žrtve reakcije (Narodna pomoć). Partijska jedinica mora da na svom području (selo, mjesto, općina) organizira čitavu mrežu *odbora narodne pomoći*. Princip je da svako selo i svako mjesto ima svoj odbor narodne pomoći koji sakuplja priloge za narodnu pomoć od simpatizera i ostalih nepartijaca. Odbor nar. pomoći mora daje uglavnom sastavljen od nepartijaca, *budući da Narodna pomoć nije partijska organizacija*. Svaka jedinica treba da se poštara da u takav odbor uđe jedan član partijske jedinice, koji će vršiti kontrolu nad radom odbora. Odbor narodne pomoći treba da bira svoga sekretara i blagajnika, koji vodi blagajnu. Ako u općini ima više odbora narodne pomoći u raznim selima, onda sekretari svih seoskih odbora narodne pomoći čine

općinski odbor narodne pomoći, koji preko svojih sekretara sačinjava *kotarski odbor* narodne pomoći. U kotarski odbor narodne pomoći mora da uđe jedan član kotarskog komiteta partije. Sekretar kotarskog odbora narodne pomoći mora biti u stalnoj vezi sa sekretarom Okružnog odbora narodne pomoći. Svakog mjeseca moraju kotarski odbori narodne pomoći predati sakupljen novac okružnom odboru. Osim novca odbori narodne pomoći mogu sakupljati hranu, odijelo, obuću, veš, vunu i druge namirnice i predavati ih Okružnom odboru ili dogovoreno sa Okružnim odborom narodne pomoći slati te predmete paketima u koncentracione logore i na ostala mjesta gdje se nalaze zatočeni politički borci i ostale žrtve reakcije.

Narodna pomoć mora biti tako organizirana da sav rad na prikupljanju novčanih i drugih priloga i uopće sve poslove vrše nepartijci — a Partija da vrši samo nadzor nad radom Odbora narodne pomoći preko pojedinih članova partije, koji se nalaze u odborima narodne pomoći.

4. XI. 1941.

OKRUŽNI KOMITET K.P.H.
za okrug Bjelovar

Original, umnožen na šapirografu
Sign., AIHRPH, KP—100/4777

' Okružnica je umnožena u tehnici OK KPH Bjelovar u Gornjim Sredicama.

~~1941~~, studeni 6.
Zagreb

190

Izvod iz presude Pokretnog prijekog suda dostavljene Kotarskoj oblasti Samobor o osudi grupe komunista iz Samobora

P.p.s. 263/1941.

U IME NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

Pokretni prijeki sud sada u Zagrebu u vijeću sastavljenom od Dra. Ivana Vidnjevića kao predsjednika vijeća, te sudaca Ljudevita Kovića i Krešimira Šuklje kao članova vijeća, uz sudjelovanje Emilije Gjureković, perovodje na optužbu podignutu po drž. tužitelju kod P.p.s. protiv Alojza Šuflaja i dr. zbog kazn. čina iz 0—a 98.—t.2.k.z. u sticaju s kazn. činom iz 0—a 2. zak. odredbe. P.p.s. od 24.6. 1941. nakon po predsjedniku vijeća određene i u prisutnosti drž. tužitelja kod P. p. s. Vladimira Vrankovića, optuženih Alojza Šuflaja, Dragutina Horvata, Ivana Huste, Stjepana Mihalinca, Josipa Cvetkovića, Zvonimira Mahovića, Zvonimira Erbežnika, Aleksandra Staničića i

Vladimira Staničića¹, te njihovih branitelja i to Dr. Jelisave Bačić za optužene Alojza Šuflaja i Josipa Cvetkovića, Dra. Ivana Ištvanovića za optužene Dragutina Horvata i Ivana Hustu, Dra. Antuna Primorca za optužene Stjepana Mihalinca, Zvonimira Mahovića, Dr. Antuna Jankovića za optužene Zvonimira Erbežnika i Aleksandra Staničića i branitelja Milana Grospića za optuženog Vladimira Staničića. dana 6. studenog 1941. održane javne usmene i glavne rasprave nakon konačnog prijedloga drž. tužitelja da se optuženi sude po optužbi i konačnog prijedloga branitelja da se optuženi od iste oslobode, donio je sljedeću

OSUDU

Optuženi:

1. *ALOJZ ŠUFLAJ*, sin Alojza i Milke rođene Tončić, rkt. vjere rodom nadležnošću i nastanom u Samoboru, kotar isti, rođen 22.9.1913. pripadnik N. D. H. hrvatskog materinjega jezika, krojački pomoćnik, neoženjen, pismen, bez imovine, vojsku služio, navodno nekažnjava, nije pod istragom, sada u pritvoru Sudbenoga stola u Zagrebu.
2. *DRAGUTIN HO RVAT*, sin Ivana i Barbare, rođene Koletić, rodom i nadležnošću i nastanom u Samoboru, kotar isti, rkt. vjere, rođen 4.1 1922. pripadnik N. D. H. hrvatskog materinjega jezika, đak, 7 razreda gimnazije, neoženjen, pismen, bez imovine, vojsku nije služio, navodno nekažnjava, nije pod istragom, sada u pritvoru kod Sudbenoga stola u Zagrebu.
3. *IVAN HUSTA*, SIN Petra i pok. Antonije rođ. Planinčić, rkt. vjere rodom i živi u Samoboru, rođen 23. II 1922. pripadnik N. D. H. hrvatskog materinjega jezika, krojač, neoženjen, pismen, bez imovine, vojsku nije služio, navodno nekažnjava, nije pod istragom, sada u pritvoru kod Sudbenoga stola u Zagrebu.
4. *STJEPAN MIHALINEC*, sin Mije i Roze rođene Jazbinski, rkt. vjere, rodom nadležnošću i nastanom u Samoboru, rođen 11.9.1920. pripadnik N. D. H. hrvatskog materinjega jezika, krojač, neoženjen, pismen, vojsku nije služio, navodno nekažnjava, nije pod istragom, sada u pritvoru kod Sudbenoga stola u Zagrebu.
4. *JOSIP CVJETKOVIĆ*, sin Alojza i pok. Mile rođene Grabner, rkt. vjere, rodom i nadležnošću u Petrinji, živi u Samoboru, rođen 18.4. 1920. pripadnik N. D. H. hrvatskog materinjega jezika, krojački pomoćnik, neoženjen, pismen, vojsku nije služio, bez imovine, navodno nekažnjava, nije pod istragom, sada u pritvoru Sudbenoga stola u Zagrebu.
6. *ZVONIMIR MAHOVIĆ*, sin Antuna i Marije rođene Miletić, rkt. vjere, rodom i nadležnošću u Samoboru, prebivalištem u Samoboru, rođen 10.1. 1922. pripadnik N.D. H. hrvatskog materinjega jezika, staklarski pomoćnik, neoženjen, pismen, bez imovine, vojsku nije služio, navodno nekažnjava, sada u pritvoru Sudbenoga stola u Zagrebu.
7. *ZVONIMIR ERBEŽNIK*, sin pok. Zvonka i Drage rođene Kutej, rkt. vjere, rodom i nadležnošću iz Zagreba, prebivalištem u Samoboru, rođen

16.11. 1924. dak srednje škole, neoženjen, pismen, bez imovine, vojsku nije služio, navodno nekažnjavan, nije pod istragom, pripadnik N.D. H. hrvatskog materinjeg jezika, sada u pritvoru Sudbenoga stola u Zagrebu.

8. *ALEKSANDAR STANIČIĆ*, sin Petra i Anastazije, rođene Staničić, grkokatolik, rodom iz Strmca, kotar Samobor, tamo i nastanjen, rođen 29. VIII 1922., neoženjen, pismen, bez imovine, vojsku nije služio, navodno nekažnjavan, sada u pritvoru Sudbenoga stola u Zagrebu.

K R I V I S U. i to da su iza 10. travnja 1941. u Samoboru,

1. Alojza Šuflaj, da je prisustvovao, komunističkim sastancima sa ostalima suoptuženicima, osim Vladimira Staničića, donosio na sastanak komunističke letke u kojima se uglavnom poziva na sabotazu i neposluh i pobunu u vojsci, donio na sastanak govor Staljina, dao jedan komunistički letak treće i peto optuženome,

dakle da je sam pripadao društvu koje ide za tim da nasilno prigrabi državnu vlast, te ruši samostalnost N. D. H. kao i njeno političko i društveno uređenje, te je vršio promičbu komunizma s čime je počinio zločin u smislu (/) 98. t. 2. k. z. u sticanju sa kaznenim činom u smislu SI. t. 2. zakonske odredbe o primjeni zakon, odredbe o Prijekom i P. p.s. od 5. 7. 1941.

2. Dragutin Horvat. daje organizirao komunističke sastanke sa ostalim optuženima, osim optuženoga Vladimira Staničića, držao im komunističke govore, daje naša država fašistička da će doći 20.000.— ruskih padobranaca,

dakle, pripada sam komunističkom društvu te isto potpomogao pa daje time počinio zločin u smislu 0 98. t. 2. k.z.

3. Ivan Husta,

a. da je neustanovljenoga dana početkom kolovoza 1941. primio od Aleksandra Staničića i Alojza Šuflaja po jedan komunistički letak, koji je sadržavao poziv na sabotazu i pobunu u vojsci, kao i prisustvovao komunističkim sastancima što je propustio prijaviti vlastima,

čime je počinio kazn. čin, 0 2. t. 3. zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941.

b. nadalje posjedovao voj. pušku bez kundaka, nabijenu sa 7 metaka bez dozvole vlasti.

Čime je počinio kaz. čin u smislu 0 2. toč. 2. zak. odredbe o P. p.s. od 24.6. 1941.

4. Stjepan Mihalinec, da je neustanovljenoga dana mjeseca kolovoza 1941. godine primio od Josipa Cvetkovića komunistički letak ispisan na stroju, koji je sadržavao komunističku promičbu onamo, da se odmah otpočne sa sabotazom i da se nastoji nagovoriti vojnike da ne idu u vojsku te da uskrate poslušnost svojim častnicima, te prisustvovao komunističkim sastancima,

dakle posjedovao komunistički letak iza 5 —7. 1941. te propustio prijaviti vlastima poznati mu rad komunista, ostalih optuženih.

Čime je počinio kaz. čin u smislu 0 2. t. 3. zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941. u sticaju u kazn. činom u smislu 01. t. 3. zak. odredbe o promjeni zak. odredbe o prijekom i P. p. s. od 5. 7. 1941.

5. Josip Cvetković, da je prisustvovao komunističkim sastancima koje sazivao drugo optuženi Dragutin Horvat, znao za komunistički rad ostalih' optuženih osim Vladimira Staničića, a nije to prijavio vlastima, dakle potpomagao komunizam, kao i propustio prijaviti vlastima komunistički rad ostalih optuženih, čime je potpomagao komunizam, pa da je time počinio kaz. čin u smislu 0 98. t. 2. k. z. u sticaju sa 0-om 2.t. 3. zakonske odredbe o p. p. s. od 24. 6. 1941.

6., 7., 8. optuženi Zvonimir Mahović, Zvonko Erbežnik i Aleksandar Staničić, da su prisustvovali sastanku sa ostalim optuženima i mogli sumnjati za njihov komunistički rad, a nisu to prijavili vlastima, dakle da su mogli sumnjati da ti optuženi počinjaju kazn. čine u smislu 0 98. k. z. a nisu to prijavili vlastima, čime su počinili kažnjivi čin po 0 2. t. 3. zak. odredbe o. P. p. s. od 24.6. 1941.

pa su stoga osuđeni po 0 2. zadnja stavka kaz. odredbe o P. p. s. od 24.6. 1941. na kaznu SMRTI STRIJELJANJEM,¹ koja se kazna ima izvršiti 3(-tri) sata računajući od proglašenja osude.

Po 0 46. k.z. podjedno se nad optuženima izriče trajan gubitak časnih prava.

Po 0 9.Z.O P. p. s. osudu imaju izvršiti oružnici.

Po 0 310. k. p. troškove kaznenog postupka ima platiti optuženi, ali se troškovi po 0 3131. k. p. proglašuju nenaplativima, dok troškove izvršenja kazne po 0 314 k.p. snosi država.

Nasuprot tome se temeljem propisa 0 -a 280. k. p. oslobađa od optužbe (Vladimir Staničić) 24. 11. 1923. grkokatolik rodom i nastanom u Strmcu, kotar Samobor, nadležan u Samoboru, kotar isti, đak srednje škole, pripadnik N. D. H. hrvatskog materinjeg jezika, neoženjen, pismen, bez imovine, vojsku nije služio, navodno nekažnjavan, nije pod istragom, sada u pritvoru Sudbenoga stola u Zagrebu, da bi prisustvovao komunističkim sastancima sa ostalim optuženima i znao za njihov komunistički rad, a nije to prijavio vlastima,

dakle da bi znao da ti optuženi počinjaju kažnjive čine u smislu 0 98. k. z. a nije to prijavio vlastima, pa da je time počinio kazneni čin po 0 2. t. 3. odredbe o P. p. s. kažnjive po 0 2. zadnji stavak zak. odredbe o P. p. s. od 24.6. 1941..... «

Original, strojopis

Sign., AH, KOS Prs. broj 492 i Prs. broj 528/1941.

¹ Kazna smrti nije izvršena pošto su isti pomilovani i osuđeni na vremenske kazne i to: Ivan Husta i Alojz Šullaj na 10, Zvonko Erbežnik i Zvonimir Mahović na 2 i Josip Cvetković. Stjepan Mihalinec i Aleksa Staničić na I godinu teške tamnice, dok je Vladimir Staničić. pušten na slobodu. Svi du pripadali Samoborskoj antifašističkoj grupi na čelu koje se nalazio Drago Horvat.

1941, studeni 7.

Užice

Proglas Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije narodima Jugoslavije u povodu 24. godišnjice oktobarske revolucije

NARODIMA JUGOSLAVIJE!
RADNICI, SELJACI I GRAĐANI!

Sedmog novembra ove godine navršava se 24. godišnjica velike ruske proleterske revolucije, koja je na prostoru jedne šestine Zemljine kugle oslobodila stomilionske mase radnog svijeta sela i grada ispod carističkog apsolutističkog jarma. Prije pune 24 godine ustalo je pod vodstvom herojske Boljševičke partije sve što je bilo napredno, sve što je osjećalo caristički jaram mraka, bijede, socijalne nepravde i nacionalnoga ugnjetavanja, ustalo je da sruši i omrznuti carizam. koji je sa svojim srednjovjekovnim mračnjaštvom stalno ugrožavao cijelu Evropu. U toj džinovskoj borbi svjetlosti sa mrakom pobijedile su napredne snage naroda, pobijedile su napaćene radne mase i raskinule okove koji su stezali narode carističke Rusije, uništivši tako ognjište inicijatora mnogih ratova, uništivši neprijatelja malih naroda.

Na razvalinama starog preživjelog svijeta te iste mase koje su srušile stari digle su pod vodstvom genijalnih vođa Lenjina i Staljina novu džinovsku zgradu kulture i napretka. Dvadeset četiri godine, samopožrtvovanjem i nadčovječanskim naporima, narodi velike bratske zajednice SSSR-a gradili su socijalizam, gradili su novu zemlju sreće i blagostanja, stvorili su uslove za do sada neviđen tempo razvitka nauke i ljudskog napretka, stvorili su velike kulturne tekovine na korist čovječanstva.

Narodi Jugoslavije!
Radnici, seljaci i građani!

U požaru, ovog najstrašnijeg rata koji pamti ljudska istorija, kada povampireni njemački fašistički osvajač napreže sve svoje sile da podjarmi čitav svijet, da ga obavije mrakom i srednjovjekovnim ropskim okovima, SSSR se nalazi na čelu svih progresivnih snaga svijeta, koji je ugrožen od fašističkih osvajača. Omrznuti krvavi njemački fašistički osvajač, koji je porobio i zavio u crno milione porodica, koji fizički istrebljuje čitave narode, napao je zvjerski podmuklo i na Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika. Napao je na SSSR da bi uništio tekovine velike proleterske revolucije, napao je na SSSR sa ciljem da podjarmi njegove slobodne i sretne narode, da uništi socijalizam i da ponovo uspostavi ropstvo i mrak.

Narodi Sovjetskog Saveza slave 24. godišnjicu velike oktobarske proleter-

ske revolucije u jeku najkrvavijeg rata, u jeku borbe na život i smrt za odbranu svoje socijalističke otadžbine, svoje slobode, sreće i blagostanja. Sve svoje snage, sve svoje tekovine, stečene teškim naporima u krvi i znoju. Sovjetski Savez je stavio u službu ne samo odbrane svoje (zemlje) već i odbrane čitavog ugroženog čovječanstva. I opet narodi velikog Sovjetskog Saveza prinose najveće žrtve za dobro čovječanstva. Sovjetski narodi daju ono što im je nadragocjenije, daju krv svoje sretne omladine, svojih sinova i kćeri, u borbi protiv divljih hitlerovskih fašističkih hordi. Milioni sinova i kćeri ove velike zemlje — čitav Sovjetski narod, na frontu i u pozadini, sa do sada neviđenim herojstvom prinosi ogromne žrtve za spas čovječanstva od fašističke nemani.

U toj džinovskoj borbi simpatije čitavog progresivnog svijeta su na strani herojskog sovjetskog naroda. Oči napaćenih i podjarmljenih naroda Evrope uprte su pune nade u Sovjetski Savez, u herojsku Crvenu armiju koja zadaje strahovite udarce Hitlerovim fašističkim hordama i sprema im postepenu, ali sigurnu smrt, sprema grob fašističkoj nemani koja ugrožava svijet. Dvije velike sile svijeta, Engleska i Amerika, pomažu ovu džinovsku borbu Sovjetskog Saveza protiv fašističkih osvajača. One su se udružile sa Sovjetskim Savezom da spasu čovječanstvo od fašističke hitlerovske kuge.

Narodi Jugoslavije!
Radnici, seljaci i građani!

Uoči godišnjice ovog velikog istorijskog dana, kada naša velika slovenska braća Rusi i svi narodi Sovjetskog Saveza, zbijeni kao granitna stijena oko svoje herojske Partije boljševika-SKP(b) i svoga genijalnog vođe Staljina, umjesto da mirno proslave taj svoj veliki praznik, moraju da vode strahovitu borbu za život i smrt za odbranu svoje sretne domovine i čitavog čovječanstva, mi vam se obraćamo s pozivom da i vi ujedinite sve svoje snage za spas svoje otadžbine od fašističkih zvijeri koje su porobile našu zemlju.

Narodi Jugoslavije su bili pobijeđeni zbog izdaje koju su sistematski pripremali petokolonaši, zbog toga što su bili razjedinjeni i međusobno zavađeni. Podmukli i podli fašistički osvajač postigao je svoj cilj — da nas prvo međusobno zavadi i onda porobi. Ali ta fašistička neman ne miruje, ona vas i dalje gura u bratoubilački rat. Ona se ne zaustavlja na tome što vasje porobila i opljačkala, no, fašistički okupator hoće potpuno da vas istrijebi, i to vašim sopstvenim rukama.

Vaš krvni i zakleti neprijatelj našao je izdajice i dželate u vašoj sopstvenoj sredini, našao je Pavelića, Nedića, Ljotića i Pećance, koji zajedno sa velikim fašističkim banditima potocima prolijevaju nevinu narodnu krv. Strahovite su patnje naroda Jugoslavije: u plamenu nestaju naša mirna sela i gradovi a na krvničkim vješalima ljuljaju se mrtva tijela radnika, seljaka, inteligencije i naše omladine. Ginu djeca, žene i starci pod nožem dželata i kuršumima tuđinskih domaćih izroda.

Braća po krvi Srbi, Hrvati, Slovenci i drugi, ujedinite se svi u borbi protiv našeg najvećeg neprijatelja, omrznutog fašističkog okupatora. Pružite

bratske ruke i ustanite u oslobodilačku borbu za svoj opstanak!

Već četvrti mjesec plamti krvava borba protiv okupatora, koju vode naši herojski partizani i jedan dio rodoljubivih četnika. Oslobođen je veliki dio Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine. Narodna vojska partizana svakim je danom sve veća, ali na ustanak treba da se digne sav narod. Svi treba da se stave u službu svete — oslobodilačke borbe. Ugledajmo se na našu herojsku slovensku braću, na narode Sovjetskog Saveza!

Srpski narode!

Ti koji najviše stradaš od krvničke ruke okupatora i domaćih izroda, ustani kao jedan u borbu za svoj opstanak! Ne daj se zavoditi od Nedićevih i Ljotićevih izroda na bratoubilačku borbu. Zar ne vidiš da neprijatelj hoće da te istrijebi, da te fizički uništi i zatre. Pođi u boj po primjeru tvojih herojskih predaka! U boj po primjeru tvoje velike ruske braće!

Hrvatski narode!

Ti si ne samo porobljen već i osramoćen pred čitavim svijetom zbog krvavog izroda Pavelića zbog njegove ustaško-terorističke vladavine, zbog bratske krvi koju su potocima prolili ovi izrodi. Ti nisi kriv. hrvatski narode, za zločine ovih izroda, ali ti moraš ustati da s oružjem u ruci obračunaš sa tim odvratim slugama njemačkih i talijanskih okupatora, koji su osramotili tvoje ime. Zar ne vidiš, hrvatski narode, da se srpski narod već digao u borbu za život i smrt protiv omrznutih okupatora, zar ne vidiš da izrod Pavelić po nalogu okupatora šalje tvoje sinove u borbu protiv srpskog naroda, koji se bori za svoju slobodu i opstanak. Pruži bratsku ruku srpskom narodu i stupi zajedno sa njim u borbu protiv zajedničkog neprijatelja!

Slovenski narode!

Ti koji si najviše izložen svirepim progonima i istrebljenju, ti koga su među sobom rasparčala tri osvajačka razbojnika, zbij još čvršće svoje redove u sadašnjoj teškoj oslobodilačkoj borbi za svoj opstanak!

Ti si se, slovenački narode, ujedinio na teritoriju Jugoslavije, ali sada moraš da ujediniš sve svoje rastrgane snage. Slovenci iz Jugoslavije, iz Primorske, iz Koruške, svi vi koji ste porobljeni, ujedinite svoje snage u jedan jedinstveni front slovenačkog naroda, u borbi protiv vaših mrskih neprijatelja, koji su raspačali i porobili našu zemlju. Sada je došao čas za vaše konačno oslobođenje i ujedinjenje, došao je čas da zajedno sa ostalim narodima Jugoslavije istjerate mrske okupatore iz čitave svoje domovine.

Crnogorski narode!

Ti si se prvi podigao na oružani ustanak, kada te je pozvala Komunistička partija Jugoslavije. Ni kaznena ekspedicija fašističkih lešinara, ni popaljena sela, ni nevine žrtve koje su pale od ubilačke okupatorske ruke nisu mogli slomiti tvoj borbeni duh, tvoju čvrstu riješenost da se i dalje boriš protiv morskog okupatora do svog konačnog oslobođenja. Istraj, crnogorski narode, u toj teškoj borbi zajedno sa drugim narodima Jugoslavije.

Makedonski narode!

Mrski okupatori nisu ti donijeli oslobođenje, kao što su ti obećali, već bespravlje i ropstvo, kao i svim narodima Jugoslavije. Okupatori te obmanjuju i lažu, kako bi te odvojili od opšte oslobodilačke borbe svih naroda Jugoslavije. Glavni neprijatelj slobode i nezavisnosti svih malih naroda jesu njemački fašistički osvajač i njegovi saveznici — Musolini i drugi. Sada je vrijeme, da se i ti, makedonski narode, digneš na ustanak protiv tog najvećeg neprijatelja nacionalne nezavisnosti, protiv neprijatelja čitavog čovječanstva.

Sovjetski narod vodi džinovsku borbu protiv tog zakletog neprijatelja. Udružio se čitav napredni svijet, udružile su se Engleska i Amerika sa SSSR-om, da zajednički unište neprijatelja čovječanstva — fašizam. Možeš li ti, makedonski narode, ostati po strani te borbe? Ne možeš i ne smiješ? Tebi je mjesto u redovima oni koji danas vode borbu protiv fašističkog osvajača. U toj zajedničkoj borbi protiv zajedničkog neprijatelja ti ćeš ostvariti svoj vjekovni san — izvojevaćeš svoju nacionalnu slobodu i ravnopravnost. Tebe su 20 godina ugnjetavali i sada kada je vrijeme da se zajednički boriš sa ostalim narodima Jugoslavije i Bugarske, tebi se silom okupatorskog oružja nameće novi ugnjetač. Ti si poslužio samo kao moneta za potkusurivanje velikim fašističkim osvajačkim banditima. Trgni se, makedonski narode, stupi u zajedničke redove sa ostalim narodima Jugoslavije, koji su ustali na oružani ustanak u obranu svog opstanka i nezavisnosti!

Braćo Muslimani Jugoslavije!

Naš zajednički neprijatelj, krvavi okupator prevario vas je i upotrijebio kao svoje oružje protiv naroda Jugoslavije, a u prvom redu protiv junačkog srpskog naroda, sa kojim su vas uvijek protivnarodni režimi htjeli da zavade. Znajte da fašizam i vama sprema smrt i istrebljenje. Trgnite se. Muslimani, odbacite od sebe sluge neprijatelja i ostvarite bratski borbeni savez sa srpskim i ostalim narodima Jugoslavije, u borbi za slobodu i nezavisnost, u borbi za zajedničku i vašu bolju budućnost.

Narodi Jugoslavije!

Radnici, seljaci i građani!

Ustanite još odlučnije u sveti oslobodilački rat protiv morskog tuđinskog jarma! Širite bespoštedni partizanski rat protiv okupatora i njegovih domaćih slugu, narodnih izdajnika i izroda. Stupajte u hiljadama i hiljadama u redove slavom ovenčanih narodnooslobodilačkih odreda!

Drugovi partizani!

Vi ste svojom junačkom borbom već osvjetlali, pred licem čitavog kulturnog čovječanstva, ime svojih naroda. Nastavite još odlučnije započetu borbu. Ne dajte neprijatelju ni časa mira ni počinka, sve do njegovog uništenja, do konačnog oslobođenja vaših naroda. Borite se zajedno sa svojom braćom, slavnim ruskim partizanima, do konačne pobjede naše pravedne stvari!

Radnici i radnice Jugoslavije!

Navršio se 24. jubilarni dan velike oktobarske proleterske revolucije, koji ste i vi uvijek, i pod najtežim uslovima, slavili. Danas, umjesto radosnih povorki i manifestacija mirnih graditelja socijalizma, ulicama Moskve, Lenjigrada i drugih sovjetskih gradova stupaju stisnutih pesnica, mrka i ozbiljna lica radnici i radnice, seljaci i sovjetska inteligencija, čvrsto riješeni da unište fašističku osvajačku neman, koja se usudila da izvrši svoj razbojnički napad na miran i sretan život sovjetskog naroda. Sovjetski radnici i radnice daju ponovo teške i krvave žrtve u borbi protiv najljućeg neprijatelja radničke klase — fašizma.

Radnici i radnice Jugoslavije, u današnjoj oslobodilačkoj borbi naših naroda vi morate zauzeti prvo mjesto u prvim borbenim redovima, jer ćete time najbolje izvršiti svoju dužnost prema svome narodu i prema narodima Sovjetskog Saveza. Komunistička partija Jugoslavije poziva vas u borbu protiv okupatora i protiv njihovih domaćih slugu. Sabotirajte svaki rad u proizvodnji za neprijatelja, uništavajte najpotrebnije mašine za proizvodnju, željeznički saobraćaj, magacine, koji služe neprijatelju. Uništavajte sve - sve što služi neprijatelju, jer to je vaša dužnost. Na dan 24. godišnjice Oktobra dajte zavjet o nepomirljivoj borbi protiv fašizma. Stupajte u partizanske redove, u borbu za vašu bolju budućnost i slobodu svih naroda Jugoslavije!

Omladino Jugoslavije!

Ti koja si dala tako velike žrtve u borbi za slobodu svog naroda, ti koja si prva stupila u partizanske redove, digni još više zastavu Saveza komunističke omladine Jugoslavije! Okupi se omladino Jugoslavije, pod ovu zastavu. Stvaraj nesalomljivi front mlade generacije u borbi protiv okupatora: stvaraj savez mlade generacije Jugoslavije. Radi uporno i neumorno da mlada generacija sva bude u redovima onih koji vode narodnooslobodilačku borbu. Budi dostojna herojske omladine Sovjetskog Saveza, koja svojom krvlju piše najslavnije stranice ljudske istorije. Na dan velike oktobarske revolucije položi zavjet da ćeš i dalje biti nepomirljiv borac protiv fašizma, da ćeš dati sve od sebe da se uništi najveći krvnik mlade generacije — osvajački fašizam.

Komunisti Jugoslavije!

Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije poziva vas da odužite svoj dug pred narodom. Poziva vas da istrajete do posljednjeg dana u svetoj oslobodilačkoj borbi. Poziva vas da radite uporno, neumorno kako to dolikuje avangardi radničke klase, da radite u narodnim masama, da stalno jačate vaše borbene redove, da budete neustrašivi u borbi, da svojom disciplinom i požrtvovanjem dajete primjer drugima. Ugledajte se na herojsku Boljševičku partiju — SKP(b). Budite istinski na čelu narodnooslobodilačke borbe, time što ćete biti na najtežim mjestima.

Drugovi komunisti Jugoslavije, podignite više zastavu Marksa, Engelsa. Lenjina, Staljina! Položite na dan velike oktobarske revolucije svoj zavjet da

ćete časno nositi tu zastavu, kroz ovu tešku i krvavu borbu do uništenja najvećeg neprijatelja čovječanstva — fašizma.

Živjela 24. godišnjica velike oktobarske socijalističke revolucije u SSSR!

Živio SSSR, graditelj socijalizma, lučonoša napretka i kulture, zemlja blagostanja i bratstva među ljudima i narodima!

Živjela Svesavezna komunistička partija (boljševika), velika tvorevina Lenjina i Staljina, vođa i organizator prošlih i budućih pobjeda sovjetskog naroda!

Živjela nepobjediva radničko-seljačka Crvena armija zaštitnik potlačenih naroda nad fašističkim ugnjetačima!

Da živi svjetski front oslobodoljubivih naroda i čitavog naprednog čovječanstva protiv fašističkih varvara!

Živjelo jedinstvo i bratstvo slovenskih naroda u borbi protiv fašističkih neprijatelja slovenstva!

Da živi nepobjedivi oslobodilački front svih patriotskih naroda Jugoslavije protiv fašističkih okupatora!

Da žive naši junački partizani, oslobodioci naroda!

Živjela Komunistička partija Jugoslavije!

Živjela Komunistička internacionala!

Živio Staljin, vođa naroda SSSR-a, veliki učitelj i vođa potlačenih naroda i izrabljivanih masa čitavog svijeta!

Naprijed na front protiv fašističkih okupatora, za slobodu i bolju budućnost naroda.

7. novembar 1941.

Centralni komitet
Komunističke partije Jugoslavije

Original, umnožen geštetnerom

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/75

Josip Broz Tito, Sahrana djela, knj. 7, str. 175—181.

192

1941, studeni 7.

Varaždin

Izveštaj oružničke postaje Varaždin Kotarskoj oblasti Varaždin o pisanju komunističkih parola i znakova u selima Vidovcu, Nedeljancu, Majerju i Sračinecu

Nezavisna Država Hrvatska

Oružnička postaja Varaždin

Broj 2649/1941.

Varaždin, dne 7. studena 1941.

Predmet: Pisanje komunističkih napisa i znakova.

Kotarskoj oblasti

Varaždin

U noći od 5. na 6. studena 1941. god. u selu Vidovcu, Nedeljancu, općine Vidovec, i u selu Majerje i Sračinec, općine Petrijanec, kotara Varaždin, ispisani su bili razni napisi i znakovi komunističke sadržine. U selu Vidovcu na župnoj crkvi (po zidu) napisato je bilo »Dolje krvnik Pavelić« »Budi svjestan narode, nedajmo rekvirirati, krv za krv«, »Živjela Sovjetska Rusija« »Dolje Ustaška vojska« »Dolje Fašizam!« »Smrt vaša«. Kod svih napisa bila je narisana i mrtvačka glava, srp sa čekićem, zvjezdom i slovima S.S.S.R.

Ovi napisi i znakovi bili su iste noći napisani odnosno narisani i na zgradi vatrogasnog doma u selu Nedeljancu, na gostioni Stanić Marka, Brezovec Stjepana kao i na kapelici u istom selu. Slični znakovi su bili nacrtani u selu Sračincu na školskoj zgradi te po raznim privatnim kućama u Sračincu i Majerju, koji napisi i znakovi zapaženi su i u gradu Varaždinu.

Svi ovi napisi pisani, odnosno i crtani su bili sa crvenom kredom u svim selima sa razlikom, kako se je ustanovilo, da je napise u selu Vidovcu i Nedeljancu pisalo jedno lice a u ostalim selima drugo, koji napisi i ako je to rađeno u noći a osobito znaci su bili dobro izrađeni iz čega se zaključuje, daje to rađeno od vještih lica, koji su ove noći iskoristili priliku t.j. tamnu noć sa kišom koja je padala.

Vođenom dosadašnjom istragom od strane potpisatog i ostalih oružnika ove postaje, se nije moglo pronaći izvršioce ovog djela, koji su se mogli poslužiti koturima. Postoji temeljita sumnja, da je ovo izvršeno od strane radnika zaposlenih u raznim tvornicama u Varaždinu u kojem smjeru vodi se daljnja istraga u sporazumu sa organima gradskog redarstva u Varaždinu.

Preduzete su sve mjere, kako bi se ovim licima došlo u trag, odnosno iste pronašlo.

Prednje izvješće dostavlja se s molbom na mjerodavnost.

Z. zapovjednika postaje
Plesničar v.r.

Kotarska oblast u Varaždinu.
Broj 19468/1941.

Varaždin, dne 8. XI.1941.

Ministarstvu unutarnjih poslova

Zagreb

Predlaže se u prepisu izvješće oružničke postaje u Varaždinu znanja radi.

Za dom spremni!

Kotarski predstojnik:
Haraminčić¹ v. r.

M.P.

Da je ovaj prijepis suglasan svome originalu tvrdi

Kotarski predstojnik:
Haraminčić

M. P.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 246.

¹ Ivo

193

1941, studeni 8.
Pečuh

Iz službene obavijesti Mađarskog kraljevskog tužilaštva upućene Savjetu petorice kraljevskog suda u Pečuhu o vođenju istrage protiv komunista i njihovih simpatizera u Međimurju

Optužnica

peč(uh)s kog kraljevskog tužioštva protiv komunista i simpatizera od 8. studenog 1941. god.

14.957/1941 broj v.p.

Od pečuhskog kraljevskog tužioštva
' 3108

Predsjedniku Savjeta petorice kraljevskog suda

Pečuh

Od dana 14. srpnja 1941. godine u pritvoru se nalaze:

- I. Hajdarević Stjepan,¹ star 28 godina, rođen u Sv. Jeleni, stanuje u Čakovcu, rk, oženjen, zanimanjem tvornički radnik,
- II. Zorman Stanko, star 28 godina, rođen u Zagrebu, stanuje u Čakovcu, rk., neoženjen, zanimanjem slastičarski pomoćnik,
- III. Kostlicz Josip, star 20 godina, rođen u Čakovcu, stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem strojobravarSKI pomoćnik,
- IV. Hidvegi Franjo, star 29 godina, rođen u Čakovcu, stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem elektroinžinjer,
- V. Fischer Stjepan, star 23 godina, rođen u Varaždinu, stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem tekstilni stručni radnik,
- VI. dr. Kovač Pavao, star 33 godina, rođen u Čakovcu, stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem advokat,

od dana 14. srpnja 1941. godine do 8. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

VII. Lanji Franjo, star 39 godina, rođen u Nedelišću, stanuje u Nedelišću, oženjen, zanimanjem tvornički radnik.

VIII. Bajkovec Josip,² star 37 godina, rođen u Sivici, stanuje u Sivici, rk., oženjen, zanimanjem tvornički radnik,

IX. Vurušić Mirko, star 40 godina, rođen u Gornjem Pustakovcu, stanuje u Gornjem Pustakovcu, rk., zanimanjem zemljoradnik, (pomagajući član obitelji),

X. Masten Petar, star 27 godina, rođen u Pribislavcu, stanuje u Pribislavcu, rk., oženjen, zanimanjem tvornički radnik,

XI. Horvat Josip, star 22 godine, rođen u Čakovcu, stanuje u Čakovcu, rk., oženjen, zanimanjem krojač,

XII. Horvat Ivan, star 28 godina, rođen u Murskom Središću, stanuje u Murskom Središću, rk., oženjen, zanimanjem zemljoradnik,

od dana 14. srpnja 1941. godine do 6. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

XIII. Srpak Ivan, star 29 godina, rođen u Turčišću, stanuje u Turčišću, rk., neoženjen, zanimanjem nadničar,

nalazi se u bijegu

XIV. Lovrec Ivan, star 49 godina, rođen u Sv. Jeleni, bivši stanovnik u Sv. Jeleni, rk., oženjen, zanimanjem zidar,

od dana 19. srpnja 1941. godine nalaze se u pritvoru

XV. Kozjak Vincent, star 28 godina, rođen u Sivici, stanuje u Sivici, rk., oženjen, zanimanjem strojobravar,

nalazi se u bijegu

XVI. Kovač Stjepan, star 31 godinu, rođen u Zorkovcu, stanuje u Zorkovcu (bivši) rk., oženjen, zanimanjem advokatski pripravnik,

od dana 2. kolovoza nalaze se u pritvoru

XVII. Bagar Mirko, star 22 godine, rođen u Petrovcu, stanuje u Petrovcu, evangelist, neoženjen, zanimanjem student medicine,

od dana 2. kolovoza 1941. godine do 7. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

XVIII. Luthar August, star 20 godina, rođen u Batjendu, stanuje u Batjendu, evangelist, neoženjen, zanimanjem student.

nalaze su u bijegu

XIX. Špoljarić Antun, star 27 godina, rođen u Letini, bivši stanovnik Murske Sobote, rk., neoženjen, zanimanjem električar,

XX. Sever Vincent, star 30 godina, rođen u Ivancu, bivši stanovnik Murske Sobote, rk., oženjen, zanimanjem nadničar,

naprijed navedena lica radi krivnje prema odredbi 1921. III. čl. 1. stavke 1., a Zorman Stanka radi krivnje prema odredbi 1921. III. čl. 2. točke 4. pokušaja nasilnog poremećenja i uništenja sadašnjeg društvenog i državnog poretka

od dana 14. srpnja 1941. do 7. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

XXI. Vlahek Rudolf, star 36 godina, rođen u Turčišću, stanuje u Prelogu, rk., oženjen, zanimanjem električar,

XXII. Njakaš Franjo, star 26 godina, rođen u Genterovcu, stanuje u Čakovcu, rk., neoženjen, zanimanjem postolarski pomoćnik,

XXIII. Lakić Juraj, star 27 godina, rođen u Iloku, stanuje u Čakovcu, rk., neoženjen, zanimanjem užar,

XXIV. mldb. Stern Josip, star 17 godina, rođen u Bjelovaru, stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem učenik strojobrarske struke,

XXV. mldb. Stern Ladislav, star 16 godina, rođen i stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem učenik strojobrarske struke,

XXVI. mldb. Ebenspanger Juraj, star 17 godina, rođen i stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem učenik tekstilne struke,

XXVII. mldb. Bregles Dragutin, star 17 godina, rođen u Legradu, stanuje u Čakovcu, evangelist, neoženjen, zanimanjem učenik srednje škole,

XXVIII. Kereš Franjo, star 21 godinu, rođen i stanuje u Čakovcu, rk., neoženjen, zanimanjem strojobrarski pomoćnik,

XXIX. Varga Antun, star 36 godina, rođen u Gornjem Kraljevcu, stanuje u Gornjem Pustakovcu, rk., oženjen, zanimanjem tvornički radnik,

XXX. Strahija Stjepan, star 35 godina, rođen i stanuje u Čakovcu, rk., oženjen, zanimanjem stolarski pomoćnik.

od dana 14. srpnja 1941. do 6. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

XXXI. mldb. Langer Juraj, star 17 godina, rođen i stanuje u Čakovcu, jevrejin, zanimanjem učenik stručne škole kožarske struke,

XXXII. Schwarc Ladislav, star 22 godine, rođen i stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem trgovački pomoćnik.

XXXIII. Weis Mirko, star 21 godinu, rođen i stanuje u Čakovcu, neoženjen, zanimanjem student umjetnosti,

XXXIV. Veinstengel Franjo, star 22 godine, rođen i stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem električar,

XXXV. Barić Lovro, star 29 godina, rođen i stanuje u Donjem

Hrašćanu, rk., neoženjen, zanimanjem općinski redar,
XXXVI. Barić Gašpar, star 34 godine, rođen i stanuje u Donjem
Hrašćanu, rk., oženjen, zanimanjem zemljoradnik,
XXXVII. Barić Balent, star 31 godinu, rođen i stanuje u Donjem
Hrašćanu. rk., oženjen, zanimanjem zemljoradnik,
XXXVIII. Barić Josip, star 30 godina, rođen i stanuje u Donjem
Hrašćanu, rk., oženjen, zanimanjem zemljoradnik,
XXXIX. Štipan Aleksandar, star 30 godina, rođen i stanuje u
Murskom Središću, rk., neoženjen, zanimanjem nadničar,
XL. Grünwald Andor, star 18 godina, rođen i stanuje u Čakovcu,
jevrejin, neoženjen, zanimanjem činovnik,

Od 14. srpnja 1941. do 8. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

XLI. Blühweis Josip, star 36 godina, rođen u Gracu, stanuje u
Čakovcu, jevrejin. neoženjen, zanimanjem knjigovođa u tvornici,

od 14. srpnja do 6. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

XLII. Vrbane Ivan, star 28 godina, rođen u Rijeci, stanuje u
Pribislavcu, rk., oženjen, zanimanjem nadničar,

na slobodi su:

XLIII. Varga Josip, star 35 godina, rođen u Mačkovcu, stanuje u
Draškovcu, rk., oženjen, zanimanjem postolar,

XLIV. Horvat Terezija, rođena Lovrec, rođena i stanuje u Čakovcu,
udata, zanimanjem kućanica, rk.,

XLV. Grünfeld Franjo, star 27 godina, rođen i stanuje u Gardinovcu,
jevrejin, oženjen, zanimanjem službenik tvornice,

XLVI. Neumann Antun, star 24 godine, rođen i stanuje u Čakovcu,
jevrejin, neoženjen, zanimanjem pisar tvornice,

XLVII. Resenberg Andrija, star 24 godine rođen i stanuje u Čakovcu,
jevrejin, neoženjen, zanimanjem činovnik,

XLVIII. Kovač Gizela, stara 22 godine, rođena u Murskom Središću,
stanuje u Čakovcu, rk., neudata, zanimanjem tvornički službenik,

XLIX. Vajda Petar, star 18 godina, rođen i stanuje u Čakovcu, rk.,
neoženjen, zanimanjem đak gimnazije,

Nalaze se u bijegu:

L. Malek Stjepan, star 27 godina, rođen u Prelogu, bivši stanovnik iz
Preloga, zanimanjem bivši činovnik općine,

LI. Vrabec Mirko, star 20 godina, rođen u Čakovcu, bivši stanovnik iz
Čakovca rk., neoženjen, zanimanjem učenik,

LII. Pinter Petar, star 30 godina, rođen u Turčišću, stanuje u Turčišću, rk., oženjen, zanimanjem zemljoradnik,

LIII. Koren Josip, star 28 godina, rođen u Sv. Jurju na Trnju, bivši stanovnik iz Turčišća, rk., oženjen, zanimanjem zemljoradnik,

LIV. Bujasić Juraj, star 42 godine, rođen u Buzovcu, bivši stanovnik iz Gornjeg Pustakovca, rk., oženjen, zanimanjem zemljoradnik,

LV. Fučko Stjepan, star 29 godina, rođen u Rijeci, bivši stanovnik iz Gornjeg Pustakovca, rk., neoženjen, zanimanjem zemljoradnik,

LVI. Prstec Ana, stara 19 godina, rođena u Zagrebu, bivši stanovnik iz Čakovca, rk., neudata, zanimanjem tvornički činovnik,

LVII. mldb. CTsonji Teodor, star 16 godina, rođen u Čakovcu, bivši stanovnik iz Čakovca, rk., neoženjen, zanimanjem učenik,

LVIII. Sabol Gustav, star 21 godinu, rođen u Pribislavcu, bivši stanovnik iz Pribislavca, neoženjen, rk., zanimanjem učenik,

od 19. srpnja 1941. do 8. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

LIX. Bedić Josip, star 29 godina, rođen u , stanuje u , rk., oženjen, zanimanjem tvornički radnik,

LX. Lovorec Marija, stara 22 godine, rođena u Mihaljevcu, stanuje u Sv. Jeleni, rk., neudata, zanimanjem tvornička radnica,

LXI. Djeri Jelena, stara 23 godine, rođena u Budimpešti, stanuje u Sv. Jeleni, rk., neudata, zanimanjem tvornička radnica,

od 2. kolovoza 1941. godine nalaze se u pritvoru:

LXII. Kardoš Aladar, star 27 godina, rođen u Murskoj Soboti, stanuje u Murskoj Soboti, jevrejin, zanimanjem činovnik,

od 2. kolovoza 1941. do 7. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

LXIII. Huzjan Stjepan, star 21 godinu, rođen u Palinovcu, stanuje u Murskoj Soboti, rk., neoženjen, zanimanjem soboslikarski pomoćnik,

od 2. kolovoza 1941. do 7. rujna 1941. godine nalazio se u pritvoru:

LXIV. Boldižar Geza, star 23 godine, rođen u , stanujeu Murskoj Soboti, evangelist, neoženjen, zanimanjem krojački pomoćnik,

od 2. kolovoza 1941. godine nalaze se u pritvoru:

LXV. Vlaj Ljudevit, star 37 godina, rođen i stanuje u Donjoj Lendavi, rk., neoženjen, zanimanjem postolarski pomoćnik,

LXVI. Svhadl Antun, star 51 godinu, rođen u Presto, stanuje u , rk., oženjen, zanimanjem kovački majstor,

od 2. kolovoza 1941. do 6. rujna 1941. godine nalazili su se u pritvoru:

LXVII. Carni Režo, star 21 godinu, rođen u Lendavi, stanuje u Lendavi, evangelist, neoženjen, zanimanjem zemljoradnik,

LXVIII. Banko Viktor, star 24 godine, rođen u Šuruhazu, stanuje u Tišini, evangelist, neoženjen, zanimanjem student medicine,

nalaze se u bijegu:

LXIX. Buković Franjo, star 18 godina, rođen u Batyandu, bivši stanovnik Murske Sobote, evangelist, neoženjen, zanimanjem učenik,

LXX. Kuhar Stjepan, star 19 godina, rođen u Markušhaza, bivši stanovnik Batyanda. evangelist, neoženjen, zanimanjem trgovac željeznom robom,

LXXI. Kardoš Eugen, star 27 godina, rođen i stanuje u Murskoj Soboti, evangelist, neoženjen, zanimanjem student više škole,

LXXII. Kanižai Antun, star 31 godinu, rođen u Kotoribi, bivši stanovnik Murske Sobote, rk., neoženjen zanimanjem brijački pomoćnik,

nalaze se na slobodi:

LXXIII. mldb. Vajda J u raj, star 17 godina, rođen i stanuje u Čakovcu, jevrejin, neoženjen, zanimanjem učenik,

od 14. srpnja 1941. godine nalazi se u pritvoru:

LXXIV. Puštek Martin, star 28 godina, rođen u Doljnoj Poljani, stanuje u Domašincu, rk.. oženjen, zanimanjem učitelj-ravnatelj,

naprijed navedena lica radi krivnje prema odredbi od 1921. III. čl. 1 & 2. pokušaja nasilnog poremećenja i uništenja državnog i društvenog poretka

nalaze se na slobodi:

LXXV. Kolarić Andrija, star 19 godina, rođen u Mosđenocu, stanuje u Čakovcu, rk., neoženjen, zanimanjem tvornički radnik,

LXXVI. Bujan Franjo, star 33 godine, rođen u Gornjem Kraljevcu, stanuje u Slakovcu, rk., oženjen, zanimanjem tvornički radnik,

LXXVII. Senčar Franjo, star 39 godina, rođen u Slakovcu, stanuje u Slakovcu, rk., oženjen, zanimanjem tvornički radnik,

LXXVIII. Balint Antun, star 28 godina, rođen u Kraljevcu, stanuje u Kraljevcu, rk., oženjen, zanimanjem zemljoradnik,

LXXIX. Škrilec Marija, stara 20 godina, rođena u Soubetlentu (Amerika), stanuje u Murskoj Soboti, evangelista, neudata, zanimanjem katastarski činovnik,

LXXX. Škrilec Ivan, star 17 godina, mldb, rođen i stanuje u Murskoj

Soboti, evangelista, neoženjen, zanimanjem učenik u trgovini,

LXXXI, Kranjec Miško, star 33 godine, rođen u Palinovcu, bivši stanovnik Palinovca, rk., oženjen, zanimanjem pisac,

napred navedena lica radi krivnje prema Odredbi od 1921. III 3. & protiv pokušaja nasilnog poremećenja i uništenja državnog i društvenog poretka...«

»...Na temelju izvršene istrage može se konstatirati, daje komunistički pokret u Čakovcu i okolici već za vrijeme jugoslovenskih vlasti djelovao iako ilegalno ali dosta intenzivno. Organizirale su se ćelije, češće su se pojavljivali komunistički letci i komunističke parole na zidovima i ogradama, a isto tako i komunistički znakovi. Komunistički pokret ostao je bez rukovodstva u Čakovcu i okolici i komunističke su veze prekinute radi izbijanja rata između Njemačke i Jugoslavije i radi prebrze kapitulacije jugoslovenskih vlasti. Radi ponovnog organiziranja prekinutih komunističkih veza i izgradnje organizacije, Komunistička partija Hrvatske premjestila je kao organizatora Hajdarević Stjepana, pekarskog pomoćnika iz Varaždina u Čakovec, koji je već i prije održavao komunističke veze u Čakovcu. Hajdarević Stjepan stigao je u Čakovec sredinom mjeseca travnja 1941. godine i tu je brzo kao partijski rukovodilac započeo svoj organizatorski rad. U međuvremenu dobio je namještenje u čakovečkoj tekstilnoj tvornici 'Graner'. Kao tvornički radnik bio je vezan uz svoje radno mjesto i nije se mogao baviti u dovoljnoj mjeri sa organiziranjem u okolici Čakovca. Pozvao je svog prijatelja također komunistu da vrši organiziranje pokreta u okolici Čakovca. Zorman Stanko stigao je u Čakovec početkom mjeseca svibnja 1941. godine, i od tog vremena započeli su zajedno sa Hajdarević Stjepanom organiziranje u Čakovcu i okolici.

Hajdarević Stjepan je započeo u prvom redu sa organiziranjem ćelija. Pridobio je za rukovodioca ćelija: Kostolic Josipa, Hidvegi Franju, Lanji Franju, Vurušić Mirka, Bajkovec Josipa, Lovrec Ivana, Masten Petra, Srpak Ivana, Horvat Ivana i Kozjak Vinka, upoznao ih sa zadacima, odgajao ih u organizatorskom radu i poticao ih na organiziranje novih ćelija. Sa imenovanim održavao je sastanke rukovodilaca ćelija, tako u mjesecu lipnju u stanu Vurušić Mirka, a zatim u stanu Lovrec Ivana, a koncem mjeseca lipnja u šumici 'Morandini'. Na tim sastancima rukovodioci ćelije su izvještavali o uspjesima svojega rada, a Hajdarević Stjepan im je održavao predavanje o komunizmu, o organiziranju komunističkog pokreta i poticao ih na što uspješniji rad. Kada se organizacija počela formirati, organizirao je uplatu članarine koja je zavisila od visine plaće i to: od 100 P. 1 %, a iznad toga 2-3%, dao je inicijativu za sakupljanje Crvene pomoći, čiji je bio cilj da se iz te pomoći isplaćuje pomoć komunistima koji se nalaze u zatvoru i da se pomogne njihovim porodicama. Sakupljanje novca bio je zadatak rukovodioca ćelije, a rukovođenjem tog novca zadužio je terećenog Fišer Stjepana. Svaki rukovodilac organizirao je svoju ćeliju, sa kojima su posebno održavali sastanke. Na tim sastancima održavali su predavanje o komunizmu, o potrebi organiziranja

pokreta, ubirali su članarinu, sabirali za Crvenu pomoć. Neke članove ćelija zaduživali su da učlane što više članova u ćelije te da sabiru što više novaca za Crvenu pomoć. Zorman Stanko je također organizirao svoju ćeliju u Čakovcu, zatim odlazio je u obližnje općine gdje je posjetio ljude za koje je znao da su simpatizeri komunista i započeo je organiziranje komunističkog pokreta u okolici Čakovca. Obavljao je organizatorski rad u općinama Donji Hrašćan, Turčišće i Pribislavec. Na taj način uspio je od sredine mjeseca srpnja 1941. godine organizirati u pokret 70 lica. Glavni rukovodilac tog pokreta bio je Hajdarević Stjepan, koji je uputstva dobivao i od Beli Franje³ iz Varaždina, a prvi suradnik bio mu je Zorman Stanko, koji mu je uglavnom pomagao kod organizatorskog rada u okolici Čakovca. Intelektualno pomagali su im još dr. Kovač Pavao, advokat, Hidvegi Franjo, inženjer, Kostolic Josip, strojobravari Fišer Stjepan, tvornički radnik.

Terećeni Hajdarević Stjepan i Zorman su u početku organiziranja pokreta zajedno sastavljali komunističke letke. U mjesecu svibnju 1941. godine zajedno su napisali jedan letak formata dopisnice na kojem je stajalo slijedeće:

'Dolje sa imperijalističkim ratom. Dolje sa eksploatatorima radničke klase. Živjela sovjetska republika.' Taj letak širili su djelomično tako da su razbacali po ulicama Čakovca, a djelomično da su razbacali u tvornici 'Graner'. Nedugo iza toga napisao je Hajdarević Stjepan letak sa početkom 'Radnici i radnice grada Čakovca i okolice', a završavao je s parolama 'Dolje imperijalistički rat. Dolje pljačkaši radnog naroda, živjela jedinstvena borba radnika i radnica'. Prema letku krvnici radništva žele radništvo zastrašiti najstrožim kaznama', kako ono ne bi započelo nikakav pokret, a te prijetnje služe samo zato, da bi svu krivicu rata bacili na leđa radničke klase, ali radništvo ne želi snositi teret tog izričito imperijalističkog rata. Kapitalisti žele izrabljivati radničku klasu, žele oduzeti slobodu radništva, ali to radništvo neće trpjeti. Zatim se pozivom, drugovi i drugarice, poziva radništvo da vodi oštru borbu protiv kapitalista, da se organizira u komunističkom pokretu te da traže da se nadnice povise. Letak se završava sa slijedećim riječima: 'Dolje sa imperijalističkim ratom, dolje sa eksploatatorima radničke klase, živjela jedinstvena borba radnika i radnica!'

Taj su letak zatim umnožili, kada je Kostolic Josip nabavio za umnožavanje jedan ručni stroj. Kako taj nije odgovarao, nabavio je šapirograf i zatim su na njemu umnožavali letke. Kasnije je Zorman Stanko taj letak umnožio na stroju za umnožavanje Kovač Stjepana iz Zorkovca u 360 primjeraka. Ti letci su rastureni u Čakovcu i okolici.

Koncem mjeseca svibnja donio je Zorman Stanko iz Varaždina letak pod naslovom 'Radni narode Jugoslavije'.⁴ U letku se opisuje kako radnička klasa slavi svoj 53. međunarodni praznik u čitavom svijetu, u najstrašnijim ratnim ubistvima. Cijelu Evropu je zahvatio plamen rata, izuzev Sovjetsku Uniju, koja je domovina socijalizma, a taj rat su pripremle financijske oligarhije

velikih sila. Užasna ratna pustošenja su rezultat šačice kapitalista gangstera, koji bi željeli spasiti svoju vlast, koja je već ionako na izmaku. Taj imperijalistički rat ima za cilj da uništi, odnosno da spriječi proširenje socijalizma i u druge zemlje. Ugnjetavana radnička klasa obraća se sa svojim pogledom Sovjetskom Savezu i odanle očekuje ostvarenje svojih nada. Radničke mase čitavog svijeta uperene pogledom u Sovjetski Savez, čvrsto su uvjerenе u konačnu pobjedu i da će se osloboditi ropstva kapitalizma i nacionalizma. U letku se nadalje ističe, da je rukovodstvu stare Jugoslavije glavna briga bila kako bi se obogatilo, zabranili su Komunističku partiju, zatvarali su radnike i njihove rukovodioce. Tada se Komunistička partija kao i uvijek borila na strani radničke klase i pokazivala put, kojim treba da se ide. Radnička klasa želi se zaplašiti kako u Hrvatskoj, tako i u onom dijelu koji se nalazi pod okupacijom s raznim terorom, ali da se ne smije gubiti vjera u konačnu pobjedu, već treba uzeti za primjer veliki Sovjetski Savez koji je uspješno završio borbu i oslobodio se carizma. U letku se pozivaju radnici i radnice i omladina Jugoslavije da se organiziraju u zajedničkoj borbi za slobodu. Letak završava riječima: 'Neka živi međunarodni praznik proletarijata 1.maj! Neka živi nepobjedivi Sovjetski Savez! Neka živi bratstvo i jedinstvo balkanskih naroda! Neka živi komunistička Internacionala! Neka živi Komunistička Partija Jugoslavije! Dolje sa imperijalističkim osvajačima! Neka žive narodi Jugoslavije! Dolje sa imperijalističkim ratom!' Sa potpisom 'Centralni komitet komunističke partije Jugoslavije', taj se letak umnožen širio u Čakovcu i okolici.

Početkom mjeseca srpnja 1941. godine Hidvegi Franjo sastavio je na molbu Hajdarević Stjepana jedno predavanje pod naslovom: 'Put do planskog gospodarstva'...«

»To komunističko predavanje Hidvegi Franjo je napisao na pisačkoj mašini u pet primjeraka i predao Hajdarević Stjepanu. Na sastanku čelije Zorman Stanka, Hidvegi je svoje predavanje pročitao Vrabec Mirku.

Istovremeno sa sastavljanjem i širenjem komunističkih letaka organizirano je risanje i pisanje na zidove komunističkih parola i znakova. Kao rezultat toga, svakodnevno su se pojavljivale na zidovima i ogradama ispisane parole i komunistički znakovi. U noći na 27. lipnja 1941. godine Zorman Stanko je narisao na 17 klupa šetališta 'Zrinji' takove komunističke parole i znakove...«⁵

Original, strojopis, na mađarskom i hrvatskom jeziku

Sign., Muzej Međimurja Čakovec, Zbirka letaka i dokumenata

¹ Stjepan Hajdarević, član Okružnog komiteta KPH Varaždin.

² Josip Bajkovec, član Okružnog komiteta KPH Varaždin i sekretar Kotarsko-gradskog komiteta KPH Čakovec, poginuo na Kalniku.

³ Franjo Beli, član Okružnog komiteta KPH Varaždin 1941. godine.

⁴ Vidi dokument br. 16.

⁵ Suđenje ovoj grupi komunista i simpatizera održano je 18. V 1942. godine u Pečuhu, a osude su bile od 6 mjeseci do 4 godine. Posebno su oštre kazne bile za drugove koji su došli u Međimurje sa strane, po partijskom zadatku, što je bila samo taktika mađarskih okupatora. Ovo hapšenje nanijelo je veoma težak udarac Partiji u Međimurju, te znatno paraliziralo njen rad za izvjesno vrijeme.

194

1941, studeni 9.
Zagreb

Obavijest njemačke Felkomandature građanstvu Zagreba o strijeljanju Nikole Perkovića

OGLAS

Nikola Perković, iz Zagreba je zbog ubojstva dva avijatičara njemačke vojske i pokušaja ubojstva jednog trećeg avijatičara, *osuđen na smrt* od Njemačkog vojnog suda Feldkomandature Zagreb od 14. listopada 1941. Strijeljanje je tek *izvršeno* danas.¹

Zagreb, 9. studenog 1941. Feldkomandatur
Zagreb

Original, knjigo tisak, njemački
Sign., AH, Stampata 108/128.

¹ Vidi dokument br. 169.

195

1941, studeni 11.
Bjelovar

Izvještaj Zapovjedništva oružničkog krila Bjelovar Zapovjedništvu 1. pješ
sačke divizije o pronalasku letaka Okružnog komiteta KPH Bjelovar u
Koprivnici

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO ORUŽNIČKOG KRILA
BJELOVAR

Taj. Broj 343
1941.

Komunistički letak
pronađen u Kopriv-
nici šalje

ZAPOVJEDNIŠTVU 1. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Bjelovar 11. studena 1941.

BJELOVAR

Oružnička ispostava u Koprivnici svojim spisom br. taj. 128 od
10. studena 1941. godine dostavlja slijedeće izvješće:

»Dne 10. studena 1941. godine oružnički vodnik ove ispostave Anton
Galić, vraćajući se sa ovdašnje pošte našao je na ulici t.j. na travi pored
nogostupa jedan komunistički letak pod naslovom »VOJNICI,
PODOFICIRI, I SVI VOJNI OBVEZNICI«. Ovaj letak izdao je Okružni
komitet komunističke partije za okrug Bjelovar, a datiran je sa 2. XI. 1941.
godine¹.

Dosadanjem potragom od strane ove ispostave nije se moglo ustanoviti
tko je ovaj letak pisao, jedino se vidi daje napisan na pisačkoj mašini i umnožen
na litografiji.

Od strane ove ispostave energično se traga za piscima i rasturačima, te u
pozitivnom slučaju sa istima će se postupiti po zakonu i naknadno izvješće
dostaviti.

Originalni letak dostavljen je Zapovjedništvu 1. Hrvatske oružničke
pukovnije, a ovjerovljeni prepisi dostavljeni su krilnom oružničkom zapovjed-
ništvu Bjelovar, vodnom oruž. zapovjedništvu u Koprivnici i predstojniku
željez. i pograničnog redarstva u Koprivnici.«

Predlaže se prednje izvješće i jedan primjerak komunističkog letka s
molbom na uviđaj sa izvješćem, da su od strane oružništva poduzete potrebne
mjere da se pisac i rasturači ovih letaka pronađu.

DOSTAVLJANO:

Velikoj Župi Bilo Gora
u Bjelovaru.

Zapovjednik, satnik:
Ivan Srdoč

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

ZAPOVJEDNIŠTVO

1. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Br. 290 / taj.

U Bjelovaru dne 12. XI. 1941.

Zapovjedništvu I. Vojnog Zbora. U prigibu se šalje komunistički letak na
uviđaj. Od strane ovog stožera skrenuta je pažnja podređenim jedinicama da
preduzmu sve mjere da se spriječi dalje rasturanje ovih i sličnih letaka.

Zapovjednik
pukovnik
Bailey²

15. XI
428
16/XI 1 MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
(GLAVNI STOŽER)
U prigibu se prosljedjuje komunistički letak na uvidjaj.
18. XI. Očv. taj.
Zapovjednik, general
Rumler³

Original, strojopis
Sign., A IHRPH, NG, kut. 343.

¹ Letak se daje kao poseban dokument (Vidi dok. br. 187).
² Emanuel
³ Dragutin

196

1941, studeni 11.
Petrinja
Tjeralica Župske redarstvene oblasti Petrinja upućena velikim župama i
podređenim vlastima za Ivanom Gobcem iz Siska

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Župska redarstvena oblast u Petrinji

Prs. broj: 1249/1941 U Petrinji, dne 11. studenoga1941.
Predmet: Gobac Ivan iz Siska, komunistički
kurir, potraga.

Svim Velikim Župama
1-7 kotarskim oblastima
Ispostavi Kotarske oblasti Bos. Kostajnica
Predstojničtvu Gradskog redarstva Sisak
Gradskom redarstvu Petrinja

za sve

Predstojništvo Gradskog redarstva u Sisku okružnicom svojom od
8.studenoga 1941. godine pod Pov. br. 141 raspisalo je ovu potragu:
Moli se Naslov da u cijeloj Državi raspiše potragu za Gobac Ivanom¹
rodj. god. 7. VIII. 1919. u Sisku, zav. u Sisku, sin Vinka i Julije, brijački
pomoćnik, neoženjen. Imenovani je bio ranije Hrvatski domobran u Drvaru i

služio je kao komunistički kurir, putovao vlakom u Zagreb iz Drvara. Isti je služio u komunističkoj bandi u Drvaru koja je od strane italijanske vojske raspršena. Opis istoga je visok 181 cm, okruglog Jica crvenog, dubokih očiju, plav, bradu i brkove brije, kosu češlja unatrag. Na sebi nosi trančkot. U slučaju pronalaska istoga osobno pretresti, uhititi i sa pronađenim materijalom pod sigurnom pratnjom sprovesti ovom Predstojništvu.

Za Dom Spreman!

Zamj. UPRAVITELJA:
Župske redarstvene oblasti
Vragović²

M. P. ³

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 189, reg. br. 43/6.

¹ Ivan Gobac uspio je stići do partizanskog štaba za Drvar i okolinu, koji gaje poslao u Zagreb, preko veza u Prijedoru i Sisku, po sanitetski materijal, i pored navedene potjernice te ulaska Talijana u Drvar. Međutim, kada je kao kurir Štaba za Drvar i okolinu pošao na održavanje veze sa Glavnim štabom NOPO Bosne i Hercegovine, uhapšen je u Drvaru i odveden u zarobljeništvo u Italiju. Po oslobađanju iz zatvora (1943), najprije u Italiji a zatim u našoj zemlji nastavlja borbu s oružjem u ruci protiv fašista i njihovih pomagača do konačnog oslobođenja.

² Đuro

³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Ravnateljstvo za javni red i sigurnost
VELIKA ŽUPA GORA

197

1941, studeni 11.
Zagreb

Izvještaj jednog od agenata Ustaške nadzorne službe o hapšenju Joce Đakovića i 25 aktivista i suradnika NOP-a u Zagrebu¹

Dana 11. o. mj. prema obavijesti povjerljive osobe izvršena je zasjeda u Klaićevoj ulici nedaleko Tvornice duhana, gdje će biti održan sastanak dvojice komunista. U pola 8. obavljen je sastanak, te čim su isti završili agenti U. N. S.-a nastavili su slijediti jednoga od opisanih komunista pod imenom Joco. Nakon pratnje do liječničkog sanatorija u Klaićevoj ulici isti je zaskočen od Grladinovića i Smokvine, te nakon pomoći ostalih agenata i naporne borbe u kojoj je bio Grladinović primoran dati nalog, da se puca u istoga kako ne bi pobjegao, isti je svladan. Predveden na sanatorij gdje mu je pružena prva

pomoć, a zatim u U. N. S. na saslušanje. Kod istoga pronađeno je oružje F. N. ca! 9. mm. veća suma novaca, legitimacija Ustaša neispunjena u kojoj se nalazi samo otisnuti broj. Prvog dana od uhićenika dobilo se veoma malo. Odao je nakon unakrsnih pitanja imena osoba, koje stoje u vezi kom. rada. Odao je imena Biljan Ivana i Slavka kod kojih se skriva Martin Mojmir, a odao je i neke druge osobe, koje su u vezi s Mojmirom, kao i samom tiskarom Vijesnika i Biltena.

11. XI.²

Iz priloženih izvještaja vidi se opis osoba kao i njihova funkcija odnosno veza.

Na usmeno traženje popisa uhićenika po grupama, kao i veze pojedinih podnosim slijedeći izvještaj:

Đaković Joco	vođa i veza sa gore. Po njegovoj izjavi uhićeni su dolje navedeni kako slijedi:
Kosec Marija	stanodavka Joce Đakovića
Gretić Ivan	
i	
Varićak (nije uhvaćen)	imaju direktne upute za tehničku obradu Vijesnika i Biltena. (Ne priznaje ništa).
Simenić Marko	Ima veze sa Končarom i Bakarićem (Ne priznaje).
Cukor Vinko	Stanodavac ilegalca Simenića (Novosel).
Biljan Ivan	
i	
Biljan Slavko	stoje u vezi gornjih. Dali su stan Mojmiru, gdje se isti skrivao, liječio, od kuda je i pobjegao.
Gmajnić Josip	Plaćao stan i hranu, dovodio liječnika, a nabavio i propusnicu za Mojmira. (Ne priznaje sve).
Sinković Božo	
i	
Gaberšek Ivan	Joco ih pozna kao komuniste, a svojevremeno davali su sklonište Mojmiru.
Boris Štipan	održavao vezu između Gmajnića i Slavka Biljana.
Rupčić Fanika	Po izjavi Joce zna za Varićaka, kao i rad istoga,
Tmski Stienan	spada u grupu Kličko, a ima veze s Gretićem i Varićakom (Ne priznaje).

Gore navedeni uhićeni su temeljem iskaza Joce, kao i pojedinih, jer su tvorili jednu jaču grupu komunističkih promičbenika i terorista.

Na usmeno traženje popisa uhićenika po grupama, kao i veze pojedinih podnosim slijedeći izvještaj:

Zlatko Stipanović	vođa grupe, ima veze sa štamparijom, za istu pribavlja potrebstine. Veza sa Jocom.
Erbežnik Marijan	(Po izjavi Joce lažno ime). Nabavljao novac, odijela i hranu za partizane. Izravna veza sa Jocom.
Plako Ferdinand i Benčić Božo	održavaju veze sa Stipanovićem i vrše komunističku promičbu.
Juijević Šime	zamjenik Zlatka Stipanovića.
Hein Fridman	Stoji u vezi sa Zlatkom, po njegovoj izjavi ima grupu od 20 ljudi na Savskoj cesti (Ne priznaje).
Gornji su uhićeni temeljem izvještaja po jednom Omladincu.	
Tmski Stjepan	Veza između Joce i manjih grupa. Sakupljao novac i stvari za partizane,
Kličko Ivan	vođa grupe.
Orlić Marko	član grupe, nabavio je poljsku bolnicu za partizane, a istu dao
Žanić Ivanu	a ovaj dalje Kličku, koji je dostavio istu Trnskom.
Špitzer Miroslav	imao veze sa Jocom. Radio na komunist, org. srednjo-školaca.
Rehnizer Zlatko	saradnik Špitzera. Izrađivao štambilj srp i čekić sa
Mandi Brankom	tiskali na karte srp i čekić s protuhrvatskim nadpisima.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 276.

¹ Dokument je zaprimljen u arhivi Ustaške nadzorne službe u Zagrebu 11. XI 1941. godine, iako se iz teksta vidi da je naknadno napisan.
² Napisano rukom.

1941, studeni 16.
Zagreb
Iz pisma Vladimira Popovića upućenog Radi Končaru o akciji na pruzi Caprag—Sisak i situaciji u Zagrebu

»Dragi Brko¹,«
»Na pruzi Caprag—Sisak razorena je pruga jače, već dva dana nema saobraćaja.²«

»Prije nekoliko dana policajci su slijedili druga Janka (Španca³) iz MK Zgb. Potegao je revolver i dvojicu ubio, a jednog ranio. Sada je u zatvoru. Čujemo da su mu ispekli noge do koljena i da se herojski drži. Marko⁴ i Joco⁵ omladinac su također uhapšeni. Marku su upali na stan. Nestanak Marka i Janka iz MK mnogo éento osjetiti. Uhapšen je i éitav odbor antifaš. pokreta žena i to na sastanku u stanu.⁶ Da sam ja tada bio u Zgb. odležao bih i ja, a Fati⁷ me trebao zamjeniti, srećom, bio je bolestan. Ogrizovićku⁸ su pustili i gazdaricu stana, radnica izgleda da nije uhapšena, jer je ranije izašla (ovo éemo provjeriti). Tako se sada nalaze iz Odbora u zatvoru Vanda⁹ i Žoga¹⁰. Vandu su izdvojili.

Nisi trebao sve drugove iz rukovodstva poslati na teren. Mogao si udesiti da idu naizmjenično.

16/XI—41.

S drug. poz.
Smrt faš. — Sloboda narodu
VI.¹¹

N.Z. Uhapšena su i dva druga¹² iz tehnike. Izgleda da su ih provalili srednjoškolci po svojoj liniji.¹³

»Vjesnik«¹⁴ budući da u ovom obliku izlazi prvi put ima tehničkih nedostataka. Drugi broj ée biti bolji.«

Original, rukopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond: Hrvatska 11/22.

¹ Rade Končar

² S obzirom daje »... Povećan broj prepada na željezničku prugu Beograd Zagreb ...«, Nijemci su 14. XI 1941. odlučili »... pojačati obezbjeđenje željezničke pruge Beograd—Zagreb, po potrebi i po cijeni slabljenja njemačke posade u unutrašnjosti zemlje ...« (Zbornik VII, tom XII, knj. 1, dok. 235, str. 625).

³ Božo Dakić

⁴ Marko Simeunić

⁵ Joco Đaković vidi dokument br. 197.

⁶ Odnosi se to na Inicijativni odbor AFŽ za Hrvatsku formiran ujesen 1941. godine. U tom odboru bile su: Vanda Novosel, kao sekretar, zatim Slava Ogrizović, Sanda Šantić-Matijašić, Marija Kos i Olga Kreačić-Kovačić. Ovo je bio prvi sastanak gdje su sve uhapšene, ali su sve, osim Vande Novosel, uskoro puštene. Poslije toga se rad ovoga Odbora, čiji se sastav kasnije mijenjao, ograničio uglavnom na grad Zagreb.

Andrija Hebrang

⁸ Slava Ogrizović

⁹ Vanda Mates-Novosel

¹⁰ Olga Žerdik-Kovačić

¹¹ Vladimir Popović

¹² Ivica Gretić i Zlatko Stipanović

¹³ Vidi dokument br. 197.

¹⁴ Vjesnik Hrvatske jedinstvene nacionalno-oslobodilačke fronte. Br. 6, 5. XI 1941.

1941, studeni 19.
Zagreb

Oglas njemačke Feldkomandanture u Zagrebu o strijeljanju Adama Bruminića i Vinka Milišića zbog napada na vojni autobus¹

O g l a s

Osudom Njemačkog Ratnog Suda osuđeni su na *smrt*

1. Adam Bruminić, tvornički radnik

2. Vinko Milišić, fotografski pomoć.

aba iz Zagreba, budući da su 12. rujna 1941. počinili nasilje ručnim granatama na autobus, u kojem su se nalazili njemački vojnici.²

Osuda je danas izvršena strijeljanjem.

Zagreb, 19. studenoga 1941.

Feldkomandantur — Zagreb

Original, knjigo tisak
Sign., AH, Stampata, 9 6/9, 19. XI 1941.

¹ Na desnoj strani plakata identičan tekst je i na njemačkom jeziku.

² Vidi dokument br. 145.

'941, studeni 19.
Zagreb

Smrtovnica Pokretnog prijekog suda br. 1 u Zagrebu kojom se predaju nstitutu za sudsku medicinu i kriminalistiku mrtva tijela sedmorice boraca Partizanskog odreda »Matija Gubec«

SMRTOVNICA

Predaju vam se mrtva tijela Josipa Fistrić sina Vjekoslava i Marije rođ. Tkalec rkt., star 30 god., neoženjen.

Gjuro Kale¹ sin Jurja i Marije rođ. Matejić rkt. vjere, rođ. u Stuganima, leoženjen.

First Zvonko sin Artura i Anke rod. Baran, Židov, star 17 god., neoženjen.

Albert Kremer sin Aleksandra i Malvine rod. Lebović, Jevrej, star 16 god.
Benjamin Atias sin Davida i Mirjane rod. Mantiljo rod. u Sarajevu star 17
god. Židov.
Janko Staničić sin Marka i Marte rod. Stić, grčko-istočne vjere, star 36
god.
Drago Višek sin Janka i Slave rod. Kokolek rkt. vjere star 40 god.
neoženjen.

Pokretni Prieki sud I
U Zagrebu 19 studeni 1941.

Predsjednik:
u. z.
Josip²

M. P.-¹

Original, strojopis
Sign., Institut za sudsku medicinu i kriminalistiku Zagreb, Sekcioni protokol
2234/392—1941.

¹ Pod tim imenom krio se Cvetko Vječeslav-Flores, komandant partizanskog odreda »Matija Gubec«.
Navedeni u smrtnovnici uhapšeni su na području kotarske oblasti Jastrebarsko te
6. listopada 1941. god. dovedeni u Zagreb u Okružni zatvor gdje su proveli pod istragom do
19. XI, kada su po odluci Pokretnog prijekog suda osuđeni na smrt.
² Potpis prezimena nečitljiv.
³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Pokretni prijeki sud br. 1

1941, studeni 21.
Bjelovar

Obavijest Mjesnog zapovjedništva Bjelovar podređenim jedinicama o dopisu
Zapovjedništva 1. pješadijske divizije u kojem se govori o širenju partijskih letaka
među domobranima

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MJESNO ZAPOVJEDNIŠTVO
Bjelovar.
Broj 552/ Str. taj.
21. studeni 1941,

- 1/ 1. pješačkoj pukovnji
- 2/ Podpunidbenom zapovjedništvu
- 3/ Zgradnom upraviteljstvu
- 4/ Obskrbnom skladištu
- 5/ Doknadnoj bojni.

Predmet: Komunistička promičba.

Zapovjedništvo 1. pješačke divizije dostavilo je svojim dopisom od 12.XI. 1941 V Br290/ taj slijedeće:

»U posljednje vrijeme pojavljuju se komunistički letci, »Proglas za vojnike, podoficire, oficire i sve vojne obveznike« koji se pozivaju da napuste vojarne, da se ne odazivaju pozivima na vježbu, da se suprostave vlastima, da pozivaju svoje drugove na suradnju sa pobunjenicima.

Veličanjem uspjeha komunista, pobunjenika i četnika — teže oslabiti moral hrvatskih domobrana i uzdrmati čvrste redove hrv. domobrana, te stvoriti razdor između domobrana i ustaša.

Dostavljajući prednje skrećem pažnju svima, kojima se ova zapovjed dostavlja da svim silama pod osobnom odgovornošću nastoje pohvatati rasturače letaka i u redovima domobranstva održati čvrst i nepokolebiv moral.«

ZAPOVJEDNIK:

Original, strojopis

Sign., AH, DPZ taj. 425/1941.

202

1941, studeni 24.

Zagreb

I: izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova Ministarstvu vanjskih poslova NDH u Zagrebu o političkim prilikama u Međimurju

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Ravnateljstvo za javni red i sigurnost

Petrinjska 7, Zagreb

Broj: Prs. 8703. P. 1941

Zagreb, 24. studena 1941.

Predmet: Međimurje, politički izvještaj.

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

Zagreb

»... IV. Oko 24. ov. mjeseca pokušala su neka lica dignuti u zrak željezničku prugu između Čakovca i Kotoribe i to oko 500 m. od željezničke

postaje u Čakovcu kod željeznog mosta, koji vodi za selo Savska Ves. Pokušaj nije uspio jer je navodno ovo na vrijeme spriječeno. Daje ovaj pokušaj uspio, bio bi dignut u zrak brzi vlak, koji oko 11 sati na večer putuje iz Čakovca za Budimpeštu. Mađarske vlasti u Čakovcu vode u najvećoj tajnosti istragu o ovom predmetu...«

ZA DOM SPREMNI!

Ravnatelj:
Eugen Kvaternik

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 237, reg. br. 14/1—2

203

1941, studeni 29.
Zagreb

Iz izvještaja Vladimira Popovića upućenog Centralnom komitetu KPJ o vojnim i političkim prilikama u Hrvatskom zagorju

»Dragi drugovi, u kratko vrijeme zadade nam neprijatelj tri teška udarca. Drugovima u Dalmaciji dali smo konkretna uputstva za oslobodenje Brke.'

Poslije Krtij(in)e² smrti odredili samo Mrtvaca³ za polit, komesara Glavnog štaba. Pri tom smo se rukovodili: da zadovoljava polit.(ički) i da bude Hrvat, a pored toga Mrtvac se nije više mogao održavati u Zgb-u. Javite da li se tim slažete.

U Zgb-u ostaćemo sada ja i Fati.⁴ Ortega⁵ je u Zagorju i Međimurju. Paja⁶ u Slavoniji, a od Konspiratora⁷ nema mnogo pomoći. On sada radi u zagrebačkom okrugu, gdje se do rata protiv SSSR-a po partijskoj liniji skoro ništa nije radilo.

Primili smo vaše pismo. Svi naši dosadašnji naponi da pokrenemo u oružanu borbu Hrvat. Zagorje ostali su bez uspjeha. U tom nastojanju, koje je išlo do provociranja sukoba između hrvat, seljaka i ustaša (slanjem odreda u skoro sve hrvatske srezove), izgubili smo dosta ljudi, zato što politički nije bio pripremljen teren iako su nas drugovi iz tih krajeva obavještavali (lažno) da će hrvatski seljaci podupirati akcije partizana. No, to ne znači da su zagorski seljaci ustaški raspoloženi ili orijentisani. Naprotiv, oni izvrgavaju ruglu ustaški ološ po svojim selima. Stvar je u tome da su naše part.(iske) org.(anizacije) u tim krajevima prije rata protiv SSSR-a bile vrlo slabe, daje dolaskom ustaša uništeno dosta kadra baš u tim krajevima, da se ostatak razbježao i poplašio i da se nedavno pristupilo org.(anizovanju) part.(ije) u mnogim hrvatskim srezovima. Nadamo se da ćemo sve te teškoće brzo

prebroditi. Naši pokušaji da se seljake mobilizira na konkretnim dnevnim pitanjima imaju uspjeha (otimanje kukuruza, bojkot tržišta itd.) i prerastaćeu krupnije akcije. Stav reakcionarnog dijela vodstva HSS-a mnogo nam pravi smetnji. Oni idu s parolom: »Ništa s komunistima, već čekajmo«.

Učinićemo sve da partizanski pokret poprimi karakter narodnog ustan-ka. Iz Zagreba i ostalih mjesta već smo poslali masu radnika i omladine u odrede. Sada nanovo vršimo mobilizaciju.«

Original, rukopis
Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/91
Zbornik VII, tom II, knj. 2, br. 42, str. 84—86.

- ¹ Rade Končar
- ² Marko Orešković
- ³ Vladimir Bakarić
- ⁴ Andrija Hebrang
- ⁵ Karlo Mrazović
- ⁶ Pavle Gregorić
- ⁷ Dragutin Sali

1941, studeni
Zagreb
Obračun primitaka i izdataka Mjesnog odbora Narodne pomoći za Zagreb za mjesec studeni 1941. godine

(primici)				
I.	6.810	230	L.(ični)	27.050
II.	18.975	479	O.(pskrbni) biro	45.780
III.	41.243	716	H.	26.748
IV.	43.386	539	B.(olnice)	2.900
V.	23.250	587	R.(azno)	<u>3.951.50</u>
VI.	7.011	153		106.429.50
In.(telektualci)	26.840	176		
S.(tudenti)	2.550	⁹		
R.(ezerva)	<u>10.809,50</u>			
	180.874.50			
rz.(azno)	<u>20.000</u>			
	200.874.50			
iz.(daći)	<u>106.429,50</u>			
	94.445			

rz (erva)	<u>20.000</u>
	74.445
ac (onto) p.	<u>31.025</u>
	43.420

Original, tabela, rukopis
Sign., AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

205

1941, studeni
Zagreb

Obračun primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za
Hrvatsku za listopad 1941. godine

Primici	
Saldo obr.(ačuna) X mjes.(ec)	19096,25
M.(jesni) O.(odbor) XI	200874,50
Bjel.(ovar) nov.(embar)	6905
Delnice "	4030
Varaždin IX mj.(esec)	4361
Varaždin X "	3251
Varaždin XI "	<u>5530</u>
Ukupno	254047,75
Izdaci	
Izd.(aci) P.(okrajinskog) O.(dbora)	80376,25
MO Zgb. "	106429,50
k " Bjel.(ovar)	3800
Deln.(ice)	3180
Var.(aždin) IX mj.(esec)	850
X	1496
XI	3657
Izd.(aci) Var.(aždin) OK — IX—XI	<u>2960</u>
Ukupno	202748,75
acc.(onto) MO Zgb.	20000
" MO Del(nice)	850
" MO Bj.(elovar)	<u>605</u>
Ukupno	224203,75
	254047,75
Primici	
Izdaci	224203,75
Saldo	29.844

Original, tabela, rukopis
Sign., AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

1941, studeni
Zagreb

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnog komiteta KPH Zagreb, Bjelovar i Osijek, te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za mjesec studeni 1941. godine

Primitak								
Mj.	Saldo	Član. M.K.	Član. O.K.	Štamp.	Pril.	Vanr. pril.	N.P.	Ukupno
	339.849	5664	3.000	4663	37.954			339.849
			1.089	78	1.500			5.664
					10.000			4.089
					4.101			4.741
XI.					15.000			68.555
	339.849	5664	4.089	4741	68.555			422.898

XI.								
Izdatak								
	I	II	III	IV	V	VI VII	VIII	
Mj. CKJ	Štamp.(a)	Mat. (erijal)	Tehn. (ika)	Put. (ovanja)	Izdr. Pomoć (ržavanje)	Razni izdaci	Saldo	
		5.213	600	20	4.500		126 268	060
				100				
		5.100	5.000	36	364		450	
		13.500	10.000	80	1.300		60	
		10.000	3.000	120	1.000		300	
			2.700	400	1.500		150	
			800	600	1.500		150	
			1.750	300	400		301	
			1.350	200	1.500		6.954	
			782		1.500		168	
			551		1.000		60	
			20.000		1.500		315	
			5.000		400		144	

				1.500	700
				1.500	640
				1.500	179
				1.500	40
				400	430
				2.200	60
				1.200	212
				1.200	175
				1.200	425
				1.200	250
				2.000	65
				2.500	
				2.500	163
				2.000	405
				1.000	
				2.000	200
				1.800	130
				1.800	1.200
				1.500	1.200
33.813	56.553	1856		46.964	15.652

	P.(rimitak) XI.		
Saldo		339.849	
MK. Zgb. čl.(anarina)	I ¹	5.664	
" p.(artijski) p.(rilozi)	IV	37.954	
" št.(ampa)	III	4.663	
OK Bjel.(ovar) čl.(anarina)	II	3.000	(sa zaostacima)
" " ostatak	IV	1.500	
" " dio part.(izanskog) fond.(a)		1.000	
OK Osj.(ek) 9. XII. (Nora) ²	IV	10.000?	
OK Zgb. čl.(anarina)	II	1.089	
pr.(ilozi)	IV	4.101	
št.(ampa)	III	78	
P ¹ " N.P.		1.791	
" " N.F.		540	
MK Zgb. F.(ond) N.O.B.		20.000	(vraćeno 14. XII. Bož.(ićević) ³ zaveo
" " od prošl(og) mj.(eseca) (X)	IV	15.000	
Mrtv.(ac) ⁴ N.P.		4.130	(dan Anki ⁵ 8. XII)
			XI ⁶

Izd. [atak] XI

MK Zgb. izdr. [žavanje]		VI	4.500
" " prop.[usnice]	Bož. [ičević]	VIII	126
" Mark [o] ⁷	' 11. XII	VI	364
" " nast.		VIII	450
" kom		VIII	60
" kof. [er]		IV	600
" Zan. ⁸		VI	1.300
" R.[ajon] IV		VI	1.000
Taxi		V	20
Papir	Izdatak u oktobru	III	5.213
Put.[ovanje]	VI. [ado] ⁹ 16. XII	V	100
Šešir C. ¹⁰		VIII	300
Ceh"		VI	1.500
Viktorija ¹²		VI	1.500
Boy ¹³		VI	400
Mala ¹⁴		VI	1.500
Skijaš ¹⁵		VI	1.500
Stipe ¹⁶		VI	1.500
Cincip.[inka] ¹⁷		VI	1.500
Za nabavke		IV	5.000
Bilježi		VIII	150
Cveto ¹⁸		VI	400
Put.[ovanje] Karl, [ovac]		V	36
Materj.[al] razni		III	5.100
Tehn.[ika] auto		IV	10.000
" popr. [avak] auta	Tehn. [ika]	IV	3.000
" papir, boje	(VI. [ado])	III	13.500
Čeh	20. XII	V)	1.500
Viktorija		VI	1.500
Cinc. (žen		VI	1.500
Skijaš		VI	1.500
Boy		VI	1.500
za zatv.[orenog] druga		VI	400
kauc.[ija] za stan		VI	2.200
kirija		IV	2.700
Pokučtvo		IV	800
Selidba		IV	1.750
Uređenje stana	Tehn. [ika]	IV	1.350
Baterije	> (VI. [ado])	IV	782
Tehn.[ičke] potvr. [de]	20. XII.	VIII	150
Ostalo (tramv.[aj])		IV	551
Tehn.[ika] št. [amparski str. [oj]		VIII	301
popr.[avak] str.[oj]		IV	20.000
nabavke		IV	5.000
Č[eh] izd. [ržavanje]		III	10.000
Cinc. [ipinka] izd. [ržavanje]		VI	1.200
Vik.[torija] izd. [ržavanje]		VI	1.200
" Sk.[ijaš]	Direkt, [tor] ¹⁹	VI	1.200
" Čeh. (Direkt, [or])	za IX. mj. [esec]	VI	1.200

Put.[ovanje] Iv.[anić] Gr.[ad]		VI	2.000
	kur. [ir]	V	80
Gradec		V	120
Bgd.		V	400
vi.[ado] izd. [ržavanje] 29. XI		V	600
Mrtv.[ac] I.XI		VI	2.500
Konsp. [irator] ²⁰ izd. [ržavanje]		VI	2.000
Mast (vrab. VII i VIII		VI	2.000
Gl.[avni] št.[ab] blokovi		Vili	168
12 olovki		VIII	60
Ravnala		VIII	315
baterije		VIII	144
bater.[ije] anodne		VIII	700
3 filfедера		Vili	640
4 vrpce		Vili	179
karte zemljop.[isne]		Vili	40
2 akumul.[atora]		Vili	430
Razno		Vili	60
-- I bar	Nora	Vili	212
Drava		Vili	175
Žileti		Vili	425
britva		Vili	250
remen za britvu		Vili	65
razno		Vili	163
Gl.[avni] št.[ab] Radio		Vili	405
put Karl.[ovac]		V	300
Tramv. [ajske] kart.[e] (Nora)		Vili	200
Gl.[avni] št. [ab] put Karl.[ovac]	• Nora	V	200
Gojz. [erice] Vladi (Nora) 28. XI.		Vili	1.200
Nora izd. [ržavanje]		VI	1.800
Slava ²¹ izd.[ržavanje] (Nor[a])		VI	1.800
Brkinica ²² izd. [ržavanje] (Nor[a])		VI	1.500
F[ric] ²³ izdr.[žavanje]		VI	2.500
Karta za Liku	1 An. [drija] ²⁴	Vili	130
Svinje (Jož[a]) ²⁵			28.500
Y (Mar [ko]) ²⁶			23.475
OK Zgb. (Jož. izd. [ržavanje]		VI	1.000
mast (Mar[ko])		Vili	1.200
Za tehn.[iku] Nori (An.[drija])		IV	5.000

Original, tabele, rukopis

Sign., AIHRPH. RO — D.S. — 1/19

- I • Brojke se odnose na označene stupce tabele
- 2. Zlata Šegvić
- 3. Ivan Božičević
- 4. Vladimir Bakarić
- 5. Anka Berus
- 6. Dopisano olovkom
- 7. Marko Simenić

- 8. Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
- 9. Vlado Popović
- 10 .Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
- 11. Ilija Engel
- 12. Zvonimir Basserman
- 13. Joco Đaković
- 14. Valerija Pap-Kario
- 15. Janko Gredelj
- 16. Stipe Đaković
- 17. Anka Sertić
- 18. Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
- 19. Milan Hupert
- 20. Dragutin Saili
- 21. Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
- 22. Dragica Končar
- 23. Grga Jankez
- 24. Andrija Hebrang
- 25. Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
- 26. Marko Belinić

1941, studeni, kraj —prosinac, početak
Bjelovar¹

Okružnica br. 2 Okružnog komiteta KPH Bjelovar upućena kotarskim komitetima i partijskim organizacijama na terenu o potrebi prorade materijala o osnivanju odbora narodnooslobodilačkog fronta i narodnooslobodilačkih odbora

Okružnica br. 2

1/ U vezi sa okružnicom C.K.K.P.H. broj 3 o osnivanju odbora narodno-oslobodilačkog fronta i o narodno-oslobodilačkom fondu, pozivaju se sve partijske jedinice i svi općinski i kotarski komiteti da porade energično na organizaciji tih odbora. Svaka jedinica treba da odmah poradi u područnim selima na tom da se pokrenu najnapredniji i najborbeniji elementi u selima, da se održe najprije uže konferencije, a poslije šire konferencije na kojima treba birati takav odbor. U taj odbor od 3 do 5 članova treba da po mogućnosti uđe i koji partijac, da bi provodio u odboru pravilnu politiku u suglasju sa okružnicom C.K. broj 3. Ovakvi odbori moraju se konstituirati tako da biraju svoga (tajnika) sekretara, koji će sazivati sjednice odbora i konferencije po mogućnosti svih odraslih u selu. Tajnici seoskih odbora narodno-oslobodilačkog fronta u jednoj općini treba da organiziraju općinsku konferenciju: na njoj biraju općinski odbor narodno-oslobodilačkog fronta. Treba

isto tako nastojati da u općinski odbor uđe jedan partijac. Općinski odbori narodno-oslobodilačkog fronta preko svojih tajnika treba da organiziraju kotarske konferencije, na kojima biraju kotarski odbor narodno-oslobodilačkog fronta. Treba nastojati da u kotarske odbore uđe jedan član kotarskog Komiteta Komunističke Partije. Na taj će način biti osigurano u svim odborima Narodno-oslobodilačkog fronta sprovođenje pravilne politike u suglasju sa okružnicom C.K.K.P.H.

Osnovica rada tih odbora treba da bude Okružnica C.K.K.P.H. broj 3 i letak C.K. članovima H.S.S.-a. Partijci koji treba da uđu pojedinačno u te odbore, vodit će brigu da se u tim odborima sprovede politika prema spomenutoj okružnici C.K. broj 3 i letku C.K. — H.S.S.-ovcima. Treba imati na umu da ovi odbori nisu nikakva partijska tijela nego organizacione forme koje imaju zadaću da sprovedu politiku Narodno-oslobodilačkog fronta, t.j. politiku borbe svih antifašističkih elemenata u zemlji pod vodstvom Komunističke partije. Pojedini partijci treba da uđu u te odbore i čak da prihvate položaj tajnika u ovim odborima. Na taj će se način lakše sprovesti politika Narodno-oslobodilačkog fronta.

Odbori imaju za dužnost da organiziraju čitavo selo, općinu, kotar za borbu protiv banditske ustaške vladavine i protiv fašističkih njemačkih i talijanskih osvajača u našoj zemlji. Članovi odbora treba da podijele posao na sektore i tako da djeluju. Tajnik treba da vodi sve administrativne poslove, da saziva sjednice odbora i *konferencije*. *Blagajnik* treba da prima prinose u novcu i u živežnim namirnicama i da vodi računa o tom, da se živežne namirnice sprema *na određenom mjestu*. Ostali članovi odbora treba da se brinu za prikupljanje Narodno-oslobodilačkog fonda: novca, živežnih namirnica, vune, *platna* i dr., za pronalaženje oružja i municije za partizane.

Odbori moraju pripremati u selima i u mjestima skloništa za partizane, predobivati seljake za to da primaju pojedine partizane na konak i na hranu. Partizanski odredi — koji su već formirani bit će preko svojih komesara u stalnoj vezi sa odborom Narodno-oslobodilačkog fronta u kraju gdje se nalaze.

Odbori Narodno-oslobodilačkog fronta imaju svoju neposrednu političku zadaću:

- a) Provođenje široke antifašističke propagande među naseljenjem.
- b) Okupljanje širokih masa u Narodno-oslobodilačkom frontu i organiziranje otpora i otvorene borbe protiv fašističkih osvajača i njihovih slugu — ustaških bandita u našoj zemlji.
- c) Uspostavljanje civilne vlasti u onim selima i gradovima (odnosno u općinama i kotarima) koje će zauzeti narodni partizanski odredi.

Naročito se napominje, da odbori Narodno-oslobodilačkog fronta vode pod vodstvom Komunističke partije, borbu protiv fašizma, borbu za uspostavljanje jedne demokratske narodne vlade (pročitati dobro letak C.K.K.P.H. H.S.S.-ovcima!!). Prema tome, danas Komunistička Partija ne vodi neposred-

ne borbe za sovjetsku vlast u našoj zemlji, nego za uspostavu jedne demokratske narodne vlade u koju bi ušli predstavnici svih političkih stranaka, koje *su spremne voditi otvorenu borbu protiv fašizma*.

2) Radi aktiviziranja hrvatskih seljačkih masa riješio je C.K.K.P.H. daje potrebno osnivati odbore, koji će djelovati u hrvatskim selima u pravcu jačanja borbenog otpora protiv svih gospodarskih mjera ustaških vlasti.

U tu svrhu izdao je C.K. letak s pozivom seljacima da osnuje odbore za gospodarsku obranu sela. Svi partijski komiteti, sve partijske jedinice i pojedini partijci moraju proširiti spomenuti letak u hrvatskim selima i odmah živo poraditi da najborbeniji elementi, po mogućnosti članovi H.S.S-a u selu sazovu konferenciju (kao u točki 1.) i izaberu »odbor za gospodarsku obranu sela«. Za organiziranje toga odbora važi isto kao i za odbore Narodno-oslobodilačkog fronta. Odbor ima zadatak da zastupa selo protiv ustaških vlasti, kada ove šalju svoje organe da popisuju zalihe žita, kukuruza, stoke i dr. Odbori moraju organizirati zajednički otpor protiv ustaških vlasti u slučaju nasilnog odvoženja stoke i prisilnog kupovanja seljačkih proizvoda. Pojedini drugovi, partijci, osobito oni koji su u selu poznati kao H.S.S-ovci, trebaju se dati birati u te odbore. Oni moraju poraditi uz pomoć svoje jedinice, da takav odbor postane borbeno jezgro oko kojega će se sakupiti svi borbeni, čestiti i odvažni elementi na selu. Kod pravilnog rada tih odbora oni se mogu u kratko vrijeme pretvoriti u odbore Narodno-oslobodilačkog fronta, što je konačni njihov cilj. Kotarski komitet partije mora svestrano pomoći sve partijske jedinice u organiziranju ovakovih odbora. Eventualne greške u tom radu treba odmah ispraviti i nastojati da jedinice organiziraju na taj način odbore ne samo u svojim selima, nego također u obližnjim selima u kojima nema partijska jedinica. Organiziranje općinskih i kotarskih odbora gospodarske zaštite sela treba provesti kao i organiziranje odbora Narodno-oslobod. fronta. Nutarnja struktura ovih odbora mora odgovarati zadaći odbora (tajnik organizator obrambene grupe i eventualno blagajnik).

3) Sve jedinice moraju provesti među naselenjem po selima i gradovima, u vlaku i dr. što jaču agitaciju za Sovjetski Savez. Treba svagdje isticati snagu S.S.S.R-a, koja je do sada uništila preko 4 milijuna njemačkih vojnika i time dovela u pitanje ofenzivnu sposobnost njemačke fašističke vojske.

Potrebno je sve vrijeme naglašavati kako je S.S.S.R. u savezu sa velikim demokratskim zemljama, Engleskom i Sjedinjenim Američkim državama danas prva zemlja na svijetu, koja stoji na braniku kulture, slobode i blagostanja cijeloga svijeta: kako su u Sovjetski Savez uprte oči svih potlačenih i slobodoljubivih naroda kao u onu silu, koja će spasiti čovječanstvo od fašističkog mraka. Kod toga neka se partijci posluže sa svim partijskim propagandnim materijalom, osobito okružnicom C.K.K.P.H. broj 3, letkom članovima HSS-a itd.

4) Treba svuda popularizirati, daje na konferenciji u Moskvi koju su nedavno održali vojnički stručnjaci Sovjetskog Saveza, Engleske i Amerike

riješeno na prijedlog Sovjetskog Saveza da se narode Jugoslavije pomogne u borbi protiv fašizma izravnom vojničkom pomoći.

Potrebno je da se čitavo naselje pripremi na eventualni dolazak padobranaca, koje treba dočekati prijateljski i izaći im u susret u svakom pogledu.

Svi kotarski komiteti, kao i sve jedinice, trebaju voditi strogog računa o tome, da svaki član Partije pomno i savjestno pročita sav partijski materijal, da o njemu vode diskusije. Svi komiteti i sve jedinice treba da se u svom partijskom radu točno rukovode smjernicama danim u tom materijalu i da hitno i savjestno izvrše sve akcije koje se traže danim materijalom.

OKRUŽNI KOMITET
Komunističke Partije Hrvatske
za okrug Bjelovar

Original, strojopis
Sign., AIHRPH KP-96/4381.

¹ Okružnica je umnožena u tehnici OK KPH Bjelovar u Bjelovaru

208

1941, prosinac, početak
Zagreb

Pismo Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske Glavnom štabu NOP odreda Hrvatske i svim podređenim štabovima i partijskim forumima u Hrvatskoj s uputstvom o daljnjem širenju i učvršćivanju narodnooslobodilačkog pokreta

Dragi drugovi!

Na bazi do sada stečenih iskustava iz partizanskih borbi, Operativno rukovodstvo za Hrvatsku upućuje ovo pismo Glavnom štabu za Hrvatsku, kao i svim podređenim štabovima i svim part, forumima s ciljem da se uklone dosadašnji propusti i greške u vođenju partizanskih borbi, te da se još više učvrsti i proširi naš narodno-oslobodilački partizanski pokret.

1. Način mobilizacije za partizanske odrede.

Najbolji je način mobilizacije za partiz. odrede čim odlučnija akcija. Ljude treba mobilizirati u čete, a ne zadržavati ih po tvornicama itd. NAČELNO treba odbiti da se stvaraju takvi odredi, koji bi bili djelom kod kuće, a djelom odlazili u akcije. Iskustvo iz Srbije je pokazalo da nekog jačeg značaja takvi odredi ne mogu imati sve dotle dok partizani ne osvoje dio teritorija, a po tom

stanovnike tog oslobođenog teritorija ili neposredne okolice mobiliziraju za neke pomoćne akcije (rušenje cesta, mostova itd.). Mobilizacija u principu treba da ostane dobrovoljna, ali na oslobođenom teritoriju u koliko bi ga imali, dopušta se obavezna mobilizacija za razne pomoćne akcije, dijelom i za frontu. U takvom slučaju, takvu mobilizaciju treba dobro politički pripremiti i ne smije ići nikada previše široko.

2. Mobilizacija sredstava.

Jasno je daje potpuno pravilan princip, kojeg smo postavili, da partizani nasilno ništa ne oduzimlju seljacima i građanima. U cijelosti taj princip važi za početak akcija. Kada partizanski pokret uzme maha i zauzme široki teritorij, tada se neće moći uspješno djelovati bez konja, prevoznih sredstava itd. U takvim slučajevima treba rekvirirati od seljaka, koji mogu da odvoje bez veće štete (bogatiji ljudi sa više stoke itd.) konje i prevozna sredstva, automobile, motore, bicikle itd. Kada oslobodite neki kraj, neko selo, neki teritorij itd. oslobodite taj kraj plaćanja poreza. Zato pak treba pozvati seljake da se postaraju za prehranu naših odreda. Tamo gdje je siromašniji kraj tamo treba obavezno zahtijevati od bogatih seljaka da obezbijede dovoljnu količinu hrane. Žrtve mora dijeliti svaki u oslobodilačkoj borbi. U tom pogledu smo bili nekako »čistunci« i ako je to u prvim počecima bilo korisno. U Srbiji na pr. ima svake vrsti vozila, od kamiona i automobila do seoskih kola i jahaćih konja. Formiraju se konjički partizanski odredi.

3. Kako početi?

To je pitanje, koje se pojavilo kod svih odreda kod samog formiranja i na žalost vrlo sporo i često puta se nepravilno rješavalo. Uzima se u većini slučajeva kurs na angažiranje pojedinih sela i mjesta, na manje ili veće diverzantske akcije, a manje se vodio kurs ka postepenom čišćenju teritorija, u nekim pak krajevima uzimalo se kao pravilo-sistem logorovanja po nekoliko dana, nedjelja, pa čak i mjeseci na jednom te istom mjestu. Odredi su na taj način izlagani koncentričnim napadima neprijatelja, odrezani od sela i mjesta i djelomično uništavani (na pr. Gorski kotar). Da se to u buduću ne bi dešavalo svaki partizanski odred mora od svoje početne tačke sve više širiti teritorij po kome se kreće i brzo poduzimati sve ove mjere koje su potrebne da protivnik ne bi mogao ponovno da zaposjedne taj teritorij: postavljati na putove i ceste zasjede, raskopavati ceste, rušiti mostove, ukratko uništiti sve komunikacione veze, po kojima bi se protivnik mogao približiti oslobođenom teritoriju. Tako treba čistiti korak po korak i oslobađati sve veći teren, izbjegavati treba sve frontalne borbe. Zasjeda — to je glavni oblik vojevanja (gledaj priložena uputstva). Najvažnije je očistiti takav teren, kojeg nije teško očistiti i kojeg je lako braniti, i odakle bi se mogli širiti po ostalim djelovima zemlje.

4. Organizacija i djelovanje štaba.

Štab treba da se što prije osamostali, da se ne bi desilo, da sve padne na part, organizacije, koje takav posao ne mogu zadovoljavajuće obavljati. Veze moraju biti što prije uspostavljene, kada se čvrsto postavi na noge štab i izvrši

organizacija po četama, part, organizacije neće vršiti vojno-kurirsku službu.

5. Komandirski komesarski kadar.

Glavni sektor naše borbe je vojna akcija. Veliki dio našeg partijskog kadra tamo treba dodijeliti. Naučite komandirski i komesarski sastav da bez prigovora izvršuju vaša naređenja, učite ih partizanskom vojevanju. Upozorujte polit. kom. i partorge na njihovu izvanrednu važnu ulogu da provode najintenzivniju propagandističku djelatnost svuda i na svakom mjestu gdje dođu partizani. Bez propagande, bez neprestanog političkog ubjeđivanja nećemo moći aktivizirati seoske mase.

6. Partijska organizacija i štab.

O tome smo već govorili i taj princip treba držati i u budućee: vodstvo partizanskih četa mora bez pogovora ostati u našim rukama. U tom pogledu budite prema saveznicima bez krajnosti budni i nepopustljivi. To nek ne znači da morate biti sektaši. Partizanski odredi moraju nositi karakter narodnooslobodilačke vojske. No mi moramo voditi računa o sutrašnjici, učiniti sve u OKVIRU OSLOBODILAČKE BORBE, da što jače učvrstimo svoje baze.

Naročito pazite na politkomski sastav i na učvršćenje partijske organizacije; to u prvom redu tamo gdje politkom nije komunista. Posebno pazite na sastav štabova. Ne da bi se partorganizacija formalno, direktno miješala u djelovanje štabova, već mora biti osigurana njena kontrola i njeno vodstvo preko partijaca koji u štabovima rade. Treba težiti za tim da se štabovi što prije osamostale i da ne budu ovisni od organizacijskih veza partije. Nikako se ne smije dopustiti da se sekretari O.K. partije mješaju neposredno u poslove štaba. Samo Glavni štab nad njima ima vodstvo u svim pojedinostima.

7. Delegati Glavnog štaba.

Iskustvo je pokazalo da G.Š. mora da ima pri ruci niz dobrih oficira po mogućnosti partijaca, koji bi bili delegati G.Š. a koje bi štab slao po potrebi na vođenje vojnih operacija ili za organizaciju samih odreda tamo gdje je potrebno. U tom pogledu važi pravilo: obezbjediti partizanskim komandirima u štabovima što veću samostalnost u izvršenju njihovih zadataka.

8. Borba protiv dezerterstva itd.

U tom pogledu je stvar jasna. Nesrazmjerno oštrije treba postupati nego što se postupalo. Treba da objavite imena streljanih. Svom odlučnošću treba razviti obavještajnu službu. To važi za sva mjesta, a naročito za eventualno oslobođeni teritorij (da se onemogući svako rovarenje pete kolone). Obavještajnu političku službu razviti preko posebnog odjeljka u štabu preko odgovarajućih ljudi u podređenom štabu, preko politkoma itd.

9. Način vodstva.

Za pravilno vodstvo partizanske akcije potrebno je dati podređenim kadrovima najveću pomoć. Stalno treba davati konkretne naredbe za akcije i to na toj bazi, ako se npr. bataljonskom štabu da konkretno naređenje i pokaže mu se kako to naređenje da izvrši, onda je nužno i potrebna oštra kritika komandnog sastava, ako podređeni štab nije izvršio konkretno naređenje. To

je naročito važno za one krajeve gdje je partizanski pokret tek u početku.

10. Razoružavanje.

Borbu za oružje treba ojačati. Pri razoružavanju žandarmerijskih postaja i okupatorskih posada na mnogim mjestima kod nas pristupilo se bez sistema i nacрта. Žandarmerijske postaje i okupatorske posade treba razoružavati i uništiti tako da im se onemogući ponovni povratak. To je začetak čišćenja teritorija. Treba uništiti postaju za postajom i tako očistiti teren.

11. Mobilizacija za bojkot tržišta.

»Ni zrna žita okupatorima« to je parola koju je istakla naša Partija od prvog dana podmuklog i razbojničkog napada fašističkih grabežljivaca na Sovjetski Savez. Na žalost u mnogim našim krajevima, to se nije dosljedno provodilo u život, čak ni tamo, gdje su doista jaki partizanski odredi. Nesrazmjerno oštrije postupati, nego što se postupalo. Provoditi treba sistematski bojkot svih pijaca, naročito tamo gdje iogoruju fašističke horde. U tom pogledu nužno je razviti živu političku propagandu kod seoskih masa. Narodno-oslobodilački odbori uz pomoć partizana, dužni su da rješavaju problem ishrane pučanstva. Svaka samovoljna trgovina je pljačka naroda i ide u prilog okupatorima. Ona se mora suzbiti, a krivce izvesti pred narodni sud.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Ćaća¹

Original, šapirograf
Sign., AIHRPH, KP-5/42.

¹ Centralni komitet KP Hrvatske

1941, prosinac 2.
Bjelovar

Izveštaj Zapovjedništva I. pješačke divizije Zapovjedništvu I. domobranskog zbora o napadu partizana na općinsku zgradu u Novigradu Podravskim

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
1. PJEŠADIJSKE DIVIZIJE
Br. 727/taj. U Bjelovaru dne 2. XII. 1941.

ZAPOVJEDNIŠTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA

Noću 27/28. studenoga 1941. godine oko 24,00 sata upalo je u općini Podravski Novi Grad kod Virja oko 10 naoružanih komunista¹ u vojničkim i

građanskim odorama (bivše jugoslavenske vojske) sa crvenom zvijezdom na kapi i izvršili prepad na općinu te su iz iste odnijeli 16 pušaka, jedan sanduk streljiva, dva pisaća stroja, jedan šapirograf, jednu rotacionu mašinu i pokvarili brzoglas. Ovi komunisti nisu bili obučeni u ruske odore kako je to javio bojniki Kostial Živanović iz Novigrada prema pričanju općinskih stražara.

Za hvatanje ovih komunista još u toku noći upućeno je:

Iz Koprivnice 38 domobrana koturaša sa jednom strojnicom sa zapovjednikom bojnikom Kostijalom Živanovićem.

iz Bjelovara je upućen udarni vod od 60 domobrana sa 1 strojnicom.

Vode izvidima od strane kotarskog predstojnika i oružnika te brzim radom domobranstva povraćeno je 6 otetih pušaka (od 16 koje su komunisti uzeli), pisaće mašine, jedan sanduk streljiva i stroj za umnožavanje sa potrebnim priborom. Uхваćen je i glavni kolovođa Kasim Čehajić za kojim je raspisana tjeralica uz nagradu od 50.000 kuna. Osim ovoga uhvaćen je još jedan učesnik u napadu na Selo Novi Grad, a pored njih još 20 jataka.² Domobrani koturaši iz Koprivnice vraćeni su istog dana u posadu, a tako isto i udarni vod iz Bjelovara.

Po ovome pitanju vode se izvidi od strane kotarskog pretstojnika u Koprivnici i Bjelovaru, pošto je cijela stvar čisto građanska t.j. potpada pod Redarstveno ravnateljstvo.

O rezultatu istrage izvijestiti će se.³

ZAPOVJEDNIK,
Bailey⁴

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 61a, t. 2, d. 12.

Zbornik VII, tom V, knj. 2, br. 134, str. 346-367.

¹ Napad je izvršila Bjelovarska partizanska grupa, pod komandom Duke Prilike, uz pomoć partijskih organizacija iz Sredica, Poljančana. Javorovca, Srdinca i Plavšince. Akciju je organizirao Okružni komitet KPH Bjelovar.

² Vidi dokument broj 219.

³ O ovoj akciji partizana vidi i njemački dokument br. 255 u Zborniku VII, tom XII, knj. 1.

⁴ Emanuel

*analize dosadašnjeg rada daju uputstva o stvaranju narodnooslobodilačke fronte
o karakteru, funkcijama i zadacima narodnooslobodilačkih odbora i o zadacima
Antifašističkog fronta žena*

OKRUŽNICA br. 4

svim partijskim organizacijama, komitetima i jedinicama.

I.

C.K. je u okružnici br. 3. objasnio partijsku liniju i istakao nužnost upornog rada na stvaranju Narodno-oslobodilačke fronte i njenih rukovodećih organa Narodno-oslobodilačkih Odbora.

Dosadnji uspjesi po toj liniji partijskog rada još uvijek ne zadovoljavaju. On se odvija i odviše sporo i na uskoj sektaškoj osnovi. Glavni uzroci slabih rezultata u stvaranju Narodnooslobodilačke Fronte nalaze se u skretanju s partijske linije, njenom nerazumijevanju i nedovoljnoj odlučnosti u njenom provođenju u život. Neke organizacije i drugovi prave ove pogreške u borbi za stvaranje Narodno-oslobodilačke Fronte.

Prvo: Oni nisu mobilizirali sve partijske snage (komitete, aktive, organizacije i simpatizere) u borbi za stvaranje Narodno-oslobodilačke Fronte kako je to naglašeno u okružnici br. 3., nego su tom radu posvetili vrlo malo pažnje i odredili svega nekoliko pojedinaca, kojim su stavili u zadatak stvaranje Narodno-oslobodilačkog Fronta.

Drugo: Mjesto da rad i borbu za stvaranje Narodno-oslobodilačkog Fronta postave na najširu osnovu i da rade na pridobijanju širokih masa, pristalica raznih stranaka, a osobito pristalica HSS-a za Narodno-oslobodilački Front, neke se organizacije i drugovi ograničavaju na jalove razgovore s pojedinim predstavnicima HSS-a i drugih stranaka. To je sektaštvo vrlo štetno i opasno osobito kad se znade da dio vodstva HSS-a sprečava stvaranje Narodno-oslobodilačkog Fronta, propovijeda pasivnost i koči svaku borbu protiv fašističkog okupatora i njegovih ustaških sluga.

Težište rada i borbe za stvaranje Narodno-oslobodilačkog Fronta mora biti u masama (rad odozdo), ali se ne smije zapustiti ni rad na pridobijanju predstavnika raznih stranaka i grupa (rad odozgo). Rad odozdo i odozgo treba kombinirati s borbom protiv protivnika i neprijatelja Narodno-oslobodilačkog Fronta i bremzera Narodno-oslobodilačke borbe. Narodnim se masama mora uporno i neprekidno objašnjavati štetna uloga ovih vođa i predstavnika raznih stranaka i grupa, koji propovijedaju mir i pasivnost, i time pomažu ugnjetače našeg naroda fašističke okupatorke i ustašku bandu.

Treće: U mnogo se slučajeva rad na stvaranju Narodno-oslobodilačkog Fronta ograničava na uspostavljanje labavih veza s pojedinim pristalicama raznih stranaka i grupa, ali se te veze ne proširuju i organizaciono ne učvršćuju.

Četvrto: Postojeći Narodno-oslobodilački odbori nisu postali borbeni rukovodeći organi narodno-oslobodilačke borbe, jer im naši drugovi nisu postavili konkretne zadatke, nisu im objasnili njihovu ulogu i uputili u pravilan rad.

II.

Karakter, funkcija i zadaci Narodno oslobodilačkih odbora.

N.O.O. nisu organi nijedne partije ili organizacije. U njima trebaju biti zastupane, preko svojih predstavnika, sve političke stranke, grupe i struje, koje su na liniji borbe protiv fašističkih okupatora i njihovih domaćih plaćenika. Poštteni i rodoljubivi elementi iz bivših općinskih uprava i drugih ustanova mogu ulaziti u N.O.O., ako uživaju povjerenje naroda.

Zadaci N.O.O. na oslobođenom području.

1. Narodno su oslobodilački odbori na oslobođenom području privremeni organi vlasti, birani slobodno i neposredno od samog naroda. Oni su privremeni organi vlasti zbog toga što su ukinuti stari organi vlasti (općinska uprava, kotarska poglavarsva, žandarmerijske postaje) kao uporišta okupatora i njihovih slugu, a buduće trajne oblike i organe vlasti odredit će oslobođeni narodi poslije istjerivanja fašističkih okupatora iz naše zemlje i uništenja njihovih domaćih slugu.

Zadatak je N.O.O. mnogostruk i raznovrstan. Oni vrše sve funkcije vlasti osim vojničke kojom upravljaju štabovi partizanskih odreda.

2. N.O.O. kao nosioci vlasti oslobođenog naroda, poduzimaju sve potrebne mjere da se aktivizira i ujedini sav narod u borbi protiv fašističkih okupatora i njihovih ustaških i velikosrpskih plaćenika.

3. Oni poduzimaju sve što je potrebno, da se partizani pomažu i opskrbe hranom, odjećom, oružjem i svim drugim potrebštinama. U tom cilju treba aktivizirati i organizirati sve narodne snage na svom području. U pomaganju partizana i njihovom opskrbljivanju. Narodni će oslobodilački odbori najtješnje surađivati sa štabovima partizanskih odreda.

4. Oni organiziraju i održavaju red i sigurnost na oslobođenom području preko narodnih straža, koje osnivaju u svim mjestima. Narodne su straže podčinjene N.O.O.

Oni vode borbu protiv svih narodnih izdajica, plaćenika i agenata fašističkih okupatora i ustaških bandi, kao i protiv svih špijuna i sumljivih tipova.

Oni organiziraju i provode obavještajnu službu preko svojih specijalnih organa.

Isto tako vode borbu protiv svih pojava krađe, pljačke, razbojstva i nereda.

5. N. O. O. organiziraju opskrbu i ishranu stanovništva, a osobito ishranu

siromašnih slojeva i neopskrbljene porodice palih boraca i partizana. Pod njihovom je upravom sva privreda (proizvodnja, trgovina, saobraćaj), koja se stavlja u službu Narodno-oslobodilačke borbe.

Oni vode strogi nadzor nad trgovinom i sprečavaju izvoz hrane, stoke, drva itd. sa ovog područja. Svim sredstvima sprečavaju i onemogućuju, da se okupatori i njihove sluge bilo čime opskrbljuju sa oslobođenog teritorija.

6. N. O. O. organiziraju i provode prosvjetni rad preko škola, analfabet-skih tečajeva, narodnih čitaonica i prosvjetnih društava.

7. Oni preko svojih predstavnika i organa rješavaju sve sporove, koji nastupaju između pojedinaca i skupina.

8. N. O. O. trebaju osigurati čvrstu pozadinu i nerazdvojnu vezu između naroda i njegovih partizanskih odreda, podižu borbeni duh, požrtvovnost i disciplinu stanovništva.

9. Za pravilno su funkcioniranje N. O. O. potrebna materijalna sredstva. Pošto su ukinuti porezi na oslobođenom teritoriju, N. O. O. moraju raspolagati drugim izvorima prihoda. Zato se u okviru narodno-oslobodilačke fronte i N.O.O. osniva Narodnooslobodilački Fond, u koji sav narod daje priloge u novcu, hrani, odjelu i raznom drugom materijalu.

N. O. O. mogu prema potrebi, u korist narodno-oslobodilačke borbe vršiti i rekviziciju od imućnih pojedinaca. Oni mogu zaplijeniti svu imovinu narodnih izdajica i plaćenika fašističkih okupatora u korist narodno-oslobodilačkog Fonda.

III.

Narodno-oslobodilački odbori u krajevima gdje se vlast nalazi u rukama fašističkih okupatora ili njihovih ustaških plaćenika.

1. N.O.O. u neoslobođenim krajevima rukovode narodnooslobodilačkom borbom i razvijaju sve oblike političke i ekonomske borbe sve do naoružanog narodnog ustanka za oslobođenje našega naroda ispred okupatorskog i ustaškog jarma.

2. Oni vode propagandu i borbu za okupljanje svih antifašističkih i rodoljubivih elemenata u narodno-oslobodilačkom Frontu.

N. O. O. ne smije visiti u zraku, oni moraju biti izraz borbene volje masa i borbeni rukovodeći organi, u koje ulaze najbolji i najborbeniji ljudi koji uživaju narodno povjerenje.

3. N. O. O. vode propagandu i pomažu ostvarenje i jačanje partizanskih odreda, pomažu njihovu borbu, prikupljaju za njih oružje, hranu i odjeću, obavještavaju ih o kretanju i namjerama neprijatelja, prikrivaju partizane itd. Oni moraju poduzeti sve da bi narodne mase svestrano pomagale partizansku borbu protiv fašističkih okupatora i ustaških banda. Vršer mobilizaciju za narodno-oslobodilačke partizanske odrede.

4. N. O. O. populariziraju Sovjetski Savez kao zaštitnika svih ugnjetenih i porobljenih, kao predvodnika u borbi za uništenje fašizma.

5. N.O.O. organiziraju i rukovode borbom protiv tabora okupatora i njihovih ustaških plaćenika, sprečavaju hapšenje narodnih boraca, oslobodavaju uhapšene i zatvorene borce. Organiziraju oružani otpor naroda u borbi protiv fašističkog terora.

Oni vode borbu protiv šovinističke ustaške propagande, organiziraju i vode borbu hrvatskih masa protiv progona i klanja Srba u Hrvatskoj i njihovog nasilnog pokrštavanja.

6. N.O.O. organiziraju i vode borbu protiv ustaških bandi, suzbijaju njihovu propagandu, razbijaju ustaške organizacije tamo gdje one postoje i sprečavaju njihovo osnivanje u mjestima i krajevima gdje ih još nema.

7. N. O. O. sprečavaju i onemogućuju mobilizaciju, sprečavaju da ustaška banda tjera sinove naše zemlje u borbu protiv bratskih Sovjetskih naroda i u borbu protiv oslobodilačke borbe partizana u Liku, Bosnu, Srbiju i na Kordun.

N. O. O. populariziraju borbu naroda u Jugoslaviji za nacionalno oslobođenje. Ističu potrebu bratske sloge, naročito Srba i Hrvata i zajedničke borbe protiv zajedničkog neprijatelja.

8. N.O.O. vode propagandu za bojkot tržišta i organiziraju široke seljačke mase u cilju provođenja tog bojkota.

Oni vode borbu protiv prodaje živežnih namirnica i stoke fašističkim okupatorima i sprečavaju izvoz hrane, goriva i raznih sirovina u fašističku Njemačku i Italiju.

9. N. O. O. organiziraju i vode narodnu borbu protiv popisivanja žita i stoke i protiv rekvizicije. Za slučaj nasilnog oduzimanja hrane, stoke itd. od seljaštva, N. O. O. moraju pripremiti i organizirati oružani otpor naroda i tako sprečiti pljačku njegove imovine.

10. N.O.O. vode široku propagandu seljačkim masama i građanstvu protiv plaćanja poreza i organiziraju njihovo neplaćanje, jer porezi danas služe narodnim tlačiteljima, fašističkim okupatorima i njihovoj ustaškoj bandi.

11. *N.O.O. vode borbu protiv svih protivnika i neprijatelja. N. O. Fronte i njene borbe.* Oni moraju suzbijati utjecaj onog djela vodstva HSS-a, koji je neprijateljski raspoložen prema Narodno-oslobodilačkoj fronti, propovijeda pasivnost, mir i time koči svaku borbu protiv fašističkih okupatora i ustaških bandi. Taj dio vodstva HSS-a, nameće svoju politiku bremzanjem narodne borbe i politiku pasivnosti pozivom na stranačku disciplinu i poslušnost. N.O.O. mora pristalicama HSS-a objašnjavati štetnost takove politike i razbijati disciplinu u njihovim redovima, koja ide za tim da ih održi u pasivnosti. Oni moraju objašnjavati, da disciplina u stranci ima služiti i jačati njenu borbu, a kada se ona zlorabljuje u druge ciljeve onda je treba razbijati da bi se oslobodilačka borba mogla razviti i uspješno provoditi.

12. N.O.O. okupljajući široke mase u Narodno-oslobodilačku Frontu, mora nastojati da mase što čvršće međusobno povežu njihov borbeni moral, njihovu borbenu disciplinu i požrtvovnost.

Narodno-oslobodilački Odbori imadu se osnivati po selima, općinama, kotarevima i krajevima kako na oslobođenom, tako i na neoslobođenom području.

Partijske organizacije moraju osigurati rukovodstvo Partije u N. O. O., moraju kontrolirati njihov rad i pružati im svestranu i svakodnevnu pomoć.

IV.

Akcioni odbori

U mjestima i krajevima, gdje još ne postoje uvjeti za stvaranje N.O.O. treba pristupiti osnivanju Akcionih Odbora, koji će organizirati bojkot tržišta, voditi borbu protiv rekvizicije i plaćanja poreza, itd., te odbore treba osnovati s već unapred pripremljenim planom, da se djelokrug njihovog rada i borbe postepeno proširuje, da s ekonomskih i nižih oblika borbe prelaze na političke i više oblike i da tako prodru u N.O.O.

Antifašistički Front žena

Fašizam koji nosi sa sobom rat i nezapamćeni teror, klanje, pustoš, nasilje, poniženje, glad i propadanje bacio je žene u vrlo težak, nesnosan položaj — široki slojevi žena kod nas još ne učestvuju aktivno u borbi za nacionalno oslobođenje ispod fašističkog jarma, niti pak u borbi za posebne zahtjeve žena.

U cilju aktiviziranja i povezivanja širokih slojeva žena i njihovog povezivanja u Narodno-oslobodilačku borbu osniva se Antifašistička Fronta Žena, koja treba da obuhvati sve žene svih slojeva bez obzira na njihovu političku, nacionalnu i vjersku pripadnost. Antifašistička Fronta žena ulazi u sastav Narodno-oslobodilačke Fronte.

Organizacioni oblik Antifašističke Fronte žena (A.F.Ž.)

1. Na čelu A.F.Ž. kao njen rukovodeći organ nalazi se Antifašistički Odbor Žena za Hrvatsku. U pojedinim pokrajinama pr. u Dalmaciji, Lici itd. osniva se A.O.Ž. za dotičnu pokrajinu. Oni su podčinjeni A.O.Ž. za Hrvatsku, a na svom području rukovode radom svojih mjesnih A.O.Ž., koji se osnivaju u svim gradovima, kotarevima i selima.

2. Radi lakšeg i bržeg okupljanja i aktiviziranja žena, u velikim se gradovima osnivaju AOŽ, po zanimanjima, na pr. A.O.Ž. radnica, A.O.Ž. intelektualki, A.O.Ž. domaćica, A.O.Ž. omladine itd. Odbori koji su zastupani u mjesnom A.O.Ž. razvijaju aktivnost na svim sektorima (tvornicama, kancelarijama, školama, na trgu, pred trgovinama itd.) i stvaraju aktive žena preko kojih će voditi propagandu i pokretati široke slojeve žena u borbu. Aktivi žena stvaraju se i po selima.

3. Predstavnice Antifašističkog Fronta žena ulaze u Nacionalno-oslobodilačke Odbore u svim mjestima i krajevima gdje oni već postoje.

4. Antifašistička Fronta žena u Hrvatskoj, koja ima da ostvari borbenu

jedinstvo i ujedini sve žene, jeste sastavni dio Antifašističke Fronte Žena Jugoslavije i svjetske A.F.Ž.

Zadaci A.F.Ž.

1. Da široke slojeve žena aktiviziraju i pokrenu u Narodnooslobodilačku borbu protiv fašističkih bandi i njihovih ustaških plaćenika.
2. Da svim sredstvima pomažu borbu Narodno-oslobodilačkih Partizanskih Odreda.
3. Da populariziraju SSSR i njegovu vodeću ulogu u borbi za uništenje fašizma.
4. Da vodi antifašističku propagandu, da sprečava fašiziranje žena i ženske omladine, da uništava postojeće fašističke organizacije žena i sprečava stvaranje novih.
5. Da vodi borbu protiv terora okupatora i ustaških bandi.
6. Da sprečava mobilizaciju koju sprovode fašistički okupatori i njihove ustaške sluge radi borbe protiv SSSR-a i gušenja oslobodilačke borbe partizana Jugoslavije.
7. Da vodi borbu protiv izvoza hrane i goriva u zemlje naših tlačitelja fašističkih okupatora.
8. Da vodi borbu za dovoljnu ishranu, a protiv gladi i skupoće, oduzimanje hrane i odjeće u korist fašističkih bandi.
9. Da vodi borbu protiv slanja žena na rad u Njemačku, gdje su izložene teroru, gladi i ponižavanju.
10. Da vodi borbu za ravnopravnost žena i muškaraca u tvornicama i radionicama (jednaka plaća za jednaki rad) na studijama itd.
11. Da vodi borbu protiv svih mjera kojima ustaške bande nastoje da ponize i okuju žene i da ih upregnu u službu svoje zločinačke i izdajničke politike.

Partijski komiteti i organizacije trebaju odmah povesti široku propagandu za stvaranje Antifašističkog Fronta Žena i pristupiti osnivanju Antifašističkog Odbora Žena. Tom se radu koji mora biti postavljen na najširu osnovu treba posvetiti najveća pažnja. U A.O.Ž.-a treba da ulaze naše najbolje i najborbenije žene iz raznih ženskih organizacija i redova organiziranih žena.

Partijske organizacije su dužne da osiguraju rukovodstvo Partije u A.F.Ž.-a i njenim odborima, da kontroliraju njihov rad i borbu.

Sva rukovodstva, organizacije i članovi moraju obavezno dobro proučiti ovu okružnicu i poduzeti sve, da se u njoj istaknuti zadaci što bolje i što prije ostvare.

6. XII. 1941.

Centralni komitet
Komunističke Partije Hrvatske

*Original, umnožen geštetnerom
Sign., AIHRPH, KP-6/45.*

1941, prosinac 6.

Podsused

Izvještaj Oružničke postaje Podsused Kotarskoj oblasti Zagreb o hapšenju Antona Kesića, Albina Kovačića, Vite Lenca i Jelene Riha iz Podsuseda osumljenih zbog komunizma

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

ORUŽNIČKA POSTAJA

Podsused

Taj. broj 193

Klarić Ivan ustaški dužnostnik uhićenje lica sumnjivih komunizmu.

KOTARSKOJ OBLASTI ZAGREB

Podsused, 6. prosinca 1941.

»U noći 5. na 6. prosinca 1941. godine, ustaški dužnostnik Klarić Ivan iz Podsuseda brzoglasno je od redarstva u Zagrebu zatražio nekoliko redara i jedan redarstveni auto da dođe u Podsused, jer da imade nekoliko sumnjivih lica, koja je on kao sumnjive označio i da bi iste trebalo uhititi. Redarstvo se ovome odazvalo, te su došli njih 5 redara sa jednim autom, i sa ovim redarima i još ustaškim dužnostnikom Lisac Antunom iz Podsuseda, uhitili su sledeća lica i to: Riha Jelenu, djevojku iz Podsuseda, studenticu, Kovačić Albina, radnika iz Podsuseda, Kesić Antona, studenta iz Podsuseda i Lene Vita, studenta iz Podsuseda. Svu četvoricu uhićenih su prevezli u Zagreb u ustaško redarstvo. Prilikom pretresa kod osumnjičenih samo su kod Kovačić Albina pronašli u džepu od kaputa nekoliko revolverskih naboja u jednom okviru bez revolvera, jednu sliku od Poglavnika, koja daje bila iznakažena i jedan komadić plave krede, sa kojom je valjda imao namjeru nešto nedozvoljenog risati. Kod ostalih da nije ništa pronađeno.«

Ustaški dužnostnik Klarić Ivan kada je za pomenuta lica doznao i ustanovio da su sumnjivi i skloni komunizmu, bio je dužan o tome obavjestiti ovu postaju i da se u suradnji oružnika i ustaša ovaj postupak izvede ali on i pored toga što se oružništvo preduzima uredovanje pozivajući iz Zagreba redarstvo, čime ponizuje ovu postaju i dokazuje da neće da sarađuje sa oružništvom, što je primjećeno već više puta da prezirno gleda na oružništvo, i izbjegava, samo bi htio da se pravi kao daje on neka vlast nad oružništvom i da može zapovjedati a ne sarađivati zajednički kada je potrebno.

Prednji izvještaj dostavljam s molbom na daljnju nadležnost.

Zapovjednik narednik,

Mih. Bukša, v.r.

Original, strojopis

Sign., HAZ, KOZ, kut. 110, Prs. br. 1153/41.

1941, prosinac 6.
Bjelovar

Tjeralica Župske redarstvene oblasti Velike župe Bilogora u Bjelovaru upućena Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH za grupom osoba osumljenih kao komunisti

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST VELIKE ŽUPE
BILOGORA U BJELOVARU
Broj: 79, 90, K 53, 91; 1941/

Bjelovar, 6. prosinca 1941.

Predmet: Gabor Dragutin i dr.
potraga.

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST - ZAGREB
RAVNATELJSTVU USTAŠKOG REDARSTVA U ZAGREBU
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI - SVIMA
KOTARSKOJ OBLASTI 1-7
PREDSTOJNIČTVU GRADSKOG REDARSTVA 1-3.
ORUŽNIČKOM KRILNOM ZAPOVJEDNIČTVU BJELOVAR.

Obćinsko poglavarstvo Prespa, kotar Bjelovar pod Br. 6953,6954, 5371 od 24. studenog 1941. — dostavlja:

. »Pozivnim spiskom Stožera željezničkog bataljona u Slav. Brodu 13 VIII 1941 broj: 2454/41 pozvan je GABOR Karla Josip, rod. 1910. god. nanastup vojne vježbe u isti bataljon time, da se na vježbu odmah javi. — Broj: 79/1941.

Dana 25. kolovoza 1941. imao je nastupiti na vojnu vježbu NEMET Blaža Andrija, rod. 1912. u Bjelovarsku Doknadnu bojnu — Bjelovar Broj: 79/1941.

Pozivom Bjelovarskog Popunidbenog Zapovjedništva u Bjelovaru od 22.XI. 1941. broj 15353/1941. pozvan je GABOR Dragutina Ivan, rod. 1908. na nastup vojne vježbe na dne 7. studenoga 1941. u željezničku doknadnu satniju u Brod na Savi. — Broj: 79/1941.

Kako je sadašnje boravište napred imenovanih nepoznato, to se moli Naslov da raspiše svestranu potragu za naprijed navedenim, te da ih se u slučaju pronalaska uputi na izdržavanje vježbe u njihove vojne jedinice, a ovu obćinu izvjesti pozivom na gornji broj«. —

Obćinsko poglavarstvo Delekovac, kotar Koprivnica pod broj: V.T. 57/1941 od 25. studeni 1941. — dostavlja:

. —. »Pozivom Popunidbenog Zapovjedništva u Varaždinu Broj: 1378/Taj/1941. od 14. XI. 1941. pozvan je na djelatnu službu novak HORVAT

Ane Tomo, rođ. 1916. u Vel. Otoku ove obćine. Pošto je njegovo boravište nepoznato moli se za istim odrediti svestranu potragu, te u pozitivnom slučaju istoga stražarno dopremiti u ovu obćinu, radi upute na djelatnu službu».

Broj: 90/1941.

Oružnička postaja Virje, kotar Koprivnica pod Broj: 2097 od 1. prosinca 1941. — dostavlja:

. »Dne 29. studenoga 1941. pobjegli su od svoji kuća nepoznato kuda niže navedeni komunisti, i to:

1. HALAPA Branko iz sela Javorovac, obć. Nov. Podravski, kotar Koprivnica, star 22 god. rasta srednjeg, lica okruglog, kose blond, oči smeđe, posebnih znakova nema, obučen u seljačko odijelo, na glavi šubara, na nogama crne niske cipele.

2. — MARIJAN Milivoje iz sela Javorovca, obć. Nov. Podravski, kotar Koprivnica, student prava, — star 21 god. rasta srednjeg, kosa crnomanjasta, dobro razvijen, bradu i brkove brije, na glavi siva šport kapa, dugi kaput tamno sivi, na nogama niske crne cipele. —

3. — PANKARIĆ Boltoiz Virja, obć. iste, kotar Đurđevac, — 21. god. star, rasta srednjeg, kosa blond, oči plave, bradu i brkove brije, nos i usta naravna, osobitih znakova nema, obučen u staro seljačko odijelo, na nogama visoke crne cipele, hlače i kaput sivi, na glavi crni šešir. —

4. — LJUBIĆ Petar, iz Virja, obć. ista, kotar Đurđevac, — 38 god. star rasta srednjeg, bradu i brkove brije, dosta razvijen, kosa i obrve čađave, oblog okruglog obraza, osobitih znakova nema, obučen u seljačko staro sivo odijelo, na nogama crne niske cipele. —

5. — RONČEVIĆ Ante, iz sela Šemovca, obćine iste, kotar Đurđevac, po zanimanju limar, — 44 god. star, rasta visokog, dobro razvijen, kosa prosjeda, brkovi štucani prosjedi, bradu brije, oči zelene, osobiti znak: malo pognut, obučen u polovno građansko odijelo, na nogama visoke crne cipele na glavi sivi šešir.

Svi napried imenovani, pobjegli su od svojih kuća, jer su sudjelovali u pripremama i napadaju komunista na obćinsku zgradu u Novigrad Podravski, koji je izvršen sa strane komunističke bande u noći od 27 na 28. IX 1941. — Prednje se dostavlja Naslovu na nadležnost, s molbom da se za napried navedenim raspiše svestrana potraga«. — Broj: 91/1941.

Oružnička postaja Dubrava, kotar Čazma pod broj: 1378/41. od 29. XI. 1941. dotavlja:

»Dne 22 studenog 1941. oko 20 sati u selu Donj. Marinkovcu, obćina Kl. Ivanić, kotar Čazma, — tri osobe naoružane samokresima napale su starješinu istoga sela Stjepana Kosa u njegovoj kući i tom su prilikom odnijeli 2 vojničke puške i 30 naboj. — Isti napadači upali su zatim u kuću Tome Matijašića iz istog sela i njemu također oduzeli jednu vojno-državnu pušku i 30 naboj.

Istragom je ustanovljeno da su to djelo učinili: Tomo Buden iz sela Mostara, obćine Kloštar Ivanić, kotar Čazma u društvu sa Husom Muftićem,

rodom iz Banja Luke, krojačkim pomoćnikom kod Buden Franje, krojača u Zagrebu, Krešimirov trg 19. i Šimunec Ivanom, stolarskim pomoćnikom iz Capraga. —

Po izvršenom djelu sva trojica napadača dali su se u bjegstvo u nepoznatom pravcu.—

Lični opis:

1. TOMO BUDEN, star 27 god. rasta srednjeg, kosa kestenjava, oči smeđe, nos i usta pravilni, u licu suhonjav, bradu brije, brkovi podrezani, osobitih znakova nema. Obučen u braun građansko odijelo, na glavi braun kapa, na nogama boks čizme, kratak zimski kaput.

2. HUSO MUFTIĆ, rasta visokog, kosa i oči crne, bradu i brkove brije, lice duguljasto mršavo, osobitih znakova nema, obučen u građansko odijelo tamne boje, na nogama cipele gvoždarice, na glavi crni šešir.—

3. ŠIMUNEC IVAN, star oko 30 godina, stasa srednjeg, kosa smeđa, oči smeđe, nos i usta pravilna, lice duguljasto, bradu i brkove brije, obučen u radničko crno odijelo, zimski kožni žuti kaput, na glavi športska kapa, a na nogama crne cipele. Prednje se dostavlja Naslovu na nadležnost, s molbom da se za naprijed imenovanima raspiše svestrana potraga.—«

Broj: K. 53.—

Kotarska oblast u Koprivnici pod broj: 8417/1941 od 6. XII. 1941. dostavlja:

. »Na osnovu izvješća zapovjednika I satnije Doknadne bojne u Bjelovaru, broj: 628 od 29. XI. 1941. pobjegao je iz I satnije doknadne bojne u Bjelovaru dana 29. studenoga 1941. domobran IVAN HORVATIĆ i otišao nepoznato kuda.—

Ivan Horvatić, rođenje u Novigradu Podravskom, kotara Koprivnice, star 33 godine, rasta srednjeg, crnomanjast, okruglog lica, dosta razvijen, kosa i oči crne, bradu i brkove brije, nos i usta pravilni, osobitih znakova nema, iz jedinice pobjegao u vojničkom odijelu ali se sumnja da se je preobukao u građansko odijelo. Domobran Ivan Horvatić pobjegao je iz svojejedinice što je opravdano osumnjičen kao komunista. Prednje se predlaže na znanje s molbom za raspis svestrane potrage. —.« Broj: 93/1941.

RAVNE VLASTI SE MOLE A NIŽIMA SE NAREĐUJE RASPIS SVESTRANE POTRAGE ZA NAPRIED IMENOVANIMA. U slučaju pronalaska naprijed navedenih uhititi i pod strogom pratnjom prepratiti prema prednjim zamolnicima, a ovu Župsku redarstvenu oblast izvestiti pozivom na predmetni broj potrage.

ZA DOM SPREMAN!

M.P.¹

Zamjenik upravitelja
Župske redarstveneoblasti:
Buć²

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2182, br. 9509/41.

¹ Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska
Župska redarstvena oblast Bjelovar
² Stjepan

1941, prosinac 7.
Garešnica

Izveštaj Kotarske oblasti Garešnice Župskoj redarstvenoj oblasti Bjelovar o
puštanju iz zatvora Valentina Bolta, Andrije Lustiga i Đure Pribanića

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST GAREŠNICA
Broj: Prs 380/41

Garešnica, 7. XII. 1941.

Predmet: Lustig Andrija i dr. — pritvorenici sumnjivi radi komunizma -
pušteni iz zatvora.

ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI BJELOVAR

Dana 6. prosinca ove godine oko 11 sati došla je grupa od 70 ljudi, predvođena po Bolt Ivanu, Bartović Gjuri i Pribanić Miji svi iz Kaniške Ive, občina Vukovje, u ured ove kotarske oblasti zahtjevajući, da se odmah puste iz zatvora Bolt Valentin i Pribanić Gjuro oba iz Kaniške Ive i Lustig Andrija¹ iz Garešnice, koji su bili u pritvoru kod ove Kotarske oblasti radi sumnje komunizma.

Budući daje potpisani tog dana bio na vanjskom uredovanju u Bereku, to je navedene primio Jelinić Franjo, kotarski pristav, koji im je odgovorio najprije, da navedene pritvorenike ne smije pustiti iz zatvora, dok njihovo puštanje na slobodu ne riješi nadležna vlast.

Prema iskazu Jelinić Franje kotarskog pristava, navedeni su i dalje kategorički zahtijevali, da se pritvorenici puste, te nakon savjetovanja s pouzdanikom ustaškog logora u Garešnici, kotarski pristav Jelinić Franjo je pritvorenike pustio iz zatvora navodeći da nije mogao odoljeti sili seljaka, koji su tražili njihovo izručenje.

Kotarski pristav Jelinić Franjo u svojem uredovnom izvještaju navodi da je bilo oko 300 seljaka, a ustaški pouzdanik Vladimir Šterger iz Garešnice izjavljuje potpisano, da je bilo oko 70 seljaka koji su tražili izručenje pritvorenika.

Kotarski pristav Jelinić Franjo nije tražio oružničku intervenciju.

Navedeni pritvorenici bili su pritvoreni na osnovu naređenja velike Župe Bilo Gora u Bjelovaru od 30./VII-1941. godine, Prs 102/41.

Iako je ova kotarska oblast dana 5/XII —1941.g. pod V.T. 6/41 predložila naslovu mišljenje, da se predmetni pritvorenici mogu pustiti na slobodu njihovo puštanje na napried opisani način je protupropisno, štetno općem, a po ugled vlasti napose, te djeluje u svakom pogledu negativno među ovopodručnim žiteljstvom.

Vodja ovih seljaka, koji su tražili izručenje pritvorenika Bolt Ivan je brat pritvorenog Bolt Valenta, a Pribanić Mijo je brat pritvorenog Pribanić Gjure.

S obzirom na način, kojim su navedeni tražili izručenje pritvorenika koji nije redovan niti propisan, već nasilan sa ciljem, da umjesto vlasti odlučuje ulica moli se za uputu za dalji rad u predmetu.

Za dom spreman!

V.D. Kotarskog predstojnika:
Drag.² Skoić v.r.

M.P.³

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 243.

¹ Andrija Lustig, sekretar Kotarskog komiteta KPH Garešnica a Valentin Bolt, član istog komiteta. Đuro Pribanić. član Partije.

² Dragutin

³ Okrugli pečat Nezavisna država Hrvatska
Kotarska oblast Garešnica

1941, prosinac 8.
Zagreb

Izvjestaj Vrhovnog oružničkog zapovjedništva Ministarstvu hrvatskog domobranstva NDH o napadu partizana na žandarmerijsku stanicu u Pisarovini

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VRHOVNO
ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO
J.S. Broj 5930

Primljeno 8 XII 1941.

Napad četnika na oružničku
postaju Pisarovina¹

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
(Glavni stožer)

ZAGREB

U Zagrebu, dne, 8. prosinca 1941.

Zapovjednik oružničke postaje Pisarovina, od danas brzojavno javlja:
»Danas oko 2 h. grupa od 30 do 40 odmetnika izvršila je napad na ovu postaju, i premetačinu stana zapovjednika postaje.
Ovom prilikom je dat otpor i jedan odmetnik ubijen, koga su pri povlačenju odnijeli.
Od strane oružnika, žrtava niti povreda nema. Jedan oružnik do sada nije se povratio. Brzglasna veza prekinuta.«
Prednje izvješće dostavljam s molbom na znanje.—
Gonjenje napadača preduzeto.

Zapovjednik, general:
Mizler²

Original, strojopis
Sign., A VII, Fond NDH, kut. 6I, F. 3, d.27.
Zbornik VII, tom V, knj. 2, broj 136, str. 368—369.

¹ Dana »8. XII jedinice IV bataljona (Kordunaškog NOP odreda) prešle Kupu i napale žand. stanicu u Pisarovini. Oduzeto je 6 karabina i razoreni t.t. stubovi ispred i iza Pisarovine,« kaže se u izvještaju Glavnog štaba NOPO Hrvatske od 13. XII 1941, upućenog Operativnom rukovodstvu Hrvatske (Vidi Zbornik VII, tom V, knj. 2, br. 56, str. 148 — 150).
² Milan

1941, prosinac 15.
Zagreb
Iz izvještaja Vlade Popovića Centralnom komitetu KPJ o nekim akcijama u sjevernoj Hrvatskoj

(.....)
»U Varaždinu su prije nekoliko dana stupili u štrajk radnici tvornice Tivar. Zbog nestašice kruha postavili su zahtjev: povećanje plaće i dobijanje dvostruke količine kruha. Pokušalo se razbiti štrajk prisilnim mjerama, ali nije pošlo za rukom. Radnici su dobili tražene povišice.—
7.o.mj. došlo je do sudara na glavnom kolodvoru u Zagrebu. Razmrskane su lokomotive i 2 poštanska vagona. Bilo je i lakše ranjenih putnika.
Nedostaje izvještaj o akcijama u Slavoniji «...» Posrednim putem smo saznali da je odred iz Bjelovara zaplijenio oko 15 pušaka sa municijom i da je

povodom te akcije, na bazi denuncijacije nekog seljaka, pao sekretar O.K. (Turčin).¹ Odred Novska, Nova Gradiška, Pakrac, Garešnica vode već više dana borbu s žandarima i ustašama. Zvaničnog izvještaja o toku borbi nemamo.«

Original, rukopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/80.

Zbornik VII, tom V, knj. 2, br. 50, str. 139—140.

¹ Kasim Čehajić. Vidi dokumente br. 209. i 219.

216

1941, prosinac 15.

Zagreb

Izvještaj Vladimira Popovića Glavnom štabu NOPO Hrvatske o stanju partizanskih odreda i partijskih organizacija u sjevernoj Hrvatskoj

15. 12. 41.

IZVJEŠTAJ GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Odred u Slavoniji broji 271 partizana. Svi imaju karabine, 1 TM¹ i LM², sa dosta municije. Prije nešto više od mjesec dana počeli su sa 5 partizana i jednom diverzantskom grupom od 6 ljudi. Sve oružje je mahom oteto. Uslovi za mobilizaciju masa u tim krajevima veliki, naročito u Pakračkom kotaru i Garešnici. Ali part, organizacija je vrlo slaba. Drugovi u rukovodstvu su vrlo mladi i neiskusni. Uslijed toga i nema tamo još jačih akcija. Mi smo već u tri navrata slali pomoć. Tamo se nalazi Paja³ još od ranije, Grga Jankez, koji je prije dva mjeseca došao iz Njemačke, 2 dobra druga Španca⁴, a sada ćemo tamo poslati i Ortega⁵, koji je dosad bio u Zagorju. Za 2 do 3 dana biće formiran štab za Slavoniju, pa se nadamo većim uspjesima.

Sisačkom odredu, koji broji oko 30 ljudi koji su dobro naoružani, nikako ne polazi za rukom da izvrši širu mobilizaciju po hrvatskim selima. Uglavnom se njihova aktivnost, osim nekoliko diverzantskih akcija, svodi na politički rad.

U Zagorju i Međimurju po starom. Ortega tamo nije imao uspjeha u radu. Formirao je doduše OK u Varaždinu i Krapini, ali organizacije nisu sposobne ni za najsitnije akcije.

U Međimurju, gdje je mađarska uprava, nedavno je došlo do provale.

Poslije su uhapšena 2 člana OK⁶, neki Zorman⁷ i Hajdarović, prvi slastičarski a drugi pekarski radnik, koji su se izdajnički držali. Prokazali su sve što su znali. Ostale su samo još 2 jedinice u blizini Čakovca i 1 član bivšeg MK u Čakovcu. Tamo za sve vrijeme rata nije bilo nikakvih akcija.⁸

Iz Zagreba šaljemo radnike u partizane, samo dosta sporo ide zbog teškoća u putovanju. Formirali smo MK od legalnih drugova.⁹ U nedjelju je jedna omladinska grupa likvidirala 2 agenta i 1 ustašu na Trešnjevki.¹⁰ Povodom toga nastalo je masovno hapšenje.

S drugarskim pozdravom

S.F.-S.N.
(Vlado Popović)

Original, rukopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/111.

Zbornik VII, tom V, knj. 2, br. 61, str. 168—170.

¹ Teški mitraljez

² Laki mitraljez

³ Pavle Gregorić

⁴ Vicko Antić i Ćiril Dropulić

⁵ Karlo Mrazović—Gašpar

⁶ Josip Bajkovec i Stjepan Hajdarević

⁷ Stanko Zorman, poslan od Okružnog komiteta KPH Varaždin na partijski rad u Međimurje početkom svibnja 1941. godine.

⁸ Vidi dokumente broj 117 i 193

⁹ Novi Mjesni komitet KPH Zagreb imenovanje na sjednici dotadašnjeg MK 21. XII, a konstituirao se 24. XII 1941. godine.

¹⁰ Redakcija nije uspjela ustanoviti na koju se omladinsku grupu to odnosi.

217

1941, prosinac 18.

Zagreb

Izveštaj Velike župe Prigorje Kotarskoj oblasti NDH Zagreb o bacanju komunističkih letaka i pisanju komunističkih znakova na području kotara Zagreb

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA — VELIKA ŽUPA PRIGORJE

Broj: 2441.-Pr.-1941.

Zagreb, dne 18. prosinca 1941.

PREDMET: Komunistički letci i komunistički znakovi po zidovima na području kotara Zagreb (Ljubljana, Jarun, Berek, Dubrava itd.)

KOTARSKOJ OBLASTI

Zagreb

Primljeni su u gornjem predmetu ovi podatci:

»U zadnje vrijeme ustanovljeno je, da neki komunistički tipovi na području občine Vrabče stalno noću bacaju letke i rišu komunističke znakove po zidovima kuća, napose u Ljubljatici, Jarunu, Bereku i ostalim selima. Isto vrijedi i za Dubravu kraj Zagreba.«

Dostavlja se pozivom na određenje izviđa u predmetu preko oružničkih postaja i občinskih poglavarstava.

Obćinska poglavarstva i oružničke postaje pozvati da stalno po svojim službenicima u predmetu vode potreban nadzor, kako bi se otkrile i uhvatile osobe koje bacaju i šire komunističke letke i po zidovima kućama i u plotovima rišu komunističke znakove i natpise.

Zapažene znakove i natpise imadu občine i posebnici odmah odstraniti dati.

U vezi gornjeg ponovno upozorava se kotarska oblast na Naredbu Ministarstva unutarnjih poslova sa 14. VII. o. g. broj 679 Z. p. 1941. NarodneNovine od 15. VII. o. g. broj 76 po kojoj točionice alkoholnih pića imaju se zatvoriti u 21 sat. Kotarska oblast odrediti će područnim oružničkim postajama obćinskim poglavarstvima točno vršenje nadzora zatvorenje točionica alkoholnih pića u određeni sat. Protiv prekršitelja najstrože postupiti.

ZA DOM SPREMNI!

VELIKI ŽUPAN:
Lamešić¹, v. r.

MP.²

Original, strojopis
Sign., HAZ, KOZ, kut. 110, Prs. 6/42

¹ Marko
² Okrugli pečat. Nezavisna država Hrvatska
Velika Župa Prigorje Zagreb

1941, prosinac 18.
Zagreb

Iz izvještaja Vrhovnog oružničkog zapovjedništva Ministarstvu domobranstva NDH o borbi s partizanima u okolici Bjelovara

»Na 17. prosinca 1941. u 5 h. 30u selu Prnjavoru, občine Predavec, kotara Bjelovar, u šumi »Jelovine« od strane 5—6 komunista otvorena je puščana vatra na oružničku ophodnju od 5 ljudi sa oružničke postaje Kapela.¹

1. Domobran teško ranjen i dovezen u bolnicu Bjelovar, a jedan lakše u ruku. Iz Bjelovara upućen odred od 35 domobrana i ustaša sa jednim poručnikom radi daljnje akcije.«

Original, strojopis
Sign., AVIL Fond NDH, kut. 61, f 3, d.34.

Zbornik VII, tom V, knj. 2, br. 145, str. 407—408.

¹ S oružnicima se sukobila Bjelovarska partizanska grupa, koja je tu u šumi iskopala bunker s namjerom da tu prezimi. U sukobu grupa nije imala gubitaka. Međutim, ubrzo iza toga grupa se razbila: 5 partizana je otišlo u Novoseljane a zatim u Tomaš kraj Bjelovara, dva su se probila prema Ludbregu. dok je jedan poginuo u borbi u Tvrdoj Rijeci, a jedan zarobljen.

219

1941, prosinac 19.
Bjelovar

Osuda Pokretnog prijekog suda u Bjelovaru nad 15 članova Partije i simpatizera kojom se osuđuju na smrt zbog komunističke djelatnosti

P. p.s.¹

U IME NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE!

Pokretni prijeki sud sada u zgradi Sudbenog stola u Bjelovaru u vijeću sastavljenom od Dr. Ivana Vidnjevića kao predsjednika, Ljudevita Ivekovića i Krešimira Šuklje kao članova vijeća, te uz sudjelovanje Ivane Pintač kao perovođe na optužbu podignutu po državnom tužitelju p. p. s. protiv Slavka Ledinskog i drugova zbog kaz. čina iz &-a 98 toč. 2. kz. nakon po predsjedniku vijeća određene te u prisutnosti državnog tužitelja kod p. p. s. Vladimira Vrankovića, optuženih Slavka Ledinskog i 14 drugova koji se nalaze u pritvoru Sudbenog stola u Bjelovaru, te u prisutnosti njihovih branitelja i to Dr. Oskara Švarcera za optužene Slavka Ledinskog i opt. Pulju Milana, Dr. Božidara Beka za opt. Matiju Ormuža i Stevu Vučkovića, Dr. Lutenberger Aleksija za opt. Ivana Šoštarića, Nikolu Rojčevića, Stevu Ciganovića, Dr. Bajs Dragutina za opt. Ivana Čirkvenca i Josipa Blažića, Dr. Nikole Galkowski za opt. Stjepana Ivekovića, Dr. Maijana Laksara za opt. Milana Kukića, Nikolu

Kalanja i Josipa Goldšmita, te Dr. Oskara Švarcera za opt. Žigu Jelenića i Dr. Ante Kamenara za opt. Kasima Čehajića² dne 19. prosinca 1941. održane javne i usmene rasprave, nakon konačnog prijedloga drž. tužitelja da se optuženi sude po optužbi i prijedloga obrane da se od iste oslobode, donio je istog dana slijedeću.

OSUDA:

OPTUŽENI:

1. SLAVKO LEDINSKI, sin pok. Mate i pok. Marije rod. Rogina, rkt. rod. u Novigradu Podr. opć. ista, kotar Koprivnica, tamo i živi, 41. g. star rod. 12. VI. 1900, državljani NDH, zidarski pomoćnik, neoženjen, pismen, suvlasnik 1 jutra zemlje, vojsku služio, navodno neosuđivan.
2. MATIJA ORMUŽ, sin Đure i pok. Kate, rođene Lovriček, rkt. vjere rod. u Novigradu Podr. opć. ista kotar Koprivnica, tamo i živi star 36 god., rod. 19. rujna 1905. državljani NDH, stolar, vlasnik pogrebnog zavoda, oženjen, ima dvoje djece, pismen, suvlasnik pol. rali zemlje i jedne kuće, vojsku služio, kažnjen radi zločina protiv države na 7 mjeseci strogo zatvora.
3. IVAN ŠOŠTARIĆ sin Marka i Jane rod. Senković rkt. vjere rod. u Hlebinama opć. ista kotar Koprivnica, tamo i živi, star 31 god., rod. 19. X. 1910. državljani NDH, ratar, oženjen, otac dvoje djece, pismen, vlasnik jedne rali zemlje, vojsku služio, navodno neosuđivan.
4. IVAN CIRKVENAC, sin pok. Franje i Terezije rod. Trnski rkt. vjere rod. u Novigradu Podr. općina ista, kotar Koprivnica, tamo i živi, 32 g. star, rod. 7. veljače 1909, državljani NDH, ratar, oženjen, otac troje djece, vlasnik 8 rali zemlje te kuće, vojsku služio, navodno neosuđivan.
5. NIKOLA ROJČEVIĆ, sin pok. Andrije i Ane rod. Sajatović, grkoist. rod. u Delovima opć. Novigrad, kotar Koprivnica, živi u Plavšincu, 42 g. star, rdd. 28. travnja 1900. pripadnik NDH, ratar, oženjen, ima jedno dijete, pismen, suvlasnik 9 rali zemlje, služio vojsku, navodno nekažnjavan, nije pod istragom, sada u pritvoru Sudbenog stola u Bjelovaru.
6. MILAN PULJA, sin Makse i Ljube rod. Rojčević, grkoist. rod. živi i zavičajan u Plavšincu opć. Novigrad kotar Koprivnica, rod. 21. XI. 1909. pripadnik NDH, ratar, oženjen, ima jedno dijete, pismen, vlasnik 1 i pol jutra zemlje, vojsku služio, navodno nekažnjavan, sada u pritvoru Sudbenog stola u Bjelovaru.
7. STEVO CIGANOVIĆ, sin pok. Milana i Ane rod. Krečirović, grkoist. rod. u Plavšincu, opć. Novigrad Podr., kotar Koprivnica, tamo i živi, 34. g. star, ratar, oženjen, ima jedno dijete, pismen, vlasnik 5 rali zemlje, vojsku služio, navodno nekažnjavan.
8. STEVO VUČKOVIĆ, sin Pere i Stane rod. Maravić grkoist. rod. i živi u Srdincu kbr. 11. opć. Novigrad Podr. kotar Koprivnica, rod. 20.11.1897, ratar, oženjen, ima jedno dijete, pismen, vlasnik 15 rali zemlje i kuće, vojsku služio, navodno nekažnjavan.

9. MILAN KUKIĆ, sin Miloša i Marije rođ. Vukmirović grkoist. rođ. u Vlaislavu opć. Novigrad Podr. kotar Koprivnica, tamo i živi, rođ. 19. XII. 1910. ratar oženjen, bez djece, pismen, vlasnik jedne rali zemlje, vojsku služio, navodno nekažnjava.

10. NIKOLA KALAJ, sin Ignjatija i Mile rođ. Halapa grkoist. vjere, rođ. i živi u Borovljanima kbr. 11, opć. Novigrad Podr. kotar Koprivnica rođ. 15. X. 1905. ratar, državljanin NDH, oženjen ima jedno dijete, vlasnik 14 jutara zemlje i kuće, vojsku služio, navodno nekažnjava.

11. STJEPAN IVEKOVIĆ, sin Nikole i pok. Ane rođ. Zeman, rkt. vjere, rođ. uZvjercima opć. V. Trojstvo, kot. Bjelovar, živi u Bjelovaru, Mažuranićeva 15 a, rođ. 19. kolovoza 1905. oženjen, postolar, ima jedno dijete, pismen, bez imovine, vojsku služio, kažnjen radi zločina protiv državne vlasti (komunizma) na 18. mjeseci teške tamnice, nije pod istragom.

12. ŽIGA JELENIĆ, sin pok. Josipa i pok. Ete, rođ. Pik, vjere Mojsijeve rođ. i živi u Vlaislavu opć. Novigrad Podr. kotar Koprivnica 50. g. star rođ. 25. ožujka 1892. trgovac, oženjen, otac jednog djeteta, pismen, vlasnik u vrijednosti oko 30.000 kuna, vojsku služio, navodno nekažnjava.

13. JOSIP GOLŠMID, sin Ignaca i Adele rođ. Schenbaum, izrealističke vjere, rođen u Novigradu Podr. opć. iste, kotar Koprivnica, tamo i živi, rođen 8. travnja 1904. godine trgovac, neoženjen, pismen, vlasnik kuće i trgovine, vojsku nije služio, navodno nekažnjava.

14. JOSIP BLAŽIĆ, sin Josipa i Matilde rođene Rajner, rkt. vjere, rođen u Varaždinu, opć. i kotar isti, živi u Vlaislavu, opć. Novigrad Podr. kotar Koprivnica, rođen 5. 12. 1900, ratar, oženjen, nema djece, pismen, bez imovine, vojsku služio, navodno nekažnjava, nije pod istragom.

15. KASIM ČEHAJIĆ, sin pok. Huseina i Sevde rođene Mulić, muslimanske vjere, rođen u Bihaću, nestalna boravišta, zadnje u Bjelovaru, rođen 7. 3.1912. pripadnik NDH, postolarski pomoćnik, oženjen, ima jedno dijete, pismen, bez imovine, vojsku služio, kažnjen sa 6 mjeseci zatvora po sudu za zaštitu države u Beogradu, nije pod istragom, sada u pritvoru Sudbenog stola u Bjelovaru.

KRIVI SU:

1. *SLAVKO LEDINSKI*

a) da je oko polovice kolovoza 1941. upoznao opt. Kasima Čehajića na komunističkom sastanku kod 4 optuženog Ivana Cirkvenca na kojem sastanku je Čehajić vršio komunističku promičbu, hvalio Ruse i pozvao prisutne na borbu protiv današnjeg poredka u državi, kao i na provođenje sabotaže u svakom obliku kako se to čini u Bosni, tj. praviti poteškoće današnjem poretku na svakom koraku;

b) da je znao da je Mira Jelinić aktivna komunistkinja, a nije to prijavio vlastima;

pa je time počinio kazneni čin podupiranjem osoba, koje su se ogriješile po

& 2 1.1. zakon, odredbe o P. p. s. od 24/6. 1941. u smislu & 2 t. 3. iste zak. odredbe.

2. *MATIJA ORMUŽ*

a) da je prisustvovao komunističkom sastanku u kući Ivana Cirkvenca sa suoptuženim Josipom Blažić, Kasimom Čehajićem i odbjeglih komunistom Milivojem Marijan na kojem je Čehajić vodio komunističku promičbu, slavio Rusiju, pozivao na sabotažu itd.

b) saznao od Cirkvenca i Horvat(ić)a i za drugi komunistički sastanak u kući Josipa Blažić na kojem je suoptuženi Čehajić vršio komunističku promičbu dizanjem pruge u zrak, razaranjem žica itd.

c) da je pripadao komunističkoj četvorici zajedno s Ivanom Cirkvencem, odbjeglih Ivanom Horvatićem i Milivojem Marijanom, sve to nije prijavio vlastima,

dakle, daje podupirao osobe za koje je znao da su se ogriješile o & 21.1. zak. odredbe o P. p. s. od 5. 7. 1941. & 9. t. 2. u sticanju sa,

te je time počinio kažnjivi čin u smislu & 2. t. 3. iste zak. odredbe.

3. *IVAN ŠOŠTARIĆ*

a) daje znao gdje se skriva odbjegli komunista Franjo Mraz, nije to prijavio vlastima,

dakle je pomagao osobe koje su se ogriješile o & 2.1.1. z. k. odredbe o P.p.s. od 26. 6. 1941.

pa je time počinio kažnjivi čin u smislu & 2. t. 3. iste zak. odredbe.

4. *IVAN CIRKVENAC*

a) daje pripadao komunističkoj partiji sa suoptuženim Matijom Ormužem, te odbjeglih komunistom Ivanom Horvatićem i Milivojem Marijanom činio komunističku četvorku.

b) neustanovljenog dana mjeseca rujna 1941. održao je kod sebe komunistički sastanak sa suoptuženim Josipom Blažić, Slavkom Ledinski, Matijom Ormužem, Kasimom Čehajićem, i odbjeglih Ivanom Horvatićem, na kojem sastanku je Kasim Čehajić govorio da treba početi komunističkom akcijom kao rezanjem brzojavnih i brzoglasnih žica, dizanje željezničke pruge u zrak, oduzimanjem oružja i drugog materijala iz opć. Podr. Novigrad.

c) dao 20 Kuna za crvenu pomoć.

dakle jedno daje pripadao društvu koje ima za cilj nasilno prigrabljivanje državne vlasti, te rušenje nezavisnosti NDH, kao i njenog političkog i društvenog uređenja, a drugo propustio prijaviti osobe za koje je znao da su se ogriješile o & 2.1.1. zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941. pa je time počinio zločin protiv opstanka države i njenog uređenja u smislu & 98. t. 2. k. z. u sticaju sa kaznenim činom u smislu & 2. t. 3. zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941.

5. *NIKOLA ROJČEVIĆ*

prisustvovao u početku listopada 1941. komunističkom sastanku sa Stevom Ciganovićem, Milanom Puljom, Josipom Blažićem. i Kasimom Čehajićem u jednoj šikari blizu kuće Steve Ciganovića, na kojoj je Kasim Čehajić zvan Turčin držao promičbenističke govore protiv današnjeg poretka, te pozivan na dizanje pruge, rezanjem brzobaznih i brzobaznih žica, ubijanju ustaša, kao i na sabiranju masti, graha, i druge hrane za crvenu pomoć, kao da se i ima ubiti svaki kojega on odredi, što nije prijavio vlastima.

pa je time počinio kažnjivi čin u smislu & 2. t. 3. zak. odredbe o p. p. s. od 24. 6. 1941.

6. *MILAN PULJA*

sve kao i optuženi Nikola Rojčević.

7. *STEVO CIGANOVIĆ*

sve kao i optuženi Nikola Rojčević, a osim toga još i znao i bio na daljnjem komunističkom sastanku o kojem je po nalogu optuženog Ivana Šoštarića, koji je opet dalje obavijestio Mraza, a ovaj Turčina, tj. Kasima Čehajića, a na kojem sastanku je među onim Turčin još i govorio da sa jednom puškom može doći do 10 drugih pušaka i to tako da se iz jedne puške ubija 10 ustaša ili 10 domobrana i oduzme im njihove puške,

dakle da je propustio prijaviti vlastima,

pa daje time počinio kažnjivi čin u smislu & 98. t. 2. k. z. u sticaju sa &

2. t. 3. zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941.

8. *STEVO VUČKOVIĆ*

daje znao da su u noći od 27/28. 11. 1941. neki naoružani ljudi čekali sumnjive osobe u njegovom štaglju pohranili porobljene puške i ostale stvari iz općine u Novigradu Podr., a što nije prijavio vlastima,

dakle propustio podnesti prijavu protiv osoba za koje je morao sumnjati da su se ogriježile od &2.1.1. zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941. pada je time počinio kažnjivi čin u smislu & 2. t. 3. zak. odredbe o P.p.s. od 24. 6. 1941.

9. *MILAN KUKIČ*

a) daje bio komunistički kurir između suoptuženog Josipa Blažića i odbjeglog Marijana, te podjedno dobio nalog da mora pisma koja nosi, ako bude po vlastima uhvaćen, prije uništiti, jer da ista ne smiju doći u ruke vlastima,

dakle znao i morao znati da se radi o zabranjenoj i kažnjivoj korespondenciji,

b) po nalogu optuženog Josipa Blažića odvezao zajedno sa odbjeglom komunistom Milivojem Marijanom dva samokresima naoružana nepoznata komunistička partizana od kojih je jedan bio komesar a drugi komandir k

suoptyženom Nikoli Kalanju, kod kojega seje zadržavao Turčin, tj. suoptyže-
ni Kasim Čehajić, te prisustvovao tome sastanku na kojem je Kasim Čehajić
izdao nalog komesaru i komandiru, da imadu napasti općinu Podr. Novigrad,
te oduzeti sve oružje i municiju, pisaće strojeve ciklostil pisaći pribor i novac iz
blagajne, te u posljednju svrhu povesti sobom bilježnika i blagajnika kojima
imadu izdati propisnu potvrdu vrhu oduzetog novca, ma da se toj dvojici na
ime bilježniku i blagajniku ne smije ništa dogoditi, a opć. stražu samo u slučaju
ako se opre oružjem.

nadalje da se imade uhvatiti prvooptyženi Slavko Ledinski, te odvesti u
šumu, i-tamo ustrijeliti, kao i daje isti odobrio na zahtjev samog Turčina, da se
uhvati i ubije također i ustaša Martin Marcapan,

c) daje sakrivao kod sebe u kukuruzu od suoptyženog Josipa Blažić preuzete 4
vojničke puške, 100 naboja i dvije bombe za naoružanje još nenaoružanih
partizana.

d) znao za vrijeme napada na općinu u Podr. Novigradu, te pomagao prenijeti
porobljeno oružje i stvari u štagalj suoptyženog Steve Vučkovića u selo
Srdinac.

Dakle da je jednotvorno potpomagao komunističku akciju, a drugo
propustio prijaviti vlastima osobe za koje je znao da su se ogriješile o &

2. o. P. p. s. po & 2.1.1., z, k. odredbe od 24. 6. 1941.

pa daje time počinio kazn. čin u smislu & 98. t. 2. k. z. u sticaju sa & 2. t. 3.
zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941.

10. *NIKOLA KALANJ*

daje od 23. 11. 1941. pa do njegovog hapšenja kod sebe sakrivao suoptyženog
Kasima Čehajića zvanog Turčin.

b) čuo naloge Čehajića za napadaj na općinu Novigrad Podr. umorstvo
prvooptyženog Slavka Ledinski i ustaše Martina Marcapana iz Palavšince,

c) primio jednu vojničku pušku sa 30—40 naboja, koja je kasnije dalje predana
jednom partizanu nepoznatom,

d) bio kurir između suoptyženog Josipa Blažića i suoptyženog Stjepana
Ivekovića, te drugih partizana, kao i daje istima činio i druge usluge kao vozio
ih u svojim kolima i si.

dakle da je jedno potpomagao komunističku akciju, a drugo propustio
prijaviti vlastima osobe, za koje je znao, da se ogiješuju o & 2.1.1. zak. odredbe

o P. p. s. od 24. 6. 1941. a nije to prijavio vlastima.

pa daje time počinio kazn. čin u smislu & 2. t. 3. iste zak. odredbe.

11. *STJEPAN IVEKOVIĆ*

daje bio veza između Josipa Blažića te Grge Jankeza i drugih komunističkih
partizana, dakle aktivno potpomagao komunističku akciju kao i propustio
prijaviti vlastima,

čime je počinio zločin protiv opstanka države i njenog uređenja po & 981.2. k. z. u sticaju sa kazn. činom po & 21. 3. zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941. g.

12. *JOSIP GOLDŠMID*

daje svijesno podupirao komunističku akciju, odnosno komuniste davanjem sukna i pribora za ljetno odijelo te zimskog kaputa suoptuženom Kasimu Čehajiću, kojeg je znao od odbjegle komunistkinje Mire Jelenić daje isti t.j. Čehajić odbjegli i po vlastima progonjeni komunisti,

b) dao za crvenu pomoć 3 puta po 100 Kuna.

c) znao daje Mira Jelenić aktivna komunistkinja, nije to prijavio vlastima,

dakle da je jedno podupirao komunističku akciju, a drugo propustio prijaviti vlastima, osobe, za koje je znao daseogriješujuo & 2.1.1. zak. odredbe 0 P.p.s. od 24. 6. 1941. a to propustio prijaviti.

pa daje time počinio kažnjivi čin u smislu & 2t. 3. iste zak. odredbe u sticaju sa kazn. činom iz & 98. t. 2. k. z. počinivši još i zločin protiv opstanka države i njenog uređenja.

13. *ŽIGA JELENIĆ*

daje znao i morao znati za komunistički rad za suoptuženog Kasima Čehajića i odbjegle komunistkinje Mire Jelenić, nije to prijavio vlastima.

pa je time počinio kazn. čin u smislu & 2.t. 3. zak. odredbe o P.p.s. od 24.6. 1941.

14. *JOSIP BLAŽIĆ*

daje pripadao komunističkoj partiji, te je kao takav prisustvovao i organizirao komunističke sastanke, prisustvovao napadu na općinu Podr. Novigrad, sakrivao kod sebe, te davao stan i hranu suoptuženom Kasimu Čehajiću, kao i znao da se sprema napadaj na neke ljude u Kobasičarima, opć. Kapela i na oružničku postaju, što nije prijavio vlastima.

Dakle jedno bio aktivan član društva koje ima za cilj prisilno prigrabljanje državne vlasti, te rušenje nezavisnosti NDH, kao i njenog političkog i društvenog uređenja, drugo potpomagao komunističke akcije i treće propustio prijaviti vlastima,

pa da je time počinio zločin protiv opstanka države i njenog uređenja u smislu & 98 t. 2. k. z. u sticaju za kaz. činom u smislu & 2 t. 3. zak. odredbe o P.p.s. od 24.6. 1941.

15. *KASIM ČEHAJIĆ*

daje bio vođa komunističke družbe kojoj su pripadali drugi suoptuženi, istima izdavao naloge kao za napad na općinu Podr. Novigrad, naložio Đuri Prilika i nekom Bobiju da kratkim putem odvedu napadače do općine, znao za napadaj

na op. Podr. Novigrad u noći od 27/28. 11. 1941. gdje je uperen samokres na opć. stražara Stjepana Hranilovića i tamo oduzeto po ostalima optuženima 16 vojničkih pušaka, 600 naboja, jedan pištolj za naoružavanje drugih nenaoružanih partizana, nadalje dva pisaća stroja, jedan šapirograf i pisaći pribor za sastavljanje i umnožavanje komunističkih letaka, izdao nalog, da se imaju uhvatiti i ustrijeliti optuženi Slavko Ledinski, te odobrio usmrćenje ustaše Martina Marcapana,

osim toga sam držao kod sebe jedan samokres »Gasser«,

daje dakle bio aktivni član komunističke organizacije, te istu podupirao, a osim toga posjedovao bez dozvole vlasti vatreno oružje,

pa da je tim počinio zločin protiv opstanka države i njenog uređenja u smislu & 96. t.2. k.z. u sticaju sa kazn. činom nepovlasnog posjeda oružja u smislu & 2. t. 2. zak. odredbe o P.p.s. od 24.6. 1941.

pa se stoga svi optuženi po & 2. zadnja stavka zak. odredbe o P.p.s. od 24.6. 1941. osuđuju na kaznu smrti strijeljanjem koja se kazna ima izvršiti nakon tri sata računajući od časa proglašenja osude.

Po & 9. zak. odredbe o P. p. s. od 24. 6. 1941. osudu imaju izvršiti oružnici.

Po & 46. podjedno se nad svima optuženim izriče trajan gubitak časnih prava.

Po & 310 k.z. osuđuju se optuženi da solidarno snose trošak kazn. postupka, a koji se trošak po & 313 k. p. proglašuje neutjerivim, dok po & 314 k.p. trošak oko izvršavanja kazne snosi država.

Osuđeni imaju biti strijeljani i to prvi Slavko Ledinski, zatim Matija Ormuž, Ivan Šoštarić, onda Stjepan Iveković, te rednim brojem dalje i kao zadnji ima biti strijeljan Kasim Čehajić.

Nasuprot tome oslobađa se od optužbe temeljem & 280 k.p. IVAN ŠOŠTARIĆ.

a) da bi i sam vršio komunističku promičbu,

b) da bi koncem kolovoza 1941. saznao od komuniste Steve Ciganovića da suoptuženi Kasim Čehajić zvan Turčin obilazi kotarom da digne komunističku bunu, nije to prijavio vlastima,

dakle da bi potpomagao osobe, za koje je znao da su se ogriješile o & 2 t.l.

zak. odredbe o P.p.s. od 24.6. 1941.

Pa da bi time počinio zločin u smislu & 98.t. 2. u sticaju sa kaznenim činom iz & 2. t.3. Zak. odredbe kažnjivo po & 2. zadnji stavak iste zak. odredbe.

RAZLOZI:

Optuženi Slavko Ledinski pozvan na odgovornost zbog inkriminiranog čina navedenog u dispozitivu ove osude osjeća se krivim te poriče da je bio član komunističke ili partizanske partije, još manje njihov simpatizer, već jedino priznanje, da je bio u mjesecu rujnu o.g. u kući optuženog Ivana Crikvenca, gdje gaje optuženi Matija Ormuž upoznao sa optuženim Kasimom

Ćehajićem, zv. Turčin, a tom sastanku bio je između ostalih prisutan vlasnik kuće Cirkvenac,

brani se, da kada je na tom sastanku optuženi Ćehajić govorio kako se Rusi povlače iz strateških razloga i kako će to sve nazad doći u ruske ruke i kako mu je on to sam protuslovio i rekao, da to nije istina, jer da činjenica dokazuje da treba ovdje da zavlada onakovo isto stanje kao u Bosni i daje kod nas fašistički sistem i da se radnici trebaju boriti protiv kapitalizma.

Brani se da nije sudjelovao prigodom atentata u Koprivnici. Navodi, da pozna optuženu Miru Jelinić, ali da nije znao da je ista komunistički nastrojena.

Brani se da nije prijavio stog razloga vlastima, jer da seje dogovorio sa opt. Matijom Ormuž da on to prijavi, pa jer je mislio daje on to prijavio, to on sam nije učinio.

No sud, takvoj odbrani nije poklonio vjeru, jer optuženi je sam se morao uvjeriti, da nije ništa vlastima prijavljeno, jer nije nitko uhvaćen ili uhapšen.

Na osnovu gore navedenog sud se uvjerio o subjektivnoj krivnji optuženog i o objektivnom učinku i to na temelju djelomičnog priznanja samog optuženog, koji je u skladu sa iskazima ostalih suoptuženih.

Optuženi Matija Ormuž pozvan na odgovornost zbog gore navedene inkriminacije, ne osjeća se krivim, te se brani u svojoj obrani u cijelosti i potvrđuje navode optužbe, ali se brani daje on sve to skupa prijavio vlastima i to osobno predsjedniku u Koprivnici g. Franji Kegleviću, ali sud nije mogao pokloniti vjeru ovakovoj obrani, jer se iz iskaza svjedoka Franje Keglevića ustanovilo, daje optuženi bio kod njega ali da mu kritične zgode nije htio odati imena ostalih, nego da su isti bili uhvaćeni istom onda kada je izvršen napadaj na općinu Podr. Novigrad.

Pa budući sud nije poklonio vjeru obrani optuženog toga je proglasio krivim, jer se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učini i sudio kao gore.

Optuženi Ivan Šoštarić pozvan na odgovornost ne osjeća se krivim te se brani, da odbjeglog komunistu Franju Mraza poznaje kada je s njime išao u pučku školu, te su i dalje ostali dobri prijatelji.

Priznanje da ga je jednom prilikom zamolio opt. Stevo Ciganović da kada dođe k njemu Franjo Mraz, da ga on pošalje k njemu, te je on to i učinio, tj. poslao je odbjeglog Franju Mraza optuženom Ciganoviću, ali da nije znao razlog zašto ga šalje tamo.

Na osnovu priznanja samog optuženog sud seje uvjerio o objektivnom učinku i subjektivnoj krivnji optuženog te ga krivim proglasio dok ga je nasuprot oslobodio od optužbe za djela b) i c) optužbe, jer iste optuženi poriče, od suoptuženih i svjedoka ga nitko ne tereti.

Optuženi Ivan Cirkvenac pozvan na odgovornost iz gore navedene inkriminacije osjeća se krivim, te u cijelosti priznaje navode optužbe, ali se brani da oni njegovi drugovi nisu osnovali partizansku partiju već samo stranku radnog naroda, i da su te stranke bili članovi Ormuž, Horvatić,

odbjegli Marijan i on. Cilj, daje te grupe odnosno stranke bio socijaliziranje, a priznanje da se je na sastancima govorilo i u duhu ljevičarskom. Priznaje nadalje, daje kod njega u stanu bio održavan sastanak kojeg je on zakazao nakon što ga je o istom obavijestio opt. Blažić, dok je on ostale obavijestio preko odbjeglog Horvatića.

Brani se da vlastima nije prijavio jer da je stajao između dvije vatre.

Na temelju gore navedenog sud se je uvjerio o subjektivnoj krivnji i o objektivnom učinu Ivana Cirkvenca te krivim proglasio i sudio kao gore.

Optuženi Nikola Rojčević pozvan na odgovornost osjeća se krivim te se brani i priznaje daje on bio na sastanku za kojeg je tužen ali nadodaje da mu nitko nije rekao daje to komunistički sastanak, a on je bio na istom, a vlastima nije išao prijaviti, jer je mislio da se njemu kao pravoslavcu ne bi vjerovalo, a on više da nikada nije išao niti na kakav sastanak.

Ali sud toj naivnoj obrani nije poklonio vjeru tim više, što je i optuženi Cirkvenac iskazao da su svi ti sastanci bili u ljevičarskom duhu kad postoji i subjektivna krivnja i objektivni učin to gaje sud krivim proglasio i sudio kao gore.

Optuženi Milan Pulja pozvan na odgovornost ne osjeća se krivim, te se brani daje prisustvovao u dispozitivu navedenom sastanku, te da gaje na isti pozvao optuženi Stevo Čiganović, te se brani da vlastima nije prijavio, jer da mu se optuženi Kasim Čehajić grozio i jer nije znao, da bi se na tom sastanku propagirao bilo kakav komunizam.

No budući da se tu stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin, to gaje sud proglasio krivim i sudio kao gore.

Optuženi Stevo Čiganović pozvan na odgovornost osjeća se krivim samo ne u tolikoj mjeri kako ga tuži optužba.

Brani se daje prisustvovao sastanku, jer da gaje na isti pozvao optuženi Blažić. Nadalje navodi na pitanje zašto nije prijavio vlastima, da je to propustio, jer je taj sastanak bio održavan u ono vrijeme, kad on nije znao, gdje je, odnosno kada je on to rekao, da on nije znao gdje jesmo.

Nadalje je naveo da optuženi Kasim kritične zgode nije loše govorio. Pa budući da su ostali optuženi u cijelosti potvrdili navode optužbe, te da je optuženi Kasim Čehajić na sastancima vršio komunističku promičbu, te pozvao na partizanski sastanak i na sabotazu, to je sud optuženog Stevu Čiganovića, kako se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin proglasio krivim i sudio kao gore.

Optuženi Stevo Vučković pozvan na odgovornost ne osjeća se krivim ali priznaje da je kritične zgode primio u kuću napadače na općinu u Podr. Novigradu, teda su i ti kod njega spremili pokradeno oružje, i municiju, a onda to nije vlastima išao prijaviti s razloga, jer seje on nalazio u groznici, od straha, sve do onog momenta dok nisu došli oružnici, ali kako sud nije poklonio vjeru toj naivnoj obrani, te gaje kako se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin proglasio krivim i sudio kao gore.

Optuženi Milan Kukić pozvan na odgovornost osjeća se krivim, te priznaje sve navode optužbe, i brani se da je kritične zgode sudjelovao kod napadaja na općinu u Novigradu, ali da je to učinio pod pritiskom još nadodaje, da od optuženih koji su danas prisutni nitko nije sudjelovao kod napadaja. Nadalje je priznao daje nosio od Josipa Blažića pismo za odbjeglog Milivoja Marijana i to u dva navrata, ali sadržaj pisama nije znao, već mu je jedino optuženi Blažić rekao odnosno izdao strogi nalog, da ako padne vlastima u ruke da mora pisma poništiti.

Kako optuženi u cijelosti priznaje navode optužbe, pa kako se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin to je sud istog proglasio krivim i sudio kao gore.

Optuženi Nikola Kalanj pozvan na odgovornost zbog gore inkriminiranih čina, osjeća se krivim, te se brani da nije bio član niti komunističke niti partizanske partije, ali da je jedino kod njega bio suoptuženi Čehajić 5 noći, a k njemu da gaje doveo suoptuženi Blažić, pa kako je optuženi sve ostale navode priznao, pa budući da se njegovo priznanje potpuno podudara sa iskazima suoptuženih Kukića, Blažića, pa i samog Čehajića, te isto tako i optuženog Stjepana Ivekovića, to je sud njega proglasio krivim, jer se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin sudio kao gore, jer nije mogao uzeti kao vjerodostojnu obranu opt. on nije znao za oružje, koje je imao u kući, koje je kritične noći izvadio optuženi Čehajić iz kreveta.

Budući da optuženi Stjepan Iveković u cijelosti priznaje optužbe, premda se ne osjeća krivim, te se brani da uopće nije znao za navode sadržaja pisama, koja je nosio, to gaje sud kako se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin proglasio krivim, jer da se uzme u obzir, daje optuženi već zbog komunizma bio osuđivan, budući da su optuženi s kojima je podržavao optuženi Iveković vezu bili komunisti i vršili takovu promičbu, to je sud istoga proglasio krivim i sudio kao gore.

Optuženi Josip Goldšmid, pozvan na odgovornost ne osjeća se krivim, ali priznaje da je prodao jedan štof, sa priborom, jedan zimski kaput odbjegloj Miri Jelenić, kome gaje ova isto dalje dala to ne zna. Inače je naveo da odbjegli Miru Jelenić poznaje, ali da nije znao da bi ona bila komunistkinja.

Budući da je danas promijenio iskaz od iskaza, kojeg je dao pred Kotarskom oblasti, to se brani, daje onda bio zbunjen, te je potvrdio sve, što su ga pitali, ali sud takovoj obrani nije mogao pokloniti vjeru, pa budući jer se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin, to je istog proglasio krivim, jer se njegovo priznanje dano pred Kot. oblasti u cijelosti podudara sa činjeničnim stanjem.

Optuženi Žiga Jelenić, pozvan na odgovornost ne osjeća se krivim. Poriče sve navode optužbe, ali priznaje da se je po selu govorilo da mu je kći komunistkinja, nu on daju nije vlastima prijavio, jer mu je kći već je jedino istoj zabranio da se kreće po selu, već da mora ostati kod kuće. No, kako je ona 3.

11. otišla od kuće, to on više za nju nije znao.

Pa budući da se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin, to je sud istoga proglasio krivim i sudio kao gore.

Optuženi Josip Blažić pozvan na odgovornost zbog inkriminiranih čina navedenih u dispozitivu, ove osude ne osjeća se krivim, te u svojoj obrani daje bio prisutan kod napadaja u Novigradsku općinu, ali da je na napadaj bio odveden zajedno sa optuženim Kukićem i to protiv volje.

Nadalje, priznao je da je bio kod optuženog Cirkvenac na sastanku.

Isto je tako priznao da je kod njega bio jedan sastanak.

Kako je time u cijelosti potvrdio navode optužbe, pa jer se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin, toga je sud proglasio krivim i sudio kao gore.

Optuženi Kasim Čehajić pozvan na odgovornost zbog inkriminiranih čina navedenih u dispozitivu ove osude osjeća se krivim, te se brani,

daje iza uspostave NDH sakrivao se kod Zvonka Rauša, u G. Sredicama, zatim neko vrijeme kod Milivoj Marijana, onda kod optuženog Blažića i najposlije kod optuženog Kalanja, kod kojega je bio i uhićen. Brani se daje razlog njegovog skrivanja pred vlastima taj, što su ga iste tražile da ide u logor, no kako je ustanovljeno iskazima suoptuženih, tako Slavka Ledinskog, onda Matije Ormuža, Ivana Šoštarića, Ivana Cirkvenca i ostalih, da je optuženi Kasim Čehajić vodio i provodio komunističku promičbu, zatim pozivao ljude da čine sabotažu, i si., pa kako optuženi i sam djelomično priznaje navode optužbe, to gaje sud jer se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin proglasio krivim, i sudio kao gore.

Na raspravi je još pročitani iskaz svjedoka Franje Keglevića, iz kojeg proizlazi, da mu je istina optuženi Ormuž nešto pripovijedao o prestojećim akcijama, koje će provesti sa strane partizana u kotaru, ali budući da mu isti nije htio odati niti jedno ime, to nije mogao provesti protuakciju, ali budući da je poslije napada saznao imena ostalih napadača, te ih onda uhitio.

Pa budući da i optuženi sami djelomice priznaju sve navode optužbe premda se neki i ne osjećaju krivim, to ih je sud uzimajući njihovo terećenje kao i priznanje sve proglasio krivim, jer se stiču i subjektivna krivnja i objektivni učin, te ih sudio kao gore.

Ostali dio osude temelji se na gore navedenim zak. propisima.

POKRETNOST PRIJEKIDANJA

sada u Bjelovaru, dne 19. prosinca 1941.

PEROVOĐA:

Pintač³, v.r.

ČLANOVI VIJEĆA:

Iveković⁴, v.r.

Šuklje⁵, v.r.

PREDSJEDNIK:

Vidnjević⁶, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 132.

- ¹ Pokretni prijevki sud
² Kasim Ćehajić-Turčin, sekretar Okružnog komiteta KPH Bjelovar.
³ Ivan
⁴ Ljudevit
⁵ Krešimir
⁶ Ivan

220

1941, prosinac 20.
Zagreb

Proglas Mjesnog komiteta KPH Zagreb Zagrepčanima kojim se pozivaju na zajedničku borbu protiv okupatora i njegovih suradnika

ZAGREPČANI!

Dolazi nam zima, a s njom se iz dana u dan sve više i više približava i avet neimaštine, bijede i gladi. U Zagrebu nema drva, nema masti, mesa, ulja. nema kruha, nema odjeće i obuće. Pred Zagrebom je zima kakve još nikada nije imao: zima gladi, hladnoće i smrti.

Zašto to? Otkuda najednom ta oskudica? »Oslobodiše« nas — kažu. Nema nas danas tko više pljačkati, kad smo »slobodni« i »nezavisni«!

Činjenica međutim sve veće bijede i gladi razotkriva sve laži i sljeparije, kojima nametnuti nam krvnici i komedijaši nastoje zavarati narod.

Njemački su i talijanski okupatori u prvim danima okupacije »nakupovali« od nas robe u vrijednosti od 5.5 milijardi dinara za svoje »Reichskreditkassascheine«, ¹ koji papir nisu kasnije htjeli otkupiti, te gaje »Državna banka« »nezavisne« Hrvatske morala SPALITI. Pljačka je ovdje bila vješto prikrivena formom poštenog plaćanja.

Živežne se namirnice i životne potrepštine izvoze u Njemačku i Italiju, bez obzira na to što ih mi nemamo. Nijemci zaustavljaju vlakove i pretovaraju u kamione svinje, stoku i drva, da bi vlakovodi izdali »potvrdu« kako su »primili« robu. Tako Zagreb umjesto hrane i ogrjeva dobije komadić papira s potpisom kakvog nadutog švapskog okupatorskog oficira.

Goleme količine hrane, ogrjeva i dr. potroši talijanska i njemačka okupatorska vojska, koja se ugnijezdila u našim krajevima, gdje ždere našu muku i krv, te za uzvrat vrši nečuveni teror nad narodom. Okupatori kane iz naše zemlje učiniti zimovalište za svoje horde kojih dovlače sve više i više.

Uslijed njemačkog fašističkog porobljavanja Evrope uništena je sva trgovina sa zemljama od kuda smo ranije uvozili ono što nam je za život potrebno. Sada i ta tržišta pljačka i iscrpljuje njemačka okupatorska čizma ili su nam otsječena.

Okupacijom je i nametanjem plaćeničke marionetske ustaške vlade

uništeno i opskrbljivanje gradova najpotrebnijih živežem. Gradovi su opljačkani, industriji i obrtu oduzete sirovine, a i ono što proizvode, odnose okupator i ustaške bande, pa grad nema šta pružiti selu u zamjenu za njegove proizvode. To dovodi do toga da seljaci nemaju razloga prodavati svoje proizvode za novac, koji je postao bezvrijednim papirom. Oni ih stoga ne donose više u gradove na tržište. Zalud ih izdajnički »ministar« Toth² vabi lažnim lijepim riječima da daju svoje žito »braći u nežitorodnim krajevima i radnicima« jer oni znaju da će svim tim žitom raspolagati i koristiti se tuđini preko svojih ustaških slugu, a ne narod.

U svim većim mlinovima sjede njemački »povjerenici«, koji se brinu da se možda ne bismo prejeli.

Povrh svega toga ustaška gamad noću upada u vaše domove i vrši premetačinu, da bi vam odnijeli i ono malo živežnih namirnica, što ste spremili pred grabežljivim okom fašističkih okupatora.

To su uzroci s kojih se obruč neimaštine, bijede i gladi sve više steže oko nas.

»Odredbe« o smrtnim kaznama za sitne špekulante ne samo da ne mogu ništa poboljšati, nego su donesene djelomično zato da bi se narod zavarao o tobožnjoj brizi »poglavnikovoj« za nas, a djelomično zato (dio o seljacima) da bi se prijetnjom, nasiljem i umorstvima osigurala pljačka sela i izručivanje tobožnjih »viškova« okupatorima.

Besraman je zadatak namijenjen i zimskoj »pomoći«. Okupatorove sluge pokušavaju iskoristiti i vaše najhumanije osjećaje, da vam iz džepa iscijede i ono što vam nemaju obraza direktno opljačkati. Ukoliko ti »prilozi« ne odu direktno u ruke okupatora i njihovih ustaških slugu, ostatkom bi si trebao narod sam — na svoj račun — ublažiti nevolju, u koju ga je turio okupator.

ZAGREBČANI!

NESMILJENA JE OVA PLJAČKA, ŠTO JE VRŠE NJEMAČKI I TALIJANSKI FAŠISTIČKI OKUPATORI NAŠE DOMOVINE, PRAVI I GLAVNI UZROK SVE NESTAŠICE, BIJEDE I GLADI. Svega nas toga može osloboditi samo istjerivanje okupatora i uništavanje njihovih slugu iz naše porobljene Hrvatske. SAMO NAS ORUŽANA BORBA ZA NACIONALNU SLOBODU I NEZAVISNOST MOŽE SAČUVATI OD GLADI I ISTREBLJENJA I OSIGURATI NAM LJEPŠI I BOLJI ŽIVOT.

ZAGREBČANI!

U borbi protiv naših tlačitelja i eksploatatora nalazi se čitav slobodoljubivi, kulturni svijet. Izbrojeni su dani fašističkim pljačkašima. Bliže se dani slobode svim po fašizmu porobljenim narodima. Gigantsku borbu protiv fašizma — neprijatelja pravde, istine, kulture, Slavena, i čitavog čovječanstva — vode udruženi narodi Sovjetskog Saveza, Velike Britanije, USA i čitave

porobljene Evrope. Fašistička je beštija dobila do danas takve udarce od herojske Crvene armije, da se od njih više nikada neće moći oporaviti. Na nama je da ubrzamo njenu propast putem nesmiljene borbe u zajednici sa svim narodima Jugoslavije, da sačuvamo narod od istrebljenja i spasimo domovinu.

ZAGREBČANI!

Srpski je narod u svojoj borbi postigao goleme uspjehe. Neprijatelj nije mogao od Srbije učiniti bazu za pljačku, za snabdijevanje i prehranu svojih pljačkaških hordi. Srbi su pokazali kako se uspješno narod može boriti protiv daleko nadmoćnijih neprijatelja kada se bori za pravednu stvar.

Ujedinjeni je hrvatski i srpski narod na Kordunu, u Lici i drugdje poveo također borbu za istjerivanje okupatora i za nacionalno oslobođenje. Formirali su se ondje junački narodno-oslobodilački partizanski odredi, koji oružjem u ruci nanose neprijatelju dnevno sve teže i teže udarce. Oni će tom borbom nastaviti sve dok neprijatelj ne bude protjeran i zadnji ustaški izdajnički gad smrvljen.

Ujedinimo i mi svoje nacionalne snage i priključimo se toj svetoj narodno-oslobodilačkoj borbi naših junačkih partizana. Pokažimo se da u nama gori luč istinskog patriotizma naših starih Zagrebčana — Hrvata, koji su uvijek prkosili svim naježdama na naš narod

ZAGREBČANI!

Umjesto kukavičkog puzanja pred okupatorima, nedostojnog našeg hrvatskog imena, i pomaganja njegovim krvavim psima ustašama, prihvatimo odlučnu borbu s tim najkrvavijim neprijateljem čovječanstva.

STVARAJMO JEDINSTVO HRVATSKOG NARODA U BORBI PROTIV FAŠISTIČKIH OKUPATORA, TE SJEDINJENI PREKO NARODNO-OSLOBODILAČKIH ODBORA SPREČAVAJMO IZDAJNIČKU I SLUGANSKU RABOTU USTAŠA I PLJAČKU OKUPATORA. UMJESTO ZIMSKE »POMOĆI«, NAMIJENJENE NEPRIJATELJU NAŠEG NARODA, DAJMO SVU POMOĆ NAŠIM HRABRIM PARTIZANIMA, UMJESTO STUPANJA U PAVELIĆEVU VOJSKU KOJOJ SU TI KRVNICI NAMIJENILI DA SE BORI PROTIV SLOBODNIH NARODA SSSR-a I NARODNO-OSLOBODILAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA, STUPAJMO U PARTIZANSKE ODREDE. Što prije ostvarimo našu slobodu manje će nas žrtava stajati, manje će biti gladi, manje bijede, manje smrti. Jedinstvo hrvatskog naroda s narodima Jugoslavije, potlačene Evrope, SSSR-a, Velike Britanije i USA, siguran je залог naše score pobjede.

Živjela oslobodilačka borba hrvatskog naroda!

Živjela herojska borba naroda Jugoslavije protiv krvavih fašističkih tlačitelja!

Smrt narodnim izdajnicima — smrt krvavim Pavelićevim bandama!
Živjelo jedinstvo i bratstvo slavenskih naroda u borbi protiv fašističkih
neprijatelja Slavenstva!
Živio SSSP vođa oslobodilačke borbe ugnjetenih naroda protiv fašistič-
kih osvajača!
Živio nepobjedivi savez SSSR-a, Velike Britanije i USA!
Živio jedinstveni hrvatski Zagreb!
Živjela Komunistička partija Hrvatske!

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Zagreb, 20. XII. 41. MJESNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HR.(VATSKE)

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-66/1193.

¹ Nijemci su ih davali umjesto novca.
² Dragutin

221

1941, prosinac 21.
Zagreb

*Iz izvještaja Vladimira Popovića Centralnom komitetu KPJ o prilikama u
Hrvatskoj te provalama u partijskoj organizaciji u Zagrebu*

»Povećao se i odred u Moslavačakoj Gori (Ivanić grad-Čazma), tako da sada broji oko 50 ljudi. U Zagrebačkom kotaru, Samoborskom, Velika Gorica, Sv. Ivan i Stubica, dobar dio pozvanih se skriva. Činimo sve da ih okupimo i formiramo sitnije odrede u neposrednoj blizini Zagreba. U Zagorju se odazivaju pozivima, jer je part. org. vrlo slaba.

Vojska sve češće otkazuje poslušnost. Prije par dana dopremljeno je iz Bjelovara 400 vojnika u Zagreb, s tim da idu na Istočni front. Kao i uvijek, i ovog puta pretpostavljeni su to krili od vojnika. Ali, na putu do Zgb-a, vojnici su ipak saznali kuda ih kane poslati. Nastalo je komešanje, protesti i povici: »Nećemo na Istočni front«. Kad su stigli na zagrebački kolodvor, prisilili su oficire da se prvim vlakom vrate u Bjelovar. Nikakva obećanja i prijetnje nisu pomogli. Vratili su se u Bjelovar. Niko nije pozivan na odgovornost, naprotiv velika je većina dobila odsustvo za Božić. U prošlom pismu smo vam javili da domobrane presvlače u talijanske uniforme i da ih šalju u Italiju. Od prvog

transporta, u kojem je po pričanju bilo oko 1000, do granice je polovica otpala i razbježala se svojim kućama. — Pred prijekim sudom se nalazi jedan poručnik, jedan satnik i jedan potpukovnik, — jer je navodno utvrđeno da su pomagali narodno-oslobodilačku borbu.

U Zgb-čkoj org. došlo je do provale. Jedna drugarica,¹ član MK, koja je bila legalna, uhapšena je na ulici i provalila ostale članove rukovodstva, a po svemu sudeći i mene. Pošlo je ovoj bandi za rukom da organiziraju konfidentsku službu. Svaka ulica pored redovnog agenta ima najmanje po dva konfidenta. Provala je zahvatila trešnjevački rejon. Uhapšeno je 10 partijaca i oko 20 omladinaca. Omladinci su se ovog puta vrlo slabo držali. Part. org. u Zgb-u svela se na dosta malen broj, tako da iz redova part, ne možemo više slati ljude van. Provala je lokalizovana.

Bobi Štetler (Španac), koji je bio čl.(an) part.(ije) i uhapšen prije izvjesnog vremena, postao je policijski agent. Taj bandit poznaje masu drugova i može nam mnogo štete nanijeti. Vani se kreće automobilom i s pratnjom i to vrlo rijetko. Poduzeli smo sve da ga preslušamo.«

Original, rukopis

Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/116.

Zbornik VII, tom II, knj. 2, br. 66, str. 112—114.

¹ Netočno. Poslije Nade Heilgstein (uhapšena 28. VI. 1941) u Mjesnom komitetu KPH Zagreb do kraja 1941. godine nije bilo nijedne žene.

222

*1941, prosinac 23.*¹

*Kopčić Brdo*²

Izvještaj Odreda »Sloga« Centralnom komitetu KPH o uspjeljoj akciji na domobransku stražu koja je čuvala željeznički most preko rijeke Lonje u Prečcu, kod Dugog Sela

Odred Sloga³ akcija 23. XII. t.g. Razoružao vojničku stražu na Lonjskom željezničkom mostu u Prečcu, kotar Dugo Selo. Plije 9 pušaka, 1 puškomitraljez, 300 metaka, 6 vojn. (ćebadi), 3 šatorska krila, 8 šinjela. U vaktarnici gdje je bila i sama vojnička straža sa vakterom polupana je telefonska aparatura i pokidane žice i podrapana zloglavnikova slika. Jedan od vojnika domobrana odupro se je te je na samom pokušaju ubijen⁴, tom prilikom pao je naš 1 drug⁵. Razoružanim vojnicima dali smo upute o našoj borbi, te su sa oduševljenjem

rekli: »Hvala vam, sad smo sretni, možemo našim kućama, mi smo silom ovamo dotjerani.«

Zam. polit, komesara:

Komandir:

N.N.⁶

Original, rukopis

Sign., AIHRPH, KP-6/65.

¹ Datiran prema događajima u tekstu.

² Mjesto određeno prema tadašnjem logoru odreda.

³ Odred »Sloga« osnovan je 21. XII 1941. na Kopčić Brdu. ujedinjenjem Čazmanske i Garešničke partizanske grupe. Odred je imao 28 boraca. Za komandanta odreda izabran je Ivan Pokas-Bosi a za političkog komesara Mato Svetličić-Svijetli.

⁴ Mijo Šoštarec, zapovjednik straže.

⁵ Andrija Sačarić-Mali, član SKOJ-a iz Garešničkog Brestovca.

⁶ Redakcija nije ustanovila značenje skraćenice »N.N.«.

223

1941, prosinac 23.

Zagreb

Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o osudi na smrt i vješanju potpukovnika Stjepana Neubergera

OGLAS

Po pokretnom priekom sudu u Zagrebu osuđen je na smrt STJEPAN NEUBERGER rkt. rodom iz Osijeka, star 41 godinu, bivši podpukovnik hrvatskog domobranstva što je dana 4. listopada 1941. godine u Bosanskom Novom kao vojni zapovjednik izdao nalog jednom odredu vojnika da otvori vatru na vlak kojim seje vozio IZASLANIK MINISTARSTVA DOMOBRANSTVA te je time ugrozio sigurnost istoga. Osim toga posjedovao je bez ovlašćenja oružje, bombe za napadaj i slike ruskih padobranaca sa nadpisom »Nepobjedivi sovjetski padobranci« i Sovjetska avijacija. Nadalje što je podržavao veze sa četnicima.¹

Kazna smrti nad istim izvršena je vješanjem dana 23. prosinca 1941.

IZ MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Broj 68500-1941

HRVATSKA DRŽAVNA TISKARA, ZAGREB

Original, tisak

Sign., MGZ, ZNOB 1236

¹ Vidi dokument br. 241

1941, prosinac 24.
Zagreb

Telegram Ministarstva domobranstva NDH kotarskom predstojniku u Koprivnici o mobilizaciji rudara koji štrajkuju u rudniku Mirna

24/XII

BRZOJAVKA
KOTARSKI PREDSTOJNIK KOPRIVNICA

Rudari rudnika Mirna kraj Koprivnice pozivaju se na trajnu oružanu vježbu i stavljaju pod ratne zakone stop. Kolovođe štrajka imadu se pohvatati i smjesta zatvoriti stop. Biti će predani priekom sudu radi sabotaže države stop. Osobito imaju se pohvatati ona tri rudara koja su došla iz Srbije stop. U slučaju potrebe stoji na raspolaganju kao brahijalna snaga koturaška bojna stop. Rudari imaju se obavijestiti da će svaki onaj koji ne dođe na rad biti stavljen pod prieki sud stop. Prieki sud biti će izaslan iz Zagreba stop.

MINDOM GLST BR OP 1408

Vojskovođa Kvaternik¹
Ovjerava
Pročelnik, pukovnik
Dragojlov²

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 5, reg. br. 24/1—11.

¹ Slavko
² Fedor

1941, prosinac 25.
Jama, s. Hrastovae

Iz pisma dra Pavla Gregorića Operativnom rukovodstvu Hrvatske o vojnim prilikama i stanju Partije na području Slavonije i bjelovarskog okruga

»23. XII. održao sam konf. sa komandirima i komesarima odreda i odjeljenja te smo formirali štab za Slavoniju u koji su ušla 2 Španjolca¹ i ja kao komesar.
Stanje partiz. odreda ovakovo:

I. Odred »Slavonija« 101 partizan sa 62 puške — 10 Manlihera, 6000 municije. Odred do sada podijeljen na sekcije. 1 puškomitraljez.

II. Odred »Papuk-Krndija« 64 partizana sa 54 puške, 4 Manliherice, ostalo dobre lovačke puške, 1 puškomitraljez, 1 laki mitraljez »škoda«, 40 bombi, 10.000 municije.

III. Odred Čazmansko-Garešnički, partizana 35. 27 pušaka. Municije?

IV. Ostaci Bendinog² odreda 12 partizana, 4-rica nestala, ali nisu ni ranjeni, ni ubiti, niti ulovljeni.

V. Grupa četnika (Jovina³ grupa)³ koja se odvojila od odreda »Slavonija«. Imaju 17 ljudi sa puškama i 1 puškomitraljez.

VI. Grupa lugara Dule⁴ 9 pušaka. Smatraju se simpatizerima, ali još nisu prišli k nama.

Većina grupa partizana zadržava se u Pakračkom kotaru jer je tamo najpovoljnije.

Odred Čazmansko-Garešnički izvršio je 10. XII. akciju u Garešničkom Brestovcu⁵ gdje je razoružao stražu na pilani (Kulturbund) i dobio 5 pušaka, nešto municije i nekoliko stražarskih bunda (kabanice); drugu akciju izvršio je taj odred u Bršljenici⁶ (kotar Garešnica). Razoružana 4 stražara, dobio 4 puške i nešto municije.

Odlučili smo da zadržimo 3 odreda I, II i III (Čazmansko-gareš.) spojiti ćemo sa ostatkom Bendine grupe i dobit ćemo odred od 50 ljudi koji mogu samostalno (dabome pod vodstvom štaba) da vrše akcije između Garešnice, Bjelovara i Čazme.

Nastojeći ćemo da svaki od ova 3 odreda narasta na 100 pušaka. To će biti dovoljno da poduzmemo veće akcije i da počinjemo sa zauzimanjem teritorije. Glavna pogreška kod svih naših odreda i grupa bila je to što nisu znali organizirati zasjedu. Vaše pismene poruke mnogo su pridonijele pravilnom shvaćanju partizanske taktike.

Dolaskom Tihotapca⁷ bit će olakšan rad. Njega ćemo uzeti u štab tako da ćemo imati 3 vojna stručnjaka u štabu.

Vjerovatno vam je već nešto poznato o našim nedaćama. Poslije akcije u Novigradu Podravskom gdje je Bendina grupa dobila 20 pušaka bez jednog hitca ostalo je nekoliko (8?) seljaka koji su zajedno s tom grupom upali u općinu u selu, a nisu htjeli da se odmah priključe odredu. Jedan je prepoznat (iz Ladislava) i on je uhapšen i probajao druge i Turčina⁸ koji je uhvaćen u jednom štaglju i predao se. Njegovo držanje na policiji i na sudu i pred streljanje vrlo hrabro. Pokretni prijeki sud, koji je pred Božić stigao u Bjelovar osudio je do sada 26-oricu na smrt (među njima i Turčina). Streljani su 23. XII.⁹ Ima smrtnih osuda za sitnice (uvreda poglavnika i si.) Većina streljanih nema veze s akcijom u Novigradu, već su uhapšeni mnogo ranije a neki i kasnije iza te akcije. Dokaz da na osnovi obične denuncijacije, Prijeki sud nastavlja sa suđenjem. Ima svega oko 200 ljudi određenih za suđenje. Martin¹⁰ će vam usmeno potanje javiti. Inače kod nas stvari kreću na bolje. Konačno smo

sredili tehniku¹¹ i nadam se da će od sada dobro funkcionirati. Bez nje bilo je teško, jer je bez materijala teško raditi.

Garešnica i Grubišno Polje imaju jedan Kot. Komitet. Reaktivizirano je nekoliko grupa, nešto je organizirano na novo *Bjelovar*. Ovdje je M. učinio sve što sedalo. Rad težak, odvija se polagano. Streljanja mnogo zastrašila ljude. Koprivnica, Đurđevac, Križevci moramo tek srediti. Đurđevac nešto imamo, Koprivnica onaj dio oko Ladislava rade slabo. Križevci najslabiji, jer nemamo s njima nikakve prave veze. M. će uskoro morati iz Bj. jer ovdje mu gori pod petama kao i uostalom i meni. Za sada toliko. M. ću usmeno reći više.

Zdravo B.,¹² v.r.

Predlažem vam da mi za sada prepustite da radim i dalje na polit, polju u dva okruga i dalje. To će biti moguće već i zato što će se moj rad u štabu i dalje odvijati na istoj liniji. Ja se ne slažem da ...¹³

Original, rukopis
Sign., A1HRPH, KP-6/67.

¹ Ciro Dropulić i Vicko Antić
² Gustav Perl-Benda
³ Jovo Kosanović
⁴ Dule Pančar
⁵ Akcija u Garešničkom Brestovcu je izvedena 9. XII 1941. godine.
⁶ Akcija u Maloj Bršljenici izvedena je 18. XII 1941.godine.
⁷ Karlo Mrazović
⁸ Kasim Čehajić
⁹ Isti su strijeljani 19. XII 1941, na Vojnoviću, u Bjelovaru (Vidi dokument br. 219).
¹⁰ Grga Jankez, tada sekretar Okružnog komiteta KPH Bjelovar.
¹¹ Tehnika OK KPH Bjelovar bila je smještena u kući Pere Kolibaša u Bjelovaru a njome je rukovodio Ante Dobrila.
¹² Dr Pavle Gregorić-Brzi
¹³ Tekstu nedostaje završetak.

1941, prosinac 27.
Zagreb

Obavijest Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske Okružnom komitetu KPH Karlovac kojom se daje suglasnost za osnivanje novog okružnog komiteta koji će obuhvaćati Baniju

Dragi drugovi, dobili smo dva pisma od dr.(uga) Manole.¹ Mi odobravamo formiranje OK² (Gradac, Petrinja i t.d.), ali ne odobravamo vaš postupak. Morali ste prethodno obavijestiti o tome drugove iz OK Sisak i zajedno s

njihovim sekretarom tu stvar urediti. U ovom smislu mi smo bili i obavijestili OK Sisak i naglasili da neko iz OK Sisak treba da uđe u novoformirani OK (Gradac, Petr.). Riješili smo stvar na taj način što će stari sekret. OK Sisak biti sekretar novoformiranog OK pod čiju će kompetenciju spadati pored ostalih mjesta i Kostajnica. Na taj način OK Sisak se svodi na K.K Sisak. Drugom »Starim«³ iz OK Sisak biće znatno pojačan novo formirani komitet.

Javite nam hitno da li ste nekog poslali u Karlovac. Ako niste, učinite to odmah. Karlovac ne smije ostati bez part. org.

Potrebno je da vaš OK ima s nama stalnu i direktnu vezu. Nemojte više slati ljude na staru javku, jer je provaljena. Šaljemo vam novu.

Pošaljite nam izvještaj o stanju part. org. i SKOJ-a.

Kada nekog budete poslali na rad u Karlovac, poslaćemo mu pomoć.

Potrebno je da se iz Karlovca javi nama kada stigne.

Gdje se nalazi profesor?*

Pošaljite nam »Partizana«.

27/XII—41

S drg. poz.
Smrt faš. — Sloboda narodu
Ćaća⁵

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-186/68.

¹ Srećko Manola
² Okružni komitet KPH Banija
³ Vlado Janić Capo
⁴ Ivo Marinković
⁵ Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske.

227

1941, prosinac 27.
Zagreb

Iz zapisnika Instituta za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu
načinjenog u ime Sudbenog stola u Zagrebu o nasilnoj smrti Zdenke Baković

»Kpz. 5864/1941.

Zapisnik
od 27. prosinca 1941. načinjen u ime Sudbenog Stola u Zagrebu

PREDMET:

Sudbeno liečnička razudba trupla pok. Baković Zdenke, ¹ 24 godine
stare rkt. kućanice, neudate, rođene Uguna (Bolivija) Južna Amerika,

nastanjene u Gundulićevoj ulici 51/11. izvršena u prosekturi Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu, na Šalati.

SUDJELUJU:

Sudac istražitelj: g. Aman
Perovođa: Antonić Franjo
Stalni sudbeno-liečnički vještaci:
Asistent: Dr. Zvonimir Kušević
Asistent: Dr. Alojzije Maly
Početak u 9,20 sati do podne.

Sudski svjedoci daju svečano obećanje u smislu & 73 kp. a vještaci — zaprisegnuti u smislu & 187. kp. — opomenuti na svetost prisege koju su položili.«

»Bilin Ante, v.r.
Brajković Pero, v.r.

Broj: 1599/41.

Broj sektionog protokola 2286/444—1941.
Razudbeni nalaz«
(....)

»Uzrok smrti

Prelom kostiju lubanje i time skopčano razmekšanje mozga.

Mnjenje.

Baković Zdenka, 24 godine stara, umrla je nasilnom smrću usled pada iz velike visine na lice i time zadobivenim mnogobrojnim prelomima lubanjskih kostiju i posljedičnim omekšanjem mozga.

Nadalje su razudbom trupla ustanovljeni obsežni podljevi krvi na obim stegnima i debelom mesu zadobiveni udaranjem tupim predmetom.

P.P.
Dovršeno«

Original, strojopis

*Sign., Institut za sudsku medicinu i kriminalistiku Zagreb,
Sekcioni protokol 2286/444—1941.*

¹ Sestre Zdenka i Rajka Baković imale su u Nikolićevoj ul. br. 7 trafiku koja je služila dulje vrijeme kao jedan od najvažnijih partijskih puktova i javki za vezu i prebacivanje materijala iz Zagreba u druge krajeve Hrvatske. Ta je javka radila sve do 20. XII 1941. kada je provalom došlo do hapšenja obiju sestara.

1941, prosinac 29.
 Varaždin

*Izveštaj Zapovjedništva mjesta Varaždin Ministarstvu domobranstva
 NDH o pojavi komunističkih letaka na području grada i okoline*

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
 ZAPOVJEDNIČTVO MJESTA - VARAŽDIN

»O« Broj: 74
 29. XII 1941.
 Varaždin

PREDMET: obavještajni izvještaj.

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
 (GLAVNI STOŽER)

Putem obavještajne službe došlo se do sljedećih podataka:

Kroz sela Sračinec i Petrijanec prošao je noću 24/25. prosinca jedan crni mali samovoz iz kojeg su navodno bacani komunistički letci.

Putem pouzdanih osoba doznalo se, da se komunistički letci štampaju u selu Gornji Kućan, Donji Kućan (i Kućan) Marof. Ova su sela jedno do drugog.¹ Gdje je taj stroj namješten nije se za sada moglo doznati.

Navodno u tim selima da se nalazi jedan Nijemac emigrant koji se skriva od naših i Njemačkih vlasti a vjerojatno da on rukuje tim strojem za umnožavanje letaka.

Interesantno je, da po opisu samovoza, takav samovoz ima u Varaždinu firma koja vrši gradnju gvozdenog mosta na Dravi. Da nebi palo u oči nije se moglo do sada vršiti ispitivanje da li je i kuda ovaj samovoz u naznačeno vrijeme išao.

Prvog i drugog dana Božića u noći veći broj letaka rasturen je bio u Varaždinu i okolnim selima. Jedan se prilaže ovom spisu.²

ZAPOVJEDNIK POSADE
 (pukovnik Petruhar)

M.P.³

*Original, strojopis
 Sign., AIHRPH, NG, kut. 344.*

¹ Tehnika Okružnog komiteta KPH Varaždin nalazila se jedno vrijeme u Kućanu Gornjem kod Bolte i Stjepana Vidovića, gdje se u mlinu nalazila i baza OK broj 1.

² Spomenuti letak nedostaje uz dokument.

³ Zaprimni pečat: Nezavisna država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva —
Primljeno, dne 2. 1 1942.

1941, prosinac 29.

Durđevac

*Obavijest Kotarske oblasti Đurđevac Župskoj redarstvenoj oblasti Bjelovar
o hapšenju Mate Turčića iz Virja i zahtjevom za raspisom tjeralice za Karlom
Prpićem koji je pobjegao*

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

KOTARSKA OBLAST GJURGJEVAC Gjurgjevac, 29. prosinca 1941.

Broj: 738 kz/1941

Predmet: Prpić Karlo radnik — potraga.

ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI

BJELOVAR

Dana 24. XII. 1941. uhićenje sa strane oružničke postaje u Virju Turčić Mato, seljak iz Virovskih vinograda i njegov 9 godišnji sin Franjo, jer daje kod sebe prikrivao Prpića Karla, radnika, komunistu.

Uhićeni Turčić zadržan je u zatvoru kod ove oblasti, jer se protiv njega vodi postupak, a Prpić je pobjegao, pa je za njim sa strane oružničke postaje raspisana tjeralica svim susjednim oružničkim postajama.

Moli se naslov, da bi na celom svojem području raspisao tjalicu za Prpić Karlom.

Osobni opis jest: (rođen) 23. V. 1915. godine, neoženjen, kose crne, stasa srednjeg, brada obla, oči zelenkaste, nos pravilan, brkove brije, lice dugoljasto, osobenih znakova nema, rimokatoličke vjere. Obučen u dobro crno građansko odijelo, dugački zimski kaput, na glavi šport kapa, a na nogama cipele bakandže.

Ujedno se predlaže i njegova legitimacija i dvije propusnice.

O ishodu postupka protiv Turčića, ili ako se sazna koja važnija činjenica izvesti će naslov.

Za dom spreman!

M.P.²

Kotarski predstojnik:

Mrkalj¹ v. r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST GJURGJEVAC

Broj: 738 kz/1941. Gjurgjevac, 29. prosinca 1941.

Predmet: Prpić Karlo, radnik — potraga.

VELIKOJ ŽUPI BILO GORA

BJELOVAR

Na znanje.

Za dom spreman!

Kotarski predstojnik:

M P. Mrkalj v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 239.

¹ Milan
² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Đurđevac

230

1941, prosinac 29.
Zagreb

Smrtovna popratnica Instituta :a sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu o smrti Rajke Bako vic

INSTITUT ZA SUDSKU MEDICINU I KRIMINALISTIKU
ZAGREB-ŠALATA

SMRTOVNA POPRATNICA:

Sp. 2292/450—41. obdukcija' dne 29. XII. 41. u 16 sati.
Prezime i ime: Rajka Baković² Godina rođenja: 1920.
Zanimanje: stud, filoz. Vjera: rmkt.
Mjesto, općina i kotar rođenja: Oluro
Zavičajnost: Zagreb Državljanstvo: N. D. H.
Prebivalište: (ulica i broj): Zagreb, Gundulićeva 52/11
Dan i sat događaja ili oboljenja: 24/XII u Drž. bolnici
Dan i sat dolaska u bolnicu (ime i adresa liečnika ili ustanove koja ga je uputila): Drž. Bolnica

Dan i sat smrti: 29/XII u 4 sata Klin. diag. —
Vrsta, sat i dan sv. liječničkog zahvata: —
Uzrok smrti: —

AMNESTIČKI PODACI (*za nesreću* gdje i kada te kako seje dogodila;
za umorstvo gdje, kada, kako po kome i čime su ozljede zadane, sredstvo ili
vrsta oružja, za vatreno oružje vrsta i kalibar; *za samoubojstvo* gdje, kada,
kojim sredstvom i na koji način je izvedeno):

Dopremljena je iz ustaškog redarstva dne 24/XII u Drž. bolnicu, gdje je 29/XI I
umrla.

Dne 29/XII 1941. u 9 sati.

Potpis liječnika:
Dr. Maly³

Original, strojopis i rukopis

*Sign., Institut za sudsku medicinu i kriminalistiku Zagreb—Salata, Sekcioni
protokol 2292/450 — 1941.*

¹ U Zapisniku o obdukciji pod Patološko-anatomskom dijagnozom među ostalim stoji:
»... Podljevi krvi u obim donjim ekstremitetima uslijed udaranja...« te »... podljevi krvi u
predjelu čela...«

² Vidi dokument broj 227, bilješka broj 1.

³ Alojzije

1941, prosinac 30.
Ivanec

*Izvještaj Oružničke postaje Ivanec Kotarskoj oblasti Ivanec o rasturanju
komunističkih letaka u Ivancu od strane Đorda Paprića te se zahtjeva da se za
istim raspiše tjeratica*

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

ORUŽNIČKA POSTAJA IVANEC

Broj: 2144

Ivancu, 30. prosinca 1941.

Predmet: Đorđe Paprić iz Knapića tjeratica.

1. Zapovjedništvu Hrvatske oružničke pukovnije
2. Kotarskoj oblasti Ivanec
3. Zapovjedništvu oružničkog krila Varaždin
4. Zapovjedništvu oružničkog voda Varaždin

- 5. Svima susjednim postajama i
- 6. Zapovjedniku oružničke postaje Čepin.

Dana 26. prosinca 1941. godine rasturani su komunistički letci u mjestu Ivancu, obćine i kotara Ivanec, te vođenim izvidima od strane ove postaje ustanovljeno je, da je Đorđe Paprić. rođen 1905. god., sin Lazara i majke Dafine iz Čepina kod Osjeka, boravio kod kuće svoje žene Marije u Knapiću, općine i kotara Ivanec i daje on pomenutog dana rasturao komunističke letke i da je tražio pomoć za četnike, koji se bore u Bosni.

Postoje isti primjetio, da će biti uhićen 29. XII. 1941. godine pobjegao je od ženine kuće u nepoznatom pravcu.

Opis: rasia srednjeg, visok 165 cm. lice dugoljasto, kosa prosjeda, usta naravna, nos pravilan, oči plave, brkove i bradu brije, po zanimanju zidar, na sebi imade na glavi sivu kapu, žućkasti kaput, žućkaste hlače, stare, crne cipele i sivi poderani dugački kaput.

Molim za naprijed navedenim raspisati svestranu tjeralicu, kako nebi pobjegao preko državne granice.

Zapovjednik postaje narednik:
Ralašić, v. r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST U IVANCU

Broj: Pr. 382 — 1941
Ivanec, dne 3. siječnja 1942.

VELIKOJ ŽUPI ZAGORJE

Varaždin

Predlaže se gornje prijava oružničke postaje u Ivancu molbom za raspis svestrane potrage za gore imenovanim.

ZA DOM SPREMNI!

M. P.²
Kotarski predstojnik
Štefanec¹

Original, strojopis
Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2226, br. 177/42.

¹ Matija
² Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska
Kotarska oblast Ivanec

1941, prosinac 31.

Novi Marof

*Izveštaj Kotarske oblasti Novi Marof Ravnateljstvu za javni red i sigurnost
NDH o političkoj situaciji na svom području*

Kotarska oblast u Novom Marofu

Broj: 99 Prs. 1941.

Novi Marof. dne 31. prosinca 1941.

Predmet: Izveštaj o situaciji.

Na broj: 1956. do 23. V. 1941.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost

Zagreb

Prema nalogu broj 1956/1941. od 23. V. 1941. o situaciji na svom području kotarska oblast u Novom Marofu podastire slijedeće izvješće:

I. Obća politička situacija:

a) Komunizam: U poslednjih 10 dana u selu Jakopovcu občina Varažd. Toplice Vanjske, na cesti koja vodi iz Varažd. Toplica (Turčin) za Ludbreg jedan letak komunističke promičbe pod naslovom: »Zašto nas zovu u vojsku«. Ovaj letak odvraća narod od odazivanja vojničkom pozivu a završava potpisom O. K. Kom. par. Hrvatske¹. O tome je podnešen zaseban izvještaj pod ovdašnjim brojem 255 Prs. 1941. Rasturaču nije se moglo ući u trag, no istraga se vodi i nadalje.

b) Srbski živalj: U čitavom kotaru bilo je nekoliko obitelji grčko-istočne vjere u selu Radoišću občine Gor. Rijeka. Većina je prešla na grko-katoličku vjeru a ostatak je kod ove kotarske oblasti zamolio dozvolu o prelazu na rimokatoličku vjeru.

c) Članovi bivše H.S.S. naročito istaknuti po selima ne suradjuju u Ustaškom pokretu. Povučeni su, ne može se ustanoviti da bi radili protiv Ustaškog pokreta ali se opaža da na današnje stanje gledaju nekako priekim okom, te pojedinci međusobom imaju najuže veze. Ovi su stavljeni pod diskretnu pasku. —

II. d) U poslednjih 10 dana nije se vratio ni jedan Židov kući.

e) Kriminalitet: Ni jednog slučaja kriminaliteta nije bilo u poslednje vrijeme. —

III. 0 Socijalna pitanja i prehrana: Među žiteljstvom opaža se pa i u onim siromašnim slojevima da imaju dovoljno novaca, no nezadovoljni su, jer za nj ne mogu kupiti odjevnih ni obuvnih predmeta pa ni potrebnih živežnih namirnica. —

Drugih važnijih događaja nije bilo, koji bi spomena bili vrijedni. -
Moli se gornji izvještaj uzeti na znanje. —

ZA DOM SPREMAN!

M.P.'
Kotarski predstojnik:
Samobor² v.r.

Original, strojopis
Sign., AH. VŽŽZ. taj. 13/1942, reg. 1.

¹ Odnosi se na Okružni komitet KPH Varaždin
² Stjepan
³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Novi Marof

233

1941, prosinac 31.
Bjelovar

Izvještaj Kotarske oblasti Bjelovar Ravnateljstvu za javni red i sigurnost o sukobu s bjelovarskom partizanskom grupom kod sela Prnjavora

KOTARSKA OBLAST U BJELOVARU

Broj: 194/42.
Bjelovar, 31. XII. 1941. g.

Predmet: Napad odmetnika na oružnike u selu Prnjavoru —izvješće—

RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST

ZAGREB

Dana 17. XII. 1941. god. uhićenje po seljacima u selu Podgorcima, občina Predavač, kotara Bjelovar, Velika Župa Bilogora, seljak Hegedušić Milan iz sela Pitomaca, kotara Đurđevac, kod kojeg je pronađena jedna puška sa 15 naboja.

Isti je odmah predan nadležnim oružnicima.

Vođenim izvidima utvrđeno je da se u selu Prnjavoru (obć. Predavač, kotar Bjelovar) nalazi jedna skupina odmetnika četnika-komunista od 10 osoba¹ koji su svi naoružani vojnim puškama a neki revolverima i bombama.

Oružnici su odmah otišli na lice mjesta, opkolili kuću u kojoj se navodno imali nalaziti odmetnici ali kako ih tamo nije bilo zaokrenuli su u obližnju šikaru² iz koje je opaljeno nekoliko hitaca iz pušaka.

Od oružnika je bio jedan teže ranjen u želudac koji je nakon operacije podlegao rani i umro (bio mu je to prvi dan službe).

Drugi oružnik je samo ozlijeđen u ruku.

Daje bio netko od odmetnika ranjen nije poznato ali po svim izgledima nije nitko.

Oružnici, jer su bili brojčano slabiji, povukli su se a odmetnici su utekli, jer dok je borba trajala dolazio je oružnicima jedan odjel ustaša koji su odmetnici vidjeli.

Žurno vođenom istragom ispražnjeno je u selu Prnjavoru i Reškovicima 11 obitelji (oko 50 osoba) za koje postoji dokaz, odnosno opravdana sumnja da su znali za ove odmetnike, odnosno primali ih na spavanje i davali im hranu.

Od odmetnika koji su otvorili vatru na oružnike, uhvaćen je naknadno jedan³, a jedan je ubijen⁴ (Zagorac) dok se za ostalima vrši i još i dalje potraga.

Hegedušić Milan sam je odbjegao od odmetnika zadržavši se kod njih dan i noć, jer su ga oni prisilili da stupi u njihovo društvo.

Iz saslušanja se utvrdilo, da su se među odmetnicima uglavnom nalazile iste osobe, koje su pred kraće vrijeme vršile napadaje u selu pokraj šuma u općinama Severin i Velika Pisanica, ovog kotara, te kada su im vođe ubijeni prebacili su se u drugi predio kotara.

Tako se u odmetničkoj bandi nalazi komunist Rauš Josip, Jelača Bogdan, Bišкуп Petar. Prilika Đuro, Šćurić Mato i neki srednjoškolac iz Varaždina zvan »Bobi«.

Pokretna imovina ispražnjenih kuća kao i marva i živežne namirnice propisane su po ovoj oblasti a kuće zapečaćene i predane na čuvanje susjedima.

Pritvorenici bit će iza izvršenog saslušanja predani nadležnim sudskim oblastima na postupak.

Kotarski predstojnik:
Zaninović⁵ v. r.

ZA DOM SPREMNI!

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG kat. 238

¹ Bili su to borci Bjelovarske partizanske grupe, koja je tu iskopala bunker s namjerom da se odmori i prezimi. U grupi su se nalazili: Duka Prilika, Petar Bišкуп, Bogdan Jelača, Nikola Vujičić, Branko Halapa, Gabrijel Santo. Mato Šćurić, Slavko Habek i Stjepan Matiša.

² U sukobu grupa nije imala gubitaka ali se ubrzo razbila. Duka Prilika, Petar Bišкуп, Bogdan Jelača, Nikola Vujičić i Branko Halapa probili su se za Novoseljane, pa u selo Tomaš. Gabrijel Santo i Mato Šćurić probili su se prema Ludbregu. Slavko Habek i Stjepan Matiša ostali su do drugog dana skriveni u šumi, pri pokušaju da se spoje s grupom su napadnuti te je Habek u borbi poginuo a Matiša zarobljen.

³ Stjepan Matiša

⁴ Slavko Habek

⁵ Franjo

1941, prosinac 31.
Zagreb

IZVOD IZ KNJIGE EVIDENCIJE HRVATSKIH DRŽAVNIH ŽELJEZNICA
O NEZGODAMA NA ŽELJEZNIČKIM PRUGAMA NDH
OD 10. IV DO 31. XII 1941.'

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nastr.. štete i dr.)
139.	29. VI	Podsused-Tvornica	Između Podsused Tvornice i Vrapca nepoznati počinitelji-presjekli su na brzovjavnom vo-du sve žice (20)	Prekid brz. linija između Zagreba i Podsused Tvornice od 0 ^h 50 do 1 ^h . Šteta 300—kn.
165.	2. VII	Ivanić Grad	U noći 1, na2. VII 1941. u km 62,8 između Nov. Križa i Novske presječene su sve brzovjavne i telefonske žice.	Šteta oko 500. - kn na b.b. linijama.
166.	3. VII	Nov. Križ	U noći 2. na 3/7 oko 1 s. u km 47 presječene su sve brz. i tei. žice.	Šteta oko 500.— kn na b.b. linijama.
167.	3. VII	Kutina	Između Kutine i Mosl. Gračnice u km 32 u noći 3/7 u 1 s. presječene su sve telefonske i brz. žice.	Šteta oko 500. — kn.
182.	10/11. VII	Bubnjarci-Kamanje	U noći od 10/11. VII nepoznati počinitelji presjekli su brzovjavne i brzogiasne vodove između Kamanja i Bubnjaraca.	Prekid brzoglasnih i brzovjavni linija. Šteta 1800.—kn.
197.	6/7. VII	Karlovac	U km 473,7 posjekli su nepoznati počinitelji sve žicovode poštanske linije. Čuvar br. 303 primjetio je neka sumljiva lica.	Prekid na poštanskim linijama. Šteta 2000.— kn.
202.	14. VII	Lekenik-Turopolje	U 0 ^h 50 oštećena je eksplozivom pruga u km 393,003 između Lekenika i Turopolja.	Vlak M 36 prošao je preko oštećenog mjesta. Prekinuta 1 šinja 0 45. Prekid puna 3 s.
203.	14. VII	Lekenik-Turopolje	U 10 ^h 50 pod vlakom br. 14 nastala je eksplozija na pruzi u km 397,335.	Oštećena 1 šinja 0 45— 600.— kn. Oštećena kola 20751 BhHDŽ, Oštećena kola 12246 AbhHDŽ 900 kn i žicovod. Prekid puna 2 s. Pruga popravljena u 12 ^h 15'.

206.	15. VII	Ludbreg-Rasinja	U km 232,8/9 između Ludbrega i Rasinje nepoznati počinitelji pokidali su brzoglasne, brzojavne i signalne žice.	Šteta na bbs 2300.— kn. Oko 5 sati je uspostavljen spoj.
209.	14. VII	Sisak-Greda	Ispred dolazećeg vlaka br. 34/11 dio eksplodirao je eksploziv kod sastava šinja u km 178,459.	Šinja oštećena na dužini od 82cm - 800 -1200.-kn. Zastoj u prometu 2,30 s. od 23 ^h 35 do 2 ^h 05.
214.	20. VII	Sisak	Eksplzivom razorena pruga u km 374,051 Sisak-Caprag 20/7 u 22,17 s.	Šteta: 1 šina 4920. — D rad. snag. 430.— D 5350 Promet Obustavljen 22,17 —0,22 = 125'
243.	23. VII	Zagreb-Sv.-Klara	U 20 ^h 21 prigodom prolaza vlaka br. 17 u km 419,506 došlo je do eksplozije.	Prelomljena šinja tipa 0 45. Šteta 1200. kn. Jače oštećena putnička kola br. 30130 HDŽ - 6000.-kn. Prekid prometa 5 s. od 20 ^h 21 ' do 1 ^h 20' (pom. pravac Remetinec-Delta).
245.	24. VII	Sesvete	Kod ulaznog signala u 21 ^h 58' netko je pucao na vlak broj 318. Probijeno je staklo na kolima 30338.	Razbijeno prozorsko staklo. Šteta 90 Din.
257.	27. VII	Podsused Tvornica-Zaprešić	U km 437,8/9 između Podsused Tvornice i Zaprešića nastala je eksplozija. Propust je neznatno oštećen.	Prekid prometa 1 s. od 0 ^h 50' do 1 ^h 50\ Šteta na pruži 2000.— kn.
262.	30. VII	Podsused-Tvornica-Stenjevec	U 21 ^h 40 nastala je eksplozija u km 432,455 između Stenjevec i Podsused Tvornice i oštećena je šinja u dužini od 60 cm kod spoja.	1 šinja tipa 0 45 izmjenjena zbog prekida na dijelu od 60cm duljine. Šteta 1200.-kn. Prekid prometa 3 s. 35 mm od 21 ^h 40' do 1M5'.
266.	29. VII	Zdenčina-Horvati	U km 445—445,1 prerezane žice na telefonskom stupu broj 196.	Šteta 1400. kn na bbs. Vlak 915 II zadržan u Zdenčini 33'. (Vlak) 1011 (zadržan u Zdenčini) 49". (Vlak) 311 (zadržan u Zdenčini) 39'.
295.	29/30. VII	Carevdar-Lepavina	U km 493,7/8 na brzojavnom i brzoglasnom stupu sa desne strane i lijeve strane pruge presvlekke žice potpuno bakarnom žicom da je došlo do kratkog spoja.	Smetnja na brzojavu i brzoglasu su uklonjene po nadređ. brzojava. Šteta na bbs 1400. —kn.

304.	10. 8.	Zaprešić	Pucanje na čuvara mosta preko rijeke Krapine u noći 9-10/8.	Štete nema. Vlak 625 kasnio 121 ' dok se pruga ne pregleda.
315.	3/8	Cerje-Tužno	Zaprijevka na pruzi u km 144-5 1 pruž. kom. i 2 stavljena stupa. I brz. stup izvađen.	VI. 2362 kasnio 5'. Šteta 317, 50kn.
319.	30 VII 31/VII	Zagreb br. 13 31 /VII	Spr. pokušaj eksplozije paklene mašine u kolima br. vlak 11419	Spriječena ekspl.
323.	16/VIII	Carevdar	Između Carevdar-Križevci na mostu km 468—487 od dva lica napadnut seljak straž. ustaša i ubijen.	Ubijen stražar ustaša selj.
324.	12/VI 11	Zagreb	Pucnjava ophodnje između stanica Lepavina Carevdar kod vlaka 316. Netko je pucao na vlak u zadnji dio iz šume.	Posljedice nikakve.
330.	5/VI II	Zagreb broj 3013 12/VI 11	Nađena bomba u garnituri vlaka br. 1014 u kolima br. Bb 20098 HDZ. Predst. Zagreb za izvještaj 21 VIII	Slučaj javljen policiji.
368.	18/VI II	Carevdar	Carevdar-Križevci u kući 486.6/7 poginuo na stražar. mjestu seljak ustaša Glask Slavko.	Poginuo.
369.	20 VII 1	Ludbreg	Između Jalžabeta i Martijanca u km 236,2 nepoznato lice pucao na putnički vlak 1215.	Okvir prozora ds broj 31205 oštetio. Šteta 180.-kn.
370.	21 /VI 11	Mučna Re-ka	Između stražare broj 89 i Mučne Reke ispaljen je hitac na strojovodu vlaka 313 i razbio staklo na stroju.	Razbijeno staklo na stroju. Šteta 80. kn.
385.	24/VIII	Blinjski kut 868 21 VIII	Napad na prugu u km 360 između Blinjskog kuta i Sunje.	Šteta na pruzi 1100. kn. Atentat spriječen pravodobno.
415.	3/IX	Banova Jaruga	Nađen pripaljeni eksploziv u km 150 Lipovljani-Banova Jaruga.	Nožem osoblje prerezalo gorući fitilj.
429.	4, IX i 5/IX	Blinjski kut br. 75 4/IX	Napad na željezničku prugu i ophodare po četnicima	Štete nema. Vlak M 62. M 45. M 49. M 76 = kasnili po 60'.

430.	1/IX br. 415 1/IX	Sunja	Napad na prugu Sunja-Blinjski kut u km 356,34 stroj- nom puškom na vlak M 42.	Vlak M 42 =284 K
443.	1/IX	Sunja Kra- jiški Brđam	Pucanje na ophodara u km 356,2—3 u noći 1/9 u 3 ²⁰ .	Razbijena kasa, karte raz- bacane. odnešeno 300 K — 2 brzojavna stupa otpilje- na. Inventar 600. — kn. bb stupci 700.— kn.
446.	6/IX	Mišulinovac	Izvršen je napadaj u 23 ^h 04 12 oružničkih četnika u stanicu Trojstvo. Razbijena kasa O.p. Mišulinovac 6/IX	0/ 0
52.	7/IX	Zagreb Borongaj	Podmetnut eksploziv u noći 6—7/9 u km 427.220 na palje- nje sa 80 m dugom žicom.	Pokušaj atentata.
464.	11/IX	Caprag br. 67 11/IX	Eksplozija paklene mašine u km 368.39 između Capraga i Blinjskog kuta pod vlakom broj 62/a	Šteta 2000. kn Prekid prometa 10/IX 22,06 - 11/IX 1,05 =3 sata
465.	5/IX	Caprag Na- si. Sisak br. 3405 6. IX	Postavljanje dva komada šinja na kolosjek u km 362,686.92	%
488.	16/IX	Zagreb	Nađena bomba jajastog obli- ka u nužniku na postaji Za- greb.	Vlak M 23zadržan 10 Min.
527.	22/IX	Sunja br. 3082	Nađena bomba ispod tračnice km 354,5 Blinjski kut Sunja.	
601.	7. X	Zagreb br. XXXII ^a	Postavljena izbočnica u km 427,048 na šine u noći. Vlak je odbacio.	Iskl. 1 kola — šteta 500.—kn. Šteta na pruzi 1700.—kn. Promet preki- nut od 3,12—8,05 s. = 5 sati.
618.	19. X	Blinjski kut — Caprag ²	Minirana pruga 19. X u 3,12 s. u km 362,8 pod vi. M 36.	Službena kola probijena na 20 mjesta. Šteta 1500. kn.
622.	11/12. X	Blinjski kut br. 147 12/X	Pucanje oko 1 ^h 23 na vlak br. 62 ispaljeno oko 20 metaka na službena kola.	
796.	30/XI	Banova Ja- ruga	U km 22/33 i 16/490 atentat na prugu eksplozivom.	Šteta na pruzi 3.000 Kuna

901.	28/XI	Novi Grad	Napad na vlak 1217 i oštećenje brzoglavne i brzoglasne žice.	Brzoglavna i brzoglasna žica na 2 stupa potrgana. Šteta 200.— kn na bbs.
936.	21. XII	Sunja Hrastovac	Napad odmetnika na post. Hrastovac. Jorgović Petar zv. II ophodar teško ranjen i 1 domobran. Namještaj polupan.	Jorgović Petar oph. umro 5/1 u boln. Sisak. Šteta 2000. kn na bbs, na zgradi 30000. kn
957.	24. XII	Ivanić grad	Napad odmetnika na stražu domobrana kod Lonjskog mosta.	1 domobran usmrćeni 1 civil

Original, rukopis
Sign., Sindikat radnika saobraćaja i veze Jugoslavije-Republički odbor za Hrvatsku

¹ U izvodu su navedene samo one »nezgode« na prugama sjeverozapadne Hrvatske koje su od vlasti NDH posebno obilježene kao akcije komunista i partizana. U tabeli su izostavljene slijedeće rubrike: Uzrok, Krivice i kazne, primjedbe i broj pod kojim se raspravlja.

² Ova diverzija navodi se i u izvještaju obavještajnog odjeljenja komandanta njemačkih oružanih snaga na Jugoistoku od 19. X 1941. godine. (Vidi Zbornik VII, tom XII, knj. 1, dok. br. **2001**)

³ U izvještaju njemačkog generala u Zagrebu od 14. XII 1941. godine komandantu oružanih snaga na Jugoistoku, s obzirom na Zagreb i okolicu, navodi između ostalog da: »... se stalno ponavljaju napadi na željeznicu, tako da je jedan od njih zadržao oko četiri sata noćni vlak kojim sam seja koristio prilikom službenog puta za Beograd.« (Zbornik VII. tom XII, knjiga 1, d. 279.).

1941, prosinac
Zagreb
Članak iz Vjesnika hrvatske jedinstvene nacionalno-oslobodilačke fronte o zadacima narodnooslobodilačkih partizanskih odreda

ZADATAK NARODNOOSLOBODILAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA¹

1. Narodnooslobodilački partizanski odredi u svim oblastima Jugoslavije: Srbija, Hrvatska, Slovenija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Vojvodina, Sandžak i Dalmacija imaju svoj cilj — oslobođenje naroda

Jugoslavije od okupatora i borba protiv domaćih okupatorskih agenata koji pomažu ugnjetavanje i terorisanje našeg naroda.

2. Najveći neprijatelj slobode i nezavisnosti našeg naroda jest njemački fašizam, pa onda svi ostali fašistički trabanti koji haraće po našoj zemlji. Prema tome sveta je dužnost svih rodoljuba da se bore nemilosrdno do potpunog uništenja te fašističke bande.

3. Partizanski odredi zovu se narodnooslobodilački i zbog toga što to nisu borbene formacije bilo koje političke partije ili grupe — u konkretnom slučaju ni Komunističke partije, bez obzira na to što se komunisti bore u prvim redovima — već su to borbeni redovi naroda Jugoslavije u kojima treba da se bore svi rodoljubi sposobni za oružanu borbu protiv okupatora, bez obzira na politička uvjerenja.

4. U toj općoj borbi sa neprijateljima našeg naroda partizanski odredi imaju mnogobrojne zadatke. Oni moraju rušiti sve one objekte koji služe fašističkim osvajačima: željeznice, mostove, fabrike, radionice, skladišta municije i oružja. Oni moraju svim silama onemogućiti okupatore da oduzimaju seljacima žito, stoku i ostale namirnice. Rekvirirano žito, stoku i druge namirnice treba silom oduzeti okupatorima i razdijeliti narodu, a potrebnu količinu zadržati za ishranu odreda. Partizanski odredi moraju onemogućiti ubiranje poreza i drugih dažbina, jer u današnjem momentu sve to služi samo okupatorima za vođenje osvajačkih ratova i dalje ugnjetavanje naših naroda.

5. Partizanski odredi moraju sa oružjem u ruci braniti naselja grada i sela od fašističkih zuluma. Oni moraju štiti imovinu naroda od okupatorske pljačke.

6. Partizanski odredi moraju na svakom koraku uništavati fašističke odrede, naročito oficire i gestapovce, crne košulje itd. Isto tako treba nemilosrdno uništavati njihove domaće agente, razne narodne izdajice i provokatore, koji u masama predaju u ruke fašističkih krvnika najbolje sinove naroda, koji služe kao vjerni psi okupatorima i terorišu naš narod.

7. Partizanski odredi moraju neumorno razvijati otpor naroda dižući narodne ustanke i stavljati se na čelo tih ustanaka kao borbena jezgro. Dosadašnje iskustvo partizanskih borbi pokazalo je da se zanemarivalo pitanje općeg narodnog ustanka, zato je potrebno hitno likvidirati taj nedostatak, jer u protivnom mogu biti partizani izolirani od masa, koje su spremne da se bore za svoju pravednu stvar.

8. Politička linija partizanskih odreda mora biti: narodnooslobodilačka antifašistička fronta svih naroda Jugoslavije bez razlike na politička i vjerska uvjerenja.

9. Kod stvaranja partizanskih odreda ne smije se biti tjesnogrudan, već dati mogućnost široke inicijative za stvaranje partizanskih odreda. Već stvoreni partizanski odredi treba da se odmah povežu s mjesnim i okružnim štabovima i stave pod njihovo rukovodstvo.

10. Štabovi i komandiri moraju budno paziti da neprijatelj ne ubaci u partizanske odrede svoje provokatore i špijune. Ako se takvi pojave treba ih odmah strijeljati i njihova imena objaviti.

11. Štabovi i komandiri partizanskih odreda moraju strogo paziti na disciplinu u odredima. Svaki čin pljačke, izdaje ili grube povrede discipline treba strogo kažnjavati.

12. Štabovi moraju voditi brigu o ishrani boraca, o naoružanju i drugo. Ishranu treba organizirati zajedno s komitetima narodnooslobodilačke fronte koji treba da prikupljaju fond narodnog oslobođenja. U slučaju gdje takvih komiteta još nema — treba dobrovoljnim pristankom seljaka i građana osigurati ishranu ili plaćati namirnice u gotovom.

13. Svi partizanski odredi sa svojim štabovima: iz Hrvatske, Srbije, Slovenije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Vojvodine, Dalmacije, Makedonije i Sandžaka spadaju pod rukovodstvo Vrhovnog štaba, narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije.

Radi kordiniranja borbe i uspješnog vođenja operacija štabovi moraju biti međusobno povezani.

14. Štabovi i komandiri moraju se pobrinuti za potrebni sanitetski materijal i osoblje radi njege ranjenih i bolesnih.

15. Sa stvaranjem širih ustanaka narodnih masa stvarat će se i potrebne komande, zato je potrebno da se štabovi i komandiri partizanskih odreda pobrinu za provjerene i dobre komandire i komesare, koji treba da stanu na čelo tih pobunjenih masa.

16. U slučaju povoljnih strateških i drugih okolnosti pri potrebi izvođenja krupnih operacija stvarat će se prema potrebi iz više partizanskih odreda krupne vojne jedinice.

Za
VRHOVNI ŠTAB NARODNOOSLOBODILAČKIH
PARTIZANSKIH ODREDA
TO.²

Vjesnik hrvatske jedinstvene nacionalno-oslobodilačke fronte, br. 9, prosinac 1941.

¹ Članak je objavljen u »Biltenu Glavnog štaba narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije«, br. 1. 10. VIII 1941.

² Josip Broz Tito

»*Studentice*
Obuhvaćaju 7 fakulteta. Fakultetski odbori postoje samo na 3 fakulteta, dok se na ostalima uslijed malog broja studentica (na pr. pravo i tehnika), odnosno premalog broja simpatizerki (na pr. ekonomsko-komer. škola) nisu još mogle osnovati. Glavni odbor ima 5 članica.
Sa pet grupa sudjeluju na sanitetskim tečajevima.
Srednjoškolke
Obuhvaćaju 13 škola. Školski odbori formirani su na devet škola. Glavni odbor ima 4 članice.

Domaćice
29 odbora sa 95 žena. Glavni odbor ima 5 članica.
U formiranju su tržni (»matični«) odbori po pojedinim rajonima (1) Trešnjevka. (2) Trnje, (3) Peščenica s okolinom, (4) Centar, (5) gornja Ilica sa Kustošijom

Činovnice (državne i privatne)
Dvanaest odbora sa 43 žene. Glavni odbor: 5 članica.

Radnice
Četrnaest odbora sa 60 žena. Obuhvaćaju oko 200 simpatizerki. Glavni odbor: 4 članice...«

Original, rukopis
Sign., AIHRPH. KP. 43/21
Žene Hrvatske u NOB-i, knj I, str. 76.

237

1941, prosinac
Loborgrad
Popis žena Srпкиnja i djeca zatočenih u logoru Loborgrad koji je sačinila uprava logora

<i>POPIS GRUPE PRAVOSLAVNIH ŽENA I DJECE U LO BORG RADU¹</i>			
1. Barač Dragica	51 g.	Gospić	
2. Barzeta Ilinka	50	Mostar	Stari Pazar ul. s 2 djece
3. Basarić Jelena	19	Gospić	Divoselo
4. Basta Ana	30	Sarajevo	Zadić 3
5. Biberdžić Anđa	60	Ljubinje	
6. Biberdžić Dušan	14	Ljubinje	

7.	Biberdžić Dušanka	19	Ljubinje
8.	Bijelić Anica	73	Ljubinje <i>s 4 djece</i>
9.	Bjelić Bosa	14	Stolac
10.	Bobinac Marija	22	Zagreb Bistranska 13
11.	Bubalo Marija	41	Petrovo Selo Ličko
12.	Buha Novka	32	Mostar Čemalović <i>s 4 djece i majka</i>
13.	Cerovina Mara	52	Ljubinje
14.	Cerovina Milenka	16	Ljubinje
15.	Cvitković Ruža	30	Zagreb Miramarska 8
16.	Čolaković Milica	33	Bijeljina Husein Kapetana 38
17.	Čolić Anka	21	Sarajevo Krasevića 4
18.	Dabović Anka	36	Varaždin Kurelićeva 1
19.	Drakulić Marija	52	Bihać
20.	Drekalović Ljubica	45	Stolac 96 <i>s 2 djece</i>
21.	Đokić Dunja	50	Sarajevo
22.	Đurić Milka	48	Bihać
23.	Đurić Nada	17	Bihać
24.	Đurić Nedeljka	15	Bihać
25.	Čiga Darinka	70	Stolac <i>sa kćerkom</i>
26.	Čiga Ljubica	29	Stolac Ali Paše Rizvanbegovića 94
27.	Govedarica Joka	35	Mostar Velika Tepa
28.	Grahovac Bojka	18	Stolac
29.	Grahovac Božica	18	Stolac
30.	Grahovac Laza	12	Stolac
31.	Grahovac Ljubica	14	Stolac
32.	Guteša Zorka	43	Bihać <i>sa djecom</i>
33.	Gvozdanović Gina	58	Otočac-Dubrava
34.	Grubješa Gospava	59	Ljubinje <i>sa 2 djece</i>
35.	Grubješa Jovanka	3	Ljubinje
36.	Hamović Bosiljka	45	Stolac
37.	Hamović Ljiljana	19	Stolac
38.	Hamović Tijana	13	Stolac
39.	Hamović Zinaida	16	Stolac
40.	Indjić Andjelka/Seja/	10	Bihać
41.	Indjić Mladen	14	Bihać
42.	Indjić Vukosava	35	Bihać
43.	Ivanović Zorka	46	Sarajevo Nuzurova 9/1
44.	Ivković Radojka	20	Mostar
45.	Jakšić T. Vojna	23	Sarajevo Fra Jukića 3
46.	Jevtić Mileva	40	Bijeljina Mezgraja
47.	Jovanović Danica	14	Mostar Voljevića 6
48.	Jovičević Andjelka	61	Stolac
49.	Jovičević Ljuba	55	Stolac

50. Jovičević Žarko	13	Stolac	
51. Knežević Joka	63	Stolac	
52. Knežević Ljubica	25	Stolac	
53. Knežević Vidosava	26	Stolac	
54. Kovačević Desanka	36	Mostar	
55. Kovačević Divna	9	Mostar	
56. Kovačević Mira	3	Mostar	
57. Krajnović Milica	26	Zagreb	V. Njivice 22
58. Kurilić Jelka	48	Stolac	
59. Kurilić Ranka	21	Stolac	
60. Kurilić Roza	84	Stolac	
61. Lalić Mila	37	Mostar	<i>s 4 djece</i>
62. Lelić Olga	64	Jabukovac kod Petrinje	
63. Marčetić Anka	45	Bihać	
64. Marić Branka	9	Stolac	
65. Marić Danka	13	Stolac	
66. Marić Lala	38	Stolac	
67. Marković Branislav	16	Mostar	Hatovska 6
68. Marković Stana	50	Mostar	Hatovska 6
69. Mesarović Ana	30	Mostar	Glavna 32 <i>s 2 djece</i>
70. Mikićec Darinka	33	Modriča	
71. Miličević Andja	50	Stolac	
72. Milušić Natalija	50	Mostar	
73. Mišić Ružica	17	Balatun-Bijeljina	
74. Mitrinović Cvija	57	Stolac	<i>s 3 djece</i>
75. Mravušić Krstinja	47	Stolac	
76. Makatović Bosa	38	Mostar	
77. Mikulić Cvija	45	Bijeljina Mezgraja	
78. Novokmet Anika	30	Ljubinje	
79. Novokmet Branka	8	Ljubinje	
80. Novokmet Boro	7	Ljubinje	
81. Okuka Milka	28	Stolac	<i>sa sestrom</i>
82. Pejnović Cvijeta	70	Gospić	
83. Pejnović Gospava	47	Mostar	<i>sa 4 djece</i>
84. Perković Mileva	54	Trebinje Bolnička 4	
85. Pijerić Evica	35	Korenica	<i>s djecom</i>
86. Pijevac Ljubica	47	Bihać	
87. Počuča Jela	33	Gospić	<i>s 2 djece</i>
88. Popović Ljubica	48	Stolac	
89. Popović Dragica	18	Stolac	
90. Popović Jovo	13	Stolac	
91. Priča Štaka	62	Petrovo-Selo Ličko	
92. Radan Bosiljka	40	Stolac	

93.	Radan Biljana	16	Stolac	
94.	Radotić Danica	27	Bjelovar	Gajeva 5
95.	Radovanović Zorka	41	Mostar	Pred-Hum 2
96.	Salić Milica	29	Mostar	.V 2 <i>djece</i>
97.	Simović Persa	45	Trebinje	Bilečka 48
98.	Solomun Ivanka Nada	25	Zagreb	Vinogradska 52
99.	Sorapić Anka	40	Mostar	Jusovina 12 <i>s 3 djece</i>
100.	Spahić Ana	51	Stolac	
101.	Stajić Tomana	48	Mostar	<i>s 3 djece</i>
102.	Stevanović Zorka	28	Bijeljina	
103.	Stevanović Zorka	28	Trnovo	
104.	Šain Jovanka	50	Mostar	<i>s 2 djece</i>
105.	Šego Ikonija	51	Mostar	Musala 4
106.	Šorak Elica	50	Bihać	
107.	Švorcan Danica	20	Mostar	Bjelušina 19
108.	Švraka Nevenka	21	Nova-Gradiška	Kovačevac 38
109.	Tasovac Andja	60	Trebinje-	■Trebiovi
110.	Tasovac Stana	70	Trebinje-	•Tre bi ovi
111.	Tasovac Stana	40	Trebinje-	■Trebiovi
112.	Tešanović Jovanka	40	Trebinje-Gorica	
113.	Toholj Fimija	58	Ljubinje	
114.	Topalović Stana	62	Stolac	
115.	Tošević Milka	51	Dubrovnik	Put Anice Bošković 2
116.	Trninić Nada S.	19	Sarajevo	Franjevačka 2/1
117.	Uzelac Anka	7	Gospić	Jasilovačka ul.
118.	Uzelac Danica	14	Gospić	Jasilovačka ul.
119.	Vujnović Marija	23	Gospić	Divoselo
120.	Vujnović Milica	19	Gospić	Divoselo
121.	Vujović Mira	24	Sarajevo	Kevrina 16
122.	Vukasović Jelka	63	Mostar	Oruževića 32
123.	Zelenović Persa	60	Mostar	<i>s djetetom od 7g. i odraslom osobom</i>
124.	Žakula Milica	40	Bihać	
125.	Uzelac Ljubica	16	Gospić	Jasilovačka
126.	Vasiljević Radojka	36	Sarajevo	Štadlerova 2
127.	Vraneš Sava	65	Gospić	Polje Smiljano 376

Original, strojopis
 Sign., AH, Ustaško povjereništvo za grad i kotar Koprivnicu, Logor Loborgrad

¹ Logor u Loborgradu osnovan je početkom listopada 1941. godine i smješten u starinskom dvorcu obitelji Keglević (7 km od Zlatara). U logor je dovedeno više od 1370 žena sa

djecom iz logora Kruščica kraj Travnika. Po dolasku u logor Loborgrad izdvojeno je 165 mladića (starijih od 16 godina) i otpremljeno u koncentracioni logor »Danica« kod Koprivnice Osim navedene grupe žena i djece srpske nacionalnosti u logoru su prema popisu uprave, bile zatočene još 1032 zatočenice (812 žena i 220 djece) Židovke i 34 Srpkinje. Nešto manje od polovice (475) zatočenica su s područja sjeverozapadne Hrvatske. U toku 1941. godine (X—XII mjesec) umrlo je 10, a 1942. g. (I — sred. IV mjeseca)još 78 zatočenica. Upravu logora preuzeli su folksdojčeri pa je to bio jedini logor u NDH koji su Nijemci »zadržali pod svojom upravom.«

1941, prosinac
Zagreb

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za Hrvatsku i Mjesnog odbora NP za Zagreb za prosinac 1941. godine

Primici	
Saldo obr. [ačuna] XI mj.	29844.-
M [jesni] O [dbor] Zgb. XII mj.	280559.75
Ukupno	310403.75
Izdaci	
Izd. P. [okrajinskog] O. [dbora]	79967,50
" MO Zgb.	141021.—
Ukupno	220988,50
ace. [onto] MO Zgb.	24900.-
Ukupno	245888,50
Primici	310403,75
Izdaci	245888,50
Saldo	64.515,25
Izdaci u dec. [embru]	
Lič. [ni]	
1800.— Ilija ¹	
1800.- Riko ²	

1800.— Omlad. [inac]³
1800. — Ben. [ički]⁴
1800.— Ruž. [ica]⁵
1800.— An. [drija]⁶
1800.— Šilj. [inica]⁷
1500.— Seka⁸
1600.— Adž. [ija]⁹ i dijete
1220.- Dak. [ič]¹⁰
5000.— Konj. (liječ) [nik]
3000.- Finka"
1757.— Klara¹² (hrana i put)
1900.— Štef.¹³ (hrana i put)
500.- Berk.¹⁴
1700.- Mila¹⁵
949.— resto za Novin.¹⁶ [ara]
500.— Cazi¹⁷ (put)
2000.— Bara¹⁸ adv. [okat]
1155,50.- Kabel.
2000.— Direk. [torova]¹⁹ žena
37.381.50
347.50 hrana M.A.²⁰
212.50 "M.A.
37.941.50

Log. [ori]
1800.— Lep. [oglava]
999.50.- 9. XII
1852.- 15. XII
1150.- 7. XII
376.- 15. XII
1807,25.—
746.-
400.-
830.-
9960,75

Put. [ovanja]
120.— put Bjel. [ovar]
966.-
285.-
330.-
100—
1801

400.— Stan Prim. [orska]
400.— Stan Med²¹ nov. [embar]
3000.— Satovi
1231.— šećer
319.— hrana (put)
714.— meso
2850.— vuna
310.— izr. [ada] džem. [pera]
3000.— ski i dr. [ugo]
45.— kem.
153.— hrana
400.— stan Med. dec. [embar]
14931.— lijekovi liječ. [nik]
1140.— drva (teh.) [nika]
200.— hrana
29093.-
1580.— Obrač. [un] odbora za par
30673.-

Lično	37.941,50
Log. [ori]	9.960,75
Put. [ovanja]	1.801
Razno	<u>30.673</u>
	80.376,25

Original, tabela, rukopis
Sign., AIHRPH, RO — D.S. — 1/19

- 1 Ilija Engel
2 Henrik Znidarčič
3 Dragutin Sasso
4 Antun Benički
5 Ružica Turković
6 Andrija Hebrang
7 Valerija Pap-Kario
8 Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
9 Lidija Adžija
10 Božo Dakić
11 Finka Grković
12 Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
13 Isto.
14 Isto
15 Isto
16 Isto

¹⁷ Josip Cazi
¹⁸ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
¹⁰ Milan Hupert
²⁰ Maca Gržetić i Anka Butorac-Parović
²¹ Isto

1941, prosinac
Zagreb

Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnog komiteta KPH Zagreb i Krapina, te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za prosinac 1941. godine

Primitak

	I	II	III	IV	V	VI	
Mjes. Saldo	Član. M.K.	Član. O.K..	Štamp.	Pril.	Vanr. pril.	N.P.	Ukupno
268.060	5.247	402	3.255	36.777	1.000		
		1.190	526	294			
		798	1.250	5.130			
268.060	5.247	2.390	5.031	42.201	1.000		323.929

Izdatak

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Mj. CKJ	Štamp.	Mat. [erijal]	Tehn. [ika]	Put. [ovanja]	Izd. [ržavanje]	Pomoć	Razni izdaci	Saldo
10.000	160	108	686	2.700	1.800		553	254.791
		500	1.000	263	1.500		650	
		1.000	1.000	300	3.800		390	
			1.000	200	2.500		2.050	
			700	300	1.000		300	
			127	150	1.300		1.300	
			4.600	450	700		550	
			1.000	1.200	500		600	
				1.000	1.000		330	
				1.500	2.500		20	
				1.500	500		247	
				24	200		320	
				20	500		60	

					600	2.000	1.000	
					500	1.000	400	
					680	1.500	300	
					500	1.800		
					200	2.000		
10.000	160	1.608	10.113	12.087	26.100	9.070	254.791	

P. [rimitak] XII.

Saldo								
MK Zgb. čl. [anarina]						I ¹	5.247	
" pr. [ilozi]						IV	36.777	
" št. [ampa]						III	3.255	
OK Krap. [ina] čl. [anarina]						11	402	
pr. [ilozi]						IV	294	
v. [anredni] pr. [ilozi]					Kobila ²	V	1.000	
št. [ampa]						III	526	
" " NP							869	
OK Zgb. čl. [anarina]						II	1.190	
" pr. [ilozi]						IV	5.130	
" št. [ampa]					Ma. [rko] ³	III	1.250	
" " N.P.							3.592	
" " F. fondi N.O.							3.592	
N. [a] rač. [račun] Sloven. (Ort. [ega]) ⁴				26. XII				
				123.10 peng, [a]				
Lokve čl. [anarina]				VI.—XII.		II	798	
Ul. [ožna] knj. [ižica]							67.000	

Izd. [atak] XII.

MK	Zgb.	izd. [ržavanje]	VI	1.800
"	"		VI	1.500
			VI	3.800
"	"		VI	2.500
"	"	partiz. [ani]	VIII	553
		slike	II	160
OK	Krap.	[ina] N.P. Jesenje		700
"	"	N.P. Bedek. [ovščina]		509

	>>	rev. [olver]		Vili	650
	"	troš. [kovi] puta za 3 mj. [eseca]		V	2.700
OK	Zgb.	tehn. [ika]		IV	686
	"	amb. [alaža]		Vili	390
	/,	pap. [ir]		III	108
	"	4 rev. [olvera]		Vili	2.050
	"	ura		Vili	300
	"	bicikl		Vili	1.300
		izd. [ržavanje] Jož. ⁵		VI	1.000
	//	Per. ⁶		VI	1.300
	//	Mišk. ⁷		VI	700
	"	put. [ovanje] Omi. [adinska] konf. [erencija]		V	263
	"	N.P.			730
	"	izd. [ržavanje] Jura ⁸		VI	500
		Jož. [a] a.c. [onto] za mast			4.500
	//	Mišk. [o] put. [ovanje]		V	300
	// •	N.P. Pelc ⁹ prav. [na] pom. [oć]			3.000
Lika	put. [ovanje]			V	200
"	Š. ¹⁰			V	300
Nora ¹²				IV	1.000
Put. [ovanje] K.				V	150
F. [rie] ¹³ izd. [ržavanje] za I		An. [d rij a] ¹¹		VI	2.500
Vica ¹⁴		24. I		VI	500
Drva, ugalj				Vili	600
Nor. [a]				IV	1.000
Stupnik				Vili	330
Mladica				VI	1.000
Nor. [a]				V	1.000
" put. [ovanje]				V	450
Put. [ovanje] kur. [ir] Bgd.		VI. [ado] ¹⁵		V	1.200
" Sar. [ajevo]		24. I		V	1.000
" Dal. [macija]				V	1.500
" Liliku ¹⁶ i Bran. [ka] ¹⁷				V	1.500
Kultura ¹⁸ Tehn. [ika]				IV	700
Vic. ¹⁹ [torija]				VI	200
Papir Kar. S.				III	500
Kart, [e] tramv. [ajske]				Vili	20
staklo				Vili	247
Vic. [torija]				VI	500
Autobus				V	24
Valjci				IV	127
Maš. [ina]				IV	4.600
Vic. [torija]				IV	1.000

Auto	} Nor. [a]	V	20
Zidar		VIII	320
Sam.		VIII	60
Pap. [ir]		HI	1.000
G. [lavni] Š. [tab]		VIII	1.000
Put. [ovanje] Osj. [ek]		V	600
Brkinica ²⁰ izd. [ržavanje]		VI	2.000
Gospoja ²¹		VIII	400
Lili		VI	1.000
Put. [ovanje]		V	500
Danici ²²		VI	1.500
Motorist ²³ put. [ovanje] u G. [lavni]			
Š. [tab]		V	680
Nor. [a] izd. [ržavanje]		VI	1.800
Put. [ovanje] Osj. [ek]		V	500
Mrtvac ²⁴ put. [ovanje]		V	200
Gojzerice		VIII	300
Via. [do] a.c. [onto]			4.000
Čelavi ²⁵ a.c. [onto]			5.000
Fischer ²⁶ a.c. [onto] CKJ		I	10.000
Konsp. [irator] ²⁷ izd. [ržavanje]		VI	2.000

Original, tabele, rukopis
 Sign., AIHRPH, RO D.S. — 1/19

¹ Brojke se odnose na označene stupce tabele
² Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
³ Marko Belinić
⁴ Karlo Mrazović
⁵ Josip Tucman ?
⁶ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
⁷ Isto
⁸ Isto
⁹ Silvio Pelei
^{9a} Pavle Videković
¹⁰ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
¹¹ Anka Berus
¹² Zlata Šegvić
¹³ GrgaJankez
¹⁴ Vica Balen
¹⁵ Vlado Popović
¹⁶ Lilika Pađen
¹⁷ Branko Pađen
¹⁸ Otmar Kreačić
¹⁹ Zvonimir Basserman
²⁰ Dragica Končar
²¹ Katica Bukvić

- ²² Danica Cazi
²³ Boško Šnajder
²⁴ Vladimir Bakarić
²⁵ Redakcija nije ustanovila na koga se to odnosi.
²⁶ Ivo Lola Ribar
²⁷ Dragutin Saili

240

1941, prosinac, kraj
Zagreb¹

*Iz izvještaja Anke Butorac Centralnom komitetu Komunističke partije
Hrvatske o stanju o logorima Lepog/ava, Jastrebarsko i Koprivnica*

Izvještaj

Uhapšena sam 10. augusta 40. godine u Ogrizovićevoj ulici, što vam je i poznato iz Brkinog² izvještaja. Do 18. septembra smo bili na policiji (ne preslušani) a zatim navedenog datuma poslani u Lepoglavu, nas 25, gdje sam odmah po dolasku bila odvojena od drugova s još jednom simpatizerkom (studenticom), koja je uhapšena na demonstraciji. No, nakon mjesec dana upornog obostranog traženja uspostavile smo vezu sa drugovima koji su se nalazili u dosta velikoj udaljenosti od nas. Mogle smo da dobijemo hranu od njih i ništa više. A nakon dva mje (seca) drugarica je dobila posjetu majke koja je tražila od nje, pred stražarima, da se odrekne muža Židova i da ne govori samnom, jer da sam komunistica... A k meni nije dolazio nitko punih sedamnaest mjeseci, tj. sve (do) kad nisam izašla. Otpočele smo s radom prosvjete. Prolazile smo ove teme: konspiraciju, disciplinu, držanje pred neprijateljem, o sindikatima, držanje drugova na robiji, o našem klasnom moralu, o trockizmu itd. U samom početku je bilo malo teško dok se nismo upoznale i stekle povjerenje jedna u drugu. (Od ranije se nismo znale). A kasnije je bilo sve bolje i bolje. 8. januara je drugarica puštena na slobodu, a ja sam ostala 1. mj. (esec) sama; zatim sam dobila Veru Stipetić (frankovku) sa kojom sam provela skoro tri mj. (eseca). Nije bila loša. Slagale smo se u borbi protiv uprave. No, uprava je pokušala daję iskoristi kao konfidenta protiv mene, ali je bilo prekasno za upravu. Vera se bojala bez mene kretati među robijašima i tako je bila ovisna od mene. Imajući iskustvo sa frankovcima i hitlerovcima, u samom početku sam joj rekla ovo: u interesu našeg svakodnevnog života i borbe za sitne zahtjeve protiv zajedničkog neprijatelja Ti ne pokušavaj da me izazivaš, a ja tebe neću, budi sigurna (ona je bila pravica). Postupala sam s njom što sam bolje unijela, da joj dokažem da smo mi ljudi s profinjenim proleterskim osjećajima i čvrstim karakterom, a ne razbojnici... I kad su od nje

ponovno tražili dame špionira i da mi na glas čita crkveno pravo, tad im je ona odgovorila: »I ako je ona radnica i samouka, a k tom i moj neprijatelj, ja joj se divim. Ona jejača od mene u svim pogledima ja sam nemoćna da od nje bilo što doznam...«

Nakon (toga) dobila sam 6 Sisčanki³ (iz Društva za prosvetu žena) ijednu Dalmatinku⁴. Posljednja i dvije od prvih su bile partijke. Drugarice su bile između 17 i 26 godina stare. Sastav: 4 intelektualke i dvije radnice, a sve skupa neizgrađene i malograđanke. Pristupile smo k kolektivnom životu i radu. Drugaricama se svidjelo u prvom kolektivu, a frankovki se isto dopao naš život i tako je ona produžila davati svoju hranu u zajednicu. Počele smo s prosvetom, gdje mi je mnogo pomogla moja imenjakinja Sisčanka⁵, ali je bilo poteškoća radi frankovke i tako smo radile na šetnji. U sobi smo čitale i učile ruski jezik. Sve je išlo dobro do samog preokreta, dok nisu počeli kružiti avioni nad kaznionom. Naša tj. j(ugoslavenska) vojska je okružila zgradu i zauzela nekoliko odeljenja. Tad se frankovka uplašila, a zatim i naše drugarice (pojedine). Tražile smo od uprave da nas pusti na slobodu ili da nas premjeste k našima u novu zgradu, da nismo među samim luđacima i vječitim robijašima, ali to je uprava odbila tražeći od nas da damo i izjavu pa da će nas odmah pustiti. Našto smo mi odgovorile da se ne osjećemo krivima, pa prema tome nemamo zašto davati izjavu. Tad nam je ravnatelj Ukin rekao da se legnemo na trbuh kad vidimo avione... Našto sam ga upitala da li i on to čini od straha u kancelariji. Bio je bjesan, nazvao me opasnom komunisticom i otišao. Jedna od partijki (Sisak) je tražila da damo izjavu pa da nas puste. To su bili teški momenti kad sam je odgovarala, odgovorila mi je ovo: »Ako si Ti spremna da pogineš, ja sam mlada hoću da živim, a nije mi stalo za drugog. (To je bila Zdenka Valj) i govorila je pred frankovkom. No, ipak nam je uspjelo da je smirimo i ako je bila spremna da pristane na sve, samo da se spasi. Nakon par dana je frankovka bila puštena, a nas je 8 ostalo. Tada smo organizirale rad u sobi po svim navedenim pitanjima. Tu mi je mnogo pomogla mala Anica Sisčanka, a kasnije su se još dvije najmlađe aktivizirale (Sisak). Za prosvjetu smo dodale Historiju od Oktobra⁶ do 17. godine. Tražile sam od drugova da nam pošalju literaturu i da nam po koji put pišu, tako da drugarice osjete svestranu podršku. Poslali su nam par običnih romana, a partijsku literaturu nikad nisu slali i ako je bilo moguće preko drugova koji su dolazili na pregled i na liječenje u bolnicu gdje smo mi bile, a našlo bi se i drugih mogućnosti kad bi bilo više volje zato. DrugČižmekje dvaput pisao Sisčankama i to je značilo jako mnogo, jer je pisao tako daje razbijao strah kod mladih drugarica i tim je meni mnogo pomogao. Pored svih unutarnjih manjkavosti (svijesti i hrane) ipak smo se održale na dostojnoj visini. Kolone njemačkih trupa oko kaznion i česte posjete istih nisu nas mogle smesti u našem radu. Slavile smo 1. maj i često smo imale priredbe. Naš pjevački horje skoro svaki dan bio u akciji a čim smo zavojevale silne simpatije. Poslije preokreta smo dobile još dvije simpatizerke, jedna iz mjesta, a druga je bila iz Varaždina. Radile smo i ^{sa}

njima. Samo nisu bile dugo (jedna 10, a druga 20 dana).

Tridesetog maja je bilo dopraćeno 10 drugarica iz Savske ceste⁷, a istog dana bilo je pušteno 5 Sisčanki. Dakle, od starih je ostala Dalmatinka⁸, koja je bila na sve pasivna, Ankica Sisčanka⁹ i ja. Pošto je među novima bilo drugarica koje su bile odstranite od rada dok sam ja bila vani, na primjer: Mila Herceg, Mira Saks, Galja¹⁰, Ljubica Šagi i Ada Fišer, a bilo je i simpatizerki koje ja nisam poznavala, to je trebalo počekati par dana, a za to vreme pitala sam drugove preko da mi jave ako znaju što o njima, a i Brki sam pisala. Pošto mi nije odgovorio, sumnjam da nije primio to pismo. Dakle, valjalo je čuti izvještaj od partijki koje su došle sa njima, kao i od njih samih kako su i što su do sada radile. Kroz par dana se otpočelo s novim radom. Partijke su izjavile da su Galja, Ljubica i Mila vraćene na rad, a Ljubica i u Partiju. Tad smo izabrale rukovodstvo od tri drugarice i to: Maca¹¹, Galja i ja i organizirale (smo) rad. Prolazile su slijedeće: »Anti-Düring«, »Razvitak društva« od Engelsa i održavaju referata iz raznih naših romana (boljih). Izučavale smo ruski i njemački jezik, osim toga smo izvađale razne kulturne priredbe. I pored našeg dosta nezgodnog sastava kolektiv je bio na odgovarajućoj visini, po mišljenju i samih drugova koji su imali prilike da vide naš život i rad. Partijsku liniju smo provodile i orijentirale se većinom prema vijestima, koje smo tu i tamo dobile preko koje posjete. Desetog srpnja su nam drugovi poručili da prestanemo s radom i našim pjesmama, jer da su oni to već učinili i sve knjige bolje sklonili. Najteže je bilo to prekinuti prosvjetni rad.

Dogovorile smo se da se javi jedna ili dvije koje bi uzele na sebe Anti-Düring i Ruski udžbenik, pa da produljimo rad, ali kad smo to postavile, tad su Dalmatinka i (pišem Dalmatinka zato jer ću kasnije govoriti o drugoj drugarici koja se zove kao i Dalm [atinka] pa da se ne pobrkaju imena) Ljubica Š., osim simpatizerki zatajile i nisu se javile. To je bio znak da se boje i da treba obustaviti rad što smo i učinile. Petnaestog srpnja su odveli 6 Židovki, dvije pravoslavke u Gospić, a zatim na Jadovno (Velebit), a 20. og. istog su dopraćene nove četiri Židovke u Lepoglavu, i to dve simp.(atizerke) i dve poslodavke i opasni protivnici, pa i ako smo ostale skoro same partijke nismo mogle u onakom sastavu raditi (barem privremeno)¹²...

Putovali smo od Gospića do Jaske¹³ punih 36 sati u zatvorenim vagonima. Kad smo stigli u Jasku bilo nas je 1.700 katolika, Židova i pravoslavca. Odmah smo se sastali Mirko¹⁴, Marijan¹⁵ i ja, rekla sam da postoji mogućnost bjega. Odgovor je glasio - mi radimo na tom i već smo poslali Čižmeka, a sad ide Lazo s tim zadatkom da se dogovori sa svojim rođakom u Jaski kako bi drugovi s rada imali gde da se presvuku i počekaju prvi vlak. Međutim Lazo¹⁶ nije to učinio i to je zločin. Tad je bilo u izgledu 15 drugova osim M¹⁷ M.¹⁸ i Štefa¹⁹ i žena, oni bi pošli zadnji jer je bilo mnogo detektiva koju su ih poznavali, ko Mezić itd. Drugovi su zastupali mišljenje daje za nas žene nemoguće. Kad sam ja predlagala da se obučem u muško odijelo, odgovorili su da mene pozna logornik (Ličan) i da ću sa tim otežati drugovima.

No točno je i to da se kod žena nije ni pokazivao neki osobiti interes, osim kod mene i zadnje vreme Mace. Nikad barem to nisu isticale i forsirale. Osim toga prvih deset dana nismo imali nikakove part, veze pa da bi se posavještovali, a kad seje uspostavila veza to je išlo preko drugova koji su išli u grad i tako ja za sve detalje nisam ni mogla znati. Znam to da su drugovi imali već ugovoreni dan kad će poći, a veza uopće nije došla taj dan nego par dana kasnije, a događaji su se redali munjevitom brzinom koji su sprečavali (Popis, svaki dan prebrojavanje po dva tri puta). Jednoga dana je došla Ružica²⁰, dale smo slike i izvještaj o mogućnostima bjega i o ustašama i Talijanima uopće, o položaju logora. Obećala je doći za par dana i došla je istom u »Danicu«²¹ kroz tri tjedna i u Jaski, a da se ništa nije napravilo u tom pravcu. Drug Milan²² je Vama javio pravac našeg odlaska pa ste se ipak presporo snalazili pa da nam na vreme dođe partijska veza. Tu je propušteno s obje strane tj. i vi i naša veza presporo smo radili. Kad smo pošli u Drnje — »Danica« tad je bila na stanici Žoga²³ i rekli smo joj da se ide u »Danicu«. Opet je prošlo veoma dugo vremena dok smo uspostavili novu vezu s Ružom. Tad je rekla jer da se radi na tom da nas oslobode Bjelovarski partizani i opet je nije bilo deset dana. Tako da ne bi bilo čudo da ljudi pomisle da je to neozbiljno.

Mirko, Marijan i Štef su se dogovorili s nekim ustašom da ih pusti za pare, što je on i obećao čim pođe veća grupa na slobodu. Zašto to nije učinio kad je bilo pušteno 60 ljudi ne znam, a ne znam ni to da lije to isti ustaša. Da mi oni o tom nisu pričali. Ja sam pitala bi li to vredilo i za žene. Odgovorili su da ne, jer da on neće osim njih trojicu.

Jednog dana smo govorili i o tome da netko od nas ide u bolnicu i da uspostavi vezu s Partijom, a pošto nisu dali muškima pošla sam ja gdje sam sa Ružom i govorila o toj cijeloj stvari i organizaciji bijega i gdje mi je ona saopćila odluku CK da nas četvorica idemo što prvo, a za nama što više ostalih.

Dakle ovako:

1. Mi smo se previše oslanjali na vas izvana tj. na vezu i potsvjesno može se reći, većina čekala naređenje; bježite, umjesto da smo slali što veći broj ljudi kao Čizmeka i Lazu.

2. I ako smo stalno radili na bijegu i potrošili mnogo novaca na to u namjeri da što više pomognemo Partiji, po mom mišljenju se objektivno radilo obratno, jer se radilo presporo, a samim tim smo gubili na vremenu.

3. Preko četiri mjeseca upornog rada postigli smo to da smo poslali 4 druga i drugarice Partiji na rad.

4. Osim tog drugovi su propustili još u Lepoglavi zgodnu priliku tj. kad je Jugoslovenska vojska s njima zajedno pjevala naše pjesme što nisu tražili od oficira da ih pusti. Pokušali su, ali prekasno.

5. I ako je na oko izgledalo da su svi drugovi-ce vedri i veseli ipak nije bilo one prave odlučnosti, kod dobrog dijela. Na primjer: drugovi su skoro svaki dan bili u gradu uz malu stražu i mogli su, a drugarica Maca je bila s Ružom na

razgovoru koja joj je bi(la) rekla hoćeš li bježati i ona se vratila natrag u logor

6. Ja sam u Jaski stalno tražila da mi dođe netko na razgovor, a bilo je mogućnosti da ga dobijem i bila bi pobjegla, ali mi nitko nije dolazio i ako bi tu posjetu bi(la) iskoristila. Isto tako sam u Lepoglavi tražila jer se u zadnje vreme moglo dobiti razgovor i bez dozvole pa nitko nije došao, a moguće bi još i otud pobjegla, jer sam stalno o tom mislila i planirala, a trebala mi je i partijska literatura.

7. Tražile smo S. K. P. (b)²⁴ preko Macinog muža²⁵, no on je bio uskoro uhapšen, a zatim smo tražile preko Matinice²⁶, Trešnjevka koja je bila u vezi s Brkom i M. K., pa ništa od svega toga dok nisam izašla, tj. pobjegla.

8. Da sam imala na umu bijeg to se vidi i iz toga što sam pri istrazi vidivši anarhiju oko sebe (ustaša). Rekla sam da sam zavičajna u Lici, a zavičajna sam u Hercegovini i jedino mogu tom slučaju ili dosetljivosti zahvaliti da sam ostala iza transporta i tako dobila na vremenu za bijeg iz »Danice«.

9. Pisala sam Mirku iz bolnice da dođe tamo i da postoji mogućnost bijega. Međutim muškima nisu dali u bolnicu, ali je bilo vremena kad se i moglo pa se nije iskoristilo. Od žena je trebala doći Vera²⁷ pa nije htjela.

10. Sve u svemu nitko nije otvoreno rekao da neće bježati, ali držanje i neodlučnost govore o tom da se moglo samo daje bilo više energije i ljubavi prema Partiji i pok retu uopće. Opet tvrdim da se može pobjeći i pored ogromne straže i razmjere mreže špijunaže protiv nas. Primjer daje u našoj sobi bila opasna špijonka Vuka Radeka i mi smo dvije otišle, a mogla je i treća samo daje u posljednji čas imala više smelosti. Dakle i pored svih poteškoća sa strane ustaša i špiona, i nedovoljne odlučnosti i samih naših drugova i drugarica može se pobjeći, samo to treba imati stalno na pameti pa iskoristiti svaki zgodan momenat.

11. Tvrdim daje bilo propusta i sa vaše strane u neodržavanju barem donekle urednije veze s nama i u bržem pronalasku nas u pojedinim logorima kao što sam naprijed i navela mnogo slučajeva, a događaji su se redali munjevitom brzinom kao vani tako i kod nas.

12. Slučaj s novcima u »Danici«, kad je poslano na 8 drugova-ca po 500. din, a isti rukopis i ista osoba od čega su naši dobili smo po 100 kuna. Isto tako je na vreme rečeno da se ne šalje više od 100, kao ni krupan novac pa se to ipak radi. Novac propada, a pokraj 1000. (kuna) drugovi gladuju jer se ne može promijeniti (kompromitira se) i to je baš upravo trebala kolektiv i organizacija (riješiti).

13. Slučaj Mirka i Marijana — očito se vidi nedostatak kod organiziranja, jer se inače ne bi dogodilo da oni izlaze deset minuta prije osam i poslije osam ako bi se točno dogovorili do osam. Drugo to, što šofer nije smeo ići bez pratnje. Treće to, kod nas reče nam seda izađemo, a nitko nas ne čeka kao daje to ući i izaći kad se tko sjeti ili u protivnom slučaju se pošalju dokumenti i plan pa se možemo snaći. No sreća je bila što se nije moglo izaći (radi straže gadne).

To bi bilo uglavnom primjećeno s moje strane. O našem životu i radu

uglavnom je zadovoljavajuće. Bilo bi more sitnijih pitanja koja su kod nas bila često pokretana, ali ta pitanja natezanja nisu bila principijelna, stog Vam neću oduzimati vremena. A kad se jednoć nađemo tad ćemo govoriti i o sporednijim stvarima.

Radite i dalje na izvlačenju ljudi, jer ih ima vrlo vrednih: Mirko, Marijan, Štef, Ilija²⁸, Dragica²⁹ itd. Zdravo! Oprostite što je mnogo i pisano ružno.

Anka inače Sonja
Postaraću se da nadoknadim što sam zakasnila
Zdravo.

* Oni će reći za druge. Žene: Katica³⁰, Vera, Sosa³¹

Original, rukopis
Sign., AIHRPH. KP-6/68.

' Izvještaj je pisan u Zagrebu gdje je Anka Butorac boravila kraće vrijeme nakon bijega iz logora »Danica« 25. XII 1941. godine.

² Rade Končar
³ Vera Križanić, Vera Despot, Ankica Žganec-Brodarec, Đurđa Golub, Zdenka Volf-Valj, Štefa Čulig-Špiljak.
⁴ Ružica Markotić
⁵ Ankica Žganec-Brodarec
⁶ Radi se o Historiji Svesaveznekomunističke partije(boljševika) — SKP(b).
⁷ Radi se o zatvoru koji se nalazio u Zagrebu naSavskoj cesti br. 60.
⁸ Isto kao 4.
⁹ Isto kao 5.
¹⁰ Glinka Korporić
¹¹ Maca Gržetić
¹² Ispušteni dio dokumenta odnosi se na logor u Gospiću.
¹³ Logor u Jaski osnovan je — čini se — u drugoj polovici srpnja 1941. godine kao privremeno sabiralište uhapšenika. Djelovaoje vrlo kratko vrijeme, oko mjesec —dva dana, dok nisu bili formirani veći transporti kojim su zatvorenici odvedeni u već postojeće ili novoosnovane logore i sabirališta. Bijeg iz logora u Jaski uspio je samo nekolicini logoraša.
¹⁴ Mirko Bukovec
¹⁵ Marijan Krajačić
¹⁶ Redakcija nije uspjela ustanoviti na koga se to odnosi.
¹⁷ Isto kao 14.
¹⁸ Isto kao 15.
¹⁹ Stjepan Kavurić
²⁰ Ružica Turković
²¹ Logor u Koprivnici
²² Milan Muhar
²³ Olga Kreačić-Kovačić
²⁴ Isto kao 6.
²⁵ Josip Gržetić
²⁶ Kata Dumbović
²⁷ Vera Jelić
²⁸ Redakcija nije uspjela ustanoviti na koga se to odnosi.
²⁹ Isto.
³⁰ Katica Fergec
³¹ Sofija Jović

**1941, prosinac, kraj
Zagreb**

*Izveštaja Vladimira Popovića Centralnom komitetu Komunističke partije
Jugoslavije o prilikama u Zagrebu*

»Posljednih dana imali smo teških gubitaka.

26-og došlo je do pada tehnič.(kog) aparata u Zgb¹ 25(-og) ujutro bio je uhapšen odgovorni tehničar (ulovljen na ulici²), a navečer drugarica koja je održavala kontakt sa unutrašnjošću radi odašiljanja materijala³. Saznali smo za njihov pad 26(og) ujutro, kada je policija upala u stan gdje se štampao »Vjesnik«. Na tom stanu su radila 2 druga. Jedan od njih je pucao na agente i ubio 2 a 3 teže ranio. Kako je u zasjedi bilo oko 15 agenata, koji su otvorili paljbu, jedan je drug⁴ bio teže ranjen. Kada je vidio da ne može pobjeći, opalio je sebi metak u sljepoočnicu i ostao na mjestu mrtav. Drugi drug⁵, koji je bio lakše ranjen u ruku. iskoristivši nesnalaženje agenata uspio je pobjeći. Tog istog jutra oko 4 upala je policija i u kuću gdje se nalazila mašina na kojoj se štampala »Borba« i propusnice⁶. 10 agenata, razbijajući stakla na prozorima i vratima uz silnu dreku, nastojalo je upasti u zgradu, 10 drugih bili su raspoređeni na uglovima kuće. 2 druga⁷ i 1 drugarica⁸, koji su baš tada bili prestali s radom, poletjeli su prema prozoru koji nije bio razbijen. Sa prozora su ubili 2 agenta koji su držali stražu. Skočili su kroz prozor pucajući i pobjegli prema obližnjem selu⁹. Zaobilaznim putevima tog dana navečer stigli su u Zgb. Ubili su tri agenta i dva ranili. Po svemu sudeći odgovorni tehničar je provalio ova dva mjesta. Materijal se nije mogao spasiti, jer se nije znalo za njihov pad. Odgovorni tehničar bio je Hupert (Direktor), kojeg je Šilja¹⁰ ostavio. Imaćemo teškoća dok uspostavimo novu tehniku, jer od preostalih drugova iz teh. ne možemo nijednog upotrijebiti. Nastojimo da uspostavimo tehniku i na oslobođenom teritoriju, u najgorem slučaju za one krajeve. Policija u posljednje vrijeme pribjegava novim metodama hapšenja. Upada u preduzeća, radionice, i stanove i bez ikakvog povoda hapsi u masama, naročito omladince. Podvrgla ih strahovitom mučenju. Kada naiđe na slabiće pušta ih pod uslovom da za par dana pronađu nekog komunistu. Traže i takve koji poznaju odgovorne drugove i zajedno s njima agenti krstare po ulicama i stanovima. Ako dotični, koji obeća policiji da će nekog pronaći, ne izvrši zadatak, biva ponovo tučen i strijeljan.

Omladinac¹¹ koji je prije mjesec dana došao iz Splita i ušao u P. K. omladine prije 10 dana je uhapšen. Izdajnički se drži. Provalio je sve šta zna. Policija ga vodi od stana do stana. Provalio je i punkt gdje se javio kada je došao iz Dalmacije (trafika). Uhapšene su bile tim povodom dvije drugarice koje su držale trafiku. Držale su se herojski. Obje su pod batinama izdahnule

(Zdenka Baković, vlasnica trafike, i Rajka Baković, studentica). Koga je sve provalio taj tip ne zna se, ali sem ove dvije drugarice nije bio niko uhapšen.

Prije 5 dana je obješen Stjepan Neuberger¹², p. punkov. hrv. vojske, zbog veleizdaje. Mi smo sa njim održavali kontakt. Kroz sve vrijeme do stratišta držao se vrlo hrabro. Pod istragom se nalazi oko 200 domobrana, oficira.«

Original, rukopis
Sign., Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ 1941/197.
Zbornik VII, tom II, knj. 2, br. 77, str. 135—137.

¹ Netočno. Misli se na ilegalnu štampariju CK KPH u Klaićevoj ulici br. 17. koja je otkrivena 24. XII 1941. godine.
² Milan Hupert (uhapšen 21. XII 1941. u trafici, čije vlasnice su bile Zdenka i Rajka Baković, uhapšene dan ranije).
³ Ankica Sertić (uhapšena 23. XII 1941).
⁴ Janko Gredelj (ubijen 26. XII 1941)
⁵ Ilija Engel
⁶ Netočno. Štamparija u Ul. Pavla Radića 6. u Kustošiji otkrivena je 17. XII 1941. godine.
⁷ Zvonimir Basserman i Milan Varićak
⁸ Marija Jurdan-Ančik
⁹ Perjavica
¹⁰ Pavle Pap
¹¹ Frane Barić
¹² Obješen 23. XII 1941. godine (vidi dok. br. 221).

242

1942, siječanj 2.
Čazma

Iz izvještaja Kotarske oblasti Čazma Župskoj redarstvenoj oblasti Bjelovar o općoj političkoj situaciji na području kotarske oblasti u drugoj polovici prosinca 1941. godine

»Kotarska oblast u Čazmi
Broj: Prs. 4. ex 1942.
Predmet: Izvješće o položaju. Čazma, dne 2. siečnja 1942.

Župskoj redarstvenoj oblasti
Bjelovar

Prema nalogu broj: V.T. 82./1941. od 13. prosinca 1941. predlaže se sljedeće izvješće:
I. *Politički položaj:*
Od zadnjeg izvještaja dogodile su se razne stvari u ovom:

a) Komunizam:

Neki pokreti komunista zapaženi su u području planine Garjevice. Taj pokret se vrši pod imenom Hrvatski komunista. U tome pokretu tako reći kretanju nalazi se kako je do sada utvrđeno 40—50 ljudi i to većim djelom radnika i nešto seljaka-radnika. Vođenim izvidima i potjerom za tim ljudima ustanovljeno je, da među glavne funkcionere spadaju Maričić Pavo, Čuljak Marko, Kukić Milan. Golubić Vinko, Šimunić Franjo, Augustinović Jozo, Buden Tomo, Muftić Huso, Šimunac Ivan:

Do sada su počinili slijedeća djela:

1. na dan 23. na 24. prosinca 1941. su napali domobransku stražu na Lonjskom polju kod Lipovca i ubili domobrana Šostarec Miju, kojom je prilikom pao ijedan odmetnik na nepoznati način. Oteli su 6 karabina ijednu laku strojnicu.

2. Na dan 26. na 27. prosinca 1941. oteli su u Vrtljinskoj Stanjo Stjepanu karabin i nož.

3. Na dan 28. prosinca 1941. pao je na Kopčić Brdu ustaša Svaljug Ivan iz Bosiljeva.

4. Na dan 30. prosinca 1941. razlupani su telefonski uređaji u Našičkoj dd. u Garjevici (Mlinska) i iste noći kao i prošle noći postavili su preko našičke pruge veliku kladu:

0 tome su naslovu poslani izvještaji od 22. XII. 1941. pod prs. 376. od 26. XII. 1941. pod brojem: prs. 380. od 28. XII. 1941. i 30. XII. 1941. pod brojem: prs. 386. od 30. XII. 1941. pod brojem prs. 384. od 31. XII. 1941. pod brojem: prs. 390.

Pored toga vršena je nedozvoljena promičba po Smoljanović Vasi iz Graberja i Cazin Gjuri iz Donjeg Križa, koja su obojica predana pokretnom priekom sudu u Bjelovaru, o čemu je naslov pismeno izvješćen pod broj: prs. 387. od 30. XII. 1941. i pod brojem: prs. 384. od 30. XII. 1941.

Radi nedozvoljene promičbe danje nalog oružničkoj postaji Vojni Križ, da uhititi Kolman Miju iz Rečice, da ga sprovede ovoj kotarskoj oblasti radi vođenja daljnjih izvida. O tome će naslov biti pravovremeno izvješćen...«¹

»Ovaj se izvještaj dostavlja naslovu s molbom na znanje.

Za dom spreman!

M. P.²

Upravitelj kotara:

Fridrih³ v. r.«

Original, strojopis

Sign., Muzej Moslavine Kutina, 33b. — 23. XII 1941 /III-A-4.

¹ Ostali dio teksta odnosi se na ostale nacionalne i političke obavijesti i događaje.

² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Čazma

³ Vjekoslav

1942, siječanj 4.
Garešnica

Iz mjesečnog izvještaja za prosinac 1941. godine Kotarske oblasti Garešnica upućenog Velikoj župi Bilogora u Bjelovaru o općoj političkoj situaciji na području kotarske oblasti

»NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST GAREŠNICA

Prs. broj: 1/42

Predmet: Mjesečni izvještaj o obćoj
političkoj situaciji.

Na broj: 1415/41.

Garešnica, 4. I - 1942.

VELIKOJ ŽUPI BILO GORA

BJELOVAR

Predlaže se u predmetu sljedeći izvještaj:

I POLITIČKA SITUACIJA:

a) *Komunizam:* Dana 9. prosinca 1941. g. oko 19 sati napala je jedna grupa od oko 10 ljudi četnika-komunista naselje radničko u Brestovcu kraj Garešnice, kojom prilikom su oduzeli članovima njemačke mjesne skupine u Brestovcu 4 vojničke puške, jednu lovačku pušku, te 49 metaka. O ovom slučaju predložen je naslovu izvještaj 10. prosinca 1941. g. pod prs. brojem: 384/41.

U vezi prednjeg uhićeni su: Radošević Mile, Kordić Milan, Dragojević Mile, Lovrić Nikola, Radulović Petar i Radulović Dmitar, Srbi svi iz Popovca, za koje je utvrđeno da su navedenoj grupi četnika-komunista davali hranu i konačište između 1 i 10 prosinca 1941. g.

Navedeni su dana 22. prosinca 1941. g. odpremljeni sudbenom stolu u Bjelovaru kao pomagači i jataci četnika-komunista.

Dana 18. prosinca o.g. oko 17 sati prigodom potrage za navedenom grupom četnika-komunista u Maloj Bršljanici, občina Vukovje, četnici komunisti oduzeli su trojici članova njemačke grupe u Maloj Bršljanici, koji su se tada nalazili u potjeri, vojničke puške i zimske kapute.

Ovom slučaju predložen je nalovu izvještaj 21. prosinca 1941. g. pod prs. brojem: 403 1941.

Tom prilikom utvrđeno je da je vođa te grupe Kukić Milorad, seljak grčko-istočne vjere iz Kutinice.

Za navedenom grupom četnika-komunista vrši se dnevno potraga.

Utvrđeno je da se isti sakrivaju u šumama između Kutine, Čazme i Garešnice i to posve sigurno u kućama grčkoistočnjaka, koje se nalaze u blizini ovih šuma.

Dana 30. prosinca 1941. g. navedeni Kukić Milorad prijavio se sam ovoj kotarskoj oblasti s namjerom, da time spasi svoju obitelj tj. ženu i dvoje djece, koja je uhićena čim je ustanovljeno, da se isti nalazi u navedenoj četničkoj-komunističkoj bandi. Na saslušanju kod ove kotarske oblasti Kukić Milorad nije ništa priznao, ali su ga teretili sa svojim iskazima Ernst Petar, Beck Jochan i Beck Heinrich svi iz Male Bršljanice, kojima je Kukić Milorad oduzeo puške 18. prosinca 1941. godine.

Dana 31. prosinca 1941. g. Kukić Milorad je odpremljen Sudbenom stolu u Bjelovar na daljnju nadležnost.

U toku mjeseca prosinca 1941. nije opažena nikakva druga komunistička akcija niti je bilo slučajeva širenja komunističke literature.. ,«¹

»II. JAVNA SIGURNOST:«

»... S obzirom na pojave četnika-komunista na području ovoga kotara, te obće situacije bilo bi potrebno da pojačite sve oružničke postaje barem za 5 ljudi. To naročito vriedi za oružničku postaju u Vukovju, koja daje stalno ophodnju za Gojilo, kotar Kutina, pa je uslied toga uvijek oslabljena i ne može uvijek sa dovoljnim brojem ljudi vršiti potrage kako bi trebalo. Iskustvo je pokazalo daje mala korist od naoružanih građanskih lica, koja se od vremena do vremena uzimaju u pomoć, u pomanjkanju dovoljnog broja oružnika:...«

»Moli se prednji izvještaj primiti na znanje.
Za dom spremni!

M.P.² V.d. Kotarskog predstojnika:
Dragutin Skojić«

Original, strojopis

Sign., Muzej Moslavine Kutina, 333—4. I 1942IIV—A-3.

¹ Ispušteni dio odnosi se na ostale nacionalne i političke obavijesti i događaje.

² Okrugli pečat: Nezavisna država Hrvatska — Kotarska oblast Garešnica

1942, siječanj 5.
Sisak

Iz izvještaja Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora u Sisku Ministarstvu domobranstva NDH o borbama s partizanima u prosincu 1941. godine

»... U kotaru Kutina:

18. XII. sukobila se oružnička obhodnja sa naoružanim ljudima njih oko 5 u šumi Gajevica kod Kutinice. Nakon kraće borbe, u kojoj nije bilo žrtava, povukli su se napadači pod zaštitom mraka u šumu, gdje im se izgubio trag.

KOMUNISTI:

Komunisti iako se idejno ne slažu sa četnicima ipak sa istima sarađuju, jer je jednima i drugima za postignuće njihovih konačnih ciljeva sada prva i najveća smetnja Nezavisna Država Hrvatska. U svojim redovima imaju intelektualno jake ljude koji se služe veoma vješto raznim promidžbenim sredstvima kojima neuki svijet lako nasjeda i pada pod njihov utjecaj, tim više što naša promidžba nije toliko razvijena da bi mogla njihovoj promidžbi u zabačenim krajevima u dovoljnoj mjeri parirati.

U svome poslu služe se naravno putem letaka koje rasturaju među narodom. Iz sadržaja letaka naslovljenih domobranima, dočastnicima i častnicima vidi se očita težnja da se slomi kod istih borbeni duh, moral i disciplina, dok se iz letaka naslovljenih Muslimanima vidi da im je svrha zavaditi katolike i muslimane služeći se pri tom svim mogućim podmetanjima i lažima.

Od akcije komunista izlaže se u glavnom slijedeće:

17. XII. oko 10 komunista sukobili su se sa oružnicima u šumi »Konjska« obćine Predavač, kotara Bjelovar. U borbi ranjen je 1 oružnik koji je poslije dobivene rane umro. Komunisti iskoristili su gustu šumu i pobjegli.

23. XII. izvršen je oko 22 sata napad od grupe oko 30 komunista na vojničku stražu na Lonjskom mostu, istu razoružali i oduzeli 6 pušaka i 1 strojnu pušku. Ovom prilikom ubijen je zapovjednik straže.

15. XII. napali su 3 komunista u domobranskoj odori naoružani vojničkim puškama i samokresima seljaka Lahanjera u Koprivničkoj Rijeci tražeći od njega oružje.

16. XII. napala su 2 oružana čovjeka-komunista u s. Velika Vranska — kotara Koprivničkog — manastirskog lugara Katalinić Josipa, oduzevši mu pušku i naboje.

Raspoloženje naroda u Međumurju prema Mađarskim vlastima i nadalje je nepovoljno i nepovjerljivo zbog političkog pritiska od Mađarskih vlasti.

Strani vojni bjegunci:

Nisu se pojavili niti su uhvaćeni na teritoriju ovog Sбора.

Nedozvoljeni prelazi na granicama: šverc i slično:

Krijumčarenje životnih namirnica na svim granicama vrši se i pored najstrožijih kontrola vlasti.

Nedozvoljeni prelazi granica sprečavaju se svim sredstvima.

Odnosi sa pograničnim vlastima susjednih država:

Odnosi sa pograničnim vlastima susjednih država dobri su.

19. XII. otpočeo je željeznički saobraćaj sa Mađarskom preko završenog željezničkog mosta na Dravi kod Đekeneša.

OBĆI ZAKLJUČAK

Obće prilike u sjevernom djelu područja ovog Sбора povoljne su i bilo je svega nekoliko komunističkih akcija, bez ozbiljnih razmjera.

Prilike u južnom djelu područja ovog Sбора su nepovoljne a pogotovo u pogledu javne sigurnosti. Za potpuno likvidiranje pobunjeničke djelatnosti potrebne su jače snage koje bi mogle istodobno operirati u svim pravcima protiv pobunjenika.

Ekonomsko stanje u pasivnim krajevima kao i u onim u kojima su haračile pobunjeničke bande već je i sada veoma teško, a postat će daljim ulaskom u zimu još teže.

Pitanje pojačanja pojedinih posada i oružničkih postaja i pitanje njihovog jačeg naoružanja potrebno je žurno riješiti, kako bi se otklonilo i spriječilo njihovo uništavanje i upropašćivanje državnog materijala.

Mjere protiv sumnjivih i nepoćudnih osoba od strane svih naših vlasti energično se preduzimaju kako bi se javni red i mir, te osobna i imovna sigurnost građana što bolje i čim prije učvrstila, te opće prilike u državi normalizirale.«

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, MNO Zagreb 1/2

Zbornik VII, tom V. knj. 2, br. 156, str. 441—448

245

1942, siječanj 8.

Varaždin

Iz izvyještaja Kotarske oblasti za kotareve Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj Župi Zagorje, o političkim prilikama u Međimurju tokom prosinca 1941. godine

''Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast za Kotareve
Čakovec i Prelog u Varaždinu

Broj: Taj. 7/1942.

U Varaždinu, dne 8. siječnja 1942.

Predmet: Međimurje; političke prilike

Velikoj Župi Zagorje

u Varaždinu'

»... II. Na području čitavoga Međimurja vrše se dnevno hapšenja ljudi radi komunističke promičbe. Svi uhapšeni podvrgavaju se brzom suđenju na više godina teške tamnice. Među ostalima presuđeni su Senčar Metod, trgovac izŠtrigovenasedam, Kovač Tomislav, ljekarnik, izŠtrigove na šest i njegov sin Ivan Kovač na sedam godina teške tamnice. Mnogo hapšenja je vršeno preko božićnih praznika.

III. Na Stjepanje, dana 26. prosinca prošle godine prigodom održavanja seoske zabave u selu Orehovici, općina Mala Subotica u preloškom kotaru došlo je do strahovite tuče između mjesnog stanovništva i prisutne vojske. Čitavo selo podiglo se na mađarske vojnike te su motikama, sjekirama i sličnim isprebijali vojsku i nadošlo oružništvo i oduzevši im puške i ostalo oružje.

Do sukoba je došlo zbog izazivačkog ponašanja vojske prema okolnom seljaštvu...«

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kut. 245, reg. br. 14/2—3

246

1942, siječanj 10.

Novi Mar of

Iz izvještaja Kotarske oblasti Novi Marof Velikoj župi Zagorje o širenju komunističkih letaka

»... a) Komunizam: U posljednje vrijeme pojavila su se dva slučaja širenja komunističkih letaka i to jedan u selu Jakopovcu, općina Varaždinske Toplice Vanjske. Na Božićne blagdane nađen je jedan letak na cesti, te se sumnja, da bi istog mogao donieti koji prolaznik, odnosno radnik iz područja kotara Varaždin. Istragom se nije moglo ustanoviti izdavača, odnosno rasturača, međutim, istraga se vodi i dalje.

Drugi slučaj bio je daje komunistički letak bio stavljen u tiskanicu pak ga je seoski raznošač pošte dostavio naslovniku, o čemu se povel energična istraga, ali se i ovaj puta nije moglo ući u trag rasturaču. Istraga se i nadalje vodi...«

Original, strojopis

Sign., AH, VŽŽZ, kut. 2200, T. br. 34/42.

1941, prosinac — 1942, siječanj
Zagreb

Obračun o sakupljenim novčanim priložima u okviru Narodne pomoći u Zagrebu¹

	Prim.	Izd.	
Saldo XII mj. 41.	64.515.25	P.O. 71.291.-	^
M.O.Zgb. I mj. 42. 289.800.-	M.O.Zgb. <u>175.199.-</u>		j TM ' 2,61 490
M.O. Zgb. razno 1	<u>1.000.—</u>	246.490.	
ukupno	364.315.25	ac. M.O. <u>15.000.</u>	Saldo 102.825.25
		Zgb. 261.490.	

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, RO-D.S.-1/20

¹ Od 1. kolovoza do 31. prosinca 1941. godine u Zagrebu su preko organizacije Narodne pomoći bila sakupljena 991.924 dinara — kuna, dok količina sakupljenog materijala iznosi nekoliko tisuća kilograma. To su, međutim, podaci rekonstruirani samo na osnovi sačuvanih dokumenata, ali se zasigurno može pretpostavljati da su sakupljeni iznosi bili veći.

KAZALO OSOBNIH IMENA

A

Adžija Božidar 21, 98
Adžija Lidija 206, 277, 414
Alikadić Salko 116
Alkalaj Iko 109
Am an 392
Amanović Nikola 91
Androić Mirko 4
Antić Nikola 91
Antić Vicko 368, 390
Antonie Franjo 392
Antonović Branimir 107
Apler Blanka 143
Apler Rudolf 143
Apler Vera 143
Apler Zdenka 143
Artuković Andrija 102, 279
Atijas Benjamin 213, 337
Atijas David 337
Atijas Mirjana r. Mantiljo 337
Augustinčić 123
Augustinović Jozo 427

B

Babić 239
Babić Branko 107
Babić Fajko 287
Babić Franjo 107, 126
Babić Mirko 4
Babić Stjepan 104
Bačić Jelisava 310
Bačić Petar 102
Bagar Mirko 321
Bajat Dušan 193
Bajkovec Josip 326, 328, 368
Bajs Dragutin 370

Bakarić Vladimir 137, 176, 179, 206, 207, 276, 301, 333, 339, 345, 419
Baković Josip 219
Baković Rajka 392, 395, 426
Baković Zdenka 391. 392, 426
Balen Šime 160, 301
Balen Tomo 427
Baien Vica 277, 418
Balint Antun 325
Bailey Emanuel 114, 213, 214, 278, 331, 353
Balog Slavko 104
Ban Gabrijel 115
Ban Stevo 90
Banko Viktor 325
Barač Dragica 408
Barberić Pero 90
Bardossy Laszlo 20, 22
Barić Frane 426
Barić Gašpar 323
Barić Josip 323
Barić Lovro 323
Barić Valent 323
Barkiċ-Dugonjić Ivan 107
Bartović Đuro 364
Barzeta Ilinka 408
Basarić Jelena 408
Basić Milan 109
Basserman Zvonimir 346, 418, 426
Basta Ana 408
Bastašić Ilija 213
Batinić Savo 90
Beck Heinrich 429
Beck Jochan 429
Bedić Josip 324
Bedujanec Marcel 213
Begovac Hamdo 109
Bek Božidar 370
Bekić Milan 145
Beli Franjo 328
Belić Radovan 140, 164

Belinić Marko 197, 346, 418
Belinski Kuzman 109
Belošević Mirko 4
Belović Stjepan 4
Benak Tomo 191
Benceković Stjepan 197, 199
Benčić Božo 334
Bengez Slavko 230
Benički Antun 414
Benički Mato 4
Bergman Alfred 98
Berislavić Anđelko 165
Berislavić Antun 164
Berković Franjo 290
Berković Josip 290
Bermanec Juraj 107
Berus Anka 8, 79, 80, 271, 276, 301, 345, 418
Betlehem Andrija 288
Bezuh Sjepan 256
Biber Antun 8, 197, 277
Biberdžić Anđa 408
Biberdžić Dušan 408
Biberdžić Dušanka 409
Bijelac Mladen 91
Bijelić Anica 409
Bijelić Bosa 409
Bilin Ante 392
Biljan Ivan 333
Biljan Slavko 333
Bingulac Mirko 91
Binički Antun 80
Biškup Petar 182, 185, 186, 400
Blaškov 65
Blažek Artur 104, 105, 106
Blažeković Stjepan 4
Blažić Josip 370,372,373,374,375,376, 379, 380, 381
Blažić Matilda r. Rajner 372
Blažina Franjo 145
Bliihweis Josip 323
Bobinac Marija 409
Bobinac Stjepan 104
Bogdan Stjepan 80
Bogdanić Franjo 254
Bogdanović Đuro 91
Bogdanović Geoden-Geco 211, 282
Bogdanović Jovan 282
Bogožalec Josip 4
Boldižar Geza 324
Bolt Ivan 364, 365
Bolt Valentin 364, 364
Boris Štipan 333

Borjan Budislav 97
Boroša Eduard 219, 295
Borošak Milan 164
Bosak Karlo 291
Božac Ante 107
Božac Vladimir 107, 213
Božić Petar 107
Božičević Ivan 4, 197, 343. 344, 345
Brajković Pero 392
Brajković Zlatko 145
Braniča Vinko 4
Bregles Dragutin 322
Brezovec Ćiril 107
Brezovec Stjepan 319
Brezović Nikola 4
Breyer 196
Broz Josip Tito 45, 48, 52, 59, 94, 121, 128, 136. 147, 160, 173. 174, 178, 179,180, 181, 199, 219, 220, 221
Bručić Miloš 144
Brumnić Adam 228, 336
Brunović Milan 4
Bubalo Marija 409
Buć Stjepan 364
Budak Divko 107, 131
Budak Gvozden 140
Buden Franjo 363
Buden Tomo 4. 362. 363
Budrović Franjo 196
Buđoni 250
Bugarin Tomo 103
Buha Novka 409
Bujan Franjo 325
Bujasić Juraj 324
Bukovec Mirko 424
Buković Franjo 325
Bukša V. Mih. 231, 360
Bukvić Katica 418
Bulat Rade 8
Butković Ivo 145
Butorac Anka 419, 424
Butorac Jozo 277

C

Car Vladimir 4
Cazi Danica 419
Cazi Josip 219, 415
Cazin Đuro 427
Celinščak Ivan 222

Cerjak 171, 172
Cerovina Mara 409
Cerovina Milenka 409
Cerovski Božidar 25. 126, 142
Cerovski Nikola 130
Cesar Josip 280
Cesaree August 107
Churchil 263
Ciga Darinka 409
Ciga Ljubica 409
Ciganović Ana r. Krečirović 371
Ciganović Milan 371
Ciganović Stevo 370, 371, 374, 377, 378, 379
Cilić Sonja 234, 235
Cirkvenac Franjo 371
Cirkvenac Ivan 370, 371. 372, 373, 377, 378, 379, 381
Cirkvenac Terezija r. Trnski 371
Cobović Franjo 103, 104,
Crnić Rudolf 103
Crnogorac Simo 98
Crnović Stjepan 91
Cvetko Ivan 289
Cvetković Alojz 310
Cvetković Dragiša 12, 42, 58
Cvetković Josip 309, 310. 311, 312
Cvetković Marijan 247
Cvetković Mila r. Grabner 310
Cvetović Cvijan 146
Cvitković Ruža 409
Cvitovac Franjo 120
Cukina Janko 145
Cukor Vinko 333

Č

Čabarić Fabijan 87
Čačković Ivan 129
Čanković Bude 91
Čarni Režo 325
Ča uš Juraj 41, 110, 167, 184, 226, 281, 290
Čavić Marijan 159
Čavrak Antun 140
Ček Ivan 283, 284
Ček Mara r. Žinić 283
Ček Mika 283
Čolaković Milica 409
Čolić Anka 409
Čoporda Svetozar 90
Čorković Jandrija 182, 185

Čubelić Ivan 107
Čučić Marko 213, 226
Čuk Jakov 91
Čuklić Zvonimir 213
Čulig Štefa Špiljak 424
Čuljak Marko 427
Čuljat Josip 240
Čuljat Ljubica r. Jakopčić 240
Čumurdžić Damjan 92
Čunčić Dragutin 290

Ć

Ćehajić Husein 372
Ćehajić Kasim 236, 238, 239, 353, 367, 372, 373, 374. 375,376,377, 378, 379, 380,381, 382, 390
Ćehajić Sevdal r. Mulić 372
Ćukac Vjekoslav 230
Ćusak Ivan 230

D

Dabović Anka 409
Dakić Božo F97, 277, 335, 414
Dakić Dragutin 109
Damjanović Marko 250
Dančiloović Mitar 289
Dančiloović Nikola 211, 289
Daskaloović Milivoj 109
Dautović Tajib 109, 125
Debanić Marko 26
Deduš Vladimir 119
Delak(ć) Nikola 213, 225, 226
Despot Vera 424
Devčić Dragutin 289
Dežmanović Stanko 92
Dimić Nada 124, 139
Dimitrijević Raško 109
Dinter Branko 184
Dizdar Zdravko 4
Dobričić Stanojlo 90
Dobrić Ante 182, 185, 186, 390
Dočkal, doktor 140
Dodić Stanko 213
Dokmanović Nikola 89
Dragaš Milovan 90
Dragišić Milenko 92

Dragojević Mile 428
Dragojević Nikola 146
Dragojlov Fedor 214, 388
Drakulić Marija 409
Drakulić Vaso 89
Draušnik Juraj 25
Draženović Ivan 140
Drekalović Ljubica 409
Drljević Sekula 79
Drobac Tomo 146
Dropulić Ćiro 213, 368, 390
Drožić Stevo 146
Dučić Danilo 93
Dujan Stjepan 104
Dumbović Kata 131, 424
Dumbović Mato 108
Durjava Maks 193
Dvorščak Dragutin 124
Dvorščak Marija 124
Dvorščak Milan 213

Đ

Đaković Joco 332, 333. 335, 346
Đaković Stipe 181. 277, 346
Đanešić Marijan 108
Deri Jelena 324
Đokić Dunja 409
Đureković Emilija 237, 239, 309
Đurašević Tomo 144
Đurašević Vlado 144
Đurašković Đuro 164
Đurđević Đuro 90
Đurić Milka 409
Đurić Nada 409
Đurić Nedeljka 409
Đuričić Ranko 4
Đulaj Đuro 140

E

Ebenspanger Juraj 322
Engel Ilija 346, 414, 426
Engelhardt August 119
Engels Fridrich 33, 317
Erbežnik Draga r. Kutej 310
Erbežnik Marijan 334
Erbežnik Zvonimir 309, 310, 312

Erbežnik Zvonko 310
Eraković Mišo 213
Emest Petar 429
Ešpek Mirko 91
Ević Kristina 284

F

Feldman Ana 4
FerberIvan 193
Fergec Katica 424
Fergula Karlo 102
Fiket Stjepan 108
Fischer Stjepan 320, 326, 327
Fistrić Josip 183, 212, 213, 223, 225,
Fistrić Marija r. Tkalec 336
Fistrić Vjekoslav 336
Fišer Ada 421
Flajpan Stjepan 276
Frajtić Josip 189
Francetić Jure 142
Frdelja Slavko 108
Fridrich Vjekoslav 427
Frojndlih Emil 109
Fučko Stjepan 324
Fürst Anka r. Baran 336
Fürst Artur 336
Fürst Josip 213
Fürst Zvonko 183, 213, 336

G

Gaberšak Ivan 333
Gabor Dragutin 361
Gabor D. Ivan 361
Gabor K. Josip 361
Gajić Ljubomir 90
Galić Anton 330
Galinec Julius 287, 288
Galkowski Nikola 370
Galmahać 104
Galjer Ana r. Herak 240
Galjer Franjo 240
Galjer Nada r. Kafka 240
Galjer Vilim 240
Gašpar Đuro 236, 237, 238, 239
Gašpar Kata r. Turković 238
Gašparović Vilim 74. 153

Gavrančić Slavko 108
Gemajzel Nikola 244
Geres Tomo 103
Gerovac 117
Glash Slavko 402
Gligić Luka 92
Gлика Eugen 228, 230
Glika Ljudevit 228
Glika Štefa r. Zalcer 228
Gluhak Ivan 124, 138, 164
Glumac Slobodan 109
Gmajnić Josip 333
Gobac Ivan 331. 332
Gobac Julija 331
Gobac Vinko 331
Goldstein Slavko 145
Goldšmit Adela r. Schenbaum 372
Goldšmit Ignac 372
Goldšmit Josip 371, 372, 376, 380
Golub Đurđa 424
Golubić Stjepan 239
Golubić Vinko 427
Goring Hermann 43
Govedarica Joka 409
Grahovac Bojka 409
Grahovac Božica 409
Grahovac Laza 409
Grahovac Ljubica 409
Grba Milovan 91
Grba Nikola 92
Gredelj Janko 346, 426
Gregorić Melanija r. Methudy 84
Gregorić Pavle 84
Gregorić Pavle 31, 83, 84, 206, 207,277, 301, 339, 368, 388, 390
Gretić Branko 112
Gretić Ivan (Ivica) 112, 276, 333, 335
Gretić Marica 112
Grivičić 28
Grković Dana 90
Grković Dušan 109
Grković Finka 414
Grladinović 332
Grobnjak Jovan 256
Gros Hermina 143
Gros Ignac 143
Gros Josipa 143
Grospić Milan 310
Grozaj August 235
Grozaj Emilija r. Prohaska 235
Grozaj Marijan 182, 185, 186, 213, 234, 235
Grozđanić Nikola 91

Grozdanović Grozdan 93
Grubić Milovan 91
Grubješa Gospava 409
Grubješa Jovanka 409
Grubor Deva 83
Grubor Miloš 83
Grubor Petar 51, 83, 159, 181
Grünfeld Franjo 323
Grünwald Andor 323
Gržetić Josip 424
Gržetić Maca 424
Gržinčić Andrija 219
Gubec Matija 305
Guteša Zorka 409
Gvozdanović Dina 409

H

Haas Herta 83, 137, 174, 176, 178
Habek Mirko 119
Habek Slavko 400
Hajdin Branko 213
Hajdarević Stjepan 326, 327, 328, 368
Halapa Branko 362, 400
Halapa Dragutin 289
Halapa Josip 233
Halapa Jozo 289
Halapa Roza 289
Hamović Bosiljka 409
Hamović Ljiljana 409
Hamović Tijana 409
Hamović Zinaida 409
Harambaša Stjepan 104, 105
Haraminčić Ivo 319
Hebrang Andrija 51, 83, 124, 128, 137, 159, 160,176,181,206,276, 301, 33 5,33 9,346, 414
Hebrang Cecilija r. Strasser 83
Hećimović Jozo 108
Hegedušić Milan 399, 400
Heilgstein Draga r. Kopun 171
Heilgstein Dragoslav 171
Heilgstein Nada 171, 172, 173, 386
Heim Vladimir 237
Hein Fridman 334
Herak Mirko 103, 104
Herceg Franjo 4
Herceg Mila 421
Herman Nikola 97
Heršak Josip 108

Hidvegi Franjo 320, 326, 327, 328	Ivčević Ivan 126, 137, 148
Hirson Jakob 144	Iveković Ana r. Zeman 372
Hitler Adolf 14, 26, 27, 28, 41, 42, 44, 64, 68, 154, 194, 208, 258, 302, 304, 305, 306	Iveković Ljudevit 309, 337, 339, 370, 382
Hodak Josip 277	Iveković Mladen 207
Höffner Artur 191	Iveković Nikola 372
Homo va 221	Iveković Stjepan 4
Hoppe 224	Iveković Stjepan 370, 372, 375, 377, 380
Horvat Barbara r. Koletić 310	Ivković Miloš 90
Horvat Branko 259	Ivković Radojka 409
Horvat Dragutin 309, 310, 311, 312	Ivšak Ivan 108
Horvat Dragutin 213	
Horvat Ivan 197, 310	
Horvat Ivan 197, 321	J
Horvat Ivan 326	
Horvat Josip 108	Jadan Ivan 4
Horvat Josip 321	Jagodić Boro 144
Horvat Lovro 108, 213	Jagodić Dušan 144
Horvat Ljudevit 244	Jagodić Mijo 144
Horvat Marta 197	Jagodić Slavko 144
Horvat Terezija r. Lovrec 323	Jagodić Tomo 119
Horvat Tomo 361	Jagodić Veselin 144
Horvatić Franjo 237, 238, 239	Jajčanin Dušan 93
Horvatić Ivan 363, 373, 379	Jakobović Josip 110
Horvatin Mladen 85, 120	Jaković Mihailo 90
Hranilović Nikola 119	Jaković Petar 145
Hranilović Jovo 119	Jaković Simo 145
Hranilović Stjepan 377	Jakovljević Đuro 229
Hrzić Janko 223	Jakšić 76
Humski Franjo 108, 125	Jakšić Stevo 90
Hupert Milan 160, 206, 346, 415, 426	Jakšić T. Vojna 409
Husta Antonija r. Plamenčić 310	Jakupec Mato 229, 230
Husta Ivan 309, 310, 311, 312	Jakuš 149
Husta Petar 310	Jambrec Ivan 116
Huzjan Stjepan 324	Jambrec Zvonimir 151
Hvala Jaroslav 107	Jančić Ljubica 199
	Janić Slavko 4
I	Janić Vlado Capo 139, 247, 256, 391
	Jankez Grga 83, 160, 206, 277, 301, 346, 375, 390, 418
Ilak Josip 164	Janković Miloš 144
Indić Andelka (Seja) 409	Janković Antun 310
Indić Mladen 409	Janković Nikola 92
Indić Vukosava 409	Jedut Vinko 301
Ištvanović Ivan 310	Jeftić 55
Ivane Emil 4	Jelača Bogdan 400
Ivančan Stjepan 104	Jelača Vojin 4
Ivanković Adela 285	Jelenić Eta r. Pik 372
Ivanković Mirko 213	Jelenić Josip 372
Ivanović Zorka 409	Jelenić Mira 372, 376, 378, 380
	Jelenić Žiga 371, 372, 376, 380
	Jeličić Antenor 213

Jelić Ivan 4
Jelić Stjepan 108
Jelić Vera 424
Jelinić Franjo 364, 365
Jevtić Mileva 409
Jordanić Božidar 116
Jorgović Petar 405
Jovanović Danica 409
Jovičević Anđelka 409
Jovičević Ljuba 409
Jovičević Žarko 410
Jovičić Jezdomir 90
Jović Sofija 424
Jovović Boško 92
Jug Stjepan 291
Jurdan Marija-Ančik 426
Jurišić 149
Jurković Tomo 70
Jurjević Šime 334
Juršić Mato 105

K

Kačirek Vjekoslav 119
Kadržavek Danica 104
Kadržavek Ferdinand 104
Kafka Marija 240
Kafka Mirko 240
Kalanj Ignjatije 372
Kalanj Mila r. Halapa 372
Kalanj Nikola 371, 372, 375, 380, 381
Kale Juraj (Gjuro) 224, 225, 337
Kale Juraj 336
Kale Marija r. Matejić 336
Kaluderović Rade 92
Kamenar Ante 371
Kamnič Stjepan
Kanižai Antun 325
Karađorđević Aleksandar, kralj 106
Karanović Vukašin 4
Kardelj Edvard 128, 160, 207, 277
Kardoš Aladar 324
Kardoš Eugen 325
Karlić Ivan 281
Katalinić Josip 430
Katan Izak 109
Katić 125
Katić Natko 237
Kavgić Emil 91
Kavurić Stjepan 424

Kazić Ivan 108
Kazić Lavoslav 108
Kazić Petar 108
Keglević 411
Keglević Franjo 378, 381
Kenig Albert 287, 288
Kerel Nikola 119
Kereš Franjo 322
Keršovani Otokar 98
Kesić Anton 360
Kesler Mirko 109
Kete Adolf 109
Kević Jovan 109
Kezele Slavko 387
Klajić Đuro 211
Klarić Ivan 360
Klarić Martin 213
Klemenčić Luka 84
Kleščić Ivan 108, 130
Kličko Ivan 334
Klipe Pero 90
Kljajić Đuro 289
Knebl Franjo 253
Knežević Joka 410
Knežević Ljubica 410
Knežević Milutin 92
Knežević Vidoslava 410
Kobeščak Rudolf 114
Koch Slavko 281
Kogelman Đuro 109
Kohn Helena 143
Kohn Ljudevit 125
Kokot Mato 106
Kokot Mijo 103, 106
Kolar Ivan 104
Kolar Ivan ml. 104
Kolarić Andrija 325
Kolibaš Pero 390
Kolman Mijo 427
Komar Slavko 164, 213, 226
Komarica Zvonimir 108, 110, 182, 185, 186
Komljenac Jovo 92
Komljenac Kojo 92
Kon Hugo 109
Kon Ljudevit 109
Končar Dragica 346, 418
Končar Geco 84
Končar Rade 51, 82, 84, 124, 128, 132, 137, 147, 159, 176, 178, 179, 181, 207, 219, 220, 276, 301, 333, 334, 335, 339, 424

Končar Štaka 84

Kopinič Josip 94, 124, 128, 137. 147, 162, 180, 220, 301

Kopun Vladimir 4

Korasić Petar 109

Kordić Milan 428

Kordić Šime 287

Korduk Aleksandar 231

Koren Josip 324

Koričan Lavoslav 109

Korić Gojko 91

Korovidović Nedjeljko 90

Korporić Glinka 424

Korski Ivan 98, 160

Kos Marija 335

Kos Marijan 4

Kos Stjepan 362

Kosanović Jovo 390

Kosanović Milan 90

Kosanović Milutin 89

Kosec Marija 333

Kostelac 239

Kostolic Josip 320, 326, 327

Košak Rudolf 119

Koščević Dragutin 4

Kovač Gizela 323

Kovač Ivan 432

Kovač Pavao 320, 327

Kovač Stjepan 321, 327

Kovač Tomislav 432

Kovačević Bogdan 92

Kovačević Desanka 410

Kovačević Divna 410

Kovačević Mijo 144

Kovačević Mira 410

Kovačević Nikola 144

Kovačević Nikola 144

Kovačević Pero 144

Kovačević Stevo 144

Kovačević Stevo 92

Kovačević Stjepan 129

Kovačević Svetozar 144

Kovačević Tomo 144

Kovačević Vjekoslav 151

Kovačević Vojo 197

Kovačević Zvonko 39

Kovačić Albin 231, 234, 360

Kovačić Dragutin 130

Kozjak Vincent 321. 326

Kozlović Stojan 92

Kozlović Pero 92

Kozumović Milan 90

Krajačić Bosiljka r. Ević 284, 285

Krajačić Marijan 285, 424

Krajnović Milica 410

Kral Franjo 21

Kraljić Janko 213

Krančević Petar 289

Kranjc Karlo 229, 230

Kranjc Štefica 124

Kranjčavić Dušan 146

Kranjec Miško 326

Kraš Josip 160

Kraus Sigismund 98

Krčmar Josip 103

Kreačić Olga — Kovačić 407, 424

Kreačić Otmar 418

Kremer Albert 337

Kremer Aleksandar 337

Kremer Alfred 213

Kremer Malvina r. Lebović 337

Krizman Željko 119

Križanić Vera 424

Križnik Mihovil 4

Križnjak Franjo 291

Krndelj Ivan 108

Krsnik Drago 213

Krstulović Auren 237

Krstulović Vicko 160

Kršak Alojz 281

Krupp 43

Krznarić Stjepan 74

Krželj Mirko 213

Kučiš Stjepan 120

Kučiš Tomo 231

Kufrin Milka 4

Kuhar Stjepan 325

Kuhn Ivo 98

Kukić Marija r. Vukmirović 372

Kukić Marko 91

Kukić Milan 213, 370, 372, 374, 380, 427

Kukić Milorad 428, 429

Kukić Miloš 372

Kukolj Mihajlo 146

Kukora Ivan 90

Kulaš Đuro 92

Kulenović Muhamed 109

Kurilić Jelka 410

Kurilić Ranka 410

Kurilić Roza 410

Kušević Zvonimir 392

Kušić Milan 92

Kušić Rade 92

Kuzmijak Bara r. Perušić 235

Kuzmijak Dragutin 235
Kuzmijak Ivan 182, 185, 186, 234, 235
Kuzminski Ivan 119
Kuzmović Milan 90
Kvaternik Eugen 16, 17, 280, 339
Kvaternik Slavko 13, 18, 388
Kvrgić Đuro 146

Lučev Ante 213
Lučić Fabijan 290
Lukšić Berta r. Kecler 238
Lukšić Rudolf 236, 237, 238, 239
Lukšić Tomo 238
Lustig Andrija 364, 365
Lutenberger Aleksij 370
Luthar August 321

L

Laćan Marijan 4
Ladušić Aleksandar 139
Lah Marija 176
Lahanjer 430
Laketić Dušan 91
Lakić Juraj 322
Laksar Marijan 370
Lalić Mila 410
Lamešić Marko 182, 249, 369
Landripet Ivo 4
Langer Juraj 322
Lanji Franjo 321, 326
Lasić Ivan 139
Lazić Stevo 289
Ledić Marko 281
Ledinski Marija r. Rogina 371
Ledinski Mato 371
Ledinski Slavko 370, 371, 372, 373, 375, 377, 381
Lelić Olga 410
Lene Vito 360
Lengel Narcisa — Krizman 4
Lenjin V.I. 33, 35, 57, 313, 317, 318
Leskovšek Franc 207, 277
Leskovar Edo 51, 160, 276
Letikapa Ste van 92
Levi Avram 109
Levi Josef 109
Lidej Josip 87
Lisac Antun 360
Lišćević Miloš 92
Lolić Abid 109
Lončar Sinon 91
Lopandić Dimitrije 109
Lovinčić Ivica 160
Lovrec Ivan 321, 326
Lovrec Marija 324
Lovrić Nikola 428
Ložnjak Drago 108
Lučanin Dušan 92

LJ

Ljotić Dimitrije 79, 206, 314
Ljubić Petar 362

M

Mačan Stevo 213
Maček Vlatko 13, 63, 65
Mađarić Vlado (Viktor), 4, 120
Mahović Antun 310
Mahović Marija r. Miletić 310
Mahović Zvonimir 309, 310, 312
Majcenić Valent 108
Makar Bara 235
Makar Franjo 78, 234
Makatović Bosa 410
Maksimović Milan 93
Malbašić Stjepan 244
Malek Stjepan 323
Malešević Branko 124, 136
Malešević Milan 213, 225, 226
Malešević Mile 91
Malić Savo 92
Malović Josip 244
Maly Alojzije 392, 396
Mamula Jovan 90
Mandi Branko 334
Manić Petar 239
Manojlov Jelena 83
Manojlović Nikola 91
Manola Srećko 391
Marcapan Katica 235
Marcapan Martin 375, 377
Marcijuš Andrò 70
Marčetić Anka 410
Marenčić Franjo 286, 288
Maretić Stojan 92
Maričić Pavo 427

Marie August 62

Marie Branka 410

Marie Danka 410

Marić Lala 410

Marijan Milivoj 362, 373, 374, 379, 380, 381

Marijan Nikola 90

Marinić Pero Grgin 289

Marinković Đorđe 91

Marinković Ivo 391

Markon Marija r. Ilova 240

Markon Petar 240

Markon Slavko 240

Markotić Ružica 424

Markovac Pavao 108

Marković Branislav 410

Marković Jovo 91

Marković Jozo 145

Marković Mihailo 91

Marković Rade 92

Marković Stana 410

Marks Karl 33, 317

Martini Rigoleto 137, 147, 162

Marušić Drago 160

Marušić Stevo 92

Masten Petar 321, 326

Matagić Ivan 100

Mates Leo 124, 176, 179

Mates Vanda r. Novosel 285

Matetić Vlado 8

Matić Svetomir 4

Matijašić Tomo 362

Matiša Stjepan 400

Mažar Ivan 177

Medaković Nikola 90

Mehring 154

Merić Nikola 92

Mesarić Blaž 197

Mesarović Ana 410

Mesić Nikola

Mežnarić Rudolf 119

Micić Nikola 90

Miha Marinko 277

Mihailović Risto 91

Mihajlović 224

Mihalinec Mijo 310

Mihalinec Roza r. Jazlinski 310

Mihalinec Stjepan 309, 310, 311, 312

Mihaljević Vladimir 231

Mihaljević Živko 140

Mikan Ivan 104

Mikićec Darinka 410

Mikić Zorislav 75, 88

Miković Janko 129

Mikulić Cvija 410

Mikulić Ivan 230

Mikulišić Juraj 237

Mileković Stjepan 246

Miler Leo 108

Miletić Milan 109

Miličević Anda 410

Miličević Ilija 92

Miličić Jozo 246

Miličić Mijo 246

Miličić Tomo 246

Milinković Leopold 108

Milinković Vinko 108

Milišić Branko 228

Milišić Vinko 228, 336

Milković Ante 197

Milosavljević Ljubinka 199

Milušić Natalija 410

Milutinović Ivan 80, 199

Mirić Mihajlo 109

Mirković Ana r. Mikolčević 235

Mirković Antun 234, 235

Mirković Đuro 182, 185, 186, 236

Mirković Mate 116

Mirković Stjepan 235

Mišić Ružica 410

Mitrinović Cvija 410

Mitrović Ante 70

Mitrović Mitar 91

Mitrović Ratko 199

Mizler Milan 284, 366

Mlinarić Stjepan 140

Modrić Ljiljana 4

Molotov 57

Mojmir Martin 333

Momčilović Milan 90

Monšajm Herman 109

Moškov Ante 252, 253, 254

Možanić Ivan 291

Možanić Milan 291

Mrak Anton 108

Mraković Ljubo 164

Mravušić Krstinja 410

Mraz Franjo 373, 374, 378

Mrazović Karlo 51, 83, 276, 339, 368, 390, 418

Mrkalj Milan 195, 395

Mrvoš Pavle 4

Mrvoš Vladimir 90

Mućić Huso 362, 363, 427

Muhar Milan 160, 424
Musolini Benito 14, 26, 27, 28, 41, 44, 250, 258, 302, 303, 304, 306, 316

N

Nastić Sreto 91
Nedić Milan 314
Nemet Andrija 361
Nenadović Gaja 92
Nenadović Mitar 92
Nešović Blagoje 128, 147
Neuberger Stjepan 387, 426
Neumann Antun 323
Nikolajević Nikola 93
Nikolić Ilija 91
Nikšić Marijan 36, 39, 40
Nojman Mirko 109
Novaković Branko 91
Novaković Mile 182, 183, 184
Novokmet Anika 410
Novokmet Branka 410
Novokmet Boro 410
Novosel 333
Novosel Josip 115
Novosel Stjepan 145
Novosel Vanda 124. 174, 176. 178, 181, 276, 285, 335
Novosel Vilim 230
Novoselnik Tomo 223

NJ

Njakaš Franjo 322

O

Obradović Ilija 90
Obradović Milan 91
Obradović Stevo 90
Obran Matro 119
Obratil Aleksandar 108
Ocvirk 115
Ogrizović Slava 335
Ogulinac Franjo 254
Ogulinac Ivan 139

Ogulinac Josip 254
Okuka Milka 410
Oljača Mile 247, 255
Orešković Marko 51, 160, 221, 339
Orešković Nikola 44
Orlić Marko 334
Orlić Nikola 90
Orlić Košta 90
Ormuž Đuro 371
Ormuž Kata r. Lovriček 371
Ormuž Matija 370, 371, 373, 377, 378, 381
Osiaz Izrael 109
Osonji Teodor 324
Ostojić Stanko 168
Ostojić Vicko 99
Oštarijaš Đurdica 104

P

Pađen Branko 418
Pađen Lilika 418
Palmić Roko 213
Palošika Kata r. Bregovac 238
Palošika Slavko 236, 237, 238, 239
Palošika Stevo 238
Pančar Dule 390
Pankarić Bolto 362
Pap Pavle 51, 83, 128, 137, 147, 160, 174, 176, 179, 426
Pap Valerija — Kario 276, 346. 414
Papo Avram 109
Paprić Dafina 397
Paprić Đorđe 396
Paprić Lazar 397
Paprić Marija 397
Paramos Luka 183
Parazajda Ljubomir 91
Pasariček Stjepan 108
Pašalić Tomislav 4
Pavelić Ante 17, 18, 43, 53, 54, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 73, 79, 94, 151, 154, 156, 194, 200, 206, 208, 232, 250, 258, 262, 263, 266, 270, 279, 290, 293, 303, 304, 305, 306, 314, 319, 385
Pavelić Đuro 129, 131
Paver Josipa 4
Paver Vjekoslav 235
Pavešić Zdravko 108
Pavičić Tomo 253

Pavić Ilija 4
Pavić Stevo 211, 282, 289
Pavlek 114
Pavletić Ivan 141, 192
Pavličević Blaž 119
Pavlić Pavao 145
Pavlinek Franjo 108, 125
Pavlović Konstantin 4
Pećanac Košta 314
Pećar Zdravko 182, 185, 186
Pejnović Cvijeta 410
Pejnović Gospava 410
Pekvarić Ivan 105
Pelei Silvio 182, 184, 185, 186, 418
Pelin Antun 129, 130
Penić Josip 223
Perera Izidor 109
Perković Ivan 4
Perković Ivan Čaća 247
Perković Mileva 410
Perković Nikola 278, 329
Perl Gustav Benda 286, 288, 390
Pernar Đuro 213
Pesmeg Ivan 238
Pesmeg Jula r. Barolj 238
Pesmeg Josip 236, 237, 238, 239
Peršić 149
Peršin Miklež Ignac 87
Petaine 43
Petek Eduard 250
Petermanec Stanko 176
Petric Simo 119
Petruhar 393
Pijerić Evica 410
Pijevač Ljubica 410
Pintač Ivana 370, 382
Pintar Josip 104
Pinter Petar 324
Plako Ferdinand 334
Pleša Josip 129, 130
Počuča Jela 410
Podnar Josip 244, 245, 246
Pokas Ivan Bosi 387
Poklar Stjepan 213, 226
Ponedeljak 112
Pongračić Viktorin 119
Popović Dragica 410
Popović Dušan 144
Popović Jovo 410
Popović Jovo 144
Popović Ljubica 410
Popović Nikola 144

Popović Pero 4
Popović Srboslav 119
Popović Srpko 144
Popović Uroš 144
Popović Velko 144
Popović Vlado 83, 121, 124, 128, 137, 147, 159, 178, 179, 181, 205, 207, 276, 301, 334, 339, 346, 366, 367, 368, 385, 418, 425
Potočnjak Franko 293
Pozder Milan 211
Poznanović Dragan 146
Pražić Rastko 4
Predanić Joco 146
Predavec Đuro 105
Predavec Josip 102, 103, 105
Predavec Ljudmila 102, 103, 104, 105, 106
Predavec Zlatko 104
Prelovčić Ferdo 119
Premec Stjepan 230
Pribanić Đuro 364, 365
Pribanić Mijo 364, 365
Priča Ognjen 21, 98
Priča Štaka 410
Priča Zlatko 75
Prilika Đuro 289, 353, 376, 400
Primorac Antun 310
Prišlin Zlatko 26
Prodanović Marko 90
Prodanović Tihomir 90
Prpić 28
Prpić Karlo 394, 395
Prstec Ana 324
Puk Mirko 94, 279
Pulja Ljuba r. Rojčević 371
Pulja Makso 371
Pulja Milan 370, 371, 374, 379
Puparac Stevo 146
Puštek Martin 325

Q

Quisling 43

R

Rački Nikola 276
Radan Biljana 411

Radan Bosiljka 410
Radeka Vuka 423
Radeljević Ivan 125, 225
Radić Stjepan 209
Radičević Mile 92
Rado Ernest 109
Radojčić Stojan 92
Radosavljević Mile 199
Radosavljević Tošo 91
Radošević Mane 146
Radošević Mile 428
Radotić Danica 411
Radovanović Zorka 411
Radović Petar 90
Radulović Branko 213
Radulović Cvetko 213
Radulović Dmitar 428
Radulović Petar 428
Radulović Rade 92
Rafaj Drago 4
Rajmon Rudolf (Rudi) 183, 213
Rajner Dragutin 108
Rakić Krešo 140, 164
Raković Stevan 91
Ralašić 397
Ralić Radoslav 119
Ranković Aleksandar 199
Raspolić Franica r. Krizmanić 229
Raspolić Franjo 229, 230, 231
Raspolić Ivan 229
Rašić Tomo 226
Ratković Vladimir 92
Rauš Josip 400
Rauš Zvonko 381
Reberski 28
Rehntceer Antun 228, 230, 231
Rehntceer Slavko 228
Rehntceer Vjekoslava 228
Rehnizer Zlatko 334
Reichert Hans 227
Rendić Josip 108
Repec Dora r. Gašpar 229
Repec Janko 229, 231
Repec Josip 229, 231
Repec Marija r. Šešak 229
Repec Stjepan 229
Ribar Ivo Lola 199, 207, 419
Ribbentrop Joachim 22
Richtman Zvonimir 98
Riha Jelena 360
Rob Antun 51, 83, 124, 176, 179, 206
Rogina Stjepan 213

Rojčević Ana r. Sajatović 371
Rojčević Andrija 371
Rojčević Nikola 370, 371, 374, 379
Romanović Milan 213
Rončević Ante 362
Roosewelt Franklin 263
Rosenberg Andrija 323
Rosenzweig Viktor 98
Rožanković Josip 140
Rubinić Duško 234
Rukavina Ivo 37
Rukavina Josip 108
Rukavina Josip 77
Rukavina Leo 76, 77, 213, 226
Rukavina Marija 77
Rukavina Pero 164, 165
Rukavina Zlatko 4
Rumler Dragutin 331
Runjak Josip 4
Rupčić Fanika 333
Rušnjak Ivo 112

S

Sablić Damjan 92
Sabljak Adolf 170
Sabo Đuro 287, 288
Sabol Gustav 324
Sabolić Martin 287, 288
Sačarić Andrija Mali 387
Saili Dragutin 206, 277, 301, 339, 346, 419
Saks Mira 421
Salić Milica 411
Samardžić Dušan 109
Samobor Stjepan 399
Santo Gabrijel 162, 163, 400
Santo Marijan 176
Santo Matilda r. Vechner 163
Santo Stjepan 163
Sapović Stevo 90
Sasso Dragutin 414
Satler Mavro 143
Satler Pavla 144
Savičević Momčilo 104, 105
Savić Đuro 144
Schiebel Ana r. Hernhauzer 280
Schiebel Arsin 280
Schiebel Ivan (vidi Šibi Ivan)
Schware Ladislav 322
Sedlar Pero 163, 177

Seitz Aleksandar 103	Staničić Janko 213, 223, 226, 337
Seljan Drago 164, 213	Staničić Marko 222, 223, 337
Seljan Tvrtko 164, 165	Staničić Marta r. Stić 337
Senčar Franjo 325	Staničić Milan 213, 226
Senčar Metod 432	Staničić Petar 311
Sertić Ankica (Anka) 346, 426	Staničić Vjekoslav 131
Sesseglija Ljubomir 168	Staničić Vladimir 310, 311, 312
Sever 191, 192	Stanić Marko 319
Sever Ignac 103	Stanimirović Mihajlo 109
Sever Vincent 322	Stanišak Franjo 234
Siemens 43	Stanković Ljubo 91
Simenić Marko 159, 197, 205, 277, 333, 335, 345	Stanković Miloš 119
Simić Vladimir 101	Stanjo Stjepan 427
Simić Vlasta 101	Stark Eugen 109
Simović Dušan 12	Stepanović Simo 90
Simović Persa 411	Stepinac Alojzije 22, 24
Singer Elias 109	Stem Josip 322
Sinković Božo 333	Stem Ladislav 322
Sirotković Hodimir 8	Stevanović Zorka 411
Skenderović Nikola 87	Stevanović Zorka 411
Skojić Dragutin 146, 187, 251, 258, 259, 365, 429	Stić Nikola 226
Skora Stjepan 104	Štipan Aleksandar 323
Skora Vid 103	Stipanović Zlatko 334, 335
Skubić Ivan 104	Stipčić Mihailo 223
Skulec Ivan 129	Stipetić Vera 419
Smiljan Viktor 119	Stipković Mijo 223
Smiljanić Đuro 90	Stjepanović Mihailo 91
Smokvina 332	Stojadinović Milan 34
Smolčić Franjo 247	Stojaković Petar 92
Smolčić Maca 247	Stojaković Todor 92
Smoljanović Vaso 427	Stojsavljević Jovo 199
Solomun Ivanka, Nada 411	Stoponja Milan 90
Sorapić Anka 411	Strahinja Stjepan 322
Spahić Ana 411	Strugač Stjepan 213
Srbljan Dušan 119	Sudar Lazo 92
Srbljanin Ljuban 92	Sudar Mihailo 91
Srdoč Ivan 330	Sujoldžić Izet 109, 126
Srebrnjak Ivan 137, 174, 176, 179, 181	Suša Milan 119
Sremec Mijo 119	Sutlarić Ivan 74, 153
Smić Antonije 90	Svaljug Ivan 427
Srpak Ivan 321, 326	Svetličić Mato Svijetli
Sruk Branko 4, 104	Svhadl Antun 324
Stajić Tomana 411	Svilar Novak 92
Staljin 33,35,57, 73, 250, 258, 293, 294, 311, 313, 314, 317, 318	Svoboda Branko 120
Staničić Aleksandar 309, 310, 311, 312	Sztojay Dome 22
Staničić Anastazija 311	
Staničić Dragica 213	Š
Staničić Dušan 213, 226	Šadek Slavojka 4
Staničić Đuro 131	Šafran Ivan 8

Šagi Ljubica 421
 Šain Jovanka 411
 Šajatović Ljubomir 119
 Šajatović Velko 144
 Šajer Berta 144
 Šajer Elza 143
 Šajer Ima 143
 Šajer Jakob 144
 Šajer Maks 143
 Šajer Miroslav 143
 Šajer Nada 143
 Šajer Vilma 144
 Šajković Ivan 247
 Šakić Nikola 197
 Šalić Ante 4
 Šandor Stjepan 104
 Šantić Sanda Matijašević 335
 Šarić Ljubo 140
 Šćurić Andrija 4
 Šćurić Ivan 108, 125
 Šćurić Mato 400
 Šego Ikonija 411
 Šegvić Zlata 206, 277, 301, 345, 418
 Šeremet Stjepan 108, 137
 Šestak Ivan 290
 Šestić Martin 194
 Šešić Jovo 144
 Šiber Josip 108
 Šibi Ivan 278, 279, 280
 Šiftar Ivan 108, 125
 Šikić Ivan 74, 153
 Šiljkut Jovo 91
 Šimotić Stjepan 4
 Šimunac Ivan 427
 Šimunec Ivan 363
 Šimunec Stjepan 103
 Šimunić Dragutin 229
 Šimunić Franjo 427
 Šipković Vlado 229, 230
 Šipuš Matija 254
 Škatarić Arsenije 101
 Škrilec Ivan 325
 Škrilec Marija 325
 Škrnjug Stjepan 74, 153
 Škulec Ivan 103
 Š. Ljubica 421
 Šnajder Boško 419
 Šnerberger Mato 213
 Šnetrepl Uri 109
 Šonjara Vinko 164, 165
 Šorak Čedomir 91
 Šorak Elica 41 1

Šoštarec Mijo 387, 427
Šoštaric Ivan 370, 371, 373, 374, 377, 378
381
Šoštaric Jana r. Senković 371
Šoštaric Marko 371
Špalj Branko 182, 185, 186
Špiljak Dragutin 283
Špiljak Kata r. Ljubić 283
Špiljak Mika 283
Špitzer Miroslav 334
Špoljar Ivan 104
Špoljarić Antun 322
Šragaj Branko 183
Šrajber Adolf 109
Šrajer Lavoslav 108
Šregelj Branko 183
Šreš Ivan 87
Štajnberger Izrael 109
Štambuk Anđelko 83
Štambuk Elvira 83
Štambuk Zdenko 83
Štancer Slavko 111
Štefanac Matija 397
Štefančić Nikola 106
Štehlík Miroslav 229, 230
Šterger Vladimir 364
Štetić Ilija 90
Štetler Bobi 386
Štrbulec Stanislav 213, 225
Štrucer Vlado 234, 235
Štulić Stevo 92
Šubašić 193
Šufļaj Alojz 310
Šufļaj Alojz 309, 310, 311, 312
Šufļaj Milka r. Tončič 310
Šuh Valentin 108
Šuklje Krešimir 237, 239, 309, 370, 382
Šumenjak Vladko 188, 189
Šurlan Draginja r. Bundalo 192
Šurlan Mihailo 192, 193
Šurlan Milan 192
Šušnjar Petar 90
Švab Mladen 4
Švarcer Oskar 370, 371
Švorcan Danica 411
Švraka Nevenka 411

T

Tahi Ivan 108, 125
Tanović 213

Tasović Anđa 411
Tasović Stana 411
Tasović Stana 411
Tatalović Đuro 91
Tatalović Jovan 109
Telč Henrik 109
Tenderić Mirko 93
Teodosić Slavko 92
Tešanović Jovanka 411
Tićak N. 21
Tiljak Ljudevit 21, 97
Timar Zsigmond 99
Tišma Lazar 91
Tkalčević Slavko 109, 126
Toholj Fimija 411
Tolstoj Aleksej 180
Tomanić Genoveva 235
Tomašević Ivan 212
Tomašković Stjepan 86
Tomić Niko 108
Topalović Stana 411
Tošević Mil ka 411
Toth Dragutin 385
Trgovčić Jure 183
Triglavčanin Boris 140
Trninić Nada 411
Tmski Stjepan 333, 334
Troll 98
Trubelja Đuro 4
Tubikanec Stjepan 188, 189
Tucman Josip 418
Tuđman Stjepan Štefek 247
Tumpak Bara r. Brdač 283
Tumpak Nikola 283
Tumpak Stjepan 283
Turčić Franjo 394
Turčić Mato 394
Turk Al bin 108
Turk Teodor 21
Turkman Ivan 244
Turković Aleksandar 108
Turković Josip 109, 213, 226
Turković Ružica 80, 83, 276, 414, 424

U

Ulmek Miloš 90
Urabić Franjo 213, 225
Uroić Stjepan 118
Uzelac Anka 411

Uzelac Danica 411
Uzelac Ljubica 411
Uzelac Milan 160
Uzor Stanko 93

V

Vajda Juraj 325
Vajda Petar 323
Valanović Lazo 92
Valdec Ivan 176
Valdec Zvonimir 176
Valj Zdenka Volf 420, 424
Valjin Blaž 109
Vanić Mirko 160, 176
Vantić Nikola 119
Vardaj Ana r. Sabo 237
Vardaj Ivan 236, 237, 238
Vardaj Josip 237
Varićak 333
Varićak Milan 426
Varga Antun 322
Varga Josip 323
Varga Stjepan 250
Vasić Dositej 37
Vasiljević Andrija 90
Vasiljević Nikifor 91
Vasiljević Radojka 411
Većeslav Cvetko Flores 207, 213, 226
Veinstengel Franjo 322
Velagić Pero Stankov 289
Vidaković Dušan 164
Vidaković Pavle 418
Vidatić Blaž 109
Vidnjević Ivan 192, 237, 239, 309, 370, 382
Vidović Bolto 394
Vidović Stjepan 394
Vincek Albin 109
Vinčeroti Oskar 119
Vinković Ivan 224
Vitanović Dušan 144
Vitasović Vladimir 109
Višek Drago 213, 337
Višek Janko 337
Višek Slava r. Kokolek 337
Višnjić Nikola 91
Vlahek Rudolf 322
Vlahek Stjepan 109, 140, 141

Vlahović Joža 51, 83, 160, 198, 199
Vlahović Velimir (Veljko) 198
Vlaj Ljudevit 324
Vlkov Rade 199
Vodopija Tomo 129
Volčanšek Ivanka 285
Volčič Stanislav 109
Vorkapić Andrija 91
Vorkapić Miloš 146
Vorošilov 250
Voznesenski 57
Vrabčević Janko 226
Vrabec Mirko 323, 328
Vračarić Lazo 278. 279. 280
Vračarić Ljubica r. Smolčić 280
Vračarić Ljubo 280
Vračarić Štefica r. Jalovac 280
Vračarić Tomo 280
Vragović Đuro 256, 332
Vragović Josip 61, 228, 285
Vrančić Giza 143
Vrančić Nikola 254
Vranek Mato 104
Vraneš Sava 411
Vranić Ivan 104, 246
Vranković Vladimir 237, 309, 370
Vrbaneć Ivan 323
Vrbanić Stjepan 176
Vrcelj Petar 91
Vučetić Božidar 4
Vučetić Emil 213
Vučković Pero 371
Vučković Stana r. Maravić 371
Vučković Stevo 370, 371, 374. 375, 379
Vujanović Stanko 92
Vujičić Nikola 400
Vujić Ivan 104
Vujnović Marija 411
Vujnović Milica 411
Vujović Mira 411
Vuk Mate 109
Vukasović Jelka 411
Vukmanović Svetozar 221
Vuković Todor 109
Vukša Milan 90
Vulelija Berislav 109
Vuletić Branko 140
Vurdelja Košta 193
Vurić Slavko 103
Vurušić Mirko 321, 326
Vutuc Mirko 84

W

Weinreber Mira 143
Weinreber Stanka 143
Weinreber Zora 143
Weinreber Zlatko 143
Weis Deneš 4
Weis Karabela 255
Weis Ljerka 143
Weis Marijan 143
Weis Mira 143
Weis Mirko 322
Weis Samuel 143
Weis Vilma 143
Werner -Ivan 140
Wertheim Pavao 83

Z

Zajelac Mladen 146
Zaninović Franjo 400
Zatezalo Dragutin 212, 213, 223, 225
Zatezalo Nikola 91
Zastavnik 211
Zatler Urška 276
Zdjelar Lazo 146
Zelenbaba Ana r. Kesić 44
Zelenbaba Dušan 44
Zelenbaba Todor 44
Zelenović Persa 411
Zima Franjo 119
Zlobec Mario 118
Zmijanac Stevo 146
Znidarčić Henrik 414
Zoltan Brnad 130
Zorman Stanko 320, 326, 327, 328. 368

Ž

Žaja Andrija 109, 140, 141
Žakula Milica 411
Žakula Nada 276
Žanić Ivan 334
Žarić Slobodan 4
Žele Anton 109, 126
Žerdik Olga — Kovačić 285, 335
Žganec Ankica Brodarac 424
Živanović Kostijal 352
Žmavec 212

KAZALO GEOGRAFSKIH IMENA

A	Bjelina 83
Afrika 43	Bjelovar 5, 6, 59, 106, 113, 143, 159, 167,
Albanija 56	168, 186, 194, 195, 196, 197, 202,211,
Amerika 180, 261, 280, 314, 316, 348	213, 214, 217, 232, 233, 236, 237,238,
Arajlovac 93	248, 258, 259, 269, 274, 282, 286,287,
	288, 289, 302, 303, 304, 306, 309,322,
	329, 330, 337, 340, 341, 346, 349,352,
	353, 361, 363, 364, 365, 366, 369,370,
	372, 381, 385, 389, 390, 394, 395,399,
	411, 413, 426, 427, 429, 429, 430
B	Blatnica 238
Bačevac 83	Blinjski Kut 221, 248, 403, 404
Bačko vica 211, 288, 289	Bodsopolje 74
Babinac 238	Boka Kotorska 226
Badelov Breg 183	Bolfan 119
Badovinci 224	Bolivija 391
Balatun 410	Boošu 143
Balkan 16, 34, 35, 49	Borčec 188, 231
Banija 255, 390, 391	Borovljani 372
Banova Jaruga 82, 197, 403, 404	Borongaj 404
Banjaluca 130, 170, 235, 241, 275, 363	Bosanska Kostajnica 93, 331
Batjend 321, 325	Bosanski Brod 123
Batrovci 91	Bosanski Novi 387
Beč 29, 241	Bosanski Petrovac 83
Bedekovščina 416	Bosiljevo 427
Bednja 119	Bosna 33, 49, 64, 66, 79, 159, 200, 209,
Belgija 43	215, 216, 220, 275, 302, 303, 304, 305,
Beočin 228, 230, 231	357, 372, 378, 387
Beograd 13, 14. 34, 42, 52, 55, 58, 63, 80,	Bosna i Hercegovina 15, 57, 59. 142, 315,
90, 91, 94, 105, 126, 136, 170, 171, 173,	405, 407
175, 179, 180, 181, 198, 206, 207, 219,	Botanički vrt 163, 164, 171
248. 301, 335, 345, 372, 405, 417	Bović 130
Berek 78, 364, 368, 369	Božjakovina 185
Beretinci 294, 295	Brač 83
Berlin 22, 29, 44	Branožac 92
Bihać 137, 236, 372, 409, 410	Brckovljani 110, 185
Bijelnik 254	Brestovac (Garešnički) 236, 250, 257, 258.
Bijeljina 409, 410, 411	428
Bilogora 186, 282, 330	Breza 91
Bistra 189	Brezje 287

Brezovac 125
Brezovica 106
Brinje 74, 263, 271
Brod 81, 82, 158
Brod na Savi 202, 235, 298, 361
Brod Slavonski 269
Bršljenica 389
Brusnik 92, 93
Bubana 289
Bubnjarci 401
Budaševo 247
Budimpešta 18, 22, 29, 38, 193, 324, 339
Budinjak 224
Bugarska 13, 14, 316
Bukovac 78
Bukovac Donji 70
Butković Breg 129
Buzovec 324

C

Cabuna 280
Caprag 99, 100, 168, 190, 221, 248, 334, 363, 402, 404
Carevdar 236, 238, 402. 403
Centar (Zagreb) 408
Centerovac 322
Cerje Tužno 166, 403
Crikvenica 74
Crnac 253, 255
Crna Gora 15, 49, 53, 56, 57, 59, 79, 104, 127, 154, 174, 209, 315. 405, 407
Crna Vlast 282
Crnjaci 92

Č

Čačak 53
Čair 146
Čakovec 5, 6, 18, 19, 40, 41, 99, 187, 218, 219, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 338, 339, 368, 431
Čazma 5, 6, 49, 51, 168, 185, 204, 238, 275, 281, 362, 385, 389, 426, 429
Čehoslovačka 43
Čepin 397
Češka 154, 209
Čnomerec 116, 118

Čulinec 184
Čučići 226
Čukovec 119, 144

Ć

Ćurčići 225

D

Dalmacija 14, 27, 31, 33, 35, 53. 56, 57, 59, 63, 64, 66, 72, 152, 156, 200, 215, 216, 261, 263, 265, 266, 338, 358, 405, 407, 417
Danska 43
Daruvar 91
Dejanovac 281
Delnice 125, 202, 225, 226, 271, 275, 340
Delovi 371
Detlak 92
Divoselo 408
Doboj 91, 241
Dobrljin 192
Dobrodol 184
Domašinec 325
Domoslavec 130
Donja Dubrava 225
Donja Lendava 143, 324
Donja Poljana 325
Donja Stubica 5
Donji Hrašćan 322, 323, 327
Donji Križ 427
Donji Kućan 393
Donji Marinkovac 362
Dotrščina 44, 226
, Draganić 110
Dragović 92
Drašći Vrh 225
Draškovac 323
Drava 19, 40. 393, 431
Drina 241
Drnje (kod Koprivnice) 202, 203, 271, 298, 422
Drnje (kod Krapine) 235
Drniš 98
Drvar 331, 332
Dubrava 78, 90, 92, 182
Dubrava (kod Čazme) 362

Dubrava (Ogulin) 409
 Dubrava (kod Zagreba) 78, 235, 368, 369
 Dubrovnik 411
 Duga Resa 235
 Dugo Selo 5, 102, 103, 104, 105, 106, 185,
 186, 386
 Dunav 19
 Dvorišće 103
 Dvor na Uni 256

D

Dekenješ 431
 Delekovac 361
 Đurđevac 5, 6, 168, 191, 194, 195, 240,
 289, 362, 390, 394, 395, 399
 Đurmanec 111, 112

Engleska 11, 32, 54, 55, 64, 65, 180, 210,
261, 314. 316, 348
Evropa 32, 43, 49, 67, 154, 200, 209, 292,
293, 294, 302, 303, 313, 314, 327, 382,
384

F

Francuska 43, 54

G

Gacka 282
Gaj 78
Gajevo 78
Garešnica 5, 98, 146, 186, 187, 250, 257,
258, 259, 364, 365, 367, 389, 390, 428,
429
Garešnički Brestovac 238, 387, 389, 390,
428
Gardinovac 323
Garjevica (planina) 427, 430
Genterovac 322
Gлина 255, 256

Goljak 223
 Gomirje 90
 Gorenci 78
 Gorica (Trebinje) 411
 Gorjakov 225
 Gornja Dubrava 78
 Gornja Rijeka 398
 Gornje Sredice 302, 304, 306, 309
 Gornji Kraljevec 322, 325
 Gornji Klasnić 255, 256
 Gornji Kućan 393, 394
 Gornji Podgradci 93
 Gornji Pustakovac 321, 322, 324
 Gornji Stenjevec 187, 188
 Gornji Šarampov 281
 Gorski Kotar 123, 159, 205, 350
 Gospić 21, 93, 142, 146, 196, 263, 300,
 408, 410, 411, 421, 424
 Graberje 427
 Grac 323
 Gračac 98, 300
 Gračac (na Žumberku) 223, 225
 Gračani 78
 Gradac 51, 345
 Gradac (kod Petrinje) 390, 391
 Gradina 83
 Gradinovac 323
 Gradiška 202, 300
 Gradusa 92
 Grahovljani 92
 Grčka 43
 Greda 190, 256, 283, 402
 Grič 224
 Grubišino Polje 83, 90, 91, 289, 390
 Gudovac 59, 90
 Gunja 91
 Gušće 252, 254, 255
 Gyékényes 19

H

Hampovica 194
Hercegovina 154, 423
Hlebine 371
Horvati 125, 148, 402
Hrastelnica 247
Hrastine 130
Hrastovac 98, 405
Hrvatska 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21,

22, 23, 24,	26, 27, 29,	30, 31, 33,	Jakovac 225
38, 48, 49,	52, 53, 54,	57, 59, 61,	Jakovac 90, 353, 362
64, 65, 66,	67, 69, 70,	71, 73, 74,	Jermenište 224
80, 83, 84,	94, 96, 97,	99, 103, 106, 110,	Jesenice 53
112, 113, 114,	120, 121, 126,	132, 136,	Jesenje 416
137, 141, 145,	146, 147, 150,	151, 152,	Jezemice 224
153, 154, 155.	156. 160, 163,	167, 168,	Ježevo 103, 139
169, 170, 173,	174, 175, 178,	179, 180,	Josip Dol 90, 92
181, 182, 183,	186, 187, 188,	190, 198,	Jugoslavija 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 27,
199, 200, 202,	206, 207, 209,	215, 216,	29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 41, 42, 43, 44,
218, 219, 220,	261, 263, 264,	266, 267,	48, 49, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 68,
271, 279, 280,	281, 283, 284,	285, 286,	79, 80, 112, 126, 132, 136, 152, 153,
288, 290, 293.	294, 295, 298,	302, 304,	155, 160, 170, 175, 178, 181, 193, 267,
305, 306, 309,	318, 328, 329,	330, 331.	294, 296, 313, 314, 315, 316, 317, 318,
332, 337, 340,	349, 352, 357,	358. 359,	326, 327, 328, 349, 357, 359, 384, 405,
366, 382, 385, 390, 392,	404,	405, 407,	406, 407
412, 419			Jurkovo Selo 225
Hrvatsko Zagorje 59, 304, 305, 338			Južna Amerika 391

1

Ilidža 91, 98
Ilok 322
Istra 27, 224, 225, 229, 267
Italija 13, 27, 28, 29, 32, 34, 53, 57, 63,
66, 137, 152, 162, 216, 226, 229, 263,
266, 304, 332, 357, 382
Ivanec 5, 119, 144, 166, 291, 322, 396, 397
Ivanić Grad 5, 49, 50, 82, 125, 197, 202,
204, 205, 275, 281, 301, 314, 385, 401,
405
Ivanska 236, 237, 238

J

Jabukovac 410
Jadovno 421
Jadransko more 14, 22, 33
Jajce 90
Jakopovac 398, 432
Jalžabet 403
Janja 91
Jarak 229
Jaran 78, 368, 369
Jasenovac 21, 141
Jastrebarsko 5, 6, 125, 138, 148, 197, 212,
222, 223, 224, 226, 337, 419, 421, 422,
423, 424

K

Kalinovica 84
Kalnik 90, 236, 237, 288, 328
Kalje 222, 223, 224, 225, 226
Kamanje 401
Kaniška Iva 364
Kapela 370, 375
Kaptolska Tišina 139
Kaptolski Breg 177
Karlovac 6, 90, 91, 110, 122. 138, 145, 148,
158, 159, 188, 190, 198, 202, 212, 223, 225,
248, 271, 344, 345, 390, 391, 401
Kašina 184
Kašljavac 288, 289
Kerestinec 18, 21, 84, 98, 107, 110, 116, 119,
120, 121, 122, 124. 125, 129, 130, 131, 136,
137, 138, 140, 141, 147, 162, 169. 175, 179
Klada 130, 131
Klanjec 5
Kloštar Ivanić 280, 281, 362
Kloštar Podravski 191
Knapić 397
Knin 44, 97, 98
Knjeginac 119
Kobasičari 375
Komin 143
Končarev Kraj 84
Konjsko Brdo 77
Kopčić Brdo 387, 427

Koprivnica 5, 6, 21, 75, 89, 95, 96. 97, 143, 168, 191,194,195. 237, 28 6, 28 7,288, 329, 330, 353,361, 362, 363, 371,372,378, 388, 390, 411, 412, 419, 424
Korpičnička Rijeka 430
Kordun 122, 200, 209, 262, 263, 302, 303, 304, 305. 357, 384
Korenica 84, 410
Koruška 315
Kostajnica 391
Kostanjevac 222, 223, 224, 225
Kostel 223, 224
Koševo 91
Kotoriba 325, 338
Kovačevac 90
Kovča Draga 92
Kozinščak 103, 104
Kraljevac 90
Kraljevac 325
Krajiški Brđani 404
Krapina 5, 6, 111, 112, 157, 158, 202, 235, 299, 367, 415, 416
Krapinske Toplice 74, 235
Krašić 211, 212, 222, 223, 224, 225, 248
Kričke 97
Križevci 5, 90, 236, 238, 239, 287. 390, 403
Krsovo 90
Kruščica 412
Kučan Marof 393
Kuče 290
Kukunjevac 92
Kupa 110, 366
Kupjak 225, 226
Kusonja 92
Kustošija 78, 187, 188, 189, 225, 234, 408, 426
Kutić 148
Kutina 5, 6, 146, 187, 401, 429, 430
Kutinica 146, 428, 430

L

Ladanje dolnje 291
Ladislav 389, 390
Legrad 322
Lekenik 138, 190, 254, 401
Lendava 325
Lenjingrad 317
Lepavina 402, 403

Lepoglava 21, 97, 118, 120, 131, 144, 202, 203, 271, 298, 413, 419, 421, 422, 423
Leskovac (kod Zagreba) 125
Leskovac 143
Letina 322
Ležimir 92
Ličko Petrovo Selo 409, 410
Lijevi Štefanki 110
Lika 72,82,123,159, 200, 209, 262, 263,275, 282, 301,303, 304, 305, 345,357,358,384, 417, 423
Lipovac 427
Lipovljani 403
Loborgrad 408, 411, 412
Lonja (rijeka) 253, 255, 281, 386
Ludbreg 5, 88, 89, 120, 142, 143, 144, 145, 168, 274, 370, 398, 400, 402, 403
Lug Poznanovečki 115
Lukarišće 103, 104

LJ

Ljubinje 408. 409, 410, 411
Ljubljana 138
Ljubljana 78, 368, 369

M

Mače 114
Mačkovac 323
Mađarska 13, 14, 18, 19, 20, 22, 27, 37, 41, 99, 130, 154, 216, 218, 431
Mađarevo 101
Maja 256
Majerje 318, 319
Makedonija 15, 49, 57, 405, 407
Mala Bršljenica 390, 428, 429
Mala Subotica 432
Mali Bukovec 143
Mali Grabičani 91
Mali Gradac 254, 255, 256
Mali Grđevac 289
Maribor 53, 193
Markuševac 78
Markušhaz 325
Martijanec 120, 403
Maruševac 291

Međimurje 18, 19, 20, 22, 27, 31,38,41,98, 99, 156, 200, 215, 216, 218, 261, 263, 320, 328, 329, 338, 367, 368, 430, 431
Mezgraja (Bijeljina) 410
Mihaljevac 324
Mirkovci 92
Mirna (rudnik kod Koprivnice) 388
Mišulinovac 404
Mlinoga 256
Mlinska 427
Modriča 410
Mosdenovac 325
Moskva 73, 180, 206, 233, 302. 317
Moslavačka Gora 385
Moslavačka Gračanica 401
Moslavina 31, 146, 187
Mostar (kod Kloštar Ivanića) 362
Mostar 193, 408, 409, 410, 411
Mučna Reka 91, 403
Mura Keressztur 19
Murska Sobota 322, 324. 325, 326
Mursko Središće 321. 323
Murter 74

N

Našice 197
Nedelišće 321
Nedeljanec 318, 319
Nemila 91
Nilwascha Wiss 280
Nizozemska 43
Norveška 43, 154
Nova Gradiška 81, 276, 367, 411
Novaki 78, 295
Nova Rača 211, 288
Novigrad Podravski 352, 353, 362, 363, 371. 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 289, 405
Novi Marof 5, 101, 102, 119, 398,432
Novoselec — Križ 182, 184, 401
Novoseljani 370, 400
Novska 367, 401

NJ

Njemačka 13, 27, 28, 29, 32, 34, 53, 63, 64. 65, 66,67, 68 , 69, 72, 80, 84, 85 , 86, 146, 206, 303, 304, 326, 357, 367, 382

O

Obedišće 103
Oborovska Preseka 104
Obrež 138
Odra 139, 283
Ognjanovac 224
Ogulin 89. 90, 91, 193, 225
Okrug Vinogradi 222, 225
Okučani 275
Oluro 395
Oplenac 106
Orehovica 114. 115. 432
Orle 104
Ormož 291
Orovac 232, 233, 288, 289
Osek 125
Osijek 49, 51, 157, 158, 202, 275, 301, 340, 387 397, 418
Oštrec 224
Otočac 282, 409
Otok 78
Ozalj 5, 138

Pleš 224
Podbrežje 140
Podgorač 197
Podgorci 399
Podgorje 226
Podravina 304
Podsused 75, 76, 78, 116, 117, 138, 149, 150, 198,190, 191,228,229,230,231, 233, 234. 248, 249, 401. 402
Poklek 224
Pola (Pula) 229
Polača 98
Poljančani 353
Polje 93
Polje Smiljano (Gospić) 411
Poljska 43, 154, 209
Ponikve 90, 92, 188, 189
Popovac 146. 428
Popovača 253, 254
Poznan ovec 115
Prečec 386
Predavec 370, 399, 430
Pregrada 5, 212, 225
Prelog 99, 322, 323, 431
Presekovo 139
Prespa 361
Presto 324
Prgomelj 186
Prgomir 90
Pribislavec 321, 323, 324, 327
Prijedor 91
Pri kraj 185
Primorje 27, 31. 200, 205, 261, 263
Primorska 315
Prnjavor (kod Bjelovara) 370, 399, 400
Prozorje 104
Prugovac 240, 289

R

Rača 241
Radilović 225
Radoišće 398
Radovište 119
Rakov Potok 88, 124, 125, 137, 148, 288
Rasinja 144, 402
Razbojište 197
Rečica 110, 427
Remete 69, 70, 78
Remetinec 78, 117

Resnička Trna va 78
Reškovci 400
Rijeka 19, 135, 226, 323, 324
Rijeka Krapina 403
Rim 29, 63
Risan 225, 226
Rogoža 146
Rude 211, 212
Rugvica 105
Rujevac 256
Ruma 98, 228
Rumunjska 154
Rusija 35, 73, 105. 193, 373

S

Samobor 5, 21, 75, 84, 85, 86, 87, 106, 124, 125,129,131.137, 148,275,309,310,311, 312, 385
Samoborska gora 122
Sandžak 405, 407
Sarajevo 93, 98, 142, 235, 241, 301, 337, 408, 409, 411, 417
Sarvar 37, 38
Sašinci 119
Sava 19, 76, 78, 106, 117, 118, 139, 149, 253, 254, 255
Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR) 11,12,13,15,16,25,29, 30, 31,32, 33, 34, 35,42,43,49, 52,54,55, 57, 65,67, 68, 69, 71, 72, 74, 85, 113, 127, 132, 133, 134, 146,151, 152, 153, 154,155, 156, 160, 170, 174,175, 180, 188,201,202,208,210, 215,216,258, 260, 261, 263,270, 292, 293, 294, 302, 303, 304, 305, 306,313, 314, 315, 316, 317,318,319, 328, 338,348, 349, 352, 356, 359, 383, 384, 385
Savska Ves 339
Savski Marof 78
Savski most 219
Savsko naselje 122
Sego vina 119, 144
Sela 283
Selce 83
Sesvete 5, 181, 182, 183, 186, 190, 235, 402
Severin 211, 289, 400
Sisak 5, 6, 82, 99, 100, 123, 139, 140, 158, 168, 177,190,191, 198, 202,241,244. 245, 246, 247,248,251, 252, 253,254, 255, 256, 283, 331, 334, 390, 391, 402,404,405,420,429

Sisak Predgrade 37, 100, 221
Sivnica 321
Sjedinjene Američke Države (SAD) 210, 294, 348, 383, 384, 385
Sjeverna Hrvatska 366, 367
Sjeverozapadna Hrvatska 5, 6,7,8, 191,405, 412
Slakovec 325
Slapnica 225
Slatina 91, 240
Slatinski Drenovac 240
Slavetić 322, 323, 324
Slavonija 27, 31, 65, 72, 197, 218, 304, 305, 338, 366, 367, 388
Slavonska Požega 168
Slavonski Brod 31, 81,98,132,158,271,361
Slovenija 15, 20, 35, 49, 53, 56, 57, 180, 198, 209, 225, 405, 407
Slunj 228
Sljeme 182
Sombathelj 37, 38
Sopnica 183
Sošice 224, 225
Saubetlent (Amerika) 325
Sovjetska Rusija, vidi Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika
Sovjetski Savez, vidi Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika
Split 33, 82, 138, 159, 164, 170, 202, 425
Sračinec 318, 319, 393
Srbija 15, 27,49, 53, 56, 57,79,127,154,168, 174,198,206,209,241, 315,350,357, 384, 388, 405, 407
Srdinac 353, 371, 375
Sredice 91, 353
Srijemske Laze 91, 92
Stakići 223
Stančići 212, 222, 226
Stara Plavnica 144
Stari Glog 90
Staro Čiče 290
Stenjevec 78, 188, 189, 228, 229, 402
Stić 222, 224, 226
Stinjani 224, 225, 336
Stojdraga 224
Stolac 409, 410, 411
Stolice 207, 221
Stražnjevec 166
Strmac 311, 312
Stubica 385
Stupovača 146
Stupnik 116, 117, 118, 125, 417

Stupnička šuma 117, 125, 138
Sunja 191, 252, 253, 255, 403, 404, 405
Sušak 19, 33, 135, 202
Sveta Jelena 320, 321, 324
Sveta Katalena 191
Sveta Klara 190, 219, 402
Sveta Nedjelja 117, 129, 130
Svetice 140
Sveti Ivan 385
Sveti Ivan Zelina 202
Sveti Juraj na Trnju 324
Sveti Križ Začretje 115
Sveti Martin 131
Sveti Petar Orehovac 287
Sveto Trojstvo 248
Svrženo 223, 225

Š

Šabac 241
Šarampov Gornji 281
Šemovci 194, 362
Šestine 69, 70, 78
Šibenik 74
Škofja Loka 225
Španjolska 202 i 206
Štefanje 238
Štrbac 223
Štrigova 431
Šuma Brezovica 139, 245, 246, 247,251, 252, 256
Šuma Bukovica 251, 252
Šuma Divjača 181, 182, 183, 186
Šuma Dubrava 125
Šuma Gavračića 148
Šuma Hrastelnica 246, 247, 256
Šuma Konjska 430
Šuma Krugljevač 255
Šuma Lipine 129
Šuma Lipovica 253
Šuma Lomnica 125
Šuma Šamarica 254, 256
Šuma Zalukinja 251, 252
Šuruhaz 325

T

Tišina 325

Tomaš 370, 400
Topolovac 244, 246, 247, 248, 252, 254
Torčec 144
Travnik 125, 412
Trbovlje 53
Trebinje 410, 411
Trebiovi (Trebinje) 411
Trešnjevka 192, 368, 408, 423
Trnovo 411
Tmjani 235
Trnje 324, 408
Trojstvo 213, 216, 217
Trst 98
Turbe 91
Turčin 398
Turčišće 321, 322, 324, 327
Turopolje 138, 190, 280, 401
Tuzla 91
Tvrda Rijeka 370
Tuškanac 282

U

Uguna 391
USA, vidi Sjedinjene Američke Države
Užice 13, 313

Varaždin 5, 6, 40,51,89, 101, 112., 115, 119, 120, 143, 157, 158, 162, 163, 166, 176, 177, 197,202, 218, 271, 272,274, 294, 295, 318, 319,320, 326, 327, 328,340,361, 366, 367, 368, 372, 393, 400, 409, 431, 432
Varaždinske Toplice 119, 398, 432
Velebit 155, 208, 421
Velika Britanija 294, 383, 384, 385
Velika Bršljanica 146
Velika Gorica 6, 104, 131, 290, 385
Velika Pisanica 213, 214, 289, 400
Velika Vranska 430
Veliki Grdevac 211
Veliki Otok 362
Veliko Trojstvo 214, 372
Vidovec 318, 319
Virje 194, 352, 362, 394
Virovitica 83, 158, 194, 195, 280
Virovski vinogradi 394

Visoko 91, 98
Vlaislav 372
Vodićevo 192
Vojni Križ 143, 427
Vojnović 390
Vojvodina 15, 49, 54, 57, 79, 265, 405, 407
Vranovci 235
Vrapče 25, 26, 76, 124, 130, 138, 149, 150, 189, 190, 369, 401
Vrbovec 5
Vrbovsko 93
Vrhovine 159, 282
Vrtljinska 427
Vukovar 91
Vukovina 131, 290
Vukovje 146, 364, 428, 429
Vukšin Šipak 110

Z

Zabok 5
Zagorje 88,89, 101, 111, 112, 115, 118, 142, 143, 159,162, 163, 188, 274,275,280, 367, 385
Zagreb 5, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 32,3 3, 36, 38, 39, 40, 41, 44, 49, 51, 54, 58, 59,60,61, 62, 63, 65, 67, 68,69, 70, 71, 74, 75,76,77, 79, 81, 82, 83, 84,86, 87, 88,89, 90,91,93,94, 95,97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 110,112,113, 114, 115, 116,117,118, 120, 121,124,125,126, 128, 129,130,132, 135, 137, 138,140,141, 143, 145,146, 147,148, 149,150,151,153, 157, 158,163,164,165, 166,168,169,170,171, 172,173,174,175, 178,180,181,182,183,184,185,186,187, 189,190,191, 192, 193, 194,196, 197,198, 199,202, 204, 205, 206, 207,211,212,213, 217, 219,221,222, 223, 224,225, 226, 227, 228,229,231,233,234,235,236,237,238, 239, 240,241,242, 243, 244,248,250, 251, 252, 253,254,258, 260, 269,271, 272, 274, 277; 278, 279 , 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287,288, 290, 291, 292,295,298, 299, 309, 310,311,312, 319, 320,324, 329, 332, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 349, 353, 360, 363, 365, 366, 367, 368, 369, 382, 385, 386, 387, 388, 390, 391, 392, 395, 398, 399, 401, 402,403,404, 405, 407,409,410, 411, 412, 415, 416, 417, 419, 424, 425, 433

Zagrebačka gora 188, 189
Zajeзда 143
Zaprešić 78, 117, 189, 190, 402, 403
Završje 119
Zdenčina 148, 402
Zelina 5
Zlatar 84, 114, 115, 116
Zlatar-Bistrica 5
Zorkovac 321

Zrinska 289
Zvjerci 372

Ž

Žabno 90, 139, 254
Željezno 223
Žumberak 234, 248

SADRŽAJ

	Predgovor.....	5
	Kratice.....	9
1.	<i>1941, ožujak 29. Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen radnom narodu Hrvatske u povodu vojnog puča od 27. ožujka.....	11
2.	<i>1941, ožujak, kraj, Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske kojim se traži sklapanje pakta o uzajamnoj pomoći između Kraljevine Jugoslavije i Sovjetskog Saveza i raskid Trojnog pakta.....	12
3.	<i>1941, ožujak, kraj, Zagreb</i> Proglas dra Vlatka Mačeka povodom proglašenja Nezavisne države Hrvatske.....	13
4.	<i>1941, travanj 15. Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije upućen narodima Jugoslavije u povodu napada fašističkih sila na Jugoslaviju.....	14
5.	<i>1941, travanj 11. Zagreb</i> Proglas ustaškog povjerenika za javnu sigurnost u Zagrebu Eugena Kvaternika građanima Zagreba.....	16
6.	<i>1941, travanj 17. Zagreb</i> »Zakonska odredba za obranu naroda i države« dra Ante Pavelića.....	17
7.	<i>1941, travanj 18. Zagreb</i> Proglas Slavka Kvaternika stanovništvu o obaveznoj predaji oružja, municije i ostale vojničke opreme.....	18
8.	<i>1941, travanj 20. Zagreb</i> Iz izvještaja Redarstvenog ravnateljstva Zagreb o hapšenju »nepoćudnih« osoba u Zagrebu.....	19
9.	<i>1941, travanj 21. Budimpešta</i> Izvod iz zapisnika sa sjednice Ministarskog vijeća Mađarske o pitanju državnopravne pripadnosti Međimurja, te naputak	

	delegaciji koja odlazi u Zagreb na pregovore o njegovu državnom pravnom statusu.....	19
10.	<i>1941, travanj 22. Samobor</i> Priznanica na 48.903,00 dinara oduzetih od interniranih u Kerestincu, koje je kotarski predstojnik u Samoboru primio od N. Tićaka, nadzornika straže redarstvenog ravnateljstva iz Zagreba .	21
11.	<i>1941, travanj 23. Berlin</i> Izvod iz brzojavne informacije njemačkog ministra vanjskih poslova Joachima Ribbentropa njemačkom poslaniku u Budimpešti o državnoj pripadnosti Medimurja.....	22
12.	<i>1941, travanj 28. Zagreb</i> Okružnica nadbiskupa Alojzija Stepinca upućena svećenstvu zagrebačke dijeceze sa pozivom »na uzvišeni rad oko čuvanja i unapređenja NDH«.....	22
13.	<i>1941, travanj 29. Zagreb</i> Proglas povjerenika za javni red i sigurnost grada Zagreba građanima o zabrani proslave 1. svibnja.....	24
14.	<i>1941, travanj 30. Vrapče</i> Prijava ustaškog povjerenika općine Vrapče kotarskom povjereniku u Zagrebu protiv Juraja Draušnika, načelnika općine Vrapče.....	25
15.	<i>1941, travanj, kraj, Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen hrvatskom i srpskom narodu u Hrvatskoj u kojem se daje ocjena političke situacije u Hrvatskoj nakon uspostave NDH i narod poziva u borbu protiv okupatora i njegovih suradnika.....	26
16.	<i>1941, travanj, kraj</i> Proglas Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije upućen radnom narodu Jugoslavije povodom 1. svibnja 1941. godine.....	32
17.	<i>1941, svibanj 8. Zagreb</i> Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu s odredbom opreselenju Srba i Židova iz sjevernog dijela Zagreba ...	36
18.	<i>1941, svibanj 8. Zagreb</i> Obavijest ustaškog redarstva o izvršenim većim hapšenjima u Zagrebu.....	36
19.	<i>1941, svibanj 8. Sisak</i> Odredba predstojništva gradskog redarstva u Sisku o ograničenosti kretanja stanovnika Srba u gradu Sisku . . .	37
20.	<i>1941, svibanj 10. Sombathely</i> Brzojav Komande 3. korpusa Ministarstvu obrane Mađarske	

	s molbom da se 80 uhapšenih Međimuraca smjesti u logor ratnih zarobljenika u Sarvar.....	37
21.	<i>1941, svibanj 16. Zagreb</i> Odredba Redarstvenog ravnateljstva Zagreb upućena građanima o uvođenju policijskog sata u gradu.....	38
22.	<i>1941, svibanj 18. Zagreb</i> Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu, svima koji se brinu o zgradama bilo koje namjene s odredbom da prijavljuju nalaz ilegalnih letaka i natpisa, kao i osumnjičenih za iste.....	39
23.	<i>1941, svibanj 20. Zagreb</i> Izvještaj Zapovjedništva I. hrvatske oružničke pukovnije Zapovjedništvu oružništva NDH o manifestacijama u Čakovcu.....	40
24.	<i>1941, svibanj, druga polovina, Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije njemačkim i talijanskim vojnicima povodom okupacije Jugoslavije.....	41
25.	<i>1941, svibanj 31. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutarnjih poslova NDH o strijeljanju Dušana Zelenbabe zbog napada na ustašku patrolu.....	44
26.	<i>1941, svibanj</i> Direktivni članak Josipa Broza Tita upućen rukovodstvima i članovima KPJ o učvršćivanju i jačanju partijske organizacije.....	45
27.	<i>1941, svibanj</i> Članak Josipa Broza Tita »Zašto smo još u sastavu Komunističke partije Jugoslavije?« upućen rukovodstvima i članovimaPartije u Hrvatskoj.....	48
28.	<i>1941. svibanj, Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnih komiteta KPH Osijek i Čazma (Ivanić-Grada), te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za svibanj 1941. godine.....	49
29.	<i>1941, lipanj, početak Beograd</i> Izvještaj Josipa Broza Tita Kominterni o položaju i događajima u Jugoslaviji.....	• • • • ^2
30.	<i>1941, lipanj 7. Zagreb</i> Oglas ustaškog redarstva sa zabranama, naređenjima, pozivima i upozorenjima Židovima u Zagrebu.....	59

31.	<i>1941, lipanj 9. Zagreb</i> Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu kojim se pozivaju svi »Srbijanci« u gradu Zagrebu da se prijave kod tog ravnateljstva.....	60
32.	<i>1941, lipanj 14. Zagreb</i> Obavijest Zapovjedništva kopnene vojske NDH Zapovjednicima divizijskih područja o širenju partijskih letaka među njemačkim vojnicima.....	61
33.	<i>1941, lipanj, sredina, Zagreb</i> Obavještenje Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske br. 1. upućeno partijskim organizacijama o najnovijim događajima u Hrvatskoj s pozivom radnom narodu Hrvatske u borbu protiv okupatora i njegovih suradnika.....	62
34.	<i>1941, lipanj 15. Zagreb</i> Instrukcija Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske partijskom članstvu o zauzimanju stava prema aktualnim pitanjima tog vremena u Hrvatskoj ...	65
35.	<i>1941, lipanj 24. Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen hrvatskom narodu u povodu napada Njemačke na Sovjetski Savez.....	67
36.	<i>1941, lipanj 26. Šestine</i> Izveštaj žandarmerijske stanice Šestine Kotarskoj oblasti Zagreb o rasturanju komunističkih letaka na području općine Remete.....	69
37.	<i>1941, lipanj 27. Zagreb</i> Instrukcija Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske partijskom članstvu u vezi s jačanjem masovne borbe, te pitanjem mobilizacije, sabotaža, propagande, veza, kontrole, konspiracije i obavještavanja . . .	71
38.	<i>1941, lipanj 28. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju Vilima Gašparovića, Ivana Sutlarića, Ivana Sikića i Stjepana Škmjuga, te osudi Stjepana Krnarića na 20 godina teške tamnice zbog rasturanja partijskih letaka.....	74
39.	<i>1941, lipanj 28. Samobor</i> Popratnica Kotarske oblasti Samobor Logoru za internirane u Koprivnici o upućivanju u logor akademskog slikara Zlatka Price.....	75
40.	<i>1941, lipanj 29. Podsused</i> Prijava željezničke stanice Podsused	

	Ravnateljstvu hrvatskih državnih željeznica u Zagrebu o presjecanju 20 brzojavnih žica između željezničke stanice Podsused i Vrapča.....	75
41.	<i>1941, lipanj 30. Zagreb</i> Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu kojim se pozivaju građani koji bilo što znaju o »komunističkom agitatoru« Leu Rukavini da to odmah jave istom ravnateljstvu.....	76
42.	<i>1941, lipanj 30. Zagreb</i> Naredba Kotarske oblasti Zagreb oružničkim postajama na području kotara o pojačanju službe sigurnosti kako bi se suzbile akcije komunista.....	77
43.	<i>1941, lipanj Zagreb</i> Izvještaj Anke Berus sa Drugog zemaljskog savjetovanja Centralnog odbora Narodne pomoći Jugoslavije na kojem su donesene smjernice za rad Narodne pomoći u ratnim uvjetima.....	79
44.	<i>1941, lipanj Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i OK KPH Nova Gradiška i Slavonski Brod te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći na lipanj 1941. godine.....	81
45.	<i>1941, srpanj 1. Zagreb</i> Tjeralica Ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH upućena župskim radarstvenim oblastima protiv šestorice istaknutih komunista.....	83
46.	<i>1941, srpanj 2. Kerestinec</i> Obavijest Uprave koncentracionog logora u Kerestincu Kotarskoj oblasti Samobor o rasturanju partijskih letaka u Kalinovici i Kerestincu ...	84
47.	<i>1941, srpanj 3. Samobor</i> Dopis Redarstvene straže općinskog poglavarstva Trgovišta Samobor Kotarskoj oblasti u Samoboru o pronalasku komunističkog letka na kolodvoru u vlaku, koji se u prilogu dostavlja.....	85
48.	<i>1941, srpanj 4. Samobor</i> Obavijest Kotarske oblasti Samobor Pokretnom prijevodom sudu Zagreb o provođenju četvorice ljudi radi posjedovanja, čitanja i rasturanja ilegalnog partijskog letka.....	87

49.	<i>1941, srpanj 4. Ludbreg</i> Izveštaj ustaškog logora Ludbreg Velikoj župi Zagorje o novim mjerama protiv Židova u kotaru Ludbreg .	88
50.	<i>1941, srpanj, početak Koprivnica</i> Spisak zatočenika Srba u koncentracionom logoru »Danica« kraj Koprivnice.....	89
51.	<i>1941, srpanj 5. Zagreb</i> Pavelićeva Zakonska odredba o promjeni zakonske odredbe o prijekom sudu i zakonske odredbe o pokretnom prijekom sudu.....	93
52.	<i>1941, srpanj 6. Beograd</i> Pismo Josipa Broza Tita Josipu Kopiniću, radio-telegrafisti u Zagrebu, zaduženom za vezu s Kominternom o stavu CK KPJ prema njegovim odnosima sa CK KPH .	94
53.	<i>1941, srpanj 8. Koprivnica</i> Izveštaj Ustaškog povjerenstva za grad i kotar Koprivnicu Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o visini mjesečnih izdataka za potrebe koncentracionog logora »Danica«.....	95
54.	<i>1941, srpanj 9. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju komuniste Budislava Borjana.....	97
55.	<i>1941, srpanj 10. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju deseterice komunista kao odmazdu za ubojstvo ustaškog agenta Ljudevita Tiljka.....	97
56.	<i>1941, srpanj 10. Zagreb</i> Iz brzojava njemačkog privremenog otpravnika poslova u Zagrebu Trolla, njemačkom Ministarstvu vanjskih poslova o uvođenju mađarske vojne uprave u Međimurju.....	98
57.	<i>1941, srpanj 11. Sisak</i> Izveštaj Zapovjedništva posade Sisak zapovjedniku vrbaskog divizijskog područja o nalazu komunističkih letaka u Sisku i Capragu.....	99
58.	<i>1941, srpanj 11. Novi Marof</i> Izveštaj Kotarske oblasti Novi Marof Velikoj župi Zagorje o hapšenjima osoba kod kojih je pronađena komunistička literatura.....	101
59.	<i>1941, srpanj 11. Zagreb</i> Izveštaj dra Petra Bačića upućen dru Andriji Artukoviću, ministru unutrašnjih poslova NDH	

	o političkim prilikama i komunističkoj djelatnosti u kotaru Dugo Selo.....	102
60.	<i>1941, srpanj 12. Zagreb</i> Iz izvještaja njemačkog generala u Zagrebu komandantu oružanih snaga na Jugoistoku o vojnom političkoj situaciji na području tzv. NDH i Zagreba.....	106
61.	<i>1941, srpanj 14. Zagreb</i> Raspis Zapovjedništva I hrvatske oružničke pukovnije svojim jedinicama s imeničnim popisom zatvorenika koji su pobjegli iz koncentracionog logora Kerestinec noću 13/14. srpanja 1941. godine	107
62.	<i>1941, srpanj 14. Zagreb</i> Izvještaj zapovjednika kopnene u Zagrebu, general Slavka Štancera glavnom stožeru vojskovođe o bijegu dijela zatvorenika iz logora u Kerestincu.....	111
63.	<i>1941, srpanj 14. Krapina</i> Izvještaj Kotarske oblasti Krapina Ravnateljstvu za javni red i sigurnost i Velikoj župi Zagorje o pronalaženju komunističkih letaka na području općine Đurmanec	111
64.	<i>1941, srpanj 14. Zagreb</i> Zapovjed Stožera savskog divizijskog područja Popunidbenom zapovjedništvu Bjelovar o poduzimanju energičnih mjera za sprečavanje širenja partijskih letaka među vojnicima.....	113
65.	<i>1941, srpanj 15. Zlatar</i> Izvještaj Kotarske oblasti Zlatar Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o pronalaženju komunističkih letaka u selu Orehovici.....	114
66.	<i>1941, srpanj 15. Zagreb</i> Izvještaj Stožera savskog divizijskog područja Zapovjedništvu kopnene vojske NDH o poduzetnim mjerama u potrazi za za bjeguncima iz logora Kerestinec.....	116
67.	<i>1941, srpanj 16. Lepoglava</i> Ravnateljstvo kazne'nog zavoda Lepoglava šalje Velikom županu župe Zagorje popis lica koja su internirana u kaznionu poslije 11. travnja 1941. godine.....	118
68.	<i>1941, srpanj 17. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH	

	0 strijeljanju komunista uhvaćenih nakon bijega iz logora Kerestinec.....	120
69.	<i>1941, srpanj 17. Zagreb</i> Pismo Vladimira Popovića Josipu Brozu Titu o slučaju »Vazduh«, probiju komunista iz logora Kerestinec i događajima na području Hrvatske.....	121
70.	<i>1941, srpanj 17. Rakov Potok</i> Izveštaj Oružničke postaje Rakov Potok Kotarskoj oblasti Samobor o rezultatima potjere za odbjeglih komunistima iz logora Kerestinec.....	124
71.	<i>1941, srpanj 17. Beograd</i> Iz pisma Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije Centralnom komitetu Komunističke partije o događajima u CK KPH o potrebi prevladavanja takva stanja.....	126
72.	<i>1941, srpanj 17. Zagreb</i> Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu kojim se pozivaju svi Romi koji žive na području grada Zagreba da se prijave tom ravnateljstvu radi popisa.....	128
73.	<i>1941, srpanj 18. Samobor</i> Izveštaj Oružničke postaje Samobor Kotarskoj oblasti Samobor o hvatanju odbjeglih komunista iz logora Kerestinec.....	129
74.	<i>1941, srpanj 19. Vukovina</i> Iz izvještaja Općinskog poglavarstva Vukovina Kotarskoj oblasti u Velikoj Gorici o političkoj situaciji u općini.....	131
75.	<i>1941, srpanj, druga polovina Zagreb</i> Izjava Rade Končara, sekretara CK KP Hrvatske pred komisijom CK KP Jugoslavije u vezi slučaja »Vazduh«.....	132
76.	<i>1941, srpanj 21. Rakov Potok</i> Izveštaj Oružničke postaje Rakov Potok Kotarskoj oblasti Samobor o hvatanju komuniste Stjepana Šeremeta, bjegunca iz logora Kerestinec.....	137
77.	<i>1941, srpanj 21. Zagreb</i> Iz izvještaja zapovjednika kopnene vojske Zapovjedništvu vojske i Ministarstvu domobranstva NDH o unutrašnjim i vanjskim vojnopolitičkim prilikama od 10. do 20. srpnja 1941. godine.....	138

78.	<i>1941, srpanj 22. Sisak</i> Obavijest u sisačkim »Hrvatskim novinama« o pogibiji komunista Ivana Lasića i Ivana Ogulinca u šumi Kaptolska Tišina.....	139
79.	<i>1941, srpanj 22. Sisak</i> Obavijest u sisačkim »Hrvatskim novinama« o strijeljanju šest skojevaca u Sisku.....	139
80.	<i>1941, srpanj 22. Zagreb</i> Obavijest u novinama »Hrvatski narod« o akciji paljenja Sokolskog stadiona u Zagrebu.....	140
81.	<i>1941, srpanj 22. Zagreb</i> Zabilješka s podacima Instituta za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu o smrti bjegunaca iz Kerestince Stjepana Vlaheka i Andrije Žaje.....	140
82.	<i>1941, srpanj 23. Zagreb</i> Okružnica Ravnateljstva ustaškog redarstva NDH upućena velikim župama o pritvaranju i otpremanju u logore Srba, Židova i komunista.....	141
83.	<i>1941, srpanj 23. Ludbreg</i> Obavijest Ustaškog logora Ludbreg Velikoj župi Zagorje o otpremanju u logore 22. VII 1941. godine 29 Židova i 26 pravoslavaca uz popis istih.....	142
84.	<i>1941, srpanj 24. Karlovac</i> Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju komunista ozaljske partijske organizacije.....	145
85.	<i>1941, srpanj 26. Garešnica</i> Izvještaj Kotarske oblasti Garešnica Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o upućivanju 15 Srba s područja kotara u logor Gospić.....	146
86.	<i>1941, srpanj 27. Zagreb</i> Pismo Vladimira Popovića i Blagoja Nešovića upućeno Josipu Brozu Titu o izjavama Josipa Kopiniča sa sastanka s njime 23. i 26. VII 1941. godine.....	147
87.	<i>1941, srpanj 29. Rakov Potok</i> Izvještaj Oružničke Postaje Rakov Potok Kotarskoj oblasti Samobor o diverziji na pruzi između željezničkih stanica Ho rвати i Zdenčina.....	*48

88.	<i>1941, srpanj 30. Zagreb</i> Telefonski izvještaj Ravnateljstva državnih željeznica NDH Ministarstvu domobranstva o eksploziji paklene mašine na željezničkoj pruzi između Podsuseda i Vrapča.....	149
89.	<i>1941, srpanj 31. Zagreb</i> Izvještaj Zapovjedništva Glavnog kolodvora Zagreb Vojnom predstavništvu državnih željeznica o pronalasku paklene mašine pod kuhinjom njemačke komande na kolodvoru, te o poduzetim mjerama u vezi s tim	149
90.	<i>1941, srpanj Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen svim rodoljubima u Hrvatskoj da ujedinjeni u jedinstveni nacionalno- -oslobodilački front stupe u borbu protiv okupatora i njegovih pomagača za nacionalno oslobođenje.....	151
91.	<i>1941, srpanj Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske kojim se poziva stanovništvo na oružanu borbu protiv okupatora i njegovih suradnika.....	153
92.	<i>1941, srpanj Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i OK KPH Varaždin, Krapina i Osijek, te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za srpanj 1941. godine.....	157
93.	<i>1941, kolovoz 2.</i> Iz izvještaja člana Politbiroa CK KPJ Edvarda Kardelja sekretaru CK KPJ i komandantu Glavnog štaba NOP odreda Jugoslavije Josipu Brozu Titu o vojnopolitičkoj situaciji u Hrvatskoj.....	160
94.	<i>1941, kolovoz 4. Varaždin</i> Predstojništvo gradskog redarstva Varaždin dostavlja Velikoj župi Zagorje tjeralicu župskog ravnateljstva ustaškog redarstva za Gabrijel Santom, članom OK KPH Varaždin.....	162
95.	<i>1941, kolovoz 4. Zagreb</i> Iz izvještaja Vrhovnog oružničkog zapovjedništva Ministarstvu domobranstva NDH (Glavnom Stožeru) onapadu na stražu ustaške sveučilišne vojnice pred đaćkim domom u Runjaninovoj ulici u Zagrebu	163

96.	<i>1941, kolovoz 4. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljaju uhvaćenih napadača i 98 talaca za odmazdu zbog napada na stražu ustaške sveučilišne vojnice pred đачkim domom u Runjaninovoj ulici u Zagrebu.....	164
97.	<i>1941, kolovoz 4. Zagreb</i> Odredba Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu o uvođenju redarstvenog sata u gradu.....	165
98.	<i>1941, kolovoz 4. Zagreb</i> Obavijest Zapovjedništva I. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o diverzijama kod Stražnjevca i u Ceiju Tužnom . .	166
99.	<i>1941, kolovoz, početak Bjelovar</i> Spisak artikala za ishranu iseljenika Srba u Iseljeničkom logoru u Bjelovaru 1941. godine.....	167
100.	<i>1941, kolovoz 5. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o strijeljanju 87 osoba u Zagrebu zbog napada na stražu ustaške sveučilišne vojnice.....	168
101.	<i>1941, kolovoz 6. Zagreb</i> Iz obavijesti br. 1. poglavitkovog ureda o bijegu iz logora Kerestinec, napadu na ustašku sveučilišnu vojnici u Zagrebu i diverzijama na željezničkim prugama u okolici Zagreba.....	169
102.	<i>1941, kolovoz 8. Beograd</i> Iz izvještaja komande Abvera u Beogradu o razvoju ustanka u Jugoslaviji početkom kolovoza 1941. godine.....	170
103.	<i>1941, kolovoz 8. Zagreb</i> Ravnateljstvo ustaškog redarstva za veliku župu Prigorje u Zagrebu, dostavlja Sudsko-medicinskom fakultetu podatke o samoubojstvu Nade Heilgstein.....	171
104.	<i>1941, kolovoz 9. Zagreb</i> Dopis Ravnateljstva ustaškog redarstva za Veliku župu Prigorje i Zagreb Institutu za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu, kojom se traži obdukcija mrtvog tijela Nade Heilgstein.....	172
105.	<i>1941, kolovoz 10. Beograd</i> Pismo Josipa Broza Tita Centralnom komitetu Komunističke partije Hrvatske o kaznama u	

	vezi sa događajima u partijskom rukovodstvu te uputstvom za dalji rad.....	173
106.	<i>1941, kolovoz 10. Beograd</i> Odluka Politbiroa Centralnog komiteta KP Jugoslavije o kaznama rukovodstva Centralnog komiteta KP Hrvatske koju je Josip Broz Tito uputio Centralnom komitetu KP Hrvatske.....	175
107.	<i>1941, kolovoz 12. Varaždin</i> Obavijest Predstojništva gradskog redarstva u Varaždinu Ustaškom stožeru Varaždin o šest osoba koje se nalaze zatvorene kod gradskog redarstva a spadaju u nadležnost ustaškog stožera.....	176
108.	<i>1941, kolovoz 16. Sisak</i> Obavijest u sisačkim »Hrvatskim novinama« o hvatanju komuniste Ivana Mažara.....	177
109.	<i>1941, kolovoz 16. Zagreb</i> Iz pisma Rade Končara i Vladimira Popovića upućenog Josipu Brozu Titu, odnosno Centralnom komitetu KP Jugoslavije o prijemu odluke Politbiroa CK KPJ od 10. VIII 1941. i prihvatanju kazni od strane pojedinih članova Centralnog komiteta KP Hrvatske.....	178
110.	<i>1941, kolovoz 17. Beograd</i> Telegram Josipa Broza Tita Kominterni o rezultatima istražne komisije Centralnog komiteta KPJ U vezi s događajima u rukovodstvu Hrvatske	179
111.	<i>1941, kolovoz 17. Beograd</i> Uputa Josipa Broza Tita Operativnom rukovodstvu Hrvatske za učvršćivanje partizanskih štabova i dalje jačanje narodnooslobodilačkog pokreta u Hrvatskoj.....	180
112.	<i>1941, kolovoz 19. Beograd</i> Direktiva Josipa Broza Tita upućena svim štabovima i komandirima narodnooslobodilačkih odreda Jugoslavije s tekstom partizanske zakletve.....	181
113.	<i>1941, kolovoz 20. Zagreb</i> Tjeralica Velike župe Prigorje upućena kotarskim oblastima, općinskim poglavarstvima i oružničkim postajama na području župe za komunistima koji su u šumi Divjača, kod Sesveta napali policijsku patrolu	181
114.	<i>1941, kolovoz 22. Sesvete</i> Izvještaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije	

	Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH u Zagrebu o napadu na oružničku ophodnju u šumi Divjača kod Sesveta.....	183
115.	<i>1941, kolovoz 22. Dugo Selo</i> Izveštaj Kotarske oblasti Dugo Selo Ravnateljstvu za javni red i sigurnost u Zagrebu o pojavi naoružanih ljudi na području općine Dugo Selo.....	185
116.	<i>1941, kolovoz 22. Garešnica</i> Izveštaj Kotarske oblasti Garešnica Državnom ravnateljstvu za ponovu u Zagrebu o iseljenju 105 srpskih porodica s područje garešničkog kotara. . . .	186
117.	<i>1941, kolovoz 22. Čakovec</i> Izveštaj Komande 2. Korpusa mađarske vojske višoj komandi oeksploziji 2 paklene mašine u štampariji Balkany u Čakovcu.....	187
118.	<i>1941, kolovoz 24. Zagreb</i> Izveštaj Zapovjedništva ustaških odreda za područje ustaškog tabora Kustošija Kotarskoj oblasti Zagreb onapadu na stražara planinarskog doma na »Glavici« iznad Gornjeg Stenjevec.....	187
119.	<i>1941, kolovoz 25. Zagreb</i> Izvod iz izvještaja oficira za transport kod njemačkog generala u Zagrebu upućen njemačkom poslanstvu u Zagrebu o diverzijama na željezničkim prugama u NDH od 13. VII do 25. VIII 1941. godine.....	190
120.	<i>1941, kolovoz 25. Zagreb</i> Smrtovna popratnica Instituta za sudsku medicinu ikriminalistiku Zagreb—Salata o smrti Tome Benaka	191
121.	<i>1941, kolovoz 25. Zagreb</i> Smrtovnica Pokretnog prijekog suda kojom se Institutu za sudsku medicinu i kriminalistiku predaje mrtvo tijelo Mihaila Šurlana radi pregleda i pokopa, te zabilješka o strijeljanju.....	192
122.	<i>1941, kolovoz 26. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutarnjih poslova NDH 0 strijeljanju Koste Vurdelje, Maksa Durjave 1 Dušana Bajata zbog komunističke propagande.....	193
123.	<i>1941, kolovoz 27. Đurđevac</i> Izveštaj Kotarske oblasti Đurđevac Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH o komunističkoj propagandi putem ispisane dopisnice.....	194
124.	<i>1941, kolovoz 29. Bjelovar</i> Izveštaj Predstojništva gradskog redarstva	

	u Bjelovaru Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o poduzetim mjerama protiv Srba i Židova osumnjičenih zbog komunizma.....	195
125.	<i>1941, kolovoz 30. Zagreb</i> Oglas Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu kojim se pozivaju građani koji znaju gdje boravi »komunistički agitator« Ivan Horvat da to odmah jave istom ravnateljstvu.....	196
126.	<i>1941, kolovoz, kraj Zagreb</i> Iz izvještaja Operativnog rukovodstva Hrvatske Glavnom štabu NOP odreda Jugoslavije o vojnim i političkim akcijama.....	197
127.	<i>1941, kolovoz, kraj Zagreb</i> Iz izvještaja Jože Vlahovića Centralnom komitetu SKOJ-a o stanju i akcijama omladine u Hrvatskoj	198
128.	<i>1941, kolovoz 31. Beograd</i> Iz zapisnika sa sastanka Politbiroa Centralnog komiteta KPJ o pitanju omladine.....	198
129.	<i>1941, kolovoz Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske vojnicima i vojnim obveznicima Hrvatske s pozivom da se priključe narodnooslobodilačkoj borbi protiv okupatora i njegovih suradnika.....	199
130.	<i>1941, kolovoz Zagreb</i> Obračun primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za Hrvatsku za kolovoz 1941. godine. . . .	202
131.	<i>1941, kolovoz Zagreb</i> Obračun primitaka i izdataka Mjesnog odbora Narodne pomoći za Zagreb za kolovoz 1941. godine	203
132.	<i>1941, kolovoz Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnog komiteta KPH' Čazma/Ivanić-Grad/, te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za kolovoz 1941. godine.....	204
133.	<i>1941, rujan 4. Beograd</i> Iz telegrama Centralnog komiteta KPJ ' Radi Končaru i Vladi Popoviću o »Vjesniku«, povratku španjolskih boraca i omladini.....	206
134.	<i>1941, rujan 5. Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske pristašama Hrvatske seljačke stranke s pozivom da se uključe u jedinstvenu narodnooslobodilačku	

	frontu u borbi za nezavisnost i oslobođenje naroda Hrvatske i svih naroda Jugoslavije.....	207
135.	<i>1941, rujan 6. Zagreb</i> Iz izvještaja nadzornog časnika Prve oružničke pukovnije NDH o borbi oružnika i ustaša s partizanima u selu Bačkovici.....	211
136.	<i>1941, rujan 6. Zagreb</i> Izvještaj stožera Savskog divizijskog područja Ministarstvu domobranstva NDH o napadu partizana na oružničko-ustašku patrolu između sela Krašića i Ruda.....	211
137.	<i>1941, rujan 6. Zagreb</i> Izvještaj stožera Savskog divizijskog područja Ministarstvu domobranstva NDH o napadu partizana na željezničku stanicu Trojstvo,kraj Bjelovara . .	213
138.	<i>1941, rujan 6. Veliko Trojstvo</i> Pet letaka koje su borci Bjelovarsko-varaždinske partizanske grupe dijelili u Velikom Trojstvu u vrijeme napada na željezničku stanicu noću 5/6. rujna 1941. godine.....	214
139.	<i>1941, rujan 9. Zagreb</i> Iz izvještaja Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red isigurnost NDH o napadu partizana na željezničku stanicu Trojstvo, kod Bjelovara.....	217
140.	<i>1941, rujan 9. Varaždin</i> Izvještaj Zapovjedništva mjesta Varaždin Ministru domobranstva NDH o situaciji u Međimurju. . .	218
141.	<i>1941, rujan 12. Zagreb</i> Iz telefonskog izvještaja Ministarstva domobranstva Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH o diverziji na željezničkoj pruzi između Savskog mosta i Sv. Klare . . .	219
142.	<i>1941, rujan 12. Beograd</i> Iz pisma Josipa Broza Tita Radi Končaru oredovitijem prenošenju vijesti Kominterni te o čvršćem povezivanju partijskih organizacija i partizanskih odreda u Hrvatskoj.....	219
143.	<i>1941, rujan 12. Zagreb</i> Izvještaj Hrvatske državne željeznice Ministarstvu domobranstva NDH o diverziji na željezničkoj pruzi između Capraga i Blinjskog Kuta.....	221
144.	<i>1941, rujan 12. Zagreb</i> Izvještaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke	

	pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o akcijama protiv partizana na području kotara Jastrebarsko.....	222
145.	<i>1941, rujan 14. Zagreb</i> Oglas njemačke Feldkomandature u Zagrebu o napadu na njemačke vojnike te poziv građanstvu da pomogne pronaći napadače.....	227
146.	<i>1941, rujan 14. Podsused</i> Kaznena prijava Oružničke postaje Podsused Kotarskoj oblasti Zagreb u povodu diverzije u tvornici cementa »Croatia« u Podsusedu.....	228
147.	<i>1941, rujan 14. Orovac</i> Letci koje su borci Bjelovarsko-varaždinskog partizanske grupe dijelili u selu Orovcu, kod Bjelovara 11. rujna 1941. godine.....	232
148.	<i>1941, rujan 15. Zagreb</i> Nalog Kotarske oblasti Zagreb područnim oružničkim. postajama da povedu istragu za pronalaženje eksploziva kojeg je bivša jugoslavenska vojska ostavila na terenu.....	233
149.	<i>1941, rujan 15. Zagreb</i> Tjeralica Ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH upućena svim velikim župama za komunistima Antunom Mirkovićem. Marijanom Grozajem, Ivanom Kuzmijakom. Šonjom Cilić i Vladom Štrucefom.....	234
150.	<i>1941, rujan 17. Križevci</i> Izvještaj Kotarske oblasti Križevci Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH ohvatanju petorice komunista uz presudu Pokretnog prijekog suda nad istima.....	236
151.	<i>1941, rujan 17. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutarnjih poslova NDH povodom diverzije na Glavnoj pošti u Zagrebu s tjeralicom za počiniteljima.....	240
152.	<i>1941, rujan 19. Zagreb</i> Iz prijedloga njemačkog generala u Zagrebu komandantu oružanih snaga na Jugoistoku za raspored landeschützen bataillona na teritoriju tzv. Nezavisne Države Hrvatske.....	241
153.	<i>1941, rujan 20. Zagreb</i> Pismo Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske svim okružnim komitetima i partijskim organizacijama u partizanskim odredima s	

	uputama za organiziranje i pokretanje rada skojevske organizacije u odredima.....	242
154.	<i>1941, rujan 22. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutarnjih poslova NDH 0 strijeljanju pedesetorice talaca zbog diverzije na zgradi Ravnateljstva pošta, brzojava 1 brzoglasa u Zagrebu..... *	243
155.	<i>1941, rujan 23. Sisak</i> Izveštaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o napadu partizana na općinske zgrade u Topolovcu i Palanjeku.....	244
156.	<i>1941, rujan 25. Beograd—Zagreb</i> Članak iz Biltena Glavnog štaba NOPO Jugoslavije 0 borbama partizana na Žumberku, u okolini Siska i Bjelovara te o akcijama u Zagrebu i Podsusedu. .	247
157.	<i>1941, rujan 25. Zagreb</i> Oglas Velike župe Prigoije stanovništvu s tjeralicom za izvršiocima sabotaže u tvornici cementa u Podsusedu.....	249
158.	<i>1941, rujan 26. Garešnica</i> Izveštaj Kotarske oblasti Garešnica Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o komunističkim natpisima na Radničkom domu u Brestovcu.....	250
159.	<i>1941, rujan 27. Zagreb</i> Izveštaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red 1 sigurnost NDH o opkoljavanju šuma Zalukinje, Brezovice i Bukovice, od 19. do 21. rujna 1941, radi uništenja Sisačkog partizanskog odreda.....	251
160.	<i>1941, rujan 27. Petrinja</i> Izveštaj Velike župe Gora Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o napadu partizana na Gornji Klasnić i Mali Gradac, 26. IX 1941. godine . . .	255
161.	<i>1941, rujan 28. Garešnica</i> Iz izveštaja Kotarske oblasti Garešnica Velikoj župi Bilogora o ispisivanju komunističkih parola u Brestovcu i Garešnici te uvođenju policijskog sata.....	257
162.	<i>1941, rujan 28. Garešnica</i> Izveštaj Kotarske oblasti Garešnica Ravnateljstvu za javni red i sigurnost	

	okomunističkim natpisima na zgradi pošte u Garešnici.....	257
163.	<i>1941, rujan 29. Garešnica</i> Obavijest Kotarske oblasti Garešnica Velikoj župi Bilogora o upućivanju u bolnicu u Bjelovaru komuniste Branka Horvata	2 5 9
164.	<i>19/1, rujan 30. Zagreb</i> Okružnica br. 3. Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućena rukovodstvima i članstvu Partije u kojoj se daju osnovne linije Partije u tadašnjoj fazi borbe, o skretanjima od nje te štetnim posljedicama toga i o zadacima članova Partije.....	260
165.	<i>1941, rujan Zagreb</i> Parole Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućene hrvatskom narodu kojima se poziva u narodnooslobodilačku borbu.....	269
166.	<i>1941, rujan Zagreb</i> Obračun primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za Hrvatsku za mjesec rujan 1941. godine.....	271
167.	<i>1941, rujan Zagreb</i> Obračun primitaka i izdataka Mjesnog odbora Narodne pomoći za Zagreb za mjesec rujan 1941. godine	272
168.	<i>1941, rujan Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH ¹ Zagreb i OK KPH Varaždin te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za rujan 1941. godine.....	272
169.	<i>1941, listopad 1. Zagreb</i> Izveštaj stožera Savskog divizijskog područja Ministarstvu domobranstva NDH o napadu na njemačke vojnike u Zagrebu.....	277
170.	<i>1941, listopad 2. Zagreb</i> Zakonska odredba ustaških vlasti orepresalijama kod komunističkih napada.....	278
171.	<i>1941, listopad 3. Zagreb</i> Tjeralica Ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH upućena podređenim policijskim organima za Lazarom Vračarićem i Ivanom Šiblom zbog napada na njemačke vojnike u Zagrebu.....	279

172.	<i>1941, listopad 4. Kloštar Ivanić</i> Izveštaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH u Zagrebu o diverzijama na PTT komunikacijama.....	280
173.	<i>1941, listopad 8. Zagreb</i> Tjeralica Ravnateljstva za javni red i sigurnost NDH upućena Velikoj župi Bilogora za Gedeonom Bogdanovićem-Gecom.....	282
174.	<i>1941, listopad 13. Zagreb</i> Tjeralica Vrhovnog oružničkog zapovjedništva NDH upućena Zapovjedništvima oružničkih pukovnija za Mikom Špiljkom i drugovima.....	283
175.	<i>1941, listopad 14. Zagreb</i> Izveštaj Redarstvenog ravnateljstva u Zagrebu o hapšenju Bosiljke Krajačić.....	284
176.	<i>1941, listopad 15. Zagreb</i> Obavijest Ministarstva unutrašnjih poslova NDH ohapšenju u Zagrebu u povodu napada na njemačke vojnike.....	285
177.	<i>1941, listopad 16. Koprivnica</i> Izveštaj oružničke postaje Koprivnica Krilnom oružničkom zapovjedništvu Bjelovar o napadu Gustava Perl Bende i Franje Marenčića na ustaški zbor u Koprivnici.....	286
178.	<i>1941, listopad 16. Nova Rača</i> Izveštaj Oružničke postaje Nova Rača Krilnom oružničkom zapovjedništvu u Bjelovaru o akcijama partizana u selima Bačkovici, Kašljavcu i Orovcu	288
179.	<i>1941, listopad 25. Velika Gorica</i> Izveštaj Zapovjedništva 1. hrvatske oružničke pukovnije Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH u Zagrebu o cijepanju slika poglavnika NDH dra Ante Pavelića na području Velike Gorice.....	290
180.	<i>1941, listopad 28. Marušenec</i> Obavijest uprave rudnika »Ugljenika Ladanje dolnje d.d.« Rudarskom glavarstvu u Zagrebu o nalazu komunističkih letaka na području rudnika i okolice te hapšenju 5 radnika u vezi	291
181.	<i>1941, listopad 30. Zagreb</i> Letak Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućen hrvatskom narodu u povodu dvadeset četvrte godišnjice oktobarske revolucije.....	292

182.	<i>1941, listopad 30. Varaždin</i> Izvještaj Zapovjedništva mjesta Varaždin Ministarstvu domobranstva — glavnom stožeru o napadima na 25. satniju ustaške vojnice kod sela Beretinec.....	294
183.	<i>1941, listopad 31. Novaki</i> Rezolucija Okružnog komiteta KPH za Zagreb s prve okružne konferencije.....	295
184.	<i>1941, listopad Zagreb</i> Obračun primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za Hrvatsku za mjesec listopad 1941. godine.....	298
185.	<i>1941, listopad Zagreb</i> Obračun primitaka i izdataka Mjesnog odbora Narodne pomoći za Zagreb za mjesec listopad 1941. godine.....	298
186.	<i>1941, listopad Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPFT Zagreb i Okružnih komiteta KPH Zagreb i Krapina te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za mjesec listopad 1941. godine.....	299
187.	<i>1941, studeni 2. Gornje Sredice</i> Proglas Okružnog komiteta KPH Bjelovar upućen vojnima, podoficirima, oficirima i svim vojnima obveznicima s pozivom da se ne odazovu mobilizaciji koju organizira ustaški režim.....	302
188.	<i>1941, studeni, početak Gornje Sredice</i> Proglas Okružnog komiteta KPH Bjelovar hrvatskom i srpskom stanovništvu s pozivom na otpor teroru ustaškog režima.....	304
189.	<i>1941, studeni 4. Gornje Sredice</i> Okružnica br. 1. Okružnog komiteta KPH Bjelovar kojom se daju direktive za rad partijskih organizacija na području okružnog komiteta.....	306
190.	<i>1941, studeni 6. Zagreb</i> Izvod iz presude Pokretnog prijekog suda dostavljene Kotarskoj oblasti Samobor o osudi grupe komunista iz Samobora.....	309
191.	<i>1941, studeni 7. Užice</i> Proglas Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije narodima Jugoslavije u povodu 24. godišnjice oktobarske revolucije.....	313

192.	<i>1941, studeni 7. Varaždin</i> Izvještaj oružničke postaje Varaždin Kotarskoj oblasti Varaždin o pisanju komunističkih parola i znakova u selima Vidovcu, Nedeljancu, Majerju i Sračinecu	318
193.	<i>1941, studeni 8. Pečuh</i> Iz službene obavijesti Mađarskog tužilaštva upućene Savjetu petorice kraljevskog suda u Pecuhu o vođenju istrage protiv komunista i njihovih simpatizera u Međimurju.....	320
194.	<i>1941, studeni 9. Zagreb</i> Obavijest njemačke Felkomandature građanstvu Zagreba o strijeljanju Nikole Perkovića.....	329
195.	<i>1941, studeni 11. Bjelovar</i> Izvještaj Zapovjedništva oružničkog krila Bjelovar Zapovjedništvu 1. pješačke divizije o pronalasku letka Okružnog komiteta KPK Bjelovar u Koprivnici.....	329
196.	<i>1941, studeni 11. Petrinja</i> Tjeralica Župske redarstvene oblasti Petrinja upućena velikim župama i podređenim vlastima za Ivanom Gobcem iz Siska.....	331
197.	<i>1941, studeni 11. Zagreb</i> Izvještaj jednog od agenata Ustaške nadzorne službe o hapšenju Joce Đakovića i 25 aktivista i suradnika NOP-a u Zagrebu.....	332
198.	<i>1941, studeni 16. Zagreb</i> Iz pisma Vladimira Popovića upućenog Radi Končaru o akciji na pruzi Caprag—Sisak i situaciji u Zagrebu.....	334
199.	<i>1941, studeni 19. Zagreb</i> Oglas njemačke Feldkomandanture u Zagrebu ostrijeljanju Adama Brumnića i Vinka Milišića zbog napada na vojni autobus.....	336
200.	<i>1941, studeni 19. Zagreb</i> Smrtoznica Pokretnog prijekog suda br. 1 u Zagrebu kojom se predaju Institutu za sudsku medicinu i kriminalistiku mrtva tijela sedmorice boraca partizanskog odreda »Matija Gubec«.....	336
201.	<i>1941, studeni 21. Bjelovar</i> Obavijest Mjesnog zapovjedništva Bjelovar podređenim jedinicama o dopisu Zapovjedništva 1. pješačke divizije u kojem se govori o širenju partijskih letaka među domobranima.....	337

202.	<i>1941, studeni 24. Zagreb</i> Iz izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova Ministarstvu vanjskih poslova NDH u Zagrebu opolitičkim prilikama u Međimurju.....	338
203.	<i>1941, studeni 29. Zagreb</i> Iz izvještaja Vladimira Popovića upućenog Centralnom komitetu KPJ o vojnim i političkim prilikama u Hrvatskom zagorju.....	339
204.	<i>1941, studeni Zagreb</i> Obračun primitaka i izdataka Mjesnog odbora Narodne pomoći za Zagreb za mjesec studeni 1941. godine.....	340
205.	<i>1941, studeni Zagreb</i> Obračun primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za Hrvatsku za studeni 1941. godine	341
206.	<i>1941, studeni Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH'Zagreb i Okružnog komiteta KPH Zagreb, Bjelovar i Osijek te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao iNarodne pomoći za mjesec studeni 1941. godine	342
207.	<i>1941, studeni, kraj — prosinac, početak Bjelovar</i> Okružnica br. 2. Okružnog komiteta KPH' Bjelovar upućena kotarskim komitetima i partijskim organizacijama na terenu o potrebi prorade materijala o osnivanju odbora narodnooslobodilačkog fronta i narodnooslobodilačkih odbora.....	346
208.	<i>1941, prosinac, početak Zagreb</i> Pismo Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske Glavnom štabu NOP odreda Hrvatske isvim podređenim štabovima i partijskim forumima u Hrvatskoj s uputstvom o daljnjem širenju i učvršćivanju narodnooslobodilačkog pokreta.....	349
209.	<i>1941, prosinac 2. Bjelovar</i> Izvještaj Zapovjedništva 1. pješačke divizije Zapovjedništvu 1. domobranskog zbora o napadu partizana na općinsku zgradu u Novigradu Podravskom	352
210.	<i>1941, prosinac 4. Zagreb</i> Okružnica br. 4. Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske upućena svim partijskim organizacijama, komitetima i jedinicama u kojoj se osim analize dosadašnjeg rada daju uputstva ostvaranju narodnooslobodilačke fronte, o	

	karakteru, funkcijama i zadacima narodnooslobodilačkih odbora i o zadacima antifašističkog fronta žena.....	353
211.	<i>1941, prosinac 6. Podsused</i> Izvještaj Oružničke postaje Podsused Kotarskoj oblasti Zagreb o hapšenju Antona Kesića, Albina Kovačića, Vite Lenca i Jelene Riha iz Podsuseda osumnjičenih zbog komunizma.....	360
212.	<i>1941, prosinac 6. Bjelovar</i> Tjeralica Župske redarstvene oblasti Velike župe Bilogora u Bjelovaru upućena Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH za grupom osumljenih kao komunisti.....	361
213.	<i>1941, prosinac 7. Garešnica</i> Izvještaj Kotarske oblasti Garešnica Župskoj redarstvenoj oblasti Bjelovar o puštanju iz zatvora Valentina Bolta, Andrije Lustiga i Đure Pribanića.....	364
214.	<i>1941, prosinac 8. Zagreb</i> Izvještaj Vrhovnog oružničkog zapovjedništva Ministarstvu hrvatskog domobranstva NDH onapadu partizana na žandarmerijsku stanicu u Pisarovini.....	365
215.	<i>1941, prosinac 15. Zagreb</i> Iz izvještaja Vlade Popovića Centralnom komitetu KPJ o nekim akcijama u sjevernoj Hrvatskoj. . .	366
216.	<i>1941, prosinac 15. Zagreb</i> Izvještaj Vladimira Popovića Glavnom štabu NOPO Hrvatske o stanju partizanskih odreda i partijskih organizacija u sjevernoj Hrvatskoj.....	367
217.	<i>1941, prosinac 18. Zagreb</i> Izvještaj Velike župe Prigorje Kotarskoj oblasti Zagreb o bacanju komunističkih letaka i pisanju komunističkih znakova na području kotara Zagreb .	368
218.	<i>1941, prosinac 19. Bjelovar</i> Iz izvještaja Vrhovnog oružničkog zapovjedništva Ministarstvu domobranstva NDH o borbi s partizanima u okolici Bjelovara.....	369
219.	<i>1941, prosinac 19. Bjelovar</i> Osuda Pokretnog prijekog suda u Bjelovaru nad 15 članova Partije i simpatizera kojom se osuđuju na smrt zbog komunističke djelatnosti.....	370

220.	<i>1941, prosinac 20. Zagreb</i> Proglas Mjesnog komiteta KPH Zagreb Zagrepčanima kojim se pozivaju na zajedničku borbu protiv okupatora i njegovih suradnika.....	382
221.	<i>1941, prosinac 21. Zagreb</i> Iz izvještaja Vladimira Popovića Centralnom komitetu KPJ o prilikama u Hrvatskoj te provalama u partijskoj organizaciji u Zagrebu.....	385
222.	<i>1941, prosinac 23.</i> Izvještaj Odreda »Sloga« Centralnom komitetu KPH o uspjeljoj akciji na domobransku stražu koja je čuvala željeznički most preko rijeke Lonje u Prečcu, kraj Dugog Sela.....	386
223.	<i>1941, prosinac 23. Zagreb</i> Oglas Ministarstva unutrašnjih poslova NDH o osudi na smrt i vješanju potpukovnika Stjepana Neubergera	387
224.	<i>1941, prosinac 24. Zagreb</i> Telegram Ministarstva domobranstva NDH kotarskom predstojniku u Koprivnici o mobilizaciji rudara koji štrajkuju u rudniku Mima.....	388
225.	<i>1941. prosinac 25.</i> Iz pisma dra Pavla Gregorića Operativnom rukovodstvu Hrvatske o vojnim prilikama i stanju Partije na području Slavonije i bjelovarskog okruga.....	388
226.	<i>1941, prosinac 27. Zagreb</i> Obavijest Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske Okružnom komitetu KPH'Karlovac kojom se daje suglasnost za osnivanje novog okružnog komiteta koji će obuhvaćati Baniju.....	390
227.	<i>1941, prosinac 27. Zagreb</i> Iz zapisnika Instituta za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu načinjenog u ime Sudbenog stola u Zagrebu o nasilnoj smrti Zdenke Baković	391
228.	<i>1941, prosinac 29. Varaždin</i> Izvještaj Zapovjedništva mjesta Varaždin Ministarstvu domobranstva NDH o pojavi komunističkih letaka na području grada i okoline	393
229.	<i>1941, prosinac 29. Đurđevac</i> Obavijest Kotarske oblasti Đurđevac Župskoj redarstvenoj oblasti Bjelovar o hapšenju Mate Turčića iz Virja i zahtjev za raspisom tjeralice za Karlom Prpićem koji je pobjegao.....	394

230.	<i>1941, prosinac 29. Zagreb</i> Smrtovna popratnica Instituta za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu o smrti Rajke Baković	395
231.	<i>1941, prosinac 30. Ivanec</i> Izveštaj Oružničke postaje Ivanec Kotarskoj oblasti Ivanec o rasturanju komunističkih letaka u Ivancu od strane Đorđa Paprića te se zahtijeva da se za istim raspiše tjeratica.....	396
232.	<i>1941, prosinac 31. Novi Marof</i> Izveštaj Kotarske oblasti Novi Marof Ravnateljstvu za javni red i sigurnost NDH o političkoj situaciji na svom području.....	398
233.	<i>1941, prosinac 31. Bjelovar</i> Izveštaj Kotarske oblasti Bjelovar Ravnateljstvu za javni red i sigurnost o sukobu s bjelovarskom partizanskom grupom kod sela	399
234.	<i>1941, prosinac 31. Zagreb</i> Izvod iz knjige evidencije o nezgoda na željezničkim prugama NDH od 10. IV do 31. XII1941.....	401
235.	<i>1941, prosinac Zagreb</i> Članak iz Vjesnika JNOF-e o Zadacima NOP odreda	405
236.	<i>1941, prosinac Zagreb</i> Iz bilješki Olge Kreačić-Kovačić Žoge o organizacionom stanju Antifašističkog fronta žena u Zagrebu krajem 1941. godine.....	407
237.	<i>1941, prosinac Loborgrad</i> Popis žena Srпкиnja i djece zatočenih u logoru Loborgrad koji je sačinila uprava logora.....	408
238.	<i>1941, prosinac Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka Pokrajinskog odbora Narodne pomoći za Hrvatsku i Mjesnog odbora NP za Zagreb za prosinac 1941.	412
239.	<i>1941, prosinac Zagreb</i> Obračun i specifikacija primitaka i izdataka članarina Mjesnog komiteta KPH Zagreb i Okružnog komiteta KPH Zagreb i Krapina, te priloga od štampe, partijskih i izvanrednih prihoda kao i Narodne pomoći za prosinac 1941. godine.....	415
240.	<i>1941, prosinac Zagreb</i> Iz izvještaja Anke Butorac Centralnom komitetu Komunističke partije Hrvatske o stanju u logorima Lepoglava, Jastrebarsko i Koprivnica.....	419

241.	<i>1941, prosinac Zagreb</i> Iz izvještaja Vladimira Popovića Centralnom komitetu Komunističke partije Jugoslavije o prilikama u Zagrebu.....	425
242.	<i>1942, siječanj 2. Čazma</i> Iz izvještaja Kotarske oblasti Čazma Župskoj redarstvenoj oblasti Bjelovar o općoj političkoj situaciji na području kotarske oblasti u drugoj polovici prosinca 1941. godine.....	426
243.	<i>1942, siječanj 4. Garešnica</i> Iz mjesečnog izvještaja za prosinac 1941. godine Kotarske oblasti Garešnica upućenog Velikoj župi Bilogora u Bjelovaru o općoj političkoj situaciji na području kotarske oblasti.....	428
244.	<i>1942, siječanj 5. Sisak</i> Iz izvještaja Zapovjedništva Prvog domobranskog zboru u Sisku Ministarstvu domobranstva NDH o borbama s partizanima u prosincu 1941. godine	429
245.	<i>1942, siječanj 8. Varaždin</i> Iz izvještaja Kotarske oblasti za kotareve Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje, o političkim prilikama u Međimurju u toku prosinca 1941. godine.....	431
246.	<i>1942, siječanj 10. Novi Marof</i> Iz izvještaja Kotarske oblasti Novi Marof Velikoj župi Zagorje o širenju komunističkih letaka.....	432
247.	<i>1941, prosinac — 1942, siječanj Zagreb</i> Obračun o sakupljenim novčanim priložima u okviru Narodne pomoći u Zagrebu.....	433

